ملي هينداره

Download from:aghalibrary

مؤلف :

محمد گل نوري

ملي هينداره

اول، دوهم او دريم ټوک

Download from:aghalibrary

مؤلف

محمدګل نوري

د چاپ ټول حقوق په خپرندويه ټولنه اړه لري

کتاب پېژندنه :

د کتاب نوم :: ملي هينداره (اول، دوهم او دريم ټوک)
مؤلف :: محمد گل نوري
مهتمم :: مطيع الله روهيال
خپرندوی :: علامه رشاد خپرندويه ټولنه - کندهار
کمپوز او ډيزاين :: م. روهيال
د پښتی طرح :: ع. افغانزی
چاپ کال :: ۱۳۸۷ش - ۱۴۲۹ق - ۲۰۰۸م
شمېر :: ۱۰۰۰ ټوکه
د خپرونو لړ :: (۲۲)

اړيکي

m_rohyal2006@hotmail.com
mrohyal@gmail.com

گرځنده

۰۰۹۳(۰) ۷۰۰۳۲۶۰۱۱

Download from:aghalibrary

Download from:aghalibrary

مننه او کوردانی

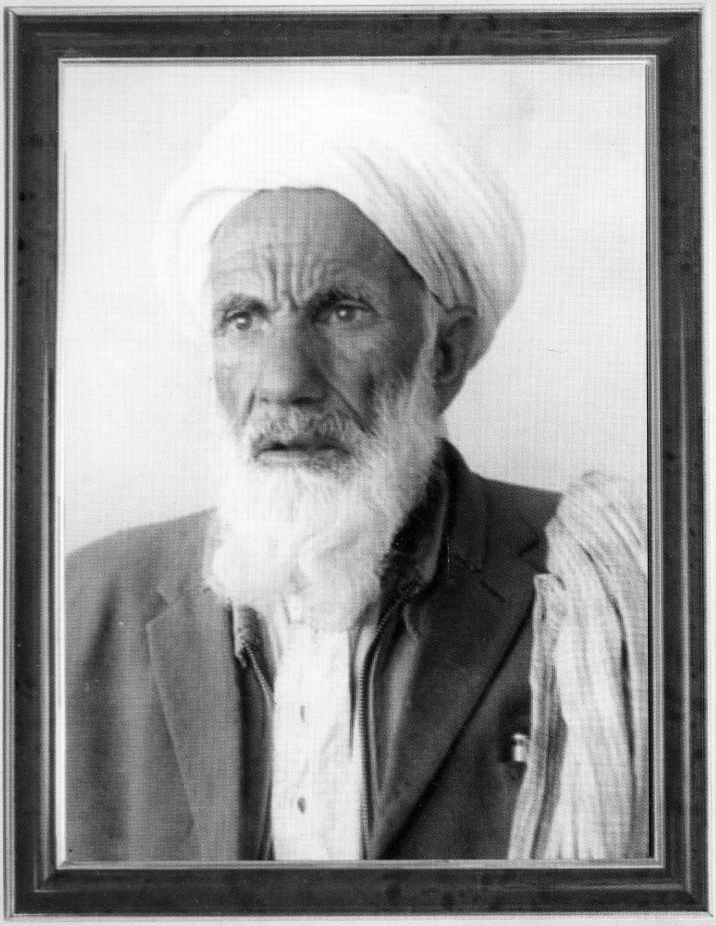
د دې کتاب د چاپې لګښت له پاره د هوښیارزي مرستندویه ټولنې په نوښت او ابتکار له هیواد څخه ډباندې دغو هیوادوالو خپلې پېرزوینې راسره شریکې کړې دي :

- **ښاغلی میر احمد صافی**
- **ښاغلی حاجي اشرف ترین**
- **ښاغلی عبدالوهاب**
- **او ښاغلی حاجي حبیب الله**

علامه رشاد خپرندویه ټولنه د هوښیارزي مرستندویه ټولنې د مسئولینو د دغه نوښت او یادو سوو درنو هیوادوالو له پېرزوینو څخه نړۍ نړۍ مننه کوي، چې د اروانباد استاد محمد ګل نوري یو ډېر درانه اثر (ملي هینداره) له پاره یې د چاپ موقع برابره کړه، دوی هر یوه ته سوکاله او د کامیابیه ډک ژوند غواړو !

علامه رشاد خپرندویه ټولنه
کندهار

Download from:aghalibrary

اروابشاد محمد گل نوري

(۱۳۲۰ هـ ق – ۱۳۹۳ هـ ق مر)

فهرست

۱. د سریزې پرځای.....(محمد معصوم هوتک) الف
۲. یو څو خبرې.....(مطیع الله روهیال) ح

لومړی ټوک

۳. لومړی خبرې..... ۳
۴. فتح خان برېښې..... ۵
۵. ښادي او بیبو..... ۲۸
۶. مرد او نامرد..... ۴۶
۷. زبزبانه شاپیرۍ..... ۵۳
۸. موسې جان او ولیجان..... ۷۳
۹. مومن خان او شېرینو..... ۱۱۵
۱۰. جلات خان او شمایله..... ۱۳۴
۱۱. عذر..... ۱۵۲

دوهم ټوک

۱۲. لومړی خبرې..... ۱۵۴
۱۳. د طالب جان نکل یا ملا عباس او ګل بشره..... ۱۵۵
۱۴. ظریف خان او مابې..... ۱۹۲

۱۵. خوشکیارا و شاترینه ۲۱۶
۱۶. قطب خان او نازو ۲۲۵
۱۷. دلی او شهو ۲۳۷
۱۸. آدم خان او درخانی ۲۴۵
۱۹. قلندر جان او میراجان ۲۸۹

دریم ټوک

۲۰. مقدمه ۳۰۱
۲۱. محمد گل نوري د ملي هينداري مؤلف ۳۱۴
۲۲. خانان ۳۱۶
۲۳. شاترحسن ۳۲۱
۲۴. انار ژړان او سیب خندان ۳۳۰
۲۵. د باچا زوی، مالداره او سپی ۳۴۷
۲۶. علیبیګ او شاپانی ۳۶۳
۲۷. لمبولال یا نیمبولال ۳۷۲
۲۸. دوه ورونه په یوه رنګ ۳۷۷
۲۹. ککری ۳۹۶
۳۰. شرمښ او سره بوزه ۴۰۶
۳۱. د سوداګر زامن یا دري هوښیاران ورونه ۴۰۹
۳۲. حلاله مزدوري ۴۱۹
۳۳. مسګر او نجار ۴۲۸
۳۴. ګیدړه او پرانګ ۴۳۵
۳۵. خمری ۴۴۲
۳۶. د زعفرانو سوداګر ۴۴۹
۳۷. سپیر کونده او فیل ۴۵۳

د خپرندوی یادښت

پښتو ژبه د شفاهي ادب له پلوه خورا غني ژبه ده، د دغه شفاهي ادب پراخه لمن ده، چې زیاتو څېړونکو ته یې دا موقع برابره کړې، چې د دې ژبې د یادي سوي څانګې په باب په زړه پوري څېړنې وکړي. په دې برخه کې نکلونه، متلونه، لنډۍ، نارې او اصطلاحات د دغې ژبې خورا په زړه پوري نمونې دي او د دغې ژبې یوه خورا غني برخه تشکیلوي. په هره هغه ژبه کې چې د ویونکو زیاته فیصدي یې نالوستې وي، د ادب تر نورو څانګو شفاهي برخه ډېره غوړېدلې وي، دا ځکه چې د ویونکو د حافظو څخه د شفاهي ادب بېلابېلې برخې سینه پر سینه له یوه نسل څخه بل نسل ته رانقلېږي.

زمونږ د ژبې په شفاهي ادب کې نکلونه او بیا د نکلونو په سر کې د ملي هینداري نوم تر بل هر اثر ډېر مشهور او د څېړونکو او ویونکو له خوا ډېر تقدیر سوی دئ. د ملي هینداري دوه لومړي ټوکونه له نن څخه تقریباً پنځه شپېته کاله مخکې خپاره سوي دي، په دغه شپېته کلن اوږده جریان کې د ملي هینداري کتاب تر بل هر کتاب زیات چاپ سوی دئ، چې د چاپ زیاتوب یې له بده مرغه د کتاب اصل ته زیان هم رسولی دئ، ځکه دغه چاپونه د پښتونخوا په بېلابېلو برخو کې تر سره سوي او هري سیمې د کتاب لهجه، اصطلاحات او نارې د خپلې لهجې تابع ګرځولي دي، چې په دې کار سره زمونږ د شفاهي ادب د دغه غوره نمونې رنګ هم پیکه سوی او په ښکاره ډول د دغه ملي اونړیوال اثر په متن کې مداخله سوې.

علامه رشاد خپرندویه ټولنې د دغه اثر د بیا چاپېدو له پاره ښه

د سريزې پر ځای

پښتو ژبه د فولکلوريکو ادبياتو له مخې د نورو خپلوانو او ورځرمه ژبو په پرتله بډايه ده او د شفاهي ادب يوه درنه زېرمه لري. د دې بډايي ځنګ ته دغه تريخ واقعيت پروت دئ، چې شفاهي ادبيات په وروسته پاته ټولنو کې، په هغو ټولنو کې چې د ليک لوست له نعمته بې برخې وي، ډېره وده کوي. پښتانه له بده مرغه د مدنيت او ترقي له کاروان ځخه وروسته پاته ساتل سوي دي، له سواده محروم ساتل سوي دي، له ښارو ځخه ليرې په ژوند کولو باندې قانع ساتل سوي دي، او تر ټولو يې بيا د خواشيني خبره دا ده، چې همدغه وروسته پاته والی بيا د دوی په خير او ښېګڼو کې ورته حساب سوی دئ. د ډېرو پښتنو ژوند له کليو او باندو سره تړلی راغلی دئ. کليوالي ژوند او کليوالي مناسبات د فولکلور په ايجاد او وده کې مرستندوی واقع کېږي. ښاري مناسبات او ژوند د فولکلوريکو ادبياتو د ودې له پاره تر زياتې اندازې برابر محيط نه وي.

نکلونه د فولکلوريکو ادبياتو يوه غوره برخه ده او په ټولنه کې يې د رواج عنعنه تر پښتني چاپېريال دباندې هم خپره ده. د نړۍ زياترو اولسونو پخپل فولکلور کې ورته ځای ورکړی دئ. نکل د ادبی آثارو د تقسيم بندۍ په وخت کې د هغو ادبياتو په لړ کې راوړل کېږي، چې په بې سواده پرګنو اړه لري. ځکه نو د نکلو ژبه، جمله بندۍ، اصطلاحګاني او لغتونه زياتره په هغه ژبه اړه لري، چې د نالوستو پرګنو په منځ کې ويله کېږي. نکلونه زياتره د ساتېرې د يوې وسيلې په توګه عموميت لري، خو د هغو په محتوی کې داسې سايکالوجيک اغېز سته، چې پر ساتېرې سربېره په نورو مواردو کې هم کار ځنې اخيستل کېږي. مينديې خپل ماشومان د نکلو په ويلو باندې بيده کوي او پر ځينو نکلو باندې د اخلاقي نورمونو د ښوولو او عبرت

دېره موده ورانديدي هڅي پيل کړي او دا يې پتېيلې وه، چې د دغه اثر هغه امانت شکل چې په لومړي ځل د افغانستان د مشهور او تکړه فلکلوريست استاد محمد گل نوري (۱۳۵۲ ش مر) په همت راټول سوي مواد دوباره خپل ولس ته د يوه امانت په توګه وسپاري، د هر راز لاسوهنې او مداخلې څخه يې يو ژغورلی او اصلي شکل ترتيب او د چاپ په گډنه سمبال کړي.

مونږ تر خپله وسه په دې باب کار وکړ، او د ملي هينداري د درو واړو ټوکونو له لومړيو چاپونو څخه مو اصلي متن راانقل او د دې واړه ټوکه مو په يوه ټوک کې ترتيب کړه، مونږ باور ولرو، چې د ملي هينداري دغه وروستی شکل به تر نورو ټولو چاپونو بشپړ او د هر راز لاسوهنې څخه خلاص وي او زمونږ راتلونکي څېړونکي به د پښتو شفاهي ادب د يوې خورا غوره نمونې په توګه کار ورڅخه واخلي.

په درنښت

علامه رشاد خپرندويه ټولنه

کندهار

اخیستلو ګټه بنا وي.

تر کومه ځایه چې ما د پښتنو نکلونه اورېدلي یا لوستلي دي، ځینې یې د پښتنو د خپلې ټولنې او چاپېریال محصول وي، ځینې یې بیا له نورو کلتورو څخه راغلي نکلونه وي، خو پښتني عناصرو هم لار ورته موندلې وي او ځینې نور یې بیا له نورو کلتورو څخه راغلي وي خو ډېر لاس یې نه وي خوړلی او پر خپل حال پاتې وي. په نکلونو کې د محتوی او شکل تغیر هغه وخت زیات پېښېږي، چې له سینو څخه د کاغذ مخ ته رانقل سي. په ټېره بیا که ناقل یې د خپل مسئولیت په حدودو باندې سم پوه نه وي. مورږ پوهیږو، چې ځینې نکلونه په یوه مشخصه جغرافیایي اورشو اړه لري. نو که یې ثبت د همدې اورشو د اوسېدونکي پر لاس وسي، د مسخه کېدو امکان یې ورسره محدودېږي خو که تر دې اورشو وتلی یو څوک یې د ثبت کار ته لیځي راوغړي، نو یې په شکل و محتوی کې د بدلون امکانات ډېر سته.

د پښتني ټولنې نکلچي د شاعر، انځورګر، لوبغاړي، سندرغاړي په شان د هنر د لارې د لاروي په مقوله کې ځای موندلای سي. زه لادا هم ویلای سم په هغو نکلچیانو کې، چې ما یې د نکلو د اورېدو موقع موندلې ده، یو نیم داسي کسان هم ول، چې د څو هنرونو څښتنان به ول. ښه آواز به یې و، ښه ایکټر به و، ډېر دراک او روانشناس به و. کله چې به یې په اورېدونکو کې له نکل سره د دلچسپۍ کمزوري ولیدله، په یوه خورا ماهرانه شیرغلت به یې بل نکل شروع کړ او د اورېدونکو پاملرنه به یې ځانته وروړوله. نکلچي به پر نورو کمالو سربېره د افادې مهارتونه هم درلودل. د ده الفاظ، کلمات، د لاسو، سترګو او خولې حرکات، د آواز زیروبم او نور حرکتونه و تمثیلونه به له داسي هنریت څخه برخمن ول، چې اورېدونکی به یې د سترګو په رپ کې له کیسې سره سم د نکل د ماجرا یوه برخه وګرځاوه. اورېدونکي به سمدلاسه د نکل په اتلانو کې له یوه سره خواخوږي (سیمپاتي) پیدا کړه په بري او ښه ورځ به یې خوشاله او په ناکامي به یې خوابدی کېدی...

زه چې د پښتو نکلو د ثبت کار ته ګورم، نو تر ټولو لومړی راته "ملي هیندارې" مخې ته راځي. یو علت به یې ښایي دا وي، چې زما سترګې واردواړه د نکلو په همدې کتاب باندې روښانه سوي دي. له دې کتاب سره

مي د وړکتوب ډېري خوږې خاطرې ترلي دي. خو خبره يوازي پر همدې ځای نه درېږي، کله چې مي په نسبي ډول د نکلو د نورو کتابو د لوستلو موقع موندلې ده او بيا مي د هغو د ثبت کار له ملي هينداري سره پر تله کړی دئ، راته ثابته سوې ده، چې "ملي هينداره" د پښتو نکلو د کتابو په سر کي راځي او پر څنګ مې په دې خبره هم سر ښه پوره خلاص سوی دئ، چې د ملي هينداري مقبوليت د هغې د راټولوونکي، اروابنـاد محمـد ګل نـوري (۱۳۵۲ش مړ) له شخصيت او اهليت سره ترلی دئ. د اروابنـاد محمدانور نومیالي(۱۳۸۵ ش) دا خبره ډېره پر ځای ده، چې ويلي يې دي:

"مـوږ بايـد د نېکـو تـاريخي تصـادفاتو احسـان ومنـو، چـې د دې فولکلوريک نکلو ثبت د ژېپوهني د کوم ډاکټر په پچه ونه ختی ځکه په داسي بېګانـه سبک بـه يـې ليکلـي وای او داسي نـاوړه املايـي او انشـايي لاسوهني به يې پکښې کړي وای، چې خلک به يې له خپلې ژبې څخه بېزاره کړي وای او د فولکلور په څېړنو کي به يې د تصنع له درکه ډېر مشکلات پيدا کړي وای" (وګ: د امير کرور ياد، ۴۸۲مخ، ۱۳۶۴ ش، کابل).

نوري څوک و؟ او بريالیتوب يې په څه کي و؟

د نوري پلار و نيکه د کندهار ښار په جنوب ختيځ کي د منارې د کلی اوسېدونکي ول. د منارې کلی د ميا نورمحمد صاحب نورزي د اوسېدني او بيا په هغه ځای کي د ښخېدني له اسيته د "منارې" په نامه باندي مشهور سوی دئ. ميـا نورمحمـد صـاحب د نـوري نيکـه و. پـلار يـې عبدالواحـد صاحبزاده نومېدی. ده خپل تخلص هم د همدې نيکـه د نامـه پـه ارتبـاط تاکلی و. نوري د خپل وخت علوم لوستي وه او کله چې په کندهار کي د ادبي انجمن تاسيس سو (۱۳۱۱ش) نوري يې له لومړنيو همکارانو او غړو څخه و. کله چې د طلوع افغان د چلولو چاري د علامـه عبدالحي حبيبي(۱۲۸۹ - ۱۳۶۳ ش مړ) پـر غـاړه ولوېـدلې نـو د نومـوړي علامـه پـه نوښـت د اخبـار خپروني ټولې په پښتو ژبه سوې. د پښتو ژبې د پرمختيا په معاصر تـاريخ کـي د طلـوع افغـان پښـتو کېـدل يـوه سـتره پېښـه ده. د دې اخبـار فاضـل چلوونکي د خپل وخت اکاډميکي ژبنی اړتياوې په ژوره توګه تشخيص

کړي وي او د دغه اکاډمیک بهېر په وظایفو کې یې فولکلور هم له یاده نه وایستلی. د دې چاري د سر ته رسولو له پاره یې پر اړوابنښاد نوري باندي لاس کښېښود او چې رشتیا سي خورا غوره انتخاب و. نوري خپل ټول ژوند پښتو ته وقف کړ. فولکلور یې راغوند کړ (نکلونه، محاورې، اصطلاحات، متلونه، ...) او د خپل مثمر ژوند په اوږدو کې یې دا لاندي آثار ولیکل (د دغه لیست په لیکلو کې "د مینو ستاینه" رسالې (د ۱۳۶۳ش چاپ څخه استفاده سوې ده) :

- ملي هنداره (۳ټوکه)، چاپ ۱۳۱۸ - ۱۳۲۵ - ۱۳۵۲ ش
- لیک ښوونکی
- پښتو اصطلاحات او محاورې
- ملي سندري
- متلونه
- پښتو قاموس دوه ټوکه (ښاغلی ډاکټر پالوال وایي، چې دغه قاموس د ښاغلي نوري په نامه نه سو خپور. وګ : پښتو چاپي آثار ۲۶۳مخ).
- د پوهني د تدریسي پروګرام له پاره
- طبیعي پوهني (ژباړه)
- دینیات (ژباړه)
- مدني اخلاق (ژباړه)
- مدني معلومات (ژباړه)
- رحمت اللعالمین (له عربي څخه ژباړه)

ناچاپ آثار :

- ملي بدلي
- ملي دود
- پښتو آهنګونه
- خوږ باندار
- د خوشحال خان حل اللغات

- د خوشحال خان منتخبات
- د عبدالقادر خان منتخبات
- د احمدشاه بابا منتخبات
- پښتو یاد
- د مینو رساله
- د احد غزا
- دیارلس نکلونه
- د نوري دیوان
- زوړ کندهار
- د شینخالو ناري
- دواویا ډیالوګه او ډرامې
- د سنګلیچی، واخي، اشکاشمي او منجي قاموس پښتو معادل

او نور آثار چې له بده مرغه د مړینې په شپو کې یې له مقاماتو څخه د زړه ماتېدو تر اغېزې لاندې له منځه یووړل.

کله چې د کندهار ادبي انجمن د کابل له ادبي انجمن سره یو ځای سو (د بشاغلي هاتف صاحب په نظر د دې دوو انجمنو په یو ځای کېدو کې د وخت د حکومت هدف دا و، چې منورین په کابل کې تر خپل نظر لاندې وساتي) او ورپسې پښتو ټولنه جوړه سوه (۱۳۱۶ ش)، اروابنساد نوري د پښتو ټولنې غړی سو. خو تر ډېرو کلونو زیار او زحمت وروسته له دغې پښتنې ټولنې څخه په خوږین زړه راووت. نه چا د مرستې لاس ورکړ او نه یې چا د آثارو قدر وکړ. حتی د تقاعد قانوني حق یې هم ځني وترونباوه او نوري یې د مرګ پر وخت د ختمو مزدورۍ ته اړ کړ. نه یې چا پر مړینه اوښکې توی کړې او نه یې چا پر مزار غونډې جوړې کړې. د کندهار د اطلاعاتو او فرهنګ له ریاست څخه زما هیله دا ده چې د نوري مزار جوړ کړي او له زلمیو څخه مې هیله دا ده، چې د نوري پر مزار باندې د ادبي غونډو او مشاعرو رسم جاري کړي او پسې ویې پالي.

د نوري مرحوم د ژوند طرز د یوه کلیوالي پښتانه و. ژبه یې هماغه د

د نورو چاپو په تمه دي[1]".

په يوه ولس کي په دغونه مقبوليت د يوه کتاب منل دا ثابتوي، چي دا په حقه سره ملي هينداره ده، او ټولو هغو ملي نواميسو ته درناوی پکښې سوی دئ، چي د پښتانه ولس په قاموس کي رانغاړلي دي، خو په هيواد کي دننه د دغسي يوه مغتنم اثر د ژر نه چاپېدو له کبله دغه کتاب تر هيواد دباندي په پېښور او کوټه کي څو څو واري چاپ سو. دغو چاپونو پخپل ځان کي د ملي هينداري اصلي رنګ پيکه کړ، او ښاغلو چاپوونکو يې هغه اصالت تر پښو لاندي کړ، چي د ملي هينداري په لومړي چاپ کي ور په برخه و، د کتاب په متن کي د تغيراتو کچه دې مرحلې ته ورسېده، چي يو ځل د کتاب د مؤلف نوم د محمد ګل نوري پر ځای محمد کامل نوري چاپ سو، په دې باب اروانښاد عطايي داسي ليکي:

"بايد په خواشيني ووايو، چي پښتو ټولنه په دې برخه کي دونه بې علاقې وه چي د (ملي هينداره) دوه ټوکه چي د ده په نامه وه په پېښور کي د ده بې اجازې څو واره چاپ سوه او حتی ليکوال يې په جګ سر ژوندی و، خو نوم يې هم غلط سو يعنی د محمد ګل پر ځای محمد کامل ور ولوېدی دا چي په متن کي يې نوري څه مداخلې سوي دي هغه لا بله خبره ده خو دغه زموږ د ملي ادب پالونکي او ساتونکي موسسې په دوو تورو هم د دغي غلطۍ يادونه ونه کړه[2]".

د دغه ډول جفاوو لړۍ له ډېره وخته د اروانښاد استاد نوري سره راپيل سوې وه، چي ځينو يې اثار پر خپل نامه چاپ او ځينو يې د دوی له زيار او زحمت څخه داسي استفاده وکړه، چي د دوی ټول زيار او زحمت يې په اوبو کي لاهو کړ، او دا يې هم نه سوه پر پېرزو چي د دوی په زيار پر ليکل سوي،

---

[1] د همدې اثر "د سريزې پر ځای" ليکنه، (ز) مخ، چي ښاغلي استاد محمد معصوم هوتک زما په غوښتنه د ملي هينداري د نوي چاپ له پاره ليکلی دئ او د دې تر څنګ يې د ملي هينداري د نوي چاپ له پاره ډېرې په زړه پورې مشورې هم راکړې دي، (م. روهيال).

[2] ملي هينداره، دريم ټوک، ۱۳۵۲ ش، د اروانښاد نوري د پيژندني (ق) مخ.

اولس ژبه وه. د اولس اصطلاحات او وراشې ورمعلومي وې، په پوهېدلو کې يې ستونزه نه درلوده او پخپله يې هم کارولې. د مثال په توګه، دې پوهېدې چې "روډه مست" څه معنا لري؟ ځکه يې په ثبت کې غلطي نه ده کړې. د ملي هنداري د (۱۳۶۴ش) چاپ ترتيبوونکی چې په دې اصطلاح نه پوهېدی، هغه يې (ډوډمست) ثبت کړې ده (وګ: د فتح خان بړېځي نکل- ۵ مخ). نوري ته په نکل کې د "شپانه" اصطلاح او وظيفه معلومه وه، چې نکلچي ته بايد د مرستندوی په توګه "ښه، ښه" ووايي. د "امير کروړ ياد" کتاب ترتيبوونکي ته چې دا عنعنه او اصطلاح ورمعلومه نه وه، هغه يې د مقالې د ليکوال د ليکنې پر خلاف "شانه" په نظر ورغلې او همداسي يې ثبت کړې ده (۴۷۹مخ). دې تېروتنې "د پښتونثر اته سوه کاله" کتاب (۱۰۸مخ) ته هم لار موندلې ده. نوري مرحوم د دغسې غلطيو سړی نه و. ځکه ده پخپله په وارو وارو د نکلچيانو په باندارو کې له خپلو کليوالو سره يو ځای ګډون کړی و[1].

د نوري ژبه له خپل کليوالي کلتور څخه بېګانه سوې نه وه، ځکه نو د نکلچي د ژبې او کلتور په پوهېدلو کې يې ستونزه نه درلوده. ښوونځي ليدلي پښتانه او د چا خبره متخصصين له دغه راز کلتور څخه ورو ورو ليرې سوي وي، پر ژبه باندې يې د نورو کلتورو سيوری لوېدلی وي. د فولکلور په ثبت کې له سو اغېزو څخه ځان نه سي خوندي ساتلای.

نوري په "ملي هينداره" کې د "عذر" تر نامه لاندې ويلي دي:

له اميانو څه ليکلي ما قصې دي
د مينو ښې خوږې نارې پکښې دي

---

[1] "د امير کروړ ياد" نومي کتاب په (۴۷۴مخ) کې له محلي اصطلاحاتو سره نابلدی د مقالې د ليکوال له "آ! بي بي لايکي" څخه "ابی ابی لايکي" جوړه کړې ده. د کندهار په محيط کې پر نجونو باندې "بي بي لايکه" نوم زيات اېښول کېږي او د کوچنيانو د لوبو په دغه سندره کې يوې نجلۍ خپله هم لوبه ملګرې د "آ! بي بي لايکي" پنامه مخاطب کړې ده.

یو څو خبري

ملي هيندارہ د اروابناد استاد محمد گل نوري (۱۳۵۲ ش مړ) په تألیفاتو او آثارو کي د لر او بر پښتنو تر منځ د خورا پراخ شهرت څخه برخمنه ده، د دې شهرت انګازې تر لیرو تللي او بهرنیو لیکوالو یې هم پر خوند او مزه باندي ژبې ټکولي دي، اروابناد نوري د خپلو نورو ډېرو ګټورو آثارو تر څنګ د پښتو د ملي نکلونو په ثبت هغه مهال لاس پوري کړی و، چې د وخت په یوازینۍ او فرهنګي ټولنه (پښتو ټولنه) کي د پښتو ژبې د بېلابېلو اړخونو پر راغونډولو کار کېدی، د پښتو ژبې د بډایني له پاره د اروابناد نوري زیار او زحمت تر لمر روښانه دئ او د پښتو ژبې د شفاهي ادب په برخه کې تر بل هر چا زیات کار کړی دئ. زه د ملي هینداري د ارزښت او څرنګوالي په باب هیڅ نه وایم، فقط د دغه ګټور کتاب د اوسني چاپ د ضرورت او د پخوانیو ځینو چاپونو پر توپیرونو باندي یو څو خبري کوم، چې دغو توپیرونو ته ښاغلي استاد محمد معصوم هوتک هم پخپله لیکنه کي اشارې کړي دي:

د ملي هینداري لومړی ټوک په ۱۳۱۸ ش کال د پښتو ټولنې له خوا خپور سو، په سر کي د (لومړی خبري) تر سرلیک لاندي د مؤلف یوه لنډه یادونه راغلې، او دا کتاب یې د خپلو آثارو دوهم چاپي اثر بللی دئ. د ملي هینداري په لومړي ټوک کي اووه نکلونه راغلي، چې د فتح خان بړېچي، ښادي او بیبو، مرد او نامرد، زبزبانه شاپیرۍ، موسی جان او ولیجان، مومن خان او شېرینو او جلات خان او شمایلي نکلونه پکښې شامل دي.

د دې سلسلې دوهم ټوک لومړی وار په کابل مجله کي په پرله پسې توګه خپور سو، چې ورپسې په کتابي بڼه په ۱۳۲۵ ش کال خپور سو،

نه زیادت او نه کمبود مي پکښې کړی
د هم هـــغه نقلچي د خولې جـملې دي

دی د خپلي دغي ادعا په باب په بشپړه توګه صادق دئ. ده د ننني ادعالرونکو ماهرانو په توګه ځان ته دا حق نه و ورکړی، چي د کومي اولسي وراشې، لغت او اصطلاح په باب دي په جرئتمندی سره د "غلط" حکم صادر کړي. ده ته د خپل نکلچي (انفارمینټ) انتخاب او وینګ مهم و او هغه څه يې ثبتول، چي اولس يې پخپله ورځنی محاوره کي کارول. دا کار زه اکاډمیک دیانت بولم او نوري همدا دیانت درلود. تاسي وینئ چي د همدې دیانت نتیجه ده چي د "ملی هینداري" د کتاب په خطاطی باندي د خطاطانو اوږې کړوپي او په چاپولو باندې مطبعې سترې سوې خو لوستونکي يې سترې نه سول او د نورو چاپو په تمه دي.

د نوري پاک روح دي ښادوي

محمد معصوم هوتک
۲۸ اپریل ۲۰۰۸ع

لومړۍ خبرې يې لوی استاد علامه حبيبي د يوې يادونې په ډول کړې، چې ورپسې د ملي هينداري متن پيلېږي، په دوهم ټوک کې هم اووه نکلونه راغلي، چې د ملا عباس او ګل بشرې، ظريف خانې او مابې، خشکيار او شاترينې، قطب خان او نازو، دلي او شهو، آدم خان او درخانې او قلندر جان او ميرا جان نکلونه پکښې شامل دي.

د دې سلسلې دريم ټوک تر نسبتاً اوږده ځنډ وروسته په ۱۳۵۲ ش کال له کندهاره خپور سو، دا مهال ارواښاد نوري په کندهار کې ډېرې د غريبې شپې او ورځې سبا کولې، چې وروسته د کندهار د اطلاعاتو او کلتور د لوی مدير ارواښاد کانديد اکاډميسين محمدابراهيم عطايي (۱۳۸۰ ش مړ) په ځانګړې پاملرنه د کندهار په دولتي مطبعه کې د مصحح په توګه په کار وګمارل سو، چې د دې تر څنګ يې د ارواښاد نوري د ملي هينداري دريم ټوک هم د احمدشاه بابا د کتاب چاپولو مؤسسې له خوا ورخپور کړ. ارواښاد عطايي د دريم چاپ له پاره د نوري صاحب په غوښتنه يوه مقدمه او د ارواښاد نوري لنډه پېژندنه هم ليکلې، چې د ملي هينداري پر ارزښت، د پښتو په شفاهي ادبياتو کې د دغې هينداري پر ځلا، د ارواښاد استاد نوري د ژوندانه پر وروستيو ښوزلېو او د هغه سره د وخت د حکومت او پښتو ټولنې پر بې غوريو رڼا اچولې ده.

د ملي هينداري په دريم ټوک کې د خانان، شاتر حسن، انار ژړان او سېب خندان، د باچا زوی، مالداره او سپی، عليبېګ او شاپانې، لمبولال يا نيمبولال، دوه ورونه په يوه رنګ، ککرۍ، شرمښ او سره بزه، د سوداګر زامن يا درې هوښياران ورونه، حلاله مزدوري، مسګر او نجار، ګيدړه او پرانګ، خمړی، د زعفرانو سوداګر او سپېر کونده او پيل تر سرليکونو لاندې شپاړس نکلونه راغلي دي.

د ارواښاد نوري ملي هينداره په ولس کې دونه مقبوله وه، چې په اړه يې ښاغلی استاد محمدمعصوم هوتک ليکي :

"د (ملي هينداري) د کتاب په خطاطي باندې د خطاطانو اوږې کړوپې او په چاپولو باندې مطبعې ستړي سوې خو لوستونکي يې ستړي نه سول او

راټول سوي او ترتيب سوي کتاب دي د دوی نوم هم وليکل سي، هغه کتابچه چې ښاغلي استاد نوري په ۱۳۲۷ ش کال کې خپل ټول آثار، مقالې او ترجمې پکښې يادښت کړي دي، ما ته يې يوه کاپي د هغه د زوی ښاغلي نورالهادي نوري له خوا راکول سوه، استاد نوري د دغو جفاوو يادونه پخپله پکښې کړې او هغه کتابونه يې په ګوته کړي دي، چې په ليکلو او ترتيبولو کې يې دوی خولې توی کړي خو نومونه د نورو ښاغلو پر ليکلي دي[۳].

د اروابنياد نوري په ملي هينداره کې د ډېرو نورو مداخلو تر څنګ يوه تر ټولو لويه مداخله دا وه، چې د ملي هينداري د لومړي چاپ څخه وروسته په نورو ټولو چاپونو کې، حتی د (۱۳۶۴ ش کال) په چاپ کې هم چې په کابل کې تر سره سو او د ترتيب کار يې ښاغلي بسم الله ولسپال تر سره کړ، يو بسته نکل غورځول سوی دئ. د ملي هينداري د دوهم ټوک وروستی نکل د قلندر جان[۴] او ميراجان[۵] په نامه دئ. ټولو هغو ښاغلو چې نومونې نکل يې له ملي هينداري څخه غورځولی دا نه ده روښانه کړې چې ولې؟ او دا کار يې د څه مقصد له پاره کړی؟

د ملي هينداري اوسنی چاپي متن د لومړي چاپ څخه تر ترتيب سوی دئ، ما له ډېره وخته غوښتل چې ملي هينداره په داسي ډول چاپ ته آماده کړم، چې بايد د اروابنياد نوري ټول امانتونه پکښې ساتلي وي، د دې کار له پاره مي تقريباً څلور کاله مخکې په کار شروع وکړه، او هغه مهال مي د ملي هينداري د لومړيو چاپونو په پيدا کولو پسې لېځي راونغښتې، خو له بده مرغه د ملي هينداري له لومړيو چاپونو څخه د کرک هګۍ جوړې سوي وې،

---

[۳] زه د اروابنياد استاد نوري د مشر زوی ښاغلي نورالهادي نوري څخه مننه کوم، چې د اروابنياد استاد نوري عکسونه او د دوی د يادښت د کتابچې کاپي يې راکړه.

[۴] قلندر اپرېدی د پښتو ژبې يو نازکخياله او حزين شاعر دئ، چې په پښتو کې يې ډېره د سوزه ډکه شاعري کړېده، ډېوان يې د ښاغلي سرمحقق زلمي هيواد مل په سريزه او تعليقاتو په ۱۳۵۶ ش کال کې پښتو ټولنې خپور کړ.

[۵] ميرا د قلندر مرشد دئ، چې سوانح او د کلام نمونه يې په لومړي ځل لوی استاد علامه حبيبي د پښتانه شعراء د لومړي ټوک په ۲۵۳ مخ کې راوړېده.

ملي هينداره

لومړی ټوک

لومړۍ خبرې

د سړي په خټه کې اخښلې ده، چې تل وس کوي چې د شیانو په حقیقت ځان پوه او خبر کي، او همدغه د حقیقت پلټنه د علومو او افسانو او د مدني او بشري د نورو سلو موضوعاتو د پیدا کېدو سبب ګرزېدلې ده، چې هره یوه یې لویه ګټه او ښېګڼه لري، یو له دغه شیانو څخه همدغه افساني دي چې د وګړو د تمدن د لومړي سره څخه تر اوسه پورې د هر توکم او هري ټولې په ټېز یو لوړ ځای او حیثیت لري، ځکه چې همدغه افسانه جوړول خامخا یو سبب لري، نو د دې افسانو د جوړولو سبب همدغه د قوم او اجتماع د ژوندون حالات او مقتضیات دي، چې وګړي یې دې ته اړ کړي دي، چې د خپل قوم او ټبر له حالاتو او مقتضیاتو سره سم یوه افسانه جوړه کي، او په همدغه افسانه کي د خپل محیط حالات او مقتضیات وښیي، نو هر څونه چې یوه افسانه معقوله او جذابه وي هغونه د هغه قوم د لوړوالي استازې بلل کېږي. د افسانې ماهیت او څرنګه والی د جامعې پر معنوي او روحي عواملو پر ماهیت باندې دلیل ګڼل کېږي.

مثلاً : په غرني ملکو او ملتو کي داسي افساني مینډلي کېږي، چې د زړه ورتوب او دلاوري او بېړي او ډار او غرور څخه ډکي وي، او د هواري مځکي افساني د عشق او بېلتون او بې وفایي وي، او د تودو ملکو او ځنګلو لرونکو ملتو افساني د شکایت، ګیلې او مرور توب وي، نو له همدغه لامله همدغه افساني د وګړو پېژندنکو (پوکلور) یو لوی مهم غړی بلل کېږي.

په دې پورته بیان کي شک نسته، ځکه تاسي وګورئ او همدغه افساني ولولئ، تاسي به بله نتیجه ځني وانه خلئ پر ته له همدغه د پښتنو د خصوصیاتو څخه چې خاص په دوی پورې اړه لري، لکه عشق، مینه، ورور ګلوي، زړه ورتوب، توره، توریالیتوب، جنګیالیتوب، ننګیالیتوب،

دينداري، ناموس داري، وسيله رحمي، زړه سوی، ډوډۍ ماري، وفاداري او پر وطن ځان قربانول او نور ... ځکه چې د افغانستان پاکه خاوره له همدغو جګو جګو غرو، سپينو دښتو او ګڼو ځنګلو څخه جوړه سوې ده. هم تودې خواوي لري هم سړې او په همدغه پاکه خاوره کې همدغه تأثير پروت دئ چې زموږ د سپېځلو وګړو د پورتنيو مزاياوو سبب ګرزېدلي دي او دوی همدغه خپلې مزاياوي پخپلو افسانو کې څرګندي کړي او ښوولي دي.

څرنګه چې زموږ د تېرو مينانو او جنګيالیو ننګيالیو افسانې په زړو او خولو کې د عنعنې پر ډول پاته دي چاپ سوي نه دي او که ځيني چاپ سوي وي هم ځينو کتاب خرڅوونکو شعراوو ته ويلي او شعراوو يې يو کښ اړوېدلی دئ، نوره قصه يې د ځانه په نظم کړې او د خپل نظم تابع يې ګرزولې ده. له همدې لامله ما تر خپله وسه پوري په غوندولو کې د دې افسانو هاند کړی او زيار کښلی دئ، چې دا دئ د المتوکل علی الله په رونې دوره کې چاپ او نشر سوې او هم دا مې د تألیف دوهم لمبر دئ، زيات پر دې د الله تعالی څخه د ځلمي ټولواک ډېر عمر او د ملت لوړتيا او و ځان ته د ملي ژبې په خدمت کې مرسته غواړم، چې نوري ملي افسانې هم راغونډې کم او دوهمه پلا چاپ او نشر سي.

محمدګل نوري نورزی
د قندهار د منارې د مياصاحب لمسی

فتح خان بړېځی

یو باچا و، د دې باچا نوم اسلم خان او په خټه بړېځی و، پایتخت یې کلابس (قلعه بست) و، چې د کندهار د ښار د لمر لوېدو خوا ته تقریباً څلوېښت کروه بیرته دئ. د دې باچا یو وزیر و[1]، کارونه د خدای دي نه باچا زوی درلود، نه وزیر.

یوه ورځ یوه ملنګ د باچا د حرم سرای په دروازه کي هل کړه، چې خیر راوړئ. د باچا ماینې کور وویل، چې ویښ اور دي در وسي، په تاسي ډېرو ملنګیانو په یوه کي دونه تأثیر نسته، چې خدای باچا ته یو زوی ورکي او د ورځي نو شل دروازې ته روډه مست ولاړ وي.

مینځه راغله ملنګ ته یې وویل چې بي بي داسي وایي ... ملنګ وویل، چې بي بي ولي؟ خدای به یې آسانه کي، دغه زما لکړه واخله باغ ته ورسه دغه لکړه د منو و وني ته ور وغورځوه هر څو منې چې راولوېدې راټولي یې که را یې وړه چې زه یې در دم کم.

مینځي لکړه راواخیستله راغله باغ ته د منو و وني ته یې لکړه ور وغورځوله، شپېته دانې منې راولوېدې، مینځي منې راټولي کړې را یې وړې ملنګ ته یې ورکړې، ملنګ ور دم کړې نو یې ورته وویل چې وریې وړه بي بي ته یې ورکه، ورته ووایه یوه ته او باچا وخورئ او دا نوري چې زړه دي دئ هغه چا ته یې ورکه، خدای به و ټولو ته زامن ورکي.

مینځي را واخیستلې بي بي ته یې راوړې چې ملنګ داسي وویل ... د بي بي هم یقین پر راغی، یوه منه دې او باچا سره وخوړه، او یوه یې مینځي ته

---

[1] ځینې وایي چې وزیر نه و، ځکه چې په هغه وخت کي قومي حکومت و، بلکي د ده مشاور او مجلسي او ورتېر و.

ورکړه چې دا هم د باچا سریته ده او نوري یې د خپلې عملې و ماندینو ته ورکړې، چې هره یوه دي یوه یوه مابنام د خپل مېړه سره وخوري، دغه نورو ښځو هم منې واخیستلې هري یوې مابنام د خپل مېړه سره یوه دانه منه وخوړه، د وزیر ماینه دمخه تر دې لا بر البه وه، دا منه چې یې وخوړله غبرګه بر البه سوه. و، و، و[۲]، عمر دئ تېرېږي چې نه میاشتي نه ساعته نه ګړیه تېر سوه، الله تعالی ټولو ته زامن ورکړه، په دغه سهار شپېته ناري وسوې، د وزیر ماینه غبرګه لنګه سوه، یو زوی او یوه لور یې وزېږول، د زوی نوم یې پردل خان کښېښو او د لور نوم یې بي بي رابیا کښېښووه، او د باچا دوه زامن پیدا سوه د اصلي مایني د زوی نوم یې (فتح خان) کښېښو او د مینځي د زوی نوم یې (کرم خان) کښېښو[۳].

څه سر دي ګرځوم دستي یې بي بي رابیا و فتح خان ته په نکاح ورکړه، ښادي او خوشحالي ده، دا ښادي او نکاح چې تېره سوه باچا حکم وکی، چې د دغو ټولو هلکانو ښه تربیت او حفاظت کوئ. خو ټوله د خانانو زامن دي په استراحت دي، چې لږ څه غټ سوه، فتح خان او کرم خان او دا نور اته پنځوس (۵۸) هلکان ټول سره همزولي دي، یو ځای سبق وایي په یوه سلا سبق ته ځي او په یوه سلا رخصتېږي، او ټول یو ځای ډوډۍ خوري یو ځای لاسونه مینځي، ها ها خو ټوله غټ سوله، بچه مرده زلمیان سوله، مینځه چې لاسونه ور پرې مینځي اول د فتح خان لاس مینځي بیا د کرم خان او بیا د نورو یارانو دا، او که موچني ورته سموي هم لومړی د فتح خان بیا د کرم خان او بیا د پردل خان او بیا د نورو یارانو دا.

خیر هلکان ټوله همزولي دي پر یوه هاڼ دي ټوله په یوه سلا ګرځي لکه ورونه یو تر بله سره ګران دي، یو ورځ فتح خان و پردل خان و کرمی[۴]

---

[۲] و و و بمعنی بود، بود، بود.

[۳] څوک وایي چې کرم خان د فتح خان مخصوص مریی و او د ده همزولی و، د حبشي زوی و، ورور یې نه و، مګر دا غلطه ده د فتح خان ورور و.

[۴] کرمی د فتح خان یاد سوی مېرېزی ورور دئ، چې کرم خان نومېږی، د فتح خان د نازه او د ډېر استعمال څخه کرمی سوی دئ.

او نور یاران یې دباندې په ښکار راوتلي دي خپل سات تېروي، که ګوري د مازدیګر وخت دئ ښځو د ولې ځخه منګي ډک کړي دي او خپلو کورو ته یې وړي، یو وار د کرمي ورته پام سو، ویل یې فتح خانه راسئ چې د دې ښځو منګي په ګټو ور مات کو، چې پر دوی دا اوبه څنګه بهېږي، سیل به یې وکو.

فتح خان ویل ښه دئ، بس دستي ټولو هلکانو ګټي ډبري واخیستې کړپ کړپ د ښځو منګي یې ور مات کړه اوبه یې توی سوې، ښځي لندې خیشتې سوې، په دا سبا ښځي راغلې پر اسلم خان باچا یې عرض وکی، چې فتح خان داسي کار کړی دئ.

باچا ورته وویل چې زما دغه یو زوی دئ، زه څه نه سم ورته ویلای، تاسي به ژي جوړ کی چې په لوټو او ګټو نه ماتېږي نو په اوبه پکښې راوړئ، نو بله ورځ ښځو بیا ژي د اوبو ډک کړي دي را اخیستی یې دي، کور ته راځي بیا د فتح خان ډله پر پښه سوه بیا کرمی ورته وایي چې فتح خانه راسه، چې دغه ژي یې په غشیو او لښدو ور سوري کو، چې دا اوبه څنګه داری وهي، بیا دوی غشي ورته ونیول ژي یې ور سوري کړه، ښځي لندې سوې، ښځو بیا پر باچا عرض وکی، باچا فکر یووړی چې د دې چاره یې څه، خو دغه یو زوی یې و، هیڅ یې نه سواى ورته ویلای، وروسته یې هغه مینځه چې دوی ته یې ډوډۍ وروړه راویې غوښتله، باچا ورته ویل چې ته چې لاسونه مینځې اول د چا لاس مینځې؟

دې ورته وویل اول د فتح خان. باچا ورته وویل چې نن د فتح خان لاسونه اول مه ور مینځه. ښایي چې په دې باندې د ده عبرت سي او پوه به سي چې پلار مي خبر سوی دئ، بیا به د ښځو منګي نه ورماتوي، مینځه چې راغله په دغه ورځ یې د فتح خان لاسونه اول وار نه ورپرېوله، د پر دل خان لاسونه یې ور پرېوله، د فتح خان فکر ډېر بد سو سر یې کښته وځړاوه، ډېر خوابدی سو، کرم خان ورته وویل :

فتح خانه په دې پوهېږې؟ دا خو د ورکي جواب دئ، چې یعني پلار دي وایي چې راځخه ورک سه. فتح خان ورته ویل چې پای مو څه؟ کرمي ورته ویل چې پای دي دغه دئ چې ځني ولاړ سه، مه پاتېږه سبا به په خوله

درته ووايي ټوله همزولي به راباندي خاندي.

د فتح خان زړه ته نه لوېده د خپل زړه د تسلي له پاره مابنام پلار ته ور رهي سو، چې زه علم راولم چې رشتيا ده که نه؟ فتح خان چې پلار ته سلام ور واچاوه پلار يې سلام بيا نه کې، وروسته و تخت ته ور پورته سو، غوښت يې چې د پلار پر اړخ کښېني، پلار ځای نه ورکاوه، نو وروسته د فتح خان و زړه ته ولوېده چې دا خبره چې کرمي وکړه رشتيا ده.

نو په دا سهار فتح خان هم دستي حکم وکی چې ډېر پاخه سراجان چې ښه ځينان جوړوي رايې ولئ چې ځينان راجوړ کي. خو سراجان يې راوستل ورته ويې ويل، چې شپېته ښه ځينان راجوړ کئ او نور د آس سامان په همدغه هفته کي له تاسي څخه غواړم. سراجانو هم په دغه هفته کي شپېته ځينان، شپېته ملونه او نور سامان ور برابر کی، را يې ووړ بيا فتح خان حکم وکی چې ورسئ د کمند څخه شپېته داسي آسان راولئ چې خاوري يې پر شا ور ودوړي او دغه آس شا ورپرېدوي هغه خاوري توی سي، يعني چې بېسده ښه مست آسان وي.

دغه آسان يې دستي راوستل، فتح خان پر خپلو يارانو برغ وکی چې په نيمه شپه کوچ دئ، تر دې مابين يې بي بي رابيا ته سړی ور ولېږی چې فتح خان ځي رائه ! سړی چې راغی بي بي رابيا د کلا پر سر ولاړه ده، سړي ناره پر وکړه :

که کوتري د کلا پر سر کوتري

فتح خان وايي يا مي خوريې يا راووزه دروازه که دړي وړي

چې يعني فتح خان وايي زه ځم که راسره ځې خو ښه که نه وي زه ولاړم، خو دې جنه جنه کړه، سړی بيرته راغی چې هغې جنه جنه کول، زړه يې لکه چې نه غوښت، ده ويل ښه دئ چې مابنام ځو د دې پر کلا به ورسو را رهي بې کو.

لنډه دا چې نيمه شپه سوله، دننه په ښار کي نغاره وډنګېدله چې کوچ، د فتح خان پلار اسلم خان چې دا نغاره واورېده پوښتنه يې وکړه، چې دا څه نقل دئ، چا ورته وويل چې فتح خان ځي، پلار يې دغسي راوغورځېدی چې دا يو زوی مي دئ ولي ځي او څه سوي دي؟ څو چې راغی که ګوري آسان يې

ټوله ځین کړي ولاړ دي، شپېته سره زلميان د ګامه ولاړ دي و سپرېدو ته ګوري.

پلار چې يې دا حال وليد ناره يې وکړه :

څه کي څه کي دا هوډي فتح خان څه کي

پر نيمه شپه يې نغاړې وډنګولې، لويه خدايه خان پر کوم لوري واته کي

خو فتح خان ته يې وويل څه کوې؟ زويه څه سوي دي؟ چيري ځې؟ ده ورته وويل چې څه مي کوې؟ ما او خپل کار سره پرېږده، وروسته فتح خان د ګيلې پر ډول پر پلار دا ناره وکړه :

ما سلام در واچاوه را بيا دي نه کی

چې پر تخت در وختم ځای دي رانه کی

پلار يې په جواب کي ناره پر وکړه :

په يوه لاس کي مي جام په بل کلام دئ

اسلم خان خو مي پر تېر ويل پښېمان دئ

چې يعني زه پر هغه پښېمان يم، چې سلام مي در بيانه کی او و تخت ته مي پرې نه ښوولې، او يا مي مينځي ته څه خبري کړي وې، خو پلار چې يې هر څه زاري ورته وکړې چې مه کوه زويه مه ځه، خو فتح خان نه پاتېدی.

آبس فتح خان او نور ټول ياران يې راسپاره سوه، تر دې مابين يې مور خبره سوه، چې فتح خان ولاړ. مور يې راغله، د کلابس دروازه يې ورته ونيوله، چې زوی مي راڅخه تېر نه سي، زه به يې د آس تر ملو ونيسم.

فتح خان خبر سو، چې مور دي راغلې ده په پلانۍ دروازه کي ولاړه ده نه دي پرېږدي، د (کلابس دوې دروازې وې)، فتح خان پر بله دروازه ځني ووت، چې مور يې خبره سوه چې فتح خان پر بله دروازه ووت، نو يې ناره وکړه :

که دوې دي لويه خدايه کلابس دروازې دوې دي

پر دا يوه مي فتح وزي پر دا بله يې د مور، مور سوي نارې دي

مور يې دالته پاته سوله، فتح خان دوی د پردل خان او د بي بي رابيا کلا ته راغله "چې و دغې کلا ته (مختر) کلا وايي، چې د کلابس څخه څلور

کړوه د شمال شرق و خوا ته ده"، دلته د فتح خان پلار څو کسه غټ غټ د بړېڅو سپین ږیري د مختر کلا ته ورولېږل چې تاسي ورسئ پر مرکه سئ چې ګوندي راوګرځي.

سپین ږیري چې راغله فتح خان ته یې نصیحت وکی، چې مه کوه د پلار یو زوی یې چې ته هم ولاړ سي نو دا ملک و چا ته پرېږدي؟ یه نه به ځې ! خو هر څه نصیحت چې یې ورته وکی (پښتون و) فتح خان ورته وویل چې هیڅکله نه پاتېږم ځم، سپین ږیرو وویل ښه دئ چې ځې نو د مکې شریفي و خوا ته ولاړ سه، ده ویل هري خوا ته چې ولاړم، ولاړم، مګر نیت مي و هند ته دئ.

سپین ږیري بیرته راغله د فتح خان مور و پلار ته یې ویل چې نه پاتېدی. مور چې یې دا خبره واروېدله نو یې ناره وکړه :

که اور ګډ کړې د برېڅو په سپین ږیرو
مرور یې پخلا نه کی لا د لاسه ورښیي، ورښیي یاغي ملکونه

لنډه دا چې فتح خان راغی پر بي بي رابیا یې ناره وکړه :

که پوځي دا رابیا خولګی مي پوځي
فتح ځي د هند و لور ته، دغه ګل رابیا مي ځي که دلې اوسي

رابیا چې دا ناره واروېده نو دې پر فتح خان ناره وکړه :

که ځوړاندي د کرنګ ورځي ځوړاندي
فتح چې ځي د هند و لور ته، دغه ګل رابیا مي ځي تر تا د وړاندي

چې یعني زه هم درسره ځم، چې ته ځې نو زه څنګه پاته سم؟ فتح خان سپور سو، دلته د فتح خان مور پسې راورسېده، پر بي بي رابیا یې ناره وکړه:

که بلبلي رابیاژیړي بلبلي
فتح ځي د هند و لور ته په جلو یې لګوه دواړه منګولي

رابیا ور حمله کړه د فتح خان د آس جلو یې په دواړو لاسو ټینګ ونیو، چې مه ځه!

د فتح خان لږ څه زړه نری سو، غوښت یې چې کښته سي او پاته سي، د مینې ناز دئ اغېزه یې پر وکړه، کرمي چې فتح خان ولید چې پاتېږي، نو یې ناره پر وکړه:

که تاک ئې د هندوستان په سر کې تاک ئې

فتح ځي نه راستونېږي، اچولی يې د بي بي رابيا طلاق ئې

چې يعني تا خو طلاق اچولی ئې، څنګه به پاتېږې؟

فتح خان فکر وکی چې نه وايي، خو بيرته پر آس سم سو برغ يې وکی چې سپاره سئ. ټوله ياران پر آسانو سپاره سوه، بي بي رابيا فتح خان تر شا سپره کړه، دلته بيا د رابيا مور ناره پر وکړه :

فتح خانه لاس پر خپل زړګوټي کښېږده

که رابيا درسره ځي پردل راپرېږده

خو فتح خان په چرت کې سو، چې څه وکم؟

کرمي بيا فکر وکی چې پردل خان پرې نه ږدي، ځکه چې دغه هغه غښتلی سړی ئې، نو يې ناره پر وکړه :

لاس مي پر خپل زړګي ئې ايښی هم بې کښېږدم

دا پردل که ناوکی ده زه بې پرېږدم

چې يعني که پردل خان نجلۍ ده خو زه به يې پرېږدم، مګر زمور هغه توريالی ملا تړلی ورور ئې، دی څنګه پاته سي؟ دلته پردل خان ته غيرت ودرېده، پر کرمي يې ناره وکړه :

که اوتر کړم نن دا ستا نارې اوتر کړم

د دې لور به پاته نه سم، مګر خدای پر مصری توره برابر کړم

فتح خان وويل چې زه يې هم نه پرېږدم، آ بس فتح خان او نور ياران يې را رهي سول، خو ناوخته ئې د مختر د کلا څخه لږ څه بيرته يو باغ ئې، دلته يې واړول، چې شپه تېره سي سهار به ځو، خو دغه شپه تېره سوه، سهار وختي د رابيا همزولي راټولي سوي دي، چې درځئ چې ورسو دغه اوستری ديد خو د رابيا سره وکو، خو اويا اتيا ښځي دي، ښې ښې پېغلانې دي چې سترګې نه پر رونېږي، دا ئې سهار وختي په باغ راکښېوتې، بي بي رابيا ته راغلې سره کښېنستې، يو ګړی يې مجلس سره وکی وروسته بي بي رابيا ورته وويل، چې ورسئ يو ګړی په باغ کې وګرځئ خپل سيل و اتنونه وکئ.

دوی هم راولاړي سوې خپل سيل و اتنونه کوي شاوخوا ګرځي، فتح خان کرمی راوغوښت، کرمي ته يې وويل چې ته ورسه د باغ پر دېوالـه

کښېنه تر هغو پوري ګوره پام کوه، چې دې نجونو ته ږغ ونه کې په نشه کې يې ور ونه خېژې، څو دوی خپل سات تېر کي، هر وخت که کورو ته تلې نو پر ما ږغ وکه، کرمي ويل ښه دئ.

کرمی راغی د باغ پر دېوالې کښېنوست، نجونو چې اتڼ واچاوه، بازۍ کوي، کرمی ورته ګوري، خوند يې ورکی خو د توانه يې ووتله نور څه يې نه سوای کولای دستي راغی پر فتح خان يې ناره وکړه:

سر د سره پلنګه هسک کړه فتح خانه

لويه خدايه سيلاني بلبلي والوتې د باغ

بس فتح خان پر خپلو يارانو ږغ وکی چې درځئ، يوه يوه نجلۍ چې خوښه مو سوله د آس تر شا يې سپره کئ. دستي ټولو يارانو نه پنځوس پېغلي نجوني خوښي کړې، هر يوه، يوه يوه تر شا پسې سپره کړه، که په رضا وه که په زور.

فتح خان و رابيا هم پر آس سپاره سوه، د دغه ځايه ټوله ياران راکوچ سوه ولاړه. و اسلم خان ته حال ورغی خلکو عرض پر وکی چې فتح خان داسي کار وکی، زمور نجوني سيلاني ورغلي وې ټوله يې بوتلې. باچا وويل چې زما په واک نه کښېوزي زما يو زوی و راڅخه ولاړ هر څه چې مي وکړه نه پاتېدی نو څه وکم، اوس هم هغه ټوله پېغلاني وې خپل مېړونه يې پيدا کړه او تاسي هر يو د خپلي لور يا خور زما څخه پوره ولور واخلئ زياته نو څه غواړئ[5].

فتح خان دوی را رهي سوه، هله هله هله تر مازيګره يې مزل راوکی بيا يې يو چيري پر دښت واړول، فتح خان کرمي ته وويل چې ته نن شپه دلته يوه سانګه جګه که سهار چې دا سانګه پر هره خوا نړېدلې وه پر هغه خوا به ځو.

کرمی راغی يوه لښته يې پيدا کړه را يې وړه يو ګوښه ځای يې سانګه

---

[5] ځيني خلک وايي دا چې ښځي يې ويلي دا محض ملحقات دي، که نه وي فتح خان يوازي خپله بي بي رابيا ورسره بوتله، نوري ښځي يې نه دي ببولي، او خپلو يارانو ته يې په هندوستان کي ښځي ورکړي دي او هم دا صحيح ده.

جګه کړه، خو ماخستن سو ټوله ستړي وه بيده سوه، کرمی پر نيمه شپه راوښې سو راغی و سانګي ته، که ګوري سانګه د مکې شريفي و خوا ته کړه اونړېدلې ده، کرمي سانګه د هندوستان پر خوا کړه کړه، بلکي قصداً يې ونړوله، نو راغی صبح صادق دئ پر فتح خان يې ناره وکړه :

سر د سره[٦] پلنګه هسک کړه فتح خانه
يو مي سانګه د هندوستان پر لور کړه ده

فتح خان چرت يووړی، ږغ يې نه وکی کرمي بيا ناره پر وکړه :

سر د سره پلنګه هسک کړه فتح خانه
ياغي سوي هندوستان رعيت ملکونه

فتح خان راپورته سو، سهار وختي دئ لمونځونه يې وکړه که ګوري سانګه د هندوستان پر لور کړه ده، فتح خان وويل کړه د خدای دي يارانو درځئ مخ پر هندوستان باندي کوچ دئ، ټوله يارانو يې تيار سوه مخ د هندوستان پر خوا را رهي سوه، هله هله هله تر مازيګره يې مزل وکی دا دئ يو چيري يې و يوه کښت ته نژدې واړول، شپېته سره آسان يې ايله کړه، ځينان يې واخيستله و کښتو ته يې وشړل، چې ماړه سي، د دې کلي خلک ټول په اتفاق وه، ډېر ښه اتفاق يې و، دستي يې آسان ګرد راټول کړه بيرته يې ورته راوستل، په خپلو کښتو کي يې نه پرېښووله، فتح خان وويل چې د آسانو د ايله کېدو څخه زما مقصد دا و، چې ما د دې خلکو اتفاق او بې اتفاقي معلومووله، مقصد مي د دوی د کښتو پوول نه وو، ځکه چې مورږ بايد داسي ځای ته ولاړ سو چې مخلوق يې بې اتفاقه وي، او د دوی له بې اتفاقۍ څخه مورږ پوره نتيجه او ګټه واخلو، مورږ بايد تل په اتفاق يو، ټوله يارانو خپل ځانونه يو تن وبولو او بې اتفاقي ډېره بد شی ده.

خير سهار بيا راکوچ سوه، هله هله هله ګرده ورځ يې مزل وکی ماښين قضا مازيګر غټ يې بيا په يوه کلي کي واړول، بيا يې آسان ايله کړه چې څړ وکي، دا کلی هم په اتفاق و، بيا يې آسان ټوله غوټه ورته راوستل، څوک يې په خپله مځکه او کښت کي نه پرېږدي.

---

[٦] وايي د فتح خان پلنګ د چندنو و او سور و.

خیر سهار بیا راکوچ سوه دا دئ د هند په علاقه کي يې په يوه کلي کي واړول، آسان يې ايله کړل د دې کلي خلک بې اتفاقه او بلرغو عالم دئ، يو يې آس د خپله کښته وباسي د هغه بل په کښت کي يې ايله کي، آبل يې د آ بل و کښت ته وشړي، خير آسان يې ماړه سوه، بيرته يې آسان راوستل فتح خان و کرمي و پردل خان ته وويل چې زمور ځای هم دا دئ، دلې به اوسو ټولو يارانو يې ورسره خوښه کړه، چې هوکې دا کلی بې اتفاقه دئ اتفاق نه لري، نو زمور همدغه ځای وړ دئ، څو چې قوه پيدا کوو. په دغه کلي[7] کي يوه ټينګه کلا وه، خورا جګ جګ دېوالونه يې وه، ډېره محکمه وه، يوه دروازه يې وه دا هم ترلې وه، خورا يې محکمه ټمبه کړې وه، لوی لوی غټ تيران يې ورته درولي وه. فتح خان وويل چې دا کلا به په څه چم خلاصه کو، چې مور پکښې واوسو، کرمي وويل چې زه به ورسم ور برغ به کم دروازه به راخلاصه کي، که يې نه راخلاصوله نو بيا به ګورو، فتح خان ويل ښه دئ.

کرمی راغی دروازه يې ور پوري وهله، دروازه نه خلاصېده، کرمي ته غيرت ورغی چې زه د فتح خان ورور او نوکر يم نو زه بيرته څنګه ورځم چې دروازه نه خلاصېده نو يې نارە وکړه :

دروازه ژر رابښيا[8] کړئ ګواريانو

اور به بل کم د ګوارو د ګوارو پر سرونه

چې يعني اور به دباندي بل کم، که نه وي دروازه راخلاصه کئ، ګوارو چې دا نارە واروېده د ډېري يې دروازې ته بل ټير ټمبه کی، ښې محکمه کړه چې دا څه بلا ده، خو کرمی ورته ولاړ دئ، دروازه نه ور خلاصوي، فتح خان پر پردل خان برغ وکی چې ته ورسه د کرمي حال راوړه، کرمی خوشي يو ورګډې سړی دئ يو اور به يې لټولی وي، ډېر وځنډېدی، پردل خان چې راغی که ګوري کرمی و دروازې ته ولاړ دئ، ورسره برغ يې دئ، نو پردل نارە پر وکړه :

---

[7] دا کلی د ګواريانو دئ، د هندوستان په مغل کوټ کي، او ګواريان يوه طايفه ده په مغلو کي.

[8] بښيا : خلاصول، دروازې ته چوله ورکول.

دروازه ژر رابنيا کړه ګواريه

اور خو به بل کو د ګوجريو[9] پر سرونه

چې پر ګوجرو به اور بل کو يا به کلا ته اور ور واچوو، دوی د بېري بله تمبه ورته کښېښووه، دا پلا بيا ببخي وبېرېدل چې دا څه بلاوي دي او څه کوي؟ خير، خو کرمی و پردل خان و دروازې ته ولاړ دي دروازه څوک نه ور خلاصوي، فتح خان فکر وکی چې دا څونه وځنډېدل، پخپله پسي را رهي سو، چې راغی ويل کرميه ولي ورته ولاړ يې دروازه درخلاصوي که يه؟ کرمي ويل يه نه يې راخلاصوي.

فتح خان ورته وويل چې تاڅه ورته ويلي دي؟ برغ دي ورکړی دئ که يه؟ کرمي ويل هو برغ مي ورکړی دئ ما داسي ورته وويل هغه خپل سوال و جواب يې ورته ووايه. وروسته فتح خان پخپله دروازې ته ورتېر سو، پر ګوارو يې برغ وکی :

دروازه ژر رابنيا کړه ګواريه

مسافر يو بې ولاته خاصګي تېوان[10] مو ټپ دي درېدلي

خو ګواريانو دروازه نه کړه ور خلاصه، ګوارو خپل تر خپله سره وويل چې ودئ يو دوه کسه پر کلا وخېژوو، چې وګوري چې دا څنګه خلک دي؟

ګوار چې پر کلا راوختل چې کښته يې وکتل فتح خان يې وليدی، چې برېتونه يې د ليري څرکېدل او تر غوږو تېر وه، فتح خان د دې خوا برغ پر وکی:

دروازه ژر کئ راخلاصه ګواريانو

راپسې د زرغونو زرغونو توتيانو سيل دئ

چې يعني دروازه راخلاصه کئ که نه وي يرغل مو دروړو، په زور يې خلاصوو.

هغه دوه کسه ګواريان په تاخت راکښته سوه، ورته وې ويل چې داسي شېربرېتی ولاړ دئ، چې د سړي روح ځني قبض کېږي، نه يم خبر چې

---

[9] ګوجريو قوم دئ.

[10] تېوان : آسان. يعني لم غوټه د جنګ آسان، يو يې تېو بولي.

باچا دئ که نور څوک، دوباره يې دروازه ور خلاصه کړه، فتح خان سره له نه پنځوسو يارانو و کلا ته ورننوتل، هر يوه جلا جلا يوازي کوټه ونيوله، پلنګونه يې پکښې کښېښول، چې ډوډۍ يې وخوړله، ټوله سره پر ځای سوه، آخر ته فتح خان چرت ووا هه، چې مور خو دا ځای ټاکلی دئ چې نه به ځو، اوس يې د دې پای څه، فکر جن سو.

آخود[11] و آخر ته يې و رابيا ته وويل چې ته ورسه و کرمي ته ووايه چې فتح خان دي بولي، رابيا راغله و کرمي ته يې وويل چې راسه فتح خان دي غواړي.

کرمی راغی سلام يې وکی کښېښستی، فتح خان ويل چې کرميه مور خو دا ځای ټاکلی دئ چې نه به ځو اوس يې څنګه کوې؟

کرمي ورته وويل چې زه نه پوهېږم ته به يې پخپله بند ترې.

فتح خان کرمي ته وويل چې ته ورسه ګرده يارانو ټاپول که، چې سلا ورسره وکو، کرمی ولاړی پردل خان د فتح خان اخښی او نور ياران يې ټوله راوستله، فتح خان و يارانو ته وويل چې دا به څنګه سي؟ دا زمور نيت او دا ګواريان (مغول) څنګه به يې کوو؟

ټولو يارانو يې وويل چې خوښه ستا ده، هر ډول چې يې کوې زمور درسره خوښه ده، آبس فتح خان ورته وويل چې بانې او چم خم نه دئ په کار، سهار ورته ووايست چې د کلا څخه ټوله ګواريان ووزي، که نه وي بيا مو ګيله د ځانه ده.

خو شپه تېره سوه سهار سو کرمی راغی ګواريانو ته يې وويل چې تاسي به چټک نن د کلا څخه وزئ، کلا را ايله کئ، ګواريان هم ناعلاجه سوه کلا يې ور ايله کړه. ټوله ووتل پر يو دښت يې واړول، فتح خان دوی په کلا کې پاته سول. ګواريان سره راټول سوله راغله پر شمس الدين باچا يې عرض وکی، چې داسي يو شېربرېتی ځوان دئ او نور ډېر تورياليِ ځوانان هم ورسره دي مور يې د کلا څخه په زور وايستلو کلا يې راڅخه ونيوله، دوی

---

[11] آخود ، آبس، نو آخر، بس چې دئ، بس و غيره اکثره د جملې په اول کې د تکيه کلام پر ډول مستعمل سوي دي.

پکښې واړول.

باچا فکر یووړ، وروسته یې معلومات وکی، وپوهېدی چې هغه داسې غښتلي او تر سر تېر توریالي ځوانان دي چې په هیڅ بند نه دي، نو باچا فکر وکی چې د دې څخه به یوه لو شخړه جوړه سي، نو یې ګواریانو ته وویل چې پرې یې ږدئ مسافر دي، حق لري تاسي ته به بل ځای درکم، ګواریان یې راضي کړه، بل ځای یې ورکی، ګواریانو ته یې وویل چې تاسي به د دوی ډوډۍ کوئ، پخلا کوئ به یې. څو شپې باد ګواریانو د فتح خان دوی ډوډۍ وکړه، به روځ یې فتح خان دوی ډوډۍ وکړه، سره خوشحاله سوله.

یوه ورځ کرمي و ګواریانو ته ویل چې ستاسي څخه د کاله څو محصول او غم اخلي؟ ګواریانو ویل دوه دوه زره روپۍ د کاله غم راڅخه اخلي، کرمي ویل د دې پلا چې سپاهیان راسي، محصول اخلي ما خبر کئ، زه به مو ځني خلاص کم، دوی ویل ښه دئ.

بله ورځ و فتح خان ته همدغو ګواریانو وویل چې زموږ او د دغه بل کلي سره بدي ده، هغه مو هم سکه تربرونه دي، که ته دونه راسره وکې چې موږ او دغه کلی سره جوړ کې، چې بیا بد نه راسره کوي، ډېر به ښه سي، موږ به تر ابده ستا خدمتګاره یو. فتح خان ویل ښه دئ. دستي یې پر یارانو ږغ وکی آسان یې ځین کړه دا دئ و دې بل کلي ته راورسېدل، د کلي سپیانو پر را الا کړه ورته غاپي، کرم خان ناره پر وکړه :

سپي درتم کړئ ګواریانو لویه خدایه

پردې لاري د فتح سپاهیان تېرېږي

نو خود ګواریان راغله سپي یې وشړل، چې دا مېړونه دي ډېر عزت یې وکی د هر یوه څخه یې جلا جلا آس ونیو، ټوله شپېته سره یاران کښته سوه، ګواریانو ډوډۍ ورته راوړه، ډوډۍ چې یې وخوړه فتح خان ورته وویل چې زموږ به یو ناز اخلئ.

ګواریانو ویل پر غبر ګولېمو ! هر څه چې وایاست موږ یې منو، فتح خان ورته وویل چې ستاسي او د دې کلي خو سره بدي ده، نو موږ ټوله په مرکه راغلي یو، تاسي به دوباره بیا بد نه سره کوئ، دوی ورسره قبوله کړه ویل یې ښه دئ.

وروسته فتح خان دوی را رخصت سول، کرمي فکر وکی چي که دغه ګواریان پر خپل قول ودرېده خو نېه او که ونه درېده بیا یې بد ورسره وکړه نو په مورِ کي څه پاته سول، یه د دې خلکو عمري چاره په کار ده. نو خود کرمي د فتح خان په غلا د بېسدی دارو پیدا کړه بیرته راغی و دې ګوارو ته یې وویل چي مورِ او تاسي مجلس سره ونه کی، راسئ چي یو د مسافری چلم سره ډک کو، وې څکوو، خو کرمي چلم ور ډک کی دا دارو یې پکښې واچول، لنډه دا چي ټولو ګواریانو چلم وڅکاوه، ټوله بېسده سوه.

کرمی پر راولاړ سو ټوله یې مړه کړه، وروسته په فتح خان دوی پسې راغی، نو یې پر فتح خان ناره وکړه :

ما یو داسي ترون وکی، لویه خدایه

لویه خدایه د قیامت تر ورځي پوري

چي یعني ما ټوله مړه کړه، ټوله ځني بېغمه سول. کرمي و ګواریو ته وویل چي ما داسي ترون وکی چي تر قیامته پوري ځني بېغمه سواست.

د فتح خان فکر خراب سو، مګر کرمي ته یې څه نه سوای ویلای، ډېر پر ګران و، ویل باره دغسي کار مه کوه. کرمي ویل له دې جهته مي مړه کړه چي ما ویل دوی به پر خپله وعده ونه درېږي، زمورِ آب به کم کي.

خیر د هغه کلي ګواریان چي پاته وه، ولاړه پر شمس الدین باچا یې عرض وکی، چي داسي نکل دئ. باچا فکر وکی چي خبره او شخړه ډېر بېږي نو یې خبره پټه واچوله و فتح خان ته یې خط راولېږی چي دغه شاوخوا مځکي یې ستا او محصول او غم هم در ایله دئ، خو دغسي باره مه کوه. "فتح خان ډېر باوجدانه سړی و، په ډېر شرنه و خوشحاله"، خو هیڅ جواب یې ور نه کی.

بله ورځ محصلان و ګواریو ته راغله غم ځني غواړي، ګواریان راغله کرمی یې خبر کی چي راسه هغه دي سپاهیان راغلي دي، څه جواب یې کوې؟

کرمی راغی توره یې راواخیسته درې کسه سپاهیان دي، دوه یې ځني مړه کړه، د یوه یې ژبه ور پرې کړه، نو یې ایله کی، هغه سپاهي ولاړی و شمس الدین باچا ته یې ګرهار دئ، خو څه نه سي ویلای، باچا یې په ژبه هم

نه پوهېږي چې څه وايي څه سوي دي.

لنډه دا چې نور درې کسه سپاهيان يې و ګواريو ته د غم له پاره راولېږله، سپاهيان چې راغله، ګوارو بيا کرمي پسې خبر کې، کرمي بيا توره را واخيستله دوه يې ځني مړه کړه، يو په تاخت ځان ځني خلاص کې راغې پر باچا يې ناره وکړه :

دوري يو داسي باچا ناست دئ لويه خدايه
شمس الدين يې د نوکر پر ځای ولاړ دئ

باچا اريانې واخيست چې دا څه نکل دئ، سپاهي دا کيفيت او هغه دمخه حال ټوله ورته ووايه، خو باچا فکر يووړی، هيڅ څرک نه سي تر ايستلای، بڼغ يې ونه کې چې پر کراره به يې چاره کوم.

دلته فتح خان خبر سو چې کرمي داسي کار بيا کړی دئ، کرمي يې راوغوښت ناره يې پر وکړه :

کرميه چې غم نه وي ته غم راوړې
کرميه پر لم غوټه سپرو واوړې

خو کرمي ته يې ډېر نصيحت وکې چې بله پلا داسي مه کوه.

بله ورځ د باچا خزانه تېرېږي، سره او سپين زر پر کچرو بار دي، ګوار راغله کرم خان يې خبر کې چې د باچا خزانه ده تېرېږي. کرمي د فتح خان په پټه توره راواخيسته راغې د خزانې پر کاروان يې ناره وکړه :

دا کاروان د شمس الدين په طلا بار دئ
دغه ټول د برېڅانو برېڅانو کوکی ښکار دئ

بيا کاروانيانو په جواب کې پر کرمي ناره وکړه :

دا کاروان چې د شمس الدين په طلا بار دئ
دغه ټول د برېڅانو برېڅانو خون بها ده

خو کرمي توره پسې رالښته کړه، هغه کسان چې د خزانې سره وه، مړه يې کړه چا ځني الا کړه، کرمي کچري راوستې ټوله يې زغم[12] کړې، هغه

---

[12] زغم – تم کول، پټول.

کسان چې د کرمي څخه يې الا[۱۳] کړي وه ورغله باچا ته يې عرض وکی، چې کچري او خزانه يې راڅخه وګرځوله، او زموږ ټوله سپاهيان يې مړه کړه، خورا بده ورځ ده. شمس الدين باچا دستي د شپې پوځ جوړ کی، ورته راوايې ستاوه، په دغه شپه پر دغه د فتح خان پر کلا يې شاوخوا سپيني خېمې ونجتلې، سهار سو، بې بې رابيا په مکن[۱۴]، کي شاوخوا ګوري، چې نابېره يې سترګې پر دې خېمو وموښتې، فکر يې وکی چې دا خو د پاچهی د جنګ سامان دئ او هم دي د شمس الدين باچا، دستي د بام څخه راکښته سوه راغله پر فتح خان يې ناره وکړه :

سر د سره پلنګه هسک کړه
نن څه نجتي د شمس الدين کافر[۱۵] خېمې دي

فتح خان چې راکښېنوست راغلی د خپلو يارانو سره يې سلا وکړه چې څنګه يې کوئ؟ تاسي جنګ کوئ که يه؟ ټولو وويل چې موږ جنګ ورسره کوو، فتح خان هم حال ورکی چې شمس الدينه د جنګ ځای معلوم که.

خير د جنګ ځای يې سره وټاکی فتح خان سره د نه پنځوسو يارانو و جنګ ته جوړ سوه، په ډېر شوق شپېته ځوانان د بسته لښکر په جنګ ور وواته، په جنګ ورکښېوتل د سپينو تورو خرپی دئ، فتح خان برېتونه تاو کړه جنګ او دا تورو خوند ورکی، ناره يې وکړه :

چې پر ډال پتري وهي نامت يې جنګ دئ
راپسې د زرغونو، زرغونو توتيانو سيل دئ

هله هله هله دوولس ورځي يې پرله پسې جنګ وکی.

آخر ته د شمس الدين لښکر ستړی سو، باچا حال و فتح خان ته وکی چې موږ او تاسي ستړي سولو، دا څلور شپې يې زموږ و ستاسي مهلت، بيا به

---

[۱۳] الا کړه : دويد.

[۱۴] مکن : دربچه.

[۱۵] ځيني خلک شمس الدين پاچا وايي او ځيني چې درد يې ورته راسي شمس الدين کافر وايي.

جنګ کوو. فتح خان هم ورسره خوښه کړه.

آخود په دغه شپه مانبام کور ته راغله، رابیا ګوري چې بری یې راوړی که ماتې، فتح خان دوی چې ورننوتل رابیا پوښتنه ځني وکړه، چې بری مو راوړی که ماتې؟ فتح خان ناره وکړه :

رابیا تور دي لونګین سپین دي رخسار دئ
د شپېتو برېښو برغ پر هندوستان دئ[16]

چې یعني شپېته سره ژوندي یو، بری دئ.

خو څه سر دي ګرځوم پنځمه روځ بیا فتح خان سره له نورو یارانو و جنګ ته راووتل، کری روځ یې جنګ وکی آخر ته د پردل خان پر لاس د یوه دښمن توره برابره سوه په اوږه کي یې لاس ځني پرې کی، خو تر مانبامه یې جنګ وکی، هر څو چې یې دښمنان وژلي وه، وژلي به یې وي، خو مانبام کور ته راغله، رابیا چې ورته وکتل د پردل خان یو لاس دئ، نو یې پر فتح خان ناره وکړه :

که یکرنګ دي د فتح خان سپاهیان یرنګ دي
دا پردل لالا مي ولي خدایه ولي په یو ځنګ دئ

لنډه دا چې شپه تېره سوه، سهار بیا جنګ ته ټوله وواته، ګرده ورځ یې جنګ وکی وکی، داسي د خرپ توري یې ووهلې چې د شمس الدین پر لښکر یې اور بل کی، مګر پردل خان په یوه لاس و ضعیف سوی هم و خو بیا تپي سو، پردل خان کرمي په شا پوري ټینګ وتاړه آس یې په ځان پسي شاتوری تناو کی، مانبام کور ته راغله، رابیا چې د خپل ورور آس ولید، نو یې ناره وکړه :

خدای دي خیر کي فتح خانه کرم خانه
د پردل نیلی کوتل را معلو مېږي

خیر مانبام دئ پردل خان یې کښته کی، ټوله کښته سول یو ګړی چې وسو، پردل خان په عذاب سو، خو لنډه دا چې په دغه شپه شهید سو (خدای دې وبخښي). سهار بي بي رابیا وویل چې زه خپل مړی دباندي نه ښخوم، د

---

[16] نقلچیان په دې نقل کي دا ناره تر هري ناړې وروسته د کسر پر ډول کوي.

دښمن ملک دئ دلې يې کور پر خپل پلنګ ايږدم، دوی هم ورسره خوښه کړه. نو يې د پردل خان نس ځيري کی، شيان يې ځني وکښله پاک يې پرېوی، نس يې د لونګو ور ډک کی پر خپل پلنګ يې کښېښو، شال يې پر وغوړاوه، دلته شمس الدين باچا فکر وکی چې څه به کوم لښکر يې پايماله کی، خو منصبداران يې راټول کړه چې د دې پای يې څه؟

دوی ورته وويل چې بله چاره نه لرې بېله دې چې ته مرکه ورواستوه، چې راسه صلح راسره وکه، هر څه چې غواړئ او هر څه شرط چې لرئ زه يې قبلوم، هر کله چې دوی ټوله راغله دستي به يې موږ لاسونه د ټولو وتړو، ځکه فتح خان داسي سړی دئ چې هسي برېتونه يې څوک ووينې غړي يې نښويږي، زهره يې چوي. "وايي چې رشتيا چې د فتح خان داسي غټ لکه د زمري شک شک برېتونه وه چې په هسي ليدو يې د سړي زړه لوېدی، او د وامه څخه به يې نفس خوت"، له همدې لامله ده خپل برېتونه د سرو زرو په شپېلۍ کي اچولي وه، بل وخت به يې شپېلۍ نه ځني کښله، څو د جنګ ميدان ته ور ګډ سو نو به يې شپېلۍ ځني وکښله برېتونه به يې تاو کړه، نو په ميدان به ور ګډ سو. شمس الدين باچا مرکه ورته راوساتوله، چې زما درسره قسم دئ راسئ چې سوله سره وکو، هر څه چې غواړئ زه به يې درکوم.

مرکه چې راغله دا يې ورته وويله فتح خان ويل ښه دئ، تاسي ورځئ موږ به سبا درسو، مرکه ولاړه. کرمي و فتح خان ته وويل چې زمانه ده خوښه، زه سلا نه درکوم.

فتح خان ويل يه زه ورځم، کرمي ويل ښه دئ چې ورځې نو ياران راسره ووېښه، نيمی ته درسره بوزه، نيمي دي دلې زما سره وي. فتح خان ويل ښه دئ.

ياران يې سره ووېښل فتح خان سره له خپلو ملګرو ور رهي سو، چې فتح خان رهي کېده کرمي ناره پر وکړه:

فتح خانه باور مه کړه، د مغول په کلامونه

د مغول اول کلام پسې تېپونه

فتح خان سره له خپلو ملګرو راغلی، باچا ورته وويل چې که رښتيا

سولي ته راغلي ياست، نو د جنګ اسباب کښېږدئ. فتح خان دوی د جنګ اسباب کښېښووه، چې نژدې راغله باچا دستي پر سپاهيانو حکم وکی او ناره يې وکړه:

لاس يې وترئ ځوانانو نوکرانو
فتح خان د پاچهانو ګنهکار دئ

سپاهيان پر راوغورځېدله، د ټولو لاسونه يې وترل دلته فتح خان ناره وکړه:

کرم خانه چې تا ويل هغه بيا وسوه
سره مغول خو مي د لاس پر لګېده سوه

هلته کرم خان هوښياري کړې وه، سم په فتح خان دوی پسې سره له نورو ملګرو راوتلی و، چې په دښمن باور نسته، دلته چې راورسېدی که ګوري چې د فتح خان دوی لاسونه يې ور ترلي دي نو يې پر مغولو ناره وکړه:

اوس به جوړ کړم د مغولو پر سر ځلي
چې ترلي يې فتح خان نازک لاسونه

خو ټولو په مغولو پسې توري لښتي کړې، داسي چړې يې په ګډ کړی چې ګرده يې مړه کړه او هغه چې په ځغاسته يې ځان خلاصولای سو په تاخت ځني ولاړه، کرم خان د خپلو يارانو لاسونه ور خلاص کړه، کور ته سره را رهي سوله، راغله ماښام فتح خان وويل چې اوس يې نو نه پسې پرېږدو، ځو يا ګرده مړه نه سو يا پوره بری يو نه سو، ځکه چې دا منافقان دي داسي بې وفايي يې وکړه، پر قول و قسم و نه درېدل.

لنډه دا چې پس له دغه هره ورځ و جنګ ته ور ته له، جنګ يې کاوه او يو يو به د دوی څخه تپي کېدی، هغه به يې کور ته راوړی (وايي چې په جنګ کي د فتح خان د يارانو څخه يو نه دئ مړ، هره ورځ به يو يو تپي کېدی هغه به يې کور ته راوړی کور به مړ سو، نو به يې نس ور ځيري کی د لونګو او نورو جاذبه شيانو به يې ور ډک کی نو به يې پر خپل شخصي پلنګ کښېښو، شال به يې پر وغورځاوه، هغه به وچ سو نه به ورستېدی).

لنډه دا چې ټوله په دغه ډول شهيدان سوله، يو فتح خان او کرم خان او

څو کسه نور پاته سول، فتح خان مانبام و کرم خان ته وویل چې سبا به داسې د خرپ جنګ کوو چې یا مړه سو یا سوبه او بری یوسو.

سهار چې د جنګ میدان ته راغله، فتح خان شپېلی د برېتو څخه وکښلې، برېتونه یې تاو کړه، نو یې توري پسې لښتي کړې، د څو کسو مغلو سرونه یې پرې کړه، مګر مغول بېخي ډېر وه نه تمامېده نو فتح خان ناره پر وکړه :

هندوستان مي د مچیو ګرېینی دئ
هر څو چې یې وهم نه تمامېږي، د شپېتو برېښو ورځ په ورځ کمی دئ

لنډه دا چې هره ورځ یو یو کمېدی څو ټوله شهیدان سوه، پر هم هغه ډول یې پر خپلو پلنګو کښېښوولە، یوازې فتح خان او کرم خان پاته سوه.

په دې بله ورځ یوازې فتح خان و کرمی و جنګ ته راووتل، جنګ ته یې پیل وکی، خو مغول پر ډېر سوه پر کرم خان راټول سوه، کرم خان یې وواهه زخمي او تپي یې کی، کرم خان چې یې وواهه ده ناره وکړه :

که وخورئ دا د سر کسي مو وخورئ
که ما مړ کی دا زما بادار ژوندی دئ

چې یعني که مو زه ووهلم بادار مي ژوندی دئ، په سرو به مو مځکه ډکه کي، خو دی ولوېدی دلته فتح خان ناره پر وکړه :

آفرین کې پر دا هسي نوکر باندي
ځان یې واچاوه د دې بادار د وړاندي

خو فتح خان په یوه سر د توري زور ورښکاره کی، چې کرم خان راڅخه پاته نه سي، خو مغول یې د توري په زور سره تیت و پرک کړه کرم خان یې په شا پسي وتاړه کور ته یې راوړی، خو کرم خان هم شهید سو، پر هغه ډول یې پر خپل پالنګ کښېښو. مانبام دی و رابیا ناست دي، خو بیده سوه، سهار فتح خان ستړی دئ بیده دئ، پر بي بي رابیا باندي پښتني جوش او د ملیت جذبې غلبه وکړه، نو یې پر فتح خان ناره وکړه :

سر د سره پالنګه هسک کړه فتح خانه
رابیا ګلي پنده ورته کړه سپره سوه

یعني یاران خو ټوله مړه سوه، نو مور څه کوو چې ژوندي یو درځه

جنګ ته زه هم درسره ځم، فتح خان چرت يوور، رابيا بله ناره پر وکړه :

سر د سره پالنګه هسک کړه فتح خانه

رابيا ګلي پنده ورته کړه سپره سوه

يعني زه دا يم ولاړم اوس نو زه جنګ کوم رائه راپسې.

فتح خان دستي ملا وترله توره يې راواخيستله، رابيا فکر وکې چې فتح خان يوازي دئ، دا دي څه بد کار وکې چې جنګ ته يې يوازي ور وباسم، خو پښېمانه سوه ناره يې پر وکړه :

PROPERTY
ACKU
13892

زه عورته ملامته لويه خدايه

و جلو ته دي ولاړه يم روی داره

چې يعني يوازي يې، مه ځه بيا فتح خان ناره پر وکړه

که تتي د ګوار يو سانګي تتي

يا مي خوريې يا مي موريې، څو يې نه کړم پر دا سپينه سينه پخي

خو را رهي سو، تر يو ځايه چې راغی بيا يې ناره پر رابيا وکړه:

که بنه که رابيا نجل که له ما بنه که

دا جنګي زغره دي مخي لره راوړي

رابيا فکر وکې چې ځي نه پاتېږي، نو يې ناره پر وکړه :

فتح مي يار، پردل مي ورور دئ

څوک چې داسي يار ان وخوري هغه نجل که بنايسته وي مخ يې تور دئ

رابيا ويل په ما کي نو څه پاته سول، د شپېتو برېښو څخه يو نه سو راپاته.

خير! خو فتح لکه زمری يوازي د جنګ ميدان ته راغلی، د جوشه يې ناره وکړه:

يو که بوټي هندوستان مي بوټي بوټي

په سپيتانه کي خلاص نه سي اوس را واړوه د سپينو چړو موټي

فتح خان دوې ورځې پرله پسې يوازي جنګ وکی، ډېر يې مړه کړه مابښام کور ته راغی، بله ورځ بيا جنګ ته ووت، يوازي دئ، د سپينو تورو خرپی دئ، فتح خان ته د بېکسی او يوازيتوب ارمان ودرېدی، نو يې ناره وکړه:

زمونږ مرګ په سپینو تورو لویه خدایه
اسلم خان بابا مي ولي ناخبر دئ

دی خو په جنګ کي دئ، بي بي رابیا په کلا کي ده، فکر وهي چي دا وار به فتح فتح وکي که به یې ونه کي، نو یې ناره وکړه:

د فتح کړنګه نال به دي زرین کم
که دي دا وار فتح راوی، زما امپل به ستا د غاړې لونګین کم

فتح خان مابښام کور ته راغی، بي بي رابیا ولاړه سوه شاوخوا پر وګړئېده خپل امپل یې د غاړې څخه وکیښ، د فتح د نیلي په غاړه کي یې واچاوه، خو شپه تېره سوه سهار و فتح خان ته وطن ور په یاد سو، نو یې ناره وکړه:

که پاخه دي لویه خدایه د کندهار انار پاخه دي
اسلم خان بابا دې خوري پر ما ترخه دي

سهار بیا فتح خان جنګ ته ورووت، ستړی هم و خو تر غرمې یې جنګ وکی، د ماپښین و خوا ته ټپي سو، خو دښمن یې په ځان نه کی پوه، مخ یې د کور پر خوا راونیو، کور ته چي راورسېدی، د کلا په منځ کي غوځار سو، په وینو کي لڑند دئ، یو ګړی باد یې روح د خدای په رضا وسپاره، شهید سو.

(خدای دې وبخښي)

رابیا راغله د ده نس یې هم ځیري کی پاک یې پرېوی د لونګو او نورو خوشبویی یې ور ډک کی پر خپل پلنګ یې کښېښو، د خپل سر شال یې پر وغوړاوه.

نو یې شمس الدین ته حال ور واستاوه، چي راسه اوس نو نارینه زمریان مو ټوله شهیدان سوه، مورږ کوندې او یتیمان پاته سوو.

شمس الدین باچا راغی چي کلا ته ورننووت، ورغی هر یو یې پر پلنګ لکه نر زمری بیده ولید، ډېر افسوس یې وکی، چي د فتح خان پلنګ ته راغی شال یې ځني پورته کی، که ګوري په مړني د سړي روح ځني الوزي، برېتونه یې د سرو زرو په شپېلی کي نیولي دي، ډېر یې خوښ سو، نو یې د افسوس پر ډول ناره وکړه:

فتح برېت دي د سرو زرو په شپېلۍ کي
ته لايق د مرګي نه وې فتح خانه ته لايق وې د ډيلي د پاچهۍ
وروسته يې بي بي رابيا ته هغه وطن چې مغل کوټ يا امان کوټ ورته وايي وروباخښه، دلته بي بي رابيا ناره وکړه :
مغول کوټ به چا ورکړي و يتيمانو ته
دغه هم د فتح خان د توري چوټ دئ
شمس الدين باچا ولاړ، بي بي رابيا هلته خپل شهيدان ټوله ښخ کړه، هديره يې پر جوړه کړه او د دوی نجوني او هلکان يې يو د بله په نکاح ورکړه، خپل ژوندون يې کاوه وبس !

تبصره :

(۱) تر هري نارې وروسته دا نارې خلک کوي :
رابيا تور دي لونګين سپين دي رخسار دئ
د شپېتو برېښو ږغ پر هندوستان دئ
دا تر يوې نارې وروسته وايي او دا تر بلې نارې وروسته وايي :
د خدای شپې ورځې به وي ياران به نه ويد کندهار بازار به وي سودا به نه وي
(۲) خلک دا نکل خورا په شرنګ کوي، نارې يې خورا اوږدې دي، مثلاً وايي:
که دوې دي دوې دي د کلابس کلابس دروازې دوې دي
پريوه مي فتح وزي پر دې بله يې د مور خدايه د مور سوي نارې دي
يا :
که دوې ای دي لويه خدايه کلابس، هوی هوی هوی يو که دوې دي
کلابس، کلابس دروازې دوې دي، پريوه، ها می فتح وزي، هوی هوی، هوی
پر دا بله يې د مور خدا د مور سوي نارې دي.
بيا وايي :
رابيا تور دي لونګين لونګين سپين دي رخسار دئ، هوی هوی هوی
د شپېتو برېښو ږغ، خدايه ږغ پر هندوستان دئ
د نارو په منځ، په آخر کي وای وای – هوی هوی هوی يا وی وی د وزن او نغمې له پاره ورزياتوي.

ښادي او بيبو

ته وا ښه !

چي وه دوه ورونه وه، د يوه نوم ولي محمد او د بل دا علي محمد و، چي په کندهار کي د بکوا د دل آرام د تلخک په کلي کي اوسېده. د ولي محمد يو زوی و، چي نوم يې "ښادي خان" و، او د علي محمد يوه لور وه، چي "بيبو" نومېده.

ښادي خان او بيبو دواړه کوچني دي، يو ځای سره ګرځي، يو ځای لکه دوه ښه ګلان بازۍ سره کوي، د دوی دواړو يو د بله په همدغه کوچنيوالي په زړو کي مينه سره پيدا سوه، او دواړه خورا ښايسته وه.

څه سر دي ګرځوم هله هله هله څو دواړه ښه لوی سوه. يوه روځ ښادي او بيبو دواړه په کونډو کو پسې ځنګله ته تللي دي، په ځنګله کي کونډو کي ټولوي، غرمه ده، پر بيبو باندي خوله راغلې ده، پر مخ يې لکه سپيني مرغلري دانه دانه خولې بهېږي، ښادي خان چي ورته وکتل مينې غلبه پر وکړه، دمخه يې هم د مينې اور په زړه کي و، دې کتلو يې هغه مخنی اور په زړه کي بل کی، خو د مينې اور دئ، د توانه يې ووتله د خولې جلو يې سست سو.

ښادي خان : بيبو جاني ! دا ستا سپينه مرغلره خولګی به يو وار نه کې را؟ چي زړه مي ستا د مينې په اور تور تلب وسو.

بيبو : لالکه ! زما خوله، بلکي ټوله ځان دي تر تا جار سي، مګر زه تا ته يوه خبره کوم که خوانه بدوې.

ښادي : ووايه څه وايې؟

بيبو : دا خو په اکثرو پښتنو کي تل وي چي کاکا خپله لور و وراره ته ورکوي، ته مانښام کاکا ته ووايه چي بيبو ما ته راوغواړه، نو ما به کاکا د پلار

څخه در وغواړي، ستا ماينه به سم، هره شپه به زما خولګۍ اخلي، څوک به بد او تهمت نه راباندي وايي.

ښادي : اې بيبو جاني ! ستا تر دغه پاک زړه جار سم، دونه اوږدې مودې مه ايږده، زما اوس ستا د مينې څخه زړه چوي، "آه ويې ژړل"، ته د سبا کارونه پرېږده خداى خبر سبا مړه يو که ژوندي؟ که مي اوس يو واري په سپينه خولګۍ مور کې ډېر به ښه سي.

بيبو : ښادي جانه! ته خو ښه وايې زما زړه هم ستا د مينې په اور کباب دئ، مګر دا دوولس کاله زه او ته جوړه سره ګرځېدو، يو ځاى کښېنستو، يو ځاى ولاړېدو، نه تا خوله غوښته او نه ما څه ويل او د ټولو خلکو په زياته بيا د کاکا دوى په ستر ګو کې لکه خور او ورور داسې ايسو، او اوس مور داسې بد کار په پټه وکو، خامخا به اوستري ته رسوا سو، مور او پلار به مو را خبر سي، راڅخه بېزاره به سي او په مرګ به مو خوښ سي، نو ښه دا ده چې ته صبر وکې، زه خوله نه درکومه او ناره يې پر وکړه:

چې دا ښادي هلک و ما يې تل او دې ځړې
اوس چې دا ښادي را لوى سو اوس له ما غواړي خولګۍ

ښادي چې دا خبره واروېده، اوه يې کړه د بيبو د مينې د اور دوديې تر ککرۍ وخوت د ځانه سره يې ري وواهه، چې ما خو خوله ځني وغوښته را خو يې نه کړه نه بايده چې دا ورسي او مور و پلار ته ووايي، زه به شرمنده سم، تر دې شرمندګۍ نو دا ښه ده چې د وطنه ورک سم، او پر دغه مخ ولاړ سم، بس ځني رهي سو.

بيبو : ښادي جانه ! تر تا جار سم، دخيره چيرې ځې؟ خوابدى سوې؟

ښادي : زه نو ځم زما څخه دا وطن پاته دئ.

بيبو : ښادي جانه ! مه کوه مه ځه ! "ښادي خان يې تر لاس ونيو".

ښادي : يه ! ځم نه پاتېږم.

بيبو : ښادي جانه ! ته زما خبرې ته غوږ ونيسه، زه به اوس خوله درکم، مګر سبا به مو رنګ بد سي، خداى د کراري مل دئ زه خو ستا يم، ته راځه چې کور ته سره ولاړ سو دستي په ماښام ته کاکا ته ووايې ما به در وغواړي، او پلار مي هم درکوي.

بنادي : بيبو جاني ! دا دونه عمر ما ستاناز وړی، او ستا د رضا ځخه نه يم وتلی او تانن زما د زړه مراد نه واخيست، خوله دي نه کړه را، او زما د توانه وتلې ده په زړه مي اور لګېږي، زياته صبر نه سم کولای، بنه دا ده چې د وطنه ورک سم، ګوندي څه د مسافری او جلاوطنی خواری راباندي تېرې سي او په همدغو زحمتو مي د زړه لمبه څه سړه سي.

بيبو : بنادي دغسي مه کوه (خو دا ورته ګډه ده)، بنادي خان بلاس ځني کش کی، لاس يې د بيبو د لاسه وکښی او ځني رهي سو، مخ يې ورته راواړاوه چې زه اصفهان ته ځم، زياته يې څه ونه ويل، خو د ځنګله چې راووت مخ پر کوی دز[1] باندي رهي سو او دغه غره ته نژدې يو کلی دئ چې دلارام ورته وايي. بنادي خان دې کلي ته راغی په دې کلي کې يوه لويه لار تېرېږي، په دغه لار کې يوه کاروان اړولي دي.

بنادي خان کاروان ته راغی د کاروان ځښتن ته يې سلام واچاوه، کاروان باشي وعليک ورته ووايه د دغه کاروان باشي نوم تاج محمد خان و.

تاج محمد خان : سړيه نوم دي څه دئ؟

بنادي : بنادي.

تاج محمد خان : چيرې ځې او په څه کار پسې يې؟ د کم ځای يې؟

بنادي جان : زه د بکوا يم او په نوکري پسې ګرځم. "بنادي جان خو ډېر بنه زلمی و د تاج محمد خوښ سو".

تاج محمد خان : بنه دئ زه به دي نوکر کم، راځه زما سره، زه د هندوستان يم، او اصفهان ته ځم، مال مي بار کړی دئ، خورا بنه به درسره کوم.

بنادي جان : ډېر بنه دئ، زه به دي هم بنه خدمت کوم.

خو لنډه دا چې بنادي جان د سوداګر سره و اصفهان ته رهي سو، "دوی نو پرېږده چې اصفهان ته ځي"، بيبو پسې راواخله.

بنادي خان چې د بيبو ځخه ولاړ، بيبو پر هغه ځای پرمخي غوځاره سوه، يو ګړی پرته وه، خو راپورته سوه، "هر څونه چې يې ژړلي وي ژړلي به

---

[1] کوی دزيو لوی غر دئ د خاشرود د رود لمر لوېدو خوا ته.

يې وي"، شاوخوا يې وکتله ښادي جان نه و، ناچاره سوه را ولاړه سوه مخ د کور پر خوا را رهي سوه، خو تر څو غونډيو راواوښته، بېلتون زور پر وکی تر شا يې وکتل ناره يې وکړه :

خدايه د دې پوټي په آخوا دا بل پوټي په دې خوا زما او د ښادي وه سره ناسته - سپينه خولګی يې له ما غوښته ور مي نکړه، زما ارمان سوې د ښادي او ستريه خواسته

خو هر څه چې پورته کښته سوه، ښادي جان يې ونه ليد، ناچاره سوه کور ته راغله، پر مخ يې د بېلتون خاوري پرتې وې، بنه يې تکه ژړه ده، شونډان يې وچ کلک دي. مور يې پوښتنه ځني وکړه چې بيبو جاني ولي دي داسي مخ سپېره او بنه دي الوتې ده؟

بيبو ناره پر وکړه :

ادې موري څه به درته وايم، زما مرګ په سنګرېزو درته روا دئ، ښادي جان مي خولګی غوښته ور مي نه کړه، زما موري دی مي ولاړ و اصفهان ته

مور : بيبو جاني ! ښادي جان څنګه ولاړ؟ ته بنه بيان وکه.

بيبو : زه او ښادي جان سهار ځنګله ته تللي وو، چې غرمه سوه ښادي جان راته وويل چې زړه مي ستا د مينې څخه چوي توان مي ورک دئ، که يو وار ته دغه ستا خولګی راکې، زه به ستا تر ابده پوري مريی يم.

"ادې جاني ! زما دي خوله د لحد د خاورو ډکه سي !" ما خوله ور نه کړه او بد مي ورته وويل، دی مرور سو، وې ويل چې زما څخه نو دا وطن پاته دئ، و اصفهان ته ځم، خو ما بيا ډېرې زاری ورته وکړې، دی نه پاتېدی راڅخه رهي سو. "اوه، آه څه وکم؟ زما عمر يې په دار کی، عشق دئ نه پتېږي"، پر مور يې ناره وکړه :

مور کی ورسه بابک خبر که زړه مي ډوبېږي اور را لګېږي

ښادي جان ورک سو نه راستنېږي چې ښادي نه وي دلته ژوند هيڅ نه دئ بيبو ته

مور يې راغله پلار او اکا او نور خپلوان يې خبر کړه، چې ښادي ولاړی ورک سو، او بيبو بېسده پرته ده نژدې ده چې زړه يې وچوي، خو دا نکل يې ټوله ورته وکی چې داسي ... داسي ...

پلار او اکا چې يې راغله، که ګوري بيبو تکه ژړه بنه الوتې لاس و پښه پرته ده، "د پلار يوه لور وه، زړه يې پر تور دود سو"، دستي يې سړي شاوخوا

ولېږل چې ګوندي نژدې يې يو ځای څرک معلوم کي، "د دوی په خیال کي دا وچې دلې به يو ځای وي"، سړي چې هر څه پسې وګرځېده پیدا يې نه کی.

د بیبو چې هیله د ښادي خان څخه وختله، دغسې سر ګومه پرېوتله، لکه ژړ بت تنه يې سته، برغ يې نسته.

په دغه بله ورځ يو سړی راغی وې ویل چې ښادي خان ما ولیدی د بکوا د دښت پر لو لار د کریکښ سره رهي سوی و تلی. بیبو چې دا خبره واروېدله ناره يې وکړه:

د بیبو د اریانیه د کریکښ د خوشالیه
که به ناز د بیبو اخلې په دنیا کي کریکښ مه کې د روزی

دا ناره يې وکړه بیر ته هغسي بېسده پرېوتله.

د مور و د پلار دغه یوه لور ده، هغه هم بېسده پر ته ده هیڅ برغ و بروغ نه کوي، روځ په روځ يې ځان ویلېږي، تکه ژړه او تار و نار سوله، مور و پلار يې خورا ورسره اوګاره دي، خو هیڅ چاره يې نه کېږي.

یوه روځ يې مور راغله د بیبو و سر ته کښېنستله، برغ يې پر وکی چې بیبوګلي! سر راپورته که، ته ورسه وګوره، د دلارام پر لار یو لوی کاروان تېرېږي چې ښادي ورسره سته که نسته؟

بیبو چې دا خبره واروېده دغسې راپورته سوه، ژر را ولاړه سوله راغله د دلارام د لاري سره پر یو لوغونډی کښېنستله، یو لوی کاروان تېرېږي، دا ورته ګوري څو ټوله کاروان تېر سو، ښادي خان نه و ورسره، نه يې ولید، دلته لا بېلتون زور پر وکی نو يې ناره وکړه، "څه به يې ویلي وي وابه يې روي"[۲]:

کاروانونه د بکوا پر دښت تېرېږي – کاروانونه د بکوا پر دښت تېرېږي
ښادي جان ورسره نسته، په دا نور کاروان مي مینه نه ماتېږي
زما ارمان ښادي مي بایلو

---

[۲] دا په نقلچیانو کي قانون دئ چې نکل کوي یو له سامعانو څخه شپانه کي چې یعني دا شپانه و نکل چې ته ښه ښه او هو هو لري، هر کله چې نقلچي د نکل ناره کوي، شپانه ورته وایي څه به يې ویلي وي؟ نقلچي وایي، وابه يې روي.

نو هغه و، چې بیرته کور ته راغله، هغسې بېسده پرېوته، هیڅ برغ نه کوي نه د چا سره خبري کوي. "څه سر دي ګرځوم" په دې منځ کې ډېر کلونه تېر سوه، د ښادي جان هیڅ درک و خبر ک نه معلومېږي.

یوه ورځ د اصفهان څخه ښادي جان یو خط ولیکی د یوه سړي په لاس یې و خپل پلار ته راولېږی. سړي خط راوړ د ښادي پلار ته یې ورکی. د ښادي پلار راغی پر بیبو یې زېرې وکی چې "زېرې مي دربانديد ښادي خط راغی"، بیبو دغسې راوغورځېده، یو نوی روح په ننووت، ورته وې ویل چې کمه دئ؟ پلار یې خط د جیب څخه راوکیښ، خلاص یې کی د خط په سر کې یې دا نارہ لیکلې وه :

کاغذه ورسه پر بیبو مي سلام وایه، په صورت روغ یم په زړه بیمار یم
بیبو ستا د بې نیازیه، د بې نیازی دا ژړی ښادي بندي د اصفهان دئ

نور یې نو خپل پلار، اکا او نورو خواخوږو ته سلام لیکلی و، او د خط په اوسټري کې لیکلي وه، چې اوس ما خورا ډېري روپۍ ګټلي دي، پخپله سوداګر یم، د یوه ښار څخه و بل ښار ته مال وړم او راوړم او ځای مي په اصفهان کي دئ او بل دا چې زما څخه هیله وشلوئ، زه بیا نه در ځم او که بابا دونه وکي چې یو واري راسي او زما ځای ووینې او زه دی ووینم ډېر به ښه سي.

د ښادي خان پلار هم دستي ولاړ سو، د خپل سفر کاروبار یې سم کی، ډېر خوشحاله دئ، په دې ترڅ کي چې د ښادي پلار رهي کېدی بیبو کاغذ ولیکی رایې وړ د ښادي جان پر پلار یې نارہ وکړه :

کاکا چې ځې کاغذ مي یوسه، ښادي له یې وروړه ورته وایه
بیبو پرته ده تر زړه یې څاڅې، ستا د بېلتون وینې زما ارمان سوې

نو هغه و چې بیبو ډېره بېتابه وه، دغسې کورنۍ[3] یې پر میدان وهلې چې دغه کاغذ مي یوسه، یا ما هم در سره بوزه. خو د ښادي پلار و بیبو ته د زړه ډاډ ورکی چې زه خامخا په هر ډول چې وي ښادي خان راولم نه یې پرېږدم.

---

[3] د ډېره غمه تېښدل او په ژړا پر مځکه ګرځېدل.

بیبو یې پر آرامه کړه، د ښادي پلار رهي سو، هله هله هله څو روځي وروسته و اصفهان ته راورسېدی، پوښتنه پر پوښتنه یې د ښادي جان د ځای څرک وایست، راغی یوه ښه مانې یې ولیدله، یو سړی یې په درګاه کي ولاړ دئ، پوښتنه یې ځني وکړه چي د ښادي خان ځای چیري دئ؟

سړی : ته څوک یې او څه کوې؟

د ښادي پلار : زه د ښادي خان پلار یم، د بکوا څخه په ده پسې راغلی یم، سړی ورغی پر ښادي خان یې زېرې وکی چي پلار دي راغلی!

ښادي خان دستي د مانې څخه راکښته سو، راووت چي پلار یې ولید دغسي په پښو کي ور پرېووت، پلار راپورته کی په غېږ پوري یې ونیو، نو یې یو ګړی سره وژړل وژړل ...

"هر څونه چي یې ژړلي وه، هغونه به یې ژړلي وي".

وروسته ښادي خان پلار تر لاس ونیو و مانې ته یې وخېژاوه، و خپل ځای ته یې وروست، سره کښېنستل د جوړ او روغ پوښتنه یې وکړه. یو څو ورځي چي تېري سوې، پلار یې د سفر د ستړیا څخه هوسا سو، نو یوه روځ د ښادي خان پلار و ښادي خان ته وویل چي : زویه ښادي جانه ! درځه چي خپل کور او خپل وطن ته سره ولاړ سو، خامخا دوست او دښمن لرو، راباندي خاندي به چي زوی او پلار دواړه د بې ننګی څخه د خپل وطنه ورک سوه، نو یه دا ښه کار نه دئ چي دلې اوسو.

ښادي جان : بابا جانه ! زړه مي نه غواړي چي زه ولاړ سم.

پلار : ولي زویکه!

ښادي جان : بابا جانه ! زه د کاکا څخه ډېر شرمېږم، نه سم پر مخ ورتلای.

پلار : زویه ! ستا کاکا خو ستا د بېلتون څخه لېونی دئ، که ورنه سې نو خامخا به دی درپسې راسي.

ښادي : بابا صاحب ! تا ته څه نه سم ویلای، مګر ناچاره یم چي درته ووایم.

پلار : ووایه زویه ! مه شرمېږه چي هر څه ته وایې چي زما او د کاکا په وس وسي وبه یې کو.

ښادي جان : زه وطن او کور ته نه سم درسره تلای، ځکه چې په کور کې زما ښادي ښادي نسته، تا ته هم معلومه ده چې زه ولې د کوره راورک یم.

پلار : ښادي جانه! ما ته معلومه ده چې ته پر بیبو د کوره ځخه ورک یې، مګر بیبو جانه خو د وخته لا کاکا و تا ته درکړې ده او بیبو هم ستا د غمه لېونۍ ده، نو که ته نه سې ور، خامخا به مړه سي.

ښادي جان چې دا خبره واروېده د ډېرې خوشحالۍ باغ باغ سو، لکه ګل سره وغوړېدی، وې ویل چې بابا ښه دئ.

آخود، ښادي جان دوه ښه آسان رانیول، د سفر څوری یې برابر کی، په دابله روځ مخ پر دلارام را رهي سول، پر یوه آس ښادي سپور سو، پر یوه آس یې پلار سپور سو، چې د اصفهان ځخه راووتل پر ښادي جان د بیبو مینې غلبه وکړه، ناره یې وکړه :

ننمي د یار پر لور سفر دئ–ننمي د یار پر لور سفر دئ
خدایه که لنډ کې دا د بکوا "وی" دا د بکوا اوږده مزلونه

"څه سر دي ګرځوم"، هله هله هله مزل پر مزل مزل پر مزل دا دي و فراه ته راورسېده، دلته د ښادي خان بادار تاج محمد خان سوداګر د هندوستان د خوا را رهي سوی دئ، په فراه کې په مخه سره ورغله یو ځای یې شپه سوه.

چې سهار سو تاج محمد خان و ښادي جان ته وویل چې زما د یو نیم لکو روپو سندونه کور پاته سوي دي، ته به چابک د دغه مخه هندوستان ته ځې هغه سندونه به زمونږ د کوره راوړې او بیا به بله پلا و خپل کور ته څو شپې ولاړ سې. ښادي خان ویل ښه دئ.

خو دستي ښادي خان د پلار ځخه رادمخه سو، پلار یې ور ته وویل چې پر دغه مخ یواري کور ته ورسه چې هغه خپلوان او مور ووینې بیا به بیرته رهي سې، سندونه به راوړې.

ښادي خان ویل ښه دئ، ته به کرار کرار پسي راځې زه نو ولاړم، خو خپل آس یې پونده کی په یوه تاخت ماپښین ته کور ته راغی، نو د کور په دروازه کي ودرېدی، ور ږغ یې کړه چې دا د چا کور دئ؟

نو د بیبو مور ورته راووته وې ویل چې دا د ښادي خان کور دئ.

"د بیبو مور ښادي خان نه پېژني ځکه چې په دې مابین کې ډېر عمر تېر سوی دئ، او ښادي خان يې پېژني".

د بیبو مور : سړیه ! ته څوک يې؟ د کومه راځې؟

ښادي : زه مسافر یم، او خورا د لیرې ځای څخه راځم، ډېر ستړی یم که څوک وي چې یو چلم راته راوړي چې وې څکوم.

"د بیبو د مور څه شک په رسېږي په زړه کې وایي چې د دې مسافر رنګ خو دغسي دئ لکه د ښادي خان".

د بیبو مور کور ته ننوته، بیبو پر ته ده، بل څوک نسته پر بیبو يې بړغ وکی، چې بیبو جاني ! بیبو جاني !

کښېنه په دروازه کې یو ښه ځوان مسافر دئ، پر آس سپور دئ، خوار ستړی دئ، او رنګ يې کټ مټ لکه د ښادي خان داسي دئ. یو چلم غواړي که یواري دا چلم ور ډک کې، ثواب به دي سي، ځکه چې دی هم دغسي مسافر جلا وطنه دئ لکه ښادي خان.

بیبو چې دا بړغ واروېدی، دغسي لکه هوسې راوغورځېده دستي يې چلم واخیست ښه يې تازه کی او ښه يې ډک کی، سر کول[4] يې راواخیست راغله نغري ته چې اور پر کښېږدي، خو ګوتي يې نازکي دي چې سکروټه واخلي ګوتي يې وسوځل سي بیر ته ځني ولوېږي.

خو اوستري ته يې د ښادي د مینې تر اور پورې دا اور هیڅ نه وباله، سکروټي ته يې ور امله کړه.

"څه د ښادي د مینې اور و، څه دا اور و".

خو ګوتي يې وسوځلې "اله وی" يې کړه، چې اوه ګوتي مې وسوځلې، ښادي خان په دروازه کي دغه د دې "اله وی" او اوه بړغ واروېده، نو يې ناره پر وکړه :

که ورو ځي بیبو جانه په څه شان په کرشمو ځي
د یوه ښادي له پاره بخملي ګوتي سیځي پر چلم اور بردي

---

[4] سرخانه چلم.

بیبو چې دا ناره واروېده وپوهېده چې خدای ږو ښادي جان دئ خو د ډېري خوشحالۍ په سرای کې پرله وځر خېده.

"د ښادي جان ږغ نه و بلکې د بیبو جاني د زړه مهلم و، چې د بیبو پر زړه ولګېدی"، د هغه ځایه یې پر ښادي جان ناره وکړه:

چلم به ډک کړم د لونګو، دا ژړی پېزوان به پاس پر چلم کښېږدم
نو به یوسم دا چلم او سپینه خوله به د ښادي و مخ ته کښېږدم

خو چلم یې چابک لکه د هوا کوتره راواخیست ښادي جان ته یې راوړ، په همدغه دروازه کې ښادي او بیبو دواړه لکه نل او پیروتی سره لاس تر غاړه سول.

دواړو یو ګړی سره وژړل وژړل وروسته کور ته سره ننواتـه، په کور کې خوشحالي سوه، د اختر ورځ ده.

څه سر دي ګرځوم سره کښېنستل، پوښتنه ګروېږنه یې سره وکړه، مانښام سو ښادي خان خوشحاله دئ چې بیبو خو یې راکړې ده، اوس به یې راولي، اوس به یې راولي، ګوري بیبو نه راغله، نه چا ورته راوستـه.

"د ښادي په زړه کې دغسي سوی لاس ګرځي" چې ولي بیبو نه راغله زړه یې ډېر بد سو بیا یې رهی وواهـه، چې دا لومړی شپه ده ګوندي سبا مانښام به یې راولي، خو په هر ډول چې وي بیده سو.

لنډه دا چې سبا سو پلار یې هم راورسېدی، "د ښادي د یوې خوا د هغه سندو تلوار دئ، بادار یې ډېر ښه ورسره کړي دي، چې خوابدی نه سي او د بلې خوا یې دلته زړه ګرو دئ، زړه یې نه ځي".

بیا مانښام سو ډوډۍ یې وخوړله، هم هغسي په هیلـه ناست دئ چې نن شپه خو به بیبو جانه راولي.

"بیبو جانه چیري ده! دیدیې په اوو کوتو کې نه کېږي، کاکا یې نه ورپرېږدي او نه یې ورښکاره کوي، خو بیا یې شپه په یوه چم تېره کړه"، چې هر ډول شپه پر تېره سوې وي هغسي به پر تېره سوې وه، چې سهار سو و پلار ته یې وویل چې بابا!

تا خو ویل چې کاکا دي بیبو درکړې ده، زه دي داسي خطا ایستم! یـه! اوس نو ځم، بیا به تر مرګه پوري زما دید ونه کې.

پلار : زویکه! ته خوا مه بدوه، اوس به یې در وغواړم، او کاکا دي هم ویلي دي چې زما لور د ښادي خان ده.

ښادي : باباجانه ! بس، دا وار مې نه سې خطا ایستلای. که تاسي راغوښتای خو دمخه به مو راغوښتې وای. اوس نو ځم نه پاتېږم.

مور : ښادي جانه ستا تر ستر ګو دي وګرځم. ته پاته سه، په هر چم چې وي بیبو جانه در غواړو.

ښادي : یه ! ادې نه پاتېږم ځم !

خو ښادي جان ورغی خپل آس یې ځین کی، مور و پلار یې ډېري زاري و جګی او بلغاکي ورته وکړې چې پاته سه مه ځه خو ښادي ویل : یه، ځم.

هغه و چې مور یې ورغله بیبو یې خبره کړه چې ښادي ځي نه پاتېږي زمونږ په قول نه کوي ته راسه ورته ووایه ښایي چې ستا په ویلو پاته سي، بیبو چې دا خبره واورېده پر ککرۍ یې اور بل سو دغسي یې را الا کړه، چې دا رارسېده ښادي جان پر آس پښه واړول سپور سو، نو یې پر بیبو ناره وکړه:

یو آس مي زین ملا مي ترلې – یو آس مي زین ملا مي ترلې
بیبو راووزه چې دا ژړی ښادي مي ځي وی د هند ولات ته

نو بیبو راغله آس یې تر جلو ټینګ ونیو، ورته وې ژړله چې پاته سه، ده ویل نه پاتېږم ځم.

بیبو : ښادي جانه ! مه کوه دغسي پاته سه، مه ځه هر څه چې ته وایې زه یې قبلوم، که دي زما خوله په کار ده خو اوس به یې درکم.

ښادي : یه ! بیبو جاني ! دا د بې ننګۍ ژوندون زه نه کوم. دلته ستا مینه اور دئ چې ما سوځي تر دې دغه ښه دئ چې سترګي مي الونیا وي نو بیبو لاس ور وغځاوه په غاړه کي یې ور واچاوه، دی هم باندي راکوز سو په غاړه کي یې لاس ور واچاوه، وې ژړل نو بیبو ناره پر وکړه :

ښادي جان ګرځوم نه پاته کېږي – ښادي جان ګرځوم نه پاته کېږي
سپینه خولګۍ که ورکوم، ښایسته ښادي مي هم نه راضي کېږي

خو بیا بیبو ډېري زاري ورته وکړې چې مه کوه مه ځه، ښادي ورته

ویل چې نه پاتېږم، ځم.

نو بیا پر ښادي جان بیبو ناره وکړه :

یو د ختو یو د ختو څلی جوړ که ښادي جانه مخ و ما ته شا و تا ته

هر وخت چې را په یاد سې، چې ستا مینه کم په ماته

نو ښادي یو د ختو څلی ورته جوړ کی[5]، دی ځني رخصت سو مخ د هندوستان پر خوا رهي سو.

بیبو څه کوي؟ هان !

بیبو جانه به څنګه وي؟ اوه !

د بیبو په زړه به یو الله خبر وي، چې عمر یې څنګه تېر اوه؟

ښادي خان چې د بیبو څخه رهي سو پر بیبو جاني ملک سور اور سو خوب و خوراک ځني پاته سو، بیرته هم هغسي یې بنه ژړه، شونډان یې وچ کلک سوه، د چا سره یې خبري نه کولې، مګر دونه قدر و چې د ښادي جان مینه یې په هغه د ختو په څلي ماتوله، او هر سهار به یې زیارت کاوه، ښادي جان څه سو؟ هان !

ښادي چې د دغه ځایه را رهي سو هله هله برابر راغی کوټي "کویټه" ته د کوټي په ښار کي د تاج محمد خان د ورور بازمحمد خان کور ډئ، د دې بازمحمد کره راغی. بازمحمد روغبړ ورسره وکی نو یې پوښتنه ځني وکړه چې څنګه راغلې؟

ښادي خان : د تاج محمد خان په سندو پسي چې کور ځني پاته سوي دي.

---

[5] ځیني وایي چې ښادي خان څلی جوړ نه کی، دغسي ځني ولاړ او ډېر وګړي وایي چې د ځان غوندي یو د ختو څلی یې ور جوړ کی، نو ځني ولاړ.

او زما په خیال هم دا ده چې د ختو څلی یې ورته جوړ کړی ډئ، ځکه چې د دې بیت څخه د شاعر هم معلومېږي چې ویلي یې دي :-

ډېر ارمان ما ویلي - یار دي دلې شو و ګلي

جوړ کړه بیبو ښادي څلي - ځي په کاروان راسه راسه، الخ

(ټولو ونکی)

بازمحمد خان : ډېر ښه یو څو ورځي زموږ کره پاتې سه، ستړیا به واچوې بیا به سندونه واخلې ولاړ به سې.

ښادي خان : یه، صاحبه ! سلامت اوسې زه ځم تاج محمد خان ویل ژر به یې راوړې.

بازمحمد خان : یه، خامخا به پاتېږې، نه دي پرېږدم چې ولاړ سې، لنډه دا چې ښادي جان یې وګرځاوه.

د دې باز محمد خان یوه پېغله لور وه نوم یې (شېرینه) و، یو وخت ښادي جان یوازي په سراچه کې ناست دئ، څونې یې پر مخ ایله کړې دي ږمنځوي یې، فکر یې نسته، یو وار نابېره شېرین جانه ور ننوتله، کالي یې ټولوله، د دې خیال دا و چې څوک نسته.

ښادي خان لکه د لمر وړانګه چې په خونه کې رالوېدلې وي ناست و.

شېرین جاني چې داسي ورته وکتل که ګوري یو زلمی لکه څراغ ناست دئ، شېرین جاني زړه پر بایلو، پر مینه سوله.

ښېرین جانه : ښادي جانه ! زما خو ستا د مینې څخه د زړه ولي غوټې پرې سوې، څه کوې؟

ښادي جان : شېرین جاني ! ستا تر دغه خوږو خبرو جار سم. ستا پر خبرو مي د بیبو جاني مابت راځي، مګر ته او هغه؟

شېرین جانه : ګله ! ستا تر دغه غټو ستر ګو جار سم، زما پای یې څه؟ زه خو تا نه پرېږدم زما زړه خو اوس ستا د تورو څونو په الغه کښېووت. "آه" (اوه) زه بې تا ژوندون کولای سم؟ ډېر ګران دئ.

ښادي جان : شېرین جاني ! دا خبري مه کوه تا په دنیا کې لیدلې دي چې دوه مینې دي په دیدن سره ماړه سوي وي؟

شېرین جانه : ته دا خبري پرېږده، دنیا دم همي دم ده، څنګه؟ هان !

ښادي جان : شېرین جاني ! زه خو ستاسي نمک خورې یم، او ته مي دیني خورې، زه مسافر سړی یم، یوه ورځ به دلې یم یا به نه یم زما او ستا؟

شېرین جانه : زما خو هم ستا د مینې په اور زړه سوځل کېږي، توان مي نسته نو زما پای یې څه؟

ښادي جان : شېرین جاني ! که ته ښه کوې، ورځه ووزه، اوس به

څوک راباندي راسي نوم به مو ناحقه بد سي.

شېرين جانه : ښادي جانه ! زما خو د واکه وتلې ده، چې دلته اوس زما د مينې پر اور ته څه سړې اوبه توی نه کې نه کېږي.

ښادي جان : شېرين جاني ! مه کوه دا ډېر بې مناسبه کار دئ.

شېرين جانه : ښادي ګله ! زما زړه نه صبر پېږي، زما د واکه څخه تېره ده، هر څه چې پېښېږي نه درځخه ځم.

ښادي جان فکر وکی چې دا نجلۍ مي اوس دستي رسوا کوي، نه مي پرېږدي نو يې ورته وويل : شېرين جاني ! ته اوس ورځه ولاړه سه، ماښام چې ټوله بيده سي نو زه به د کلا تر دېواله در واوړم، نو به سره يو ځای سو.

شېرين جاني ورته ويل ښه دئ، زه به وابښکی در وځړوم ته به پر راوخېژې.

ښادي خان ورته ويل چې ډېر ښه دئ.

هغه و چې شېرين جانه ځني ووتله، ماښام چې باز محمد خان کور ته راغلی ښادي ورته وويل : بازمحمد خانه ! ما رخصت که چې ولاړ سم، او تاج محمد خان به هم زما و خوا ته ډېر ګوري، چې زه يې سندونه ور ورسوم، او چې خپل کور هم ډېر کارونه لرم.

بازمحمد خان : ډېر ښه دئ ! زه به سبا د لالا کره ولاړ سم، هغه سندونه به د لالا د کوره راووړم نو به دي رخصت کم.

ښادي : بازمحمد خانه زه هم درسره ځم.

د ښادي جان غرض دا و، چې د شېرين جاني څخه يې ځان خلاصاوه.

بازمحمد خان : يه ! زه يوازي ښه دئ چې ولاړ سم د لالا زامن په کور کي يو څه ستر کوي، بيا خوابدي نه سي.

لنډه دا چې سهار وختي بازمحمد خان سپور سو، د لالا کره ولاړ، ښادي خان فکر وکی چې يوازي پاته سوم ! بازمحمد خان هم ولاړ، اوس به بيا شېرينه راووزي. خو دی په دغه فکر کي و چې شېرين جانه راغله ښه ډوډۍ يې تياره کړې وه (هان ! د مين خواړه دي، نو ته واځنګه به وه؟)، ډوډۍ يې راوړه ښادي خان ته يې کښېښوول، نو يې ورته وويل :

ښادي خانه ! برايي خو نه راغلې، بې قوله سوې، ولي؟

ښادي خان : شېرين جاني ! زه بې قوله سوی نه يم، خو بازمحمد خان دلې و، نن شپه به ګورو.

شېرين جانه : يه ! اوس څوک نسته، ته دا ډوډۍ ژر وخوره نو به د خپل زړه اور سره سوړ کو.

ښادي جان : ډېر ښه دئ. خو مګر ما اودس نه دئ تازه کړی او نه مي لمونځ کړی دئ، ته دالته کښېنه ډوډۍ پټه که زه به يو وار مسجد ته ورسم لمونځ به وکم بيا به ژر راسم.

شېرين جانه : ډېر ښه دئ.

ښادي جان ځني راووت، ولاړی ولې ته اودس يې تازه کی، راغی مسجد ته دوه رکعته نفل يې وکړه لاس يې پورته کی چې خدايه ! زما په زړه کې خو يوازي د بيبو جاني مينه ده، د بل چا مينه خو نه پکښې ځايېږي. د دې بلا څخه مي ژر خلاص کې، نو هلته په مسجد کې پسې پرېوتی.

شېرين جانه هلته ناسته ده، ګوري، چې اوس به راسي اوس به راسي، رانه غی اوستری ته يې د توانه ووته، د کلا و بام ته وخته شاوخوا يې وکتل ښادي جان يې ونه ليد، د ځان سره يې وويل چې هغه خدای خبر پر کومه تللی وي، خو هيله يې ځني وخته، دالته پر بام کښېنسته سر يې وغوړاوه، پرې يې ولی بيا يې د توانه ووته، راولاړه سوه د کلا د بام تر ډېواله لاندې يې وکتله "مسجد په کلا پوری او د کلا او د مسجد ډېوال يو و".

ښادي جان د ډېوال و ګيرو ته پروت دئ، شېرين جاني وليد، ږغ يې نه سوای ور کولای، چې څوک به يې واروي. نو يې د خپلو کوڅيو اوبه يو دوه درې ځاڅکي پر مخ ور وڅڅولې، ښادي جان ورته وکتل شېرينه پر بام ولاړه ده، خو هيڅ ری يې نه پکښې وواهه. خو ښادي جان ورته ګوري، د شېرين جاني بيا يو کاغذ په لاس کي دئ، کتوي يې غواړي چې پر ښادي يې راوغورځوي.

ښادي جان ناره پر وکړه :

پر بام ولاړي نجوني چې کاغذ په ګوتو نغاړي

زړه مي يو دئ بيبو وړی، دا بالا مېرمني څه د ښادي غواړي

شېرين جاني فکر وکی چې دا سړی دي ناحقه زهير کی، معلومه دا ده

چي د ده زړه بيبو وړی دئ، په ما سر نه کښته کوي او نه ياري راسره کوي، زياته يې غرض په ونه کی پرې يې نښود.

ښادي خان ګرده ورځ په مسجد کي تېره کړه، ماښام ته بازمحمد خان راغی د ښادي خان پوښتنه يې وکړه چي ښادي خان چيري دئ؟ ښځو ورته وويل چي هلک مو پسي واستاوه په مسجد کي و، و هلک ته يې ويلي وه چي زه ناجوړه يم، ډوډی نه خورم، نو موږ هم زياتي سره په ونه ګرځاوه.

نو بازمحمد مسجد ته پسي ورغی ورته وې ويل :

ښادي خانه ! ولي دي غرمه ډوډی نه ده خوړلې؟

ښادي خان : چي ته ولاړې زما دستي پر زړه درد سو، په سراچه کي مي توان نه سواى کولای نو راغلم مسجد ته دلته پرېوتم او اوس خاشکي نښه سوم.

نو هغه و چي بازمحمد خان دی کور ته بوت، ماښام شپه تېره سوه سهار وختي يې سندونه ورکړه رخصت يې کی.

ښادي خان د کوټي څخه را رهي سو، هله هله هله څو و ګرش ته راورسېدی، شپه يې تېره کړه.

"د خدای کارونه دي" په دغه شپه يې تبه سوه، يوه بله شپه هم دالته پروت و، په دريمه ورځ ناچاره سو را رهي سو خو تبه يې زياته سوله ناجوړی زور پر وکی، خو هله هله هله د زړه په زور يې دغه لنډه مځکه په لس ورځي پرې کړه، څو دنس په خوږو دلارام ته ورسېدی، دلته نو د حرکته ولوېدی پر آس يې ځان نه سواى تکيه کولای، د آس څخه کښته سو شاوخوا يې وکتل هيڅوک نسته، ګرمي هم ده د پښو د ترپه ولوېدی، دالته يوه زړه کنډواله وه و دې کنډوالې ته په زحمت ننووت، آس يې هم وړی تړی دالته ورته وتاړه، لنډه دا چي بې خدايه هيڅوک نه دي په خبر، درې شپې درې روځي په دغه کنډواله کي پروت و.

څلورمه ورځ نابېره يو سړی و دې کنډوالې ته راغی، ښادي خان چي دا سړی وليد، ناره يې پر وکړه :

اصفهان نصف جهان دئ – اصفهان نصف جهان دئ

لويه خدايه تلخک هم (وی) بټي بېبان دئ

پر بيبو مي سلام وايه چي ژړی ښادي جان پروت پر دلارام دئ

دا سړی هم د تلخک و، ښادي خان ډېرې زاړې ورته وکړې چې که دې یو وار بیبو راخبره کړه او یو واري خدای زما او د دې اوستری دیدن سره وکي، ډېر به ښه سي او که خدای کول تا ته به هم الله تعالی جنت درکي. دې سړي ورته وویل چې پر غبرګو لېمو.

"اوس نو ښادي د مرګ و سګلیو ته نژدې دئ".

آبس ! سړی په یوه تاخت راغی، د ښادي خان کره پر بیبو یې ناره وکړه :

که ګمبته دلارام پر سر ګمبته – ښادي جان مي پکښې پروت
لویه خدایه سپینه خوله یې د لحد د ګرزو ډکه

"اوه ! څه د غم ناره وه، خوله دي ماته سه !" بیبو جاني دا ډغ واروېدی، تر ککرۍ یې شین دود وختی (اه) یې کړه ! پرله وګرځېده دغسي یوازي مخ د دلارام پر خوا یې را الا کړه، هله هله هله په یوه تراټ راغله وهغې خرابې ته، دا چې راورسېده په ده کې لا څه نفس و، دا چې په خرابه ورننوته، ډغ یې پر وکی ! زما مینه! داسي په سپېرو خاورو کي پروت یې.

اوه ! زه دي تر تا دود سم.

زما مینه ستا تر دغه تورو ستر ګو وګرځم، څنګه یې؟

"بیبو جانه پر ښادي جان باندي شاوخوا ګرځي، کوربل او کورنۍ وهي"، چې د بیبو او د ښادي جان پلار او مور پر راورسېده، د ښادي جان نفس و غاړې ته راغی، بیبو جان ته یې وویل :

بیبو جاني ! دا اوستری دید دئ. یو وار خو دي خوله راکه !

بیبو جاني خوله پر خوله ورکښېښووه، د ښادي خان د دې پر خوله نفس والووت.

(انالله و انا الیه راجعون)

خدای دې وبخښي. د بیبو په زړه به یو خدای خبر وي. زیاته یې څه کوې. لنډه دا چې بیبو پخپله په ستر ګو کي ګوتي ور نیولي لاس و پښې یې ور سم کړه او دا نور خپلوان او اکا یې ټوله باندي راټول دي. بیبو خپل پلار و مور او دا نورو ته وویل چې زه پر تاسي یو ناز کوم، که یې اخلئ.

دوی ورته وویل چې پر غبرګو لېمو ووایه څه وایې؟

دې ورته وويل چې تاسې فقط نيم ګړی د دې کنډوالې څخه ووزئ، چې زه يوازې يوازې د ښادي خان ديد وکم، اوس خو دی هم مړ دئ، څه پروا خو نه لري، بيا به يې ښخ کو.

دوی وويل چې شل کرته!

آبس دوی چې ووتل بيبو جانه راغله خپله خوله يې د ښادي جان پر خوله کښېښوولە پورنی يې پر ځان هوار کی سمه دمه وغځېده، اوه يې کړه خپل روح يې د ښادي جان په خيرات الله تعالی ته وسپاره.

لنډه دا چې يو ګړی وسو د بيبو مور راغله، پر بيبو يې ږغ وکی چې پورته سه کښېنه، د مړو څخه څه نه حاصليږي. بيبو ږغ ونه کی بيا يې ږغ پر وکی چې پورته سه! د مړو څخه څه غواړې؟

دې بيا ږغ ونه کی. مور يې ور تېره سوه، پورنی يې ځني کش کی، کې کتل د کيها بيا بيبو مړه ده، دغسې يې بغاري کړې يو غم يې دوه سوه، خو کار تر کار تېر و، په لندو غوښو اور نه لګېږي، کارونه د خدای دي هيڅ نه کېده، آخر ته يې دواړو ته په هغه ګومبته کې غسل و کفن ورکی دواړه يې په هغه کنډواله کې يو ځای ښخ کړه، نوې ګومبته يې باندې جوړه کړه.

"اوس هم دواړه يو ځای په هغه ګومبته کې پراته دي، د دوو مينو زيارت دئ، خلک ورځي زيارت يې کوي".

پاک خدای دي دوی او مور واړه مسلمانان وبخښي، آمين.

مرد او نامرد

یو سړی و پر لاري پر یوه خوا پلي رهي سوی و، بل سړی پر آس سپور و، هم پر دغه لار په دې سړي پسې راورسېدی، پلي پوښتنه ځني وکړه چې ته څوک یې؟

سپاره ورته وویل چې زه "مرد" یم.

بیا سپاره ورته وویل چې ته څوک یې؟

پلي ویل چې ته مرد یې، زه "نامرد" یم.

خیر ! خو ویل ښه دئ، پر لاري سره ملګري دي، مرد ورته وویل :

وروره ! راسه پر دې آس ته یو ګړی سپور سه، ته ستړی سوی یې، زه به پلي درسره ځم ولي چې سره ملګري یو، ځای هم لیري دئ، او حق د ملګرۍ هم دغسي دئ.

نامرد ویل ښه دئ.

مرد کښته سو، نامرد سپور سو، مرد پلي ورسره ځي.

خیر ! تر یوه حده چې سره ولاړه، نامرد فکر وکی چې آس خو چابک دئ، راسه ځني ویې ځغلوه نه دي سي لاندي کولای.

بس، نامرد آس پونده کی، ویل مرده ! د خدای په امان، مرد چې هر څه ورته وکړه چې مه کوه زما آس مه بیایه، (خو هغه نامرد چم ورسره وکی)، غوږ یې نه پر ونیوی، آس یې ځني بوت. مرد صبر وکی نور یې هیڅ ونه ویل، خو وخت د مازیګر دئ، سپین کپی دښت (بیابان) دئ، آباتي، کورونه، ودانې نژدې نسته، وریځ ده باران اوري، اریانی واخیستی، دوباره ناچاره سو راغی یوه غره ته چې دلته به په ګاره کي شپه تېره کم، چې مردار خواره مي ونه خوري، سهار به ځم که خدای کول.

خیر ! غره ته راغی لمر ولوېدی، مانښام سو، یو اوږد غار یې پیدا کی په

دې ننووت، د غار په پای کې کښېنوست، یو ګړی چې وسو که ګوري زمري غږومب وهل په دې غرا ور ننوتی، د غار په خوله کې یې سر پر څپړو کښېښو، پرېوتی.

بل ګړی چې وسو، شرمښ راغی، بیا یوه ګیدړه راغله، دا دریې سره په دې غار کې سره اندېوالان دي، خیر خو دریې سره پرېوتل، (مرد د ښېري دم ناست دئ)، دا ګیدړه و زمري ته وایي چې زمری لالا ! چیري یې تمامه ورځ نه معلومېږې؟

زمري ورته وویل چې هو دغه پلانۍ ډېره وینې؟ د هغې ډېري سره دوه خومه بتکۍ ښځي دي، زه چې سهار ورسم تر مانښامه پوري باندي لغړم، په خوشحاله یم طبیعت مي راسته دئ، و شي ته مي فکر نسته.

"مرد هغه ډېره نښاني کړه، لیکن د ښېري یو څر دئ"، بیا ګیدړي و شرمښ ته وویل چې ته ولي داسي ډنګر یې؟ سره له دې چې داسي چټک یې په تا څه سوي دي؟

شرمښ ورته وویل چې اې ګیدو انا ! څه درته ووایم دلته په دغه شپله کې دوه دریې زره پسونه دي، چاغ چاغ، یو داسي کافر سپی غټ، خټل ورسره دئ چې زه ستر ګي وښکاره کم دی مي پسي راواخلي، خو لاندي مي کي، خورا مي ومروړي، د دغه سپي د لاسه زه ورځ نه لرم.

ګیدړي ورته وویل چې هو ولچې ما هم لیدلی دئ، دغه خورا خرو روی کوتې دئ، او د دغه سپي ستر ګي او د دې وني پاڼي (چې د غار په غوله کې شنه ده)، دا چې سره ګډ سي د لېونیانو دوا ده، یعني لېونی پر سد کېږي.

بیا ګیدړي وویل چې زه هم داسي ډنګره یم، زما سبب دا دئ چې په پلاني چمن کې یوه مړه ده، شل دانې روپۍ لري، هره ورځ چې زه چمن ته ورسم، دا مړه دا روپۍ یوه یوه د غاړه څخه راباسي، او هري یوې ته جلا جلا پورته پورته غورځي، څو شل سره راوباسي بیا نو بازۍ ورته کوي. زه چې سهار ورسم د دې مړي سیل کوم، کوم، څو راباندي مانښام سي، ګاهي وړې، ګاهي مړه سم نه چاغېږم.

خیر خو آرام سوه، بیده سوه ... مرد دا ټوله خبري واورېدې، چې شپه

تېره سوه سهار سو، دوی دري سره د غاره راووتل، مرد شکر وکيښ، د ځان سره يې چرت وواهه چې دا حيوانان بې څه نه دي، او درواغ نه وايي، د دې وني څخه يې پانې پرې کړې، راغی اول وهغه چمن ته که ګوري هغه مړه ده، د غاره څخه يې يو وار يوه روپۍ راوايستله، خوشحالي يې ورته وکړه، مرد ورته کتل. آخر ته مرد ورته پټ سو، دې مړي شل سره روپۍ د غاره څخه راوايستې، خپلې بازۍ ورته کوي. يو وار مرد ور الا کړه مړه وار خطا سوه، خو په دغه حال کې يې يوه روپۍ ځنې حمله کړه په غار ننوتله، پاته نونس روپۍ دې مرد راواخيستلې، راغی برابر هغه شپلې لره يو شپانه پسونه پيايي، هغه سپی ورته پروت دئ، مرد ورته وويل چې آشپانه ! دا سپی نه خرڅوې؟

شپانه ورته ويل چې دغه زما دوه دري زره رمه ټوله په دې سپي خوندي ده، نو زه يې څنګه خرڅ کم؟

مرد ويل چې دغه دي نونس روپۍ واخله سپی راکه، و خاوند ته وا چې سپی مردار سو. ته يې پر څه يې؟

شپانه هم نونس روپۍ غنيمت وبللې ويل ښه دئ، خير ! خو روپۍ يې ځني واخيستې، سپی يې ټينګ وتاړه په لاس يې ورکی.

بيا مرد ورته وويل چې راسه مړ يې که. شپانه هم د شپنۍ په کوتک (ډانګ) يو ډانګ پر دا سر وواهه، سپی مړ سو، مرد يې دستي د ستر ګو اوبه وکښلې د هغې وني د پاڼو سره يې ګډې کړې، ګولی يې ځني جوړې کړې، سپی يې هوړې پرېښو، نو را رهي سو، هله هله هله دا دئ يوه ښار ته ورسېدی، په دې ښار کې که ګوري سيدان او ملايان او نور ښه خلک سپاهيانو سره راکوټرم کړي دي، ټوله داسي خوابدي دي چې څه درته ووايم؟ مرد راغی پوښتنه يې ځني وکړه چې دا ولي خوابدي ياست؟ او څه نکل دئ؟ ها !

دوی ويل څه مو کوې؟ څه کاکا پر خپله تره، لار دي وهه !

دی ورته ټينګ سو، ويل يه تاسي راته وواياست. آخر ته يې نکل ورته وکی چې د دې ښار د باچا يوه لور ده، هغه دا پر عمر کېږي، چې لېونۍ سوې ده، په خونه کې يې اچولې ده په ځنځيرو يې ټينګه تړلې ده، او

هر څه دواوي او غمخوري چې يې په وکړه خو نه سوه جوړه نو اوس يې پر موږ حکم کړی دئ چې يا به خامخا دا زمالور راجوړوئ، او يا ټول وژنم. اوس اريانی اخيستې يو دا د عمر لپونی د چا د لاسه کېږي چې جوړه يې کي؟

مرد ورته ويل چې دا خو اسانه خبره ده، وار مه خطا کوئ، ما باچا ته ورولئ دا زه جوړوم، زما د لاسه پوره ده.

ليکن زما کالي بيخي سره ټکر ټکر دي، تاسي ما ته يو څه ښوی کالي رابرابر کی، چې د باچا حضور دئ، ښه دئ چې لږ څه خواپاکی ورسم.

ملايان ټوله خوشحاله سوله، چا چپنه ورکړه چا موچنې ورکړې چا لنګوټه، چا کوټ ورکی خو څه سر دي ګرځوم دا مرد يې په ښه جامه کي باچا ته ورووست، مرد ور دمخه سو، ويل صاحبه ! زما د لاسه پوره ده، زه د الله په اميد او حکم ستالور جوړوم.

باچا ويل ښه دئ، حکم يې وکی چې بويې زئ زمالور ته يې ورولئ.

دې مرد يوه کوزه اوبه او يوه لکړه ورسره واخيسته، را رهي سو، راغی د باچا د لور خوني ته که ګوري د باچالور يې تينګه تړلې ده، په لاسو کي يې الچکان دي، په پښو کي يې ځنځيران دي، په غاړه کي يې هم ځنځير دئ، داسي لپونی ده چې هيڅوک ځان ته نه پرېږدي، او په خپل ځان خولې لګوي.

مرد راغی ډېر يې زړه پر وسو خو مينځياني يې سره وايستلې، يوازي دی او د باچالور سره پاته سوله، مرد يو ګړی سر ورته پټ کی، خو سر يې راپورته کی شاوخوا يې وکتله څوک نسته، دروازه يې تينګه وتړله راولاړ سو د باچا د لور په خوله کي يې لرګی ورکی يوه دانه هغه ګولی يې ورکړه، د دې خوا يې کوزه ورپورته کړه، دا خو يې په تېره کړه، يو ګړی وسو د باچا لور لږ څه ښه سوله، بيا يې بله ګولی په دغه چم ورکړه، دا چې يې تېره کړه يو وار د باچالور پر سد سوه، ناره يې کړه چې آمينځي! دا پردی سړی څه کوي چې راسره ناست دئ؟ او د خدای پار دئ ر، مو ولي تړلې يم؟ دا پردی

لونډه مو ولي راسره اچولی دئ؟ د باچا د لور د خوني څخه مرد راووتی پلار ته يې راغی چې ورسه لور دي پر سد سوه، څوک محرمان ور ولېږه چې د بنده يې خلاصه کي.

باچا ډېر خوشحاله سو، پخپله لور ته راغی لور يې خلاصه کړه، دستي يې په هغه تېږو دواوي وکړلې حمامونه يې په وکړه، وچه کلکه جوړه سوه، باچا مرد راوغوښت ويل آسړيه ! زما خو د دې لور څخه امید ختلی و، خدای جوړه کړه سبب يې ته سوې دا لور ما و تا ته بخښلې ده.

مرد هم ويل زما قبوله ده، بيا نو باچا ته مرد وويل چې زه مسکين يم، ته ما ته څه روپۍ راکه چې زه يوه کلا په جوړه کم، نو به نه زما طبيعت خراب وي نه ستا د لور ! باچا ويل ښه دئ، حکم يې وکی چې دوې غاتري په روپو بار کئ. مرد خزانې ته راغی روپۍ يې بار کړې، سره له څو کسو، برابر يې راوړې پر هغه ځای چې زمري خزانه ښوولې وه پر هغه ځای يې واچولې، دستي يې ليکه کش کړه مزدوران يې ور واچوله، شاوخوا يې پر دغه ځای کلا راوګرځوله.

يوه ورځ دغه مرد بازار ته راغی مزدوران د ختمو له پاره بيايي، که ګوري هغه نامرد يې وليدی چې د مزدورانو په جم کي ولاړ دئ، مرد وپېژاند نامرد يې نه پېژني، مرد ورته وايي ځوانه مزدوري نه کوې؟ دی وايي ولي يې نه کوم.

خو دا نامرد يې د نورو مزدورانو په ډله کي ختمو ته راوستی، دې مرد و خپل اشپز ته وويل چې دغه سړي ته چې هر وخت ډوډۍ غواړي ورکوئ به يې او تر دې نورو مزدورانو به هم زياته مزدوري ورکوئ. يوه ورځ نامرد پوښتنه ځني وکړه چې اې سړيه ته داسي ښه راسره کوې او ته ځان راوښيه ته څوک يې؟

مرد ورته ويل چې ځوانه زه هغه مرد يم چې په پلاني وخت، پلاني ځای زه او ته سره ملګري و، تا ويل ته څوک يې ما ويل زه مرد يم او تا ويل چې زه نامرد يم، او زما څخه دي آس بوتی، نو اوس زه هغه مرد يم هغسي تر پايه مړانه درسره کوم، اوس کرار کښېنه خوره و چښه حساب مه منه.

نامرد تعجب يووړی ويل دا څنګه خدای درکړه؟

مرد خپل تېر سوی کیفیت سر تر پایه ورته بیان کی، چې یعني داسي ستا څخه پاته سوم داسي و پلاني غره ته ورغلم په پلانی ګاره کي داسي زمري و ګیدړه او شرمښ او داسي و داسي، څنګه و څنګه او ... نامرد ویل ښه دئ.

بله ورځ نامرد راغی اشپز ته وایي ژر سه ماته ډوډۍ راکه. هغه وایي خو اومه ده. دی وایي په زه یې غواړم، خیر ! خو اشپز ته مرد هم ویلي وه چې هر وخت دی ډوډۍ غواړي ته به یې ورکوې.

اشپز هم وختي ډوډۍ ورکړه، نامرد ډوډۍ وخوړله خو د روه را رهي سو، هغه غره، هغې ګاري لره راغی، په هغه غار ننوتی، په پای کې کښېنستی، (مقصد یې دا دئ چې زه به هم ورسم په هغه غار کي به کښېنم، زه به هم داسي سم لکه دی)، مابنام سو، بیا هغه زمری، ګیدړه او شرمښ درې سره راغله پرېوتله، دا ګیدړه وایي:

زمري لالا نه یمه خبره دمخه داسي چاغ وې او اوس ډنګر سوی یې، چې ناجوړه یې که څه سبب دئ؟

زمري ورته ویل چې دا څو عمر کېږي هغه خزانه چې مالیدلې وه، پر هغه ځای کار کېږي، کلا یې پر جوړه کړې ده، زه نه سم ورتلای، طبیعت مي خراب دئ نو ځکه داسي ډنګر یم، شی مي و خوا ته نه کېږي.

بیا ګیدړي و شرمښ ته مخ راواړاوه چې ته څنګه چاغ سوی یې؟

شرمښ ورته ویل چې د هغې شپې راهیسي چې تا پوښتنه راڅخه وکړه، چې ولې ډنګر یې په دې بل سهار چې هغې شپلې ته ورغلم هغه پخوانی کوته سپی نه و، په رمه ور ګډ سولم، څو پسونه مي سره څیري کړل، اوس هره ورځ ورځم خپل ښکار کومه، خو نور سپي هم سته هغه چې راسي هغه هم سره ومروړم، سره زخمیان یې کم زه پر غښتلی یم، نو خود چاغ سولم.

بیا ګیدړي وویل : زه هم د هغې ورځي راهیسي په هغه بل سهار هغه چمن ته ورغلم هغه مړه ټنډه پرته وه، یوه دانه روپي ورته پرته وه، نوري نه وې، هغه مړه مړه سوې وه اوس زه په خپل ښکار پسې ولاړه سم، او نس ښه

مور کم، داسي چاغه سوې يم.

يو واري زمري سر راپورته کې چې دا کار بې انسانه نه وي، په هغه شپه چې مور خبري کولې لکه چې يو سړی دلته راته پټ و.

ګيدړي ته وګوره چې اوس خو څوک نسته؟

ګيدړه چې په غار کې شاوخوا وګرځېده نامرد يې پيدا کې، ويل زمری لالا ! دا دئ راکش يې کې، زمري دستي ځيري کې، نامرد يې مړ کې و بس.

(دا وه د مردی او نامردی نتيجه)

زبزبانه شاپېرۍ

چې و يو باچا و، دې باچا زوی نه درلود فقط يوه لور يې درلوده، چې خورا پر ګرانه وه، دا لور يې لو سوه، د ښځې تر ځايه ورسېده، يو وخت يې پلار ورته وويل چې لوري، ته خو اوس لو سوې يې، که دي مېړه ته هوا کېږي خو هغه دئ ته يې په خپله خوښ که، چې زه دي په حلاله نکاح ورکم.

دې ورته وويل چې مېړه خو يوه پيکړه ده، زه مېړه نه کوم، ستا سره کراره کښېنم، پلار يې وويل ښه دئ. پلار يې تر ښار دباندي يو ښه ګل باغ ور جوړ کی، د ښار د مامورينو لوڼي د دې همزولي سيلانياني نجوني يې ورسره کړې د باچا لور په دغه باغ کې ځای ونيو، دالته عيش و عشرت کوي.

يوه ورځ تر يوه ونه لاندي دغه د باچا لور پر ته ده، که ګوري په دې ونه کې يو توتي او يوه مينا راغله کښېنسته، دې مينا خپل رېږ شروع کی، خپل رېږ کوي، توتي يې سيل کوي. توتي يو وار خپل وزر په مشوکه وګروی، دستي بېسده سو، مينا هم خپل رېږ پرېښو خو توتي ته اريانی واخيستله، يو ګړی چې وسو توتي بيرته پر سد سو، مينا پوښتنه ځني وکړه، چې ولي بېسده سوې؟

توتي ورته ويل چې زما وزر د زبزباني شاپېرۍ په غوړو ککړ سوی و، چې ما ځان وګراوه هغه بوی يې زه بېسده کړم او هر وخت چې زه خپل وزر بوی کم بېسده کېږم، دا خبري يې سره وکړې دواړه والوته.

د باچا لور دا خبري واروېدې خو داغسي راپورته سوه، چې د دې زبزباني شاپېرۍ غوړي به څنګه وي. راغله پلار ته يې وويل چې ما ته به د زبزباني شاپېرۍ غوړي را پيدا کوې، او هر چا چې درته راوړه هغه زما مېړه دئ. باچا هم دستي حکم وکی، خلک يې پسي ولېږله چې د زبزباني غوړي

راوړي. هر سړی وس کوي چې ګوندي زه يې پيدا کم، چې د باچا لور وګټم، د باچا د وزير زوی هم را رهي سو، د وزير زوی يو دښت پسې اخيستی دئ، په هر ځای کې په هر کارېز کې ګوري خو راغی د يوه غره لمنې ته، يو خورا ښايسته ګوروان (غوبه) خپل ګورم پيايي، د دې ګوروان ورته فکر سو، ويل سړيه ! څه کوې چې داسې ګرځې؟ د وزير زوی ورته وويل چې داسې نکل دئ، باچا حکم کړی دئ، څنګه و څنګه ...

دې ګوروان ورته وويل چې ته د وزير زوی يې دونه خواری پر ځان ولي تېروې؟ دولت دي ډېر دئ د باچا تر لور به ښايسته وکې، ځه ولاړ سه کور ته کرار کښېنه، ته د زېزباني ځای بې مانه سې پيدا کولای.

د وزير زوی هم ستړی سوی و، راغی کور ته باچا ته يې وويل چې هلته يو ګوروان و هغه داسې ويل چې ... باچا ګوروان راوغوښت ويل ښه ګورانه! ته د زېزباني ځای پيدا کولای سې؟ ده وويل هو ! باچا وويل په څو مياشتې؟ ده ويل په شپږ مياشتې. باچا هم ورسره خوښه کړه خوشحاله سو. ګوروان را رهي سو، ګورم يې پرېښو هله هله مزل پر مزل، دا دئ يو بل ښار ته راورسېدی، په دې ښار کې د يوه سپين ږيرې چمياړ[1] مزدور سو، دا ګوروان خورا ښايسته و.

د چمياړ دوکان داسې په چل کې سو، چې په يوه مياشت کې چمياړ مړ سو. د دې موچي سره يې شپږ مياشتې تېرې کړلې، د دې موچي يوه ښايسته لور ده، يوه ورځ دې ګوروان فکر وکی چې خدای دي خوار که وطن درڅخه پاته سو، تا شپږ مياشتې دلې تېرې کړې نو که ورغلم باچا به مي مړ کې او زېزبانه خو ما ته هم نه ده معلومه، دوباره يې وژړل، دې موچي و مايني ته وويل چې راسه دا لور به دې هلک ته ورکو، مايني يې ورته وويل ښه دئ لور يې ورکړه، يو وخت د دې نجلۍ مور ورته وويل چې ورسه د دغه هلک په سر کې ور وګوره، نجلۍ هم راغله د ګوروان په سر کې ګوري، ګوروان ژاړي، دې موچي وليدی، ويل هلکه ولي ژاړې؟

---

[1] چمياړ : موچي، پينه دوز.

هلک ورته وویل چې دا شپږ میاشتې مادرسره تېرې کړې او تاهیڅ یوه پوښتنه هم ونه کړه، چې ته و کوم ځای ته ځې، څنګه راغلی یې؟

موچې ویل دا ده اوس پوښتنه درڅخه کوم، څنګه راغلی یې؟

ګوروان دا خپل تېر بیان ورته وکی چې داسې د زبزباني د سر په غوږو پسې باچا رالېږلی یم.

موچې ورته وویل :

زویه ! موږ دېبان یو، د انسان په ښه سوي یو، دلته خپله ګذاره کوو او زه په خپله د دوو سوو کالو یم، د دیارلسو کالومزلو علاقه مې د دې بیابان پر پی ده، ما خو د زبزباني شاپېرۍ نوم نه دئ اوړېدلی، تا دې خدای نه خوابدی کوي رائځه هلته تر ما بل یو مشر ورور دئ چې د هغه هم د دیارلسو کالو مزلو مځکه پر پی ده، ګوندې هغه ته معلومه وي، ګوروان ویل ښه دئ. دې موچې دېب پر څټ کښېناوه ویل سترګې پټې که ! ده هم سترګې پټې کړې که یې کتل په بله دنیا کې ناست دئ، دوباره دې موچې دېب په کاغذ کې سلام و دعا او د ده ډېر سپارښت پر ور ولیکی، چې ډېر ښه به ته ورسره کوې، ولې چې زه د آدم زادو په وطن کې یم، دا مې د آدم زادې زوی دئ نو یې دا خط په لاس ورکی لار و لیکه یې ور وښوولە ایله یې کی، موچې بیرته ځني را رخصت سو.

ګوروان را رهي سو، هله هله مزل یې وکی خو دا دئ د هغه دېب ځای ته راورسېدی، د روه یې کاغذ دېب ته ورکی دېب چې کاغذ وکوت خورا تعظیم او روغبړ یې ورسره وکی، نو یې پوښتنه ځني وکړه چې ته څنګه راغلې؟

ده ورته ویل چې پر زبزباني شاپېرۍ مین یم، که دي یوه لار و لیکه په لاس راکړه.

دېب ویل چې زه د درو سوو کالو یم او د دیارلسو کالو مزلو مځکه مې په تصرف کې ده، ما د زبزباني نوم نه دئ اوړېدلی، ته درځه چې زموږ یو بل مشر ورور دئ چې هورې ورسو، بیا دواړه دې بل ته راغله، هغه یې عزت وکی دې دېب ویل چې زه د پنځو سوو کالو یم، زه یې هم نه پېژنم، درځه زموږ تر ټولو مشر ورور دئ ګوندې هغه ته معلومه وي، ولې هغه د کوه قاف

په پردو کي اوسي، بيا دواړه را رهي سوه راغله د دې مشر دېب ځای ته، دا هلک يې يوازي ايله کی لار يې ور وښوولە کاغذ يې ورکی، دی راغی دېب ته ودرېدی، سلام يې وکی کاغذ يې دېب ته ورکی، دېب چې کاغذ وکوت، د ده يې ډېر عزت وکی، چې ډوډۍ يا يې نور څه مېوه وخوړله، آخر ته ګوروان ورته وويل چې ما ته زبزبانه شاپېرۍ راوښيه.

دېب ويل چې زه خو زبزبانه نه پېژنم، زه د شپږو سوو کالو يم ما يې نوم نه دئ اروېدلی او د دغه غره تر آخوا د شاپېريانو پاچهي ده، دوی پر موږ غښتلي دي زه نه سم ور اوښتلای وزر مي سوئي، زه به دي تش تر غره ور واړوم نو به زه د غره پر سر درته کښېنم ځار به کوم که کومه سختي دربانديِ راغله که زما په وسه وه، خو کومک به درسره وکم، ګوروان ويل ښه دئ.

بس دېب تر لاندي سو په چاچو غاړه کي يې واخيست تر غره يې ور واړاوه.

دېب د غره پر سر ورته کښېنستی.

ګوروان را رهي سو، سپين کپی دښت دئ لکه ارغوی هله هله هله دا دئ يوې کلا ته راورسېدی، داسي کلا وه چې سر يې ېښي اسمان ته رسېدلی دئ، ښويه ښالاکه ولاړه ده، چې هيڅ قابو د ورننوتو نسته او نه لار لري نه دروازه لري، نه يې سر و پای معلومېږي.

ګوروان را رهي سو چې ګوندي لار يې پيدا کي خو نه يې سوای پيدا کولای، نه يې لار وه آخر ته يو کوچنی د مېږيانو غار دئ په دېواله کي و دې غار ته وجوړېدی چې سوری يې کي، خو په ډېر زحمت يې په څو روځو دېوال سوری کی چې ورننوت که ګوري چې يو باغ دئ، چې په خوب چا نه دئ ليدلی، چرت يووی خو را رهي سو. دا دئ راغلی د يوه حوض پر غاړه يوه سپين سرې ښځه ناسته ده، سلام يې ور واچوی هغې چې ورته وکتل انسان دئ، ويل څوک يې؟ ده ويل ته څوک يې؟ دې ښځي ويل زه انسانه يم. ده ويل څنګه دلته راغلې يې.

دې ښځي ورته وژړل چې زه شاپېريانو د زانګو څخه د مور و پلار څخه راوړې يم نه يمه خبره چې زما وطن چيري دئ؟ او زه انسانه يم دلې دا ډېر

عمر کېږي چې اوسم، یوه لور لرم چې لور مي ګل خندانه شاپېرۍ ده د باچا وزیره ده او مېړه مي مړ دئ، دا زما لور که راغله تا به راڅخه مړ کي ته داسي ښه ځوان یې اوس یې نو وخت دئ د درباره څخه راځي، ته یو چیري پټ سه، چې دا ولاړه بیا به نو د زړه حال ښه سره ووایو، ګوروان ویل ښه دئ نو پټ سو.

"دلته چې ګوروان هغه دېب تر غره وراړاوه نو یې یوه خولۍ ور کړه چې دغه خولۍ پر سر کې نو به دي هیڅوک نه ویني، نه دېب نه شاپېرۍ". د ګوروان څخه هغه خولۍ ورڅخه وه نو چې د ګل خنداني د راتګ وخت نژدې سو، دې ګوروان الا کړه یو ګوښه ځای یې خولۍ پر سر کړه هیڅانه لیدی کښېنستی، یو ګړی چې وسو ګل خندانه راغله تخت یې نورو دېبانو را اخیستی دئ چې تخت یې کښېښو، دستي یې وویل په قهر سره: "بوی د ادم بوی نور کله بوی نه و نن د نوي ادم بوی".

مور یې وویله چې لوري غیر له ما څخه بل انسان دلته راتلای سي؟ یوه زه آدم زاده یم اختیار لرې! بل آدم خو نسته.

ګل خنداني هم برغ ونه کی خو کښېنستله شپه یې تېره کړله، "دغه باغ یوازي د ګل خنداني د مور دئ او ګل خندانه هم یوه جمعه او بله جمعه و مور ته راځي"، په دې بل سهار بیر ته ولاړه. ګوروان بیر ته راغی د سپین سري سره کښېنستی نو یې پوښتنه ځني وکړه چې دا ستالور د چا وزیره ده؟ او پاچهي یې چیري ده؟ او دا لور دي مېړه لري که یه، که یې نه لري نو ولي مېړه نه کوي؟

دې سپین سري ورته وویل چې دا وطن د شاپېریانو دئ، د باچا نوم یې زبزبانه ده او لور مي مېړه نه لري. ده ورته وویل چې ته ورته ووایه چې ولي مېړه نه کوي؟ او که یې مېړه کاوه نو به یې ما ته را رضا کې، ولي چې ته هم یوه آدم زاده یې او زه هم، دې ویل ډېر ښه دئ.

بله جمعه چې ګل خندانه راغله، دې مور یې ورته وژړل چې اې لوري! زه خو سپین سرې سوم، تر څو به ژوندۍ یم، یه، نو ته به خامخا مېړه کوې، چې زه به خوشحاله سم، که مړه سم ارمان نه لرم.

دې لور یې وویل چې پر ما یو دېب مین دئ چې په پلاني شېله کي د

اوښ پر ډول دئ، هر چا که هغه مړ کی هغه زما مېړه دئ، او بل دا چې تر دغه والـه چې پـه دې باغ کـي تېـره سوې ده، درې واره بـه غورځي، کـه يې دا دوه شرطه پر ځای کړه هغه مي مېړه دئ.

مور يې ورته وويل چې دا اوښ په څه چم نيول کېږي؟

دې وويل چې دغه زما دسمال نه وي، هيڅوک يې نه سي نيولای.

خير ! خو په شپه کي يې مور د دې څخه دسمال غلا کی، دا چې سهار راکښېنستله، اوس نو ځي خپلې ټوکرۍ ته چې وکتل دسمال يې نسته، هر څه طلب چې يې وکی، خو مور يې ويل لوري بل واخله هغه خدای خبر چيري وي، ګل خندانې هم پرېښو ولاړه.

دې مور يې دسمال راواخيستی و دې ګوروان ته يې ورکی، چې دغه دسمال واخله وربه سې اوښ ته به يې وښوروې، دا اوښ خو به مړ کې او تر دې واله به څنګه غورځي؟ ده ويل هغه چم زما زده دئ.

خير خو دا هفته تېره سوه، د جمعې په شپه بيا ګل خندانه راغله، دا ګوروان دمخـه لا ولاړی پـه هغـه شېلـه کـي يې اوښ پـه دې دسمال ونيوی، اوښ چې پر را الا کړه چې دا آدم زاد څه کوي. ده دا دسمال ورته وښوراوه پر اوښ يې بوی ومښت چې دا خو د ګل خندانې دئ، راغی په خپله ورته خې سو، دی پر سپور سو، راغی رايې وستی د ګل خندانې دمخـه يې د اوښ سر په توره غوټ پرې کی، ګل خندانه تعجب يووړه ... چې دا څنګه سړی دئ، او دا اوښ يې څنګه مړ کی، نو ګل خندانې ويل :

شاباس ! کـه دي دا يـو شـرط پـر ځای کی، نـو زه هـم تـا مېړه کـوم !!! ګوروان د روه راغی په دې باغ کي يوه خورا لويه واله بهېرې چې هيڅوک نه سي تر غورځېدلای، ويل زه تر غورځم دا شرط هم پر ځای کوم نو ده به د ليرې څخه تاو راوکيښ، چې ولې ته به رانژدې سو، نو په يوه ترڅ کي به يې هغه خولې پر سر کړه "شاپېريانو به نه ليدی"، ده به الا کړه د دې ولې پر پله به و دې بلې غاړی تـه راغـی جـګ بـه ودرېـدی، خولې بـه يې د سره ايسـته کړله، ټولو به وليدی، د دوی په خيال کي به ورغله چې تر واله وغورځېدی خو دواړه شرطونه يې پر ځای کړه. ګل خندانې هم په خپله رضا د مور په مصلحت دی مېړه کی، د واده شپه يې تېره سوه هر رنګـه چې وه، څـو دا

ګوروان يې د مور سره وي، ګل خندانه يوه جمعه بله جمعه راځي، خير خو څو هفتې تېري سوې، ګل خندانه يې د ځان سره د بېري نه سي بېولای وايي چې بيا به زبزبانه دواړه مړه کي.

بله روځ چې ګل خندانه تله، نو دې ګوروان هغه خپله خولې پر سر کړله، د دې تخت چې دېبانو په هوا کاوه، دی هم د ګل خنداني سره پر تخت سپور سو، دا تخت په هوا سو، دا دېبان وايي : بي بي دا تخت ولي داسي درونه دئ؟ دا وايي نه يم خبره. خير خو دا دي راورسېدله د زبزباني دربار ته ! "دې ګل خنداني دمخه و ګوروان ته ويلي وه چې زبزبانه هيڅوک نه سي ليدلای، او نه څوک ورتلای سي، ليکن دا او يوه بله شاپېرۍ يوه جمعه او بله جمعه په پلاني حوض کي لمبېږي، دوی دواړې په ډول د سپينو کوترو کېږي، نو دغه حوض ته ځي، که دي په دغه حالت کي چمبه پر صافه سوه ښه تر ښه که نه وي دا خبره مشکله ده چې ته به د زبزباني د سر غوړې وړې".

د دې ګوروان خپله خولې پر سر ده هيڅوک يې نه وينې خپل سيل و تماشې کوي، له دوی سره خواړه خوري، ليکن زبزباني ته نه سي رسېدلای. د جمعې شپه چې راغله نو دوې کوتري راغلې په حوض کي لمبېږي، ګوروان سم پسې راغلی، چې دوی کالي او پرجامې[2] وکښلې دواړې اوبو ته ولوېدلې، دی راغی پر کالو يې کښېنستی، خولې يې د سر څخه ايسته کړله، زبزباني او دې بلې چې ورته وکتل چې ووړې چې دا څه نکل دئ.

آخر ته يې قهر ورته وکی چې زمور د کالو څخه ايسته سه ! او که نه سوې ايسته مړ به دي کو ! مور خو داسي شاپېرياني يو، پاچهاني يو، دی ورته ټينګ سو وايي نه ايسته کېږم، آخر ته يې جوړې قسمياني کړې چې زمور کالي او پرجامې راکه چې ته څه وايې مور به هغه کوو.

ده ويل ښه دئ کالي يې ورکړه هغو کالي واغوسته ولاړې، دربار ته، ده ته يې وويل راځه راپسې، دی چې راغی پسې زبزباني وويل غواړه څه

---

[2] پرجامه د شاپېريانو هغې مخصوصې جامې ته وايي چې هر کله دوی د انسان په بڼه کېږي، نو يې اغوندي او په الوزي او که يې دا پرجامې نه وې اغوستي نه سي الوتلای.

غواړې؟ ده وويل زه تا غواړم ! زېزباني خو قسم کړی و، ناچاره سوه ويل ښه دئ، زېزباني نکاح ورسره وتړله، آخر ته يې دی پر تخت کښېناوه خپل حکومت کوي، زېزبانه و ګل خندانه يې دواړې وکړلې يو څو عمر چې وسو دی وايي زه ځم وطن ته زه خو داسي باچا يم داسي لښکر لرم څنګه و څنګه ...

زېزباني ويل ښه دئ چې ته ځې پر خدای مو سپارلی يې. نو زېزباني يوه سرنده ورکړه ويل هر چيرې چې دا سرنده ووهې زه به سره د لښکره در حاضره سم. دا يې راواخيسته بيا راغی د ګل خندانې او مور څخه يې رخصت واخيستی ګل خندانې هم يوه داسي سارنګی ورکړه ويل چې هر وخت ما غواړې دا سرنده وږغوه زه به دستي در حاضره سم.

دا يې هم ځنې راواخيسته را رهي سو، هغه غره لره راغی که ګوري هغه دېب لا د غره پر سر ناست دئ، چې دی يې وليدی را په هوا سو دی يې يو دم تر غره راواړاوه، بيرته يې خپل ځای ته راوستی، دې ګوروان دستي هغه سارنګی ووهله، يو ګړی چې وسو زېزبانه او ګل خندانه سره د لښکره په هوا راغلې، خپل څوري يې را اخيستي دي راغلي ودرېدې ويل خدمت. ده ويل خدمت دا دئ چې تاسي چې دا پسونه يا نور حيوانان حلالوئ دالري و کولمې و سر و پښې يې مه غورځوئ يو ځای يې کښېږدئ. دوی هم ګرده ټول سره ايښوول، خير شپه تېره سوه سهار سو وختي يې ټوله رخصت کړله، شاپېرياني سره د لښکره ولاړې، دی و دېب ته وايي :

کاکاجانه ! خوره يې دا ګرده مي ستاله پاره راغوښتي دي، ته دا دونه عمر پر غره وږی تږی ناست وې اوس نو تن مور که، دېب هم ورته سيخ سو ګرده يې وخوړله.

بله روځ ګوروان وايي کاکا جانه ! زه خو ځم، دې دېب فکر وکی چې حکمت خو په دې سريندو کي دئ، راسه دا سريندې ځني واخله، که يې نه راکولې نو به يې مړ کم. ولي هره روځ به دغسي استراحت راباندي وي، دوباره يې ورته ووېل چې اې زويه ! تا نو د شاپېريانو د وطنه و ما ته څه شي راوړل؟ دغه سريندي ما ته راکه !

ګوروان فکر وکی که يې نه کم ور وژني مي، دستي يې وويل ها کاکا

جانه ! دا سريندې يې ستا، دېب خوشحاله سو.

دی رهي سو، چې يو څه ځکل ولاړی، بيرته ورته راوګرځېدی ويل اې کاکاجانه چې زه کور ته ورسم مور و پلار به راته وايي چې تا ته کاکا څه درکړه؟ زه به څه ورته وايم؟

دېب ويل تا دي خدای نه خوابدی کوي دوباره يې يو سوتی، يو ځنځير، يوه مسئله ورکړه نو يې ورته ويل چې په دې سوتي کي دا حکمت دئ چې ورته ووايې چې "دی سوتيه دئ مه يې سر ګوره مې پښې" او چې پر ځنځير حکم وکې چې ترې يې ځنځيره دستي چې هر رنګه دېب وي ټينګ يې ترې او سوتی يې وهي څو ته ورته وابس يا يې مړ کي او دا مسئله د حضرت سليمان پيغمبر ده چې دوه رکعته نفل وکې او پر دې مسئله کښېنې ورته وايه مسئلې ! پلاني ځای ته مي بوزه، په حکمت د خدای به دي هورې ورسوي، او هر څو کسه چې پر کښېنې هغونه لوېږي". ده هم ځنې راواخيستله را رهي سو، تر يوه ځايه چې راغی فکر يې وکی چې اول راسه دا سوتی و ځنځير پر ده واچکلوه، يا به دېب مړ کي خپل سريندې به واخلم يا به زه هم دلته پسې مړ سم، دا ژوندون نو څه کوم. راغی پر ځنځير يې حکم وکی، چې ونيسه ترې يې ! ځنځير پر دېب راوپېچل سو دېب يې ټينګ وتاړه، پر سوتي يې امر وکی چې دی سوتيه دئ مه يې سر ګوره مې پښې، سوتی هم پر دېب باندې پخپله پورته پورته کېږي، ډب، ډب دېب يې دالته مړ کی، ګوروان خپلې سارنګۍ و سوتی او ځنځير و مسئله يې راواخيسته، دوه رکعته نفل يې وکړله، پر مسئله راسپور سو دا دئ تر دې بل دېبه پورې راورسېدی. دې دېب يې ډېر عزت وکی خو د دې دېب سره يې عيناً هغسي رفتار وکی، څو دې دېب هم يو دسمال ورکی ويل چې په دې دسمال کي دا حکمت دئ چې هر څه شيان چې پکښې ايږدې ډکېده نه لري. خو آخر ته يې دا هم په داغه چم مړ کی. بيا يې دغه خپل شيان راواخيسته را رهي سو، څو دريم دېب ته راغی، د دې سره يې هم هغسي معامله وکړه، دې دېب هيڅ نه وه ورکړي دا ټوله شيان يې راواخيستله دوه رکعته نفل يې وکړه پر مسئله سپور سو، څو هغه خپل بنار ته راورسېدی، د هغه سپين ږيري موچي دېب کره نه ورغی هغه يې پرېښو.

دلته په ښار کي چوک چکه سوه چي د باچا زوم راغلی دئ، دغه ګوروان د ښار دباندي په هغه چمن کي چي ګورم يې پووی دېره سو، خپلي سريندې يې ووهلې څو هغه زبزبانه و ګل خندانه سره د لښکره يو ګړی وروسته راغلې، ويل خدمت ! ده ويل نور خدمت نسته، خو زبزباني ته يې دوه بوتله ورکړه چي دغه ستا د کوڅيو غوړي راوباسه، هغې هم بوتلان ځني واخيستل، يوه کوڅی يې پکښې ونښتېځله، بوتلان يې ور ډک کړل، څو ګوروان يې د خوشبويی څخه بې سده سو، "د دې زبزباني د کوڅيو د غوړو داسي خوشبويي وه چي هر چا ته چي به دا بوی ور ورسېدی، هغه به د روه بې سده سو، نو تر هغو به بېسده و څو يې په سړمو پوري دغه غوړي نه وي ور مونښلي، تر هغو نه پر سد کېدی"، دوباره يې شاپېرياني بيرته رخصت کړې، هغه ولاړې نو دې ګوروان دا خپل اسباب د سريندې و سوتې او ... يې پټ ښخ کړله، سهار را رهي سو هغه بوتلان يې راواخيسته، خلکو و باچا ته حال ور وړی چي زوم دې راغی. باچا يې هم عزت وکی په ډېر درب و دروب يې کور ته بوت، په سبب د دې بوتلو يو وار دروازه وان بې سده سو، نو به ده پزه ور غوړه کړه هغه به بيرته پر سد سو.

څو باچا ته نژدې سو باچا بې سده سو، خو باچا هم پر سد سو، پر باچا ډېر ګران سو آخر ته د ده لور ته حال ورغی چي پلانکي سړي د زبزباني د سر غوړي راوړي دي او ته پلار هغه ته ورکړې يې، دې و پلار ته حال ور واستاوه چي زما بوتل راواستوه، باچا و دې ګوروان ته هم وويل چي ځه ولاړ سه حرم سرای ته، خپل کور دي دئ. ګوروان هم کور ته راغی، باچا هم پسې راغی نکاح يې ور وترله، باچا بيرته ولاړی.

دې د باچا لور په نيمه شپه ورته ووېل چي چابک غورځه ځه، ستا پلار د ګوروان وغيم، زه د باچا لور او ته ګوروان، زه به نو اوس تا ته ناسته يم؟ "خو ده ته يې خورا بد ښکنځل وکړه د کوره يې په تاخت راوايستی !"، ګوروان ډېرې زاری ورته وکړلې چي مه کوه ارمان به وکې، ما په مسخره دا د زبزباني د سر غوړي نه دي راوړي.

خو دې ورته ويل چي يه ! ځه !

ګوروان هم راووتی هيچا ته يې برغ ونه کی پر خپله تړه ولاړی، "په

بازار کي چک چکه سوله چي د باچا زوم ولاړ"، دا خبره تر باچا پوري ورسېدله چي زوم دي ولاړی خوابدی سو، د باچا هم طبیعت خټه سو هغه د وزیر زوی یې بیرته راوغوښتی چي ځه ورسه زما زوم به بیرته راولې. اول هم تا راوستلی دئ اوس به یې هم ته راولې، د وزیر زوی هم ناعلاجه سو پر آس سپور سو پسې را رهي سو، هله هله په ګوروان پسې ورسېدی ویل چیري ځې؟ هغه ورته ویل چي ته راسه دا زما په لاس کي څه شي دي؟ د وزیر زوی چي رانژدې سو، هغه ګوتمې چي یې د زبزباني شاپیرۍ څخه اخیستې وه هغه یې ورښکاره کړله ویل دا ګوره څو قیمت به لري، ده ویل د دې قیمت په دنیا کي پاچهان نه لري. ویل وینې نو راځه چي شاپیریاني در وغواړم ته به د دې پاچهانو څخه څه حاصل کې.

د وزیر زوی هم ورسره را رهي سو، څو دواړه هغه چمن ته راغله، چي پخوا به ګوروان غوایي پکښې پوول، بس هغه خپل شیان چي یې نښ کړي وه راویې کښله، دوه رکعته نفل لمونځ یې وکی دواړه پر هغه مسئله راسپاره سوه، "هغه خپل آس د وزیر زوی و یو چا ته ورکی"، پر دې مسئله یې حکم وکی چي مور برابر داسي ځای ته بوزه چي شاوخوا دریاب او اوبه وي، سپاره سوه. مسئله په قدرت د الله تعالی را په هوا سوه، هله هله څو یې داسي د دریاب یوې جزیرې ته راوستله چي شاوخوا اوبه دي، کښته سوله، یوه خیمه یې ودروله ګوروان خپلي سرېندې راواخیستې ویې درنګولې، یو ګړی چي وسو په هوا یوه ګل خندانه ده یوه زبزبانه ده دواړي راغلې، ورته حاضري سولې ویل خدمت! ده ویل خدمت دغه دئ چي کښېنئ دستي یې ګل خندانه طلاقه کړله، د وزیر زوی ته یې ورکړله او زبزبانه ده ته کښېنستله، مابنام سو هر یوه خپلي بازۍ د شاپیریانو سره شروع کړلې، تر نیمو شپو یې خپلي بازۍ وکړلې، خو آخر ته دوی دواړه بېسده سوه.

دې زبزباني و ګل خنداني ته وویل چي راسه سبا سهار به خپل ځانونه خورا ډېر ښایسته سره جوړ کو، خپلي پرجامې به واغوندو نو به رقص ورته وکو که داسي وه چي باچازاده ګان وه نو به نه سي بېسده، هغه دئ ورسره به یو او که نه وه خوشي یو ګوروانان وه نو به بېسده سي خود به یې دغه شیان په دریاب کي وغورځوو، پر خپله لار به ځو، د دې غمه به ځانونه خلاص کو.

ګل خندانې ویل ښه دئ.

سهار سولمر راوخوت دواړو خپلې پرجامې واغوستلې ځانونه یې ښه جوړ کړه چې ورته کتل کېږي نه، خود رقص یې شروع کې، رخص و خواندن یې وکې، وکې، څو ګوروان د روه بېسده سو، د وزیر زوی هم بېسده سو، لیکن داسې نه و بېسده لکه ګوروان.

شاپېریاني راولاړې سوې، ګرده شیان یې چابک و دریاب ته وروغورځول اما یوه خولې او دسمال یې هېر سوه، هغه یې و دریاب ته ور وانه چوله، نو دوی دواړې پُر سو، والوتې ولاړې خپل وطن ته.

ګوروان و د وزیر زوی چې پر سد راغله که ګوري هیڅ نسته، نه شاپېریاني سته نه هغه د دوی اسباب فقط یوه خولې و دسمال ور ته پاته دي، اریانې واخیستل چې دا څه نکل پېښ سو، د وزیر د زوی ډېره خوابده سوه ویل ولي خدای دي خوار که، د وطن و د ځایه دي راورک کړلم، دا دي په څه غضب اخته کړلم؟ ګوروان ویل خوا مه بدوه، د خدای تقدیر و که نه وای خو هغسې مېله دي وکړله او په خپله دي هم ولیده چې د شاپېریانو باچا دلې راغې اوس نو توکل پر خدای دئ هر څه چې پېښه سوه هغه به وسي.

خیر خو راغله په دې جزیره کې ګرځي، "خدای دئ" یوه لو تخته یې پیدا کړه، پر دې تخته سره راسپاره سوله په دریاب کې یې واچوله ګاهي یې باد دوري کې ګاهي یې دوري کې، "خو خدای خدای لري" یو وار یې باد راسته سو راوې وهله څو د دریاب غاړې ته په ډېر زحمت راورسېدله، په یوه چم د چمو د تختې راکښته سوله.

د دې دریاب پر غاړه یو بل ګوروان ګورم پیایي، دوی یې ولیدله دوباره یې دواړه سره را رهي کړله، پوښتنه یې ځني وکړله چې تاسې څوک یاست؟ خو په ژبه نه سره پوهېږي، اخر ته دې نوي ګوروان فکر وکې چې راسه کور ته یې بوزه ښه دئ په اوسا به یې، ګاهي ګاهي به ګورم درسره پیایي، تر لاس یې ونیوله کور ته یې راوستله، و مور ته وایي :

ادې ما دا دئ دوه ورونه پیدا کړه، زما سره به دوباره ګورم پیایي سات به مو ورسره تېر وي، مور یې ویل ښه دئ ! خیر خو ډوډۍ موډۍ یې ورکړله، ماړه سوله کرار کرار په ژبه پوه سوله، دواړه هره ورځ ورسره ځي،

ګورم پیایي. دې د وزیر زوی او خپل ملګري ګوروان فکر وکی چې څو تر څو به مور دلته ګورم پیایو، بله ورځ دواړه راوتښتېدله، و یوه بل ښار ته راغله، خورا ډېر وږي دي، هغه ګوتمی چې د ګوروان په لاس کي وه د وزیر زوی ته یې ویل چې راسه دا ګوتمی به خرڅه کو. نو یې څه کوو، ده هم ویل ښه دئ. دواړه سره راغله و یوه صراف ته چې یو غټ سېټ هندو دئ ودرېدله وایي آسېټه ! دا ګوتمی نه رانیسې؟ سېټ چې ګوتمی وکتله وایي زه خو د دې ګوتمی قیمت نه لرم، نه دا غیر له باچا څخه بل څوک رانیولای سي. دوی ویل هو مور هم پوهېږو چې خورا قیمت بها ده، خو اوس ورته اړیو مور په وطن کي خورا ډېري لرو، که ولاړو نوري به په ګوته کو، هغه سېټ ویل ښه دئ په څو ده، ګوروان ویل چې اول به دوه غوري وریجي و غوښي راته راوړې، او بل به دوه ښه ښه آسان راولې، او دریم به یو یو خورجین سرې طلاوي راکوې او یوه یوه جوړه به ښه اعلی دریشی راکوې.

سېټ خوشحاله سو، دستي یې وریجي غوښي او نور شیان ور برابر کړل، دوی هم دریشی وکړلې ځانونه یې ساټ باټ کړل پر ډوډۍ کښېنستله، دې سېټ دستي الا کړه باچا ته یې دا ګوتمی یووړه چې زه به ګټه پر وکم او باچا به ما ته انعام راکي. سېټ چې باچا ته راغی ګوتمی یې ورښکاره کړله، باچا چې ګوتمی ولیدله، دستي یې سېټ ونیوی چې دا ګوتمی دي د څه وه، هغه ورته وویل چې داسي دوه کسان وه، پر ما یې خرڅه کړه، په دونه روپو یې راکړه، باچا ګوتمی په زوره ځني واخیستله، پیره یې ورسره کړله چې ورسره هغه دواړه کسان راولئ. سېټ او پیره چې سره راغله دوی دواړه پر ډوډۍ ناست دي، پیره جګه ورته ودرېدله، پیرې چې ولیدله دوی ښسده دریشی کړي دي، پیره ورته وایي چې راځئ باچا غوښتي یاست. ګوروان په درد ورته وویل چې څه وده چې مور ډوډۍ وخورو پخپله د باچا سلام ته ورځو تاسي ته حاجت نسته.

پیره هم وښېرېدله چې دا لکه چې د یوه وطن باچا زاده ګان یا پاچهان دي، خو بیرته باچا ته ولاړل عرض یې وکی چې ستا قربان سم هغه باچا زاده ګان وه، ډوډۍ یې خوړله ویل چې ډوډۍ مور وخورو پخپله درځو تاسي ته حاجت نسته. دوی چې ډوډۍ وخوړله د روه را رهي سوله پر آسانو سپاره

سوه، دا ګوروان د دې وزیر زوی ته وایي چې ته خو راخبر یې چې زه ګوروان یم، د پاچهانو مجلسونه مې ډېر نه دي کړي او نه مې داسې خبرې زده دي او تا ته معلومه ده، نو دلته به سوال و جواب ته کوې که بیر ته و ما ته خدای د شاپېریانو پاچهي راکړه نو بیا خوله زما ده. ویل ښه دئ دا دي دواړه دربار ته راغله، باچا چې ورته وکتل ویل ښکه باچا زاده ګان دي خو باچا یې عزت وکی سوال و جواب ټوله د وزیر زوی ورسره کوي، باچا پوښتنه ځني وکړه چې دا ګوتمی مو د څه وه، د وزیر زوی وخندل ګوروان هم وخندل "ګوروان د وزیر زوی ته ګوري هر رنګه چې دی کوی هغسې ګوروان هم کوي"، د وزیر زوی ویل صاحبه! موږ د پلاني ښار یو، داسې په ښکار راوتلي و، لار راڅخه غلطه سوله، دا دئ قسمت دلته راوستلو موږ سره بې خرڅه سولو، نو خود مو دا ګوتمی خرڅه کړله، موږ په خپل کور کې خورا ډېري لرو.

باچا فکر وکی چې دا د څنګه زوره ور دولت خاوندان دي، ورته کتل یې د دې ګوروان د وزیر تر زوی ښه رنګ و، دستي یې وویل چې تاسي به زما سره دوستي کوئ زما یوه لور ده دا یې د ده "یعني د ګوروان"، ګوروان وایي یه صاحبه! زه یې نه کوم ما بیا د وزیر و زوی ته بخښلې ده، د باچا یقین سو چې دا ښکه شاه زاده او دا یې د وزیر زوی دئ.

باچا لور د وزیر زوی ته ورکړه خو خوشحالي سوه، واده دئ، د واده درب و دروب تېر سو، د وزیر زوی خپلې ګردني کوي، کور و کهول سوله، خپلې مېلې او عیشونه کوي یو څو عمر چې تېر سو، د وزیر زوی ورځ په ورځ تک ژړ کېږي، رنګ یې خرابېږي دا ګوروان وایي ولي؟ وروره اوس به لا چاغېدلای وې یا ښځه خدای درکړه، عیش و عشرت دي ډېر دئ، څه در کېږي؟ ژر کوه د زړه حال راته ووایه.

ده ورته ویل چې اې وروره نه یم خبر، دا هر څو عمر چې تېر سوی دئ او مانښام زه د دې سره پرېوتلی یم، ما ګوتي نه دي ور وړي، نه مي بازی ورسره کړي دي، نه مي ارمان ختلی دئ. مانښام چې سره پرېوزو دا اسم راباندي ووایي زه بېسده سم بیا نه یم په خبر چې دا څه سي خو زه تر سهاره بیده یم، سهار چې لمر راوخېژي زه ویښ سم دا هم ناسته وي، زیاتي نه یم

خبر، برغ نه سم کولای چې داسې دئ یا داسې دئ.

ګوروان ویل تا ولې دمخه برغ نه کاوه، درځه چې نن شپه یې درک در معلوم کم. دواړه مانبام کور ته راغله، ګوروان خپله خولې پر سر کړه هیڅوک یې نه ویني خو چې ماخستن سو دې بغره پر سر کړه د کوره راووتله، را رهي سوله، چابکه چابکه ځي هله هله څو راغله د دې غونډې څخه یو غټ حبشي تور دېب دئ چې شونډان یې لکه د زاړه غوایي، مخ یې لکه مانبام، غوږونه یې تر ازوګان، تور کرغېړن لکه تور کارګه، نوکان یې لکه د ایږ، ستر ګي یې لکه د بم نو څه ووایم خو یو بدرنګه بد ډوله بد شکله و

...

دا دېب پر راوغورځېدی، چې ولې څونه وځنډېدې؟ یو څو چپلاخي یې ووهله، خو دې ښځي عجز و زاري ورته کولې چې نن مي وبخښه مېړه مي نه بیدېدی مېلمانه هم وه.

خیر خو دا ښځه د دې حبشي په څټ کې سپره سوله ګوروان خو څوک نه ویني ور په هوا سو د دې باچا د لور په څټ کې سپور سو، دېب وایي نن ولې داسې درنه یې حمل داره سوې خو نه یې ځني؟

دې ویل یه زه هم داسې درنه یم لکه زما په څټ کې چې بل څوک سپور وي، خیر خو دغه خبري سره کوي په غونډې کې یو غار دئ په دې غار یې ننه ایستله، ځي، ځي، ځي، ولاړه په دې مځکه کې یو لوی ښار معلوم سو، بل ځای دئ بل ښار دئ، "دا هم د شاپېریانو پاچهي ده، شاپېرۍ یې باچا ده"، دېب برابر راغلی د باچا په مخ کې دا یې کښته کړله، "دا دېب د دې شاپېرۍ باچا مریی دئ، د دې ښځي اشنای دئ"، خیر! خو سره کښته سوله، ګوروان هم یوې ګونبې ته د خوني ودرېدی یو ګړی چې وسو سازنده راغله ساز سو سوبت سو د دې ګوروان ځای تنګ سو د خوني و سر تاخ ته وخوت په دې سر تاخ کې یو رباب پروت دئ "د دې ګوروان دمخه لا رباب زده و"، شاپېریانو چې ساز وکی او دا د باچا لور هم رقص وکی، بیا شاپېریانو وکی، آخر ته ده رباب هورې په سر تاخ کې سُر کی داسې رباب یې وواهه چې ټوله شاپېریاني یې پر رخص راوستلې، او تعجب اخیستې دي چې دا رباب څنګه پخپله وهل کېږي؟

خیر خو بېقیدي ده یو وار یوه ډله راغله رقص یې دې رباب ته وکی، دې ډلې یوه غټه دانه لعل لکه انار دا یې ور وغورځوله، دا ولاړه نوري راغلې دې و هم رقص وکی وکی دې بیا لکه سېب دونه غټ زمرد ور وغورځاوه، بله ډله راغله رقص یې وکی په دې کي د دې شاپېرۍ باچا لور هم ده، د غاړې امپل یې ور وغورځاوه.

(د دوی خیال دا دئ چې دلته به پراته وي "ولي خو دوی څه نه لیده" سهار به یې واخلو، وچ رباب نو دا شیان څه کوي)، نو دوی چې به دا شیان ور وغورځول ده به دستي په جېب کي واچول پټ به یې کړل.

خیر ! خو یو ګړی چې وسو دا د باچا لور و دې دېب ته وایي چې ورسه و دې اشنای ته دي یو څه انګور راوړه، چې د انګورو مېله وکي. دېب هم ولاړی یوه بېسده پلنده انګور یې راوړله، چې په میدان کي یې کښېښوولە ګوروان هغه خپل دسمال ور ته هوار کی، ټوله یې پکښې واخیستله، د باچا لور وایي :

ملا دي ماته سه ! دا څونه نکي انګور دي راوړي وه، خو یوه نه سوه په مړه، ولاړ سه نور راوړه. دېب بیا ولاړی بیا یې تر هغه لو پلنده راوړله دا هم ګوروان ځني پټه کړله، څو د شاپېرۍ د باچا لور و دېب ته خشکه وکړه چې ملا دي ماته سه دا یوه اشنایه دي لا په انګورو نه کړه مړه، دېب فکر جن سو.

"څه سر دي ګرځوم" مجلس ختم سو، دېب بیا دغه بنځه په څټ کي سپره کړه، دا ګوروان بیا د دې په څټ کي سپور سو، خو هغه انګور و شیان هم ورځخه دي تر غونډۍ یې را وایستله نو یې ایله کړه چې ځه په مخه دي بنه !

دا بنځه را رهي سوه خو سهار په خړه لا کور ته راغله، ګوروان هم سم په پسې دئ هغه د وزیر زوی لا بیده دئ. ګوروان خپلي خوني ته ولاړ، خولی یې د سره څخه ایسته کړله پرېوتی، دا هم ولاړه د مېړه سره پرېوتله، چې سهار لمر راوخوت ګوروان د وزیر پر زوی برغ وکی چې وروره کښېنه !

هغه راویښ سو مخ یې پرېولی نو یې ګوښه کی چې ما خو د دې بنځي درک معلوم کی، یو ګړی چې وسي ما ته به راناري کې چې آ پلانکیه ! ورسه انګور راوړه، چې زه او بي بي یې سره وخورو. زه به انګورو راوړم ته به یې

چختانۍ کې، وا ولاړ سه نور راوړه ! زه به نور راوړم، هغه به هغه چختانۍ کې څو په آخر کې مې دوې درې چپلاخي وواهه وا ولاړ سه نور راوړه، زه به نور سه انګور راوړم هغه به سره وخورئ نور زیاتي ږغ مه کوه، که دې در ته وویل چې دا څه نکل دئ وا دا مې مزدور دئ.

لنډه دا چې د وزیر زوی هم داغسې چم وکی. ده هم انګور راوړله، دې سځي وپېژندل چې په دې وخت کې خو انګور نسته، دا خو د هغه دېب انګور دي، خو انګور یې سره وخوړل هیڅ ږغ یې ونه کی، څو مانښام سو ماخستن سو.

بیا دا سځه ولاړه هوري یې دا قصه وکړله چې داسې نکل و. هغو شاپېریانو چې امېل، یاقوت و زمرد و هغه سر تاخ ته غورځولي وه هغه چې وکتل هغه هم نسته، فکر یې وکی چې بو حکمت دئ، او دا کار د انسان دئ، سهار وختي شاپېرۍ حکم وکی چې پوځ دي تیار سي، درځئ چې یا به زمور غلا راکوي یا به باچا غل په لاس راکوي.

دا سځه سهار وختي کور ته راغله، لمر چې راوخوت نو قاصد باچا ته راغی ورته وې ویل چې یا زمور مال یا مو غل په لاس راکه ! که نه وي پایماله مو کړې، باچا د سبار دباندي وکتل وطن ټوله شنو خېمو نیولی و، باچا وارخطا سو ولي په حقیقت نه دئ خبر چې څنګه نکل دئ. ګوروان پر راتېر سو چې باچا صاحب ! هیڅ مه وارخطا کېږه، که خدای کول زه به یې یوازي دفع وکم، ته مې سیل کوه.

ګوروان راسپور سو برابر د شاپېریانو د باچا دربار ته راغی ور تېر سو، د آس مختبیله یې د دې د خېمې پر فرش ټکوهله، برابر راغی د دې پر زنګانه کښېنستی، ویل وایه څه وایې؟

دې ویل چې زما دونه شیان چې خورا قیمت بها دي ورک دي، غواړم یې.

ده ورته ویل چې هغه خو ما غلا کړي دي، غل زه یم.

دې ورته ویل : غل ته یې.

ده ویل : هو !

هغه نخښي یې ټوله اینه پر بینه ورته وویلې. دغه شاپېرۍ په تعجب

کي سوله نو يې ورته وويل چې ما تر اوسه مېړه نه دئ کړی يا ره شاباس دئ ستا پر حکمت او دلاوري ! ته زما مېړه يې ! ده هم ويل ښه دئ.

خير ! خو خېمې يې ونړولې پر هغه مخ بير ته ولاړه، د دوی و ښار ته يې د وزير زوی هم ورسره بوتی يو څو عمر يې عيش و عشرت وکی، يو وخت دا ګوروان و دې ماينې ته وايي چې ته به دغه ستا په پاچهي کي داسي شی نه لرې چې اوبه سره وچوي، دې ويل چې ولچي زما د نيکه د وختو، چې و هغه ته د سلېمان پيغمبر د وختو لاس ته رسېدلې يوه لکړه سته، چې اوبو ته يې ونيسې اوبه لار وکوي، دا لکړه يې ځني راواخيستله برابر راغی هغه درياب ته چې هغه د ده شيان زېزباني شاپېری ورغورځولي وه، هورې يې لکړه اوبو ته ونيوله اوبو هم لاره ورکړه، دی ورغی هغه خپل شيان يې ټوله راواخيستله بير ته راغی. يوه ورځ ټوله سره ناست دي دباندي په هوا خوري راوتلي دي، خپل سيل و تماشا کوي، ټوله لښکر هم ورسره دئ، د هري خوا څخه سره ګډ دي خو آخر ته دا ګوروان د خپلي ماينې د څنګه ناست دئ دا شاپېری ده ته وايي چې داسي زړه ور به وي چې تا زما د څنګه ولاړ کي؟ يعني زما خورا زوره وره پاچهي ده، تر ما به بله زوره وره پاچهي وي؟

ګوروان ويل هو ! سيل يې کوه يو وار يې هغه خپلي سارنګی راواخيستلې وې وهلې، يو ګړی چې وسو لکه اوريځ په هوا د زبزباني او ګل خنداني لښکر او پوځ راغله، دغه د دې پوځ ټوله پکښې ورک سو.

دا شاپېری اريانی واخيستله، زبزبانه چې کښېنستله دی يې د دې د څنګه راولاړ کی د خپله څنګه سره يې کښېناوه، ده ورته ويل چې څنګه صحيح دئ که يه؟ هغې ويل ښېشکه.

ګل خنداني د وزير زوی د خپله څنګه سره کښېناوه، دې شاپېری حکم وکی چې زما لښکر دي راټول سي. ګوروان د زبزباني پر لښکر حکم وکی چې راټول کئ د دې لښکر هر چيري چې وي رايې ولئ. دوی يې يو يو پيدا کاوه ګرد يې راټول کی.

دې ګوروان ويل د وزير زويه ! درځه اول سر ستا پر خسر چې د دې علاج يو وار ور وکو بيا به زما پر خسر ور کوچ سو. د وزير زوی ويل ښه دئ. اول يې هغه باچا چې د وزير د زوی خسر و راوغوښت، باچا راغی نو يې هغه

حبشي هم راووست، باچا ته يې دا تېر سر ګذشت و خپل کيفيت او د ده د لور آشنايي ټوله بيان کړه، باچا ويل زما يې ګناه څه؟ زه خو نه وم په خبر ګوروان د باچا لور راوغوښتله، د دې حبشي سره يې دواړه يو ځای په دار کړله.

باچا يې بيرته رخصت کی بيا نو پر هغه خپل خسر راکوچ سوله، دی او د وزير زوی بيا پر دې مسئله راسپاره سوه نور لښکر په هوا دئ څو راغله هغه خپل ښار ته، د ښار دباندي يې په هغه چمن کي چې ده به ګورم پووی واړول، هلته راتا سوله، شپه تېره سوله سهار وختي يې يو غټ دېب ښار ته واستاوه چې ورسه باچا او کورنۍ يې ټوله راوله او پام کوه چې په انسانانو غرض ونه کې، نوره مېوه که دي خوړه اجازه ده.

دېب را رهي سو خورا وږی سوی دئ په ښار چې ننووت په دکان کي چې څه د خوراک شيان وه هغه يې ټوله وخوړله څو تر دربارہ راورسېدی راغی باچا يې سره له ټولي کورنۍ او وزيره بوتله، باچا چې يې ګوروان ته راوست لږ زې اخيستی دئ چې دا څه نکل دئ خوب وينم که څه؟

ګوروان ويل ښه باچا ! زه هغه پلانی ګوروان يم چې تا د زبزباني د سر په غوړو پسي ولېږلم، دغه زبزبانه ده او دغه ګل خندانه ده زه يې باچا يم. بيا يې د باچا لور راحاضره کړه ويل ښه ! دغه ستا لور ده چې و ما ته يې پوچ او رد وويل، زه يې د کوره وشړلم او ما څوني خواری وکښلې تاسي داسي وکړل.

باچا ويل ستا خبره صحيح ده مګر ما خو به بد نه وي درسره کړي زه خو به وعده خلافه سوی نه يم، ده ويل يه ! نو ويل زما يې څه ګناه؟ ګوروان ويل ته معاف يې، پر هغه دېب يې حکم وکی چې دغه د باچا لور وخوره، دېب هم ورحمله کړه يوه ګوله يې کړه، دا هم ولاړه و فنا ته رخصت سوله. ګوروان ويل وزيره دغه دي زوی دغه مي ماينه ورکړې ده، چې د شاپېری باچا (زبزبانه) وزيره ده، اوس نو اې د وزير زويه اختيار لرې زما سره ځې او که پاتېږې د خپل پلار سره؟

د وزير زوی ويل يه زه د خپل مور او پلار سره پاتېږم، دی او ګل خندانه سره له نوکرانو يې دلته پرېښوولە ګوروان د وزير زوی ته وويل چې

د ګل خندانې هر وخت د خپل وطن هوا وسوه، هوښ کوه چې منع يې نه کې !
را ايله کوې به يې ... دې ځنې را رخصت سو سره له ټوله لښکره هغه بله
شاپېرۍ يې هم بوتله برابر د زبزباني شاپېرۍ و وطن ته ولاړه، هورې يې
خپله پاچهي کوله، خپل عمر يې په عيش تېراوه، د هغه ځای سو او بس !
(کيسې پورته ولاړه زه کور ته راغلم)

موسی جان او ولیجان

ته وا ښه !

په پخوا وختو کي يو باچا و، د دې باچا نوم سهېلي و، څلوېښت مايني يې درلودې.

د دغه باچا په وختو کي دوه ورونه وه چې د يوه نوم فېروز و د بل نوم نوروز و، د دې فېروز اوه لوڼي او د نوروز اوه زامن وه، دوی دواړو سوداګري کوله، خورا ماړه او دولتمن وه، خورا ډېره دنيا يې درلوده.

يو وخت فېروز او نوروز دواړه په سوداګري ولاړل، دوی چې تله د دواړو مايني حمل داري وې، دوی پر لاري سره وويل چې : هر يوه ته چې خدای زوی ورکی او هغه بل ته يې لور ورکړه دغه لور به يې د دې بل د زوی وي. دوی نو پرېږده ! خير بله ورځ سهېلي باچا په خپله بنګله کي ولاړ دئ، دوربين يې اچولی دئ شاوخوا ګوري خپلي تماشې کوي، کارونه د خدای دي يو وار يې نابېره د دې فېروز و کور ته دوربين برابر سو، د فېروز يوه داسي ښايسته لور ده چې ګل پر مونښلي، په غاړه کي يې اوبه ښکارېږي، نازک نري شونډان، توري بادامي غټي سترګي، يو سپين بشر دئ چې څه درته ووايم. دا هم پر بام ناسته ده سر يې غوړولی دئ برمونځوي يې، تر دې نورو شېږو خوندو دا کشره ده، نوم يې (ببۍ) ده، څوک وايي نوم يې (شاه ببۍ) وه، دا سهېلي وليدله د روه پر مين سو، د توانه يې ووتله طاقت يې نه کېږي، خو هغه کور او ماله يې نښاني کړه، د بامه راکښته سو، دستي يې خلک ور ولېږل چې تاسي ورسئ دا د چا کور دئ، د چا لور ده، څوک ده؟ سړي راغله څرک يې وايستی، بيرته باچا ته راغله ورته وې ويل چې دا ښځه د فېروز لور ده.

نو يې دستي مرکه ورته راولېږل، خلک چې راغلل د فېروز دروازه يې

ور وټکوله، هغو ورته ویل چې ځوک یاست؟ دوی ورته وویل چې موږ د باچا مرکه یو، باچا پر ببی مین سوی دئ درځخه غواړي یې، دا نقل یې ورته وکی ...

ښځو ورته وویل چې نارینه مو پر کور نسته او پلار یې هم په سوداګري تللی دئ، تاسي دونه صبر وکئ چې پلار یې راسي.

مرکه چیان بیرته راغله باچا ته یې دا حال ووایه، باچا هم زور نه سوای پر کولای پرې یې ښوولې، که څه هم ډېر بې توانه و خو پر ځان یې تېرولې دا یې مناسبه نه ګڼله چې په زوره یې وغواړي.

خیر ! یوه موده چې تېره سوه فېروز او نوروز د سوداګرۍ څخه راغله. سهېلي په خبر سو دستي یې فېروز هوري ور وغوښت ډېر دار و مدار یې ورسره وکی، آخر ته یې ورته وویل چې :

دغه ستا کشره لور ببی نامې به ماته راکوې !

فېروز ورته وویل چې زه ګوره ته ګوره ! زه مسکین سړی یم، ته باچا یې، زما و ستا سره څه دي، یه ! نه یې درکوم.

سهېلي ډېري زاړۍ ورته وکړې خو فېروز یې نه ورکوي، آخر ته سهېلي ورته وویل چې ښه دئ نه یې راکوې، نو تا به هم مړ کم، لور به دي هم په زوره راولم، فېروز فکر وکی چې د باچا سره خو هیڅ نه کېږي، هم به تا مړ کي او هم به دي لور بوزي، آخر ته ناچاره سو ویل ښه دئ درکوم یې.

بله ورځ سهېلي بیا مرکه ور واستوله، ببی یې ورکړه، په ډېر عزت یې واده کړه، هر رنګه واده چې و، وبه ! و فېروز ته یې ډېره دنیا ورکړه نهایتي یې خوشاله کی، ببی یې کور ته راوستله، تر څلوېښتو مایتو یې غوره کړه او تر ټولو پر ګرانه ده، خورا عزت یې کوي. ببی هم د باچا په حق کي خورا راسته ده چې باچا د دباندي څخه راسي، دا یې د روه پر مخ دسمال ور تېر کي، موزې او موچنې یې ور پاکي کي. "دوی دالته پرېږده عشق دي کوي"

نوروز او فېروز بیا په سوداګري ولاړه، خو دهغې خوا چې راتله خورا ډېره دنیا یې پیدا کړه، د مایتو یې هم د حمل موده نه میاشتي نه ورځي نه ګډیه پوره سوي دي، د دې فېروز بیا لور وزېږېدله، د نوروز زوی پیدا سو. د فېروز د لور نوم یې (ګلمکی) کښېښو او د نوروز د زوی نوم یې (موسی

جان) کښېښو، دستي يې د ګلمکۍ او د موسی جان نکاح سره وتړله.

خير ! عمر دئ تېرېږي يوولس دوولس کاله په دې منځ کي تېر سوله، موسی جان او ګلمکۍ د وړوکوالي څخه سره مين دي، يو ګړی يې توان نه سره کېږي، مګر زړونه يې ېبغمه دي چې په حلاله نکاح يې سره ورکړي يو نن يا سبا به مو سره واده کي.

کارونه د خدای دي فېروز مړ سو، فېروز خو زوی نه درلود، نو د موسی جان مور و نوروز ته وويل چې ورسه دانجلۍ ځني راولاړه که سبا به يوه بده و بېرانه پېښه سي.

نوروز د ګلمکۍ کره ورغلی چې زمور ښځه په لاس راکه، ګلمکۍ خو په کوچنيوالي پلار زما و زوی ته راکړېده، او فېروز هم دغسي وصيت کړی دئ، د ګلمکۍ خوندو او مور يې ورته وويل چې يه ! د مړه خبر په مړه پسي ولاړه، که تاسي و مور ته پوره ولور راکوئ خو ښه که نه وي نه سره رسېږي، دوی ناعلاجه سوه څه ولور يې ورکی څه يې پاته سو، وې ويل چې هر وخت دي دغه نور ولور راکی نو به يې واده کئ.

د موسی جان ټوله وروڼه سوداګري کوي، دی هيڅ نه کوي، يوه خاشه پر بله نه ايږدي، په دې مابين کي نوروز هم مړ سو.

دا موسی جان ورسره په تکليف سو، وروڼو ته يې ووېل چې ما ته وېش راکئ وروڼو يې فکر وکي چې موسی جان تر مور ټولو کشر دئ، کوچنی هلک دئ، مبادا سبا به يې يوه بده و بېرانه د لاسه ختلې وي ټول به پوري حيران يو، نو ورته ويل يې چې ښه دئ وېش درکوو، خو وېش يې ورکی، موسی جان جلا سو د ګلمکۍ د مينې اور يې په زړه کي بل دئ، مګر د پښتني غيرته څخه څه نه وايي، موسی جان ډېر ښه ځلمی او سخي سړی و. موسی جان هره شپه ساز و صحبت کوي، مجلس وي وروڼه يې هم څه نه ورته وايي، خو موسی جان په پنځه شپې کي هغه د پلار ګټلې ګرده سره وبازله، الپي الا سو، هغه ياران چې د ده سره به يې ډوډۍ خوړله او عيشونه به يې کوله هغه ټوله ځني بېزاره سول.

يوه ورځ د موسی جان مور و زوی ته وويل چې ورسه خپله ماينه دي راواده که، دی چې راغی هغو ورته وويل چې ورسه روپۍ راوړه، ده روپۍ نه

درلودې، هغو ښځه په لاس نه ورکوله، موسی جان ته غیرت ودرېدی دا یې مناسبه نه ګڼله چې په زوره د ښځو څخه ګلمکۍ راوباسي او بل یې سهېلي زوم او اخښی دئ زه یوازي یو یم، نو یې فکر وکی چې ګورم به، خو طبیعت یې خټه دئ، چې دا څنګه چل پېښ سو. نو یې دا مناسبه وګڼله چې د دې وطن څخه ورک سم، نو را رهي سو، هله هله هله راغی مزل پر مزل تر خپل وطن راووت یوې بلي علاقې ته ورغلی ډېر وږی دئ د یوې کلا دمخه سره څو کسه بازۍ کوي مجلس دئ، دی راغی سلام یې ور واچاوه، هغو ستړې مسې ورته وکړه، زیاته یې چرت نه پکښې وواهه، موسی جان ورته وویل چې ځوانانو زه مزدوري کوم، خلکو چې د ده و رنګ ته وکتل په نظر یې یو شازاده ورغی، ولي د ده ډېره ښه سکه وه، نازک بدن یې و، فکر یې وکی چې دا سړی مزدوري نه سي کولای، نو یې ورته وویل چې یه ! نه ته مزدوري کولای سې او نه موږ مزدوري درکوو.

خیر ! د غیر ته یې ږغ ونه کی هیڅ یې ونه ویل، د دغه ځای څخه را رهي سو خو دغسي وږی تږی یوې بلي کلا ته راغلی، بیا یو څو کسه سره ناست دي بیا ده ورته وویل چې زه مزدوري کوم، هغو هم فکر وکی چې ګوروان نه لرو، ګوروان به یې کو، ګورم به پیایي، ورته ویې ویل که ګورواني کوې خو ښه دئ، زموږ ګوروان هم وتلی دئ، موسی جان ویل ښه دئ، آبس کلي هم ګورم په لاس ورکی، خپل ګورم پیایي، هره ورځ یې یوه چمن ته بیایي، راولي یې مابنام ټوکان ټولوي، خو فکر یې ډېر بد او طبیعت یې خټه دئ.

بله ورځ یې یوه بل چمن ته ګورم بوت، که ګوري په دې چمن کي یوه د خاشو کوډل ولاړه ده په دې کوډل کي یو ملنګ ناست دئ یو رباب ورته ځړېږي.

موسی جان ورته راغی سلام یې ور واچاوه، ملنګ ستړې مسې ورته وکړه، ویل ځوانه د کم ځایه راځې؟ ده ورته وویل چې زه د دې کلي نوی ګوروان سوی یم، خورا خپه یم که یو ګړی دغه رباب راته ووهې ! ملنګ هم رباب راواخیستی سُر یې کی، داسي رباب یې وواهه چې توبه ! د دې موسی جان او د ملنګ سره اشنایي سوه، موسی جان هره ورځ دغه چمن ته بوده

راولي بيايي يې، دی و ملنګ خپل رباب سره وهي، آخر ته موسی جان هم رباب زده کی سات يې سره تېر دئ، "دوی نو دالته پرېږده".

يو ولي جان نومېږي، د ولیجان يو څه مځکه وه د يوه سړي سره يې پر دغه مځکه دعوه وه څو دغه دعوه تر سهېلي پوري ورسېده، دا سړی ډېر دولتمن و، د باچا سره هم تيار و، شاوخوا يې رشوت وبازه څو سهېلي پر ولیجان حکم وکی چي ملامت ئې، که څه هم باچا په خبر و، چي حق د ولیجان په جانب دئ.

د ولیجان خورا طبیعت خراب سو ویل خير ! زه به هم خپل واري ته ګورم کور ته ولاړ.

هلته د سهېلي د ماينو اوقات تريخ سو، باچا هيڅ کاته نه ورته کوي، يوازي د ببی سره خپت دئ.

دې ماينو يې سلا سره وکړه چي راسئ د دې يو بندوبس وکو، خپل بند يې سره وتاړه چي ببی به بوزو داسي به په وکو داسي ...

آخر ته يې ببی ته وويل چي دا دونه عمر وسو په دې څلورو ډېوالو کي د بند بندی ناسته يې، صورت دي وخوړل سو اوه يې کړه.

دې ورته ويل نو څه وکم؟

دوی ويل د باچا څخه رخصت راواخله د پسرلي وخت دئ تازه هوا ده، ګلان غوړېدلي دي، شين دښت دئ، مور به لا هم يوه مېله درسره وکو، ګوندي ستا د رويه لا مور هم پرېږدي.

ببی ورته ووېل چي باچا ته پر څه ډول ووايم؟

دې بنو يې ورته ووېل چي چم يې داسي دئ، چي نن سهېلي د درباره څخه راسي ته بالکل چرت مه پکښې وهه او مه ور ولاړېږه، مه يې سلام کوه، بلکي د لاسه لا شاور وګرځوه. تندی تريو ونيسه. خود به دی پوښتنه درڅخه وکي چي ولي داسي خوابدې ناسته يې؟ ته به ورته ووايي چي دا د پسرلي وخت دئ، تازه هوا نوي ګلان، د بلبلو نارې، په شنو باغو کي د اوبو شرهار، او سره ګلان، وطن ټوله ګل ګلزار دئ او ته تل مدام تللی يې خپلي مېلې او تماشې کوې، چکرونه و ګښت وهې مور مسکيناني، بېوزلي، عاجزي د بند بندي تمامي عمر په دې څلورو ډېوالو کي ناستي يو، هيڅ ځای مو نه

دئ لیدلی نو خود به خپه ناسته یم. ته هیڅ زړه سوی نه لرې چې د دې خوارانو خو هم دغسې زړه دئ لکه زموږ چې هوا کېږي د دوی به هم داسې هوا کېږي. نو که یې تا ته یوازې رخصت درکی، خود به ته ورته ووایې چې و دې بنو ته مې هم رخصت ورکه چې سات مو سره تېر وي.

دې ببی ویل شه دئ !

په دې سهار چې باچا ولاړ ماښام چې بیرته د دربار څخه راغی، دې ببی هیڅ خیال نه پکښې ووایه، نه یې سلام ور واچاوه، د خونې په دروازه کې ناسته ده شا یې ور وګرځوله.

د باچا خورا طبیعت خټه سو، چې دا ولې نن هیڅ زما تعظیم ونه کی، خو دغسې ولاړ دئ، د ببی څخه یې پوښتنه وکړه چې چا جنګ درسره کړی دئ؟ چا ښکنځل درته کړي دي ولې داسې جوټه ناسته یې؟

دې ورته وویل چې ولې به جوټه ناسته نه یم، دا د پسرلي موسم دئ، دا شه هوا څنګه و څنګه خو هغه تقریر یې ورته وکی، باچا یې په حال خبر کی.

باچا وویل خدای دي نه کوي څنګه به زه تا خپه کوم زر کرته خو ولاړه سه ! خیر خو د هغو نورو څلوېښتو ماینو رخصت یې هم ځني واخیستی.

په دې سبا باچا دمخه خواجه ګان وایستل په یوه لوی دښت د غره په لمن کې یې خېمې ودرولې، خواجه ګان یې شاوخوا پر ګوښو ودرول چې هوښ کوئ هیڅوک مه پرېږدئ، خواجه ګانو هم شاوخوا بندرونه ونیول، د باچا څلوېښت ماینې دي یوه شاېښه (ببی) ده راغلې په دښت کې په خېمو ننوتلې کښېنستلې، خپل عیش او عشرت کوي، بازی کوي پورې یې غورځولي دي.

هغه ولي جان چې سهېلي پر مځکه ملامت کړی و په شکار راوتلی دئ، هوسی یې پسې را اخیستې ده، هوسی د باچا د ماینو د خېمو و خوا ته الا کړه، چې ده آس پسې ور وځغلاوه خواجه ګانو منع کی، ویل دوري مه ځه د سهېلي حرم راوتلی دئ حکم نسته.

ولیجان چې په خبر سو، وخت یې غنیمت وګانه چې څنګه شه موقع خدای په لاس راکړه، آېس آس یې راپنده کی د خواجه ګانو څخه په زور راتېر سو راغی برابر د شځو خېمې ته د شځو پورې پر سر نسته، دی جګ

ورته ودرېدی، خو هغو (یوی یوی) سیده کی، ولیجان پکښې کتل کتل دا ببی یې تر ټولو خوښه کړله، (ځکه دا تر ټولو ښایسته وه)، آس یې ورته راټېر کی توره یې پسې راوکښله ببی ته یې ویل چې ژر کوه سپرېږه، که نه وي اوس به دي سر غوټ پرې کم، هغه هم خواره چټکه تر شا پسې سپره سوه، څو خواجه ګانو کونه سره ښورولې ولیجان ببی یووړه.

خواجه ګانو فکر وکی چې د سهېلي هغه ګرانه ماینه یې بوتله، که موږ ورغلو یو به ژوندی نه پرېږدي، خو دا هم پر هغه مخ وتښتېدل.

ښځي که څه هم نهایتي خوشحاله سولې، لیکن اوس د سهېلي څخه ببرېږي چې ببی تاسي وژلې ده یا مو څه کړه؟ موږ به څه جواب وایو؟

آخر ته (ښځي دي مکرونه یې ډېر زده دي)، دا پلمه یې سره جوړه کړه چې موږ کور ته ورسو ټوله به سره ژاړو، باچا چې راسي دی به وایي ولي ژاړئ؟ موږ به وایو چې افسوز دئ هغه ستانېکی او د ببی بې شرمي! چې موږ سهار دښت ته ولاړو دې د مخه لا د یوه ځوانه سره قول کړی و، دمخه یې لکه چې تار ورسره اچولی و، چې موږ په بازیو اخته سولو یو ځوان پر آس سپور توره کښلې په زوره تر خواجه ګانو راټېر سو، راغی دا یې دستي تر شا سپره کړه ولاړه، تا ته یې هم ښکنځل وکړه، موږ ته یې هم پوچ وویل. دا بانه یې جوړه کړله مانبام ښځي کور ته راغلې، په کلا کي څوک نسته د سهېلي هم زړه فارغ دئ، هلته په دربار کي ناست دئ، وایي چې کور څوک نسته نو څه کوم چې ورځم. خو ماخستن کور ته راغی که ګوري د ماینو یې سنګهار دئ، یوه هلته ناسته ده ساندي وایي یوه دلته ناسته ده ساندي وایي، دوباره سهېلي شاوخوا وکتله ببی نسته نو پوښتنه یې ځني وکړه چې ولي ژاړئ؟ او ببی چیري ده؟ دې ماینو یې دا ټېر نقل ورته وکی چې داسي یار یې درلود، څنګه او څنګه او خواجه ګان د ډېري وتښتېدل ببی ولاړه.

د سهېلي نهایتي ډېر طبیعت خته سو، زړه یې خورا تنګ سو، خو څه یې ونه ویل ولاړ پرېووت، خو تر سهاره لټ پر لټ کېږي، ښوري د خوابدی خوب نه ورځي چې یوه خو مي ښایسته ماینه ولاړه او بل څونه بدنامي ده.

سهار چې دربار ته راغی د باچا بنه پر بله اوښتې ده، مخ یې تک سور دئ عملې یې پوښتنه ځني وکړه چې صاحب! ستا قربان سم ولي دي

طبیعت خراب دئ؟ څه درپښې سوي دي؟

سهېلي دا ټېره کیسه ورته وکړه، چې : بېبۍ ورکه ده.

دې عملې یې ورته ویل دا آسانه امر دئ، فکر مه خرابوه، هغه به هم خدای پیدا کي او بله به تر هغې ښایسته ښځه وغواړې! خو باچا ته یې د زړه ډاډ ورکی. دستي یې شاوخوا سړي پسي ولېږله چې ګوندي کم څرک یې پیدا کي.

دلته د ګلمکۍ خپلوانو فکر وکی چې بېبۍ خو ځني ورکه سوه، او دا ګلمکی خو مېړه لري، باچا دئ که یې یو واري وویل چې زه ګلمکۍ غواړم، نو مور به څه کوو، د لاسه مو څه نه ورسره کېږي، نو یې ګلمکۍ په زېرزمیني کي واچوله، دا انګروزه یې ګډه کړه چې ګلمکۍ ناجوړه ده، دوې درې ورځې چې تېري سوې نو یې یو پند تیر لکه سړی په سپین کفن کي وپېچې یو څو ښځي یې پر راټولي کړې ژاړي، یوار چې چوکه سوله چې ګلمکۍ ناجوړه وه، مړه سوله.

خیر ! جنازه یې جوړه سوله دا تیر یې یووړی په قبر کي یې ښخ کی، د ګلمکۍ پاتا یې واخیستله.

هغه سړي چې په بېبۍ پسي تللي وه، بېبۍ یې پیدا نه کړه، دې وزیرانو یې ورته وویل چې بله ښځه به در وغواړو، یو چا وویل چې د ده ور ګلمکۍ ده، د بېبۍ خور، سهېلي ویل چې که هغه خوارکۍ خو لا دوخته مړه ده، یوه زړه ګوبیره بوډۍ ده راغله و باچا ته وایي چې ستاسي اختلاف دئ، زه به د ګلمکۍ حال درته راوړم اما هو ما ته به ډېري روپۍ راکوې. ګلمکۍ ما ته معلومه ده، باچا ډېر خوشحاله سو خورا ډېري روپۍ یې ورکړې، دې بوډۍ ته یې درک معلوم و، برابر راغله د هغې زېرزمینۍ د خولې سره کښېنستله، سر یې پټ کی په زوره زوره په کوکارو ژاړي، د ګلمکۍ پکښې فکر سو.

دوباره یې تر دربچې وکتل زړه یې پر وسو ویل آبوډۍ ! ولي داسي ژاړې خیر دئ؟ بوډۍ د مکر پانې راپورته کړې ویل آزویه ! څه درته ووایم په پخوا وختو کي زه لا کوچنۍ وم، پلار مي ښسده خان و، زه تل مدام لالا ګانو پر اوږو ګرځولم، چې لږ څه غټو کي سولم نو یې دوی مینځاني راته مقرري کړې چې زما خدمت یې کاوه، بیا چې لو سولم نو یې و پلاني خان ته

ورکړلم، په څه درب و دروب يې واده کړلم، بيا الله تعالى زامن راکړه، "يو واري شنه د ژړا ولاړه سي ځان د مځکي ووهي سر وشکوي"، ټوله زامن مي مړه سوه، مېړه مي مړ سو، دنيا مي دربدره سوه، اوس پر يوه ګوله ډوډۍ قدرت نه لرم، پکر ته اړه سوم پکر کوم. يوه لور لرم د هغې خوا اختر راغی لور مي کالي غواړي هر ګړی راته ژاړي، زه پيسه نه لرم او نه جامه لرم، اوس اريانی اخيستې يم نه پوهېږم چې خدايه ! څه وکم.

د دې ګلمکی ډېر زړه پر وسو، دوباره يې خپل اغوستې يوه جوړه کالي ورکړه چې دغه دي لور ته يې يوسه.

بوډۍ کالي راواخيستله برابر يې و سهېلي ته په وچ تاخت راوړه، دا ټېر نقل يې او د دې نخښې يې ټوله ورته وويلې چې نه ده مړه دغه يې کالي دي.

باچا د ګلمکی خپلوان راوغوښتله ويل دا ښځه مو ولي پټه کړې ده؟ دوی هغه نقل ورته وکی چې دا خو مېړه لري، مېړه يې هم ورک دئ، مور فکر وکی چې د مېړه ښځه ده سبا به سهېلي په زوره بېولې وي، هم به زمور غاړې بندي وي هم به د ده، نو خود مو پټه کړله.

سهېلي ورته وويل چې خدای خبر هغه مړ وي که چيرې وي، که بالفرض راغی زه به ښه ښځه ور وغواړم.

خپلوانو يې ورته وويل چې ته باچا يې څه مو د لاسه نه درسره کېږي، په ګلمکی مور کار نه لرو ورسه هر څه چې يې کوې خپله خوښينه دي ده رضا يې که.

سهېلي پخپله د ګلمکی کره راغی، ګلمکی ته يې ويل چې ته مخ رانښکاره که چې ودي ګورم، "د دې صفت خو دمخه لا ورته سوی و، چې تر ببی دا ښايسته ده"، دې ګلمکی فکر وکی چې زوره ور دئ هيڅ نه ورسره کېږي، او زما مېړه هم ژوندی دئ نو زه څنګه مخ تور کم، دوباره يې ورته وويل چې ډېر ښه دئ، ته شپېته ګزه دار جګ که پر سر يې درې کټوري د سرو زرو ور کښېږده، هر چا چې دغه درې کټوري په غشو راواچول نو زه به تا مېړه کم (په دې کي يې مقصد دا و چې ګوندي په دې ترڅ کي موسی جان پيدا سي)، خير ! دې سهېلي هم شپېته ګزه دار جګ کی، درې د سرو

زرو کتوري يې پر سر ورکښېښوول، نو يې د وطن ښکاريان راټول کړل حکم يې وکی چې هر چا که دغه کتوري راواچول دونه روپۍ يې انعام دئ، اوس نو هر څوک راځي ولي يې، ځان پر ګوري.

"د وليجان د ببی څخه زوی پيدا سو، خلکو زېری پر وکی، يو ګړی چې وسو بيا سړو زېری پر وکی چې هغه ستا مادیانه هم لنګه سوله، نر کرنګی يې وزېږاوه، وليجان خوشحاله سو د زوی نوم يې ميرولي کښېښو او د بهان نوم يې پرانګی کښېښو، نو يې وويل چې دا پرانګی د ميرولي دئ، چې دواړه سره لوی سي نو به ميرولي پر سپرېږي"، سهېلي فکر وکي چې هيڅوک دا کتوري نه سي را اچولای، زه به تر څو پوري دا د غم شپې تېروم ويې ويل چې ګلمکی به په زوره راولو، يوه ښځه ده ولي دا دونه تکليف پر ځان تېروو، دوباره يې جوپان او سړي ور ولېږله چې ورسئ رايې ولئ. ګلمکی چې خبره سوله چې نه کېږي، بيايي مي، نو يې يوه خورا تېره چاړه ورسره واخيستله، خلک راغله ګلمکی يې په زوره په جوپان کي يووړه ور يې وستله د باچا په حرمسرای کي يې کښته کړله، چې مابنام سو سهېلي راغی چې خوني ته ور ننوت ور نژدې سو، ګلمکی مخ ځني پټ کی، سهېلي ور تېر سو، ګلمکی وژړله ويل مه کوه مه راتېرېږه، زه بل مېړه لرم، موسی جان نومېږي، ته يواري دغه موسی جان پيدا که رايې وله يا يې مړ که يا مي په طلاقه که يا دغه کتوري په غشي راواچوه، تر هغه ساعته زما ديد پر تا حرام دئ، يواري يې چاړه راوکښله و خپل لږمانه ته يې ونيوله، ويل که راتېر سوې زه ځان په دغه چاړه وهم، او که مي پر تا لاس بر سو، تا وهم، زما په ژوند والله که لاس راوړې مګر زه مړه سولم يا دي بله چاره ونه کړه.

سهېلي فکر وکی چې اوس يې پای څه؟ موسی جان نه پيدا کېږي، او که پيدا سي په لاس نه راځي، خير خو ناعلاجه سو په موسی جان پسي يې خلک ولېږل، و کتوريو ته يې هم ښکاريان وفرمايل.

"يو ملنګ دئ را رهي سوی دئ، دا دئ هغه چمن ته چې موسی جان ګورم پکښې پيايي راغی، ورغی هغې کوډلي ته موسی جان سترې مسې ورسره وکړه دوباره يې پوښتنه ځني وکړه چې سړيه ! د کمه راځي؟ ده ورته ووېل چې د سهېلي د ښاره راځم، موسی جان ووېل ګلمکی جوړه وه؟

ملنګ ویل چې هغه خو سهېلي په زوره بېولې وه، دا نقل یې ټوله ورته وکی، باره ملنګ پر خپله تړه ولاړ".

موسی جان خورا ډېر خوابدی سو، خو رباب یې راواخیست سُر یې کی داسي یې وواهه چې هغه خپل اندیوال فقیر ګوته په غاښ ورته ونیوله. فقیر دغه رباب موسی جان ته ور وباخښه، وروسته موسی جان ویل فقیره ! د دې پای یې څه؟ فقیر وُرته ویل چې دا د بل چا د لاسه نه کېږي، په ارنایي کي ولیجان نومېږي، په اصل ترین دئ، چې خورا یو زبده بهادر، غښتلی او توریالی او ډېر وفاداره ځوان دئ، که هغه څه درسره وکړه خو ښه، که نه وي د لاسه دي څه نه ده پوره.

موسی جان ګورم پرېښو، رباب یې و ځنګ ته واچاوه، د فقیر څخه یې دعا او رخصت راواخیست را رهي سو، هله هله هله دا دئ ارنایي ته راغی، برابر پر پوښتنه د ولیجان مهمانخاني ته ورغی، د ولیجان سره یې روغبړ وکی، ډوډۍ چې یې وخوړله ولیجان ورته وایي چې ځوانه ته خو یو ګړی دغه ستا رباب راته ووهه چې لږ څه مي طبیعت خټه دئ، چې طبیعت مي لږ څه ښه سي بیا به پوښتنه سره کوو.

موسی جان هم رباب د کڅوړې څخه راویوست سُر یې کی داسي رباب یې ورته وواهه چې ټوله داسي منګ ورته ولاړل، خیر خلک چې سره ولاړه ولیجان پر رباب او د ده پر ځوانۍ عاشق سو، ویل سړیه ! ته به نه ځې ! هر څه چې غواړې زه یې درکوم او اوس نو پوښتنه درڅخه کوم چې څنګه راغلی یې؟

موسی جان ورته وویل چې زما نوم موسی جان دئ اود ګلمکۍ نقل یې ورته وکی، "دې ولیجان ته خو ببۍ ټوله نقلونه سر تر پایه کړي وه" یو وار یې سره وپېژندل ولیجان ویل چې هغه ببۍ نامې خو زما څخه ده، موسی جان یې کور ته بوت، د اکالور یې هم خپه وه سره ویې لیده خورا خوشاله سوله، روغبړ او پوښتنه یې سره وکړه، اوس نو سره اخښیان سول، خورا سره ګران دي لاس د وروړۍ یې سره ورکی، د ولیجان یو آس و چې نوم یې اتم پر ایښی و، دا یې و موسی جان ته ورو باخښه او یوه جوړه یې غشي و لینده ورکړه ولیجان ورته وویل چې خدای به یې اسانه کي، خدای د کراري مل دئ، واري ته به ګورو خوا مه بدوه، موسی جان و ولیجان هره ورځ ښکار ته

ځي او راځي خورا يې سات سره تېر دئ.

يوه ورځ دوی په ښکار تللي دي، دې سهېلي د دوی څرک وايستی چې موسی جان او وليجان نومېږي، ډېر ګنده پهلوانان او ښکاريان دي چا ورته وويل چې دا کتوري ښېله دوی څخه بل څوک نه سي را اچولای، نو خود اووه کسه سپاهيان يې ور ولېږل چې ورسئ موسی جان او وليجان راولئ، که په رضانه راتله په زوره يې راولئ، سپاهيان هم را رهي سول ويل دا دوه کسه دي څه لحاظ يې کوو، چې ورسو د روه به يې زند و بند وتړو راکش به يې کو.

خير ! دا سپاره چې راغله د وليجان د کلا دمخه ودرېدله، ميرولی د وليجان زوی کوچنی هلک دئ، په بجلو او بازيو اخته دئ، دا سپاره چې يې وليدله راغی سلام يې واچاوه ورته ويې ويل تاسي کښته سئ په مهمانخانه کې کښېنئ، ډوډۍ به وخورئ هر څه چې وي خدای به يې اسانه کي، خو سپاهيان خورا پېشرو وهي نه کښته کېږي.

تر دې مابين موسی جان و وليجان راورسېده، د ليري څخه يې دا سپاره وليده چې ولاړ دي، وليجان و موسی جان ته وويل چې ميرولي لکه چې د دې مېلمنو عزت نه دئ کړی چې ولاړ دي، وليجان قسم واخيست که يې د مېلمنو عزت نه و کړی که يې بې مرګه پرېږدم. چې را نژدې سول که يې کتل ميرولی زاری ورته کوي چې کښته سئ! دوی نه کښته کېږي، وليجان چې خپل زوی وليد ډېر ځني خوشاله سو، ويل آفرين ښېشکه زما زوی يې، پښتون يې، دوی چې ښخي را نژدې سول که ګوري اووه کسه سپاهيان دي، "د دې وليجان يوه خور وه تانو نومېږي دا پر بام ولاړه ده، ګوري چې کله به دوی راسي موسی جان تانو وليدله چې پر بام ولاړه ده، وپوهېدی چې يو څه ټکه سته، نو موسی پر تانو باندي ناره وکړه، (څه بې ويلي وي.)، (هر څه چې وي وابه يې روې) :

که پوځي د تانو خولګی مي پوځي

ما په خدای قسم درکړی – تانو خوري دا راغلي سپاره څوک دي

تانو چې دا واروېده د بام د خوا يې ناره پر وکړه چې پوه سي :

موسی جانه تا په خدای کرم بزه ګاره

په هغه خدای زما قسم دئ – دا راغلي سپاره د سهېلي دي

د موسی جان خو دمخه لا زړه خوړین و، یو توپک یې درلود چې نوم یې همدم پر ایښی و، چې د سهېلي نوم یې واروېدی دستي یې ستر ګي چپه سولې توپک یې ورته کښېښو پایې یې په مځکه ونجتلې او روبکري یې پر ووهله ، ټک یو یې ځني وویشت، دې د سهېلي سپرو فکر وکی چې اوس به ګرده دالته قتل کي، نو یې پر موسی جان ناره وکړه :

که همدم دئ موسی جان توپک همدم دئ

تې پایې د مځکي کاږه، زمونږ په سپین قرآن له تا سره قسم دئ

موسی جان و دې ته غوږ نه ونیوی خو ورته سنګر سو، شپږ تنه یې ځني وویشته، یو سپاهي په تاخت ځني ولاړی سهېلي ته ورغلی ساه یې لنډه لنډه کېږي، داغسي سالنډی په دربار ورننووت، دا کیسه یې ورته وکړه چې هغه داسي خلک دي چې توبه، ته یې نه سې راوستلای، ببی هم هلته وه.

د باچا ډېر طبیعت خراب سو چې تا خو به پټ راته ویلي وای، په عام دربار کي داسي خبر څوک نه کوي، خو مغزی په وځړېدی چې ددې پای یې څه؟ مجلسیانو یې ورته وویل چې د زور یاري خو نه کېږي، فایده نه کوي، یه ! ته قرآن شریف مهر که ور ویې لېږه ګوندي راسي بیا هر څه چې په کوې.

سهېلي هم قرآن شریف مهر کی، د سیدانو او ملایانو په لاس یې ورکی ور ویې لېږی ورته ویې ویل چې ورسئ رضا یې کئ رایې ولئ.

دا مر که چې راغله موسی جان او ولیجان د کلا دمخه پر دېوالې اګی کتار کړي دي یو یې د یوه سره په غشي ولي او بل یې د بله سره یوه یوه اګی ولي، خپله ستر ګه پخوي، دې سیدانو د ولیجان او موسی جان په غېږ کي قرآن شریف ور واچاوه، هغو قرآن شریف واخیست مچ یې کی نو یې ورته وویل چې څه نقل دئ؟ څه دي؟ دوی د سهېلي او د ګلمکی بیان سر تر پایه ورته وکی خیر خو ډېر عزت یې وکی سیدان یې رخصت کړه چې شه دئ سبا به مونږ پسې درسو.

سیدان چې ولاړه دوی دواړه کور ته راغله چې سلا سره وکي، چې ورسو که یه، د ولیجان خور تانو ورته وویل چې یه مه ځئ، ولي چې دښمن دئ "د دښمن دا اول کلام پسې تیفونه"، د دښمن په قرآن او قسم باور نسته، څوک دي باور نه په کوي، هر څه دلایل چې تانو او نورو ورته وویل دوی نه

پاتېده ویل یې مور ځو، ځکه چې دا به بیا یو لوی پېغور راپاته سي او بلکي زمور د نسل ته به خلک پېغور ورکوي چې هغه مو پلرونه وه چې د سهېلي د لاسه به کور د ښځو تر پلو لاندي پټېده، او چې له دې د باچا سره هم څه نه کېږي، چې سبا به یې په کلا کي د ښځو دمخه لاسونه راټرلي وي او کشوي به مو، و مور ته ګاز راجوړ کی سبا ځو، خو کاروبار یې جوړ کی بیده سوه، دغه تانو تمامه شپه ویښه ده خوب نه ورځي نه بیدېږي، وایي که بیده سوم بیا به یې نه وویني خو په دغه چرت کي ده پرېشاني یووړه، بیده سوه. خوب ویني چې "زما د لاسه څخه یو باهو مات سېي"، خو راویښه سوه چې خدای دي فضل کوي سهار وختي ولیجان آس راتېر کی، چې ځو به ځینوي یې د آس ششنی دئ تانو واروېدی دوباره یې نارې پر وکړه :

ولیجانه برایي مي خوب لیدلی

چې په لاس مي دوه باهو وي – دغه یو له بله وموښلي یو مات سي

چې یعني ما خو دا خوب ولیدی مه ځئ یوه واکیه او ډکه به درپېښه سي، خیر ! خو دوی چې راوتلـه د ښځو سره ژړا سوله، کوڅې تـه چې راووتله، ولیجان و موسی جان ته آس ورکی چې دا یو ګړی تکیه که چې زه ورسم دغه ښځي دلاسا کم، ولیجان کور تـه راننوت خو یو ګړی وځنډېدی هلته و ښځو ته نصیحت او دلاسایي ورکوي چې مه ژاړئ خدای مهربانه دئ بیرته به راسو، موسی جان په دروازه کي ودرېدی، نارې یې وکړه :

ولیجانه دا د ښځو په قول نه سې

ولیجانه ژر راووزه – د کړوسو به مو پېغور سي

چې یعني پاته نه سې، ولیجان هم دستي د کور څخه راووت پر آسانو سپاره سول، تانو پسي راووتله نارې یې پر وکړه :

ولیجانه مخ راستون که زما جانه په دیدن دي مړه نه سوم

ورځئ ورځئ په مخ مو ښه سه – ولیجانه غائبانه سپاره مو مله سه

تانو فکر وکي چې د موسی جان خوابده نه سي، چې ګوره دی خور لري زه څوک نه لرم نو پر ده یې هم نارې وکړه :

که توره د موسی قبا ده توره

د دار مځکي له چې ورسې – د دار لاندي مځکه ګوره

چي يعني تر دار لاندي يې ځانه وي کيندلی پکښې ونه لوېږي پام کوه، بيا يې بله ناره پر وکړه :

موسی جانه چې په پښو دي کج موزې دي

د دښمن خواړه ونه خورې – وا په خوله مو د ايام فرضي روژې دي

يعني که يې ډوډۍ درکوله ورته ووايه چې زمونږ روژه ده هوښ کوه چې ويې نه خورې نه بايده دښمن دئ چې زهر يې نه وي پکښې اچولي.

خير ! خو د کوره ځخه را رخصت سوله را رهي سوله، خپله وسله يې پوره تر غشي ولينـدۍ پـوري راواخيستله، هلـه هلـه هلـه دا دي بـار تـه راورسېده، هغه د مرکې خلک چې په دوی پسي راغلي وه باچا تـه ورغلـه "چې ګوندي انعام راکي يا نور څه"، حال يې ور وړی چې دا دي موسی جان او وليجان مو راوستله، سهېلي خوشحاله سو د دوی مخي تـه راولاړ سو پـر آس سپور سو، خو هغه هم راغله په دربار ور ننوتل، موسی جان و وليجان فکر وکی چې اوس به مو بېځايه دواړه دالته خپ و چپ کي مړه بـه مـو کي، يه راسه چې د سهېلي رموز معلوم کونو وليجان ناره پر وکړه :

که ورو[1] که د نيلي واګي[2] را ورو که

که په زړه څه لرې – سهېليه په نرې رموز مو پوه که

سهېلي فکر وکی چې دوی لکه چې بېرېږي، اوس به په سم دربار کي فساد جوړ سي، نو سهېلي ناره پر وکړه :

که را ورو که موسی جان نيلی را ورو که

چې نيلی دوه قدمه اخلي – دا دريم دي د سهېل پر لېمو که

خير ! خو زړه يې سره وموښت نژدې راغله نوکرانو آسان ځني ونيول دوی يې پر چوکيو کښېنوله، پس له روغبړه او ډوډۍ خوړلو، د سهېلي د کور د څنګـه يو د ده مخصوص باغ و، و دې باغ تـه سره ولاړه چکر وهي، ليکن سهېلي يې نه پېژني چې کم يو موسی جان او کم يو وليجان دئ، په دې ترڅ کي ګلمکی خبره سوله، چې موسی جان او وليجان راغلي دي، دستي پر بام وختلـه کـه

---

[1] ورو که : يعني سستي يې که.

[2] واګي : جلو، ملونه.

ګوري دواړه يې وليدله، موسی جان يې وپېژاند ګلمکی ناره پر وکړه :

سهېلیه ستا په باغ کي سپاهيان څوک دي

يو موسی دئ بل ولي دئ - موسی څونې غوړي کړي توکي توکي [3]

سهېلي هم وپېژندل، او د ګلمکی مينې په زړه نو يو الله خبر دئ، آه ! خو مازيګر سو شپه تېره سوله سهار راغله د دار ميدان ته، شپېته ګزه دار جګ ولاړ دئ، په سر کي يې دري د سرو زرو کتوري ور ايښي دي، وليجان کښېنوست.

سهېلي ډولچيان ورته راوغوښتله ساز ورته کوي، موسی جان غشی و لينده راواخيستله پر آس سپور سو، راغی و دار ته، مخلوق د خدای راوتلي دي سيل کوي چې دا دونه عمر چا ونه ويشتل اوس دا څنګه ځوانان دي، چې کتوري را اچوي. موسی جان غشي و لينده په ګرت کي ورته سم کړه "تاک سو"، په اوله پلا يې يو کتوری راواچاوه، بيا يې بل کتوری د لاندي راواچاوه، "تر دې مابين د ښار د ښکاريانو زړه درد وکی چې دا دونه عمر يې ځانونه پر سترې کړي وه، ليکن هيڅا ونه ويشتله نو يې لاس پورته کی، د موسی جان په حق کي ښرا کوي، دې موسی جان فکر وکی چې دالکه چې و ما ته دعا کوي، ده هم لاس پورته کی امين امين لري"، چې پاتا [4] خلاصه سوله، موسی جان و دې دريم کتوري ته غشی سم کی خو چې راکش يې کی بلا يې پر غشي سوله، غشی يې په موټه کي غوټ مات سو، موسی جان راغی پر وليجان يې ناره وکړه :

وليجانه ! د ترينانو په سروزو کي

دغه دوه واري مي وکړه - پر دريم مي غشی مات سو په قبضه کي

وليجان پر موسی جان ناره وکړه :

که ګيلې کي موسی جان ورور مي ګيلې کي

دغه زما غشی در واخله - د سرو زرو يې کاني [5] نظر يې نه کي

---

[3] توکي توکي : يعني ګلوله ګلوله.

[4] په لومړي چاپ کي پاتا ليکلې ده، شايد دا طباعتي غلطي وي او اصل يې دعا وي. (م. روهيال)

[5] کاني : بيلک

موسی جان د ولي جان غشی راواخیستی راغی دغه بل کټوری یې راواچوی. یو واري چکچکه سوله، نغاره وډنګېدله، هشت و مشت سو، سهېلي ډېر خوشحاله سو، ګلمکی یې هم پر بام سیل کوي.

موسی جان و ولیجان باچا ته وویل چي اوس نو موږ رخصت که ځو، هغه دي کټوري هغه یې ته کار دي وسو، سهېلي هر څه خړی پوړی ورته وکړې چي پاته سئ، خو دوی نه پاته کېدله، سهېلي هم رخصت کړله.

دلته ګلمکی خبره سوله چي دوی ولاړل، دستي یې مخي ته سړی راولېږی، چي ورسه ورته ووایه چي مه ځئ، ګلمکی مو غواړي، د ګلمکی مېلمانه یاست.

سړی راغی ورته ویې ویل چي ګلمکی مو غواړي، مه ځئ وایي زما مېلمانه یاست.

موسی جان خورا ډېر خوشحاله سو، لیکن ولیجان هوښیار سړی و، و موسی جان ته یې وویل چي د دې واري یې پرېږده، بل وار به یې بیا ګورو، چي یو وار خپل بندبست ورته ټینګ کو، دغسي خو یې نه پرېږدو، که یې اوس پرېږدې نه به وي، د دې واري خطر راپېښېږي، زیاتي اختیار لرې.

"موسی جان خو عاشق و، د توانه یې وتلې وه"، ویل یه زه پاتېږم نه ځم!

خیر خو ولیجان هم ناچاره سو پاته سو، دواړه پټ د ګلمکی کره راغلل مېلمانه سوله، دې ګلمکی یوه ګونبه تنها خونه ور وټاکله پټ یې پکښي کښېنول چي سهېلي او بل څوک خبر نه سي، ډوډۍ او خواړه پخپله ور پخوي، "ځکه چي دا په هیڅا باور نه لري دا خو پوهېږي چي سهېلي د دوی په مرګ پسې دئ، هر کله چي په هر چم یې چمبه پر صافه سي وژني یې"، ماښام سو، د ګلمکی د توانه څخه ووتله نو یې یوه مینځه ور ولېږله چي ته ورسه ویې ګوره چي کوم یو ښایسته دئ! مینځه چي راغله ولي جان د څراغ و خوا ته ناست دئ، واردواره یې ولیجان ولیدی، خورا یې خوښ سو، راغله پر ګلمکی یې ناره وکړه:

موسی جان تور ګردی سړی دئ

ولیجان برېتونه یو تر بله تېر دي شین زمری دئ

ګلمکی ته درد ورغی چې زه څوک غواړم ته د چا صفت راته کوې؟ بله مینځه یې ور ولېږله، دا مینځه هوښیاره وه چې راغله دوی یې وکتله بیرته راغله پر ګلمکی یې ناره وکړه :

بي بي جاني ولي ژړ د مرکو دئ

ګلمکی یې موسی ستا د غېږې وړ دئ

چې یعني موسی جان ښایسته او ستا د غېږې وړ دئ.

ګلمکی خورا ځني خوشحاله سوله، زړه یې ځني ښه سو په دې مینځي یې هم اعتبار وسو، ورته ویې ویل چې ډوډۍ به هم ته ور وړې ! مینځي ویل ښه دئ.

خیر ! خو دغه مینځه ډوډۍ ور وړې، لیکن ګلمکی ډېر ټینګار پر کوي چې هوښ کوه چې چا ته دا ډوډۍ او غوري ښکاره نه کې، که هر چا درځخه لیدلي وه، بې مرګه به دې پرې نه ږدم، ډېر پام کوه !

سهېلي وغوښته چې اوس ورسم دوی خو ولاړه، یو سړی ورته راغی چې دوی نه دي تللي دواړه د ګلمکی کره دي ! د سهېلي خورا طبیعت خراب سو، چې دا څه معنی زما دا دونه عمر وسو هیڅ مي لاس ته نه راغله نه مي د ګلمکی مخ ولید نه نور څه او دوی دواړه هغه دي د ګلمکی کره ناست دي، او دواړه زما دښمنان دي، "د لاسه یې هم څه نه کېږي ځني بېرېږي"، خو دا خپله عمله یې راوغوښته ورته ویې ویل چې د دې علاج یې څه؟ که اوس هلته ورځو او نیسو یې وژنو یې ګلمکی هم ځان ورسره وژني، او دوی هم غښتلي ښکاري پهلوانان دي خامخا نام بدي او لوی فسات پېښېږي، او که نه نو پای یې څه؟ دا کتوري چې دوی د دار د سره څخه راواچول نو ګلمکی لکه چې دوی و خپل ځان ته وګټله، او ګلمکی هم په دوی رضا ده، دا هسي یوه بانه ده چې کړې یې وه، اوس یې څنګه کوئ؟

مجلسیانو یې پر دې رایه ورکړه چې ته یوه بوډۍ پیدا که چې ډېره مکاره وي، چې په کراره یې دالته په زهرو علاج وکي مړه یې کي، ته ډېر شور مه لټوه.

سهېلي په بوډۍ پسي و ګرځېدی آخر ته یې یوه داسي شیطانه مکاره بوډۍ پیدا کړه چې د دواړو د مرګ ذمه یې واخیسته او که دواړه نه وي یو

خو به خامخا وژني، سهېلي هم ډېري روپۍ ورکړلې خوشحاله يې کړله.

دا بوډۍ راغله د دوی معلومات يې وکړ، چې چيرې دي او څوک ډوډۍ وروړي. چې دا حال يې ځان ته معلوم کی چې داسې مينځه ډوډۍ پټه ور وړي چا ته يې نه ښکاره کوي، نو راغله يو خورا زوره ور زهر يې پيدا کړه، دا زهر يې خورا ميده کړله ويې چوپله نو يې د نوکانو او اوربو په منځ کې تخته کړله، نو راغله د مينځې د ډوډۍ د وړلو په لار کې کښېنستله، مابښام سو ګلمکی بيا ډوډۍ پخه کړله پخپل لاس يې غوري جوړ کی د مينځې په لاس يې ورکی، نو يې ډېر ټينګار پر وکی چې هوښ کوه چا ته يې ښکاره نه کې، مينځې ويل ښه دئ.

مجمه يې پر سر راواخيستله راووتله و سراچې ته په لاره کې بوډۍ ناسته ده، په زوره زوره ژاړي، مينځه چې پر راغله بوډۍ په پښو کې ور ولوېده او په پښو کې يې ور ورغښتله، پښې يې ور مچ کړې، شنه د ژړا ولاړه، مينځه وايي ولي ژاړې؟ بوډۍ وايي چې اې زويه ! دا شل کاله کېږي چې زما يو زوی دئ د باچا پر لور عاشق دئ، راځخه ورک دئ هوري ورته پروت دئ، چې آيا څه حال به يې وي؟ نن سهار خبره سولم چې دلته د دوو مينو خواړه پخېږي او مينه يې پخپله ورپخوي ور لېږي يې، نو را رهي سولم، "په دې ترڅ کې يو واري بغاري کې"، چې دا د دوو مينو خواړه وګورم چې څنګه دي؟ او هغه زما چيچي ته به هم دغسې خواړه ورپخوي که يه؟

مينځې درد پر وکی ويل چې ځه ور که سه ! اوس به بې بي خبره سې دواړې به دلته مړې کې، هغه وايي چې هوښ کوه چې بل چا ته يې ښکاره نه کې، څوک يې درڅخه ونه ويني.

بوډۍ لاسونه ور ښکاره کړه په هوا يې ګوتې خلاص کړې ورته ونيولې چې ها ! په لاسو کې مي هيڅ نسته، يو وار يې راښکاره که چې زه يې وګورم، چې زړه مي لږ څه په ښه سي.

خو وروسته تر ډېرو زاريو يې د غوري څخه پلو پورته کی، چې د پلو پورته کېده وه د دې د نوکانو څخه بيا د زهرو دوړېده وه، مينځه نه وپوهېده، بوډۍ کافري بيا وژړل اوه يې کړه د غوري پلو يې ايله کی پر خپله تړه ولاړه. مينځې هغه غوری راوړي د وليجان و موسی جان په مخ کې يې

کښېښو. ولیجان ډېر هوښیار سړی و، څه شک یې په ورسېدی، و موسی جان ته یې وویل چې دا خواړه مه خوره، په دې کې زهر دي، موسی جان ویل عجبه ده ګلمکی یې په خپل لاس راپخوي د دې د لاس خواړه دي ته وا مه یې خوره.

تر دې مابین یوه سپی ولاړه ده، و دې ته یې یوه ګوله واچوله، د موسی جان د توانه ووتله خو یوه ګوله یې جوړه کړه چې اوس یې به یې خوړله ولیجان د ده لاس وواهه ګوله یې ځني واچوله، ولیجان د موسی جان دمخه لا یوه ګوله اخیستې وه خوړلې یې وه، نو ځکه یې د ده لاس وواهه ویل یې چې ما خو وخوړه که مړ سم، خو میرولي غوندي زوی تر شالرم، که دی مړ سو خو ولاړه راغله هیڅوک تر شانه لري، ورونه یې دونه مړونه، نه دي. زما کسات به میرولي واخلي، د ده کسات به څوک واخلي؟

بوډی شاوخوا څارو ده ګوري چې څه کېږي، هغه سپی دستي مړه سوله، دلته ولیجان ښېسده سو، بوډی چې دا حال ولیدی دستي یې سهېلي ته حال ور وړی چې یو خو مي در مړ کی زیاتي نه یمه خبره چې کم یو دئ.

مینځي چې دا حال ولید اریانی واخیستله چې یا خدایه زما خو نو هم اجل پوره سو، نو یې ناره وکړه:

لویه خدایه اوس به څنګه ځم تر کوره

دغه ژړ ولیجان پروت دئ - دغه تور موسی جان ګرځي لور د لوره

دننه په حرم سرای کي ګلمکی داناره واروېدله، داغسي یې را الا کړه چې ولچي یو پسات پېښ سوی دئ، چې راغله مینځي دا حال ور ته ووایه چې داسي یې وکتل ولیجان یې ولید چې پروت دئ، پر موسی جان یې ناره وکړه:

موسی جانه دا پر سر دي لونګی توره

چې د ورور په خوله دي نه کړه - په تمام ترین دي ولیدم سر توره

چې یعني که ولیجان مړ سو نو تا به هم مړ کي، خو یوازي سوې نو خود سر توره سولم، ولیجان پر ګلمکی ناره وکړه:

یو که تک سو د مکو د کوښو تک سو

ستا د لوري خواړه راغله - دا خواړه زمونږ اجل سو

ګلمکی ناره پر وکړه :

که ابتر سو نن زما عقل ابتر سو

ستا په ډېرو دښمنانو زما د مینځي په لاس باور سو

د ولیجان بڼه پر بله واوښتله، د ډېره غیرته څخه یې ځان ټینګ کړی دئ، وایي چې زه تیار یم تاسي یو ګړی خپل مجلس و دیدن سره وکی، خوا مه بدوئ مطلب یې دا دئ چې دوی دوه عاشقان دي چې یو ګړی سره کښېني هم غنیمت دئ، خو نه کېدله آخر ته ولیجان ناره وکړه :

که تک سو تر تالو لاندې مي تک سو

ما د دې ځایه در واخلئ – دا زړګی مي د کوټلو وینو ډک سو

بیا یې ورته وویل چې تاسي بېغمه کښېنئ زه تیار یم، خیر ! خو ډېر په عذاب سو وخت د صبح کاذب دئ بیا ولیجان ناره وکړه :

که سرې سوې د آسمان کنارې سرې سوې

موسی پښه اخله سپرېږه – چې پر زړه مي د مرګي خولې خېرې سوې

ګلمکی وژړل چې دا څه پسات وسو، ولیجان چې دا ژړا واورېدله نو په دغه بېسدي کي یې د ګلمکی د زړه ډاډ ورکی ناره یې وکړه :

ګل مکیه ته ورځه اوس دلې اوسه

که مور دوه پر دنیا وو – ګلمکیه د دې ځایه به دي یوسو

خو لنډه دا چې موسی جان راپورته سو دستي یې آسان ځین کړل، ولیجان ورته وویل چې وروره ! دښمنان مو ډېر دي، نو که سهېلي زمور په حال خبر سوی وي، تا به یوازي وګڼي تا به هم مړ کي. یه ! ته داسي وکه چې ما یوازي پر آس ټینګ وتړه، چې نه غوځارېږم او زما غشی ولینده په غاړه راوځړوه نو که بالفرض په مخ کي دښمنانو لار راته نیولې وه، زه به جګ پر آس سپور یم که مي د لاسه کېده خو څو واري به پر وکم، ته به خپل واری پر کوې او که نه ګوندي وېرېږي. موسی جان هم دی پر آس ټینګ وتاړه نو را رهي سوه، مخ د کور پر خوا، بوډې پټه ولاړه ده ګوري، ګلمکی ورته ولاړه ده ژاړي، ناره یې پر وکړه :

خوري وخورې دا د توري سترګو کسي

دا ولي و موسی جان د بڼ توتیان دي، دا به څوک په دامو نیسي

بودۍ راغله سهېلي چې يې خبر کې، دستي يې سپاره د دوی په مخ کې کښېنول چې يو خو مړ دئ دا يو به تاسي مړ کئ، چې ژوندی در څخه ولاړ نه سي. موسی جان و وليجان چې را رهي سوه سهار وختي لا خړه ده که ګوري په لار کې يې سپاره وليدل، وليجان وپېژندله چې دا دښمنان دي، ليکن و موسی جان ته يې برغ ونه کی وايي نه بايده چې وار خطا نه سي، خو په دغه حال کې يې د موسی جان په نيهامه يو دوه غشي ايله کړه، هغه به په سړي کې وموښتله، موسی جان ته به يې ويله چې زه ځان اټکلومه چې څنګه يمه؟

خو لنډه دا چې هغه سړي چې راغله، وليجان پر موسی جان ناره وکړه:

موسی جانه ! چې ما ويل هغه بيا وسوه

دغه زما غشی در واخله – په ګډه پرېږده ببره مه کړه

چې يعني ما دمخه در ته وويل چې مه کوه درځه، دا وار دي وي ګلمکی پرېږده بيا به يې پر کراره اټکلوو، تا ويل يه زه پاتېږم، اوس نو زه خو مړ سوم يعني بې مرګه نه پاتېږم، ته پام کوه !

موسی جان هم داسي دلاورانه جنګ ته پيل وکی چې ټوله يې په ځان پوري اريان کړه، څوک يې مړه کړه، څوک ځني وتښتېدله، تيت و پرک يې کړله، دې سپاهيانو سره وويل چې سهېلي مور خطا ايستلو، ده ويل چې يو سړی دئ دا خو دواړه دا دي جنګ کوي جګ جوړ دئ، لنډه دا چې ټوله ولاړه وتښتېدله، موسی جان او وليجان بيا سره رارهي سوله، هله هله دا دئ لمر څرک راورسېدله خپلي کلا ته نژدې سوله، وليجان ډېر په عذاب دئ خو چې غوږ يې ونيوی دننه په کلا کي درب و دروب دئ، سازونه و دريې دي، هشت و مشت دئ، وليجان و موسی جان ته وويل چې ما دلې کښته که کور ته مي مه ور وله، چې دوی خپل هوس وکي او په ښادي کي غم ور ونه لوېږي.

"دا ښادي ميرولي جوړه کړېده، چې پلار دوی يې ولاړه دی هم ولاړ د يوه خان لور يې په زوره راوستلې ده نو ګوا واده يې دئ".

وليجان و موسی جان ته وويل چې کور ته به ورسې فقط يوازي د ميرولي مور (شاېيښه) راخبره که، هوښ کوه بل څوک مه خبروه !

موسی جان هم د روه راغی کلا ته د ولیجان ماینه یې پته خبره کړه، چې راسه ولیجان دي غواړي، هغه هم پته راغله څوک یې نه کړه خبر، خو چې ولیجان ته نژدې راغله ببسده پروت دئ، په ژړا یې دا اناره پر وکړه :

ولیجانه ! سر راپورته که د خاب
خبره نه یم چې زهر چا در کړي دینه

ولیجان هم ستر ګي راروني کړلې پر ببې یې ناره وکړه :

راسه راسه زما مینې په غم شریکي
زهر یوې بوډۍ ګي راکړه – په تندي کي مي نوشته د ازل ټکي

خو چې یو ګړی سره کښېناسته ولیجان بیرته دا رخصت کړه، چې ولاړه سه، مبادا دانور خبر نه سي، په ښادي کي غم ور ونه لوېږي.

ببې چې کور ته راغله ډېر یې فکر خراب دئ، توان یې نه کېږي، ګاهي په خونه ننوزي کله بیرته دباندي راووزي، په خونه چې ننوزي وژاړي چې دباندي راووزي ستر ګي توري کي، وایي نه بایده څوک راونه پوهېږي چې دغه نن یې په ښادي کي غم ورپېښ نه سي، پر خپل زړه زور تېروي، ږغ نه کوي.

د میرولي په دې خپله مور کي فکر سو، چې داڅه کوي، داغسي وزي و ننوزي، چې ننوزي ژاړي چې راووزي ستر ګي پاکي کي نو یې پر مور ناره وکړه :

که لولیه د فېروز لوري لولیه
چې دننه سې ژړا کې – چې راووزې ستر ګي توري کې نریه

چې یعني ته څه کوې، چې وزې ننوزې، یو واري وژاړې بیا ستر ګي پاکي کې؟ دې مور یې هر څه باني ورته وکړې چې پر سر مي درد دئ، هیڅ نه دي پېښ سوي خو میرولي ورته ویل چې، "خدای یو مالګي تروې" که دي پرېږدم څو چې رشتیا راته ونه وایې.

مور یې مجبوره سوله آخر ته یې دا نقل ورته وکی، چې داسي پېښه سوېده، خو چې دوی راووتله تانو په خبره سوله راغله پر موسی جان یې ناره وکړه :

موسی وروره ! چې پر مخ دي سپېر کی ګرزدئ
دا ولي ورور کی خو مي مړ دئ که ژوندی دئ

خیر خو تانو او نور ټوله خبر سوله، ښادي پاته سوله، ښځي او نور ټول غمجن سوله، ګرده سره راغله ولي جان ته کښېنستله په غم او په ژړا دي، ولیجان چي ستر ګي را روڼي کړلې، میرولي یې ولیدی نو پر میرولي یې ناره وکړه :

میرولیه ! پر سر سمه کړه بګړیه

یو مي ساری د سهېل واخله موسی جان لره بل راوړه ګلمکیه

دا وصیت یې و زوی ته وکی چي د سهېل څخه زما ساری واخله او د موسی جان له پاره ګلمکی راوله، پس له دې میرولي ناره پر وکړه :

بابا پلاره ! دا وصیت به دي خوار نه کم

یو به دي ساری سهېل واخلم – بابا پلاره بل به هډ او ساری وکم

چي یعني ستا د هر هډ په عوض به یو ساری واخلم.

دلته ولیجان سختي وکړه، خدای وژلی و، مړ سو. "خدای دې وبخښي"، زیاته سوال و جواب یې نه سره وکی، نو ولیجان ته یې دالته غسل و کفن ورکی او دالته یې پر هغه ځای ښخ کی ! راغله سره کور ته پاتا یې واخیسته، د پاتا درې ورځي چي تېري سولې د پاتا څخه خلاص سوله، دستي میرولی و موسی جان ته سیخ سو چي ژر کوه درځه ! چي د سهېلي سره جنګ وکو.

موسی جان ور ته وایي چي مه کوه اوس لا ته کوچنی یې، پاخه هډ ته نه یې رسېدلی چي یو کال تېر سي نو به ته هم لږ څه زوره ور سې، "خیر خو په دې مابین کي دوې درې میاشتي تېري سولې، د غم د خواهم لږ څه پر کراره سوله"، بیا یوه ورځ میرولي وایي چي کاکاجانه ! درځه چي ځو زیاتي نه ګورم یا به زه هم ځان پسې مړ کم یا به د پلار کسات ځني واخلم، دستي ورغی آس یې ځین کی، غشی و لیندی یې راواخیستله هغه خپل پرانګی آس یې را رهي کی، موسی جان هم ناچاره سو خو دواړو خپل سامان پوره ورسره راواخیست رخصت یې د ښځو څخه واخیست را رهي سوله، دا دي راغله راورسېدله، "دې ګلمکی دا ګرده عمر سهېلي په نن او سبا خطا ایستی چي ګوندي د موسی جان او ولیجان څه درک معلوم سي، آخر ته یې صبر سو، چي اوس نو نه کېږي لکه چي مړ دئ، نو یې خود د اړتیا څخه حال

و سهېلي ته ورکی چې اوس مې نو واده که، نو په دغه شپه يې د ګلمکۍ د واده بنا کړې ده"، دې میرولي و موسی جان ته ویل چې زه به په ښار ور ګډ سم، ته به دباندې هیڅ شی ژوندی نه پرېږدې، که انسان وي که حیوان وي سر يې وهه، زه به وس کوم حرم سرای ته به هڅه کوم ور به سم ګلمکۍ به پیدا کم راوبه يې باسم، هغه ویل ښه دئ.

آبس ! موسی جان د ښار دباندې توره وکښله چې په مخه ورځې هغه وژني، څو خلک سره وتښتېدله تر باچا حال ورغی چې بیا ولیجان او موسی جان راغلي دي، مخلوق يې تباه کی، باچا سره وار خطا سو، چې دالکه چې ولیجان بیرته جوړ سوی دئ، چې پوځ ور وباسي، هغه څوک وتښتي څوک څه سي، خو سهېلي پخپله راووت د ښار دباندې په جنګ اخته سو، موسی جان په یوه سر جنګ کوي، میرولي ته میدان چغالي پاته سو، راغی یوه بوډۍ يې په کوڅه کي پیدا کړه، ویل آبوډۍ ! زه به روپۍ درکم ته به د ګلمکۍ کور راوښیې، بوډۍ ویل یه، زه خپلې ډېرې روپۍ لرم، ما ته سهېلي ډېرې روپۍ راکړې دي، میرولي پوښتنه ځني وکړه چې کم خدمت دي کړی دئ؟ بوډۍ ویل چې ما دلته یو ولیجان نامی و هغه مې په زهرو مړ کی، ما ته يې خورا ډېره دنیا راکړه، نو زه روپۍ څه کوم، میرولي چې دا واورېده ناره يې پر وکړه :

بوډۍ ګۍ يې زما دي داسي پلار وژلی
تر هغو به دي پرې نه ږدم – څو سر باندې دي جوړ نه کمه څلی

خیر خو توره يې ورسره لښته کړله، د بوډۍ سر يې غوڅ ور پرې کی. بیا را رهي سو بله بوډۍ يې پیدا کړه، د دې بوډۍ څخه يې لار و لیکه وپوښتله د حرم سرای لار يې ور وښوولە، دی هم راغی په حرم سرای ورننوتی، توره يې کش کړله چې څوک په مخه ور تله سر يې ځني پرې کاوه. په حرم سرای کي یوه بله سپین سرې ده چې میرولي پېژني پر میرولي يې ناره وکړه :

میرولیه زویه ! ولي فهم نه کړې
ماندینې دي کړې بې سترې – میرولیه ته د خدایه وهم نه کړې

میرولي پر دې حمله وکړه چې ته چیري ما ته نصیحت کوې، سر يې

غوخ ځني پرې کې، میرولي ګلمکی پیدا کړه د آس تر شا یې راسپره کړه د سرای څخه را ووتله، ګلمکی یې په دوړه د ښاره څخه را وایستله، که ګوري موسی جان په یوه کله جنګ کوي، میرولي چې ولیدی دغسي یې آس وځغلاوه ګلمکی یې بوتله پر یوه غونډۍ یې کښېنوله، بیرته دستي راغی تووه یې وکښله د جنګ په میدان ور ګډ سو، د سهېلي لښکرو فکر وکی چې دمخه یو سړی و چاره یې نه کېدله اوس چې دوه سوه نو چیري به یې مات کو؟

په دې مابین کې میرولي و موسی جان ته ستر ګه ووهله چې ځه ! ګلمکی هغه ده ناسته ده ورسه بیایه یې، موسی جان هم ستړی سوی و خو د جنګ د میدان څخه ووت راغی ګلمکی یې تر شا سپره کړه، "یا شای ولات"، مخ د کور پر خوا را رهي سو، میرولی یوازي لکه زمری جنګ کوي، دلته سهېل ګلمکی ولیدله چې هغه ده بویې تله، او خبر هم ورته راغی، نو وار خطا سو ناره یې وکړه :

لویه خدایه ! د سهېلي ورا یې مسخره کړه
چې ګلمکی یې پر رادار نیلي سپره کړه

ګلمکی چې دا واورېده، دې ناره پر وکړه :

که توزن دئ دا سهېل دووس توزن دئ
چې موسی جان پر دنیا وینه – سهېلیه پر ما بل مېړه حرام دئ

میرولي خپل جنګ کوي موسی جان او ګلمکی سره را رهي سوله، پر هغه هدیره راغله چې ولیجان یې پکښي ښخ کړی و، په دې هدیره کي شنختي او نور کاني جګ جګ ولاړ دي، ګلمکی ورته وګوري وخاندي، موسی جان ورته وکتل ناره یې پر وکړه:

ګلمکی یې خوله دي ویړه کې وخاندې
دغه مي ولي ورور دئ – کاني بوتې کوتې کړي دي پر باندې

موسی جان وژړل، د آس څخه دواړه راکښته سوله، یو کړی دالته سره تکیه سوله، ګلمکی ناره وکړه :

که چاک سو نن زما په زړه کې چاک سو
دا خو دي داسي ورور خوړلی – موسی جانه دغه ټول صورت مي بې واک سو

دوی دواړه دالته په هدیره کې سره ناست دي، د ولیجان و قبر ته ژاړي دعا کوي، د مازیګر بهیر دئ، میرولي د سهیلي لښکر مات کړی دئ خورا قتل یې په ایستلی دئ، "میرولي نه و، یو زمری و"، پر لار را رهي سوی دئ څه ګورمونه او رمې چې په مخه ورځي هغه یې ټوله پسې راواخیستله، برابر یې د خپل پلار هدیرې ته راوستل، که ګوري موسی جان و ګلمکی لا دالته سره ناست دي، میرولي چې ولیدل ناره یې پر وکړه :

موسی جانه ! چې پر سر دي لنګی توره

موسی پښه اخله سپر ږده – اوس د ګور د مړو پرېږده مجلسونه

یعني څه ! ګلمکی تر مزله (کور ته) ورسوه، ته څه کوې چې دلې ناست یې؟ د ګلمکی په خیال کې ورغله چې دا میرولي لکه چې سهیلي پسې را اخیستی دئ، چې اوس موږ ته وایي چې کور ته ولاړ سئ.

میرولي پوه سو، چې د ګلمکی طبیعت خراب سو، نو میرولي د دې د زړه له پاره ناره پر وکړه :

که غورځي د توړی زړګی مي غورځي

و سهیل ته به دي ور نه کم – ګلمکی څو میرولي پر دنیا ګرځي

خیر خو موسی جان ګلمکی بوتله کلا ته یې ننه ایستله، د ګلمکی خور (ببی) خورا خوشحاله سوله روغبړ یې سره وکی، موسی جان بیرته هدیرې ته راغی که ګوري میرولي بیا په غویو او پسو چړا و ګډ کړی دئ، عام خلک راځي غوښې یې وړي، د ولیجان قبر یې خالص د حیواناتو په ښکرو پټ کی، دا خیرات چې خلاص سو دواړه کور ته راغله، میرولي د پلار وصیت پر ځای کي کرار سره کښېنستل، خپل عیش کوي.

څو ورځي باد، د دې موسی جان په خونه کي د هوسی سرونه ځړېږي، ګلمکی و موسی جان ته ویل چې دا سرونه څنګه ښه توري ستر ګي لري، څنګه ښه ایسي دا د څه شي سرونه دي؟ دا چې ژوندي وای نو به ښه و.

موسی جان ورته ویل دا د هغه وخت د هوسیو سرونه دي چې ولیجان ژوندی و، او زه و دی به په ښکار سره ولاړو، نو به مو دغه هوسی ویشتې، دا سرونه د هغو دي، ګلمکی ویل ته خو یوه دانه ژوندی راوله چې زه سات په تېروم، پر موسی جان ډېره ګرانه وه ناز یې پر مځکه نه اچاوه، بس د روه یې

خپل غشی ولیندہ و توبرہ و غاړي ته واچول، را رهي سو، دښت ته راووت هغه لار يې راواخيستله چي ده و وليجان به ښکار پر کاوه، موسی جان چي به پر هغه ځای راغی چي ده و وليجان به ښکار پر کړی و، يا به يې ناسته پر کړې وه، يو وار به وليجان ور په ياد سو، شين به د ژړا ولاړ، څو چي له دغه غمه او ژړا لېونی سو، خو پر دښتو ګرځي نه ښکار کولای سي اونه کور ته راتلای سي.

يوه ورځ يې يوه هوسی وليده پر دښت ګرځېدله، ده چي ورته وکتله ګلمکی يې ور په ياد سوله، نو يې ناره وکړه :

لويه خدايه ! پر دامان ګرځي هوسيه

نور صورت يې د هوسی دئ – لويه خدايه دغه سترګې د ګلمکيه

د موسی جان څخه نوره ورکه سوه، يو شپانه يې پيدا کی د دې شپانه سره يې اندېوالي واچوله، لېونی ورته ګرځي، د ورځي پر دې خزه ولاړ ژاړي، دلته ولاړ ژاړي، "دی نو هوري پرېږده چي ژاړي".

دلته سهېل فکر وکی چي دا وليجان بيرته جوړ سوی دئ، که بل څوک؟ او دا سړی خو تر وليجان چالاک دئ، نو يې يوه بوډی پيدا کړه ورته وېل يې چي ولاړه سه درک يې معلوم که، دا سړی څوک و، او موسی جان دوی چيرې دي؟

بوډی يې خوشحاله کړه، بيا يې لکړه راواخيستله پر ملا کړوپه کړوپه کېږي دا ده راغله د وليجان دوی د کلا و دېوالو ته کښېنستله، په زوره زوره ژاړي. دننه په کلا کي ښځو د دې ژړا او فرياد او بلغاکي واروېدې، دغه بوډی بيا ګلمکی ور وغوښتله زړه يې پر وسو، بوډی ورغله داغسي د ګلمکی په پښو کي ور غوځاره سوله، وېل د خدای پار دئ يو زوی مي درلود پر ګرده دنيا مي بل هيڅوک نه درلوده، هغه يو زوی مي سهېل باچا په زوره راڅخه بوتی اوس څوک وايي وژلی يې دئ څوک وايي بندي دئ، څوک وايي څنګه دئ؟ څوک وايي څنګه؟ خو ما چي هر څه چرت وواهه غير له خدای او بې وليجان او موسی جان څخه په بل چا يې سر نه سره ورځي، اوس مي خاص د خدای په هيله و دوی ته پناه راوړې ده، چي ګوندي دوی مي په داد ورسېږي.

دې ګلمکی سادې پتاني ورته وژړل چي وليجان خو مړ دئ، او موسی

جان دا څو عمر کېږي چې لېونی دئ پر کور باندې نسته.

بوډی چې دا واروېده يو لو نارې يې وکړه، اوه يې کړه چې څه پسات راوسو، خو په زړه کې خورا خوشحاله سوله. ويې ويل خدای زه اسې پيدا کړې يم. خو دستې يې د خدای په اماني واخيستله، د کلا څخه راووتله برابره سهېلي ته راغله ورته ويې ويل چې کور يې هيڅوک نسته ميدان چغالي دئ، مه در ګوره، وليجان مړ دئ موسی جان لېونی سوی دئ.

سهېلي هم دستي سپاره سره ټول کړه په دې سهار وختي را رهي سول دلته ميرولي په خبر سو، ده هم د خپل جنګ اسباب راواخيستی پر آس سپور سو، راووتی د جنګ په ميدان کې لکه زمری ګرځي، د بېرې هيڅوک و جنګ ته نه سي ورته راپر مخ کېدای، ځکه هر چا ته معلوم و، ويل يې چې بيا خدای خبر چې ژوندي به ځني ځو.

دې سهېلي برغ وکی چې څوک به ټنډه[٦] واخلي او جنګ ته به ورسي؟ هيچا برغ ونه کی.

يو سړی و، چې (آزادی) نومېدی، د ميرولي د ترور زوی دئ، دې ويل چې زه جنګ ته ورځم ! باچا هم ويل ودي ګورم، ښه دئ ورسه !

آزادی وجنګ ته راغلی، ميرولي چې ورته وکتله چې ته خو مي د ترور زوی يې جنګ مه راسره کوه، دا وړ نه ده که نه وي مړ به دي کم، خو آزادي يې خبره نه واروېده خو حملې يې پر کولې، ميرولي يې په سپر د ځان څخه توره ګرځوي او حمله نه پر کوي.

خير ! ټوله ورځ يې په دغه چم سره تېره کړه، مابنام چې کور ته راغی خورا ستړی هلاک دئ، و مور ته يې دا کيسه وکړله ،چې نن تمامه ورځ د ترور زوی د لاسه دغه ډول ستړی يم، جنګ يې راسره کاوه، که د خپلوی لحاظ نه وای ما به يې د وخته لا سر غوټ پرې کړی وای.

مور چې يې دا واروېده نو يې پر ميرولي نارې وکړه :

مکړه ميره زويه ګنده مه کړه

چې ستا په مخ درځي – که زما زوی وي صرفه مه کړه

---

[٦] ټنډه = ونډه يا هغه پيسې چې د يوه خدمت په مقابل کې يې واخلي.

يعني هر څوک چې په مخه درځي که دي خپل وي که بل څوک وهه يې وژنه يې، ميرولي چې سبا جنګ ته راووت بيا آزادي جنګ ته راغی، ميرولي هم توره ورسره لښته کړه خو د ده څخه چپه سوله د آس پر اربوزه يې وموښتله د آس شوندان يې غوټ ور پرې کړه، "آس يې داسي ايسي لکه چې خاندي"، آزادي فکر وکی چې دا وار دي وژني مخامخ يې الا کړه برابر ښار ته ولاړ، ميرولي سم په پسې دئ، ميرولي د سراي په دوازه کې پسې ورسېدی توره يې ورسره لښته کړه وې واهه، په دغه دروازه کې يې سر غوټ ځني پرې کی.

دلته د ميرولي ترور راووتله چې داسي يې وکتله زوی يې مړ دئ نو يې پر ميرولي ناره وکړه:

ميرولیه زويه تلي دي درنې سه

په دروازه کې دي دربی دئ – ميرولیه دروازې درپوري سرې سه

ميرولي دغه ترور هم پسې مړه کړه، خو چې په مخه ورځي هغه وژني، خو هر څو چې يې مړه کړه هغه يې مړه کړه، ماښام سو بيرته کور ته راغی.

سهېل وويل چې د دې چاره يې څه؟ يوه سړي ورته وويل چې په لار کې سپرغی[7] ورته پرې که پر سر يې خاشې او خاوري ور واچوه، سهار چې دی ناخبره وي پر آس به سپور وي، چې راسي درب پکښې وبه لوېږي، مور بې ژوندی ونيسو.

د سهېل هم خوښه سوله، دستي يې سړي امر کړه چې په لار کې درې ژوري کندي پرې کړلې، پر سر يې خاشې او خاوري ور واچولې.

سهار بيا د جنګ نغاره وډنګېدله ميرولي پرانګی ځين کی را رهي سو، دا پرانګی داسي هوښيار او مست دئ چې په يوه يوه توپ تر دې کندو او سپرغو غورځي، خو تر دې کندو او سپرغو راتېر سو راغی د جنګ ميدان ته بيا يې تر ماښامه جنګ وکی، فتح يې په نصيب سوه، ماښام تر کندو راتېر سو په خيريت کور ته راغی.

په دې بله ورځ يې مور ورته وويل چې دا پرانګی ستړی سو، دغه د

---

[7] سپرغه = کنده، څاه.

پلار (نیلی) دي بوزه، پرانګی کورنګی دئ چې مات نه سي، ده ورته وویل چې دی جای بنده دئ یو پسات راپښې نه سي، دې ویل ته یې نن بوزه چې څه کوي؟ ده هم پرانګی پرښنو، نیلی یې را رهي کی چې پر کندو راغی لکه برښنا داسي تر وغورځېدی، تمامه ورځ یې داسي جنګ وکی چې خوری یې پر وایشولې، څرنګه چې دا نیلی جای بنده و د مانښام خوا ته چې را رهي سو راغی تر دوو سپرغو راوغورځېدی په دریمه سپرغه کي یې د شا پښې ولاړې پکښې ولوېدی، د میرولي پر تشي د ځین دمخه بوڅکی برابر سو، تشي یې سوری سو نس یې څیري سو، کُلمې یې راووتلې، خو آس د زوره وغورځېدی د کندي څخه راوخوت میرولي خپله لنګوټه خلاصه کړه کُلمې یې بیرته په نس کي واچولې په لنګوټه یې ټینګ نس وتاړه په یوه زحمت د کندي څخه راووت آس دمخه دئ دی پیاده په پسې دئ، د کور پر خوا را رهي سو.

"مور به یې هره ورځ تر هغو پر بام ناسته وه، څو چې میرولي به بیرته د جنګ څخه راتی"، نو پر همهغه عادت یې مور پر بام ناسته ده لار یې ګوري، یو وار یې میرولي ولید چې پیاده کرار کرار راځي، آس دمخه دئ، مور یې وپوهېده چې لکه چې زخمی سوی دئ که څه؟ چې نژدې راغی مور یې نارې پر وکړه:

لویه خدایه! نن مي کم کانې پر کور دئ
میرولي زوی مي دمخه لویه خدایه نیلی آس مي په پسې دئ

بیا یې بله نارې پر وکړه:

میرولیه په کوڅه کي پیاده نه تلې
نازولی نیلی ولي کوتل[8] بیایې د دښمن د لاسه څرنګه پیاده سوې

د دې خوا میرولي نارې پر وکړه:

ادې موري د پرانګي څخه دي ګیلې کړې
نیلی تر دوو کندو راتېر سو - پر دریمه یې زما غوټې کُلمې پرې کړې

مور یې دستي د بامه څخه راکښته سوه، خو میرولي یې کور ته بوت

---

[8] کوتل = هغه آس چې څوک پر سپور نه وي او په سړي پسې ځي.

پرې يې ايستى اوس موسى جان پر كور نسته، دوى د وهمه په چا اعتبار نه كوي چې خبر يې كي، وايي مبادا چې سهېل به خبر كي چې ميرولي د كاره لوېدلى دئ.

د دې ميرولي ترور چې خورا ډېره قابله ښځه وه، دستي يې د ده تپ پاک پرېولى، غټ غټ ښانګور مېږيان يې ونيول رايې وړه، د تپ خوله يې سره نژدې كړه، نو يې د مېږي خوله په ور ولګوله، مېږي چې خوله ټينګه كړله، دې به مېږى پر منځ غوټ په غچې پرې كى، د مېږي سر به پورې پاته سو، د تپ خوله به سره ورغله، د ميرولي تپ يې په دغه چم ور وګانده، نو يې ورته وويل چې ته به دا شل ورځي پر اړخ نه اوړې.

دلته د موسى جان نور اووه ورونه دي، دا سره راټول سوه، سهېلي ته راغله "چې يعني موږ ته به انعام هم راكي او د شره به هم په امان سو".

خو عرض يې پر وكى چې راسه ګلمكى بوزه! سهېلي پوښتنه ځني وكړه چې تاسي څوک ياست؟ دوى ورته ويل چې موږ د موسى جان ورونه يو.

سهېلي فكر وكى چې موږ د يوه موسى جان څخه په عذاب و دا خو اووه نور موسى جانه پيدا سوه. دوى بيا ورته وويل چې موږ د موسى جان ورونه يو، موسى جان لېونى دئ نسته او ميرولي ناجوړه دئ د كار نه دئ، موږ ستا دوستان يو. خو سهېلي نه منل بېرېبدى چې مبادا يو ټنده (ټولنه) به يې راته كړې وي، ورونه وګوره د خپل ور رو بدخواهي او بدنامي د ناموس وګوره.

دستي يې حكم پر وكى چې د اوو سرو غوږونه ور پرې كئ! ويې شړئ د دربار څخه يې وباسئ!

دستي سر جلات غوږونه ور پرې كړه، په ډېره بې عزتي يې د دربار څخه راوايستل، د باچا د موسى جان د ورونو په قول اعتبار ونه سو، خو په زړه كي يې شک پيدا سو چې ته خو يې درک معلوم كه.

يوه بله بوډى يې پيدا كړه چې ته ورسه وګوره چې موسى جان او ميرولي چيرې دي؟ بوډى راغله پخپل مكر سره يې معلومات وكړ، بيرته ولاړه سهېلي ته يې وويل چې موسى جان نسته لېونى سوى دئ او ميرولي تپې سوى ناجوړه پروت دئ. سهېلي چې خبر سو، دستي يې د شپې د

ولیجان پر کلا کوچ راوکی، چې سهار سو ښځې پر بام وختلې که ګوري شاوخوا خپمې نجتي دي، داغسې يې سره وويل چې دا خو سهېلي راغلی دئ، او د میرولي تپ هم نه دئ لا جوړ سوی، درې ورځې يې لا سته، يه ! راسئ چې میرولي نه کو خبر ډېر به ښه وي، هر څه که سهېلي غوښته ور به يې کو، د ټولو داغه سلا سوه.

خود سهېلي ته يې خبر ورکی چې پام کوه په کلا به نه راننوزې، خپل مطلب وايه چې په لاس يې درکو.

دې سهېلي د تانو د ښايست صفت اورېدلی و، ولې تانو نهايتي ښايسته وه، او سهېلي يې هم خورا ډېر امته دار و، ليکن زړه يې منبل کېدی خو دید يې نه ور حاصلېدی، خود سهېلي ورته وويل چې تانو دي مخ رانښکاره کي، تانو هم ناچاره وه ځکه يې پلو د مخه ايسته کی، مخ يې سهېلي ته ښکاره کی. سهېلي چې ورته وکتل ښه ترا پر عاشق سو.

آخر ته يې وويل چې ګلمکی په لاس راکئ، تانو ورته وويل چې مه کوه هغه زما ورېنداره ده، د هغې په عوض کې ما بوزه، هغه مه بيايه. د سهېلي هم زړه وغوښت چې ښه دئ، ليکن د ده سره يو ډم (ډولچي) و، ده فکر وکی چې ګلمکی پاته سوله نو يې پر سهېل ناره وکړه :

سهېليه ! تانو سره ده مکی سپينه

تانو سره کوټلې زر ده، مکی لاړ د مرغلرو ده يقينه

يعني چې ګلمکی سپينه ده، تانو سره ده، ګلمکی مه پرېږده، يو واړي سهېلي هم ټينګ سو، چې زه ګلمکی غواړم. خير ! خو مجبوره يې کړله، ګلمکی يې په ژړا په لاس ورکړه. ګلمکی ته خو د سهېلي زړه ډک و، لڅې پښې يې د آس سره په وچ تاخت ځغلوي، د کلا پر بام د میرولي يوه کوچنۍ خور وه ولاړه ده پسې ګوري، دې چې دا ګلمکی وليدله زړه يې درد وکی، دغسې يې را الا کړه، راغله د میرولي په خونه ور ننوتله پر میرولي يې ناره وکړه:

که درنه ده د کلا خونه درنه ده

ګلمکی پلي ځکوينه – میرولیه پر تا څه بلا پرته ده

میرولي ستر ګي رونې کړلې چې څه نقل دئ، دې کوچنۍ خور يې دا

کیسه ورته وکړله، چې سهېلي ته تانو مخ ور ښکاره کې او ګلمکۍ يې هم لڅې پښې بوتله. اوس نو د میرولي تپ جوړ دئ فقط دوې ورځې لا غواړي. خو د توانه يې ووتله د غیرته څخه راپورته سو چې واخ ! زما ښځې دښمن يووړې. زما په کلا کې دښمن را توی سوی و ! یه زمانو هم ژوند غیم ! دا بې غیرتي او دا ژوند نه قبلوم، دستي راپورته سو پرنس او تپ يې رښکې وپېچلې، پرانګی يې ځین کې نو يې پر مورنارہ وکړه :

ادې موري ! حق را خپل که آن مي تمام دئ
زه خو ځم د جنګ پر لوري د ناویانو ټولې پاته پر میدان ده

چې یعني پلار مي مړ سو، موسی جان ورک سو، اوس نو زه ځم خدای خبر چې بیا به ژوندی راځم. تاسي نو یوازي په کور کې پاته یاست ! را رخصت سو تر کلا راووت سهېلي پیاده ګلمکۍ تر شا پسې ځغلوي، دې چې تر شا وکتله چې د کلا دمخه دوړه پورته سوله، د دې زړه خوشحاله سو، نو يې نارہ وکړه :

که دوړه د کلا پر درګاه دوړه
ما د خدای تر خدایي جارکې – میرولي و پرانګی راولې په دوړه

بله نارہ يې پسې وکړه :

که لوټه د میدان په سر کې لوټه
که به خواست د مکۍ اخلې – میرولي و پرانګی راولې لم غوټه

سهېلي چې تر شا وکتله چې دا ګلمکۍ څه نارې کوي، که ګوري تر شا يې دوړې دي، څوک پسې راځغلي، فکر يې وکې چې زه خو يې خطا ایستلم دا يې لکه چې چم راته کړی و، خو هغه دئ میرولی راغلی، داغسي يې ګلمکۍ تر وزر ونیوله پر آس يې سپره کړه، لار يې چپه کړله ولاړی په یوه مانده کې يې خېمه ونجتله، میرولي ناجوړه و چابک يې آس نه سوای وهلای، خو راغی لار و بدرو ځني ورک سوه، چې دوی چیرې ولاړه، د یوه مانده غاړه يې را اخیستې ده خورا ستړی هلاک دئ، دوباره يې نارہ وکړه :

لویه خدایه ! یو مانده ډک دئ په درګو
خدایه دونه عمر راکې – چې سهېل و مکۍ و وینم په سترګو

د دوی خېمه هم دالته نژدې ولاړه وه، سهېل چې دا نارہ واروېده فکر

يې وکی چې دا دئ درپسې راغی، څوک هم نسته مړ يې کړلې، يه کونه کاږه ځه ! خو ګلمکی يې دالته پرېښوولې مخامخ تراټ، يا شاهي ولات ولاړ.

ميرولي چې راغی ګلمکی يې وليدله سهېل نسته، مانده ته ور شوه سو، ګلمکی ته يې وويل چې زما تر شا سپره سه، دې ورته وويل چې يه ! ته ناجوړه يې بيا به په عذاب سې، زه بيرته پياده درسره ځم. ميرولي ورته وويل چې يه سپره سه، ميرولي چې رکيب ور خالي کی "د ښځي ذات دئ"، چې ورپورته کېدله يو واري وځړېدله د ميرولي و شا ته يې ور حمله کړه، د ميرولي د تپ څخه د مېږيانو خولې وختلې تپ يې سره وشلېدی، دغسې يې کُلمې را ايله سولې د آس د لاندې راولوېدی، نفس يې وخوت مړ سو، "خدای دې داغسې زمريان مړونه ټوله وبخښې".

ګلمکی يو ګړی وژړل، بيا يې فکر وکې چې دا خو هم مړ سو، وليجان هم مړ سو، موسی جان لېونی او ژوندی ورک سو، هيڅوک نه سوه راپاته، اوس به نو سهېلي ته د ناعلاجی ځان ور وسپارم.

نو يې ميرولي د مانده څخه راوکيښ، سهېلي لا نه دئ نيهام سوی نو يې و سهېلي ته ناره وکړه :

که ولاړه د سهېلي خېمه ولاړه

سپيه مه تښته رادرومه – د ميرولي ساه مي د ځين پر کوپی ولاړه

نو يې د ميرولي پښه پورته په هوا ونيوله چې دا دئ ميرولي مړ دئ، راسه بو مي زه، سهېلي فکر وکی چې دالکه چې ګلمکی مړ کی، خوشحاله سو راغی ګلمکی يې د آس تر شا سپره کړه رايې وستله خپل کور ته، ميرولي يې هوري په خاورو کي پټ کی (ګلمکی و سهېل نو دالته پرېږده چې خپل سات تېروي، موسی جان پسې راواخله)، موسی په غره کي د ورځي ښکار کوي، که يې يو څه وويشتله هغه راوړي مانښام يې د شپانه سره وخوري، کله به يې پر هغه ځای چې ده و وليجان به ناسته پر کړې وه ژړله، خو تيار لېونی دئ ګرځي.

يوه ورځ رهي سو په ښکار ولاړ، يو نرکښ[9] يې وويشت ليکن ځني

---

[9] نرکښ = د غره اوزګړی.

ورک سو، موسی جان پسي ګرځي شپانه ولیدی پر موسی جان یې ناره وکړه:

موسی جانه ! د ببري په شاني توره
هغه نرکښ چې تا ویشتلی د چندې و ببخ ته ګوره موسی جانه

موسی جان پسي رهي سو، چې پیدا یې کي که ګوري یو کبلی په غره کي په مخه ورغی، موسی جان غوښت چې دا کبلی وولي غشی ولینده یې ورته سم کړه هغه کبلی خدای تعالی پر خبرو راووست، ورته وې ویل چې اې مسکینه ته به زما د غوښو څخه څه وخوړې ! ولاړ سه چې ښایسته مینه ګلمکی او میرولي دي څه سول؟

د موسی جان ګلمکی او کور په یاد سوه بیرته راوګرځېدی راغی، پر شپانه یې نارہ وکړه :

په وچ غره کي یو کبلی راته ګویان سو
ویل ته به څه خوړې زما د غوښو – موسی جانه ګلمکی کورګی دي وران سو

دستي یې د شپانه څخه رخصت راواخیست، برابر کور ته راغی، د کلا په دروازه کي چې ور ننوتی د میرولي ماینې نارہ پر وکړه :

اې خسره کاکا ته ښه یې که غولی[10]
زړه زما په اور کباب سو، نه به وکم میرولي غوندي همزولی

چې یعني میرولي خو مړ سو، خیر "خو هر څه ژړاوي چې یې سره کړي وې کړي به یې وي"، په دې تولو نقلو یې موسی جان خبر کی چې دا کړده شیطانت ستا وروڼو ولټاوه.

موسی جان شپه تېره کړه سهار سو، زړه یې خورانری سوی دئ، د کلا څخه راوَوت اوه سره وروڼه یې د کلا و مخ ته ناست دي، غوږونه یې پرې دي، موسی جان چې ولیدل د زړه د جوش څخه یې نارہ پر وکړه :

لویه خدایه د موسی جان دي اووه وروڼه
که به خواست د موسی اخلې – د آسمان د لور پر واچوې تندرونه

یعني خدایه ټکه پر واچوې، د عاشق خواست دئ قبول سو اووه سره

---

[10] غولی = صحن، حویلي.

ورونه يې دالته ځای پر ځای مړه سوه.

بيرته موسی جان کور ته ولاړ، آس يې ځين کی چې ځم، د کور بنځو که هر څو ډېرې زاړی ورته وکړې چې مه ځه، دی نه پاتېدی. چې دا اوس بې غيرتي ده چې کور کښېنم، خو را رهي سو پر لاري راځي راغی يو ځای که ګوري يو بزګر دئ پر توک کښلی يوم پر غاړه اوبه لګوي. موسی جان راولاړ سو فکر يې وکی چې اوس چيرې ځې، خپل اس يې دالته حلال کی مرغانو ته يې په خيرات کي پرېښنو. غشی ولينده يې هم وغورځول، بزګر د ځان سره وويل چې دا وګوره! څنګه لېونی سړی دئ چې خپل آس يې حلال کی او اسباب يې وغورځاوه، موسی جان راغی د ولې بند يې چپه کی اوبه يې ايله کړې، بزګر ورته وويل چې ولي؟ دا خو بيا يوازې نه ترلي کېږي، موسی جان ناره پر وکړه:

شابزګره! اوبه ولاړې پر ورخونه

هغه به يې ترې شابزګره! چې تر شا لري مړونه

موسی جان ورته وويل چې دا مي تا ته جواب درکی، يعني ته که نر يې يوازې به يې وترې، زما هم دغسي مړونه وه هغه مړه سول نو خود مي آس حلال کی غشی ولينده مي وغورځوله خو راغی د بزګره سره يې بيرته بند وتاړه.

د موسی جان د آس نالونه د سرو زرو وه، بزګر راغی دا نالونه د آس د سوو څخه کاږي، موسی جان چې ورته وکتل داغسي يې ور الاکړه چې زما د ګران آس نالونه کاږې، پښې دې خوږ کړې، خو چې راورسېدی بزګر يې پورته کی د مځکي يې وويشت پر هغه ځای يې مړ کی، بيا را رهي سو پر لاري يو کوچنی پک هلک دئ چې د دې هلک نوم هم موسی جان و پر دې يې ناره وکړه:

شاپو کيه چې کوچني مرغومي پيايې

دغه سل روپۍ به درکم شاپو کيه زما سلام پر مکی وايه

پک ته درد ورغی چې ولي مي پک بولې، زه هم موسی نومېږم:

که ته موسی يې زه هم موسی نومېږم

نه دي سل روپۍ کوم – نه دي سلام تر ګلمکيه رسوم

د دې پک څخه تېر سو راغی یو ډنډ دئ نجوني پکښې لمبېږي، موسی جان چې پر راورسېدی دستي د ښځو پر کالو کښېنوست، ښځو هر څه زاری ورته وکړې چې زموږ کالي راکه ! دی یې نه ورکوي، په آخر کې موسی جان ورته وویل چې سبا به ګلمکی خبروئ او راولئ به یې، ښځو ویل ښه دئ، خو قسمیاني یې کړلې وروسته یې کالي ورکړه، کالي یې واغوستل راوختلې ولاړې.

په دې ښځو کې یوه پکه ښځه وه، دا په پټه ورغله سهېلي یې خبر کی چې موسی جان راغلی دئ دا نقل یې ورته وکی، دې نورو ښځو ګلمکی خبره کړه.

سهېلي فکر وکی چې بیا خبره خرابه نه سي، یه ! راسه چم ورسره وکه، موسی جان خو پر ګلمکی عاشق دئ لنډه دا چې سهېلي د ګلمکی کالي واغوستله د دې پوړنی یې پر سر کی، خنجر و پېشکوزه یې ورسره واخیستله چې یعني موسی به د ګلمکی خیال راباندي وکي زه به یې د روه په خنجر ووهم، سهېلي چې را رهي سو د ګلمکی د لاسه نور هیڅ نه کېدله پر بام وخته ناره یې پر موسی جان وکړه :

موسی جانه چې دا د کښې درځي سهېلی دئ

موسی جانه خطا نه وزې دا پر سر یې سور سالو دا د مکی دئ

موسی جان په خپلو خولو کې ډوب دئ نه یې واروېده، خو چې داسي یې وکتله کټ مټ هغه ګلمکی ده مخ یې پټ دئ، "سهېلي هم هغه کالي اغوستي وه چې موسی جان ورکړي وه"، دې موسی جان چې ورته وکتل ده چې ویل ګلمکی ده داغسي یې ور الا کړه غېږ یې پر راوګرځوله، موسی جان و سهېلي غېږ په غېږ سول موسی جان چې ځان سره ښوراوه سهېلي په نس کي په خنجر ووهه، موسی جان په دغه حال کي په توده وینه کي و، سهېلي یې پورته کی ویې ویشتی د مځکي، د سهېلي پر ځګر کښېنستی باندي سپور سو نو یې ناره پر وکړه :

رب دي وچ که سهېلیه غونډه منډه

اوس به دي پخپله چاړه مړ کم ګلمکی به کم پره تورو پېکیو کونډه

یعني زه خو دي خلاص کړلم بې مرګه نه پاتېږم نو تا ولي وژنم

ګلمکی به بیا کونده سي دا خبره يې وکړه د سهېلي د سينې څخه غوڅار سو نفس يې وخوت مړ سو، "خدای دې وبخښي".

سهېلي کور ته راغی، ګلمکی يې خبره کړه چې موسی جان خو مي مړ کی، اوس خو نو بل څوک نه سو در پاته، يه اوس نو خپل آن ومنه.

ګلمکی و سهېلي ته وويل چې هوکې ! اوس دي نو خاص وګتلم، خپل عيش درسره کوم، ليکن دا دونه خواری دي وکښلې، دا يوه خبره لا زما د زړه له پاره پر ځای که، چې پر موسی جان به يو ښه زيارت جوړوې، ځکه چې موسی جان خو مي يو د اکا زوی هم دئ، او بل په مسافري کي په ارمان سره مړ سو.

سهېل ويل ښه دئ !

سهېل دستي حکم وکی چې ښه زيارت پر موسی جان جوړ کي، په څو ورځو کي يې پر موسی جان ښه زيارت جوړ کی، سهېل راغی و ګلمکی ته يې ووېل چې اوس خو مي ښه زيارت پر جوړ کی، اوس به نو خوشحاله يې.

ګلمکی ورته ويل چې هو، مګر دا يو عرض لا لرم چې موسی جان مي دا پلا ژوندی ونه ليد، او دا نوی ښه زيارت دي هم باندي جوړ کی، يو وار مي د ده زيارت لره ور وله چې زيارت يې وکم، بيا به نو هغه دئ زه و ته يو، بل څوک نه سو راپاته کرار به سره کښېنو.

سهېل ويل ښه دئ !

سهار يې ګلمکی را رهي کړه، سهېل، ګلمکی سره له څو کسو نوکرانو د موسی جان زيارت لره راغله، ګلمکی چې په زيارت ور ننوتله، آه يې کړه د موسی جان پر قبر غوڅاره سوله، دعا يې وکړله چې الهې ! زياته ژوند نه غواړم ! د ګلمکی نفس پر هغه ځای وختی، مړه سوله، "خدای دې وبخښي"، دا يې هم هلته ښخه کړله.

سهېلي اريانی واخيستی چې دا څه پسات راوسو؟ د ده د نوکرانو څخه يوه ناره پر کړه :

لويه خدايه په سهېلي دوه پساته وسوه

يو يې سپينه مکو ولاړه لويه خدايه بل يې خون د لاسه وسو

سهېل ته درد ورغی پر خپل نوکر يې ناره وکړه :

اې سړيه ته پر څه يې زه پر څه يم
چې موسی جان و مکی ولاړه – اې سړيه دا يم تا پسې لېږم

چې يعني زما څه حال دئ ته لا پر زړه مالګي راتويوې، خو دا يې هم وواهه دالته يې مړ کی، خو د سهېلي ډېر فکر بد دئ کور ته راغی کښېنستی چرت وهي چې اوس نو څه وکم؟

آبس ! يو څه د غم شپې يې تېري کړلې يوه ورځ يې چرت وواهه چې د وليجان پر کور خو هيڅوک نه سوه پاته، راسه دې تانو ته مرکه وکه، داد زمري کورنی ده، ګوندي خدای يو داسي بهادر زوی ځني راکي، "اوبل خو پر هغې هم مين سوی و"، مرکه يې ور ولېږله، مرکه چې راغله تانو ته يې دا بيان وکی، تانو هم هوښياره وه دوهمه خبره يې هيڅ پکښې ونه کړه، ځکه چې دې فکر وکي چې هيڅوک نر ګاړی مو په کور کي نه سو راپاته، اوس خو مو د لاسه هيڅ نه ورسره کېږي، دستي يې مرکې ته وويل چې ډېر ښه دئ ! سهېلي ته ووايست چې دريمه ورځ زمونږ و ستاسي سره وعده ده، دريمه ورځ به راسې درب و دروب مه جوړوه په پټه خوله به خپله نکاح سره وترو، مرکه چيان بيرته ولاړه، راغله و سهېل ته يې دا بيان وکی چې تانو ډېره خوشحاله سوله ويل يې چې دريمه ورځ دي سهېل راسي.

دلته دې تانو په دې درې ورځي کي د کور و ټولو ښځو ته توري او سپرونه په لاس ورکړه د جنګ تعليم يې په شروع کی او ټوله ښځي يې خبري کړلې چې سهېل راسي هوښ کوئ چې ژوندی درځخه ولاړ نه سي. زمونږ نارينه يې ټوله مړه کړه اوس يې و مونږ ته ننګلي دي او په سپيتانه او چم به يې هم نه وژنو، چې بيا مونوم بدنه سي، يه ! هر څه چې ما کول هغه به تاسي کوئ ! ښځو ويل ښه دئ ! يوه تانو ده، يوه دوليجان ماينه ده، يوه د ميرولي ماينه ده، دوې درې يې مينځياني دي، د دې پنځو شپږو ښځو سلا يوه سوله.

دريمه ورځ سهېلي ښه ځان تيار کړی دئ د پاچهی جامې يې اغوستي دي، څو کسه معتبرين ورسره دي دا دئ مازيګر د تانو کره راغی کښته سو، هغو يې هم ښه عزت وکی، ماښام سو، ډوډۍ يې وخوړله سهېلي حرم سرای ته ننوتی چې اوس نو تانو ته ورځي، تانو هم مخي ته ورغله سهېلي يې

راوستی په خونه کي يې کښېناوه، تانو دباندي راووتله، توره و سپر يې راوړه، د سهېل دمخه يې کښېښوولە، تانو ويل دغه دي توره دغه دي سپر ! زما وراره او ورونه دي وژلي دي اوس نو زما وار دئ، يا به دي مړ کم يا به مي مړه کې ! وروسته يې نو ناره پر وکړه :

سهېليه توره اخله راولاړېره ! سهېليه د ښځي خيال راباندي مه کړه !

سهېليه ښځه نه يم مه شرمېره

خير ! خو سهېلي چې هر څه زاري ورته وکړې، هغې نه منلې، سهېلی هم ناچاره سو چې وژني مي، ده هم توره وسپر واخيستله خو جنګ يې سره ومښلاوه، د تانو او د سهېلي سره جنګ سو، هغه نوري هم دوې دري ښځي پر راوغورځېدلې، هله هله هله سره جنګ جنګ، څو تانو سهېلي تر وار تېر کی، توره يې ورسره لښته کړه سهېلي يې پر منځ دوه خياره کی، مړ يې کی، ښځو نوکی نوکی کی، غوښي و هډوکي يې په جوال کي واچوله دباندي يې را وايستله پر هغو نورو مېلمنو ملګرو يې کوتې او يو يو تکر ور وغورځاوه، نو تانو ناره پر وکړه :

سردارانو تاسي ويښ ياست که بيده ياست؟

سر راپورته کئ د خوبه – سهېلي خو مو اوس خوري د لحد خاوري

سردارانو چې سر راپورته کی، که ګوري د سهېل ککړی په ميدان کي پرته ده، سردارانو فکر وکی چې باچا يې وژلی دئ موږ به نو چيرې پرېږدي، خو دوی چې کونه ښوروں ښځي په ورګډي سولې، جنګ جنګ جنګ ! څه سر دي ګرځوم خو هغه سړي چې د سهېلي سره راغلي وه، څه يې مړه کړه چا الا کړه ولاړه، څوک دالته وه په زاريو يې ځان خلاص کی، وروسته تانو په دغو خلکو کي يو غريب سړی و، دا سړی يې مېړه کی پر حکومت يې کښېناوه سره بېغمه سوله، بس !

(کيسی ولاړه پورته زه راغلم کور ته)

د موسی جان د نقل د نارووزم :

د نارې په لومړي سر کي (اويه لا) وايي او د نارې لومړی مسری خامخا دوه واره غبرګېږي، او بيا په هر ځای کي عندالموقع "وی" يا "ای"، "وی وا"، "خو"

ورسره ویل کېږي، او تر هري ناري وروسته دا مسری وایي :

(چې هر چیرې دوه مین وي، وا، دیدن خو دې وسي)

مثلاً :

"او یه لا" که پوځي د تانو ، "وی وا" خولګی خو مي پوځي، "ای" که پوځي د تانو "وی وای"، خولګی خو مي پوځي

"ای" ما په خدای قسم درکړی، تانو خوري په درګاه "وی وا" کي سپاره څوک دي

اصله ناره خو داده :

که پوځي د تانو خولګی مي پوځي

ما په خدای قسم درکړی تانو خوري په درګاه کي سپاره څوک دي

دغه نوري د قوسینو کلمې خاص د وزم له پاره ورسره ویل کېږي.

مثلاً، یا دا :

"او یه لا" موسۍ جانه تا په خدای "وی وا" کړم بزګاره "آی" موسۍ جانه تا په خدای "وی وا" کړم بزه ګاره "آی" موسۍ وروره په درګاه کي دا سپاره "وی وا" د سهېلي دي

ځینې خلک د دوهمې مسری لومړی برخه هم دوه واره وایي، لکه پورته دا برخه د دوهمې مسری :

په درګاه کي دا سپاره د سهېلي دي

چې دوه واره ویله کېږي.

مومن خان او شپرینو

دوه وروڼه وه، دغه مشر ورور يې د قوم مشر و او اووه زامن يې درلوده، د مشر زوی نوم يې (زبردست) و، هغه کشر ورور يې نه زوی او نه لور درلوده، د دې وروڼو ماينې دواړې برالبي سوې، دغه مشر و کشر ورور ته وويل چې که ستالور وزېږېده او زما زوی نو ستالور به زما و زوی ته راکوې، او که زما کره لور وسوه او ستا کره زوی پيدا سو، زه ستا زوی ته لور درکوم، کشر وويل ښه دئ.

کارونه د خدای دي چې نه ميا شتي نه ساعته تېر سوه خدای و کشر ته زوی ورکی او د مشر لور وزېږيده، کشر ورور د خپل زوی نوم (مومن خان) کښېښو، او مشر د خپلې لور نوم (شپرينو) کښېښوه، مشر ورور هم دستي خپله لور و خپل وراره يعني مومن خان ته ورکړه. و، و، و، مومن خان او شپرينو ښه غټ سوه، په همدغه کوچنيوالي يې په زړو کي د مينې اور يو د بله سره پيدا سو، سره مين سوه.

څو عمر باد دواړه وروڼه مړه سوه، د مشر ورور اووه زامن پاته سوه، د دې زامنو يې سره جکړه سوه، يوه ويل زه د پلار پر ځای کښېنم بل ويل زه، خو لنډه دا چې سره بې اتفاقه سوه پر مشر تابه نه سره جوړېدله، ولس ورته وويل موږ غرض او اړه نه در لرو، تاسي ټوله پر موږ توپير نه لرئ هر يو چې مشر کېږي زموږ قبول ياست.

مومن خان هم دعوه وکړه چې مشر توب دمخه ستاسي د پلار و زما پلار يې کشر و اوس مشر توب زه غواړم، خو مومن خان د پر مهربان، وسيله ناکه سړی و، د ولس سره يې خورا ښه کوله، نيم ولس پر ده ودرېدی چې زموږ مشر او خان مومن خان دئ، وروسته سوله پر دې وسوه، چې د نيم ولس مشر يې مومن خان او د نيم ولس مشر دي په دوی کي هر يو چې

کېږي ودي سي، په دغه وروڼو کې زبردست مشر سو.

څو ورځې وروسته د مومن خان مور و مومن خان ته وویل چې تربرونه دي خوابدي سوه، ته مرکه ور ولېږه خپله ماینه شېرینو ځني راولاړه که، راواده يې که، سبا به باندي پښېمانه سي.

نو خود مومن خان مرکه ور ولېږله چې ورسئ چې دا ښځه خو کاکا ما ته راکړې ده، چې اوس يې ورونه راکوي او که څه وايي، "شېرینو او مومن خان خو د پلار په ژوند لا سره مین وه، نو مومن خان تر دغې ورځې پورې د پښتني غیرت له لامله خپله مینه پټه ساتلې وه او د شېرینو هم دغه رنګه زړه پوره او صبر يې کړی و، برغ يې نه کاوه". مرکه چې راغله و زبردست خان ته چې دا خور دي و مومن خان ته پلار ورکړې ده، اوس نو لو ده ور واده يې که.

زبردست خان وویل چې زه هیڅکله خپله خور نه ورکوم او نه زما پلار ورکړې ده، چې پر هغه راغلي یاست پر هغه ځئ.

مرکې ورته وویل چې مه کوه، دا ښه کار نه دئ، زمونږ مخ مه ماتوه، په هر څه چې ته خپله خور ورکوې مونږ يې قبلوو، "ځرنګه چې د پښتنو دا خوی دئ چې مرکه ورته راغله څو يې وس کېږي مخ يې نه ماتوي"، نو ځکه زبردست خان وویل چې اول خو يې نه ورکوم، که بیا هم تاسي ټینګ یاست نو ښه دئ، زما د پلار د پهلوانۍ سپر یو من په تول پاته سوی دئ، په دغه سپر دي دوولس سپره یعني دوولس منه بتکې ما ته راکې نو به يې ورکم، که نه وي هیڅ.

مرکې وویل چې پورته کئ لاسونه، دعا وکئ قبوله مو ده، زبردست خان اریان سو چې دا څنګه کار وسو، ما خو یوه بانه ورته کوله، چې مومن خان خو دونه بتکې نه لري او مرکې قبوله کړه، د دې پای يې څه؟ خو ناچاره سو پښتون و د خپله قوله نه ګرځېدی وېل ښه دئ مرکه يې رخصت کړه، مرکه راغله مومن خان پوښتنه ځني وکړه چې ومو غوښته؟ دوی وېل هو! مومن خان وېل ښه دئ! مرکې وویل چې دا پوښتنه دي نه وکړه چې څنګه مو وغوښته؟ مومن خان وېل په څو مو وغوښتله، مرکې وېل په دوولس سپره یعني په دوولس منه بتکې مو وغوښتله، مومن خان چې دا خبره واروېده نو يې ناره وکړه:

درځئ درځئ چې سره ځونه
د شېرینو ولور مي غواړي په بارونه

چې یعني زبردست خان پښه راته نیسي، پلار یې لور ورپرا راکړې ده او دی یې نه راکوي، دوولس منه بتکی غواړي دا یوه بانه راته کوي، د ده نوم زبردست دئ پخپل نامه غولېدلی دئ زما سره زبردستي کوي، نو زه خو دونه بتکی نه لرم چې ور یې کم، نو خود زما ځخه دا وطن پاته دئ، خپل تربرونه دي، جنګ مناسب نه دئ چې ورسره ویې کم، ښه دا ده چې هندوستان ته ولاړ سم، او دا وطن و دوی ته پرېږدم.

نو یې د سفر موزې راوغوښتلې چې زما د سفر موزې او نور سامان رابرابر کئ چې ځم. دلته شېرینو خبره سوه، چې مین دي هندوستان ته ځي، ځرنګه چې دې پر مومن خان زړه بایللی و او دی یې روح ګانه، نو یې د توانه ووته د مځکي سر ځني ورک سو، د وروڼو په غلا یې تور پوړنی پر سر کی، پټه راووتله په یوه تراټ راغله مومن خان لا نه دئ وتلی، نو یې ناره پر وکړه:

تا د سفر موزې په پښو کړې
د ژړو ګلو باغ پر چا سپارې مینه

چې یعني ما و چا ته پرېږدې؟ مومن خان په جواب کي ناره پر وکړه:

ما د سفر موزې په پښو کړې
د ژړو ګلو باغ پر خدای سپارم مینه

شېرینو ورته وویل چې ته ولي ځې، ځه سوي دي؟ ده ورته وویل چې ستا ولور په منو بتکی غواړي، نو زه دونه بتکی نه لرم، نو شېرینو ناره پر وکړه:

د هندوستان و لور ته مه ځه
د شېرینو ولور له ما و اخله مینه

مومن جان په جواب کي ناره پر وکړه:

د هندوستان و لور ته ځمه
د شېرینو ولور په خپل لاسو ګټمه

شېرینو فکر وکی چې په دې نارو او خبرو راونه ګرځېدی، نو راسه یوه

بله خبره، چې د پښتون نه ده خوښه ورته ويې که ، ګوندي راوګرځي نو يې ناره پر وکړه :

د هندوستان و لور ته مه ځه

د هندوستان نجوني لولي بند به دي کينه

چې يعني د هندوستان نجوني ګرده بازينګري دي تا به هم وغولوي باندي مين به سې، بازينګر به دي کي، تربرونه به درباندي خاندي، ټول پښتانه به بد درباندي وايي، نو مومن جان په جواب کي ناره پر وکړه :

د هندوستان و لور ته ځمه

د هندوستان نجوني زما خوندي مندي دينه

چې يعني ما نه سي غولولای اونه مي بازينګر کولای سي، زه پښتون يم، پښتون هيڅکله ننګ د لاسه نه باسي، نو خپل پر آس راسپور سو، د شپرينو څخه رهي سو، نو شپرينو تر شاناره پر وکړه :

يار مي سپرپړي روانپړي

پر نارنجي مخ مي سپلاب د اوښکو ځينه

چې دوري ځي خال مي سهي که

د هندوستان د چټو نسته شنه خالونه

دا د نازنارې يې پر وکړې چې ګوندي په دې يې زړه نرسي راوګرځي، خو ده هيڅ چرت پکښې ونه واهه، د کلي څخه ووت ولاړ.

مومن خان چې د کلي څخه ووت، شپرينو پرمخي غوځاره سوه يو ګړی ښسده پرته وه، خو راپورته سوه تر شا يې وکاته مومن خان نسته، نو يې دلته دانارې وکړې، وروسته کور ته رهي سوه :

چې خان مومن له ما جدا سو

بدن مي رېږدي زړه مي صبر نه کوينه

په جدايي سره جلا سوو

مومنه کله به وصلت سره کوونه

ما جدايي ليدلې نه وه

چې خان مومن راڅخه جلا سو وبه مرمه

مومـــنه څه الله دي مـل سه
دا شـــينکی خال او زلفي تا لره ساتمه
مسافري په جمع زړه که
خولګی مي ستا ده که زه خاوري سم مينه

شېرينو جانه کور ته ولاړه، کور د ببلتانه په خونه کي شپې تېروي، دا نو دلې پرېږده مومن جان څو سو؟ مومن جان چې را رهي سو خلک په پسې دي، تر يوه ځايه چې راغله خلکو ته يې ويل چې بس دئ تاسي رخصت ياست، زه يوازي ځم د خدای په امان ! ټوله خلک ځني راوګرځېده مګر يو رېدي ګل نومېده چې د مومن خان خورا ګران اشنای دئ ور ته يې وويل چې زما او ستا سر سره ترلی دئ، زه به څنګه ستا څخه جلا کېږم؟

لنډه دا چې مومن خان او رېدي ګل خان سره را رهي سوه، هله هله هله د سفر کار دئ تر ورځې د شپې ډېر مزل کېږي، خو مزل پر مزل "څه سر دي ګرځوم د نقل کار دئ"، دا دي وهندوستان ته راغله، د هندوستان د خلکو په هغه وخت کي دا دود و چې بدمخی به و که به ښايسته هغه به پر مخ نقاب غوړاوه، ځرنګه چې مومن خان داسي ښايسته ولکه پېروژه چې ستر ګي نه پر رونېدلې، نو رېدي ګل خان ور ته وويل چې ستا داسي سکه ده، چې هر چا که وليدلې زړه درباندي بايلي، نو ته هم پر مخ نقاب واچوه، ده ويل ښه دئ، خو نقاب يې پر مخ وغوړاوه ښار ته ننوتل په بازار کي ځي، د هغې خوا پوځ او عسکر راځي تېرېږي، د مومن خان خپل نوکران ور په ياد سوه نو يې زړه درد وکی چې زما هم داسي نوکران وه دمخه څخه يې نقاب ايسته کی، چې د دوی سيل وکي خو عسکر تېر سوه د چا نه سو ور ته فکر، د يوه پيره دار ستر ګي پر وموښتلې دستي غوځار سو بېسده سو، هغه نېزه چې تکيه يې پر کړې وه تر لړمانه يې وختله، رېدي ګل خان ويل مومن خان ته وګوره يوه پيردار وليدلې څه احوال يې دئ، نو اختيار لرې چې مخ پټوې او که نه، مومن خان بيرته پر مخ نقاب وغوړاوه، نو راغله يوه سرای لره يوه کوټه يې ونيوله.

دلته خلک پر پيره دار راټول سول و حکومت ته رپوټ وسو، چې پيره دار زخمي سوی دئ، چې د پيره داره څخه يې پوښتنه وکړه چې چا ووهلې؟

ده ویل چي هیڅ نه یم وهلی، مګر زه خپل عشق په نښه ووهلم، یعني یو ښایسته ځوان مي ولید زه بېسده سوم، غوځار سوم نښه مي تر نس وخته، په هیڅ غرض مه کوئ.

پادشاه حکم وکی چي دا زلمی به خامخا راپیدا کوئ، شاوخوا سپاهیان ګرځي پوښتنه کوي، یوه پندي ورته وویل چي په پلاني سرای کي دوه کسه ځوانان دي، د دې ملک نه دي که وه هغه به وي، سپاهیان راغله د مومن خان په کوټه چي ورننوته ټوله داسي چپه پرېوتله، چي پر سد راغله مومن جان د ټولو سره روغبړ وکی خورا عزت یې وکی، ډوډۍ او مېوې یې ورته راوړې ټوله یې ماړه کړه، وروسته سپاهیانو ورته وویل چي باچا غوښتي یاست که نه زهیر پرېږئ یو واري یې حضور ته ورسئ ډېر به ښه سي. مومن خان ویل پر غبرګولېمو و ر به سو.

لنډه دا چي مومن خان او رښدي خان ور رهي سول، د باچا حضور ته راغله، د باچا چي ستر ګي پر ومونښتلې د ده د ښایسته ځخه ډوب ولاړ، باچا ورته ولاړ سو خیال یې په ورسېدی چي دا هم د باچا زامن دي، د څنګه سره یې کښېنول نو یې پوښتنه ځني وکړه چي څوک یاست؟

مومن خان ورته وویل چي زه د پلاني باچا زوی یم هلته مي خوا بده سوې ده دلته هندوستان ته راغلم.

باچا وویل چي ډېر ښه کار وسو، خوا مه بدوه د پلار د پاچهۍ ځخه راغلې دا دي هم خپل ځای دئ، ما کاکا فرض که هر څه چي غواړې درکوم یې، ده ویل ښه دئ.

لنډه دا چي مومن خان و رښدي ګل خان دالته اوسېږي، څو شپې باد یوه شپه مومن خان بیده دئ خوب ویني چي برغ پر وسي چي پورته سه د دې پسه پهلواني کوه، پر ټولو پهلوانانو به دي خدای قوي او زوره ور او غلیچ کي.

مومن خان راویښ سو، ری یې نه پکښې وواهه، سهار راکښېنوست فکر یې وکړ چي دغه خوب بې څه نه دئ او ځان هم خورا غښتلی ور معلوم سو، نو راغی چي زه ځان و ازمویم و باچا ته وایي چي صاحبه ! ته خو پهلوانان لرې؟ باچا ویل هو ! زما داسي غښتلي پهلوانان دي چي ساری یې نسته.

مومن خان ویل چي ستا پهلوانان نن ما ته په غبږ راوله چي زه هم ځان

پر واتکلوم، باچا ورته ویل چې ته او ستانازک بدن او زما پهلوانان ! خو د یوې واري به دې پوښتې به غوټې درماتي کې، ده ویل وي دي زه خامخا په غېږ ورځم.

باچا هم ویل ښه دئ دستي یې هغه غښتلی پهلوان راووست د خدای عالم جمع سو مومن خان په غېږ ورغی، مومن خان چې مټ پر ونیو پورته یې کی په هوا یې وګرځاوه وګرځاوه بیرته یې پر مځکه لکه یو وړوکی کښېښو، باچا اریان ورته ولاړ، خو ډېر خوشحاله سو چې داسې زلمی پهلوان مې په لاس کښېووت.

یوه ورځ مومن جان د باچا سره پر ارخ ناست دئ چې نابېره یو چا خط راوړ، باچا ته یې ورکی، مومن خان ورته وایي دا څنګه خط دئ؟ باچا ویل څه یې کوې؟ ده ویل چې خامخا به دا خط رانښکاره کوې ! باچا نه ورښکاره کاوه، مومن خان ور حمله کړه خط یې ځني واخیست چې ویې کوت پکښې لیکلي وه، چې د پروسږ کال ججه درباندې پاته ده، دا ژر تحویل که ! "دا خط د یوه باچا و چې پر دې باچا زوره ور و، په زوره یې هر کال ججه ځني اخیستله"، مومن خان باچا ته وویل چې ججه نه ورکوم، زه هیله و خدای ته لرم چې د دې ججې څخه دي خلاص کم، زه پښتون یم دا بې ننګي پر ځان نه قبلوم، ځو یا تا د ججې څخه خلاص نه کم یا سر بای نه لم نه یې پرېږدم.

باچا هر څه ورته وکړه چې زه ججه ورکوم ته به نه ځې، ده ویل په زه پښتون یم خامخا ځم، او هم یوازي ځم، دغه خپل ملګری لا تا ته دلې پرېږدم.

لنډه دا چې مومن خان یوازي را رهي سو راغی د دې باچا ښار ته، د یوه زرګر دوکان ته ورغی زرګر ته یې څه بتکی د جېب څخه وکښلې ور یې کړې ورته ویې ویل چې ما ته د سرو زرو د آس نالونه راجوړ که، زرګر وخندل چې دا وګوره ! چا د آس نالونه د سرو زرو جوړ کړي وي.

اریان ولاړ، خو مومن خان ورته وایي چې ته یې ژر راجوړ که، زرګر په کار اخته سو، دی ورته ناست دئ، نور خلک هم باندې راټول دي، مومن خان که کتل یوه ښځه ده ځان یې ښه جوړ کړی دئ، پر اوښ په بار کي سپره ده، یو سړي اوښ تر مهار نیولی دئ کشوي یې، ښځه چې د زرګر د

دوکان پر حد راغله ناره یې وکړه :

ځوانانو ننګ راباندې وکړ

پلار مې مغل دئ ما ښامار لره لېږینه

په دې مجلس کې یو تو کمار ناست و، د دې ښځې په جواب کې یې ناره وکړه :

مور خو به ننګ درباندې وکړای

مېړه دې ناست دئ په مجلس کې ځور برېښتونه

مومن جان د زرګر ځخه پوښتنه وکړه چې داځه ناره او داځه نقل دئ؟ زرګر ورته وویل چې هلته په غره کې یو لوی ښامار دئ، هره روځ یوه ښحه یو اوښ په ډوډۍ بار باچا د ښار ځخه ورلېږي، ښامار یې خوري، که یې یوه ورځ ور ونه لېږلې نو ښامار راځي په ښار ګډېږي سړی په سا کې الوزي خوري یې، مخلوق غرقوي او دغه ښځه او اوښ و ډوډۍ په دې ښار کې په وار ورلېږي، نن د باچا د لور وار دئ دا ښځه د باچا لور ده او دا سړی چې په دوکان کې ناست دئ، د وزیر زوی دئ د دې ښځې مېړه دئ.

مومن جان ویل خدای یو مالګې تروې چې شېرینو هم ښځه ده او دا هم که زه ژوندون وکم، څو یا ځان بای نه لم یا دا ښځه خلاصه نه کم.

لنډه دا چې مومن خان دستي راولاړ سو، توره یې راواخیستله په دغه اوښ او ښځه پسې پټ رهي سو، کرار کرار پسې ځارو دئ، هغه سړي اوښ راووست د هغه غره په شپله کې یې ایله کې، سړي ځني را الا کړه، مومن جان په مخه ورغې، سړي ورته ویل چې دوري مه ځه اوس ښامار راځي ښوی به دي تېر کي، ده باک په ونه کې خو راغې هغې شپلې ته ښځه پر اوښ سپره ده، ښامار لا نه دئ راغلی. ښځې چې تر اوسه ښامار نه ولیدلی پر مومن خان یې سترګې وموښتې خیال یې دا سو چې همدغه لکه چې ښامار دئ، نو د وهمه ځخه د اوښ ځخه لاندې راولوېده، تر دغه نازک بدن یې ژرګې او ازغې پورې ووري ووتل، نو ښځې په ژړا ناره پر وکړه :

ته مې انسان یې که پېرۍ یې

زما ترزړه وخاته د ژرګو سره مېخونه

مومن خان ناره پر وکړه :

زه خو انسان یم پیړی نه یم
یم مومن خان ستا په کومک راغلی یمه

مومن خان راغی ښځي ته یې وویل چې ببغمه اوسه خدای ساتندوی دئ، ته ورسه پر هغه چینه پټه کښېنه، زه ببدبړم هر وخت چې ښامار راغی پر ما برغ وکه.

دې ویل ښه دئ، خو دی پرپووت نجلی پر چینه کښېنسته چې مومن جان بیده سو دې وویل چې ده پر ما سر کښېښنو نو چې دی خوري ما دي په سر کي وخوري، نو راغله د مومن خان سر یې کرار پر خپل زنګانه کښېښنو، په څونو کي یې ګوتي ور وهي باندي مینه سوه، د یوې خوا د ښامار وهم و د بلي خوا د مومن خان د مینې اور سو، نو ته واځنګه به وي؟ یو ګړی چې وسو ښامار لکه غوندې، غوندې غوندې کېږي راغی. ښځي چې مار ولید ګنګوړه سوه برغ یې تر خوله نه خوت د حرکته ولوېدله، چې مومن خان یې خبر کړی وای، خو د ستر ګو څخه یې اوښکي د مومن خان پر مخ راتوی سولې، مومن خان په راویښ سو. چې ویې کتله سر یې د دې پر زنګانه پروت و، خوا یې بده سوله چې سر دي د نامحرمي پر زنګانه و، خو بیر ته یې وویل چې دا ځای د دغه نه دئ مه کوه د شېرینو لا ارمان په زړه کي پاته سو، دا خواره لکه چې د بېري دلته راغلې ده.

لنډه دا چې ولاړ سو دا ښځه یې ګوښه کړه، ده بسم الله کړه! توره یې اوږده اوږده په خپلو تلو پوري وترله نو ستوني سټخ پرپووت پښې یې په هوا ونیولې، ښامار چې راورسېدی پر مومن خان یې املې وکړه، مومن خان پښې ور څرمه کړې، د ښامار په خوله کي یې پښې ورکړې، خو ښامار تېراوه خوله یې سمدلاسه په توره څرېده، څو ښامار تر نیمي څیري سو مړ سو، مومن خان بیر ته ژوندی ځني راووت. ښځي ته یې برغ کړه چې راسه ښځه چې راغله مار لکه غوندې پروت و مړ دئ، وروسته مومن خان د مار څخه یوه نرۍ تسمه سر تر پایه وایستله په جبب کي یې واچوله، نور یې تکر تکر کې، ښځي ته یې وویل چې زه نو ځم ته پر اوښ سپره سه کرار کرار راځه، که چیري بل چا دعوه وکړه چې ښامار ما وژلی دئ نو ته ورته ووایه چې مار هغه چا وژلی دئ چې پوره تسمه یې

ورځخه وي او زما ځای هغه د زرګر دوکان دئ زیاته نو ته او خپله راستي.

نو مومن خان ځني ولاړ، ښځه تر یوه ځایه راغله کښته سوله نو پر یوه غونډۍ کښېنستله چې یو څوک پیدا سي ورسره ملګري به سم.

دلته د باچا ماینې یعني مور یې یو سړی راولېږی چې ته ورسه زما لور خو به یې اوس خوړلې وي، که یې چیري یو څه نخښه یا د پوړني څوکه پر ته وه رایې وړه چې پر هغه یو قبر جوړ کم. سړی چې را رهي سو راغی هغې شپلې ته نابیره یې یو وار پر ښامار ستر ګي ولګېدې، مخامخ یې را الا کړه، هله هله چې راغي د باچا لور یې ولیده چې ژوندی ناسته ده، اوښ ورته ولاړ دئ، د باچا لور وویل چې ولي ځغلې؟ مار خو مړ دئ، سړي فکر وکي چې د باچا لور به و باچا ته ور ولم باچا به خوشحاله سي زه به ورته ووایم چې ښامار مامړ کی، خلعت به راکي منصب به رالوړ کي، د باچا لور یې پر اوښ سپره کړه سره را رهي سوه، هله هله دا دي د باچا و حرم سرای ته ورننوتل، سړي باچا ته وویل چې صاحبه ! دا دئ ښامار مي کړ کی او لور مي دي هم راوستله، باچا ډېر خوشحاله سو، غوښت یې چې شاباسی ورکي لور یې ناره پر وکړه :

ښامار هغه سړي وژلی
چې خپل په جېب کي د ښامار نخښه لرینه

نو باچا د دغه سړي څخه پوښتنه وکړه چې ستا څخه د ښامار نخښه سته؟ ده ویل نخښي ته حاجت نسته هغه دئ مار مي تکر تکر کړی دئ پروت دئ، باچا د لور څخه پوښتنه وکړه چې هغه سړی چې ښامار یې وژلی دئ او نخښه یې ورځخه ده چیري دئ؟ دې ناره پر وکړه :

ګل د زرکر پر دوکان ناست دئ
چې دغه سپین مخ یې د لمر شغلې وهینه

دستي باچا سړي و مومن خان ته راولېږل، په ډېر عزت یې مومن خان وغوښت، مومن خان چې راغی باچا پوښتنه ځني وکړه چې ښامار تا وژلی دئ؟ ده ویل هو ! دغه یې نخښه ده. باچا ورته ویل آفرین ! دغه زما لور او

نیمه پاچهي ستا ده. ده ورته ویل چي زه ستا پاچهي نه کوم او لور دي هم نه کوم څو زما یو ناز وانه خلي. باچا ورته ویل پر غبرګو لبمو هر څه چي وایي زه یې قبلوم، ده ویل چي د پلانکي باچا څخه به جبجه نه اخلې او زه راغلی یم چي پوښتنه درڅخه وکم چي ته دده څخه ولي جبجه اخلې؟ باچا ویل چي ما یې پهلوانان ور مات کړي دي، مومن خان ویل چي ستا پهلوانان هم زما سره وازمویه کـه یـې زه مـات او غوځـار کـړم خـو جبجـه ځنـي اخلـه کـه نـه وي، وربخښې به یې.

باچا ویل چي دا خو څرګنده خبره ده چي زما په پهلوانانو کي دونه پهلوان نه و چي دا بلا یې وژلې وای، تا مړه کړه، یه نو ما خپله لور او جبجه او نیمه پاچهي دربخښلې ده، مومن خان ویل چي زه پاچهي نه کوم او نه ماینه کوم، زه ماینه لرم باچا و دې ته اړ کی چي پاچهي نه کوې دغه لور به مي خامخا کوې، مومن خان ناچاره سو د باچا د لور سره یې نکاح وترله، مابښام چي یې لور ورته راوستله چي نوري ښځي ووتې نیمه شپه سوه مومن خان توره وکښله په ځای کي یې تر منځ کښېښووله، نو یې د باچا لور ته وویل چي زما مطلب او د زړه مینه شېرینو ده، بل چا ته مي میل نه کېږي، او ما د شېرینو سره قول کړی دئ چي زه په پر بل چا مینه نه کوم نو باید پر خپله پښتو تینګ سم، ته هوښ کوه چي لاس یا پښه راوانه ړوې چي په دغه توره به یې غوټ پرې کم. د باچا لور ورته وویل چي زه ستا پر مړانه او دوو ستر ګو مینه یم، نور څه مي نه دي په کار، زه ستا په مرضا ځم چي هسي زه ستا په نام یم دغه فخر مي بس دئ.

سهار مومن خان و باچا ته ویل چي زه ځم، باچا هم دستي خط ورکی چي ما جبجه دربخښلې ده، ده خط ځني واخیست را رخصت سو، "دی نو پرېږده چي پر لار وي"، هلته چي مومن خان د خپله کوره او مور څخه را رهي سو د ده اشنایانو پر زبردست خان دوی لاس واچاوه، هره شپه به یې مالونه ځني بېول، سړی هم نه و معلوم چي څوک یې بیایي، دوی د وهمه څخه چي شېرینو بو نه زي، نو شېرینو به یې په منځ کي د شپې پرې ایستله دغه اووه ورونه به شاوخوا پر راوګرځېده بیده به سول، او زبردست خان به د دروازې و خوا ته پروت و، او د مومن خان مور یې د خپله کوره وشړله څه

چې يې درلوده ځني وايې خيستل، د مومن خان د مور يو ماجتي[1] زوی و، دا يې په يوه کلي کې ګوروان کی، يوه ورځ د دغه ګوروان ځخه غواوي د زبردست خان په کښت ګډې سوي وې د زبردست خان بزګرو دی وواهه، دی کور ته راغی و مور ته يې وويل چې زه هم ځم دا وطن يې پاته، خو دا ماجتي هم مخ د هندوستان پر خوا را رهي سو، هله هله راغی هم هغه مخني باچا ته چې مومن خان ورسره و، د هغه باچا پايدواني يې ونيوله، دی چې ولاړ د زبردست خان هم لږ څه زړه نری سو چې دا خو بد کار پېښ سو.

مومن خان چې راورسېدی دغه خپل ماجتي ورور يې وليدی ناره يې وکړه:

که پايدوان يې پر ما ګران يې
د ژړو ګلو باغ پر ځای که خزان وونه

چې يعني شېرينو ناسته وه که يې چا ته ورکړې وه، ده چرت وواهه چې راسه داسي جواب ورکه چې راسره ولاړ سي نو يې ناره وکړه:

که مومن جان يې پر ما ګران يې
د ژړو ګلو په باغ ګډ واته مالونه

د مومن خان ډېره خوابده سوه دستي يې پر باچا ناره وکړه:

باچا رخصت را که چې ځمه
پر دنباله مي غمازان کوي شورونه

خو باچا ته يې هغه د جججې بخښلو خط ورکی باچا ډېر خوشحاله سو نو ده ويل چې زه رخصت يم باچا ويل چې مه ځه زه او زما ټوله عسکر پر تاولاړ يو، د هر چا سره چې دي بدي ده مورې به سرونه درباندي کښېږدو، ده ويل يه! حاجت نسته مورې خپله درې ملګري يو ځو، نو باچا اوه غاړې په بتکيو ور بار کړې ځو کسه نوکران يې ورسره کړه چې دوی تر وطنه ورسوي. مومن جان دوی مخ د کور پر خوا را رهي سوه. "دوی نو دلې پرېږده چې مزل کوي"، مومن خان چې هلته د باچا يعني د خسر د کوره را رهي سو، ماينې يې

---

[1] ماجتي هغه کوچنې ته وايي، چې مور و پلار يې نه وي معلوم، او په مسجد کې يې ځوک پيدا کي لوی يې کي.

وباچا ته وويل چې زه په مومن خان پسې ځم، باچا ويل چې څنګه ځې؟ دې ورته ويل چې زه ده د مرګه خلاصه کړم بلکې ټوله رعيت او ښار يې د بلا څخه وساتی او تاهم ور وبخښلم، نو ما ته اجازه وکه، او نه دېرش نجوني نوري راسره که مورِ به دربشي وکو هلته به پسې ورسو، دريمه ورځ به دغه نجوني بيرته راواستومه ستا به نوم سي او مومن خان به دي ښه ترا خپل او خوشحاله سي، باچا ويل ښه دئ.

بس دستي يې نه دېرش نجوني راټولي کړلې ښې دريشي يې په وکړلې پر اسانو راسپړې سوې، دا دي د دې بل باچا ښار ته راغلې، د مومن خان پوښتنه يې وکړه چې مومن جان چيرې کښېني؟ دوی ورته ويل چې نن دريمه ده، چې د خپل وطن پر خوا رهي سو، کور ته ولاړ. د باچا لور سره له هغه نور و نجونو هم دستي د دوی په پله پسې رهي سولې، هله هله شپه و ورځ يې پر ځان يوه کړه خو دا دي د مومن خان په ډله پسې راورسېدلې، پوښتنه يې وکړه چې مومن جان څه سو؟ دوی ورته ويل چې هغه د خسر کره ولاړ، تاسي هم دلې اوسئ اوس به دستي راسي، "دلته چې مومن خان دوی و سهېل[۲] ته راورسېدل، نو همدالته د زبردست کور نژدې و، شپه ده، نو مومن خان و خپلو ملګرو ته ويل چې تاسي دلې دېره سئ، چې زه يو واري يوازي ورسم چې وګورم چې رشتيا يې شېرينو ورکړې ده که نه؟ که يې ورکړې وه نو شېرينو او مېړه به يې غبرګ په توره ووهم مړه به يې کم، زياته هر څه چې پېښه سوه زما د توانه وتلې ده، او که يې نه وه ورکړې نو بيرته به دستي راسم"، نو مومن خان چې ولاړ، د زبردست خان و کلا ته تر دېواله ور واووښت، خپل کرنګ آس يې دباندي وتاړه، د زبردست چارپايي د دروازې سره پرته ده او شېرينو د دغه نورو وروڼو په منځ کې بيده ده، نيمه شپه ده د مومن خان د توانه ووته ور تېر سو، د شېرينو څخه يې مچه واخيسته، شېرينو راويښه سوه مخ يې په ناړو لوند دئ، ناره يې وکړه :

ورونه د مرګ په خوب بيده دي
پر نيمه شپه مي غمازان آزارويه

---

[۲] سهېل نوم د يوه وطن دئ.

دستي يې ورونه راوغورځېده هر يوه يوه چاړه وواهه، خو مومن خان د غير ته برغ نه کوي اونه جنګ کوي، زبردست راغى يوه چاړه يې په دغه ځګر کي وواهه غوځار سو، نقاب يې د مخه ايسته سو، شېرينو په دغه تاريکه کي وپېژاند، نو يې ناره وکړه :

ادې راکښېنه اور رابل که
د مومن خان په وينو رنګ سوه بالښتونه

خير خو د کلا دروازه يې خلاصه کړه چي مومن خان يوازي راغلى دئ که نور څوک هم ورسره دي، دباندي چي يې وکتل هيڅوک نسته، يو کرنګ تېرلى دئ نو شېرينو ناره پر وکړه :

کرنګه مات دي سه بندونه
پر نيمو شپو دي مومن خان راوى د کمه

د مينې خواست و کرنګ پر دغه ځاى خوځار سو بندونه يې غوټ مات سوه. مومن خان ژوندى دئ، دستي يې په مور پسي سړى واستاوه چي دا اوسترى ديد يې وکي، سړى چي راغى د مومن خان مور ته يې وويل چي مومن خان راغلى دئ اوس دستي بيرته ځي راسه که يې ديدن کوې!

مور يې خوابدې سوله چي زبردست زما سره څه بې وري کار وکى او داسي جفاوي يې زمور سره وکړې، دى لا ورځي مېلمه کېږي يې، خو زوى و نه کېده را رهي سوه، چي راغله که ګوري خلک راټول دي نو يې ناره پر وکړه :

مخلوقه څنګ وهئ څنګونه
چي زه په زړه د مومن خان يم ګيله منه

خلکو لار ورکړه دا چي راغله که ګوري چي مومن جان په وينو کي غرق او لڼدې پروت دي، نو يې ناره وکړه :

ما به پر کور کول فالونه
چي مومن خان به هندوستان راوړي شالونه

نو يې وژړل ويې ويل چي زما خيال داو، چي دى به د هندوستان څخه بتکى او شالونه راوړي، ده ځان بايللو، نو يې پر شېرينو مخ راوګرځاوه چي مومن خان خو ستا د لاسه تېکر تېکر سو، نو د دې په جواب کي شېرينو ناره

پر وکړه :

د مومن خان عقل کوتاه و

پر نیمو شپو څوک د چا سرای لره ورځینه؟

بیا د زبردست مور ناره پر وکړه :

مومن مي دوولس کاله تللی

پر دیارلسم کال چې راغی اجل نیولی

چې یعنې تاسې ګیلې مه سره کوئ د مومن خان اجل پوره و، وروسته د مومن خان مور د مومن خان څخه پوښتنه وکړه چې په دغه اوو تپو کې دي کم تپ ډېر خوږېږي؟ ده ویل دغه د ځګر د چړې تپ مي ډېر خوږېږي، نو یې ناره وکړه :

مومن اووه چړې خوړلي

د زبردست د چړې ډېر فریاد کوینه

زبردست چې دا ناره واروېده، چې مومن زما د چړې څخه مري، جدایي یې زړه نری کړی و زړه یې درد وکی چې په داسې پردېسي کې مي مړ کی، نو یې هغه چاره په خپل ځګر کې ووهله سور پور واوښت، خلک پر راټول سوه یو غم دوه سوه. زبردست وصیت وکی چې زما جنازه د ده د جنازې دمخه وړی او ما د ده دمخه ښخ کئ، ځکه چې ما ډېر ظلم ورسره کړی دئ، دا یې وویل مړ سو.

مومن خان چې دا احوال واروېده چې زبردست خان ځان ووالهه مړ سو، نو یې وویل چې زه خو مړ سوم نو ده ولې ځان واژه، لږ ګړی وروسته د مومن خان ستر ګي ودرېدلې تور یې ولاړه سپین یې راغله، سګلی وهي مور یې په وپوهېده چې د مرګ څپه پر راغله نو یې ناره وکړه :

یاسین شروع کئ ملایانو

چې مومن خان د زکندن سګلی وهینه

ملایانو یاسین پر شروع کی پر مومن خان خوله راغله مور یې بیا ناره وکړه :

یاسین په زوره باندې وایاست

پر مومن خان د زکندن خولې راځینه

لنډه دا چې مومن خان مړ سو، خلک پر ناست دي سهار سو، ملايان يې اخلي غسل ورکوي، شېرينو ناره پر وکړه :

جانان زما پر خولګي مړ دئ
عالمه مه يې لمبوئ چې شهيد سو نه

"دی نو پرېږده چې جنازه يې ور سموي"، هلته هغه ځلوېښت نجوني او د ده ملګري سره له بوني را رهي سوه چې ورسو کور ته، د باچالور يې دمخه ده چې راغله په لار کې د کلي دباندي يو بزګر اوبه لګوي ژاړي، د باچالور پوښتنه ځني وکړه چې د مومن خان کور کمه دئ؟ بزګر ناره پر وکړه :

پر نيلي سپور راغلې نه ځوانه
مومن جان مړ دئ په هوا ژاړي مرغيه

بزګر دانګل ورته وکی چې داسي مړ سو، نو دې ناره پر وکړه :

يو دا دي څه ويل بزګره !
غشی دي راکی د ځګر پر پيوستونه

نو د باچالور خپل آس د مومن خان د ارواح په خوښي و بزګر ته وروباخښه، خپله د ربشي يې وکښله، هغه خپل د ښځي کالي يې واغوسته، هغه نوري نجوني يې بير ته هندوستان ته رخصت کړلې، ورته ويې ويل چې بابا ته وواياست که زه مړه سومه خو نه، که ژوندی ومه نو زه دلې د مومن خان پر زيارت ملنګه يمه، "دلته يې د مومن خان جنازه را اخيستې ده، بزګر ورته وويل چې کور ته مه ورځه، هغه ده د مومن جان جنازه يې را اخيستيې ده، جنازې ته يې ورسه"، شېرينو د جنازې په وخت کې وويل "چې د مومن خان ارمان نه دئ ختلی، د ده جنازه دي تر هديرې پورې پېغلي نجوني يوسي"، د باچالور چې راغله پوښتنه يې وکړه چې د مومن خان کمه جنازه ده؟ دوی ورته وويل چې هغه پېغلو نجونو چې را اخيستې ده، نو دې ناره پر وکړه :

د پاسه دوې جنازې راغلې
د مومن خان جنازه پېغلي نجوني وړينه

خو دا يې هم تر جنازې لاندي سوله، جنازه يې هديرې ته راوړه، کښې يې ښوولې نو د باچالور پوښتنه وکړه چې شېرينو کمه ده؟ دوی ويل دغه ده،

نو دې ناره پر وکړه :

مومن پر تا مړ سو مرداري
ما د انار تر ګل نازک ساتلی وونه

د زبردست خان مور ته درد ورغی چې زما زوی خو هم مړ سو، زه څه نه وایم نو یې په جواب کې ناره پر وکړه :

د مومن عقل د مریې و
کاروان یې پرېښو د سهېل پر میدانونه

د باچا لور راغله ویل یې چې اوس خو مړ سو، څه ځپړنه، نه ده په کار او که تاسي ښه کوئ ایسته سئ چې زه د مومن خان دغه آخر دید وکړم زما ارمان نه دئ ختلی، خلک سره ایسته سوله، نو دا راغله د مومن خان د جنازې سره وغزېدله، ویل خدایه ! که به د زهیرو او رښتیني مینو زړو خواست اخلې، نو زه زیاته ژوند نه غواړم !

لنډه دا چې الله تعالی یې خواست قبول کی دې خپل نفس د مومن خان پر نفس خیرات کی، مړه سوله.

وروسته یې د مومن خان قبر پرېکاوه، چې ښخ یې کې، مور یې ناره پر وکړه :

مومن پر لوړه غونډۍ کښېږدئ
چې خواره مور یې هر سهار زیارت کوینه

خو د مومن خان قبر یې پر لوړه غونډۍ پرېکاوه، مور یې راغله ورته ودرېدله، نو یې پر قبر کیندونکو ناره وکړه :

قبر یې ښه پرې کئ یارانو
مومن پردېس دئ پکښې تېر به کې کلونه

چې قبر یې ور جوړ کی، مومن خان یې پکښې کښېښو، شېرینو راغله ورته ودرېده، د مومن خان پر برېتو خاوري پرتې وې، نو یې ناره وکړه :

مومن په ګور کې دستمال غواړي
په پاکوي دا خپل د خیال کارې برېتونه

چې مومن خان یې ښخ کی پټ یې کی، نو شېرینو اوستری د ارمان ناره پر کوي:

ارمان مي دا دئ خانه مړ وي مړ مي کړي پخپله[۳]

لنډه دا چې مومن خان يې پر لوړه غونډۍ ښخ کې او د باچا لور او زبردست يې په هديره کې ښخ کړه، دعا يې وکړه چې خداى دي دوى او ټوله مسلمانان وبخښي، دنيا بې وفا ده، هيڅا بار نه دئ پکښې ترلى، خپلوان يې کور ته راغله، د غمو شپې يې تېرولې و بس!

(تمام سو)

وايي چې دوى يې ښخ کړه، ماښام يوه ښه سړي خوب وليد، چې د باچا لور په خپل قبر کې نه وي، سهار يې دا خوب ووايه، د زبردست ورونه چې ورغله قبر يې وشانه، دانه وه، اريان ولاړه چې دا څه سوه نو يې يو ښه صاحب الحاله سړى و، د دې څخه پوښتنه وکړه چې ته وګوره چې دا ښځه څه سوې ده؟ ده چې سر پټ کى ... وروسته يې سر را پورته کى ويل يې چې هغه د مومن خان په قبر کې ده.

دوى راغله د مومن خان قبر يې وشانه لڅ يې کى هلته پرته وه، نو يې بيرته راوکښله بل ځاى يې ښخوله، دغه ښه سړي ورته وويل چې دا رښتيني ميندان دي، چې هر ځاى يې ښخ کئ، بيرته د خداى په حکم سره ورته راځي، په! تاسي يې د لاري پر هغه بله خوا ښخه کئ چې خلک يې په منځ کې تېرېږي نو نه سي سره ورتلاى[۴].

د باچا لور يې پر هغه بله خوا ښخه کړه، وايي چې ځو ورځي وروسته د مومن خان او د باچا د لور د قبرو څخه زرغونه نهالان راشنه سوه، دواړه سره راکاږه سوه، سرونه يې يو تر بله سره جارواته، لار يې په منځ کې تېرېدله چې اوس هم هغه وني پر هغه ډول سته.

---

[۳] دا ناره نکل چيان د کسر پر ډول تر هري نارې وروسته کوي.

[۴] اوس هم وګړي وايي چې هديره بايد د لاري ته نژدې وي، نه د لاري پر يوه خوا پر بله خوا، ځکه دغه مړي بيا نه سي سره ورتلاى.

تبصره :

د مومن خان د نقل نارې که څه هم بېل وزم لري، مګر په وزن او قافیه کې کټ مټ لکه ملي لنډۍ داسې دي، ډېر وګړي وایي چې ملي لنډۍ یا د مومن خان او یا د طالب جان د نقلو څخه شروع سوي او په پښتنو کې رواج سوي دي، او د طالب جان نقل او نارې یې چې ما اروېدلي دي کټ مټ همدغه اوسنۍ مروجه لنډۍ پکښې وایي، مګر په بېل وزم.

د مومن خان د نارې وزم :

د نارې لومړۍ مسرې دوه واره ویله کېږي، او د دوهمې مسرې اووم یا اتم یا نهم او لسم سېلاب دوه واره ویل کېږي، او د نارې د کلمو په منځ کې (لا)، (وی)، (وی) ور زیاتوي، مثلاً :

ارمان ارمان (لا) خانه مومنه (دوه واره)

ارمان مي دا دئ خانه مړ (وی) مړ مي کړې پخپله

او همدغه ناره د هرې نارې وروسته د کسر پر ډول ویله کېږي.

جلات خان او شمایله

ته وا ښه !

چې و، یو ډېر غریب سړی و، دوه یې زامن وه، یوه یې ماینه وه، د مشر زوی نوم یې خنکار و او د کشر زوی نوم یې مسلم و[1].

نو دی دئ دوه یې زامن دي د ورځې ولاړ سي و چوغکو ته دامونه ایږدي، مرغان نیسي ښار ته یې راوړي خرڅوي یې، خپل کفاف او ګوله په برابروي او خپله شپه په تېروي. دې پلار یې وویل چې تر څو به دا آزارونه ګټم، او تر څو به دا د ژوند غم ګلوم؟ ماینې ته یې وویل چې زه خو دغه غره ته ځم ګوندي خدای وي چې یا مړ یا به مور سم.

خیر ! خو وغره ته راغی په غره کې تمامه ورځ ګرځېدی خو څه یې نه کړه پیدا، آخر ته یې یوه تکه سپینه اګی پیدا کړه دا اګی یې راواخیستله کور ته راغی، ماینې ته یې وویل چې بل شی مې نه کی پیدا دغه یوه اګی مې پیدا کړه راوامي خیستله.

ماینې یې ورته وویل چې ته یې ښار ته یوسه ښایي چې په څو ایکی یې ورکې، او د هغې خوا به یوه ګوله ډوډۍ راوړې، دې سړي همدا اګی ښار ته راوړه یوه دکاندار ته یې ښکاره کړه چې دا اګی نه رانیسي؟ دوکاندار چې وکتله ورته ویې وویل چې زه د دې اګی قیمت نه لرم، صراف ته یې یوسه.

بیا یې یوه صراف ته راوړه هغه هم چې وکتله ورته وې وویل چې زه یې قیمت نه لرم، سړي فکر وکی چې رشخند راوهي، ولي خو یو څو ایکی به یې قیمت وي بیا یې بل غټ سپټ ته راوړه، هغه اګی ولیدله ورته ویل یې چې په څو ده؟ ده فکر وکی چې راسه ډېري روپۍ ورته ووایه، ورته ویل یې چې

---

[1] دغه زامن یې د دغې ماینې نه وه، د بلې ماینې څخه وه، دغه ښځه د دوی میره وه.

په درې سوه روپۍ، سپټ هم دستي روپۍ ورکړې دا غريب سړی ډېر خوشحاله سو، روپۍ يې راواخيستې کور ته راغی ماينې ته يې روپۍ ورکړې خو ډېر خوشحاله ډئ.

هره ورځ غره ته ځي دا اګی د هغه مرغه د ځالي څخه را اخلي، راوړي يې خرڅوي يې، په لږه موده کي ماړه سوه.

آخر ته دې سړي فکر وکی ماينې ته يې وويل چې زه به دا مرغه ونيسم دلې به يې راوړم د دې تکليفه به خلاص سم، ماينې ويل ښه ډئ.

خير ! څو ولاړی هغه مرغه ته يې دام کښېښو، په دام کي يې ونيوی کور ته يې د اګی سره راوړی، دغه مرغه اګی ور اچوي دوی يې خرڅوي، خورا دولتمند سوه، يوه لو کلا يې جوړه کړه.

آخر ته دا سړی مړ سو، اجل يې پوره و، دې عيال ته يې دغه مرغه اګی اچوي په دغه اګی يې ګذران کاوه، خو مور يې کونډه سوه، دا يو هلک اګی وړي پر هغه سپټ باندي يې خرڅوي. ميرې يې ويل چې زويه ته و دغه سپټ ته ووايه چې نن مي مېلمه يې، ولي هره ورځ اګی راڅخه رانيسي، زوی يې ويل ښه دي.

بله ورځ چې دا زوی يې سپټ ته اګی راوړه نو يې و سپټ ته وويل چې ادې مي ويل چې نن شپه مي مېلمه يې. سپټ ورته ووېل چې مور ته دي ووايه که دغه مرغه را حلالوې او ټول يوازي ما ته راکوې، او نو کی نه ځنې ګرځوې نو درځم که نه وي ... نه درځم.

زوی يې راغی مور ته يې وويل چې سپټ داسي وايي ...

مور يې ويل ښه ډئ[۲].

دستي يې مرغه حلال کی په دېګ کي يې سور کی سپټ يې راوغوښتی سپټ چې راغی ويل نو کی غوښي به د دې مرغه و چا ته نه ورکوې، دې ويل ښه ډئ.

وختي چې مينځي دا مرغه سور کاوه، نو دغي مينځي په غلا د دې

---

[۲] و دې دولتمند ته معلومه وه چې د دغه مرغه زړه او سر چې څوک وخوري هغه پاچا کېږي.

مرغه زړه و يوه هلک ته اوسر يې و بل هلک ته ورکی، ويې خوړ، چې ډوډۍ يې راوړه د مرغه غوښې يې ورته کښېښوولې، سېټ چې وکتل سر او زړه يې نسته نو سېټ ډېر خوابدی سو، چې زما د زړه مقصد خو سر او زړه و هغه خو نسته، نو يې ورته وويل چې زه ځم ته پر قول ونه درېدې، مينځه راغله هلکانو ته يې وويل چې که کور ته ورغلاست ميره مو وهي وايي چې د مرغه سر او زړه يې ولي خوړ، نو دستي خونکار و مسلم د ببري دواړه ولاړه وتښتېده.

هله هله راغله تمامه ورځ يې مزل کړی دئ، سترې دي تر يوې ونې لاندې کښېنسته، خو دا مشر ورور خونکار نامی ورته پرېوتی، دغه کشر مسلم نامی په مچلوغزه چوغکي ورته ولي، يو ګړی يې چوغکي ووېشتې خو چې بيرته راغلی که ګوري دا ورور يې مړ دئ.

خو ډېر خوابدی سو ژاړي، اوس اريان دئ چې څوک به يې راسره ښخوي، آخر ته پر يوه لولوړه غونډۍ وختی شاوخوا ګوري چې ګوندي څوک به پيدا سي چې دا ورور راسره ښخ کي، د دې غونډې پر سر ولاړ دئ که ګوري چې ليرې خورا نهايته ډېر خلک سره ټول دي، دی را رهي سو چې زه ورسم چې دا څه خلک دي، چا ته به ووايم چې راسي دا ورور راسره ښخ کي.

مسلم چې راغی د دې خلکو باچا مړ دئ، باز يې ايله کړی دئ د هر چا پر سر چې کښېنې هغه باچا دئ، نو د خدای عالم دئ، باز ايله دئ يو وار باز راغی د مسلم پر سر کښېنستی، خلکو ويل باز خطاوتی.

خير ! خو په درې ځلو باز د مسلم پر سر کښېنستی، مسلم يې راکش کی، باچا سو، هغه خپل ورور يې هېر سو.

"دا تأثير د هغه مرغه د زړه و، چې خوړلی يې و"، دا مړ ورور يې پروت دئ تر دې وني لاندې. وروسته درې تک سپين مرغان راغله په دې ونه کې کښېنستله، دې يوه مرغه ويل دا څنګه ښه ځوان دئ، دې بل مرغه ويل :

دا سړی خو نه دئ مړ، او د دې وني په پاڼو به جوړ سي.

دې بل ويل : راسئ چې دا پانې ور ورژوو ګوندې يوه پاڼه يې په خوله کې وموښلې. پانې يې ور ورژولې، يوه پاڼه د دې خونکار په خوله کې

ولوبده، د دې پاڼي اوبه يې په خوله کې توی سوې، قدرت د خدای دئ دا سړی ژوندی سو، بیرته جوړ سو، داغسي راپورته سو شاوخوا يې وکتل چې زما ورور څه سو؟ خو ورور يې نه ولیدی.

دستي راولاړ سو پر يوه لوړه غونډۍ وخوت شاوخوا يې وکتل چې زما ورور څه سو؟ خو هیڅ پته يې نه کړه پیدا.

وروسته يې مخ راونیو را ږهي سو څو شواروزه يې مزل وکی، څو يو ځای ته راغی چې ډېر عالم سره ټول دي دغسي د خلکو غلغلې دي، دی چې ورته راغی که ګوري يو باچا مړ دئ خلک پر پاچهي نه جوړېږي، باز يې ایله کړی دئ، د هر چا پر سر چې کښېنوست، هغه باچا دئ.

خونکار هم سیل کوي، يو ګونبه ځای حیران ولاړ دئ، باز راغی د خونکار پر سر کښېنستی، خلکو ویل باز خطاووت.

بیا يې باز ایله کی د دې وار بیا د خونکار پر سر کښېنوست.

خیر! خلکو هم قبول کی خونکار يې راکش کی باچا يې کی، "دا سبب د هغه مرغه د سر و، چې خوړلی يې و".

مسلم په يوه ښار کې باچا سو، خونکار په بل ښار کې باچا سو، يو تر بله نه دي سره خبر، د مسلم باچا خالص زامن پیدا کېږی، څو اووه زامن يې سوه او د خونکار باچا دا لوڼي زېږي، خو دغه خونکار چې لور يې وزېږي هغه دستي مړه کي، لور نه پرېږدي وژني يې[3].

آخر ته ماينې يې يوه لور وزېږوله څو خونکار خبر ېدی و يوې دايي ته يې پټه ورکړله، چې ته دا لور راساته او د هغې مزدوري به يې هم په پټه ورکړله. دې دايي دغه لور ځني واخیستله، نوم يې (شمائله) پر کښېښو، ساتي يې، "عمر دئ تېرېږي"، دغه شمائله لو سوله.

خورا ډېره ښایسته ده دا دايي راغله د شمائلي مور ته يې وویل چې لور دي اوس لو سوله، او خورا ډېره ښایسته ده، هر څه چې پېښېږي پلار يې په خبر که. مبادا سبا به يې خپل پلار خونکار باچا په خبر سي، چې يوه ښایسته

---

[3] د دې لوڼو د وژلو سبب يې دا دئ چې خونکار ته به هغه خپله میره ور په یاد سوله، نو ویل به يې دا خو به هم هغسي سي، نو به يې مړه کړله، د میړ کسات يې ځني اخیست.

نجلی ده، خونکار خو ناخبره دئ، چې په زوره به يې کش کي، نو به ستاهم او زما هم او د خونکار مخان تور وي، ولي خو د خپلي لور سره به زنا کوي.

مور يې فکر وکی چې نبه وايي، نو يې شمائله راوغوښتله خپل کور ته يې راوستله، شمائله پر بام وختله په مکې کي شاوخوا ګوري سيل کوي، د هغې خوا خونکار کور ته راتلی، دا شمائله يې د دباندي څخه وليدله، ډېره يې خوښه سوله پر مين سو، کور ته چې راغی د ماينې څخه يې پوښتنه وکړه چې دا نبځه څوک ده؟ دې ورته وويل چې دا دي لور ده. ده ويل زما لور د څه وه؟ درواغ مه وايه.

دې ماينې يې دانکل ورته وکی چې ...

نو خونکار ورته وويل چې ورسه مخامخ يې پر ما راوله، ماينې يې هم د بامه څخه راشوه کړه مخامخ يې پر راوستله، نو خونکار وويل چې دا لور مي د مرګ وړ نه ده، نه يې وژنم، ليکن مېړه هم نه ورکوم، دا په شرط ده، چې څوک دا شرطونه پر ځای نه کي نه يې ورکوم، هر چا چې دا شرطونه پر ځای کړه دا زما لور د هغه ده، زما پاچهي هم اووه روځي د هغه ده، او که يې نه کړه پر ځای د هغه سر به غوټ پرې کېږي.

د شمائلي د نبايست نوم په ټولو نبارو کي ولاړ، نبه نبه ځوانان شازاده ګان پر عاشقان سي، راسي دا شرطونه نه کي پر ځای سرونه يې غوټ پرې کي مړه يې کي.

يوه ورځ د مسلم باچا شپږ زامن په نبکار راوتلي دي، نبکار کوي، په دښت کي ګرځي که ګوري په دې دښت کي پر يوه بوډې پښې سول.

دې بوډې ورته ويل چې تاسي څنګه نبه ځوانان ياست ولاړ سئ د خونکار باچا لور ده شمائله چې داسي نبايسته ده، داسي و داسي، څنګه و څنګه ... ده.

خو دوی يې نادیده پر عاشقان کړل، بس دوی هم د روه را رهي سول، د مور او پلار څخه يې رخصت راوانه خيست، هله هله مزل پر مزل د شمائلي ځای ته راورسېدل، دوی هم خبر ورکی، د شمائلي د غوښت نغاره يې وډنګوله، خونکار ور وغوښتل ورته ويې ويل چې تاسي ډېر نبه ځوانان ياست پر مرګ مي نه پېرزو کېږئ، زما د لور شرطونه خورا ګران دي ارمان

به وکئ.

خو دوی نه درېدل، ویل یه موږ ورځو ستا د لور شرطونه پر ځای کوو، لور دي غواړو، ته يې شرطونه راوښیه باچا ویل شرطونه يې دا دي :

۱. د اوسپني کونده به د لرګي په تبر ماتوئ.

۲. د شمائلي ژړه غوا چې ښکر يې په الماسو کي نیولی دئ، دا به لوشئ.

۳. دغه غوا چې ولوشئ شیدې به يې درې واره په ځغاسته وبام ته خېژوئ.

۴. شګي او ایږدن يې سره ګډ کړي دي نیمه خونه يې په ډکه کړې ده، دا به سره جلا کوئ.

۵. زمری به راولئ د باچا د زمري سره به يې جنګوئ، که يې دا زمری مات نه کی هم يې بایلوله.

٦. د شمائلی د بنګلې لار به پیدا کوئ چې یعني د کمي خوا د دې د ناستي ځای ته لار ورځي.

دغه شرطونه يې ور وښوول، ویل دا به پر ځای کوئ، که مو د دې شرطو څخه یو پر ځای نه کئ یا د رڅخه پاته سو، دستي مو سر د تنه څخه جلا دئ.

اول وار دغه تر دوی کشر ورور ورته ویل که ما وګټله هم د لالا ده، که آبل وګټله هم د لالا ده، خو دغه کشر ورور يې اول وار راغلی د لرګي تبر يې د اوسپني پر کونده راپورته کی، ډب سو د لرګي تبر مات سو کونده خونه ماتېږي.

سر جلاد ورته ولاړ دئ سر يې غوټ ځني پرې کی.

بیا يې دوهم ورور پر راتېر سو، دې هم شرط نه کی پر ځای جلاد پر راتېر سو، چې اوس يې سر پرې کي، ده ناره پر وکړه :

که څوم دئ لویه خدایه نن د دې میاشتي څوم دئ

زما يې یو ورور دئ وژلی، چې دا زما سر پرې کوي دا يې دوهم دئ

دا مسری "څوک چې غواړي شمائله سر خو به بایلي خود به يې بایلي" وروسته تر هري نارې ویله کېږي.

څه سر دي ګرځوم دا پنځه ورونه پنځه سره مړه سول، او هر يو چې سر به يې ور پرې کاوه دغه پورتنی ناره به يې وکړه، دا يې تفاوت دئ : "دا يې دوهم دئ"، آبل ويل "دا يې دريم دئ"، آبل ويل : "دا يې څلرم دئ" ...

څو شپږم مشر ورور ته وار ور ورسېدی، ده هم شرط نه کی پر ځای جلاد پر راتېر سو، چې اوس يې سر پرې کي، ده ورته ويل چې ته وده، ناره يې وکړه :

يو که کښته د بابا شينکيه کښته

پر جلات مي سلام وايه چيري نوم د خونکار اروې ځني تښته

خير ! سر يې ځني پرې کی شپږ سره مړه سول.

جلات خان د دوی کشر ورور دئ، چې بېخي کوچنی و کور پاته سوی و، خير جلات خان کوچنی دئ، د مسلم باچا کشر زوی دئ خورا ډېر پر ګران دئ، ولي هغه شپږ زامن يې مړه سول دا جلات خان هره ورځ په کوڅه کي د يوې بوډې د زوی سره بجلي کوي، خو دا د بوډې زوی بجلي ځني وګټي، جلات خان يې بيرته په زوره ځني واخلي، د بوډې زوی په ژړا کور ته ولاړ سي، مور يې ورته وايي چا ووهلې، دی وايي جلات خان په زوره بجلي راڅخه واخيستې، وې وهلم، خو هره ورځ يې دغه حال دئ.

يوه روځ يې مور ورته ويل که يې نن ووهلې، نو ورته ووايه که ته داسي ښه يې د خپلو ورونو بازخواست وکه، چې ځنګه مړه سول، ته پر ما زلنده سې، د بوډې زوی ويل ښه دئ.

بله ورځ بيا د بوډې زوی د جلات خان سره بجلي کوي، خو بيا د بوډې زوی ځني وګټلې بيا جلات خان ووا هه بجلي يې په زوره ځني واخيستې، د بوډې زوی ژاړي ورته وايي : که ته داسي ښه يې د خپلو ورونو بازخواست وکه.

جلات خان چرت يووی چې زما نو ورونه د څه وه، خو بجلي يې تولې د بوډې و زوی ته ور وغورځولې کور ته را رهي سو، راغی مور ته وايي ادې ! داسي مي پر دا سر درد دئ، ته نو کی نيني راوکه چې و دې تندي ته يې ونيسم، چې سر مي تکور سي، ګوندي دا درد يې وشلېږي، "پر مور خو ډېر ګران و نو يې د هغه نورو ورونو د حال څخه نه خبر اوه، ولي ويل يې دی به هم

پسي ولاړ سي خونکار به يې مړ کي"، کړايي يې باندي کې نينې يې وکړې په کړايي کي سړې پرتې دي جلات خان ورته وايي هله ادې ته نوکي راکه چې زې و دې تندي ته ونيسم، دې چې مټ په ډک کې. جلات خان په دواړو لاسو د مور مټ پر دغه تودو نينو ټينګ ونيوی ويل ژر کوه ما ورونه درلوده که نه؟ او څه سول؟ د مور يې لاس وسو، ويل "د خدای پار دئ"، لاس دي راوسو، ايله مي که، خبروم دي. څو جلات خان قسم په وکې د مور لاس يې ايله کې، نو مور يې د ورونو کيسه ورته وکړه، چې داسي شپږ ورونه دي وه، داسي پر شمائلي باندي خونکار باچا مړه کړل، داسي، داسي و داسي ...

خير ! جلات خان په حال خبر سو، دستي را رهي سو، مور ته يې ږغ ونه کې، هله هله ... دا دئ يوه ځنګله ته راورسېدی.

که ګوري يو فقير ملنګ يې وليدی چې ټوله په خپلو ورښتانو کي پټ دئ، نو جلات خان راغی ورته ودرېدی، پر ملنګ يې ناره وکړه :

که ببر دئ شاه فقير سر مي ببر دئ

يوه نېکه دعا راکه، چې په خوا مي د خونکار باچا سفر دئ

فقير هيڅ ږغ ونه کې، بيا جلات خان ناره پر وکړه :

که ببر دئ فقير ګل سر مي ببر دئ

يوه مسته دعا راکه چې په خوا مي شمائلي سخت سفر دئ

فقير ال کړه، سر يې راپورته کې ويل څوک يې؟ څه کوې؟ جلات خان دا خپله کيسه ورته وکړه چې داسي دئ، داسي دئ، داسي ځم ... فقير ورته وويل چې د مور و پلار څخه دي حق پليت را اخيستی دئ که يه؟ ده ورته وويل : يه ! فقير وويل ولاړ سه د مور و پلار څخه حق پليت راواخله نو راسه چې زه دعا درته وکم، هغه نور ورونه دي پخپل سر تللي وه پای يې څه سو؟

جلات خان بيرته کور ته راغی پر مور يې ناره وکړه :

که مرلی[۴] يه د جلات خان په لاس مرلی يه

که را خپل کې موري ستا د ځګر پی يه

---

[۴] مرلی : توله دو زبانه را میگویند که مار گیر در وقت مار گرفتن آنرا می سراید.

"يعني موري ! حق راخپل كه" زه ځم.

مور چې يې فكر وكى چې نه پاتېږي، خو ورته ويل يې حق مي در خپل دئ، په مخه دي ښه.

بيا راغى پر پلار يې ناره وكړه :

كه مرلى د جلات خان په لاس مرلى يه

كه راخپل كې پلاره ستا ډېرې خوارى يه

پلار يې هم دعا ورته وكړه، ويل ځه زويه پر ټولو بلاوو برسېره سې.

جلات خان بيرته را رهي سو، بيا ملنګ ته راغى، بيا يې هغه ناره پر وكړه :

كه ببر دئ شاه فقير سر مي ببر دئ

يوه مسته دعا راكه چې په خوا مي شمائلي سخت سفر دئ

فقير سر راپورته كى، ويل د مور و پلار څخه دي رخصت راواخيستى؟ ده ويل هو ! نو فقير ناره پر وكړه :

كه ببر دئ د فقير سر خو ببر دئ

يوه ښه دعا مي در كړه ورځه لاس دي پر اوو بلاوو بر دئ

(يعني مقصد دي حاصل سه) نو جلات خان ته ملنګ وويل چې ملا ميرو زما مريد دئ، او د خونكار باچا ملا دئ، دا زما خط چټى (رقعه) درسره واخله هغه ته به يې ورکې نو ملا ميرو به كومک درسره وكي.

جلات خان د ملنګ څخه چټى (رقعه) راواخيستله (ملنګ په خط كي د ده ډېر سپارښت وليكى) جلات را رهي سو، هله هله دا دئ راغى يوه بل څنګله ته، كه گوري يوه زړه زمرى ده د دې زمرى په پښه منده تللى دئ، ناري وهي په عذاب ده، جلات خان ورته راغى.

ويل آ زمرى ! زه به دغه منده د پښې څخه در وكاړم، دې زمرى په زبان حال يا په سر ښورولو دى وپوهاوه چې ښه دئ. جلات خان يو غار وكيندى په ننوت، او يوه لو سنګړه يې پر سر ور كښېښوله چې كه زمرى خوږ سوله زه به په غار كي يم، دې زمرى تر چوله پښه ور ننه ايستله جلات خان منده ونيو كش يې كى، دې چغه كړه ! د څنګله ټوله زمريان راحاضر سول ويل خير ! دې ويل خير خيريت دئ، هو هغه بيا دوهم وار منده څني كش كي خو وې كيښې. زمرى ډېره خوشحاله سوله پښه يې ښه سوله، دا

زمري د ټولو زمريانو انا ده، مشره يې ده، نو يې دې زمريانو ته وويل چې دې انسان له ما سره ډېر ښه کړي دي، تاسي به هيڅ نه ورته واياست خو را خدمت به يې کوئ، ټولو ويل پر ستر ګو!

نو جلات خان د غاره راووت ټوله زمريان ورته په سلامي سوه، د ده خدمت کوي، څو زمري حکم وکی چې ولاړ سئ تارو ورته راوړئ، زمريان ولاړه تارو يې ورته راوړی، ورته کښې يې ښو، جلات چې تارو وليدی ناره يې وکړه:

شاه زمري چې پر تور ځنګله دي کور دئ

دا تارو دي ما ته راوړی، شاه زمري يه د تارو پخلنګ په اور دئ

چې يعني دلته خو اور نسته نه اورلګيت سته او زه خو انسان يم اوم يې نه سم خوړلای خود را رخصت سو.

خير جلات خان چې د زمري څخه را رخصتېدی، زمري ورته وويل چې څه غواړې؟ ده ويل هيڅ! څو زمري دې واره ورته وويل چې څه غواړې؟ ده به ويل هيڅ آخر زمري د خپلو برېتو څو تاره ورېښتان وکښله ده ته يې ورکړه ويل يې چې هر چيري دي موږ په کار سوو، دا بريت په اور کي وسوځه موږ به دستي حاضر سو.

نو را رهي سو پر لاري ځي يو بزګر اوبه لګوي پر مځکه يې اوبه راسمي کړي دي، که ګوري په يوه پوله کي داسي مېږيان راوتلي دي، چې دغه مځکه يې توره اخيستې وه، د دې جلات خان زړه پر وسو، نو بزګر ته يې وويل: آ بزګره! دا پوله دي څو حاصل کوي؟ ده ورته وويل چې شل منه! جلات خان ورته ويل پر دې پوله اوبه مه ايله کوه زه به يو په دې قيمت درکم، بزګر هم ويل ښه دئ. بس اوبه يې ځني واړولې، شاوخوا يې ځني وترلې. مېږيانو چې دا ښکي وليدله، جلات خان ته مندوشاه[5] راغی چې زموږ مېلمه يې. جلات خان چې يې راوستی مېږيانو د ملخ پښه ورته کښېښوولې، جلات خان ويل په عزت اوسئ ستاسي مېلمستيا راورسېده زه نو رخصت يم، خو جلات خان ځني را رخصت سو، دې مېږي هم بريتونه

---

[5] مندوشاه – د مېږيانو پادشاه.

ورکړه ویل هر وخت چې دي مور په کار سوو دا بریت اور ته ونیسه، مور به ټوله حاضر سو. جلات خان را رهي سو، دا دئ د خونکار ښار ته راورسېدی، ولاړی د ملا میرو کور یې پیدا کی، چې راغی د ملا میرو پر سرای یې ناره وکړه :

یو که لور دي ملا میرو سرایونه لور دي

ته راووزه میرو ګیه ! دا ښایسته جلات ولاړ دئ مسافر دئ

(یعني جلات داسي ښایسته ځوان دئ ته خو راووزه ویې ګوره)، دستي ملا میرو راووت ویل خدمت ! جلات د ملنګ کاغذ ورښکاره کی، ملا میرو چې وکتی ویل ډېر ښه دئ، دستي یې حجرې ته راوستی د ځان طالب یې کی، سبق یې په شروع کی، دی ډېر چالاک و، ذهن یې درلودی په لږ موده یې کتابونه ټوله خلاص کړه، ډېر هوښیار فهمیده سړی سو.

یوه ورځ د قاضي لور مړه ده، ملا میرو پاتا ته تی، نو یې ماینې ته وویل چې بیا طالب ته د ګل غوتی[٦] په لاس ډوډۍ ورولېږه، دی ولاړی ماینې یې د ډوډۍ کاسه تیاره کړله د ګل غوتی په لاس یې ورکړه چې ملا جلات طالب ته یې وروړه، ملا جلات چې خبر سو، چې د ملا میرو لور راځی (جلات خان خو ډېر ښایسته و) دستي یې لری پیدا کی، په سر کي یې وتړی ویل چې فساد راځخه پېښ نه سي، د ملا میرو د لور به خوا راځخه وګرځي بیرته به ولاړه سي، خیر ګل غوتی چې راغله (چته پېغله ده) چې جلات یې ولیدی بس په دغه حال کي پر عاشقه سوه، دالته غوځاره سوه، مور یې پسي راغله چې دالور مي څه سوه، مور چې یې راغله چې جلات خان یې ولیدی د دې هم خوښ سو، داهم پر عاشقه سوه، خیر خو دې لور و مور چې هر څه ورته وکړه دی ګردسره سترګي نه وراړوي، بله روځ چې ملا میرو راغی دې ماینې یې ورته ویل چې راسه سړیه دا ګل غوتی به و دې ملاجلات ته ورکړو، ملا میرو هم ویل ښه دئ، ملا میرو راغی ملاجلات ته یې خپله لور وروښښله، ملا جلات ناره پر وکړه :

یو که تورہ ملا میرو له رنګه تورہ

ګل غوتی دي ما ته راکړه – ګل غوتی زما په دین و دنیا خوره

---

[٦] ګل غوتی د ملا میرو لور وه.

چې يعني زه يې نه کوم ملايان ټوله سره خوابدي سوه، ګرده ولاړه دی هم په حجره ننوتی، ملا میرو وویل دا څنګه کار وسو؟ مایې يې ورته ویل دا خو لا ښه سو، د ګل غوتی ورور سو خلک به تهمت نه وایي.

جلات خان اوس نو د سره څخه لری وغورځاوه ګل غوتی پر عاشقه ده دا د ملا میرو لور د شمائلي مجلسي وه، څو شپې پرله پسې نه ورغله، آخر ته يې پوښتنه وکړه چې دا ګل غوتی ولي نه راځئ؟ یوه ښځه يې ورته راولېږله چې ورسه ګل غوتی ولي نه راځي؟ هغه چې راغله جلات خان يې ولیدی دا هم پر مینه سوله، دالته پسې کښېنسته.

بله ورځ یوه بوډی ده چې د شمائلي له پاره يې د ګلانو دستې جوړولې، دا بوډی ده ګرځي د ځان سره ګډه ده، جلات خان و نورو ښځو ته ویل چې دا څه وایي؟ هغو ورته ویل چې د دې هم یو زوی ورک دئ نوم يې "جلات" دئ (جلات خان موقع پیدا کړه) ویل هغه خو زه یم، راغی بوډی ته ودرېدی چې ادې ! "هغه بوډی هم شوقي وه جلات خان ښایسته و" ویل قربان چیري وې زویه ! بس را رهي يې کی د دې بوډی دوه زامن نور وه، د یوه نوم مومندی د بل نوم سومندی دئ، دوی دواړه زرګري کوي، مور يې راغله ویل زامنو ! هغه ورک ورور مو دغه دئ پیدا سو.

آبس جلات خان يې پر زرګري کښېناوه (جلات خان بچه مرد هلک و نهایته ښایسته و هر څوک به دده دیدن ته راتلی) نو داسي يې دوکان په چل کي سو، چې په لږه موده کي مومندی او سومندی خورا دولتمند سول.

یوه ورځ دغه بوډی د ګلانو ګډی جوړوي جلات خان ورته وایي چې دا څه کوې؟ بوډی وایي دا دغه د شمائلي مجلسیانو ته ور وړم، جلات خان ورته وویل چې دا کمه ګډی اخلي؟ دې ورته وویل چې د سودې آخره ګډی دا اخلي، "نو جلات خان خو نقاش هم و"، پخپله يې یو ګډی جوړه کړه. د سودې په آخره کي يې واچوله، بوډی چې ګلان یووړه هلته يې ووېشله، آخره دسته شمائلي واخیسته د شمائلي خوښه سوله، شمائلي ویل آ بوډی انا ! دا دسته چا جوړه کړې ده؟ دې ورته ویل زما یوه پکه لور ده هغې جوړه کړې ده، شمائلي ورته ویل چې ولي دي دا دونه عمر نه راوستله، سبا به يې خامخا درسره راولې، چې زه يې وګورم. چې بوډی هر څه وکړه

چې د سر يې بوی ځي څنګه ده ... خو مجبوره يې کړه چې خامخا به يې نن شپه راولې ! بوډی چې کور ته راغله حيرانی اخيستې ده چې څه به کوم، لور خو مې نسته، شمائله به مې مړه کي، راغله جلات خان ته وايي چې زويه ! شمائله خو داسې وايي، د دې پای يې څه؟ جلات خان ويل دا خو اسانه خبره ده، ورسه و ګل غوتی ته ووايه چې دا ستا کالي و ګېنه ټوله راکه، بوډی هم راغله د ګل غوتی جامې يې ټوله جلات خان ته راوړې، جلات خان د ګل غوتی کالي واغوستله، د پنبه تي (پستان) يې جوړ کړه سر يې بيا په لري کي وتاړه، ويل چې بوډی درواغجنه نه سي او زما خو کوشی هم نسته، دا ده مانښام بوډی دمخه ده جلات خان په پسې دئ، راغله د شمائلي کره، نو جلات خان تر پايه چې ورځي چپه پښه اخلي (چې وايي شک يې راونه رسېږي) شمائلي چې جلات وليدی چې ورته وې کتله پر مينه سوله، نو يې ناره پر وکړه :

يو که توري شاه زرګري سترګي توري
شاه زرګري که ته نر وای نجوني نوري

"يعني کشکي ته مي زرګري نر وای".

جلات خان فکر وکی چې شک يې نه در ورسېږي نو يې پر شمائلي ناره وکړه :

يو که توري شمائلي سترګي توري
شمائلي که ته نر وای نوري نجوني وای".

"يعني کشکي ته نر وای نوري نجوني وای".

د شمائلي شک نه ځني خېژي، اوس نو په جلات خان ازمويښتونه کوي چې نر دئ که ښځه؟ اول چې کښېنسته د جلات خان زنګون يې پر خپلو ورنو سربېره کی چې زنګون به کښېکاږي، بيا يې خپل زنګون د ده پر ورانه سربېره کی چې ګوندي ده ته به خوند ورکي، خو جلات خان لکه ښځه هيڅ ادرم[7] نه پر کېږي. بيا يې د ګلانو دستې جوړې کړې، تر ځايو يې ور لاندي کړې چې که ښځه وه دا د ده دسته به خزانه سي، او که نر و تازه

---

[7] ادرم : تأثير. اغېزه.

به وي، ولي ښځه خو گرمه ده، جلات خان فکر وکی، چې دا زما دسته خونه خزانېږي، زه خو نارنیه یم.

نو یې سهار وختي د بلي ښځي د ځای څخه پته د ګلانو دسته راواخیسته تر خپل ځای یې لاندي کړله، خپله دسته یې هلته کښېښوولە.

خیر ! خو هر څه چې یې وکړه تر پایه شمائلي نه وپېژاند "ویل دا شاه زرګره ده"، دوې درې شپې یې تېرې کړې، خو بله ورځ بوډی ورته راغله چې دا زما لور را پرېږده مېړه یې راغلی دئ کور ته یې بیایي، نو جلات خان یې را رهي کی کور ته راغله چې هغه جامې یې وکښلې خپلي جامې یې واغوستلې نو په یوه کوټه ننووت، د زرګرئ اسباب یې ورسره واخیست و دې مومندي و سومندي ته یې ویل چې په ما دا یو څو عمر کار مه لرئ. جلات خان په دې کوټه کي و زمري ته وجوړېدی، زمری جوړوي، کار یې وکی وکی، هله هله داسي زمری یې جوړ کی چې ډېر ښه ایسي، کُل یې تر مریو، غمیانو وکیښ نو یې نس ګوک (خالي) و رپرېښو او په پای کي یې پېچ ورکی چې وې پېچې لکه دربچه دونه سي، او یو بل پېچ یې پکښي کښېښو، چې دا وپېچې زمری بازی کوي، وروسته جلات خان و مومندي ته ویل چې زه په دې زمري ننوزم ما په شا که باچا ته مي یوسه، باچا به وایي چې دا څنګه ښه زمری دئ نو خود به ته ورته ووایې چې دغه پېچ یې وپېچې دا زمری بازی هم کوي.

څو ورځي پس به راسې باچا ته به ووایې چې زما زمری راکه، کور ته به مي راوړې.

آبس جلات خان په زمري ننوت، مومندي واخیستی باچا ته یې دا زمری راوړی. باچا زمری ورته وتړی هره ورځ بازی ورته کوي، د باچا سات په تېر دئ، په دې مابین کي شمائله خبره سوله چې پلار دي داسي زمری لري.

شمائلي پلار ته حال راولېږی چې دا زمری راواستوه، چې مور یې هم وګورو او څو ورځي سات په تېر کو. پلار یې هم زمری ورته راولېږی. چې شمائلي ته یې زمری راوست، زمري بازی ورته وکړې، دا د شمائلي مجلسیاني څوک پر سپرېږي څوک یې تر لکی کشوي، تر نیمو شپو یې

ساتېرى په کاوه، وروسته ټوله ستړي سوې راغلې ډوډۍ يې وخوړه، بېدې سوې، زمرى يې وتاړه، چې ټوله بيدې سوې شمائله هم بيده سوه. جلات خان د زمري څخه راووت ورغى د شمائلي پلنګ ته، د شمائلي د پلنګ سره څراغان لګېږي، جلات خان يې د سر څراغ و پښو ته د پښو څراغ يې و سر ته کښېښو، خپله ګتمى يې د دې په ګوته، د دې ګوتمى يې په خپله ګوته کړله، د دې دسمال يې ځني واخيست، خپل دسمال يې ور پرېښو، نو بيرته راغى په زمري ننووت.

شمائله چې سهار راويښه سوه، اريانى واخيستله چې دا څه نکل دئ؟ دا سړى د کمي خوا راغلى دئ؟ ولي دا ګوتمى خو د نارينه ده، نو يې ناره وکړه:

که کرار دئ نن زما زړه ناکرار دئ

تاسي کښېنئ سهېلى[8] دا په لاس ګوتمى زما ده که د يار ده

خير! سهېلى هم اريانى واخيستلې، خو دغه روځ يې په چرت تېره کړه، برغ يې ونه کى، بيا يې په زمري بازى کولې، بيا مانښام سو، بيا بيدې سوې، جلات خان بيا د زمري څخه راووت، بيا و شمائلي ته راغى، خو د دې واري يې مچه ځني واخيسته، بيرته په زمري ننووت.

دا چې راويښه سوه مخ يې لوند دئ، دوباره يې ناره وکړه:

که کرار دئ نن زما شوى کرار دئ

تاسي کښېنئ سهېليو چې پر مخ مي د خوني زمري پرهار دئ

خو شمائله پوه سوه چې دا په زمري کي علت دئ، خو زياته يې برغ ونه کى، بيده سوه. چې سهار سو نو يې ټولي سهېلى (مجلسياني) شمائلي رخصت کړې ويل دا څلور ورځي به نه راځئ. سهېلى هم ولاړې، يوازي دا و زمرى پاته سوه، چې مانښام سو مينځي ډوډۍ ورته راوړله، شمائلي يو څه وخوړله، او نوره يې دالته د سره سره پټه کړله، مينځه يې وشړله، ويل څه! پام کوه چې رانه سې زه بيدېږم.

مينځه ولاړه شمائلي ځان پر خوب واچاوه، مينځه چې ولاړه شمائلي

---

[8] سهېلى: مجلسياني.

پر زمري ناره وکړه، څه به يې ويلي وي؟ وابه يې روې :

که کرار دئ نن زما زړه ناکرار دئ

ته راووزه د زمريه ! که غوبه يې که چاميار[۹] يې زما يار يې

جلات خان چې دا واروېده فکر يې وکی چې څوک نسته او شمائلي پېغور درکی، نو ده ناره پر وکړه :

نه غوبه يم نه چاميار يم لويه خدايه

ښايسته جلات مي نوم مسلم مي پلار دئ

خود جلات خان د زمري څخه راووت، سره غېږ په غېږ سوه، سره کښېنستله، هغه ډوډۍ يې وخوړله، جلات خان ورته ويل چې څنګه به سي، دا شرطونه به پر څه ډول پر ځای کم؟ دوباره دې شمائلي دا خپل شرطونه داسي ور وښوول.

۱. دا زما د سر وربښته به هغه د اوسپني تر کوندې وپېچې دلرګي په تبر به يې ماته کې.

۲. دغه زما دستمال به غوا ته وښوروي نو به غوا درته ودرېږي، وبه يې لوشې.

۳. دغه زما ګوتمۍ به د هغې غوا په شيدو کي ووهې، هغه به پوڅه سي بام ته به يې په تاخت وخېژوې.

۴. زما د ځای لار زما د پلار تر تخت لاندي ده، دی به ترلاس ونيسې چټک به يې ولاړ کې ته به راسې.

او هغه نور دوه شرطونه زما نه دي زده، ده ورته وويل هغه زما زده دي، چاره به يې وکم (دجلات خان خو زړه پوره دئ)، خو بيرته راغی په زمري ننووت.

خير سهار موندی وباچا ته راغی چې صاحبه ! هغه زما زمری راکه، اوس نو بسته سات به دي په تبر سوی وي، باچا هم حکم وکی زمری يې ورته راوغوښتی، زمری يې د شمائلي څخه راواخيستی، رايې وړی د موندي په لاس يې ورکی، موندي هم زمری را په شا کی، چې کور ته يې

---

[۹] موچې.

راوړی جلات خان د زمري څخه راووت، فوراً يې خپله درښي وکړه پر آس سپور سو، راغی باچا ته يې سلام وکی چې صاحبه ! زه ستا د لور شرطونه پر ځای کوم. که مهرباني وکې او را معلوم يې کې. خير ! خو باچا هر څه ورته وويل چې مه کوه ارمان به وکې، ده ورته ويل چې : "وي دي".

باچا اول د اوسپني کونده د لرګي تبر، په لاس ورکی چې دا کوند په دې تبر ماته که، جلات خان هم ماته کړه.

بيا يې هغه نور شرطونه ورته وويل چې دا ... داسي او دا ...

لنډه دا چې جلات خان دا څلور شرطونه پر ځای کړه.

وختي چې پنځم شرط يې پر ځای کاوه نو راغی د شپې په هغه د اږدنو او شګو په خونه ننوتی د هغه مېږي برېت يې اور ته ونيو، يو ګړی چې وسو هغه مېږيان چې د بزګره يې خلاص کړي وه ټوله را حاضر سوه، ويل خدمت! جلات خان حکم پر وکی چې تر سهاره پوري به دغه شګي او اږدن داسي سره جلا کوئ، چې يوه دانه ګډه سره پرې نه ږدئ، که يوه دانه سره ګډ پاته سي زما مرګ دئ.

مېږيان هم ورته وجوړېده يو دم يې شګي و اږدن داسي سره جلا کړه چې يوه دانه يې پرې نه شوول، مېږيان يې رخصت کړه دا شرط يې هم پر ځای کی.

بيا چې يې زمری د باچا د زمري سره جنګاوه نو ولاړ پټ يې د هغې زمرۍ برېت پر اور کښېښو، دستي زمريان راحاضر سوه، يو غټ زمری يې راوستی د باچا د زمري سره يې وجنګاوه، د باچا زمری يې ور مات کی، دا شرط يې هم پر ځای کی، "خو چوک چوکه" سوه شرطونه يې ټوله پر ځای کړه، شمائله يې په نره توره وګټله، باچا هم شمائله په لاس ورکړه.

باچا فکر وکی چې دا ګرده علت په دغه د مومندي په زمري کي و، خورا قهر ورغلی دئ، مومندی يې راوغوښتی حکم يې پر وکئ چې بو يې زئ مړ يې کئ. د مومندي لاسونه يې ور وترله راکش يې کی، مومندی چې د جلات پر رده راغی نو يې ناره وکړه، "چې جلات خبر سي" :

جلات خانه ورووره ! ولي دي موږ هېر کړو

جلات خانه لاس ترلې ترتا تېر کړو

جلات خان چې دا نارہ واروېدله و خونکار باچا ته يې وويل چې اوس نو اوه ورځې پاچهي هم راکه، خونکار هم پاچهي دستي ور ايله کړه، جلات خان چې د اوو ورځو باچا سو، دستي يې حکم وکی چې د خونکار سترګي وکاږئ، او موندی و سومندی مه وژنئ.

دستي جلاد د خونکار سترګي وکښلې ړوند يې کئ، اووه ورځې تېرې سوې، جلات خان ورغی ملا ميرو يې راوستی، پر تخت يې کښېناوه، باچا يې کی، موندی و سومندی يې ور وزيران کړل.

جلات خان خونکار و شمائله او نوره عمله ټوله را رهي کړله د خپل پلار ښار ته يې راوستله، مسلم باچا خبر سو، چې هم دي زوی راغی او هم يې هغه باچا راوستلی دئ چې ستا شپږ زامن يې وژلي وه.

مسلم راغی نو يې ورته وويل چې ولي؟ ظالمه څونه ځوانان دي مړه کړل او دا لوڼي دي ولي وژلې؟

خونکار خپله کيسه د سره څخه تر پايه پوري و مسلم ته وکړله چې داسي ... و داسي ... و .

وروسته مسلم ويل ته خونکار يې، ده ويل هو ! ويل هغه مسلم ورور خو دي زه يم، نخښې يې سره وويلې، وروسته يې سره وپېژندل، په غاړه کي يې لاسونه سره واچول، خورا يې ډېر سره وژړل، پر دې خپلو تعداوو يې افسوس وکی، خو تر ورخ تېرې اوبه بيرته نه راګرځېدلې، صبر يې سره وکی سره کښېنستله، جلات خان او شمائلي خپل عشرت کاوه ... و بس

کيسې ولاړه پورته - زه راغلم کور ته

تبصره

د شمائلي د نقل د نارو وزم :

۱. اول او وروسته تر هري ناري دا ويل کېږي :

څوک چې غواړي شمائله، سر خو به بايلي، آخود به يې بايلي

يو که کښته د بابا "وا" شنکيه کښته "لا" شنکيه کښته.

مير جلات مي سلام وايه، چيري نوم د خونکاري اروې "لا" ځني تښته ! آ "لا" ځني تښته.

۲. اکثراً چې يوه مسرې يې لنډه وي د سر جمله يې مکرراً (دوه واره) ويله

کېږي او چې اوږده وي تکرار ته يې حاجت نسته، فقط پخپله يې وزم پوره راځي.

۳. د ټولو نارو د دوهمې مسرې وروستۍ جمله خامخا دوه واره ويله کېږي، نور نو زياته زه د نارې وزم په قلم نه سم ښوولای، دا د جزب الصوت د آلې کار دئ يا په اروېدو اړه لري، وبس.

عذر

د اميانو څخه ليکلي ما قصې دي
د مينو ښې خوږې نارې پکښې دي

دا په ډېر زيار و زحمت ما غونډي کړي
چې راغلي مې پر وچولي خولې دي

نه زيادت او نه کمبود مې پکښې کړی
د هم هغه نقلچي د خولې جملې دي

د هر قوم راز معلومېږي له قصو څخه
د هر چا هنداره خپلي افسانې دي

که څوک نور څه اهميت نه ورکوينه
د تفريح او ساتېري د پاره ښې دي

دا قصې خلک په ډول ډول کړينه
څوک وايي داسې څوک وايي داسې يې نارې دي

که څه زيات يا کم غلط درسې په سترګو
عفوه غواړم ځکه دا د بل د خولې دي

محمد گل "نوري" له دغه فخر بس دئ
لځي کړي يې د پښتو په خدمت پښې دي

ملي هينداره

دوهم توک

لومړۍ خبري

د ملي هينداري لومړی ټوک دمخه د پښتو ټولنې له خوا خپور سوی و، ځکه چې د پښتو د ملي افسانو او نکلو يوه مهمه برخه پاتې وه، نو دا دئ چې ښاغلي محمدګل خان "نوري" اوس هغه دوهم ټوک هم بشپړ کړ، او مورږ يې د کابل مجلې په پای کې برخه برخه خپروو.

"ملي هينداره" د پښتو ژبې ملي نکلونه دي، چې زمورږ د عامي ادب مهمه برخه ګڼله کېږي، او د پښتو د ادبي تاريخ غوره او خوږه ټوټه هم دغه ده.

هغه ښاغلي مشترکين چې د پښتو ادب له دغې برخې سره مينه لري، د مجلې د پای دوې دوې پاڼې دي ساتي، هر وخت چې ګرده کتاب تمام سو، نو دې سره يو ځای کړي او د ملي هنداري د دوهم ټوک خاندان به سي.

او که يې د مجلې په کالنۍ مجموعه کې پرېږدي، هم به مسلسل وي، او کتاب به تکميل سي. د هري شمارې دوې آخرنۍ پاڼې اوس د ملي هينداري له پاره ټاکلي سوي دي، او د هري ګڼې هر جزو ته مسلسل نمبر هم ورکول کېږي، چې په تسلسل کې کومک وکړي.

عبدالحی حبيبي

د طالب جان نکل

یا ملا عباس او ګل بشره

ته وا ښه ! چې و یو سوداګر و، درې یې زامن وه. دوه زامن یې له یوې مایني څخه وه، او یو زوی چې عباس نومېدی د ګراني مایني څخه یې و، د دې سوداګر خورا ډېره دنیا وه، وهیڅ شي ته نه و اړ. دغه د ګراني مایني زوی، یعني عباس یې په مسجد کې پر ملا پر سبق کښېناوه، نور د دنیا کار یې نه په کاوه په هغه نورو زامنو یې سوداګري کوله، تجارت یې په زده کاوه، دا هلک هم خورا د سبق او د علم شوق درلود، ګرده ورځ به یې سبق وایه.

په دغه مسجد کې یوه د باچا لور ګل بشره نومېږي دا هم پر ملا سبق وایي، څه سر دي ګرزوم دا هلک چې عباس نومېږي او د باچا لور ګل بشره په دغه کوچنیوالي سره مین سوله، څه سر دي ګرزوم عمر دئ تېرېږي، څو دواړه غټ سوله، منګر په سبق کې ګل بشره تر تېره وه، ولي چې هغه تر ده دمخه لا پر سبق کښېنستلې وه، په دې مابین کې سوداګر خدای وژلی و، مړ سو، پس له څو عمره چې د پلار پاتا یې واخستله سوه، دغو نورو وروڼو یې بد ورسره کول، سبق ته یې نه پرېښو، ویل راسه زمونږ کار کوه، عباس ډېر په تنګ سو، مور یې ورته ویله چې زویه ! راسه خپل وېش ځني وکړه، ولاړ به سو یو بل ځای ته، ته به هم خپله سوداګري کوې. اوس نو بسته پخپل لمانځه او اوداسه پوه سولې دغه د خپل پلار سوداګري کوه، سبا به نه په رانیولو پوهېږې، نه په خرڅولو، اریان به پاته یې پر یوه ګوله ډوډۍ به قدرت نه لرې، وروڼه به دي سوداګري کوي خانان به وي.

عباس ورته ویل چې یه ادې، چې زه ژوندی یم، سبق وایم، پر ما د دنیا

کار حرام دئ که يې وکم، زه د سبق شوق لرم، د دنيا حب نه يم اخيستی دنيا دي ورونو ته پاته وي، تا ته دي يوه ګوله ډوډۍ درکوي.

خو څه سر دي ګرزوم مور يې هم ويل ښه دئ زويه چې ستا خوښه ده زما خوښه ده، لنډه دا چې عباس د ملا داسي خدمت کوي چې توبه! هره ورځ مسجد جارو کوي، اوپاشي کوي يې، اوس عباس د "طالب جان" په نامه مشهور سو. د دغه په هيسته باره کور ته هم نه ورتلی، دالته په مسجد کې يې حجره ونيوله، څه سر دي ګرزوم د خدای شپې او ورځي دي تېرېږي د باچا لور ګل بشره غټه پېغله سوه، طالب جان هم لوی سو، ځلمی دئ، وروسته ملا راغی د ګل بشرې پلار ته يې وويل چې اوس نو بسته، لور دي غټه سوله، ډېر سبق يې ووايه، اوس يې نو کور کښېنوه، مبادا انسان دئ نفس و شيطان لري، سبا يو څه پېښه نه سي، ستا به هم رنګ ژړ سي زما به هم.

آبس باچا هم لور د مسجد څخه منع کړه، کور يې کښېنوله، دلته نو د طالب جان او ګل بشرې په زړه يو الله خبر دئ، چې پر دوی څنګه شپې او ورځي تېرېږي! يوه ورځ د طالب جان د توانه ووتل هيڅ رسد يې نه ورته کېږي، خو ورغی د باچا د سرای دروازې ته کرار يې د دروازې ځنځير وشرنګاوه، چې ګوندي ګل بشره يې واوري، راسي يو ديدن يو سوال و جواب سره وکو، ګل بشرې چې د دروازې د ځنځير شرنګی واورېدی، راولاړه سوله، که يې کتل تر دروازې تر چاکو يې طالب جان ولید، ناره يې پر وکړه:

زه په مين سړي پوهېږم
د دروازې په ځنځير ځان مشغولوينه

وروسته ملا عباس ناره پر وکړه:

د دروازې به دي ملنګ سم
ديدن به ستا کم رزق به خدای را رسوينه

وروسته ګل بشره پته راغله ورته، د دروازې تر شا يې خبرې ورسره وکړې ويل ته بې تابي مه کوه، نو يې په دغه نصيحت کي ناره پر وکړه:

صبر کوه خدای به مي درکي
په بې صبري معشوقې چا موندلي دينه

بيا طالب جان ناره پر وکړه :

صبر په هر څه کې په کار دئ

په عاشقي کې بې صبري مزه کوينه

گل بشرې په جواب کې ناره پر وکړه :

صبر په هر څه کې په کار دئ

په صبر صبر معشوقو لاس ته راځينه

وروسته يې طالب جان ته ښه د زړه ډاډ ورکړ، چې ته په دغه مسجد کې اوسه، صبر وکړه خدای به مي درکړي، خدای به مو سره يو ځای کړي، خدای مهربانه دئ. زه به هر مابنام د مينځې په لاس ډوډۍ درلېږم، زما زړه خو هم تا راځخه وړی دئ، بې غمه اوسه، پر ما بل مېړه حرام دئ، او دغه ډوډۍ زما و ستا تنبناني ده، که هر وخت دغه درځخه منع سوه، نو پوه سه چې زه نه يم، يا يو څه پېښه ده. ده ويل ښه دئ ! طالب جان بيرته حجرې ته راغی، زړه يې خوشاله سو، پس له دغه به هر مابنام گل بشرې ښه د ورجو د غوښو ښه غاب ډکاوه د مينځې په لاس به يې ورکاوه، مينځې به طالب جان ته راوړی ... يوه ورځ طالب جان د هجرې پر بام پروت دئ سبق گوري، په زړه کښې يې د خپلې مينې مينه ده ظاهره کتاب ته گوري، د ځان سره گډ دئ چې دا د کتاب اشې لکه زما د مينې خالونه داسې دي، اها ؟ د دې تر شنو خالو جار سم ! هلته د باچا لور گل بشره پر بام ختلې ده، مسجد ته گوري چې گوندي طالب جان ووينې، کې کتل چې طالب جان کتاب گوري، او وايي چې د دې کتاب اشې لکه زما د مينې خالونه داسې دي، مينې يې دا واورېدله د هغه ځای ځخه يې ناره پر وکړه :

طالبه خدای که به ملا سې

پر کتاب پروت يې يادوې شينکي خالونه

طالب جان پورته وکتل د بام د تېغې ځخه يې د گل بشرې مينې سر وليد، ويې پېژندله چې دا ناره دې وکړه، نو ده هم ناره پر وکړه :

تر دېوال دوې گوتي سر لوړ که

د زنې خال به دي دېوال وسولوينه

گل بشره بيرته کښته سوله، ملا عباس فکر وکړ، چې ولچې رشتيا يې

درته وويل، سبا به امي پاته يې، يه ولچي دا پخپله راسي که باره ری پکښې ووهم، وروسته به هره شپه پر کتاب پروت و، کتاب بې کوت، مينځي به ډوډۍ راوړه هلته به يې ورته کښېښوولە، دا به ورته ولاړه وه، طالب جان چې به يو وخت سر راپورته کړ هغه به ګرده يخه پخه سوې وه، ده به وخوړه، يوه ورځ ګل بشرې د مينځي څخه پوښتنه وکړه چې ته ډوډۍ وروړې طالب جان زما پوښتنه درڅخه کوي که يه؟ مينځي ورته ويل : کو، يه، بي بي هغه ګردسره د کتاب څخه سر نه راپورته کوي، ډوډۍ چې ورته کښېږدم زه ورته ولاړه يم ولاړه يم پر پښو وچه کلکه سم ورچې ګرده يخي پخي سي، ولاکه ږغ لا کوي، يو وخت سر راپورته کي هغه چې ډوډۍ وخوري زه غوري ځني راواخلم.

ګل بشرې فکر وکړ چې لکه چې خوابدی سوی دئ، که مينځه پر لاري غوښې ځني خوري او که څه چل دئ؟ ری يې وواهه چې راڅخه ولاړ نه سي کالي وانخلي په دابله شپه يې توره چادري پر سر کړه پټه را رهي سوله[1]، راغله د طالب جان حجرې ته، کې کتل چې طالب جان د کتاب په مطالعه کي غرق او ترک دئ، په هيڅ کي چرت نه وهي، ګل بشره يو ګړی ورته ولاړه وه، طالب جان سر نه کړ راپورته، دا پر پښو وچه سوله نو يې ناره پر وکړه :

يو سر راپورته که د کتابه
ما ملغوزي نصوار په لاس نيولي دينه

طالب جان هيڅ ږغ ونه کړ، دې بيا ناره پر وکړه :

يو سر راپورته که د کتابه
ستا د کتاب تر اشو ډېر دي زما خالونه

ملا عباس بيا هيڅ چرت نه پکښې ووهه، دې بله ناره پر وکړه :

يو ګل په لاس درته ولاړه
يا مي ګل واخله يا رخصت راکه چې ځمه

---

[1] وايي دي ګل بشرې د خپلې مانۍ څخه د طالب جان تر حجرې يو نغم پرې کړی و، په دغه نغم کي به مينځي ډوډۍ وروړله، دا هم په دغه نغم کي ورته راغله د نغم يوه خوله د حجرې په نس کي وه، بله خوله يې د ډې د مانۍ په نس کي وه.

ده بيا برغ ونه کړ، ورته وې نه کتل نې سر راپورته کړ، خپله مطالعه يې کوله ولي چې ده ويلي وه چې دا خپله راسي زه به چرت نه پکښې وهم، وروسته دې پر کتاب پښه ورکښېښووه ناره يې پر وکړه :

سر راپورته که د کتابه

په سترګو ړوند سې پر کتاب در وختمه

وروسته طالب جان سر راپورته کړ، کتاب يې ټول کړ؟ ورته ويل يې، چې څنګه راغلې يې؟ دې ورته ويل چې : ما چې ويل ته خوابدی سوی يې، مينځې ويل چې زه ډوډۍ وروړم، دی هيڅ برغ نه کوي، ستا پوښتنه نه کوي چې څه حال يې دئ، څه احوال يې دئ؟ نو زه راغلم ما ويل زه به دي پخلا کم، که چيرې زما څخه يو بد دلاسه ختلي وي بخښنه به درڅخه وغواړم.

طالب جان ورته ويل چې زما روح ته يې، زما ژوند ته يې، زما زړه ته يې، زه به څرنګه ستا څخه خوابدوم، منګر هغه ورځ چې تا ويل ولاکه ملا سې چې ګورې کتاب، او په خوله کې دي د مينې شنه خالونه دي، نو د هغه راهيسې ما کتاب ته زور ورکړی دئ، اوس پر زړه زور تېروم مطالعه کوم، ځکه چې وايم امې پاته نه سم، سبا به دي مينه او نور طالبان پېغور درکړي چې څنګه امې پاته سولې او خلک به هم وايي چې تش يې نس اړولی و، د نس طالب و، وروسته ګل بشرې آفرين ورکړ، چې شابس زمور پښتني ښځې خو په عالم او بل په توريالي سړي فخر کوي او په نازېږي، د ناپوه او بې علمه او بې همته، بې غيرته څخه يې بد راځي، لنډه دا چې خبرې مبرې يې سره وکړې ګل بشره بيرته ځني رهي سوله، طالب جان په حجره کې پاته سو، خپل سبق وايي ...

هغه مينځه چې د طالب جان د ډوډۍ له پاره مقرره وه، لټې به يې کوله، نو بې بې ورته په قهر سوه سپکه يې کړه او د دې پر ځای يې بله مينځه ودروله، تر دغه وروسته هغې اولې مينځې قسم واخيست، چې ولاکه مو پرېږدم په هر چم چې وي چې زه تاسې سره بدورده نه کم، زه دي داسې سپکه کړم، ګورم به.

يوه شپه دغه دوهمه مينځه ناجوړه وه، ډوډۍ يې نه سواى وروړای، په دغه شپه يې ډوډۍ نه ورته راواستول طالب جان وپوهېدی چې څه پېښه ده،

خو برغ يې ونه کړ، ډېره يې خوابده سوله، په دا بله شپه ګل بشرې د ناچاري څخه د هغې اولي مينځي په لاس ډوډۍ ورته راواستوله، د دې مينځي خو دمخه لا زړه ورته ډک و، قسم يې اخيستی و چې زه تاسي سره ببل نه کم که مو پرېږدم ! آخود ډوډۍ چې يې راوړه، طالب جان پوښتنه ځني وکړه چې بي بي څنګه وه؟ مينځي ورته ويل کو يو خوار کيه ! هغه اوس ولاکه په تاکي ری لا وهي، هغه شل نور ياران لري ! تا څه کوي غريبه اسي اسکېرلې، دغه نوکی پسمانده ډوډۍ هم ما درلره راوړه، ما ويل طالب دئ خوار کی به وږی وي.

آبس د طالب جان پر سر اور بل سو، چې مينځه ولاړه دی په چرت کي سو چې دا څنګه بې وفايي يې درسره وکړه.

مينځه چې بي بي له راغله ګل بشرې پوښتنه ځني وکړه چې طالب جان څنګه زما د خوا يې څه نه ويل، مينځي ورته ويل چې بي بي که څه درته ووايم خوا به دي بده سي، که نه وايم هم اريانه يم، خواره مه سې هغه والله که په تاکي ری وهي، زه چې نن ورغلم درې څلور داسي چتې ورته ناستي وې چې توبه ! ښه ورجي و غوښي او مسري و نُکل ورته پراته وه، ما چې ډوډۍ وروړه، د پيالې سره يې هيسته وغورځوله، پياله ټوکر ټوکر سوله دغه يې کودر کي دي.

ګل بشره هم ډېره خوابدې سوله، پس له دغه يې ډوډۍ ځني منع کړه، عمر يې په دار سو، څو ورځي وروسته طالب جان يو خط ورواستاوه چې ته وده دا مينځه خو درواغ نه وايي، په خط کښې يې دا وليکله :

کاغـذ په لاس قلم په ګـوتو
ستا د جفا کاغـذ لـيکم ژړا را ځـينه
ستا دي قسم په ذوالجلال وي
يو يار دي زه يم نور دي څو نيولي دينه؟
ستا دي قسم په ذوالجلال وي
که دي دا حال وي ما ته راکه جـوابونه

خط چې ګل بشرې ته ورغی، چې وې لوست، په جواب کي يې له درده وليکله :

زما دي قسم په ذوالجلال وي
يو يار مي ته يې شل مي نور نيولي دينه
ورځه ورځه تر دکـن تېر سې
زه چې پر مخ زلـفي لـرم بل به يار کمه

خط چې راغی طالب جان چې ولوستی، پر سر يې اور بل سو، مځکه ځني ورکه سوله، نو يې دستي فکر وکړ، چې زياته په دې مسجد کې زما اوسېده ښه نه دي جواب يې درکړ، آخود په ډېر ارمان يې دغه مسجد او حجره پرېښوولە ولاړ، چې تلی نو يې دالته په يوه کاغذ کښې دا لاندې مسرې اولنډې وليکلې، نو يې د حجرې دننه په يوه چاک کښې خط کښېښو، نو ولاړ:

د کلي مينځ کې به ناري کـــم
لـيلا زمـا د يارې واخيســته لاســونه
زما و ســـتا لـــهونې مينه
تر مـينځ مـو چـا وکړه د صـبر تعويذونه
اول مي خـــدای اسره بيا ته وې
جواب دي راکی خـپل نصـيب مي ژړوينه
غـــمازه غـبرګ زامن دي ومره
چې يو ښـــخېږي بل سلـګی درته وهـينه
زما له هـــيڅا ګيله نســـته
مـــا ته پخـپله بخـت کـرلي دي غـــمونه
يو مي کتاب زړګوټی خوړين کی
بل مي مـــيني راڅه واخيســته لاســـونه

دا يې د حجرې په يوه چاک کښې کښېښو، نو طالب جان ولاړ، منګر زړه يې د مينې د اوربل په ځنځير وبند دئ کله ليرې تلای سې، وروسته هغه مينځه راغله ګل بشره يې خبره کړه چې طالب جان نسته، کالي يې اخيستي دي تللی دئ، ګل بشرې چې دا واروبده آه يې کړه يو سور اسوېلی يې وکيښ، چې څه پسات راوسو، خو زړه يې د بېلتانه په اور کباب سو، مځکه ځني ورکه سوه، دستي يې توره چادري پر سر کړه پټه راووتله راغله که

ګوري ځای سته جولانسته !

حجره توره ولاړه ده، دغسي دستي د حجرې پر بام وختله چې شاوخوا وګورم چې ګوندي د حجرې پر بام پروت وي، یا نړدې مې دالته په ستر ګه سي، خو شاوخوا د حجرې پر بام وګرزېدله، طالب جان نه و، نو یې ناره وکړه :

حجره سته طالب یې نسته
پر حجره یې لـــکه مار وګـــرزېدمه
په طالـبانو دي اور وسي
سړی مین کړي کالي واخلي ځني ځینه

وروسته بیرته راکښته سوله، وې ژړل وې ژړل ډېر ارمان یې وکړ، وروسته یې د خپل زړه د ډاډ له پاره ناره وکړه :

جانان به لیري له ما نه ځي
که یې د زړه ولې زما د باغه وینه

آخر ته راغله په حجره ننوتله، شاوخوا ګوري چې ګوندي د طالب جان یو مات قلم یا څیري کاغذ یا یو بل شی د ده د لاس نخښه پیدا کړي، او د خپل سوي زړه سوده په وکړي کې کتل په یوه چاک کي یو پېچلی کاغذ دئ دا یې راکش کړ، چې خلاص یې کړی وې لوست یو ګړی یې پر وژړل وژړل وروسته پوه سوله، چې پسات په مینځه کښي و، چې زمور په منځ کي یې غمازي وکړه او پر خپلو ویلو یې ډېره پښېماني وکړه، ناري یې کړه :

که ګـــرمه یم ناګاره نه یم
د مرور اشـــنای و پښو ته به ورځـــمه
یار مي پخپله ما رخصت کی
د پښېمانی او ښکي مي ځي پر ګرېوانونه

خو لنډه دا چې بیرته پټه خوله کور ته راغله، ماښام سو، د طالب جان د ښلتانه څخه خوب نه ورځي، سپورمی راوختله، دا ورته ګوري د آسمان تر نیمایي چې راغله دا لا ویښه ده، نو یې پر سپورمی باندي ناره وکړه :

سپورمی پر مینځ د آسمان راغله
بې یاره خوب نسته که ما له نه راځینه

خو خير شپه پر هر ډول چې پر تېره سوې وي تېره سوې به وي، سهار سو پلار ته يې وويل چې زه نن داسې خواشينې يم، زړه مې راته ډک دئ نه پوهېږم چې څه راکېږي؟ که ستا خوښه وي زه به نن باغ ته ولاړه سمه يو ګړی به سات تېر کړم، مابنام ته به بيرته کور ته راسم، پلار يې هم ويل ښه دئ شل کرته ولاړه سه خپل طبيعت راسته کړه، سيل وکړه ! آبس دا او يوه مينځه سره را رهي سولې د باغ په پلمه، مينځه يې هم وپوهوله چې ته د طالب جان پوښتنه کوه ګوندي په دغه شاوخوا کلاچو کې يې پيدا کړو، څه سر دي ګرزوم دلته ګوره، هلته ګوره، هه هه هه ! څو پر ګل بشرې د طالب جان مينې غلبه وکړه، نارې يې وکړه :

نن مې جانان ليدلی نه دئ
لکه سپين باز لوړې ژوری لټومه

وروسته يې ببخې د توانه ووتله، وبېرېده چې لېونی نه سم او په عالم کې رسوا نه سم، نوم مې بد نه سي نو يې د دعا پر ډول نارې وکړه:

عالمه ما ته دعا وکړه
چې ناقرار زړګی زما پر قرار سينه

آخر ته يې اميد پرې سو، طالب جان يې نه کړ پيدا، ستړې هم سوله نو يې مخ د باغ و خوا ته ونيو، باغ ته ولاړه دلته طالب جان خبر سو، چې يوه ښځه درپسې ګرزېده، ويل څه سوه؟ خلکو ويل اوس داغه ده مخ د باچا د باغ پر خوا ولاړه، ده هم دستې را الا کړه مخ د باغ پر خوا هله هله چې طالب جان را رسېدی دا په باغ ننوتله ده نارې پسې وکړه :

باغ له دې تله مناسب نه دي
پخپله ګل يې ګل دي ستا سلام له ځينه

ګل بشرې دا نارې نه واورېدله، په باغ ننوتله د باغ دروازه يې کلپ کړله ملا عباس بله نارې پسې وکړه :

نجلی د باغ و لور ته ولاړه
سالو کې نه و مخ يې پانې پټوينه

د ګل بشرې دالندې لږ څه تر غوږ سوله، په باغ کې ودرېدله شکې سوله، چې دا بڼ د کمې خوا وسو، خو په داغه چرت کې ده باغوان کلي

یووړه، ملا عباس فکر وکړ چې زمانارہ یې نه واروېدله او دروازه یې هم کلپ کړه، یه راسه څو ډبري ګوښکي ګوښکي ور وغورځوه ګوندي فکر یې سي او راسي دروازه در خلاصه کړي، وروسته یې ډبري و باغ ته ونیولې څو ډبري چې یې ور وغورځولې ګل بشرې فکر وکړ، چې هغه نارہ دي هم تر غوږ سوله نه چې طالب جان نه وي، که و ملا عباس دئ، نو یې نارہ پر وکړه :

په باغ کښې مه وله ډبري
ښاخ به زخمي کې بیا به نه نیسي ګلونه

پس له هغه یې مینځه باغوان ته ور واستوله چې ورسه کیلي د باغوانه څخه راوړه ځکه چې د دې یقین سو، چې طالب جان دئ ولې چې دې دا نارہ وکړه، ملا عباس زیاته لوتې ور ونه غورځولې، مینځه راغله د باغوانه څخه یې کیلي راوړه، ګل بشره راغله د باغ دروازه یې ور خلاصه کړه، طالب جان یې په باغ ننیوست، نو یې د ګیلې پر ډول نارہ پر وکړه :

ولي دي بد راسره وکړه
ما په نجلتوب کې پر تا اینبي وه لاسونه

طالب جان په جواب کې نارہ پر وکړه :

اول یاري دي په زاري وه
بیا دي راتله په غم لړلي جوابونه

بیا ګل بشرې نارہ پر وکړه :

جانان دي بد کې زما دي ښه وي
بد به یې هېر سي زما ښه بې ژړوینه
جانان که بد کې زه به ښه کم
د جانان بد مي پر لېمو منلي دینه
جانانه راسه چې پخلا سو
دنیا فاني ده په ارمان به ځني ځونه

وروسته سره پخلا سوله، په باغ کې سره ګرزي، ګل بشرې ته یې خوند ورکړ چې دا ګل وګوره چې په ګلانو کې څنګه ګرزي نو یې نارہ وکړه:

په باغ کې مه ګرزه دلبره
ګلان شرمېږي مخ په پانو پټوینه

وروسته طالب جان د ګلانو د منځه راووت یو ژړ د همېشه بهار ګل یې وشکاوه رایې وور و ګل بشړې ته یې ورکړ، دې ناره پر وکړه :

یو مي د اصله رنګ ژیړی دئ
بل مي جانان په لاس کي راکړه ژړ ګلونه

وروسته راغله تر یوې ولي لاندي سره کښېنسته ګل ګلاپ او سنځلي یې شکولي دي، طالب جان ته خوب ورغی سر په وځړېدی، ګل بشړې ناره پر وکړه :

ګل د ګلاپ بوی د سنځلي
سیوری د ولي خوب د پېغلي پر ورنونه

وروسته طالب جان بیرته سر راپورته کړ، نو یې ورته وویل چې دا ناره مناسب نه وه، چې تا وکړه، مور خو مسلمانان بیا پښتانه یو، تا پخپله نصیحت راته وکړ، چې صبر کوه صبر وکړه، خدای به مي په حلاله نکاح درکړي وروسته طالب جان له درده په ګل ګلاپ پر دا ځګر وویشته، دې ناره پر وکړه:

په ګل ګلاپ دي وویشتمه
خوږ دي زما د زړګي سر کی وبه مرمه
په ګل ګلاپ دي وویشتمه
تر لاس دي جار سم دښمنانو ولیدمه
په پت کي تو مسلی ښه دئ
بې پته یار که شاهزاده وي څې کومه

چې یعني آفرین دي ستا پر پت ساتلو وي، وروسته باغوان د باغ د پایه څخه دا د دوی برغ او ناړې واروېدلې دغسي یې د باچاله ببري څخه را الاکړه چې دا څه نکل دئ دا سړی څه کوي چې په باغ کي د باچا د لور سره تر ولي لاندي ناست دئ، مینځه هم برغ نه کوي. خو چې راغی پر طالب جان باندي په قهر سو درد یې پر وکړ باندي غورمبی یې کړه، چې ته څه کوې چې دلته راغلی یې؟ چابک وزه که نه وي اوس به دي لاسونه تر شا در وترم باچاله به دي بوزم ګل بشره هم حیرانه سوله، چې دا څه چل پېښ سو؟ باغوان ته یې ویل چې دا زما خپل دئ، زما په اجازه راغلی دئ، مه یې کوه، اوس پخپله

ځي، باغوان ویل یه وزه ! اوس به دي په بد رنګ کړم !!!

د طالب جان خورا خوابده سوله او ډېر شهید سو، وې ویل چې ولچې رسوا سولو، یه څه ځان کاږه، طالب را رهي سو د باغه راووت ولاړ، د ګل بشرې هم خورا طبیعت خته سو، پر باغوان یې نارہ کړه :

باغ دي د زاغ په حـــواله سي
بلبل نري فـریاد کـــوي له باغه ځینه
طوطي به خدای په ګلو مور کي
باغوانه ستا نیمګړی نیت مي ژړوینه

وروسته ګل بشره د مینځي سره ډستي د باغ څخه پسي راووتله په طالب پسي یې نارہ کړه، چې د خدای پار دئ یوار راوګرزه ودرېږه ته چیرې ځې زما له خوا خو به څه نه وي درته ویل سوي؟ بیا به دي زه چیرې غواړم چیرې به یې؟ ده هیڅ برغ نه وکړ، وروسته مینځي ګل بشرې ته ویل چې کو بي بي ! ته دا سپېره سړی سودایي طالب څه کوې ! ته څنګه پر دې طالب مینه کېدلې؟ دې نارہ پر وکړه :

خو اصل ګل د ګل ګلاب دئ
کم اصل ګل که بویوم ډک دي باغونه

وروسته بیا ګل بشرې په طالب جان پسي برغ وکړ، چې ته ودرېږه! ته خو یوه پته رامعلومه کړه چې ته نه یې نو زما ژوند به څه وي؟ طالب جان ویل یه زه ولاړم، ګردسره دا وطن پرېږدم، خبره مو تیته سوله، توکل پر خدای دئ که خدای یو وخت په حلاله نکاح راکړې خو ښه که نه وي دغه د بېلتون غمونه به دواړه ګالو !

لنډه دا چې طالب جان ځني چابک سو، د دې زړه درد وکړ، چې ته پر کوچنۍ خبره او ناچیز شي ځغلې ځان ورک کوې، زه ناري درپسي وهم چې ځای رامعلوم کړه ته برغ نه کوې، یه نو زه ملامته یمه نارہ یې پر وکړه :

تبې راواخلئ مخ راتور کئ
د باچا لور وم پر طالب مینه سومه

دا چې طالب جان واروېدله، ویل اوس نو دخدای په امان ! اول به مي یا ځای در ښو یا به مي نه ښو اوس نو خدای خبر چې بیا به مي وینې ! زه لکه

چې په خیال انسان نه درغلم، طالب لکه چې د خدای بنده نه دئ ! نو یه، د شاه او د فقیر یاري نه سره کېږي، ګل بشرې چې هر څه توري تیې ورته وکړې چې اوس که طالب یې ما د باچا پر زوی نیولی یې، د خدای پار دئ یوه پته دي رامعلومه کړه ! ملا عباس ویل زما پته نه ده معلومه زه په هر مسجد کښې چې وم هغه مي ځای دئ.

څه سر دي ګرزوم د نکل کار دئ، طالب جان ولاړ ورک سو، دا او میځنه په غم او ژړا کور ته راغلې، د ګل بشرې د بېلتانه خاوري پر مخ پرتې دي، بنه یې الوتې ده، شوندان وچکلک راغله خپلي مانې ته وختله په کړکۍ کښې یې شاوخوا وکتله چې ګوندي طالب جان یې په ستر ګه سي ! طالب جان چیرې دئ؟ یو وار یې زړه جوش وکړ غوښت یې چې ښرا ورته وکړي، بیرته یې لاحوله وویل چې د زهیر زړه دعا او ښرا خو قبلېږي نو یې ناره وکړه :

صبر به کړم ښرا به نه کړم
صبر سرور دئ ځواني مرګ مه سې مینه !

خو پر خپل ګوپال سر ګومه بېسده واوښتله، زړه یې د بېلتانه د وینو ډک دئ مور یې راغله پوښتنه یې ځني وکړه چې ولي زویه ! خیر دئ؟ څه در سوي دي؟ "فضل وکړې خدایه" زویه ستا تر ستر ګو وګرزم ته سر راپورته کړه حال راته ووایه ! ولي دي داسي د لحد خاوري پر مخ پرتې دي، مخ دي تک ژړ دئ؟ نفسه ! تر تا وګرزم، تر تا سپلنی سم. حال ووایه، ستا بلا دي پر ما سي حال ووایه ! ګل بشرې ناره پر وکړه :

صبر و خورک خوب و آرام مي
شـــهرین جانان له ما څـخه واړه وړي دینه
اشنای په داسي لـــمبو وسوم
چې نه یې دود سته نه یې تاو چا ته ورځینه
بېلتانه وسوم غـــیر ایرې کړم
رضا د باد ده چې مي هري خوا ته وړینه
زړه مي د تـــورو وینو ډک دئ
که غرغړې کم ملک به ټول په وینو کمه

ستر گي مي زړه ته ور نژدې کړه
چې پکښې وويني د سرو وينو ډنډونه
بېلتون خنجر و د پولادو
په زړه مي ښخ سو غرغرې د وينو کمه

مور يې نصيحت ورته وکړ، چې ځان پر لېونتوب مه اچوه، ناري مه وهه! که دي پلار در خبر سو مړه به دي کړي، دې ناره پر وکړه:

خلک به وايي لېونی ده
لېونی نه يم د يار غم لېونی کړمه

مور يې د زړه ډاډ ورکړ، چې اوس ږغ مه لره خدای د کراري مل دئ، خدای بې اسانه کړي، نو ځني راووتله، مينځه يې راوغوښته ورته ويل يې چې دا څه نکل دئ؟ ته خو په خبره يې؟ مينځي ورته ويل چې زياته نه يمه خبره خو دونه قدر خبره يم چې مور باغ ته ولاړو، يو سړی و راغی، دې دروازه ورخلاصه کړه، باغوان راغی و سړي ته يې ښکنځل وکړه د باغه يې ويوست دا خوابدې سوله، پسې راووته، پسې ناري يې کړه چې آسړيه! ته ځای راوښيه! هغه هم مرور سو ولاړ، ويل زما ځای نه دئ معلوم! آبس د دې رنګ والوت، څو دغه ده پرته ده، مور يې و مينځي ته وويل چې ته هم هوښ کوه، چې دا نکل و چا ته ونه کړې، نور عالم خبر نه کړي، يا يې پلار خبر نه کړي.

څه سر دي ګرزوم ګل بشره ناجوړه سوله، پرته ده، خوب و خورک و مجلس و خبري ځني پاته سولې، پلار يې په ناجوړي خبر سو راغی پوښتنه يې ځني وکړه، چې زويه ستر ګي دي جار سم! څه در سوي دي؟ ګل بشرې ږغ نه ورته کاوه، ډوبه پرته ده، د پلار يوه لور ده خورا پر ګرانه ده، حيران ولاړ! چې څه وکړم، څه په وسوه؟ وروسته يې د ښار طبيبان ورته پيل کړه خو هر څه طبيبان چې راځي ګوري يې د رنځ درک يې نه ور معلومېږي، بيرته ځني ولاړ سي، وروسته يې يو طبيب ورته راووست چې په هوښياري او پوهه وتلی و، طبيب چې ورته وکتل ويل د ستر ګو علاج يې په کار دئ، دغه دوا واخلئ په ستر ګو کي يې ور اچوئ! ګل بشرې چې دا واروېدله ناره يې پر وکړه:

پر څه ناپوه طبیب مي مخ سو
خوږ مي د زړه دوا د سترګو راکـوینه
طبـــیبه پوه نه یې ولاړ سه
ما له په کار دي د زخمي زړه ملهمونه

وروسته یې پلار او طبیب وویل چې په پلاني ځای کې پلانی طبیب دئ هغه د زړه په رنځو پوهږي هغه ورته راولئ چې وې ګوري. ګل بشرې بیا ږغ پر وکړ:

که د جهان طبیبان راسي
چې زما د زړه طبیب رانه سي وبه مرمه

وروسته طبیب وویل چې دالکه چې د پېري اثر دئ، یو تعویذ ماویذ ور وکړئ خدای بې ښه کړي، زه نو ځم که اجازه وي، باره یې طبیب رخصت کړ، پلار یې راغی و مور ته یې وویل چې یو څه چل خو خامخا سته که ته په خبره یې راته ووایه، دغه یوه لور مو ده چې راڅخه مړه نه سي، بیا به څه کوو؟ مور یې ورته وویل چې هو زه لږ څه نیم ښوره په خبره یم، منګر زه ستا څخه ببرېدلم ږغ مي نه کاوه. باچا ورته ویل چې ووایه زما دغه یوه لور ده زړه مي ورسره الوزي، ته ږغ نه کوې ولي؟ مایني یې ورته ویل دا خو د هغه راهیسي ناجوړه سوه، چې د باغه څخه راغله، مینځې ویل داسي سړی باغ ته راغی، باغوان په زوره ویوست د دې خوا بده سوله، داسي و داسي څنګه و څنګه، خو په اصل حقیقت زه هم نه یمه خبره، باچا ویل ولي دي دمخه نه ویل ولي ببرېدلې، ښځه خو چې خدای پیدا کړه د بل د کور ده دا خو لا ښه کار دئ، چې د دې یو سړی خوښ وي هغه وکړي هغه و، چې مور و پلار یې دواړه ورته راغله، د ګل بشرې څخه یې پوښتنه وکړه چې زویه رشتیا ووایه درواغ مه وایه او هم مه ببرېږه مورږ ستا په رضا ځو، چې ستا خوښه وي هغه کار کوو، که دي مړه زړه غواړي هم به دي ورکو، که دي یو ځای څوک خوښ دئ هم به دي ورکو.

ګل بشرې ناره پر وکړه:

د طالبانو میر به یار کړم
تر پښوره به مي ټول لښورونه سینه

دوی ورته ویل چې د طالبانو میر څوک دئ؟ موږ یې چیرې پیدا کړو؟ دې ورته ویل چې هغه ملا عباس نومېږي، چې پخوا دلته کوچنی و منګر په بل چم هغه نه پیدا کېږي، ته د خپل ملک ټوله طالبان راوغواړه دلته دي زما د مانۍ سره تېرېږي، زه یې د خپلې بنګلې څخه ګورم، چې ما ولید در ته وبه وایم، مور یې ناره پر وکړه :

د طالبانو یاري مه کړه

د طالبانو اسپې ځین ولاړې دینه

خو پلار و مور یې دواړو ورته وویل چې طالب څه کوې؟ طالبان خو سودایان دي. نن دلته سبا هلته دي، د وزیر زوی یا د کوټوال زوی وکړه، یا به دي بل شه شاهزاده ته ورکو. ګل بشرې ویل یه هغه هم د وزیر زوی دئ، هم شاهزاده، خدای یو مالکي تروې که بل سړی وکړم بېله طالب جانه، زیاته اختیار لرئ، اول خبره پته وه باک مي نه کاوه، اوس چې خبره لځه سوله نو بل مېړه پر ما حرام دئ، که یې وکړم بېله ملا عباسه او که مو بل چا ته ورکړم، زه په هغه ګړي ځان وژنم، زیاته ستاسي خوښه ده !

آبس باچا هم مجبوره سو، چې لور مي مینه ده که یې و دغه طالب ته ور نه کړم مري، یا پخپله ځان وژني او دغه یوه لور مي ده، دستي راووت دربار ته حکم یې وکړ چې که د شار دي که د دباندي ټوله طالبان دي سهار راسي زما د حرم سرای تر مانۍ لاندي دي یو یو تېرېږي که یو پاته سوی و، د ژوند څکه ولاکه راځخه وکړي ! حاکمانو هم دستي و خپلو ملکانو ته خبر ورکړی چې سبا به هر یو د خپل محل د مسجدو طالبانو ته خبر ورکړي چې سهار ټوله طالبان ارګ ته راسي، او یو یو د باچا د حرم سرای تر بنګلې لاندي تېرېږي، ملکانو هم هر یو د خپلو مسجدو طالبان خبر کړه، لنډه دا چې سهار دا دئ په ډلو ډلو طالبان راځي هر یوه لویه بګړی، شنه شنه پرتوګان اغوستي دي ږیري یې رومنځ کړي دي، کتابونه یې په بغل کي د باچا د حرم سرای تر بنګله لاندي تېرېږي، تېرېږي، تېرېږي، د باچا لور ګل بشره د بنګلې تر کړکۍ تر هنداره پته ورته ګوري، ټوله طالبان تېر سوه، خپل سپېر کی ملا عباس طالب یې ونه لید، نو یې ناره وکړه :

طالبان راغله ډلي ډلي

زما د زړه طالب رانه غی وبه مرمه

یو ګړی پس که یې کتل چې د طالبانو په پایځوړ کې یو سپېره اسپکی، اسکېرلی طالب دئ، تر ټولو وروسته لیري معلوم سو، د ګل بشرې په ستر ګه کښېووت، نو یې ناره وکړه :

یار مي طالب د وروسته راغی

دا سپینه خوله به وظیفه ورله ور ورمه

ملا عباس یعني خپل مین یې پلار او مور ته ور وښو، چې هغه تر ټولو وروسته چې عاجزه او سپېره مخ راځی زما زړه هغه وړی دئ، مور یې ویل : دا سپېره طالب ! خواره سې دا اوس څه شي دئ؟ ګل بشرې ناره پر وکړه :

پر سپېره بد مه وایه موري

سپېرې دي خاوري چې ګلونه شنه کوینه

لنډه دا چې باچا حکم وکړ، چې هغه د پای سپېره طالب راوګرزوئ، زه خپله لور هغه ته ورکوم، آبس طالب جان یې راووست، نور طالبان یې رخصت کړه، ولاړه څوک، څوک پاته سوه چې مور، مابنام غزلي وایو اتن کوو. د ملا عباس واده دئ، څه سر دي ګرزوم د نکل کار دئ معطلي نسته پکښې، دستي یې طالب جان بوت حمام یې په وکړ، ښه کالي یې په واغوسته، مابنام یې قاضي او مفتیان او وزیران راوغوښتله، ډوډۍ یې وخوړله نکاح یې ور وترله، هشت و مشت دئ. سازونه دي او غزلي دي، د طالبانو اتنونه دي، تر سهاره پوري خوشحالي ده، د دوو مینو وصلت دئ، دغه شپه تېره سوه، "د خوشحالۍ شپه لنډه وي"، سهار سو خلک ولاړه رخصت سوله، دغه ورځ هم تېره سوله، په دغه بله شپه یې خوابنې ګل بشره ناوې جوړه کړې و طالب جان ته راوستله، بنګله ده، تخت دئ د باچا لور ده، ډېوې بلي دي، فرشونه "د شوتالوو من په غاز دئ" هغه د بنځو مځو دود چې وو په وه یې کړ یو ګړی یې خوابنې ورسره ناسته وه، باره یې دروازه پسې وترله ځني ولاړه، مین او مینه، طوطي و مینا، ګل او بورا، پتن او ډېوه یې سره پرېښوولې.

صادق مین دئ، طالب جان دې کیفیت و وصلت او د دې مخ ته ډوب

او محوه تللی دئ، هیڅ ږغ نه کوي، ګرمي ده د مینې پر مخ یې لکه سپینې مرغلري دانه دانه خولې بهیږي، د ګل بشرې د توانه ووتله پر مین یې نارہ وکړه:

جـــانانه راســـه ځـــان اوبه که
پر سپین بارخو مي خولې ډم ولاړي دینه
اوربل مي جګ که خال مي ګوره
د جنت ګل ډئ په تـــــازه به سې مـــینه

طالب جان هیڅ ږغ ونه کړ، هیڅ جواب یې ورنه کړ، ډوب تللی دئ، د ګل بشرې د مخ تصور کوي، نتیجه نه سي ځني را ایستلای، نه لاس ور وړي، نه بازې ورسره کوي، ګل بشرې فکر وکړ چې لکه چې مخ مي د ډېره غمه سیاهي پیدا کړېده، لکه چې خوند نه ورکوي، نو یې نارہ پر وکړه:

په اولنۍ سترګو مي ګوره
که مي مخ تور وي ستا غمو به کړي وینه

طالب جان په دې نارہ هم هیڅ جواب ورنه کړ، ګل بشرې بله نارہ پر وکړه:

د پېغلي خوله د جنت ور دئ
د جنت وره ته هر مومن هـڅه کوینه
ولي خـــفه ناست یې مینه
راسه پر سپینه سینه واچوه لاسونه

وروسته طالب جان نارہ پر وکړه:

مخ دي فقط شکل رابع دئ
په نتیجه مي زړګی درې وړي سونه

ګل بشرې فکر وکړ چې د منطقو او فلسفې بحث یې درسره شروع کړ، خوا بدئ نه دئ، یه راسه دئ طالب دئ، بحث یې خوښ دئ، د ده پر مرضي برابر بحث ورسره وکړه او په عین بحث کې به د خپل وصلت درخواست ځني کومه، نو یې پر طالب جان نارہ وکړه:

په تصور کي مي زړه شین دئ
څو تصدیق مقام رائي خاوري به یمه

طالب جان ورته ویل :

د تصور تصویر مي مات سو
نور به دي خیال خندا د چا سره کومه

ګل بشره ورته وایي :

د دې مسرې جواب مي راکه
کور مي د سین پر غاړه دئ له تندي مرمه

ملا عباس ورته وایي په جواب کي :

د دې مسرې جواب دي دا دئ
څوک چې مین سي همېشه د تندي مرینه

په اخر کښې ګل بشرې فکر وکړ چې دئ خو منطقي طالب دئ، منطق یې ویلي دي زه یې نه سم ملامتولای راباندي غښتلی دئ، یه راسه په بدیع و په بیان کښې سوال ځني وکړه نو یې یوه پوښتنه ځني وکړه، طالب لاجوابه سو پر یې کړ، په جواب کښې بند سو، دستي طالب سپک وغورځېدی، ولاړ سو، مینې یې ورته وویل چې څه کوې؟ ده ویل ځم ! دې ویل چیرې ځې؟ ولې څه وسوه خیر خو دئ؟ ملا عباس ویل چې زما دي نو ملا رګ سي چې ته ښځه یې زه نر او تا زه په بحث کښې ودرولم. یه نو زما و ستا تر هغو وار تېر دئ څو زه پوره علم حاصل نه کړم، زه درځخه ځم ! ګل بشرې ورته ویل چې مه کوه څه وسو چې په بحث کښې ودرېدلې، زه یې ملامته، هیڅ پروانه لري ! او زما خوله دي ماته سي چې ستا سره مي بحث کاوه، زه خو نه وپوهېدم، زه خو ستا پر مرضي درسره ولاړم ما ویل ښه دئ طالب جان دئ په بحث اموخته دئ خوشحاله به سي، سات بې تېر سي اوس هم کراره ده، مراد دي حاصل سو د باچا زوم سوې، دلې به پر کور سبق وایي، هر رنګه ملا چې دي خوښ وي او زړه دي وغواړي در پیدا کېږي، په شپه د لحاظه او خوشامنده سبق درته وایي.

طالب جان ویل یه ! زه دي د دوو ستر ګو په تصور کي سم، که سبق ووایم، چې د وطنه ورک نه سم سبق نه سم ویلای په کور کي سبق نه وایه کېږي، ګل بشرې ورته ویل چې اوس خو شپه ده، او ته خو وده چې

یو څو شپې خو په خوشحالي راسره تېري کړې چې ارمان سره وکاږو، دا اووه اته کاله مو ارمان په زړه کې و، یاري مو پته ساتله د بل تهمتونه مو پر ځان یووړه اوس چې په حلاله نکاح خدای سره وروستو، ته ځې یه نو خپل ارمان به سره وکاږو، بیا که ځې که نه ځې. ملا عباس ویل یه ! زه اوس ستا څخه شرمېږم نه سم در ته کتلای، زه اوس ځم. مینې یې ویل : د خدای روی وګوره مانو څه در وکړه چې ته مرور سولې؟ یا ما ته نه سې کتلای ناحقه دي پر ځان غمونه ګوټه کړي دي، په دې مابین کښې یې تر خبرې پورې ناره پر وکړه :

طالبان مه کړې مین خدایه
یو غم د مینې بل د علم کې غمونه

طالب جان ناره پر وکړه :

چیرې چې علم حاصلېږي
هلته به خاورې کمه غوښې او هډونه

اوس نو نیمه شپه ده ! طالب جان په حیرت کې ولاړ دئ سر یې کښته ځړولی دئ څو ګامه بیرته په کوشکن کې کښېنوست چرت وهي، ګل بشره زاري او جګې ورته کوي، طالب جان برغ نه کوي اوس نو نیمه شپه سوه ناره یې پر وکړه :

سپوږمۍ پر سر د اسمان راغله
زه خواره ناسته مرور پخلا کومه

بله ناره یې پر وکړه :

اشنایه راسه چې پخلا سو
څو چې ببلتون پر دنیا وي جدا به یونه

ده هیڅ برغ ونه کړ ورته، پر مینې یې د مینې غلبه وسوه، د مینې لمبه پر وځرخېده بله ناره یې پر وکړه :

جانانه داسې خو څوک نه کړي
لکه سپینکۍ غوښه پر اور دي ویلي کړمه
یار راولاړ سه بیا راجـــار سه
په زړه ظالـــمه جانه خـدای درکـــړې یمه

ستا په ديدن به مړه نه سم
که تمامي وجود مي سترګي سي مينه

طالب جان ناره پر وکړه :

ديدن د بادو پيمانه دئ
نه به مړه سې نه به وترې بارونه

څه سر دي ګرزوم دغه شپه ګرده په غم او په ناتار تېره سوه، اوس نو د سهار خواده، څراغ لګېږي، طالب جان ولاړ سو، ګل بشري پر څراغ ناره وکړه:

څراغه بلي لمبې وکړه
آخر ديدن دئ بيا به نه وي ديدنونه

طالب جان ناره پر وکړه :

څه سو که اوس سره جدا سو
که ژوند باقي و بيا به وکو ديدنونه

بيا ګل بشري ناره پر وکړه :

ستا د قامت په تخيل کي
صبر لمبه سي ځني وخېژي دودونه

طالب جان په جواب کي :

ستا د شين خال په تصور کي
زړه مي ببحده سو تک شين او وبه مرمه
ستا د خالونو له حسرته
ګل د لاله پر ځيګر ايښي دي داغونه

تر دې نارو وروسته بيا د ګل بشري څه اميد پيدا سو، چې زما صفت يې وکړ، نو يې ورته وويل چې مه کوه مه ځه، هغه دي بيا هېر سوه چې زما مينه اور وه، در لګېدله او زه ستا په مينه پسې مړه کېدمه ته زما په مينه پسې، چې ولاړ سې خو بيا به دغه خواري وي، ستا به هم زړه د کوتلو وينو ډک وي زما به هم، دغه ساعت به بيا پيدا نه کړو.

ملا عباس په جواب کي ناره پر وکړه :

زما هم زولي ملايان سوه
زه دغه ستا مينې د علمه وايستمه

سلام علیک زه درځخه ولاړم
بیا به دیدن په آخرت سره کـــوونه

مینې یې بغاري کړې دغسې پرله وځرخیده، طالب جان ناره پر وکړه :

په ژړا مه راپسې ژاړه
سهار دعا راپسې کړه ما ښام نفلونه

ګل بشرې په جواب کې ناره پر وکړه :

ستا پر جفا نه یم چې ژاړم
مـــا ژړوي د رقـــیبانو پیغورونه
ستا پر جفا نه یم چې ژاړم
دا ستا بېلتون مي لکه ناوې ژړوینه

یعنې که څه هم تا خو جفا راسره وکړه منګر سره له دې ستا پر جفا نه یمه چې ته ولاړ سې، رقیبان به پیغورونه راکوي، چې تا پر طالب مینه کوله څنګه درځخه ولاړې او بېلتون دې ژړوي، خو بیا یې ورته وویل چې مه کوه مه ځه ! ده ویل یه نه پاتېږم، د خدای په امان، ګل بشرې بیا بغاري کړې ناري یې کړه :

نن خو به کاڼي بوټي ژاړي
چې مي جانان له ما څخه غواړي رخصتونه
په اشـــنایي دي نازېدمه
په جـــدایي دي لـــکه ګل ورژېدمـــه
جانانه ځه په مخ دي ښه سه
زه پښـــتنه یم ســـتا پر پت به ناســـته یمه

لنډه دا چې طالب جان په خړه ځنې ولاړ، زیاته یې څه نه سره وویل نه یې ارمان سره وخوت د دواړو په زړو به یو الله خبر و ! خو ملا عباس ولاړ ورک سو، ګل بشرې پر ژړا سر کښېښو، یو د مور و پلار اونورو د پیغوره څخه بل د طالب جان د بېلتون څخه ساندي وایي، په ساندو کې دا ناري کوي :

اشـــنایه ولاړې اسماني سوې
اسمان چې مځکې له راځي قیامت به سینه

اول مي کله کله غم و
اوس مي کتاب سو مشغولا پکښې کومه
بېلتونه څنګه دي جلا کړو
موږ په يوه بادام کي دوه مغزونه وونه
که زه خبره په بېلتون واى
ما به جانان ترلاس نيولى ګرزاونه
اسمان ته لاړ د ختو نسته
د مځکي سر دي راته بلي لمبي کنه

څه سر دي ګرزوم اوس نو لمر راوخوت د ګل بشړې ژړا او ناړې مور وارو بدلې دغسي يې را الا کړه چې بيا څه نکل دئ، چې راغله که ګوري طالب جان نسته لوړي په سرو ستر ګو ژاړي، مور يې ويل څه نکل دئ ويل چې طالب جان ولاړ، ولاکه يې بيا ووينم، هغه پلا لا په يوه چم لاس ته راغى، دا پلا پسي ولاړ، خداى خبر چې بيا به يې وينم، مور يې ورته ويل نبه سو، چې ولاړ دمخه مي درته وويل چې طالب څه کوې د طالبانو ياري نه ده نبه، طالبان سودايان دي خو تانه منله اوس يې هم پر لويه لار ايله کړه، د ګل بشړې ژړا نه کرار بدله، مور يې درد پر وکړ، چې خواره سې مه ژاړه اوس به دي پلار خبر سي لوړي ناره پر وکړه :

و ما ته مه قهر پرې موري
پر تا تېر سوي پر ما اوس راغلي دينه

مور يې د ناچارۍ زړه پر وسو د زړه داډ يې ورکړ چې ته مه ژاړه چيرې ځي بيرته به راسي دغه ورځ يې په ژړا تېره کړه، مابنام سو يوازي ناسته ده د ځان سره د طالب جان په ياد داناړې کوي :

اوس به د کم مسجد څراغ يې
زه د بېلتون په تاريکو کي ناسته يمه
شپه د جمعې وخت د مابنام دئ
پر ما تورتم دئ چې دي نه وينم مينه
شفق يې مه بولئ عالمه
اسمان زما پر ژړا وينې تويوينه

پرون لا دا مـــــــهال دلې و
نن به دي چيري خلاصوې د بګړې ولونه
پرون لا دا مـــــــهال دلې و
نن به يې توري څونې چيري باد وهينه

لنډه دا چې دا شپه يې بيا په ژړا او په نارو تېره کړه، سهار سو نه څه خوري نه څه چښي، ډوبه پرته ده مور يې ډوډۍ اوبه ورته راوړې چې دا دوې شپې دي څکه نه ده کړې، ډوډۍ وخوره، ګل بشړې ناره پر وکړه :

پر زړه مي ليک د اشنای نوم دئ
د اوبو غوړپ کولای نه سم وران به سينه

چې يعني اوبه لا نه سم چښلای ډوډۍ خو څه کوې زما وار تېر دئ ادې موري چاره مي کوه، مور يې ورته ويل چې زويه نو زه څه وکړم زه خو ښځه يم څه مي د لاسه نه کېږي، وروسته يې مور ناچاره سوه راغله پلار ته يې وويل چې طالب جان تللی دئ ګل بشره بيا دغسې ډوبه پرته ده دا پلا که دي لا علاج وکړ او پيدا دي کړ رادي وست نو بې دلې په ټينګه يوه چاره وکړو، پلار يې هم دستي شاوخوا سړي ولېږله چې وګورئ په هر مسجد او هر ځای کښې چې مو پيدا کړ په زوره به يې خامخا راولئ، په دغه ورځ ګل بشره بيا په هيله سوه، چې ګوندي پيدا يې کړي او را يې ولي، منګر سړو چې هر څه وکړه نه يې کړ پيدا، مابنام تش تور راغله، باچا ته يې وويل : چې شاوخوا مسجدونه مو ټوله وغوښته نه و، نې چا څرک او پته په لاس راکړه ! باچا ويل ښه سو، هغه خدای خبر پر کمه تللی وي؟

ګل بشره بيرته تار و نار تکه ژړه ډوبه پرېوتله، دغه شپه په غم پر تېره سوه، سهار سو، مور يې راغله و پلار ته يې وويل چې ګل بشره نه پاتېږي، منګر که دي خوښه ده نن به يې زيارت لره بوزم، ګوندي صبر يې سي، پلار يې ويل ښه دئ بو يې زه، اوس يې تر ژوند په مرګ خوشحاله يم.

آبس مور يې راغله لور ته يې وويل چې زويه ته بې صبري مه کوه راځه چې پلانکي بابا زيارت له دي بوزم ګوندي زيارت در ورسېږي او صبر دي سي، لور يې ناره پر وکړه :

زړه ته که سل تسلی ورکم
ستر ګو لیدلی جانان کله هیروینه

ویل که پر سلو زیارتو وګرزم د زړه څخه مي نه وزي، مور یې ویل خیر دئ لوري. زیارت لره به ولاړي سو، دعا به وکړو ګوندي بیرته راسي، دې ویل دا دي ښه خبره وکړه درځه!

آبس مور و لور دواړي زیارت لره را رهي سولې هله هله راغلې یو زیارت یې وکړ، چې ځني راووتلې لور یې لکه لېونۍ و زیارت ته ډېري ونیولې، زیارت یې په سخرو ویشت، وروسته یې د ځانه سره فکر وکړ، چې زیارت دي ولي وویشت؟ خو لا به طالب جان تری تم سي نو یې ناره وکړه:

د لېونو کانه راوسوه
پر لاري ځم په غوندو ولم زیارتونه

مور یې ورته وویل چې راځه! یو زیارت لا وکړو نو به ځو کور ته! باره را رهي سولې هغه بل زیارت لره، چې زیارت له نژدې راغلې ګل بشرې ناره وکړه:

زیارته تا لـره درځـمه
پښې مي تپاکي اوس اورغوي لګومه
زیارت کوم نه را رسېږي
خدایه که ګډ کې دا د کاڼو زیارتـونه
زیارت کوم نه را رسېږي
یا ټګه زه یم یا ټـګان دي زیارتـونه

یو وار د زیارت له خواناره پر وسوه:

زیارت و تا ته نه رسېږي
دمخه سـتا پر زیارت ما اینبي لاسونه
زیارت و هر چا ته رسېږي
چې په اخلاص ورلره ور وړي حاجتونه

اوه! ناره نه وه د جنت زېری و پر ګل بشرې وسو، د دې په زړه دي وا "ناره د طالب جان وه چې د زیارت څخه یې باندي وکړه، ځکه چې دی خو هم مین و زړه یې د دې په زلفو بند و په هغه شپه چې د خپلې مینې څخه ولاړ

سودا ور ولوېده زړه يې پر يوه خوانه تى، نو راغلى و دغه زيارت ته، دوې درې شپې يې په دغه زيارت کښې تېرې کړې وې، دالته د مينې او د علم په غم کښې وږى تږى پروت و".

ګل بشره او خوښې چې ورغلې که ګورې چې طالب جان دئ، مخ سپېره، شونډان وچکلک، وږى تږى، پښې ټوکر ټوکر پروت دئ، خوښې يې ورته ويل چې څه کوې؟ ولې ولاړې؟ څه مات؟ څه توى؟ څه سوې وه؟ د دې خوا ګل بشرې د ګيلې پر ډول ناره پر وکړه:

زما دې ټول عمر په ژړا کى
لکه هوسى پر مېرتون شپې تېرومه

طالب جان:

که دې خندلې راته نه واى
غريب سړى وم خپل روزګار به مې کاوونه
زما د علم تاوان راکه
چې په سرو شونډو دې خندل امې دې کړمه

ګل بشره:

که مې خندلې درته نه واى
حيران ولاړ وې پر ايمان وبېربدمه
ته دې د علم تاوان واخله
زما د خولې تاوان به څوک راکې مينه؟

مور يې ويل بس دئ، تاسې اوس ګيلې مه سره کوئ، اوس درځئ کور ته چې ځو، طالب جان ويل يه زه نه ځم، زه په علم پسې ځم خوښې يې ويل چې اوس درځه کور ته بيا به پر کراره رهي سې، څه دنيا به در سره واخلې، چې دغسې بيا په خواري نه يې ککړ!

طالب جان ناره وکړه:

طالبان واړه ملايان سوه
زما اسې پر کتاب پرېوتل ګرزونه

چې يعنې زه په علم پسې ځم نه پاتېږم، په دغه نن و سبا کې مې عمر تېر سو، امې پاته سوم او نور طالبان ګرده ملايان سوه، زه دغسې پاته سوم،

ښځي يعني خپلي مايني په بحث کښي ودرولم، نو يه زه نه درسره ځم، ګل بشرې ناره پر وکړه :

دا ستا د علم نصيب نسته

څوک چې مين سي ځني پاته سي علمونه

طالب جان په جواب کي :

که زما د علم نصيب نسته

د غم ژوندون دئ په سفر يې تېرومه

خوابني يې ورته ويل : چې کور دي خراب سه د هغه علمه سره، خو هغه دئ علم هم نه سې کولای، خو دغه دي حال دئ ! ته ځان ته وګوره پر څه لايزار دئ؟ پر څه ډول يې ! طالب جان ته دې خبرو لا زور ورکړ ناره يې پر وکړه :

علم درياب طالب اوباز دئ

يا به ځان غرق کړي يا به وباسي لالونه

چې ياندي والله که يې پرېږدم چې يا ځان مړ نه کړم يا علم حاصل نه کړم، آبس د پښتون زوی و، پر خپله هوډه ټينګ ودرېدی، که نه وي تر زړه يې د مينې زلفې ختلي دي، وغورځېدی ولاړ رهي سو زياته سوال و جواب يې سره ونه کړ، دا پلانو په ټينګه مخ د هندوستان پر خوا رهي سو، چې ځم به هندوستان ته څو چې خپل علم پوره نه کړم تر هغو به پته او ځای نه معلوموم، طالب جان ولاړ، ګل بشرې په زيارت کښي ناره وکړه :

په زيارتو دي وا خاونده

يا يې زما کې يا مو خاوري کې چې ځونه

څه سر دي ګرزوم ګل بشره او مور يې په ډېره ناکامي په زړه زخمي او په خوابدي سره د زيارته راووتلې، را رهي سولې ګوز ته راغلې، ګل بشره نو پرېږده چې په نارو او غلبلو شپې او روځي تېروي، "طالب جان پسې راواخله" طالب جان را رهي سو، هله هله تر مابنامه يې مزل وکړ زړه يې د مينې سره دئ تن يې په سفر کي دئ مينه پر دغه دښت ور په ياد سوله ناره يې وکړه :

زړه مي هلک سو راته ژاړي
اوس پر دې بتي ببيان غواړي ديدنونه

ديدن چيري دئ باندي مانښام سو، پر دغه دښت پرېووت وږی تږی، چې سپوږمی راوختله ښه راپورته سوله، چرت وهي چې زه دلته پروت يم مينه مي هلته پر بام چاودلې زړه پرته، باره يې پر سپوږمی ناره وکړه :

سپوږمی تا وکړه سيلونه
درته پراته دي مينان چاودلي زړونه

هلته يې مينه پر بام پرته ده سپوږمی ته ګوري، هغې هلته ناره وکړه :

سپيني سپوږمی تر تا جارېږم
زما جانان به تا ته ډېر کـــــتلي وينه
سپيني سپوږمی حال راته وايه
چې نن د چا سره مجلس جانان کوينه؟

مينې ته يې خوب نه ورځي همدغه سپوږمی ته ګوري لټ پر لټ لکه ماروهلې سره اوړي بيا يې ناره وکړه :

ســـتا دي قسم وي خوبه راسه
چې د شېرين جانان ديدن درکي وکمه
خلک په ټوله شپه کي خوب کي
زه په ګولی ويشـــتلی زړه تاکورومه

دا نو پرېږده طالب جان شپه پر دښت تېره کړه، سهار را رهي سو هله هله مزل پر مزل ځو شپې وروسته دا دئ هندوستان ته راغی، په يوه مسجد کي يې پر يوه ملا ځای ونيو، سبق يې شروع کړ "د طالب سودا ده" ځو ورځي پس چرت ور ولوېدی، چې خدای دي خوار کړه ! دا خو هم ظلم دئ چې هغه ګل بشره دي په زخمي زړه پرېښوولې، ته ځني راغلې او دې دونه ډېره وفا درسره وکړه ! چې ته خوار طالب دا د باچا لور او په تا يې سر کښته کړ او هلته هم علم حاصلېدی، يه دا خو دي بد وکړه چې راغلې، راسه بيرته ولاړ سه دوري به هلته نژدې يو ځای ورته استېږي ! څه سر دي ګرزوم بيرته يې کالي راواخيستله را رهي سو، چې راغی د اتک رود ډک دئ، هيڅوک نه سي پوري وتلای، دالته بند سو دوې درې شپې يې ورته تېري کړې،

وروسته د دوی د ډلې څخه یو سړی اوباز و، دا سړی راپوریوت، هله هله د نکل کار دئ معطلي نه لري برابر هغه ښار ته راغی چې ګل بشره پکښې وه، دې سړي وویل چې د اټک رود خورا ډک راغلی و، هیڅوک نه سوای راپوري وتلای، ګرده یې بند کړي وه، ملا عباس هم د کور پر خوا لکه چې راتلی، منګر هغه هم رود بند کړی و، دا احوال تر ګل بشرې پوري ورغی، ګل بشرې د زړه د جوشه ناره وکړه :

زما جانان دي دوړې بند کړ
تر زنګانه سې د اټک روده ظالمه

وایي چې د خدای په حکم سره د اټک رود تر زنګانه سو، طالب جان راپوري ووت پېښور ته راغی، مانښام یوه مسجد ته ورغی، ری وهي چې علم مي نه وکړ، دا څنګه سو؟ خو بیر ته سودا ور ولوېده چې خداي دي خوار کړه ته په علم پسي را رهي سوې، علم دي نه کړ حاصل، اوس کور ته ځې، دا هم شرم دئ، بیا به دربانديي خاندي وای ځوړې ستر ګي بیر ته بې علمه راغی، نو په ولا که ګام لا واخلم !

آخود راغی پر یوه لوی عالم یې ځای ونیو، سبق یې شروع کړ ... څو ورځي پس یې فکر وکړ چې راسه یو خط ور ولېږه نه چې د مینې دي زهره ونه چوي، ښه دئ امید بې پیدا سي، او په دغه خط به د زړه سوده کوي، دلته خو نه سي پسې راتلای، نو یې قلم او مشوانۍ راواخیستل دا نارې یې ولیکلې :

کاغذه ورسه په تعظیم سه
اول تر جار سه بیا پر وایه سلامونه
قلم په لاس غمونه کا ږم
د ډېره غمه پر قلم تکیه کومه
دا ستا به هېر که به دي یاد یم
زه چې قدم پر قدم ږدم تا یاد ومه
څوک چې د چا د چینې ګل سي
مناسب نه دئ چې څوک لاس ورته ور ورینه
کاغذه ورسه ورته وایه
یار به دي تل مسافر نه وي رابه سینه

کاغـــذ چې لولې ورته ژاړه
مـــا چې لـــیکه ورته مې ډېر ژړلې دینه

نور یې ولیکل چې زه په پښور کښې پر پلانې ملا چې خورا لوی عالم ډئ هستېږم، دا کاغـذ یـې مینـې تـه راولېږی، کاغـذ چـې ګـل بشـړې تـه راورسېدی، یو نوی روح پکښې ننووت، وایې خیست مچ یې کړ، چې خلاص یې کړ وې لوست، وې لوست، خورا یې ډېر باندې وژړل، وروسته یې څوک نه کړه خبر، دا حال یې پلن واچاوه هغه خط یې تعویذ کړ په غاړه یې کړ، وروسته یې فکر وکړ، چې اوس نو څه وکړم، که پسې ولاړه سم هم بیر ته راځخه ځي، او که خط ور ولېږم چې راسه، ولاکه راسي، او که راسي هم علم به یې نه وي پوره کړی بیر ته به راځخه ولاړ سي، نو یه ښه دا ده چې د علم او سبق ویلو خط ور ولېږم چې ښه ترا پر علم زور وکړي، او زړه یې بېغمه سي، نو بیا که راسي بیر ته به نه راځخه ځي، سودا به یې قطع سي، وروسته یې قلم او مشوانی او کاغذ راواخیست پکښې وې لیکله :

ســلام ســلام ډئ خپله یاره
پس له سلامه په دیدن پسې دې مرمه
سلام په سرو شونډو قبلېږي
د مســافرو ســلام ځي پر کاغذونه
قسم په خــدای باور په وکه
چې ببله تا څخه مې نسـته پر بل مینه
ستا دې قسم په ذوالجلال وي
که به دا زما مــینه پر بل باندې کــوینه
جانانه ولـــــوله مــلا سه
نجونو پېغور راکی چې یار دې امې سونه

دا کاغذ یې ولیکی طالب جان ته یې واستاوه، څو شپې پس طالب جان ته کاغذ ورسېدی، نو د طالب جان زړه هم پوره سو، اوس نو خپل سبق وایي، د ملا هم ښه خدمت کوي، ملا هم ښه سبق ورته وایي، څه سر دي ګرزوم، څو عمر تېر سو، د ملا یوه لور ده، نوم یې "ښایسته" ده منګر دوی یې توره بولي، او په رنګ هم توره ده، چټه پېغله ده، یوه ورځ ملا طالب جان کور ته

بېولی دئ څه کار يې و، دې ښايستې طالب جان وليد، دستي پر مينه سوله، د دغه وروسته يې په طالب جان پسې لاس وړی، طالب جان هم په پوهېدی، منګر هيڅ چرت يې نه پکښې واهه، يوه ورځ ښايسته د پلار په غلا د طالب جان حجرې ته راغله، دی پر کتاب پروت دئ کتاب ګوري، طالب جان وليده، منګر هيڅ برغ نه ورته کوي، نه ری پکښې وهي، دې ناره پر وکړه :

زړه مي دا ستا خبري غواړي
لکه للمي غنم چي غـــواړي بارانونه
راسه زما د ســـينې ګل سه
چي هر ساعت دي په ديدن تازه کومه

طالب جان په جواب کي ناره پر وکړه :

زه به دا ستا د سينې ګل سوای
د بېلتانه سپاهيان راځي رنګ به مو کينه
د مســـــافرو آزار مه وړه
بيا به ناړې وهې چي وســـوم په اورونه
دنيا د ســـوب پر لـــور کړه ده
نجلی د هغو ياري کړه چي سود من وينه
ګل د بلـــبل سره ښـــايېږي
مـــناسب نه دي چي زاغـــان يې بويوينه

چي ياندي زه مسافر يم ما مه آزاروه زه بيرته ځم بيا به دي عمر په دار وي، او بل دا چي زه خوار کی سپېره طالب يم، ورسه يو غټ وکړه، چي دولتمن وي او زاغ لره مناسب نه دي چي ګل بويوي، يو وار ښايستې ته درد ورغی ناره يې پر وکړه :

څـــله مي تورە تورە بولې
زه تورە نه يم مـــــور په ناز بللې يمه
پر تورو بد مه وايه ياره
تور خو لونګ دي باچهان يې بويوينه
پر تـــورو بد مه وايه يارە
بورا په تورە خـــــوله ګلونه بويوينه

که توره یم تا به رنځور کم
زه غنم رنګه یم ځـــوانان رنځـــورومه

څه سر دي ګرزوم هر څه چې ښایستې وکړه طالب جان هیڅ نه ورته کتل، او جواب یې ورکړ، چې زما وستا یاري نه سره کېږي خوشي ځان مه خطاباسه، اوس نو د ملا د راتګ وخت سو توره ناامیده کور ته ولاړه.

په دې مابین کې ډېر عمر تېر سو، د ملا لور یې نه پسې پرېږدي او طالب جان هم بیا هیڅ خط و ګل بشرې ته ور ونه لېږه هلته ګل بشره هم ډیره اندېښمنه ده، چې طالب جان څه سو او خط یې ولې نه راځي ډېر ببلتون یې هم ګاللی دئ لکه ژړه ناړې داسي ده یو ګړی یې توان نه کېږي اریانه ده چې څه وکړم هلته طالب جان غمجن هم دئ فکر یې خراب دئ حیران تللی دئ چې څه وکړم.

یوه روځ ګل بشره پر بام راختلې ده غم خورا زور پر کړی دئ پر بام کوربل وهي زنګېږي مور یې ژړا واروېدله پسې راوختله چې تر بام ځان وانه چوي مور چې یې راغله ویل څه کوې چې ګرزې زنګېږي دې ناره پر وکړه :

پر بام ولاړه یم زنګېږم
د خوبه نه یم د یار غم غلطومه

یو ګړی وروسته نرې باد راوالوت پر ګل بشرې وموښت پر بادې ناره وکړه :

باده پر باد مي ســـــلام وایه
پر هغه باد چې د جانان لوري ته ځینه
ما به و یار ته کاغذ ورکـړای
باد بې وفا دئ د چا نه وړي کاغـذ ونه
باده د خدای روی مي دروړی
ژر راته وایه ګران زړګی څه حال لرینه
ببلتون پر هر چا مبلمه کـېږي
مـا ته چې راسي نو خـــېمې ودروینه
ببلـــتونه بســـته ظلم مه کړه
زما پردېس لالی راپرېږده چې راځینه

وروسته یې مور وویل چې طالب جان دي خدای په ښادي کړي، چې

اوس يې يو څه درک و خرک معلوم وای خو خط به مو ورلېږلی و، لور يې ورته ويل چې هغه په پېښور کې دئ پر يوه ملا باندې استېږي، خط يې پروسږ کال راغلی و، ما بيرته خط ورولېږه چې علم دي پوره کړه، پر زړه مي زور تېر کړی اوس بيخي ډېر عمر تېر سو، هيڅ درک يې نسته، مور يې ويل د پېښور ملا ولي داسې کوي ده خو به دونه ورته ويل چې يو خط مط کور ته ورواستوه، کور هم حق لري په کار ده لکه چې هغه ملا ورته ويلي دي چې مه کور ته ورځه او مه خط ور استوه د ګل بشرې يو وار زړه پرله واوښت ناره يې وکړه :

زما جانان دې دورې بند کړ

تقرير دې بند شه پېښور لويه عالمه

د مينې خواست و، خدای قبول کړ، وايي چې هلته د هغه ملا تقرير بند سو، يو ټکی يې نه سواى ويلای، حيران ولاړ چې دا څه چل دئ ! خو په دې مابين کې بيا ډېر عمر تېر سو، طالب جان هم حيران تللی دئ چې اوس نو څه وکړم. ملا هم ډوب تللی دئ، پس له څو عمر څخه يې د مينې بېخي د توانه ووتله، فکر يې وکړ چې راسه اوس بې نو علم پوره کړی وي، يو سخت خط ور واستوه ګوندې راسي، وروسته يې قلم او مشوانی راواخيستل دا نارې يې پکښې وليکلې:

سلام سلام جانه سلام دئ

پس له سلامه ژر وطن لره را درومه

سلام دې راغی ته رانه غلې

زه به دې څه کړم بې ديدنه سلامونه

قلم په لاس غمونه کا ږم

د عاشقی لندې پر زړه وهلې يمه

سترګې مي ستا پر لور کړې سوې

لکه جنډی د شهيدانو پر قبرونه

ستا په ديدن پسې جانانه

سترګې مي وکړې د چينو په شان ډنډونه

ترتا دي غم لا وفادار دئ

ته راځه ولاړې غم دي تل راسره وينه

چې را په یاد مي سې جـــــانانه
سر پر بالښت کم او ښکي کښته تویومه
آســمان ته وګوره چې شــین دئ
داسي مي زړه درپسي شــین دئ وبه مرمه
کاغـــذ د زړه په وینو لیک سو
آه مي پر وکیښ ځکه توریې سول حرفونه
کاغـــذه بخت دي مـــبارک سه
زمـــا دیار سره به وکـــړې دیدنونه
تر مـــا لا ته ښه یې کاغـــذه
زما تش احـــوال ته بې وکې دیدنونه

څه سر دي ګرزوم ډېري ګیلې او تر تاب یې په کاغذ کي ولیکی، چې که رانه غلې نو زما آن تمام دئ، دا خط یې ورولېږی، "د نکل کار دئ" خط طالب جان ته راورسېدئ، "دلته چې خط راغی د ملا لور ښایسته هم په طالب جان پسې راغلې ده، د طالب جان فکر نسته نه یې وینې"، خو چې خط یې خلاص کړ وې لوست وې ژړل، ښایستې ناره پر وکړه، چې خپل کسات ځني واخلي او پر زړګي یې مالګي ورودوړوي :

طالبه بسته ژړا مه که
څوک خو دي نسته چې دي او ښکي پاکي کینه

طالب جان ته دې نارې خورا زور ورکړ، د لاسه یې کاغذ ولوېدئ، ښایستې ور حمله کړه کاغذ یې راواخیست، برابر یې پلار ته راوړی، مولوي چې دا خط ولوست پوه سو، چې طالب مین دئ، او مینې یې دعا کړېده چې دغه زما تقریر بند سو. دستي راغی وطالب جان ته یې کالي ورکړه چې څه برابر خپلې مینې ته، اوس دي دغونه علم حاصل کړ، زیاته علم نه سې کولای او نه یې ویلای سې او نه یې په دې علاقه کښې بل څوک در ته ویلای سي، طالب جان ورته ویل چې وده[1]، اوس نو کتاب تمام سوی دئ دغه څو پاڼي یې سته، دغه لا په دغه نیمکله تقریر راته ووایه چې خلاص سي نو سبا

---

[1] ودرېږه.

وبل سبا به ځم. ملا ویل شه دغه ورځ تېره سوه، مانښام طالب کتاب ګوري په زړه کښې يې مينه ده ناره يې وکړه :

کتابه ژر ژر تمامېږه
ما په وطن کښې رنځوران پرې ايښې دينه

لنډه دا چې په دوې درې ورځې يې کتاب تمام سو، کالي يې راواخيسته مخ د کور پز خوا را رهي سو، چې د کور پر خوا را رهي سو هلته يې مينې د ده په يادنارې کولې :

باد نن د پاسه که د کښې دئ
زما پر دماغ نن د جانان بوی لګوينه

څه سر دي ګرزوم طالب جان چې را رهي سو، هله هله هله مزل پر مزل، هه هه څو شپې پس و خپل ښار ته نژدې و يوه کلي ته راورسېدی مانښام يې و يوه مسجد ته ځان ور ورساوه، د ډېر و مزلو او ستړيا او خواريو او زحمتو او لوږو و تندو په سبب يې مانښام تبه سوه، ناجوړه سو، داغه شپه يې تبه سهار پسې يک بنده سوه دالته په دغه مسجد کښې پسې پر بوت څو ورځې ناجوړه و، ورځ په ورځ کمبوت او کهې ته تلی مرض يې زياتېدی، او د ژوند په وروستيو لحظو کې يې داسي نارې په نيولي نفس وکړې :

په ګورستان کښې به نارې کړم
چې ارمانجن د سپيني خولې راغلی يمه
زه په ارمـــــان له دنيا ولاړم
په آخـــــرت به سره غـــــوارو ديدنونه

وروسته تر دې يې د ستر ګو تور تله او سپين يې راتله او داسي يې په خپلي مينې پسې فرياد کاوه :

سترګي يې مه پټوئ خلکو
روح يې معطل دئ د اشنا ديدن کوينه

آخر ته طالب مړ سو خداى دې وبخښي، ګل بشره خبره سوه، بغاري يې کړې، ناري يې وکړه :

نصيبه وسوځې ايرې سې
تندیه مات سې پر تا څه لـــيکلي دينه

ګلان د خاورو پیدا کېږي
زما لالی تر ګل نازک خـــاورو له ځینه
پل صـــراط به ورته نیسم
پر مرور اشنا به غـــېږ وګـــرزومه
ما ول د غمه به دي ومـرم
مرګ په وعده دئ دروغجنه سوم مینه
ما له قلم مشوانې راوړئ
د یار تاریخ د زړه په وینو ولـــیکمه

را رهي سوله طالب جان یې پس له مرګه ولید، چې په کفن کاوه یې مینې یې ناره وکړه :

پر یار مي سپین کفن غوږېږي
پر ما اورېږي د سکروټو بارانونه

وروسته یې طالب جان په کفن کې پر جنازه یې کښېښو، وایې خیست هدیرې ته یې یوړ، مینه یې په پسې ده، ژاړي، طالب جان قبر ته داخلوي ښخوي یې، مینې یې ناري کړه :

قبر خو سل ګزه کـــوهي دئ
ځـــوانان کـــوزېږي د ناکام په تناوونه
پر تورو خاورو زما ســلام دئ
اشنای مي ګل دئ ګل به نه خاوري کوینه
پر ګورستان مي دي سلام وي
چې خاوري نه کې د جانان صدف غاښونه
ولي به نه ورپسې مـــــرمه
جانان مي ګل د پسرلي خاورو له ځـــینه

آخر ته یې دغه لاندې ناري وکړې او طالب پر قبر یې ځان واچاوه مړه سوه :

عالمه یو تر بل جارېږئ
ما د مجلس ځوانان لیده چې خاوري خورینه

لنډه دا چې وروسته یې دواړه ارمان زده مینان هلته یو ځای ښخ کړه.

تبصره :

د طالب جان د نکل د نارو وزم مخصوص وزم دئ، اول ناره کوي بيا کسر پسي وايي، لکه داناره : "حجره سته طالب يې نسته، حجره سته طالب يې نسته" دوه واره:

پر حجره يې لکه مار وگرزېدمه

دا يې کسر دئ پسي وايي يې :

ارما ارمان، چې پر دنيا نه واى بېلتونه

طالبه ورانه دي سي ستا لېونى مينه

ظریف خان او مابی

چې و، یو سړی و، د دې سړي نوم میرویس و[1]، یو یې ورور و، چې خدری نومېدی، میرویس مشر و خدری کشر و. د خدای کارونه دي، دې میرویس اولاد نه درلودی، د ټوله خپل قوم مشر و خان دی و، دنیا او دولت خدای ورکړي دي د هندوستان سوداګري یې کوله، خورا ډوډۍ مار دئ، مهمانخانه یې چل ده، د خدای کوټه ډوډۍ ورکوي.

یوه ورځ یو ملنګ راغی په دروازه کي یې هل کړه ویل راوړه د ملنګ نیاز ! د میرویس یوه مزدوره وه دې په پلو کي د اوړو پر ځای ایرې ور وړې، د ملنګ په کچکول کي یې ور واچولې، کچکول یې د ایرو ور ډک کړ، ملنګ ورته ویل دا چې فقر دي نه راکاوه هغه د بل د کور څه چې مي ټول کړي وه، هغه دي لا راباندي ودروله راودي لړله، ولي؟ پر څه باندي؟

دې ورته وویل چې اور واخلئ تاسي ډوګړه مستان لنډهر، را رهي سوي یاست ځانونه مو ملنګیان تراشلي دي، په باطن کي مو خاوري لانسته. ملنګ ورته وویل چې څه وایې دا، دا څه پېښه ده؟

هغې ورته وویل چې زمونږ خان په دغه ګرده عمر اولاد نه دئ لیدلی.

ورور یې زامن لري لونې لري، دی هیڅ نه لري هر څه خیراتونه یې کړي دي، روپۍ یې خیرات کړي دي، منګر په چا کي دونه تاثیر نسته، چې یوه دعا وکړي چې خدای خان ته زوی ورکړي، ملنګ ورته ویل چې ته خوا مه بدوه، ها دغه زمالکړه واخله ورسه باغ ته د سېب وني ته یې ور وغورځوه، هر څه سېب چې راولوېدله را یې وړه چې زه یې در دم کړم، نو یې ورکړه چې

---

[1] څوک وایي مسلم نومېدی، څوک وایي یونس و، میرویس او د دلارام د ښادي خان پلار سره خپلوان وه، منګر میرویس د کشکنخود و، ښادي د تلخک د دلارام و.

نیمی دي دی وخوري نیمی دې ماینه وخوري او لومړی اولاد چې خدای ورکړی هغه زما شکرانه ده، زما دئ. هغې هم لکړه راواخیستله راغله باغ ته یوه خورا باردانه د سیب درخته یې پیدا کړه لکړه یې ور وغورځوله، درې دانې سیب ځني راولوېدل، دغه درې دانې سیب یې ملنګ ته ورکړه، ملنګ ور دم کړه، ویل ها دغه دئ اوس یې نو ورکړه خان او ماینې ته چې وې خوري خدای به اولاد ورکړي. مزدوري یې سیب راوړه خان او ماینې ته یې ورکړه، دانکل یې ورته وکړ چې داسي و، دا ملنګ راکړه څنګه و څنګه.

خان هم ډېر خوشحاله سو، باره ده او ماینې سیب سره وخواړه، عمر دئ تېرېږي، نه میاشتي نه ورځي نه ګریه تېر سوه خان او ماینې ته خدای زوی ورکړ، نوم یې "ظریف" کښېښو، هی زالم(؟) خوشحالي سوه، هشت و مشت سو چې خان ته خدای زوی ورکړ.

څه سر دي ګرزوم ظریف خان ته یې دایي ګاني ونیولې هه هه څه سر دي ګرزوم د نکل کار دئ، ظریف خان لوی سو شپږ اوه کاله تېر سوه، دا دئ یوه ورځ بیا هغه ملنګ په دروازه کې هل کړه، مزدوري پر آواز وپېژندی، ور الا یې کړه زېری یې پر وکړ، ملنګ خوشحاله سو، راغی خان ته، ورته ویل څنګه پر قول ولاړ یې، دغه زوی خو دي زما دئ؟ خان ورته وویل چې باچا تې څه کوې؟ د ده په عوض کې هر څه مال و دولت چې غواړې در بې کړم او که یې نه کوې نو دلې اوسه ! ډوډۍ او پوښ به زه درکوم ظریف خان به درسره وي، د ملنګ هم خوښه سوله چې ښه دئ ! دلې به اوسم ! ظریف خان داسي ښایسته دئ چې ستر ګي نه پر رونېږي، هر څوک چې یې ووینې زړه پر بایلي، ملنګ دالته ځای ورته ونیو دلې اوسي.

په دې مابین کې خان ته یو زوی او لور بله خدای ورکړه چې د زوی نوم یې "لال" کښېښو او د لور نوم یې "ببی" کښېښوولە. لنډه دا چې اوس نو د خان دوه زامن یوه لور ده. دا ظریف خورا پر ګران دئ، اوس لوی دئ ښایسته زلمی دئ. د ښکار هم ډېر شوقي دئ، او د غېږې هم شوقي دئ، ګرده ورځ د خپلو همزولو سره غېږ باسي، سات ورسره تېروي کور ته چنداني نه راځي، خپله ځواني کوي.

دغه مور و پلار یې فکر وکړ چې ظریف خان دباندي اموخته سو، سبا

به یو څه نه سي ځني جوړ، دا به په څه چم کورنی کړو، چې پخپل کاروبار وپوهېږي، سبا به مور مړه یو دی به لوچک وي. دغه پیسې به دربدره کړي، د اکا تر لاس به لاندي وي، تربرونه به پر خاندي. مور یې وویل چې سړیه راسه چې کوزده ور وکړو، نو به کور ته راسي، پښه به یې تر کنده وخېژي. د مجلسه به راوګرځي ځان به په کار وپوهوي، ولي چې ښځه سړی کورنی کوي او د کور په کاروبار یې پوهوي.

پلار یې ویل ډېر ښه دئ. آبس ظریف خان ته یې ویل چې زویه مور کوزده درکوو، پلانی ښځه داسي ښایسته ده چې توبه، هغه به در وغواړو. پلانه ده بستانه ده، ملک یې ورته خوښي کړ. ظریف خان دنې پر میدان ورته ناست، وایي زه بالکل ماینه نه کوم، اونې هوالرم زه خپل شوق کوم.

میرویس راغی ملنګ ته یې وویل چې ته ورته ووایه، ګوندي ستا په خوله وکړي. ملنګ ورته ویل ښه دئ. ملنګ راغی و ظریف ته یې وویل چې ظریف خانه ! سبا به دي پلار مړ وي، دنیا به دي دربدره وي، بې کوره به یې میراث خواره به د هري خوا املې درباندي وهي، ستا په مرګ به خوشحاله وي، چې اوس دي لا پلار ژوندی دئ کوزده به در وکړو. ښه دئ مور و پلار به دي هم خوشحاله وي ارمان بې وخېژي.

ظریف خان د ملنګ د خبري نه اوښتی، ویل ښه دئ، چې ستا خوښه ده، ظریف خان ملنګ ته وویل چې ښځه راغواړې، نو باید داسي ښایسته وي چې وتلې وي. ملنګ ول ښه دئ، د ګرده اولس په نجونو کې چې ښایسته وي او ستا خوښه وي، هغه به در وکړو. ده ویل ښه دئ. خو د کلي په نجونو کې یوه د ظریف خان نه سوه خوښه. مګر یوې بوډې یوه لور درلوده، چې نوم یې "مابې" ده، چې ډېره مسکینه دربدره خاک په سره ده، یو تور ځیري ټکری یې پر سر دئ، مګر په رنګ تر ټولو ښایسته ده، ظریف خان دغه پېغله ځان ته خوښه کړه، او د ظریف خان پلار وویل چې خطا وتلې چې دا مسکینه اسکېرلې دي خوښه کړېده. ده ویل نه یم خطا وتلی. پلار یې ویل چې ښه دئ چې ستا خوښه ده زمور خوښه ده.

لنډه دا چې د بوډې لور یې ور وغوښتله. د بوډې لور هم پر مینه ده، مګر اوس ځواني ده، برغ نه سره کوي، چې راواده یې کړي یا مي ور واده

کړه. پلار يې ويل چې وده پر کراره به يې واده کړو، خو په دغه نن او سبا کې نن او سبا کې يو وار د ظريف خان پلار ناجوړه سو، مړ سو واده يې ور ونه کړ. ظريف خان اومه خوله هلک دئ د پلار پاتا يې واخيستله، د ظريف د پلار يو اشنای دئ دا هم خان دئ، د ظريف د پلار په ژوند يې و خانې ته ځان نښوراوه، خدری هم د خپل ورور په مرګ خوشحاله سو، چې ګوندې خاني ما ته راورسېږي. ظريف خان د احتياطه څخه حال ور واستاوه چې ته اوس پاتا ته مه راځه بيا به کړه اټکلوو. څو ورځې باد د ظريف خان مور هم مړه سوه، دلته خدری بېخي خوشحاله سو، لال او ببې دواړه کوچني دي، دلته نو اوس خدري بډي پسې وغښتلې هر ځای بې بدناماوه، غيبت به يې کاوه چې ظريف خان ډېر ناروا دئ. بد فعله دئ څه دئ و څه دئ. هلته يې خپلې مايندې ته ويل چې لال او ببې وهه ترته يې! څه سر دي ګرځوم د ظريف خان اوقات تريخ سو، هلکان يعني خور و ورور ورته ژاړي، ظريف خان په چرت کې دئ چې څه وکم؟ دلته د بوډې لور "مابې" خبره سوه چې د ظريف خان حلق تريخ دئ، په تکليف دئ او بې کوره دئ، نبايده خدری يې خطاباسي بله ور ونه کې، بيا به زما څه حال وي؟ باره په پته راووتله د کوره راغله د ظريف خان کره دا حال يې وليد، کوچنيان ژاړي، ظريف خان کور نسته، ماښام دئ اکا او د اکا ماينه يې چرت نه پکښې وهي، باره مابې ناره وکړه:

ظريف خان ګرځي کلي په کلي - نيازمن مي غواړي په زړه ويشتلي
دغه نور خلک بيده دي - د ظريف دواړه وزر ختلي - اې وزر ختلی

يعني نه يې پلار سته، نه يې مور سته، نه يې بل غمخور سته، لکه وزر ختلی مرغه داسي دئ، خو لنډه دا چې مابې د لال او ببې پر سر لاس ور تېر کړی ايمن يې کړله. خدری ورغلی دئ هغه خان چې د ظريف خان د پلار اشنای و، او ظريف د پاتا څخه ګرځولی و، هغه ته يې ويلي دي چې ظريف خان داسي بد کاره دئ، د خانې ور نه دئ، خاني خو نو اول ستا ده او که نه وي زما حق ده، د ده سره خاني نه ښايي، يه د ده يوه چاره وکه. خان ورته وويل چې مه کوه د پلار ميراث د زوی وي چې پلار يې خان و اوس دی دي خان وي، او دا مناسبه نه ده چې د دې کوچني هلک څخه خاني په زوره واخلم. خدري ورته وويل هو چې دی يې اهل وای، منګر دی ډېر ناهله دئ،

خان خو باید باانصافه، عادل، دینداره وي، د بل و ناموس ته نه ګوري، ظریف خان خو ډېر بد سړی دئ که یې نه منې ته تجربه په وکه، خان ویل ښه دئ.

لنډه دا چې ظریف خان ته یې حال وکی، چې ته لکه چې خوابدی سوی یې، ستا پلار زما اشنای و خدای دې وبخښي، زه پاتا ته در تلم تا نه پرښوولم، لکه چې چا شیطانت در ته کړی دئ، منګر زما په زړه کي ولاکه هیڅ لا سته، نن شپه زما مېلمه یې، زه هغه د پلار په ستر ګه در ته ګورم او خامخا به راځې، که نه راغلې خوا مي بدېږي.

ظریف خان راغی د خدري سره یې صلاح وکړه چې مشر دئ، د پلار پر ځای دئ چې د ده ځنګه خوښه ده، خدري ورته وویل چې شل کرته ولاړ سه، ډېر ښه دئ. مېلمه کړی یې یې نو ولي نه ځې، د ده خو هلته بند د خان سره پوخ کړی دئ، په زړه کي وایي چې که ښه وي که بد، د خپلي خانې له پاره ولاکه د ژوند څکه ځني وکړي.

لنډه دا چې ظریف خان د خان کره ماښام ورغی، چې ډوډۍ یې وخوړله، خبري مبري یې سره وکړې، باره ظریف خان ویل ښه دئ زه به رخصت سم، خان ویل یه تاریکه ده دلې به بیده سې، ده ویل ښه دئ. خان او ظریف خان او د خان ماینه درې سره پر نغري ناست دي، خان اوس په ظریف خان امتحان کوي چې ځنګه سړی دئ؟ خدری رشتیا وایي که درواغ. منګر پخپله په زړه کي څه نه ورسره لري، باره یې وویل چې زه ځم مسجد ته د خوني څخه راووت ظریف خان یې د خپلي ماینې سره یوازي پرښنو، چې ودرېږه ظریف ځنګه سړی دئ؟

ظریف خان او د خان ښځه پر نغري سره ناست دي، ظریف خان کښته ګوري، ګردسره ستر ګي نه ور اړوي، چرت یې په مابې کي دئ، خان کله د دروازې تر چاکو ورته ګوري کله غوږ ونیسي چې څه وایي او څه کوي؟ خو تر پایه ظریف چپ ناست و او کښته یې کتل، هیڅ ږغ یې نه کاوه. "د خان د ماینې په غاړه یو غمی دئ چې ځل و بل کېږي لکه څراغ داسي رڼا کوي"، ظریف خان اخر ته یو وار ستر ګي و دا غمي ته ور واړولې بیر ته یې کښته واچولې، خان چې دا وضعیت ولید لږ څه په شکي سو، خو ږغ یې ونه کی چې ته وده چې څه کوي؟

خو تر نیمو شپې ورته ولاړ و، نور څه یې ونه لیدله، نو خوني ته ورننووت، و ظریف خان ته یې وویل چې ستا لکه چې دا ښځه خوښه سوله او زما ستا د پلار سره د زړه اشنایي درلوده، نو دغه ښځه به درپرېږدم چې ستا خوښه ده، تر تا قربان ده، د ظریف خان دا خیال سو، چې خان په ما خطاوتی که څه؟ چې دا خبره یې وکړه نو یې پر خان ناره وکړه :

که ګل کي ګل کي – په هندوستان کي پسرلي ګل کي

دا هم د رب رضا ده، چې ورور یې ناست وي ورېنداري بل کي

ها ها ورېنداري بل کي

یعني دا عجبه ده چې ته ناست او زه به ستا و حرم ته ګورم، ته زما پلار یا ورور یې دا مي ورېنداره ده، خان ویل چې تا ولي ورته وکتل، ده ویل ما د دې مخ نه دئ لیدلی، مګر دغه غمي ته مي وکتل چې رښا یې زما پر سترګو برابره سوله، د خان هم و زړه ته ولوېدله چې پاک یې او بېشکه د پښتانه زوی یې، لنډه دا چې سهار یې ظریف خان په ډېر عزت رخصت کی کور ته راغی.

خدري فکر وکی چې دا دو مي هم ونه چسپېدی، اوس نو چرت وهي چې په څه چم دا ظریف خان مړ کم یا یې له وطنه ورک کم، په یوه ټکه یې اخته کم، چې بیا تر مرګه پوري رانه سي، چې دغه میراث او خاني یې ما ته پاته سي، چرت یې وواهه وواهه آخر ته په ظریف خان پسې سو، چې پلار دي هم سوداګري کوله ته کور ناست یې، یه درځه چې په سوداګري دي بوزم، اوس لا زه ژوندی یم، پر ما دي حق دئ چې سوداګري در زده کم، بیا که مړ سم هم ارمان نه لرم، سبا به دي دغه پلار ګټلې بایللې وي بیا به څه کوې؟ د ظریف خان هم خوښه سوله ویل ښه دئ کاکا "خیال یې دا سو چې مشر دئ بده یې نه ده دربانديي پېرزو".

لنډه دا چې (د نکل کار دئ) کاروان ماروان یې جوړ کی، سودا وسوله، په دې سبانو وهندوستان ته بارېږي، مابې په دې کیفیت ناخبره ده د ظریف خان یو تور نوکر و، راغی پر مابې یې ناره وکړه :

ظریف مرغه سو – پر الواته سو

مابیه راسه دام ورته کښېږده – کې بندوې وار دي داغه سو

های های وار دي داغه سو

دا کیفیت یې مابی ته ووایه، چې ظریف خان هندوستان ته ځي، مابی راغله که ګوري کاروان ولاړ دئ، ظریف خان د آس تانګونه ټینګوي، آس یې هم نوی نال کړی دئ، نو مابی ناره پر وکړه :

تا د نیلي تانګونه ټینګ کړه – نال د مېخ دي د هندوستان پر خوا وهلي
ببی او لال او زه دي پر چا باندي سپارلي – ها ها چا باندي سپارلي

ظریف خان په جواب کي ناره پر وکړه :

ما د نیلي تانګونه ټینګ کړه – او نال و مېخ مي د هندوستان پر خوا وهلي
ببی لال مي اول پر خدای وای پسې پر تا باندي سپارلي
ها ها پر تا باندي سپارلي

بیا مابی ناره پر وکړه :

که مه ځه مه ځه ظریفه مه ځه د هند و لور ته
رازق مو خدای دئ رزق به رارسي زمونږ و کور ته
های های زمونږ و کور ته

ظریف خان غوږ نه پر ونیو، کاروان بار سو، که څه هم د ظریف خان په زړه یو الله خبر و، مګر د غیرته او د اکا او د تربرو له جهته هیڅ ږغ نه کوي او نه مابی ته ګوري، د مابی اوښکي راتوی سوې، چې ظریف خان نه پاتېږي بیا چې یې ظریف خان ته وکتل لږ څه خپه په خیال ورغی، فکر یې وکی چې ظریف خان خو هم درباندي مین دئ یو یې ستا غم په زړه کي وي، بل د سفر نو دغه زما د مخ په ګرځېدو به یې لا غم یو په دوه سي نو یې بیرته د ده د زړه د ډاډ له پاره ناره پر وکړه :

یو تا چې پند کی پر ما دي غم کی
ظریفه ته چې اوس خپه نه سې
اوښکي مي راغلې درته مي څنګ کی
های های درته مي څنګ کی

یعني ته خوا مه بدوه چې ما مخ درځخه وګرځاوه چې زه نو مروره سولم، یه مروره نه یم ستا د بېلتون اور مي پر زړه بل سو، اوښکي مي را ایله سولې نو مي مخ درځخه وګرځاوه، ما ویل چې ظریف جان په سفر ځي زړه یې نری دئ نبایده چې دغه زما اوښکي ووینې غم به یې یو په دوه سي.

لنډه دا چې کاروان رهي سو د هندوستان پر خوا، مابې پر بام وختله، پسې ګوري ژاړي هه هه خو دوی تر ستر ګو نیهام سوله، نو مابې ناره پسې وکړه:

اوښانو وخورئ دا اوږدې غاړې دا لوی ورنونه
پرون لا دا مال ظریف دلې و - نن خو مو تېر کې تر ولاتونه
های های تر ولاتونه

مابې له بامه راکښته سوله، دغه شپه او ورځ تېره سوله په دا سبا غرمه چرت وهي چې خدایه ظریف خان د چول مزلونه وهي، حلق بې څنګه وچ کلک وي، پر مخ بې د سفر خاوري پرتې وي شونډان بې سپېره وي، اوبه به نه وي، نو یې په ژړا کې ناره وکړه:

که دوري دوري د هند پر لوري - خدایه نرۍ اوریځ پیدا کې
چې شکر ترې وای باران ترې اوري - های های باران ترې اوري

مابې نو دالته پرېږده کاروان او ظریف خان دوی پسې راواخله، ظریف خان او خدری او کاروان برابر راغله د هندوستان علاقې ته که ګوري په مخ کې یو رود دئ ډک بهېږي، پر یوه خوا لار د تېرېدو نسته یو پل دئ خلک پر تېرېږي، کاروان چې پر پله راغی، پلوان و مخې ته ورته را ولاړ سو ویل ودرېږئ د پله محصول راکئ بیا تېر سئ چې د پله محصول رانه کئ، نه مو پرېږدم چې تېر سئ.

خدری ورته ټینګ سو ویل عجبه دي وکړه دا دونه عمر مي غم نه درکاوه اوس غم غواړې، یوه پیسه نه درکوم و ظریف خان ته یې مخ راواړاوه ورته وې ویل چې ظریف خانه ګوره عمري به موږ او ستا پلار تېرېدو ولاکه هیڅا غم راڅخه اخیستی دئ، دا پلا چې ته راسره یې په نظر یې هلک ورغلې غم درڅخه غواړي. ظریف خان هم ورته ټینګ سو و پلوان ته یې ویل عجبه دي وکړه زه خو هم د هغه پلار زوی یم، ته نه یې خبر چې دا د ظریف خان کاروان دئ، یوه کسیره ولاکه درکم، که جنګ کوې هم دغه میدان دئ که باچا ته دي ځې هم درڅه زه پخپله درسره ځم، پلوان ویل درڅه باچا ته راسره.

لنډه دا چې ظریف خان او د پله خاوند دواړه باچا ته سره ولاړه، کاروان

تېر سو، خدري فکر وکې چې داغه دي وار دئ که دي په بلا کښېوست، کوښښ کوه که دي په باچا مړ کې يا دي عمري په بندي کې، خو دستي يې متان ټينګ کړه پسې ورغې، "ظريف خان خو هر ګوره ښايسته و، لکه شاهزاده ښه اخلاق يې درلوده، او په دغه کوچنيوالي چې اوس نو ځواني ته نژدې و، ډېر غيرتمن او خورا غليچ او زوره ور او پهلوان غوندي و"، خو چې خدري ورغې کې کتل چې ظريف خان بيا باچا پر چوکۍ کښېنولی دئ، خدري په يوه ترځ کې ځان ورتېر کې، باچا ته يې ويل چې عرض لرم، هغه ويل ووايه څه عرض لرې؟ خدري ورته وويل چې پټ چې بل څوک نه وي درته وايم باچا ويل ښه دئ، خدري يې ځان ته نژدې راووست، ورته ويل يې ښه په غوږ کې راته ووايه.

خدري پټ په غوږ کې ورته وويل چې دغه ظريف خان نومېږي، ډېر شرير او جنګره او سرشوخه سړی دئ، د هيڅا حکم نه مني دا پنځوس کاله مور پر دغه پله او لار تېرېږو دغه محصول ورکوو، اوس دی شېر کې شېر کې کېږي، وايي چې زه د باچا غم نه ورکوم او دا لاڅه ستا د پاچهۍ هوا يې کړې ده، دوه سوه ښکنځل او پوچ و رد يې درته وويل، باچا چنداني غوږ پر ونه نيو، مګر په زړه کې خوشحاله سو چې ښه دئ دا ښايسته، توريالی او غښتلی ځوان دئ اوس بې په دغه بانه راوګرځوم، لنډه دا چې باچا خدري ته آفرين ورکې رخصت يې کې، ظريف خان يې نظربنده کې، خو ظريف ښه ځوان و، نو په دغه سبب يې خورا ښه ساتی، نوکران يې ورسره کړه، چې ته خپل عيش کوه زما په پاچهي کې چې دي هر څه زړه غواړي درته اجازه ده، ته لکه زما زوی، مګر هو پر بله خوا دي نه پرېږدم چې ته ژوندی يې دغه دي ځای دئ، ځې به نه[۲].

ظريف خان باچا ته وويل چې ستا حکم مې پر غبرګو لېمو منلی دئ،

---

[۲] څوک وايي چې د ظريف خان د بند سبب دا و، چې خدري د حکومت يو جام غلا کې، چې را رهي کېدی، د ظريف په بار کې يې پټ چغ کې، بيا يې رپوټ وکې، چې ظريف خان غلا کړېده، په بار کې يې ده، په هغه وخت کې دا قانون و، چې چا به شی غلا کې، غل به د مال والا مريی و، نو ځکه يې ظريف خان بندي کې.

مګر دغه سړی چې ستا پر غوږو درپرېووت اکا مې و، دونه مې ایله که چې یو وصیت او د خپل عیال سپارښت پر وکم، باچا ورته وویل چې ښه دئ ورسه، باره یې دوه کسه سپاهیان ورسره کړه ظریف خان چې راغی، که یې کتل خدري بیا ټول کارونه کړي دي، کوچ و بار دئ مخ د کور پر خوا را رهي کېږي، ډېر خوشحاله دئ، ظریف خان ناره پر وکړه :

که دوري دوري د کور پر لوري – ته چې کور ته ورسي ببی به مچ کې
لال ورور به ګوري – های های لال ورور به ګوري

یعني زه خو بندي سوم، زما د عیال سره به ښه کوې، خدري په جواب کې ناره پر وکړه :

که دوري دوري د کور پر لوري – چې کور ته ورسم ببی به مچ کم
لال به کړم وای د سترګو توري – های های د سترګو توري

چې یعني ببغمه اوسه، ښه به یې نازوم، ظریف خان بیا د ټینګار له پاره ناره پر وکړه :

که پند که پند که خدریه پند که – دا زما خبري پر زړه قلم که
که کور ته ولاړې بي بي لعل بېګ وای – د خپل عیال وای سره سم که
های های سره سم که

چې یعني بي بي او لعل بېګ کوچنیان دي، لکه خپل اولاد داسي بې ساتې، خدري فکر وکی، چې ظریف خان دي مرګ له راوستلی و، او اوس دي د زړه ډاډ ورکی، دا خو ښه نه سوه، یه راسه پر زړه یې مالګه ورتوی که چې ښه ترا خپه او دق سي او سل ور ولوېږي نو یې ناره پر وکړه :

نه به یې پند کم، نه به یې د زړه پر سر قلم کم – که د دې واري کاکا ولاړې
دا ستا عیال به زه در بدر کم – های های ښه در بدر کم

خدری ځني رهي سو، د ظریف خان خورا زړه درد وکی، چې دالکه چې ګرده خدری دئ چې دا پسات یې در وکی، نو وروسته یې ناره پسې وکړه :

په ما دي کړي په تا دي وسي – زما زړګی دي توري اوبه کی
توري اوبه ترسخرو وزي غوغا به وکي – های های غوغا به وکي

چې یعني راته معلوم سوې، چې دښمن یې، که خدای در ایله کړم بیا

به سره گورو، خدري غوږ پر ونه نيو خورا خوشحاله د کاروان سره را رهي سو، ظريف خان بيرته باچا ته راغی، باچا نوکران ورسره کړي دي پر باچا خورا ډېر گران دئ، خپل سيل و تماشا کوي، مگر نه په پوري کېږي، ظريف خان نو دالته پرېږده خدری پسې راواخله.

خدری چې را رهي سو هله مزل پر مزل د نکل کار دئ دا دئ خپل وطن ته را ورسېدی، ږغ سو چې د خدري قافله راغله، د مابې دمخه لا دوې ستر گي ځلور وې دا ږغ چې يې واروېد روح په ننووت، د کلا پر بام وختله لار يې گوري، قافله رانژدې سوله، ظريف خان نه معلومېږي، د مابې د توانه ووتله نارې يې وکړه :

ستر گي مي ووتې پر دغه لاري – ستر گي مي ووتې پر دغه لاري
ظريف ته گورم کې رابنکاره کې د ظريف وای د اوښو غاړې
های های د اوښو غاړې

قافله ښه رانژدې سوله، ظريف نسته مابې بيا نارې پر وکړه :

کاروان باشي يې د کاروان – سردار يې د کاروان پر لمبر ولاړ يې
خلک پوښتنه د سود و زيان کې – زه خو پوښتنه د ظريف خان کم
های های د ظريف خان کم

د خدري د بېري چا جواب ورنه کی، په دې قافله کې د ظريف خان مريی و، مابې پر ده نارې وکړه :

که خپله خپله سرې په خپله – احوال يې راکه ظريف مي څه سو؟
د چا ده سوبه د چا ده سلمه – های های د چا ده سلمه؟

چې يعني که پخپله په خبر يې هم حال راته ووايه، او که د بل د خولې په خبر يې هم حال راکه، مريي نارې پر وکړه :

که خپل يم خپل يم سړی دي خپل يم – زه چې راتلمه ظريف ژوندی و
احوال بې درکم د خپله سلمه – های های د خپله سلمه

دا چې خدري واروېدله د مريي سر يې غوټ په توره پرې کی، ساون نوماند د ظريف خان بل مريی و، مابې پر دغه ساون نارې وکړه :

که توره توره ساونه توره – ما په خدای ولوباتلې ظريف ژوندی و، که وپه گوره
های های که وپه گوره

ساونۍ فکر وکی چې هغه بل مریي رشتیا ورته وویل سر یې ورپرې کی، نو مابه هم مړ کي که رشتیا ووایم، نو یې په جواب کي پر مابی ناره وکړه :

نه د کاروان سر یم نه د کاروان پای یم – تا په خدای کړم بزه ګاره مابی خوري
مخ دي پټ په مرغلرو خدری باچا سو – های های خدری باچا سو

چې یعني زه لاغرضه یم، په کاروان هیڅ غرض نه لرم، مګر خدری خان سو، مابی پر ساونۍ ناره وکړه :

که تورې تورې ساونۍ تورې – راغلی مه وای د هند د لورې
اول مي هیله امید پر خدای و – اوس را وخته د هرې لورې

بیا یې پر خدري ناره وکړه :

که تورې تورې خدریه تورې – راغلی مه وای د سند د لورې
ښایسته ظریف دي څه کئ – چې درسره و د خپلې کورې
های های د خپلې کورې

خدري په جواب کي ناره پر وکړه :

کاروانۍ باشي یم د کاروان سردار یم – د کاروان پر لمبر ولاړ یم
ظریف مي مړ سو د نس په خوږو – په دواړه لاسو مي کي د سنګو باره زه ځني راغلم

چې یعني ما په دغو لاسو ښخ کی، کاڼي مي پر واچول د نس په خوږو مړ سو، مابی چې دا واورېدله زړه یې درد وکی پر خدري یې ناره وکړه :

سر دي ګنجی دئ، نوم دي خدری دئ – راغلی مه وای د هند له لورې
اول مي هیله امید پر خدای وه – اوس دي را وایسته د هرې لورې

خدری په سر پک او په رنګ تک تور و، د خپل کاروان په اړولو بوخت سو د ظریف خان یو بل سړی و، فکر یي وکی چې دا خو مینه ده زهره بې وچوي، په یوه ترڅ کي یې ناره پر مابی وکړه :

که پېر کي پېر کي خدری پېرې کي – دروغ مي ښه که رشتیا مي پرېږدي
ما به رشتیا خبري وکړای – خدری ظالم دئ سر به مي پرې کي

لنډه دا چې مابی هر څونه چې بې ژړلي وي ژړلي بې وي، مګر په دغه ناره یې لږ څه زړه ډاډه سو، ویل توکل پر خدای دئ، ګوندي ژوندی وي، او

ژوندی دئ، نو ګوره چې خدري ظالم په څه ټکه کښېيستلی دئ؟

خدري کاروان واړاوه، خورا خوشحاله دئ، ساوڼ يې راوغوښت آفرين يې ورکی، ورته وې ويل :

هوښ کوه چې تر خوله دي ونه وزي بې بې تا ته درکوم، اوس نو خدري ته د کور سر خالي سو، د ظريف خان پر ميراث کښېنوست، چې دغه مال يې سره ګوښه کی نو يې حکم وکی چې که د هند له لوري کم سړی يا مسافر کلي ته راتلی مې پرېږدئ، او نه دي د دې کلي څخه څوک هند ته ځي، د خدري مطلب دا دئ چې ګردسره د ظريف خان پته ورکه سي، نه سي معلوم، پس له دغه خدری را ولاړ سو کمبله يې واچوله چې ظريف خان مړ دئ، درې ورځې يې پاتا واخيستله، خلک ځي و راځي، دی د ظريف په وير ځنګېږي، مقصد يې دا دئ چې د مابی و زړه ته ولوېږي، او ما مېړه کي. پاتا چې خلاصه سوله خدري پر مابی مرکه وکړه چې ما وکه. هغې په جواب کي ورته وويل چې ببله مرګه دي ولاکه وکم، او بې مرګه ولاکه ستا ګوتي ما ته راوړل سي. بله شپه يې بيا مرکه پر وکړه، بيا يې مرکه پر وکړه، دې نه قبلاوه، بله شپه لوی سهار دئ د خدري ظالم د توانه ووتله راغی په خپله يې پر مابی ناره وکړه :

که صادق دئ صبح صادق دئ – پر زړه مي دق دئ مابيه راسه خدری مېړه که خدری د درست کلي ملک دئ

مابی په جواب کي ناره پر وکړه :

که توره توره خدريه توره – يو شل پنځه ويشت کاله وګوره

که دا ورک ظريف رانه غی – بيا په حلاله نکاح مي بوله

مابی د "يه" پر ميدان ورته ناسته ده، چې ولاکه دي مېړه کم، چې اسمان مځکي ته راسي، خدری هم راولاړ سو مابی يې د کوره وشړله، څه چې يې درلوده ځني وايې خيستله او لال يې د کبابي په لاس ورکړ، چې تمامه ورځ دي اور ته ولاړ پيک دي وهي.

ببی يې واخيستله د ساوڼ مريي په لاس يې ورکړه چې دا يې ستا، ساوڼ يو تک تور د ظريف خان مريی و، د دې ساوڼ دوې نوري توري حبشی ماينې وې د دې سره يې يوځای کړه، مګر ساوڼ لږ څه نمک په

حلاله و، د ببی سره یې د خدري په غلا په پټه خورا ښه کوله او د لال سره کبابي ډېر بد کول.

مابی هم خوارکی دالته یوه د ځوزو کوډل ځوړه کړه یوازي پکښې اوسېږي، یو د ظریف خان چلم یې لاس ته ورغلی دئ دا یې ورسره اخیستی دئ، نور یې نو هیڅ نه درلوده، خپل او د ظریف د بېلتانه غم یې ګاله.

یوه ورځ بېلتون زور پر وکړ د کوډلي څخه راووتله د کلي دباندي پر دښت یوه هوسی ګرځي، پر دې یې ناره وکړه:

که سپیني سپیني هوسیه سپیني – د کمه راغلې اې شاهوسیه
دغه کبلی به دي ښکاري وولي – داسي به ګرځي لکه مایيه

بیر ته راغله په کوډل ننوتله، صبر یې وکړ خپل غمونه ګلوي، ژاړي دغه سپین مخ یې لکه ژړ زعفران داسي سو، هه هه څه ډېر کلونه تېر سوه، په سر کي یې ویشتلي پیدا سوه، یوه ورځ بیا لکه لېونی کلي ته راووتله د ظریف خان غم خورا زور پر کړی دئ پر کلي والو یې ناره وکړه:

زده زده یم خلکو زده یم – سینه کبابه پر اور پرته یم
که په ظریف پسې مړه نه سم – ټګه مي بولئ حرامزاده یم

خو هیڅوا د خدري د ببري چرت نه پکښې وواهه، هغه د ظریف خان د ملنګ خورا زړه پر وسو پټ راغی مابی ته یې وویل چي ته یو خط راولیکه خپل احوال او د لال او د ببی خواری او د خدري ظلم پکښې ولیکه را یې که، په هر ډول چي وي، زه به هندوستان ته ولاړ سم، د ظریف خان د مرګ او ژوند حال به معلوم کم، دا خط به ورکم، او ستاسي حال به که ژوندی و، ورته ووایم، خو مطلب دا دئ چي هر چم چي وي ګوندي رابه سي او که مړ و هم به یې حال راوړم، ستا هیله او امید یې پر خدای، مابی ډېره خوشحاله سوله دستي یې خپل ټول کیفیت وکیښ کاغذ یې ملنګ ته ورکی، ملنګ خط واخیست اوس نو د خدري څخه ببرببري چي خبر نه سي، دا خط ونه وینې، "ولي خدري څار کاوه چي څوک وهندوستان ته د دې خوا ولاړ نه سي، شاوخوا یې خلک ګومارلي دي، ګوري فهم کوي چي څوک تېرببري، پکښې ګوري تلاښې پکښې کوي چي مابی خط مط وانه ستوي"، ملنګ خط واخیست د چوتي تلی یې وسپخاوه خط یې د تلي په مخ کي کښېښود،

بیرته یې پر تلې مېخونه ووهله، چوتې یې په پښو کړې، ګډړۍ یې واغوستله پټ په نیمه شپه را رهي سو، هله هله د نکل کار ډئ څه سر دي ګرځوم څو وهندوستان ته راورسېد، پوښتنه پر پوښتنه څو سند ته راغی، د ظریف خان درک یې ویوست خبر سو چې ظریف خان نظربنده ډئ، مګر خورا په عزت او په استراحت ډئ. ډېر معتبره ډئ څوک په آسانه نه سي ورتلای اوداسي زوره ور او توریالی او غښتلی پهلوان ځني ختلی ډئ چې د باچا په پاچهي کې نسته، ملنګ هم وس وکی په یوه ترڅ کې یې و ظریف خان ته ځان راورساوه، کې کتل یو مجلس ډئ، خورا ساز و صحبت ډئ، ظریف خان ناست ډئ شاوخوا نوکران ورته ولاړ دي، مست ځوان ډئ، پاخه حد ته رسېدلی ډئ، ملنګ چې ورته وکتل ظریف خان یې وپېژانده ناره یې دلیري پر وکړه:

خدای خو دي وچ کي هغه زړونه – چې په پردي ولات کي ساز کي سوبتونه
ببی او لال مي دواړه د کبابي او د ساون کي خدمتونه

دا ناره چې ظریف خان واروېدله، پوه سو چې حال بل ډئ، خدري ظالم پسات کړی ډئ، دستي یې پر یوه نوکر ږغ وکی، چې ورسه هغه ملنګ راوله، ملنګ یې راووست، ملنګ هغه کاغذ د ظریف خان په لاس ورکی، ظریف خان چې کاغذ خلاص کي چې وې لوست د مابی د خوا او پر ککړی یې اور بل سو تر ستر ګو یې پر پر اوښکی راتوی سولې، خو د غیرته یې زیات څه ونه ویل، ملنګ ته یې ستړی مه سې وکړه، خورا عزت یې ورکی و نوکرانو ته یې وویل چې دغه ملنګ به خورا ښه ساتئ، عزت به ورکوئ، لاس پر نامه به ورته ولاړ یاست.

دغه ورځ په چرت کي پر تېره سوه، مابښام تر سهاره لټ پر لټ اوښتی، د خوابدی خوب نه ورتی، چې سهار سو راغی د باچا د سرای و دروازې ته ودرېدی، ناره یې پر وکړه:

که سهار سهار ډئ – باد بلغار ډئ – باچا ته وا راووزه
پر بندیانو سوی د کور احوال ډئ – های های د کور احوال ډئ

باچا خبر سو، ظریف خان یې راوغوښت ویل خیر؟ ظریف خان دا خپل کاغذ ورته ونیو، چې زما پر ببی او لال او مابی دغسي ظلمونه او جبرونه

سوي دي، ما ته رخصت راکه چي ځم. باچا چرت واخيست چي اوس يې ځنګه ايله کم، نې زړه کېږي، زلمی دئ، وايي چي بيا به په جنګو او مقدمو کي په ښه راسي، او د ده ناز هم پر مځکه نه سي اچولای، خو جواب يې ورنه کی، په حرم سرای ننووت، ظريف خان يو ګړی و دروازې ته ولاړ و باچا نه راووت ده بله ناره پر وکړه :

سهار سهار دئ باد بلغار دئ – باچا ته وا راووزه بنديان ايله که

د دې بنديانو ځونه آزار دئ – های های ځونه آزای دئ

دې نارې د باچا په زړه کي لږ څه تاثير وکی، راووت د ناچاری يې رخصت ورکی، مګر پټ يې دستي سړي ولېږله چي ورسي د رود پل ونړوي، چي ظريف خان پر تېر نه سي او بيرته راوګرځي، ولاړ نه سي. ظريف خان شپه تېره کړه، سهار يې خپل کاروبار سم کی، دا دئ مخ د کور پر خوا را رهي سو، رود ته چي راغی که ګوري پل نسته نړېدلی دئ، نو يې پر درياب ناره وکړه :

که تريخ دئ تريخ دئ کاهي درياب مي تريخ دئ

دغه ظريف نه په ګډېږي، ځوک چې بې زويه پاچهي که احوال يې تريخ دئ

بيرته راوګرځېدی پوه سو چي دا چم د باچا دئ، دونه خواري يې را ته جوړه کړه، نو راغی پر باچا يې ناره وکړه :

که کوتې سوې د ظريف خان بخته کوتې سوې

قول به يو و د پاچهانو – پر ظريف چي راغی نو دولوزه سوې

ظريف خان ورته ويل چي ولي؟ يو وار دي رخصت راکی بيا دي په مخ کي پل راته ونړاوه، د پاچهانو خو يو لوز وي. باچا ورته وويل چي نه مي زړه کېږي، چي ولاړ سې، زما دوې خورا ښايسته لونې دي هغه به ماښام در ولېږم ويې ګوره هره يوه چي ستا خوښه سوله هغه يې په حلاله نکاح ستا، خدای به دلې عيال او لونې و زامن درکي، زياته نو څه غواړي، يا ته مه ځه کډه دي راوغواړه. ظريف خان د خدابدی سره چوي هيڅ جواب يې باچا ته ورنه کی، د باچا خيال سو چي پټه خوله اقرار دئ لکه چي خوښه يې سوله، چي زما لونې يوه وکي. دغه ورځ تېره سوه، ماښام د باچا غبرګي لونې خورا سنګاري سوي دي ځانونه يې يو غوږپ کړي دي. دا دي څراغونه په لاس د

ظریف خان کوټې ته ورننوتلې، نجوني یې هره یوه مخ ته دوري دوري کېږي، یوه وایي زه بې خوښه سم بله وایي زه به یې خوښه سم، د ظریف خان په زړه کي خپله مینه سپینه مابې ګرځي او د بي بي او لعل بیګ غم ورسره دئ، په دوی کي چرت نه وهي، ستر ګي یې ځني پټي کړي دي، دې نجونو پېغلانو ناره پر وکړه :

که ښاد سوې ښاد سوې – ظریفه ښاد سوې
سر راپورته که د خابه، بخت دي بیدار دئ – ته د باچا د لونو یار سوې

ظریف خان په جواب کي ناره پر وکړه :

که ښاد یم ښاد یم اې نجونو ښاد یم
تاسي زما خوندي مندي ننزه د خپلې مابې په یاد یم
های های مابې په یاد یم

نجونو بیا ناره پر وکړه :

که خوار سوې خوار سوې ظریفه خوار سوې
ته مي بندي د هندوستان سوې، مابې که هېره ظریفه یاره
ته د باچا د لونو یار سوې

ظریف خان په جواب کي ناره پر وکړه :

که لوري لوري د باچا لوري – په کار مي نه دي د غسي نجوني
زما یاد ېږي سپینه مابیه – سپیني منګلي

د باچا لونو فکر وکی چي دی مین دئ، د ده په زړه کي د مابې مینه ده پر موږ یې باز نه کښېني، ګردسره راته ګوري لا نه، نو بیر ته ناامیده د ظریف خان د کوټې څخه راووتلې، راغلې و پلار ته یې وویل چي ظریف خان د مابې په مینه کي ډوب و، بالکل یې موږ ته نه کتل او نه یې ستر ګي راواړولې، باچا فکر وکی چي دا دو مي هم ونه چسپېدی، "څه سر دي ګرځوم تا ته دي خدای نېکه ورځ درکي" دغه شپه تېره سوه سهار سو، ظریف خان بیا باچا ته ورغی ورته وې ویل چي مه کوه ازار مه اخله، د مسافر و ازار نه دئ ښه، رخصت راکه چي ځم.

باچا ورته وویل چي دا دونه عمر ما ستاسره ښه کول د پاچهې اختیار مي درکړی و، تانو زما څه خدمت وکی؟

ظریف خان ورته وویل چې تاکم خدمت رافرمایلی دئ چې مانه دئ کړی؟

باچا ورته وویل چې اوس خدمت درفرمایم.

ده ورته ویل پر غبرګو لېمو وایه څه خدمت دي دئ چې وې کم؟

باچا ورته ویل چې ته ښه دلاوره، زړه ور، غښتلی پهلوان ځوان یې ما هم دیوې ورځې له پاره نازولې او ساتلې مي ته به ځې پلانی راجا به رایتوې یا بې وژنې او سر به یې راوړې. دا بې تانه کېږي، دغه کار چې دي وکی وروسته به دي نو د زړه د اخلاصه رخصت کم، دنیا به هم درکم سړي به هم درسره کم، کور ته به ولاړ سې.

ظریف خان ویل پر دواړو ستر ګو، ظریف خان خو ډېر هوښیار او باتدبیره سړی و، نو یې باچا ته وویل چې ته به ما ته دېرش توري، دېرش اوښان او دېرش دېرش کلني غښتلي غیرتمن او تر سر تېر ځوانان او شپېته سندوخان او د شپږو میاشتو غنم نفقه یې داسې غنم چې د (۹) میاشتو د کښتې پاخه غنم وي راکوې، هغه دئ زه به ولاړ سم چاره به یې وکم.

باچا ویل ښه دئ، دستې یې دېرش غښتلي اوښان، دېرش دېرش کلني ځوانان او دېرش دېرش منه غنم یعني د سړي پر سر دېرش منه غنم چې د نو میاشتو د کښتې وه او شپېته سندوخان یې ورته تیار کړه، ظریف خان ته یې ورکړه. ظریف خان دېرش منه غنم په یوه سندخ کي، یو ځوان په بل سندوخ کي واچول، په دغه ډول دا شپېته سندوخان په غنمو او ځوانانو ډک کړه، پر ښه مایه اوښانو یې د شپې را بار کړه چې بې خدای ماسوا هیڅوک نه سوه په خبر او نه چا ولیده. سندوخانو ته یې کلپونه ور واچول کیلې یې پخپل جېب کي واچولې، څو کسه ساروانان یې د اوښانو سره کړه. مارونه یې کشوي خو مدعا را رهي سوله، هله هله چې ماښام سي واړوي، سندوخان خلاص کي هغه ځوانان ځني راووزي ډوډۍ وخوري سهار بیر ته په سندوخانو ننوزي کاروان بار سي. "خو هله هله مزل پر مزل د نکل کار دئ څه سر دي ګرځوم کور دي په الله سره ودان سه" څو دا دئ د هغه راجا ښار ته راورسېدل، د ښار په دروازه چې ننوتله دروازه وان یو خورا هوښیار هندو و، په ستر ګو هم پوند و، د دې بارو چغهار یې واروېدی یو وار یې وویل چې

په دې بارو کې يا دېرش کلني ځوانان دي يا دنو مياشتو غنم دي. ظريف خان فکر وکې چې تلاښې وانه خلې دستې يې په لاس کې څو روپۍ ورکښېښوولې چې برغ مه لره، هندو هم روپۍ واخيستلې زياته يې برغ ونه کې، ظريف خان سره د قافلې ښار ته ننوت د راجا و سرای ته نژدې يې په يوه کاروانسرای کې واړول، سندوخان يې کښته کړه، ظريف خان يوه کوټه ونيوله پکښې اوسې، سوداګر رائې چې څه شي يې راوړي دي، ظريف خان ورته وايي چې زما مالونه ډېر سنګين دي، اوس يې نه خرڅوم ستړی يمه، لسمه پنځلسمه ورځ باد يې زه سودا کوم، اوس ولاړ سئ.

ظريف خان د ورځې او د شپې شاوخوا ځار کوي څو دريمه ورځ باد يې د باچا د حرامسرای او د پيره دارانو ښه درک وايستی، څلرمه شپه يې په نيمه شپه کې د ټولو سندوخانو سرونه خلاص کړه دېرش سره ځوانان يې ځني راوايستله، توري يې په لاس ورکړې ظريف خان دمخه دوی په پسې دي، هله هله څو اولې پيرې ته ورسېده چې پيره دار برغ پر کاوه د روه يې په توره وواهه دريې ټکره يې کی، د هغه پيره دار پر ځای يې خپل يو ځوان ودراوه. څه سر دي ګرځوم څو تر حرم سرای پورې يې ټوله پيره داران مړه کړه، خپل سړي يې پر ځايو ور ودرول، ظريف خان يوازې حرم سرای ته ورغی راجا او ماينه يې دواړه مجبور کړه په سندوخانو ننوتل، او ظريف خان د شپې نوم ځني زده کی، سر يې پسې کلپ کی، پر خپلو سړو يې پټ برغ وکی چې در واخلئ سندوخان، دستې مست ځوانان تر لاندې سوله، سندوخان يې راواخيستله، برابر يې کاروانسرای ته راوړه، خپل سړي چې د پيره دارانو پر ځای يې درولې وه ټوله ورسره راغله، دستې يې خپل بارونه سره سم کړه، بيرته يې هغه ځوانان په هغو سندوخانو کې واچول. يو ظريف يو دو کسو نورو اوښان مهار کړه، په دغه شپه د ښارې راووتله، د ښار په دروازه کې يې د شپې نوم ورته ووايه را رهي سوله، هله هله دغه شپه يې مزل وکی، دا بله ورځ او شپه يې مزل وکی، څو دا دئ "دنکل کار دئ" باچا په مخ کې يې کاروان کښته کی، ظريف خان فکر وکی چې راسه اوس نو باچا قسمي که، بيا به دي سربېره پر دې نه پرېږدي، نو يې باچا ته وويل چې ستا کار مي وکی اوس نو رخصت راکه چې ځم.

باچا وویل څنګه دي کار وکئ؟

ده ورته وویل که ته قسم راسره کوې نو زه به ستا د زړه ډاډ وکم، چې زړه ته دي ولوېږي.

باچا ویل زما قسم دئ درسره، که دي دا کار کړی و چې رخصت دي کم.

باره ظریف سندوخان خلاص کړه، هغه د ده دښمن راجا او ماینه یې ورته راوایستله، هغه نور ځوانان هم ټوله روغ رمټ د سندوخانو راووتله، باره یې ظریف خان ته آفرین ورکی، ډېره دنیا یې ورکړه دستي یې آسان ورځین کړه سړي یې ورسره کړه ویل تاسي د ده نوکران یاست، ظریف خان هم دستي مخ د کور پر خوا را رهي سو، راغله پول تیار سوی دئ، پر لاري یو لوی غر دئ شنې کوتري پکښې ګرځي، د هې خوا شهین پسي راوالوت، دا کوتري یې پسي واخیستلې، د ظریف خان خپل خور و ورور و مابې ور په یاد سوله چې دا کټ مټ لکه د خدري ظلم نو یې ناره وکړه:

ول که پوري غر دري درې دئ – ترلی په پنجرې دئ

کوترې راغلې شهین پسې دئ – څوک چې نه لري د موره

د هغو زړګي وي وای – های های ذرې ذرې دئ

چې یعني څوک چې د موره زوکړي ورور نه لري یو سر وي خو د بې دغسي زړه ذرې ذرې وي.

(څه سر دي ګرځوم، کور دي ودان سه د نکل کار دئ) دا دي راغله تر خپله ښاره پوري راورسېده، دباندي تر ښار یې واړول، ظریف خان ښار ته ننووت، د یوه کبابي دوکان ته ورغی، چې ګوله ډوډۍ او کباب وخوري، کبابي ته یې ویل کباب راکه. کبابي و مزدور ته وربرغ کړه چې ها ارمچکه! شرک سو په یو بنچه سیخانو یې وواهه، ویل ورسه د هغه سړي لاس ورپرېمینځه، ظریف خان چې ورته وکتل چې دا هلک یې ناحقه څنګه وواهه باره یې وپېژانده چې که و دغه لال دئ، د ظریف خان زړه خورا درد وکړ، مګر څه یې ونه ویل، خیر خو ډوډۍ یې ورته راوړه، ظریف خان ورته وایي کښېنه هلکه ته هم زما سره ډوډۍ وخوره، لال ژړغونی سو، ویل بیا مي استاد وهي، ځني تېر سو، ظریف خان ډوډۍ پرېښوله د زړه د جوشه یې

ناره وکړه:

که تا که تا که لالیه تا که - که مي دا ستا غور ونه کی
پر ما يې سپينه مابی تلاکه - های های مابی تلاکه

لال نه وپوهېدی چي ظريف دئ، د کبابي زړه په غورځنګ کښېوتی، چي دالکه چي ظريف دئ. ظريف خان ولاړ، لال يې کبابي ته پرېښود، ظريف خان راغی پر آس سپور او را رهي سو، که ګوري له ليري يې ببی په ستر ګو سوه، چي د کاله دباندي په خورا زهير وضعيت ګرځي، چي ظريف خان يې ولید څه شک يې په ورسېدی، نو يې ناره پر وکړه:

که په ورو ځي د آس سپور په څه شان څنګه ورو ورو رځي
ما په خدای قسم درکړی چي ته په اصل په نسب څوک يې
های های په نسب څوک يې

د ظريف خان هم شک په ورسېدی، دوباره يې ناره پر وکړه:

که پوکي پوکي نجليه پوکي
ما ته په خدای ولو باتلې چي ته په اصل په نسب څوک يې
های های په نسب څوک يې؟

نجلی ناره پر وکړه:

که څوک يم څوک يم سړيه څوک يم
تا په خدای ولو باتلم د ميرويس لوريم د ورک ظريف جان خوريم
های های ظريف جان خوريم

دا ناره چي يې پر وکړه ظريف خان د آس څخه راکښته سو په غېږ کي يې ونيوله پر ستر ګو يې مچ کړه، آخر ته يې پوښتنه ځني وکړه چي څه احوال مو دئ؟ ته دلته څه کوې؟ لال چيري دئ؟ مابی څه سوه؟ ببی ورته ويل چي لال د کبابي مزدور دئ، داسي يې وهي چي توبه، زما دغه احوال دئ، مګر ساون د خدري په غلا ښه راسره کوي او مابی هلته په يوه کوډل کي اوسي. اوس ببخي ضعيفه سوې ده، دا د خدري ظلم يې ټوله ورته بيان کی. باره ظريف خان ببی د ساون کره راوستله، د ساون کره يې ور برغ کړه چي دانجلی نه خرڅوئ؟ د ساون خو دوې مايني وې، د ببی سره يې ډېر بد کوله، وهله به يې، دې د ساون مايندو ورته وويل چي خرڅوو يې، مګر په ډېرو

روپو يې ورکوو. ظريف خان ورته ويل چې دغه دئ يو مټ بتکې به درکم زه بې بوزم.

دوی ورته ويل چې نه دئ. بتکې يې ورکړې ببې يې رارهي کړه، ساونې چې کور ته راغی پوښتنه يې وکړه چې ببې چيرې ده، ماينو يې بتکې او طلاوي ورته راواخيستلې، ورته وې ويل چې په دغونه طلاوو مو خرڅه کړه، يوه آس والا بوتله، مور ويل څه يې کوو ناحقه راباندې تاوان ده او ته هم غريب وې نو مو ورکړه.

پر ساونې خو ببې خورا گرانه وه، د خدرې په غلا يې خورا نازوله، باره يې ماينو ته وويل چې د ظريف خان دونه نمکونه مو خوړلي دي تاسي يې يوه خور ونه ساتله، خرڅه مو کړه، دستي پسي راووت چې ببې پيدا کړي، توره يې کښلې ده رائغلې، د آس په پلو باندې، خو دا دئ په آس والا پسې راورسېدی، برغ يې پر وکړ چې چيرې نجلی بيايې، د آس و مخې ته ليرې ورته راولوېدی، توره يې کش کړه، ظريف خان ناره پر وکړه:

که غلطه ساونه غلطه

ما په خدای ولو باتلې چې دا دي خور ده که دي اورته

های های که دي اورته

ساونې ناره پر وکړه:

که غلطه غلطه سپاره غلطه – نه مي خور ده نه مي اورته

تا په خدای ولو باتلم، ما ساتلې ده د ورک ظريف د نيته

های های ورک ظريف د نيته

لنډه دا چې ظريف خان و ساونې سره وپېژندل، ساونې راغی په پښو کې ورولوېدی، روغبړ يې ورسره وکړ، ظريف خان پوښتنه ځنې وکړه چې څه حال دئ؟ ساونې دا تېر حال ورته ووايه، ظريف خان ويل مابې چيرې ده؟ مړه ده که ژوندی؟ ده ويل ژوندی ده مګر مرګ ته نژدې، درځه هلته په يوه کوډل کې ده اوس نو ښځې ضعيفه سوې ده.

ساونې و ظريف وهغې کوډلي ته راغله، مابې يې نه پېژنې، "ولي چې ظريف خان نوی زلمی و، اوس پوخ سړی سوی و"، مابې په حيرت ورته گوري، په آخر کې يې ورته ويل چې ته څوک يې، چې ببې درسره ده؟ برغ

خو دي د ظريف خان دئ، ظريف خان ويل هو زه يم !

د مابې تر ستر گو اوښکي را ايله سوې، ظريف خان يې په غېږ کي ونيو، سره کښېناستل په خندا يې ورته وويل چې ببخي سپين ږيرى سوى يې، ظريف خان ناره پر وکړه :

که سپيني سپيني مايبه سپيني
هنداره واخله پکښې وگوره دغه ستا ماتې دي زما تر وېښتو سپيني
های های تر وېښتو سپيني

وروسته ظريف خان ساونې ته وويل چې ورسه هلته زما بار وبنه و نوکران دي دلته يې راوله، ساونې په يوه رپ کي ورغى را يې وستله، دلته خدرى خبر سو، چې ظريف راغى، دى او نوکران مست مست ځوانان ايرغ بسته ورسره دي، دنيا يې هم ډېره راوړې ده، دستي يې الا کړه لال يې د کبابي څخه راووست، ښه کالي يې په واغوسته، اغا اغا ورته وايي، راغله ظريف خان له، ځان يې نابلده واچاوه، چې زه خو تانه پېژنم. مابې ورسره ناسته ده، پر مابې په غضب سو، ستر گي يې ورته چپه کړلې په قهر يې ناره پر وکړه :

که گل کې گل کې په هندوستان کي وچ لرگى گل کې
هغه ښايسته ظريف دي هېر کى - چې اوس ته مينه پر سوداگر کې
های های پر سوداگر کې

بله ناره يې پر وکړه :

که گل کي گل کي پر کندهار گل کي ښه گلان گل کي
دا هم د رب رضا ده، چې لېور ناست وي ورېندارې بل کي
های های ورېندارې بل کي

ظريف خان ورته ويل ظريف دغه دئ خداى راوست، پر ساونې او نورو نوکرانو يې حکم وکى چې تاسي لا ورته گورئ، هغه خوارى و ظلم خو در په ياد که ساونه، پر راحمله کړه، خدري ناره پر وکړه :

که نرى دئ نرى دئ د مسافرو زړگى نرى دئ
که دي د دې واري کاکو پرېښود کاکو مي ستا د درگاه سپى دئ
های های د درگاه سپى دئ

ظریف خان ناره پر وکړه :

که کلک دئ کلک دئ د مسافرو زړګی کلک دئ

په خدای که کاکا تا پرپږدم چې تر غوږو مې د لال د سیخو شرک دئ

های های د سیخو شرک دئ

لنډه داڅه د سر ماغزه دې باسم تا ته دې خدای نېکه ورځ درکې، خدری او کبابې یې پخپله سزا ورسول، ساوڼ یې د خدرې پر میراث کښېناوه، نور یې د خدرې په وړوکو غرض ونه کې، مابې او ظریف خان په خپله کلا کې سره کښېناسته، سره کور و کهول سول و بس.

کیسې ولاړه پورته

زه راغلم کـــور ته

خوشکیار او شاترینه

یو باچا و[1]، د باچا دوې مایني وې، د یوې مایني اووه زامن وه د بلي مایني څخه یې یو زوی درلود، چې خوشکیار[2] نومېده، خوشکیار تر ټولو ورونو پر باچا خورا ګران د ئ ښه یې نازوي، او دی هم خورا هوښیار هلک د ئ، باچا به تل په ده د پهلوانۍ کارونه زده کوله، خورا زوره ور ځلمی و، څه سر دي ګرځوم، د باچا اجل پوره و ناروغه سو، چې مړ کېدی وصیت یي وکی چې زما پر ځای دي خوشکیار کښېني، باچا مړ سو، خوشکیار یې پر ځای کښېنوست، دې ورونو یې فکر وکی، چې د بابا په ژوند هم دی پر بابا ګران و، او اوس هم دی د بابا پر ځای کښېنوست، یه د ده یو چاره په کار ده چې وسي، او په پته یې باید چاره او علاج وکو، ولي په ښکاره خلک پر ده ولاړ دي، آبس خوشکیار یې د مېلې او ښکار په بانه غره ته بوت، یو ځای یې په شپله کي اتاک ونیو، چې د غره لمني ته سره ووتله خوشکیار یې په منځ کي د ئ، ډګه فهم نسته یو وار هغه مشر ورور په چپلاخه وواهه، د هغي بلي خوا هغه بل په څاپېره وواهه، د دې بلي خوا دې بل ورور په لغته وواهه، خوشکیار خو پهلوان لوی سوی و، نو هر یو چې به یې پوري واهه دوه ګزه ها خوا ته به غوځار سو، خو بیر ته تر اتاکه راور سېدل، مګر خوشکیار پوه سو، چې ورونه مي په مرګ پسې دي، نو پر آس سپور سو آس یې د کور پر خوا را

---

[1] د نکلچیانو دا دود د ئ چې اکثره چې نکل شروع کوي نو وایي یو باچا و، که نه وي نو دا معلومه نه ده، چې باچا و که یه، او بل دا چې ښایي دا به د ملوک الطوایفی د وخت نکلونه وي چې هري طایفې یو مشر درلود.

[2] څوک وایي نوم یې خشکی و، د خوشکیار نوم آدم خان متې خېل پر کښېښود، ځکه چې دی په اصل خیشکی او د کندهار د خیشکو په کلي کي اوسېده.

رهي کی، کور ته راغی مور ته يې دا قصه وکړه چې ورونه مې وژني نه مې پرېږدي، هر وخت چې وي، که اوس مقابله ورسره کوم هم نه دئ ښه، اولنو متل کړی دئ وايي : "ورور وژلی ښه دئ که ګومل پرې ايښی ښه دئ؟ وايي ګومل پرې ايښی ښه دئ نه ورور وژلی" يه نو ځم دا پاچهي او خاني يې و دوی ته پاته، زه يې نه کوم ته حق راپل که، بل شی نه وړم يو مې دغه آس دئ يوه مې د پلار توره ده، مور يې ورته ويل چې ښه دئ زويه، پر خدای مې سپارلی يې، هر ځای چې يې خدای دي مل سه، زه به دلې يوه ګذاره ورسره کوم، څو بيا ستا درک معلومېږي، او د ځای خاوند کېږي.

لنډه دا چې پر خپل آس سپور سو د پلار توره يې راواخيستله، مور يې دعا پسې وکړه چې ځه زويه ! هر ځای چې يې شا دي مځکې ته مه ورځه، پر دښمن دي لاس بر اوسه، خوشکيار را رهي سو پر لاري چرت وهي چې چيري ولاړ سم، يو داسي يار مې پيدا کړی وای چې په زور او پهلواني کې زما جوړه وای، خو چرت يې وواهه باره يې وويل چې زما ګور (؟) که و، آدم خان مټه خپل دئ، ځم به هغه ته، څه سر دي مخ د پښور پر خوا را رهي سو، هله هله هله دا دئ د آدم خان مټه خپل وطن ته راورسېده آس يې وړی دئ باره يې د آدم خان شپيشتو ته ايله کی، خبر نه دئ چې دا شپيشتي د آدم خان دي او د آدم خان نو دوړې دي چې هر سړی پر ځني وهي، بلو[۳] راغی ويل ځوانه د آدم خان د مرګ دي اورېدلي دي که څه؟ چې آس دي پر خپل سر شپيشتو ته ايله کړی دئ؟ خوشکيار ورته وويل څه وکم؟ آس مي وړی دئ؟

بلوخان يو څه تر خوله تېري ورته وکړې، خوشکيار پر مړوند کړه او بلوخان يې پورته کی د مځکې يې وويشت، دوه ساعته بېسده و، چې راپورته سو او د ده و زور او پهلوانی ته ډوب ولاړ، زياتره يې څه ونه ويل برابر ولاړ و آدم خان ته يې دا کيفيت ووايه چې داسي ځوان دئ، زه يې غوزار کړم، آس يې پخپل سر و شپيشتو ته ايله کړی دئ، او تا ته يې هم بد ويل.

---

[۳] وايي چې بلو نامی د آدم خان مريی و.

آدم خان ویل آس خو یې لا خیر مسافر دئ پروانه لري، مګر پیشرونه ولي وهي او بد ولي وایي؟ تـوره یې راواخیسته راغی کـه ګوري یـو زلمی پښتون ناست دئ چې خور پر مینېږي، ښه غښتلی پهلوان معلومېږي.

آدم خان ورته وویل :

ځوانه ! آس خو دي پروانه لري، چې ایله کړی دي دئ، مګر ښکنځل دي ولي کړي؟

خوشکیار وویل :

زه پښتون یم، ښکنځل نه کوم او نه مي کړي دي.

آدم خان هم لاس ور وغځاوه ویل آفرین پهلوان یې راځه کلا تـه، تـه زما ورور یې چې کلا تـه یې بوت ډوډی یې ورتـه راوړه، ډوډی یې وخوړله وروسته آدم خان پوښتنه ځني وکړه چې ښه ځوانه د کم ځای یې؟ نوم دي څه شي دئ؟ په خټه څوک یې؟

ده ورته ویل چې د کندهار د خویشکو یم، او په خټه هم خویشکی یم، نوم مي "یار" دئ، آدم خان ورته ویل چې زه څلوېښت ملګري لرم ته هم زما ملګري یې، باره دي تا خوشکیار بولي، آ بس دی په خوشکیار مشهوره سو، د پهلوانی نوم یې په ګردو مټه خپلو کي ولاړ.

لنډه دا چې آدم خان او خوشکیار خورا سره ګران دي، څو عمر باد یو شپه خوشکیار شاترینه په خوب ولیدله، چې په ترینانو کي د یوه غټ ترین لور وه او خوشکیار یې لا دمخـه د ښایست آوازه اورېدلې وه او د شاتریني پلار د خوشکیار پلار تـه خط لیکلی و، چې زما لور ستا د زوی ده، ده په خوب ولیدله په دغه خوب کي شاتریني خپل ځای وروښود، چې زه د پلاني لور یم، خوشکیار په دغه خوب کي زړه پر بایلو، پر مین سو، سهار چې د خوبه راکښېنوست ښه یې پر بل ډول اوښتې ده چرت اخیستی دئ.

آدم خان چې ورته وکتل خوابدی په خیال ورغی، باره یې پوښتنه ځني وکړه چې خیر خو دئ؟ ولي خوابدی یې؟ ده ږغ نه ورتـه وکی، آدم خان یوه پېغله خور درلوده، فکر یې وکی چې بې کوره دئ، البته په کور او کډه کي به چرت وهي، باره یې ورتـه وویل چې خوشکیاره، ما خپله خور نازو و تا تـه درکړې ده.

ده ورته ویل چې پر ما دي لکه چې د يوه مازي پښتانه خيال وکې، زه په خور ياري او آشنايي نه کوم، ستا خور زما خور ده، زه يې نه کوم. زما دا د راستې ملګري ده، سلامت اوسې.

آدم خان ورته ویل چې ولې دي نو طبيعت خراب دئ، رشتيا خو راته ووايه؟ ده ورته ویل چې رشتيا دا ده چې برايي مي شاترينه په خوب ليدلې ده.

آدم خان ورته ویل درځه چې درته رايې ولم! خوشکيار ورته ویل چې يه، زه يوازي پسې ځم، ته که ښه کوې يو مجنون آس دي راکه. آدم خان ویل يوازي به يې نه راولې، هغه د زوره ور سړي لور ده، پلار يې غټ د قوم مشر دئ، ګوره اوس به پښېمانه وي ده ویل ته بېغمه اوسه زه يې تمام يم. آدم خان ورته ویل ښه دئ چې مانه بيايې هغه دئ آس مي بوزه، (د آدم خان آس مجنون نومېدی).

لنډه دا چې آس يې ورکی خوشکيار پښه پر واړوله پر سپور سو مخ د شاترينې پر خوا را رهي سو، هله هله ورور ته دي ووايم د نکل کار دئ، دا دئ راغی د شاترينې کلي ته د يوې بوډې کره ورغی بوډې ته يې يو مټ طلاوي ورکړې چې ته به د شاترينې درک و خرک په لاس راکوې. بوډې ورته وويل چې دا خو آسانه خبره ده، زه پخپله هره ورځ ورځم د ګلانو دستې جوړوم ور وړم يې. مګر دا دئ چې شاترينه خو يې کرم خان ته ورکړې ده، اوس يې نو د واده شپې دي د واده کاروبار يې جوړېږي ودوي يې، خوشکيار هم خوابدی سو او هم يې قهر راغی، چې زما د مرګ يې اورېدلي خو بوډې ته يې ويل خير دئ، زه به يوه دسته د ګلانو در جوړه کم ور يې وړه چې څه وايي؟ بوډې ويل ښه دئ، ده دستي يوه د ګلانو ګېډی ور جوړه کړه خط يې وليکی چې زه خوشکيار يم چې ستا پلار ته ما ته راکړې يې، ما زړه درباندي بايللی دئ، پر تا مين يم. سر مي پر تا ايښی دئ څنګه يې کوې؟

دا خط يې د بوډې په پته د ګلانو د ګېډی په منځ کي کښېښو، ګېډی يې د بوډې په لاس ورکړه، بوډې يووړه شاترينې ته يې ورکړه، شاترينې چې د ګلانو ګېډی دا پلا ولیده خورا يې خوښه سوله، چې پزې ته يې پورته کړه، بويوله يې د ګېډی په منځ کي کاغذ و، چې خلاص يې کی وې لوست،

پر وې ژړل اریانه سوله چې دا به څنګه سي؟ باره يې بوډی ته وویل چې دا ګیډی چا در جوړه کړېده؟ بوډی ورته وویل چې دا زما يو زوی دئ ملنګ دئ او ډېر ښه ځوان دئ. شاترینې ویل چې رایې وله، بوډی اریانه سوله چې څنګه يې اوس ور ولم که د شاترینې پلار يا کرم خان را خبر سو خو خونجاړې به مي را په هوا کړي، دربدره به مي کي، باره راغله پر خوشکیار يې ناره وکړه:

خوشکیاره چې بوډی ته وایې موري
که کرم په ما خبر سو خوشکیاره زما خونجاړې به څوک ګوري

چې په ما دي پسات وکی ادې دي راته ویل اوس که کرم راخبر سو نو زما خونجاړې به څوک راساتي، خوشکیار ناره پر وکړه:

شابوډی ترکلا واوړه راواوړه
شابوډی ستا خونجاړې به زه راسره ګورم

چې ته بېغمه اوسه تا ته ضرر نه رسېږي، په تا به هیڅوک نه سي خبر بله ورځ خوشکیار د ملنګ په کالو کي چې کچکول ورځخه و، د شاترینې دروازې ته د خیر غوښتلو له پاره ورغی، شاترینه راغله ده ځان ور وښود باره بیر ته شاترینه وګرځېده خوني ته ورغله د سندخه څخه يې طلاوي په پلو کي راواخیستلې راغله د خوشکیار په کچکول کي يې ورواچولې، خو خوشکیار کچکول له مځکي وویشت پر شاترینې يې ناره وکړه:

خوشکیار په کلي ځي کچکول بانه کي – شاترینې که خوله ورکړه
خوشکیار به دا کچکول دانه دانه کي – ارمان دئ ارمان دئ ارمان

لنډه دا چې طلاوي دانه دانه سولې، ده ورته ویل چې زما مقصد ته يې طلاوي مي نه دي په کار اوس يې څنګه کوې؟ دې ورته ویل چې زما مراد هم ته يې، هر رنګه چې يې ته کوې دغه يوه نن شپه سته، سبا شپه مي په زوره ودوي، ده ورته ویل خدای به يې آسانه کي چې داسي لنډ ګنډ دي ودوي نو په ملنګي او په چم سره نه سره ورځي، زه دي په وچ متې او په سپینه توره ځني بیایم، که راسره ځې؟ شاترینې ورته ویل چې ته سر پر ما ایږدې نو زما سر دي هم تر تا جار سي، زه خو اول هم ستا وم اوس هم ستا یم، ده ویل سبا به چیري راسې؟ دې ویل سبا د کرم خان ورابانې راځي، بل ځای نه

سم درتلای، مګر یوه بانه سته هغه دا ده چې زمونږ د کلا تر شا زما د نیکه او انا زیارت دئ، زه به پلار ته ووایم چې ما ستا د مور او پلار زیارت ته یو وار پرېږده، دا زیارت به وکم، نو ته به د کلا شا ته راسې کمربسته او ملاتړلی به ولاړ یې، چې زه درغلم نو سره ځو به، توکل پر خدای دئ، خوشکیار ورته ویل چې بېغمه اوسه نه به مو وژني زه هم نر پښتون یم ښځه نه یم، آول ښه دئ.

خوشکیار بیرته راغی د بوډې کره، ګودرۍ یې وغورځوله خپل کار یې سم کی مانښام یې مجنون ښه مور کی چې سهار سو د غرمې و خوا ته د کرم خان ورا راغله، شاترینه یې پر تخت کښېنوله سرور او ښادي ده، اوس یې ودوي، خوشکیار هم زیارت لره راغی، یو ګوښه ځای ودرېدی، دلته شاترینې و پلار ته وویل چې باباجانه زه خو ودېږم، او دغه د نیکه او انا زیارت مي ونه کی، بیا خدای خبر کله راسم، که ستا خوښه وي چې یو وار په ولاړو پښو زیارت لره ورسم زیارت یې وکم ډېر به ښه سي، ګوندي حق داره دي راورسېږي، بېګانه کور ته ځم. پلار یې ورته ویل چې شل کرته ورسه. آبس دې هم د واده کالي اغوستي دي زرغون شال یې پر سر دئ، د جواهرو او مرغلرو امپل یې په غاړه دئ، را رهي سوله، هغه نوري همزولي او د کلي ښځي وایي مورږهم درسره ځو، دا ورته وایي چې یه زه یوازي ځم، ښځي او مینځیاني ورته وایي چې ولاکه پاته سو، مورږهم درسره ځو، پلار یې ویل ښه دئ یوازي نه دئ ښه دوی دي هم درسره ولاړي سي.

لنډه دا چې شاترینه سره له نورو همزولو او مینځیانو راغله زیارت لره، د زیارت و سر ته شینغزی ولاړ دئ، په دغه شینغزي یې امپل ورته وځړاوه و دې ښځو ته یې وویل چې تاسي په یوه سلا ور الا کی هري یوې چې واخیست د هغې دئ، ښځو هم پر را الا کړه، لس دوولس ښځي دي خو چې ور حمله یې کړه امپل وشلېدی، دانه دانه سو، ښځي د مرغلرو او بتکیو په ټولولو اخته سولې، شاترینه راغله د خوشکیار تر شا پر مجنون ور سره سپره سوله، خوشکیار هم مجنون پنده کی، لکه بربښنا والووت، ښځي په مرغلرو او امپل اخته دي د شاترینې مینځه ده چې داسي یې وکتل شاترینه په خوشکیار پسې سپره ده دغسي یې را الا کړه، د شاترینې پر پلار او کرم

خان يې ناره وکړه :

کرم خانه ورا دي خوشي مسخره کړه
کرم خانه شاترينه خوشکيار تر شا سپره کړه
ارمان دئ ارمان دئ ارمان !

کرم خان اريان سو، چې دا څنګه پېښه سوه؟ پلار يې ورته ويل چې څنګه پېښه سوه، ټال مه په کښېباسه سړي پسې وباسه، کرم خان ويل يه زه يوازي پخپله پسې ځم، خوشکيار دوی لا تر ستر ګونه دي نيهام سوي، خوشکيار آس سوکه سوکه وهي، شاترينې ناره پر وکړه :

خوشکياره ته چې زما په غېږ کې رېږدې
که لښکر د کرم راغی - خوشکياره ته به ترپلې ما به پرېږدې
ارمان دئ ارمان دئ ارمان دئ ارمان

خوشکيار په جواب کې ناره پر وکړه :

شاترينې زه چې ستا په غېږ کې رېږدم
که لښکر د کرم راغی - شاترينې سپين ګردن به پر تا کښېږدم
ارمان دئ ارمان دئ ارمان

کرم خان ملا وترله چې اوس پخپله پسې ځم، د کرم خان وراره دئ ده وويل چې ته مه ځه زه ځم که يې زه مړ کړم بيا ته پوهېږې کار دي، باره داوراره يې پسې راووت چې راغی خوشکيار دوی نه دي سپاره سوي، باره وراره يې پسې برغ کړه چې نه به ځې. خوشکيار مخ پر راوګرځاوه، ناره يې پر وکړه :

اې ښه ځوانه دا د خول سر خو دي تور دئ
مخ در ګرځوه اې ځوانه - چې کرم ستاسي مېړه دئ لا کمزور دئ
ارمان دئ ارمان دئ ارمان

چې يعني ښه ځوان يې ځان مه راوژنه، ځه بيرته مخ وګرځوه ولاړ سه، کرم خان دي پخپله راوباسه، مورږ هم دا يو کرار ځو، د تېښتي کار نه دئ. د توري کار دئ. د کرم وراره بيرته راغی چې نه کېده، کرم خان هم لوی پهلوان او توريالی ځوان دئ، باره يې توره راواخيستله پر آس پسې راسپور سو پر متانو يې تو کړه، خو هله هله دا دئ پسې راورسېدی،، چې داسې يې و خوشکيار ته وکتل دا د ده صورت او پندی او لښد ی يې وليدلې، او د ده

ستر گي او بر پتونه يې وکتل باره يې پر تم او ستاره پر ولوېده، د آس څخه کښته سو، صورت يې ر ېږد واخيست، خو ناچاره سو توره يې د تېکي څخه کش کړه، آس يې پر خوشکيار ور وبوسکاره(؟) باندي ورښنده يې کې، شاترينه هلته ګوښه ناسته ده، کرم خان پر خوشکيار توره ور وغورځوله، خوشکيار د ډېري چسپاندې او چالاکۍ او پهلوانۍ څخه ځان ځني کوږ کې، د مجنون تر ګېډه يې ځان ويوست، بيرته پر آس سپور سو، د کرم خان توره خطا ولاړه، خوشکيار واري کوي او پر شاترينې ناره کوي :

شاترينې د خاصې تر پلو ګوره
د کرم واري دي تېر سو – شاترينې د خپل يار واري ته ګوره
ارمان دئ ارمان دئ ارمان

لنډه دا چې توره يې ورسره لښته کړه، کرم خان يې پر دغه نيمې پر نرۍ ملا ووا هه توره هيسته تر ولوېده، نور بدن يې لاندي ولوېدی، دوښخې يې پر آس پاته سولې، آس تور وخور د کرم خان دوښخې پر باندي مخ د کلا پر خوا يې الا کړه، شاترينې ناره پر وکړه :

کرم خانه ته شپانه غيلي دي پووې
دوښخې دي اوس کرنګ پر کوپۍ يووړې
ارمان دئ ارمان دئ ارمان

شاترينه په بېغمه زړه خوشکيار تر شا سپره کړه مخ د آدم خان پر کلا، اوس نو د آدم خان کلا نژدې ده، کرار کرار رائي، لنډه دا چې د آدم خان کلا ته رانژدې سو، د آدم خان د کلا دمخه د آدم خان پياز دي کرلي دي، تازه يې اوبه کړي دي، لندې خټي دي شاترينه ورته وايي چې په دغه مامته کي آس در رهي که دغه لار لنډه ده چې ژر کلا ته ورسېږو، خوشکيار يو وار آس پکښې هی کی خټي وې بيرته يې د آس جلو راوګرځاوه، د پياز و څخه يې آس راويوست، شاترينې ويل څه کوې ولي دي د آس جلو بيرته راوګرځاوه، خوشکيار ناره پر وکړه :

که په متي نن زما زړګي په متي
خلک به تهمت راباندي وايي – د آدم پياز يې منډلي دي په خټي
ارمان دئ ارمان دئ ارمان

چې خلک به تهمت راباندې وايي چې خوشکيار بېرېدی، او د بېرې پر دغه لنډه لار دا دئ رهي سوی دئ، ګرده پياز يې په ختو مندلي دي.

لنډه دا چې خوشکيار شاترينه د توري په زور راوستله دا دئ د آدم خان کلا ته ننوتله، آدم خان وبلو و ميرونورو يارانو سترې مه سې ورته وکړه روغبړ يې سره وکی، و خوشکيار ته يې آفرين ورکی، خوشکيار دا خپل نکل ټوله آدم خان ته وکی چې کرم خان مي مړ کی، دوښخې يې آس کور ته ور وړې، دوی نو پرېږده دالته د کرم خان دوښخې څه سوې؟

هلته د کرم خان آس کور ته ورغی دوښخې يې پر باندې دي نور تن يې نسته، باره دا وضعيت چې يې تربرو ولېد ډېر وشرمېدله، دستي دغه مشرانو يې ږغ سره وکی چې خوشکيار داسي ژړه راواړوله، يو خو يې په سپينه ورځ ناوې او ښځه د واده او ورا د منځه څخه راڅخه بوتله، دوهم يې کرم خان پر دې پېر کړی دئ، چې دوښخې يې دا دي تن يې نسته، يه نو زمور ژوند دي هم ورک سي دستي يې لښکر جوړ کی توري يې راواخيستلې، دا دئ را رهي سوله، هله هله دا دئ د آدم خان کلا ته راغله، پر کلا شاوخوا راوګرځېدله خوشکيار سترې دئ، بيده دئ، د آدم خان پلار چې راووت دا کيفيت و لښکر چې يې ولېد، بير ته کلا ته ننووت، پر آدم خان يې ږغ وکی چې خوشکيار سترې دئ بيده دئ د کرم خان لښکر پسې راغلی دئ، دا نو بې تانه کېږي، ور وزه چاره يې کوه چې تر تربرو مو رنګ ژړې نه کي، چې وايي خوشکيار په يوه سر شاترينه د بسته قومه څخه راوړه، او اوس يې د آدم خان د کلا څخه بير ته ځني بوتله.

آدم خان ويل بابا بېغمه اوسه، نه بې راڅخه وړې، د روه پر مجلون سپور سو توره يې وکښله بلو و ميرو ورسره دي، په لښکر راګډ سو، داسي د وينو چړې يې په ويوست چې توبه! آخر ته لښکر د خداى پار ورته ونيو، چې توبه مو ده، پر خپله تره خونور جنګ نه کوو، آدم خان هم بير ته توره په تېکي کړه، هغه پاته لښکر ولاړ قسم يې په وکی چې بيا به نه راځي، خوشکيار و شاترينه دالته د آدم خان په کلا کي سره کور و کهول سوله، و بس!

قطب خان او نازو

ته وا ښه !

ښه !

چې و يو سوداګر و او خورا غټ او دولتمن سړی و، يو زوی يې درلود، دا زوی يې قطب خان نومېده، پر پلار خورا ګران و، داسې يې نازاوه لکه منګنی وری. د دنيا هيڅ کار يې نه په کاوه، دا قطب خان لوی سو، ځوان سو دا خاشه پر بلي نه ايږدي، تمامه ورځ خپل شوق او ښکار کوي، قطب خان د کوچنيوالي څخه د رباب شوق درلود، چې پلار يې مړ سو، څو ورځې وروسته يې رباب واخيست رباب وهي، ورځ په ورځ يې د رباب شوق زياتېږي، کرار کرار رباب زده کوي، و دنيا ته يې چرت نسته، دنيا يې ګرده برباد سوله، تر دې چې ښځي مسکين سو، مګر سره له دې باک نه په کوي خپل رباب وهي، څه سر دي ګرځوم (ورور ته دي ووايم)، قطب خان داسې رباب زده کی چې په عالم کي يې ننداړې وې، په عالم کي يې نوم ولاړ چې قطب خان په رباب کي جوړه نه لري او قطب خان داسې ښايسته ځوان و، چې خور پر مينېدله داسې و لکه په ګوته کښېده کړی، د قطب خان د رباب صفت تر آدم خانه پوري ورسېد، چې په کندهار کي داسې ځوان دئ او داسې رباب وهي چې توبه !

آدم خان خو هم ربابي و، داسې رباب يې واهه چې په يوه لاره سره يې هغه درخو چې په اوو کوتو کي يې ديدنه کېده سر توره يې ميدان ته راوايستله، نو آدم خان په زړه کي ناديده د قطب خان مينه پيدا سوه، هره ورځ بې ويله چې کله به قطب خان ووينم، مګر پته او ځای يې ښه نه وه ور معلوم چې پسې تللی وای او ليدلی يې وای.

يوه ورځ قطب خان په خپل مجلس کي رباب وواهه وواهه، چې رباب

يې ودراوه، په مجلس کې يوه سړي وويل چې يا ره قطب خانه داسې رباب بېله آدم خان مټه خېله بل څوک نه سي وهلای، قطب خان ويل تر ما لا نېه رباب وهي؟ هغه ويل ګوره هغه داسې رباب وهي چې د هوا مرغۍ يې پر ګوتو کښېښي، په تمامو پښتنو کې په رباب مشهور دئ، په رباب کې جوړه نه لري او پر ته له ربابه څخه ډېر توريالی او پهلوان دئ، خورا ډېر ياران او مجلسيان او اشنايان لري.

آبس و قطب خان ته سودا ور ولوېده چې آدم خان له ولاړ نه سم وې نه وينم نه کېږي، باره را رهي سو پر آس راسپور سو، رباب يې و څنګ ته واچاوه، مخ د آدم خان د وطن پر خوا، دلته چې قطب خان په آدم خان پسې را رهي سو هلته آدم خان په خوب وليد. سهار چې راويښ سو دا خپل ياران يې راوغوښته ورته وې ويل چې هر چا که پر ما د قطب خان زېرى وکى زما خور نازو د هغه ده، نازو خو داسې ښايسته ده لکه د انار ګل چې ستن پوري مښلي او داسې نازکه ده لکه د شيدو پېروى، پر آدم خان خورا ګرانه ده، جلا سراى يې ور جوړ کړى دئ، جلا د ګلانو باغ يې دئ چې چکر پکښې وهي.

قطب خان مزل وکى وکى هله هله پوښتنه پر پوښتنه څو د آدم خان وطن ته راغى، خورا ستړى دئ، دى و آس دواړه د تر په ولوېده د آدم خان د کلي دباندي و کلي ته نژدې د يوې ولې پر غاړه تر يوې وني لاندي و سيوري ته پريوت آس يې په ونه پورې وتاړه، رباب يې د وني په ښاخ پورې ورته وځړاوه نو بيده سو.

بلو چې د آدم خان مريى و، دباندي راوتلى دئ د آدم خان پر مځکو ګرځي، چکر وهي دا د ولې غاړه يې اخيستې ده، يو وار پر قطب خان پېښ سو، قطب خان يې وليد بيده دئ رباب يې و سر ته ځړېږي، آس ورته ترلى دئ، بلو فکر وکى چې که و دغه قطب خان دئ، باره يې را الا کړه برابر ورغى آدم خان ته ورته وې ويل چې خانه زېرى مي درباندي قطب خان راغلى دئ هلته تر يوې وني لاندي پروت دئ، رباب يې و سر ته ځړېږي، رائه آدم خان اريان سو، چې هلته مي د خور قول کړى دئ، دا څنګه کار وسو، خير خو را رهي سو بلو دمخه دئ، دى په پسې دئ هله هله دا دئ آدم خان يې راووست و قطب خان ته يې ودراوه، چې که و دغه قطب خان دئ، بيده دئ په ځان نه

دئ خبر آدم خان چې ولید لږ څه یې شک پر راغی چې دغه به وي، باره یې و بلو خان ته وویل چې راځه پرې یې ږده مې وښوه، ګوره کم مسافر به وي ستړی دئ، که قطب خان وای خامخا کور ته راتلی باره بیرته ځني را رهي سوله، راغله کور ته.

قطب خان یو ګړی وروسته راویښ سو، بیرته یې رباب و اوږې ته واچاوه پر آس سپور سو را رهي سو پوښتنه کوي د آدم خان په کور پسې ګرځي، باره په کلي کې هلکانو لوبې کولې، دی چې راغی پر دې هلکانو یې ناره وکړه:

ما تر جار کې د هلکو تر ټولیه
یو مټ روپی به درکم که و ما ته د آدم کور راوښیه

باره دستي یو هلک بوت د آدم خان کور یې ور وښود، قطب خان و هلک ته یو مټ روپی ورکړې، باره یې آس ور رهي کی د آدم خان د کور دروازې ته، باره دروازه یې ور وټکوله ور ږغ یې کړه چې مېلمه یم که آدم خان یو وار راووزي چې سره ووینو، باره آدم خان د کوره ورته راووت چې ورته وې کتل هغه ځلمی دئ چې تر وني لاندي بیده و، باره یې د آسه کښته کی، د غېږې روغبړ یې ورسره وکی، کور ته یې بوت، ډوډۍ یې ور کړه بیا یې پوښتنه ځني وکړه چې ځوانه د کم ځای یې؟ نوم دي څه شي دئ؟ څنګه راغلی یې؟

ده ورته وویل چې نوم مي قطب خان دئ، د کندهار یم، ستا د نامه مي واروېدله، نو را رهي سولم راغلم چې ما ویل دا آدم خان رابي او پهلوان ووینم یاري او اشنایي به ورسره واچوم. قطب خان چې ځان ور وښود، نو آدم یو په سله خوشحاله سو، باره ویل خدای دي راوله، ما هم ته د خدایه څخه پر آسمان غوښتې خدای پر مځکه راکړې، تر هغه وروسته یې سره اشنایي سوله، بلو راغی و آدم خان ته یې وویل چې خانه تا خو قول کړی و، چې هر چا که د قطب خان زېری راباندي وکی، زما نازو خور د هغه ده، اوس خو مي دا دئ زېری درباندي وکی، څنګه پر قول ولاړ یې؟ آدم خان ویل ښېشکه اوس مي هم قول دئ خور درکوم، بلو ویل ښه دئ.

یوه ورځ قطب خان ستړیا واچوله هوسا سو، نو آدم خان دننه کور ته

بوت ورته وې ویل زه خو نادیده ستا پر رباب مین وم، ډېر مي غوښت چې کله به تا وویښم او ستا رباب به کله واورم، نو اوس که دي خوښه ده یوه ښه لونګینه لاره رباب راته ووهه چې د زړه زنګ مي واخلي.

ده ویل پر دواړو سترګو، باره یې رباب د کڅوړې څخه راوکیښ ښه یې سُر کی رباب یې شروع کی هلته په بله خونه کي نازو د رباب شرنګ واروېدی باره راغله د کوټې پر بام وختله تر کولک یې ورته وکاته، چې پر قطب خان د نازو سترګي وموښتې، دستي پر مینه سوله. "ولي قطب خان خو داسي لونګین ښایسته ځوان و، چې خور پر عاشقېدله، جوړې یې نه درلودې"، باره د نازو تر سترګو د محبت او مینې اوښکي تر کولک لاندي پر رباب راتوی سوې، قطب خان چې پر رباب د اوښکو څاڅکي ولیده چې شرنګ یې سو پر رباب دپاسه را شوه سوه، اریان سو چې دا اوبه د کمي خوا راتوی سوې؟

باره یې ژر پورته وکاته، قطب خان چې د نازو ملالي سترګي د اوښکو ډکي ولیدې، دی هم دستي پر مین سو، زړه یې پر بایلو، دواړه د مینې او محبت په اور کباب سوله، خیر خو حال یې پلن واچاوه چې آدم خان په شکي نه سي، خو لا یې د مینې د زړه له پاره آدم خان ته داسي رباب ووایه چې آدم خان داسي منګ ورته ولاړ، چې رباب یې بس کی بیر ته آدم خان او قطب خان د کوره سره راوواته، قطب خان ته یې دباندي په سر اچه کي ځای ورکړی دئ، اوس نو نازو کور غم ګالي، قطب خان دباندي د نازو د سترګو د باڼو ګانو په غشي ویشتل سوی دئ، هغه درد ګالي.

لنډه دا چې پر قطب خان دوهمه دریمه ورځ د نازو غم زور وکی، رنګ یې والوت، بڼه یې ژړه سوله، ورځ په ورځ نولېدی، نازو په کور کي د قطب خان د غمه نولېدله، ناجوړه سوله، او قطب خان نو بېسده سو پرېوت، د آدم خان خورا طبیعت په خراب دئ، په خور یې دونه طبیعت نه دئ خراب لکه په قطب خان خو آدم خان و قطب خان ته طبیب راووست دا دوا یې ورکوله، هغه دوا یې ورکوله، خو آن یې پر تمام کړ د قطب خان د رنځ دوا او طبیب نه و.

یوه ورځ ده چې د آدم خان او نازو په کور کي ایله ده، دوی انا انا ورته

وایي. یوه ورځ نازو پته بوډی راوغوښتله باره یې ورته وویل چې انا ! دې ویل ها!

نازو ویل زه یوه خبره درته کوم وایې به نه، روپی به هم درکم، تا ته یو کار درپرمایم، دا کار به کوې ثواب به دي هم سي آدم خان به هم درځخه خوشحاله سي، مګر په دې شرط چې دا خبره او کیفیت پټ وساتې.

بوډی ویل ځان دي وخورم ولي به وایم زه خو ستاسي خدمتګاره او نمک خوره یم ولي به داسي جک وهم چې وایم به، ولچې سړی مړ کې که ووایم او بیا چې ته وایې آدم خان خوشحالېږي چې اور وي درسره ګډېږم.

وروسته نازو ورته وویل چې خبره دا ده چې په خوله کي دي ساتلې وي ستا دي د دغه یوه پک زوی په سر قسم وي که به وایې، زه او قطب خان سره مین یو، زه چې ناجوړه یم هم مي دغه سبب دئ او قطب خان چې پروت دئ نه جوړېږي هم یې زړه زما پر اوربل بایللی دئ، قطب خان په هیڅ شي نه جوړېږي مګر ته دغه زما دسمال ور وړه پټ یې پر تېر کړه، او که نه وي دباندي په دغه سراچه کي یې زهره چوي، مري خوارکی، مسافر جلاوطنه دئ، آدم خان یې زړه ته تېر آشنای دئ اوس د شرمه برغ نه سي کولای که بل څوک وای لا بې زور و زیاتی ورسره کړی وای نو یه دغه دسمال واخله پټ یې که وروسته آدم خان ته ووایه چې قطب خان زه جوړوم، مګر په دې شرط چې زه یې یوه میاشت کور ته بیایم، بوډی ویل ښه دئ، بس دسمال یې واخیست کور ته یې یووړی، بیرته راغله آدم خان ته، ورته وې ویل چې خانه !

ده ویل ها !

بوډی ویل چې قطب خان دي داسي اشنا دئ چې د ده په زهرې کي دي نازو خور بلو مریي ته ورکړه او د سر تر ستر ګو درباندي ګران دئ، اوس پر مرګ پروت دئ ته هیڅ چرت نه پکښې وهې، آدم خان ورته ویل چې خو زهره مي په دوا او طبیبانو وچاودله چې نه ښه کېږي، نو زه څه وکم، بوډی ویل چې قطب خان زه جوړوم، مګر هو زه یې یوه میاشت کور ته بیایم زما کره دي دا یوه میاشت پروت وي، باره آدم خان ویل ښه دئ بویې زه، که ستا په برکت خدای قطب خان جوړ کی تا به ډېره خوشحاله کم.

لنډه دا چې قطب خان ښېسده دئ پروت دئ د بوډې کره يې پر چارپايي يووی، خلک ځني را رهي سوله چې ټوله ولاړه کراره کراري سوله بوډې دسمال راوړی پر قطب خان يې تېر کی، وروسته يې د قطب خان پر مخ دسمال وغورځاوه، پر قطب خان د دسماله څخه د نازو بوی ومښت سر يې راپورته کی، بوډې ورته ناسته ده، بوډې ته يې ويل چې دا دسمال د نازو د لاس دئ؟ بوډې ويل هو ! دسمال نازو راکی د نازو د لاس دئ. سلام يې وايه چې خدای مهربانه دئ صبر وکه، خدای به مو سره يو ځای کي ښغمه اوسه، څه سر دي ګرځوم قطب خان دسمال مچ کی په زړه پوري يې ونيوه، راپورته سو، کښېنوست وچکلک جوړ سو، په دا سبا د قطب خان د توانه ووته و بوډې ته يې وويل چې ته خو اوس زموږ په پټ حال خبره او شريکه سولې زما د توانه وتلې ده، دا يو کار خو دي وکی آفرين، مګر څنګه د لاسه به دي وسي چې يو وار زما او د نازو ديد سره وکې؟ ما خو نازو لاسي نه ده ليدلې فقط د دې يوازې ملالي سترګي مي ليدلي دي، نوره مي نه ده ليدلې، اوس څنګه ته هوښياره يې په دې بندوبست ښه پوهېږې.

بوډې ويل هو ښه دئ لاسي ديد به يې در وکم، ښغمه اوسه زما زوی د آدم خان باغوان دئ، هره ورځ باغ ته پسونه بيايي ونيسه دغه يو لوی مړ حلال که ښه يې پوست که، سبا په دغه پوست ننوزه زما زوی به دي د پسو په رمه کي باغ ته ننباسي، هلته د ورځې نازو په باغ کي وي، باره به يې ښه ووينې ده ويل ښه دئ.

آبس دستي يې پسه حلال کی پخپله قطب خان لاسي پوست کی سهار په دې پوست ننووت، د بوډې زوی د پسو سره باغ ته بوت د نازو د باغ پيره دارو، هر څوک يې ښېله آدم خانه او باغوانه باغ ته نه پرېښود، قطب خان د پسه په پوست کي باغ ته ننووت، بلو په ونه پوهېدی په باغ کي قطب خان د پسه د پوسته څخه ووت د ګل ګلاب په بوټو کي ننوت پټ سو.

نازو په چکر باغ ته راوتلې ده، د يار غم غلطوي په باغ کي لکه ژړه بلبله د دې ګل ننداره کوي، بيا د هغه ګل ننداره کوي پر هغه د ګل ګلاب پر بوټي چې راغله چې قطب خان پکښې پټ و، قطب خان د ګل ګلابو تر پاڼو نازو وليده، تک سپين کالي يې اغوستي دي، د سپيني خاصې نوی نازک

کمیس یې دئ، تک سپین مړوندونه یې دي شانه ورانه ونه، ملالي ستر ګي، نري غاښونه، سرې شونډې راغله سور ګل ګلاب یې د دغه بوټي څخه ور کش کې، بویوي یې، باره د ګل د منځه څخه قطب خان ناره پر وکړه :

که کمین دئ نازو ستا صورت کمین دئ

نازو ګلي تر کمیس دي مړوند سپین دئ

نازو چې د خپل بلبل مین ناره د ګل بوټي د منځه څخه واروبدله لکه ګل سره وغوړبدله، زړه یې باغ باغ سو نو دې په جواب کې ناره پر وکړه :

دا بلبل آواز کاندي نه معلومېږي

بلبله راسه ځان څرګند که چې زمونږ یاري په غلا نه کېږي

باره قطب خان د ګلانو څخه پر راووت دواړه د محبت او مینې په خوږو مرکو بوخت سوله، په ګلانو کې یې یو ځای چکر سره وواهه، د مینو مجلس دئ دا ورځ باندي یو ساعت سوله، مازیګر بیا قطب خان د پسه په پوست ننوت د بوډې زوی بیرته د پسو سره راویوست، د بوډې کره یې راووست، ماخستن د پسه د پوسته راووت بوډې وای څنګه نازو دي ولیده؟

ده ویل هو ! ومي لیده، مګر د زړه سوی او مینه مي یو په دوه سوه، څه به کوم بوډې ورته وایي ته خو د دغه پسه په پوست کې باغ ته څو ورځې څه و راځه د نازو دید کوه بیا به یوه چاره وسنجوو، ده ویل نه دئ.

لنډه دا چې څو ورځې د پسه په پوست کې پر دغه ډول باغ ته ولاړ راغی ولاړ راغی، آدم خان به هره ورځ د بوډې څخه پوښتنه کوله چې قطب خان څنګه دئ؟

دې به ویل نن تر پرون نه دئ، بېغمه اوسه نه کېږي، آدم خان ته یې د زړه ډاډ ورکاوه، آدم خان و بوډې ته وویل چې زه یو وار پوښتني ته درسم نه دئ؟

بوډې ویل په که خدای کول یوه میاشت باد به بیرته رباب سره وهئ، ده ویل نه دئ، خدای دې جوړ کې، یوه ورځ قطب خان و نازو ته وویل چې تر څو به مو دا حال وي څو تر څو به زه باغ ته د پسه په پوست کې ځم راځم، که رسوا سولم چې قطب خان د پسه په پوست کې باغ ته ورتی نو دا بېخي شرم دئ. نو د دې پای یې څه؟

نازو ورته وویل چې زه هم داسې اریانه تللې یم، چې څنګه وکم چې زه یې دمخه لا و بلو ته ستا په زېرې کې قول کړې یم، نو ته به داسې وکړې یا مړ یا مور چې ستا یوه توره اونه ګزه د سپین سان کفن ور وړه، و آدم خان ته یې کښېږده آدم خان ته ووایه چې دا توره ده دا مي کفن دئ، یا مي مړ که یا ستا خور نازو راکه، خامخا به یوه خوا کوې هره خوا چې دي خوښه ده.

که دي په دې ډول څه وکړه ښه تر ښه که نه وي هیڅ. نو هر یو به جلا جلا ځان وژنو. ده ویل ښه دئ آبس په دا سبا قطب خان توره اونه ګزه کفن راوړ د آدم خان د مخه یې کښېښوله آدم خان ته یې وویل چې زه یوه خبره درته کوم، دغه توره ده دا کفن دئ یا مي پر دغه ځای مړ که چې د خوږ د مرګه خلاص سم او په یوه وار مړ سم، یا ستا خور نازو راکه په حلاله نکاح، زه رشتیا درته وایم چې زه نه ناجوړه وم، نه هیڅ، فقط پر نازو زه مین سوم زړه مي ډوب سو، نو زه خو هغسې د نازو بې دیده مرم او په زحمت مرم، نو یه اوس مي لا علاج وکه مړ مي که یا دي خور راکه.

آدم خان اریان سو، د دوو جهانو تر منځ سو، وایي که پورته ګورم پاڼ دي، که کښته ګورم پرانګ دئ. قطب خان هم د سر تر ستر ګو پر ګران دئ، مرګ یې لا څه جواب نه سي ورکولای، او بلو مریي یې هم ډېر خدمتونه کړي دي او بیا یې په غونډه ږیره قول ورسره کړی دئ، چې خور درکوم، خو ډېر یې فکر خراب سو، باره یې فکر او چرت وواهه وواهه اوستری یې و قطب خان ته وویل چې ښه دئ درکوم یې ناعلاجه یم نو څه وکم.

آبس په دا بله ورځ یې بلو په یوه کار پسې ولېږی، و قطب خان ته نازو ورکوي نکاح یې ورتړي، وایي چې بلو خوشي یو اور ګډی سړی دئ مخامخ قطب خان راځخه مړ نه کي، ښه دئ دا اوله د نکاح ورځ ده چې په خبر نه سي نور نو بیا وروسته چې هر رنګه پېښه سوه.

لنډه دا چې بلو په کار پسې ولاړ، نازو یې و قطب خان ته په نکاح ورکړه په دغه ورځ خورا هشت و مشت جوړ سو، میرو د بلو ورور ډېر پسونه حلال کړه، ساز و سوبت یې جوړ کی، خیر خو نکاح یې د نازو د قطب خان سره وتړله، دغه ورځ تېره سوه مابنام ته بلو راغی، بلو به تل د نازو د سرای پیره کوله، نو راغی هغه د پخوا پر عادت باندې د سرای د دروازې په خوله

کي پر خپله پيره ودرېد، آدم خان اريان دئ چي اوس څنګه قطب خان کور ته بوزي، باره يې قطب خان را رهي کي اوس يې تر دروازه پخپل پوستين کي پټ تېروي، بلو چي د آدم خان و پښو ته وکاته څلور وې، باره يې پر آدم خان ناره وکړه :

که په تول دي د بلو سترګي په تول دي
آدم خانه سر دي يو پښې دي څلور دي

آدم ورته ويل چي ياره بلو ياره بېشکه او رشتيا چي ډېر هوښيار سړی يې، خو دوې پښې زما دي دوه مي د پوستينه لستوني ځړېږي، نو خود څلور معلومېږي، نو زما څلور پښې د څه وې. بلو هم زيات برغ و نه کی په دې بانه يې قطب خان و سرای ته تېر کی، يو ګړی باد بلو ولاړ کور ته باره يې وارو‌بدله چي نازو يې نن و قطب خان ته ورکړه، او ميرو دونه پسونه حلال کړي وه، داسي ساز و سوبت او هشت و مشت يې جوړ کړی و، باره د بلو سترګي لکه د خوني زمري تکي سرې راوختلې، باره يې دغسي توره راواخيستله چي خپل ورور ميرو اول مړ کي، ولي وايي تا خو به زه خبر ولم، سربېره پر دې چي خبر دي نه کړم، پسونه دي لا هم حلال کړي وه، هشت و مشت دي جوړ کړی و، خوشحالي دي کوله، چي را رهي سو راغی د ميرو کور ته ميرو د خپل کور شاوخوا او لار تپه په ځوزانو او ژرګو ترلې وه چي بلو نه سو تر تېرېدای، او نه تر اوښتای سو، باره وروسته نو د نازو د کور پر خوا را رهي سو نازو دمخه لا د کلا او خوني دروازه ټينګه ترلې وه، ولي دا خو پوهېده چي بلو خبرېږي، رائي يو لړه جوړوي، بلو راغی د کلا تر دېوال ور واووښت ورغی د خوني دروازه يې ور پوري وهله، نه خلاصېده، نو د خوني په دروازه کي دبلندي ورته ودرېدی ناره يې پر وکړه :

که سانډو دئ ستا په غېږ کي پروت مي دی سانډو دئ
تې را وباسه ميدان ته نازو ګلي ايمان نه لري هندو دئ

قطب خان يو څه سره وښوربدی، چي ميدان ته ور ووزي ورسره معلومه يې کړي، باره نازو ټينګ کی چي مه ور وزه، (ځکه دا خو پوهېدله چي بلو بې يوه چپلاخه ووهي مخ بې ور څټ کي، بلو خو توريالی پهلوان دئ او قطب خان خو نازولی ګلالی ځوان دئ)، باره يې قطب خان ته ويل مه ور

وزه، زه بې جواب وکم، باره يې په جواب کې پر بلو ناره وکړه :

که سانډو دئ دا بلو مريې سانډو دئ

زما په غېږ کې زمری پروت دئ دا بلو مي ايمان نه لري هندو دئ

دا ناره چې نازو پر وکړه، يو وار بلو ته لا درد ورغی، ترله ووت، و دروازې ته وجوړېدی چې پاشنه يې کې ورننوزي قطب خان مړ کې، نازو فکر وکړ چې ولچې بلو کور ډاګی دروازه ماتوي راځي، باره يې پر مور ناره وکړه :

ادې موري پر ما څه د غم اور بل دئ

دا نور خلک بيده دي پر ما د بلو ګي مريې غوبل دئ

مور چې يې ناره واروېدله دغسې راوغوړځېدله پر آدم خان يې ناره وکړه:

په شيدو مي لويولې په مسرو مي اوبولې

ته راووزه بلو مړ که پر نيمو شپو د نجونو څه غواړي دروهلی

آدم خان چې د بلو يار په طبيعت خبر و او تل بې باټ ورکاوه، نو به يې کار په کاوه، راغی د بلو په مخ کې يې د نازو پر مور ناره وکړه :

ښه کالي د ښو ځوانانو اغوستن دئ

زه به ولي بلو وژنم بلو مي د دې ګرد کاله څښتن دئ

د آدم خان په دې ناره سره بيرته بلو باټ واخيست فخر يې په وکی، آدم خان بلو ته نصيحت وکی چې ته زما بې صلاح کار مه کوه، تا ته به بله کوزده در وکم، نو څه وکم زما تر وس خبره تېره وه، قطب خان هم لکه ته داسې راباندې ګران و، جواب مي نه سوای ورکولای، زه خو پښتون وم، پښتون چې يو وار چا ته د اشنايی لاس ورکي بايد تر پايه يې ورسره وپالي، پر مازي شي يې خوابدی نه کي، نو يه ته به زما د لحاظه و قطب خان ته زيات برغ نه کوې، ځه کور ته ولاړ سه، نو بلو د آدم خان خبرې په غوږ کې ونيولې د ده څخه يې خار وخور بيرته کور ته ولاړ، که څه هم و قطب خان ته يې زړه ډک و، زړه يې نه غوښت چې بيرته توره په تېکي کي واچوي، مګر دم در حاله يې و قطب خان ته برغ ونه کی په زړه کي يې ويل چې بيا به ګورم چې په پټه به يې علاج کوم.

لنډه دا چې څو ورځې تېرې سوې قطب خان کور ته تلی، بلو یار خو د نازو د سرای او د دې د باغ پیره دار و، په قطب خان پسې څارو و، چې په داسې ډول یې مړ کې چې تر یوې اندازې دی متهم نه سي، څو یوه ورځ قطب خان په یوه خونه کې بیده دئ، بلو راغی و سر ته یې د اوسپنې تېرې تېرې مختبیلې او تېره مېخونه ټکوهل، یو وار یې نابېره برغ پر وکی چې قطب خانه پور ته سه نازو مړه سوله، قطب خان چې صادق مین و، اه یې کړه په تلوار راوغورځېدی، په سر یې هغه مېخونه جګ سوه، پوري وري تر ووتل، قطب خان پر هغه ځای مړ سو[1]. نازو خبره سوه دغسې یې را الا کړه چې راغله مین یې لکه سور ګل ګلاب په وینو کې لڑند پروت دئ، نازو بغاري کړې راغله پر آدم خان یې ناره وکړه:

آدم خان لالا په ولي کې مي ول دئ
پر نور عالم کراره کراري ده پر ما د بلوګي مریې غوبل دئ

آدم خان چې دا ناره د خپلې خور واورېدله را الا یې کړه چې راغی قطب خان په وینو کې مړ پروت دئ، خو ډېر خوابدی سو، پر قطب خان یې اوښکې توی سوې، د نازو خیال دئ چې قطب خان خو پر آدم خان د زړه تر سر پر ګران و، اوس به نو بلو پر مړ کې، مګر څرنګه چې بلو د آدم خان خورا ډېر خدمتونه کړي وه، لکه ورور داسې پر ګران و، او بل هوښیار سړی و، چې یاندې یو یار خو مي مړ سو نو بلو چې زما توریالی مېړه دئ او زما ښې بازو دئ، نو دا ولي زه مړ کم، باره یې بلو ته هیڅ ونه ویل، د نازو چې د خپل ورور آدم خان څخه د خپل خواږه مین د غچ کښو امید وخوت، او وې ویل چې د دې پسه بو نو زه دې مریې ته ناسته یم، باره راغله د قطب خان وینې یې په خپل تندي پوري ومښلې چې زه هم ستا د سر خیرات یم، پر قطب خان

---

[1] څوک وایي چې قطب خان او نازو چې باغ ته سره تللي وه، نو بلو خو د باغ د دروازې پیره دار و، د باغ په دروازه کې یې څاه پرې کی لاندې یې چې او توري اوسپنې پکښې سیخې کړې، مازدیګر چې قطب خان د مخه نازو په پسې ده چې تر باغ را ووت قطب خان په څاه کې ولوېده، ټکر ټکر سو، نازو هم قصداً ځان څاه ته پسې وغورځاوه د مین سره یو ځای مړه سوه.

وغوړېدله، خدای ته يې خواست وکی چې زه نور ژوندنه غواړم څو آدم خان راپورته کوله ساه يې والوتله او مړه سوله. لنډه دا چې دواړه مينان يې يو ځای يووړه ښخ يې کړه، ټوله مټه خپل په ژړا او د قطب خان او د نازو په ويرزنګېدله، بلو خالي لاس پاته سو، پر دې ځای نکل تمام سو.

دلی او شهو

چې ویو باچا و[1]، د دې باچا اوه زامن وه او لور یې نه درلوده، نو ده وویل چې که هر وخت ما ته خدای لور راکړه نو په دنیا کې به یې هیڅ نر ګاړی راڅخه ونه وینې او نه بې چا ته ورکم، که هر وخت چا ولیدله او دې هم هغه سړی خوښ کی نو زما لور د هغه سړي ده، په حلاله نکاح یې ورکوم.

کارونه د خدای دي په دغه کال یې ماندینه امیدواره سوله، نه میاشتې نه ساعته نه ګړیه تېر سوه، خدای ﷻ لور ورکړه، نوم یې "شهو" پر کښېښود، د باچا دوې مایني وې شپږ زامن یې د یوې مایني وه، چې شهو هم د دوی خور وه، او یو زوی چې امیر نومېدی د بلي مایني څخه یې و، چې شهو لور یې پیدا سوله دستي یې د هغې پر مور او دایي ګانو حکم وکړ چې که شهو چا درڅخه لیدلې وه ستر ګي به مو در وکاږم. یو دم یې حکم وکی چې داسي کلا جوړه کئ، چې هیڅوک نه سي ور اوښتلای، هغه وچې په څو ورځو کي یې داسي لو کلا ور جوړه کړه چې خورا لوړ دېوالونه یې وه او خورا پراخه وه، نېسه ګلان او ونې یې پکښې شنې کړې، په دغه کلا کې یې څلوېښت دایي ګاني او نجوني ورسره واچولې، په دغه باغ کي یوه پخوانۍ زړه پډه ولاړه وه، د دې پډې منځ یې وکیښ شهو ته یې د دغې پډې په منځ کي تخت او ځای ور جوړ کی، هورې یې خرڅ و خراجات ور واچاوه، هلته یې دایي ګاني تربیه کوي، د کلا دروازه یې پسي قلف کړه، کیلي یې پخپله باچا په جېب کي واچوله.

څه سر دي ګرځوم په نکل کي عمر او معطلي نسته، هله هله شهو

---

[1] دا د نقلچیانو قاعده ده، چې هر نکل کوي وایي چې یو باچا و، او په دمخه زمانو کي هم د هرې قبیلې خان د هغې قبیلې باچا بلل کېدی.

لو پېغله سوله، هيڅانه ده ليدلې اونه يې ليدلای سي، د ورځي په ګلانو کي د خپلو همزولو سره[۲] ګرځي، مانبام پدې ته راوخېژي پر خپل تخت بيدېږي، په دغه زمانه کي په دغه وخت کي[۳] يو خورا نامتو زوره ور غل دئ.

چې "دلی" نومېږي. دغه دلي فکر وکی چې دا دونه عمر دي غلا وکړه، ته نه خدای د کور کړې اونه د ځای، يه راسه د باچا دلور و کلا ته به په يوه چم ور ولوېږم يا مړ يا مور او باچا ويلي دي چې که هر چا زما لور وليدله د هغه ده، ګوندي دا دو می وچلېږي، "او د شهو د نبايست آوازه هم په وطن کي خپره ده"، آبس دلي توکل وکی مانبام يې و کلا ته دام ور وغورځاوه، لنډه دا چې په ډېر زحمت و کلا ته ور وخوت، ور واوښتی دغسي يې پټ معلومات وکړ، آخر ته يې هغه د دې تخت او ځای معلوم کی، پس له هغه ورغی و دغې ونې ته پټ وختی په يوه ښاخ کي غلی پټ کښېنوست. يو ګړی چې وسو، شهو سره له نورو همزولو راغله تخت ته راوختله، يو ګړی وروسته ډوډۍ راغله ډوډۍ چې وخوړله سوه ټولي پېغلاني سره ناستي دي، مجلس کوي، سره خاندي خپلې ټوکي ټاکي کوي، د خوب وخت راغی. همزولي خپلو ځايو ته ولاړلې، "وايي دلي خط هم ليکلای سو"، باره دلي يو خط په دې مضمون وليکئ چې :

زه پر تا مين يم او ستا فدايي يم. ستا په غم کي ډوب د صحرا لېونی د ژوندە ببزاره ستا عاشق "دلی" يم. دا دئ ما خواری وکښلې ځان مي مرګ ته ورکی لومړی ستا ديدن ما وکی ستا زړه څنګه دئ څنګه يې کوې په ما خوښه يې که يه؟

دا کاغذ يې دپاسه د دې و مخ ته پر راشوه کی. شهو چې کاغذ واخيست خلاص يې کی وې لوست د روه يې رنګ والوت اريانه سوله چې دا

---

[۲] پخوا دا دود و، چې د کوم خان يا باچا لور يا زوی به وزېږېدی نو په هغه ورځ چې به د کمو نورو غټانو لور يا زوی زوکړی و، نو هغه به دغه باچا ټوله يو ځای و دايي ګانو ته وسپارله، نو دا به همزولي سره بلل کېده.

[۳] وايي شهو او دلی د کندهار وه.

کاغذ د کمي خوا راولوېدی، چې داسي يې لوړ وکتله، دلی يې وليدی، ځکه چې تر اوسه يې بې خپل پلاره نارينه نه وليدلی او دلی نښه زلمی هم و، دا هم پر مينه سوله، زړه يې پر بايلو، اوه يې کړه چې د دې پای يې څه؟ که مي پلار خبر سو، خو دستي يې وژني نه يې پرېږدي، "دلی هم خورا نښه مېړه ځوان و، خورا ښايسته و"، د شهو نښه والوته مخ يې تک ژړ سو، د شهو د واکه ووتله پر همزولو يې ناره وکړه، "څه چې يې ويلي دي، هر څه چې يې ويلي وه وايې روئ" :

شهو ناسته وه د خپل بابا پر غولي
دپاسه کاغذ راغی و شهو ته وا رائه دلی دي بولي

همزولې بيرته په ځغاسته راغلې، همزولې ارياني واخيستلې، دلي فکر وکی چې ولچي دا هم درباندي مينه سوله، نو ده هم ناره پر وکړه :

شهو ګلي پر سپين مخ دي دلی مين سو
دلي ځان پر خدای سپارلی – شهو ستا په زلفو خوار دلی لا بند سو

لنډه دا چې دلي فکر وکی، چې اوس دا دئ ښځي ورسره ناستي دي، زيات څه نه سم کولای او نه دستي دا ببولای سم، اوس بې پلار خبر سي دالته به مي ګرۍ مُرۍ ونيسي، خو د ښځو چې دلي ته فکر سو، په يُو يُو ګډي سولې، په دغه حال کي دلی راکښته سو، بيرته يې کلا ته سمساره وغورځوله وخوت، شهو فکر وکی چې ولچي ولاړ او د دې خبري پای يې نه کی درمعلوم، چې پای بې څه وي، نو يې پر دلي ناره وکړه، چې زړه هم پر تا مينه سولم :

شهو ناسته وه د ګل سره خوشحاله
دا د ګل مجلس دي اور سو د دلي په غم به ناسته وي ملاله

چې يعني زما زړه دي يووی، اوس به نو پاته عمر ستا په غم کي تېروم، څنګه به سي؟

دلي د کلا څخه ناره پر وکړه :

که ژوندی وم شهو ګلي پر دنيا باندي
زه به لاس له تا وانه خلم – که مي سر له تنه څوک راڅخه پرې کاندي

آبس د کلا څخه راشوه سو، پر لار ځي چرت وهي چې اوس به نو شهو

څنګه لاس ته راولم؟ که اوس باچا ته ورځي چې ما ستا لور ولیدله، هم دي وژني، ولي چې ته د عمرو غل یې کله یې درکوي. یه راسه یو ځای یوه لویه غلا وکه، چې ډېره دنیا په لاس درسي، بیا به نو مرکه ورته وکې، په حلاله نکاح به یې وغواړې، شهو خو بل مېړه نه کوي.

دلی را رهي سو مخ د هندوستان پر خوا، هله هله هله برابر راغی د اکبر باچا دورې دي، دستي د اکبر باچا خزانې ته مانبام ور ولوېدی، ډېر جواهرات او دنیا و سرې و سپیني یې غلا کړې، مګر بخت یې چپه و، چې راووت پیره دارانو ونیو، سهار یې اکبر باچا ته ور ووست، اکبر باچا حکم پر وکی، چې په سخته بندي خانه کي یې درې کاله بندي کئ. پس له هغه یې په سخت مرګ مړ کئ. دلی یې سخت بندي کی، دی نو پرېږده چې په بندیخانه کي د غم عمر تېروي، شهو پسي راواخله، شهو څو عمر په غم و د دلي په ښلتون کي تېر کړ، وروسته یې فکر وکی چې څو تر څو به په دې غم او بندیخانه کي ناسته یم یه راسه پلار ته ووایه چې اوس نو بس ده ما د دې زندانه وباسه، زه په دې باغ کي دغ سولمه، اوس مي نو در وباسه، پلار یې پر دې خبره غوږ ونه نیو، نوري سهیلاني او مجلسیاني یې ور زیاتي کړلې، ویل یه تا په هیڅ ډول زه د دغه باغ څخه نه باسم. شهو بیر ته صبر وکی، کښېنسته په دې مابین کي دوه کاله تېر سوله، یوه ورځ شهو فکر وکی چې ته راسه دې وني ته (چې د دې تخت پکښې و) وخېژه شاوخوا به وګورې، ګوندي څوک یا څه ووینې، چې وختله د کلا دباندي یوه قافله تېرېږي، ورته کتل یې کتل یې قافله تېره سوله، دلی نه و، نو یې د زړه د درد څخه ناره وکړه:

په همزولو کي وم ناسته مات مي پېزوان سو
د نورو یاران راغله – د شهو یار مي پر کم لوري روان سو

بیر ته راکښته سوله، په دغه همزولو کي یې یوه هوښیاره پېغله وه، دې پېغلي فکر وکی چې شهو ورځ په ورځ نولېږي، یه راسه یو څه د زړه داډ ورکه نو یې ناره پر وکړه:

که غوږېږي د سهار ګلان غوږېږي
که اوس یار درسره نسته – هغه هم پر تا مین تا ته رسېږي

شهو يې په جواب کې په ژړا ډکو سترګو، داسې ناره کوي:

که غورپرې د سهار ګلان غورپرې

د خزان باد په پسې دئ - ګل مي کله پخپل عمر هوسپرې

دې پېغلې فکر وکې چې پر شهو غم زور وکې، وايي مړه به سم يار به ونه وينم، چې د غمه يې زهره ونه چوي نو يې بله د زړه د ډاډ ناره پر وکړه:

چې مين په زړه صادق وي يار له به ورسي

که دي نن لاس ته نه رسي - خدای مهربان دئ بيا سبا لاس به دي برسي

خو بيرته د شهو د زړه تسلی د دې سهيلي په نارو څه قدر وسوله، بيرته يې صبر وکې، دا نو پرېږده دلی پسې راواخله، د دلي نو اوس دې کاله پوره دي څو مياشتې يې لا پاته دي، د دلي سره په بنديخانه کې يو کندهاری ملنګ دئ قيد يې پوره سوی دئ سبا ته ايله کېږي، ځي کندهار ته.

دلي ورته ويل چې ملنګه ته خو ځې کندهار ته، زما يو خدمت به نه وکې؟

ملنګ ويل پر دواړو سترګو به يې وکم. دلي ويل زه به يو کاغذ درکم په پلاني ځای کې يوه لو کلا ده په هغه کلا کې د باچا لور ده، په هر چم چې وي دا کاغذ به وهغې ته رسوې، ملنګ ويل نېه دئ که خدای کول. دلي په کاغذه کې وليکل چې:

"زه په هندوستان کې د اکبر باچا په سخته بنديخانه کې بنديې يم، اوس مي درې کاله پوره دي يوه نيمه مياشت لا پاته ده، چې دا يوه نيمه مياشت پوره سي نو مي په سخت مرګ سره وژني، ما خو خواری کښلې چې تا په حلاله نکاح لاس ته راولم، مګر ونه سو، اوس نو حق پل لره ...".

دا کاغذ ملنګ راواخيست سهار يې ملنګ د بنديخانې څخه ويوست، ايله يې کی، ملنګ مخ د کندهار پر خوا ونيو، هله هله مزل پر مزل څو دا دئ کندهار ته راورسېد، باره يې وويل اول به د دلي خدمت پر ځای کوم، څه سر دي ګرځوم راغی هغه کلا يې پيدا کړه پر کلا شاوخوا وګرځېدی ورته لار نسته، راغی د کلا په وره کې يې "هل" کړه او فقريې وغوښت، يوه مينځه راووتله فقير خط ورکړ چې دا به شهو ګلي ته ورکوې، شهو چې خبره سوه نو ملنګ ته يې ډېرې روپۍ راولېږلې، ملنګ يې رخصت کی ملنګ پر

خپله تړه ولاړ.

(په دې درې کاله کې د شهو شپږ وروڼه او پلار مړه سوي دي، یو مېرې زی امیر ورور یې ژوندی دئ)، دې چې کاغذ خلاص کی، وې لوست پر سر یې اور د خوابدۍ بل سو، دستي یې ورور ته حال وکی چې بس دئ ما نو اوس د دې زندانه دروباسه، امیر ویل چې زه د پلار وصیت پر ځای کوم، ناسته به یې، دې ورته وویل چې نه مي درباسې نو زه دلته ځان وژنم.

امیر ناچاره سو، شهو یې د کلا څخه راوایستله، ورور ته یې وویله چې زما سره د خدای وجه وکه، ما پرېږده زه ځم هندوستان ته، دا کیسه یې ورته وکړه.

ورور نه پرېښوولە، ویل یه خلک پېغور راکوي، وایي خور یې ولاړه شهو ناره پر وکړه:

که ورورە اې زما مینه ورورە

که چا داسي پېغور درکی ورته وایه شهو نه وه زما د مورە

ورور یې هم فکر وکی چې ځي خو ځي نه راګرځي، سبا چې په غلا تښتي لا نام بدي ده، یه رخصت یې که چې ځي د ښځي سره هیڅ نه کېږي، باره یې رخصت کړه څه روپۍ یې هم ورکړې شهو مخ د هندوستان پر خوا را رهي سوله، دوې پښې یې داغه دوې نوري هله هله هله څو دا دئ مخ ته یې یو رود پیدا سو، "د شهو خورا ښه رنګ و" لکه د اومو شیدو پېروی داسي رنګ یې و، پر مخ یې نقاب غوړولی و، چې بې دلي څخه به زما مخ څوک ونه ویني، شهو د دې رود کښتۍ وان ته د کښتۍ کرایه ورکړه چې په کښتۍ کې سپر ېدله، کښتۍ وان یې مخ ولید، پلو یې باد د مخه څخه ایسته کی، کښتۍ وان زړه پر بایلو، دوباره یې کښتۍ بې لاري رهي کړه، چې پر بله یې بوزم، شهو فکر وکی چې کښتۍ وان په چپ نظر درته وکتل او کښتۍ یې هم د لاري څخه چپه کړه نو یې ناره پر وکړه:

کښتۍ وانه کښتۍ سمه پر ګودر باسه

دا د لاس باهو مي ستا دئ - کښتۍ وانه چپ نظر د منځه باسه

کښتۍ وان فکر وکی چې د سرو زرو باهوګان درکوي، او دا پردۍ ښځه ده خدای خبر روزي دي سي، که یه، سبا به رسوا سوی یې، عمري به

بندي يې، يه دغه باهوګان مي ګټه ده. باره يې بيرته کښتۍ د ګودر پر خوا سمه کړه، باهوګان يې ځني واخيستله، دا يې راپوري ايستله د رود پر هغه غاړه يې ايله کړه، شهو را رهي سوه، سور سالو يې پر سر دئ نقاب يې پر مخ دئ د اکبر باچا دربار ته را رهي سوه، چې دربار ته نژدې راغله د اکبر باچا سپاهيانو نه پرېښوولې، شهو د دربار خوا ته زور واهه هغو منع کوله، خو په پاى کې يې سور سالو له سره ولوېدى، او د دربار په دروازه کې يې ناره وکړه:

که زوره د اکبر باچا د زوره

سالو مي ستا سپاهيانو يووى - و تمي ته دي ولاړه يم سرتوره

اکبر باچا د شهو ناره واروېدله، حکم يې وکى چې دا ښځه راولئ، شهو چې راغله باچا حکم وکى چې دغه ښځې ته يو پوړنى ورکى، خيال يې سو چې نور عرض نه لري پوړنى غواړي. پوړنى يې ورکى دالته يو ګوښه ځاى کښېنستله، څه سر دي ګرځوم دا هغه ورځ ده چې بنديان اکبر باچا ته پېشېږي، پر چا د مرګ حکم کوي څوک ايله کوي، آخر ته يې دلى ورته راپېش کى، چې د دلي صورت حال و کيفيت ووايه سو، باره يې حکم وکى چې سزا يې سخته ده وايې خلئ په سېلى يې مړ کئ، باره شهو د ځانه سره وويل چې زه خو مينه يم او لوى خداى د مينانو د صدق او بې رياد عا قبلوي، بله چاره نسته د خپل خداى څخه کومک وغواړه، نو يې ناره وکړه:

که زوره د اکبر باچا د زوره

دلى وژني په سېلى لويه خدايه - دا سېلى مي د باران خړې اوبه کې

دلى چې يې سېلى ته بوت، د خداى په حکم سېلى نرمي او پستې سوې، دلى په مړ نه سو، بيرته يې اکبر باچا ته راووست ورته وې ويل چې په سېليو نه مري، اکبر باچا حکم پر وکى چې بو يې زئ په مستو پيلانو يې مړ کئ، شهو بيا ناره پر وکړه:

که زوره د اکبر باچا د زوره

دلى وژني په پيلانو لويه خدايه

دا پيلان دي د مولا په تبه مړه سي

دلى چې يې پيلخانې ته بوت که ګوري پيلان ګرده ځاى پر ځاى مړه

دي، دلی يې بيرته راووست ويل ستا قربان سم باچا صاحب چې دلی مو وروست پيلان کړده مړه وه.

لنډه دا چې باچا وويل چې دا ولې نه مري؟ خلکو ورته وويل چې دلته يوه ښځه ده چې ته حکم پر وکې هغه ناره وکي، دعا وکي که ښرا وکي، که و دغه يې سبب دئ، اکبر باچا ويل چې دواړه راحاضر کئ، دلی يې ور حاضر کی باچا ورته ويل چې رشتيا ووياست تاسي سره څه ياست، شهو او دلي ټول خپل حال سر تر پايه ورته ووايه. اکبر باچا و شهو ته وويل چې شاباس ستا پر وفا، څه دلی مي ستا په پوړني کي دربخښلی دئ. باره يې ډېري روپۍ هم وروبخښلې او ورته وې ويل چې باره غلا مه کوه، دلي هم ورته وويل چې ما د ناچاري څخه غلا کوله، چې روپۍ ولرم نو ولي غلا کوم، د هندوستان څخه را رهي سوه بيرته خپل وطن ته راغله کور و کهول سوه.

آدم خان او درخانی

ته وا ښه !

ښه !

وايي چې د اکبر باچا په وختو کې په يوسفزو کې دوه لوی خانان وه، يو حسن خان نومېده مټه خپل و او بل تاوز خان نومېدی، يو په يوه علاقه کې خان و بل په بله علاقه کې خان و. د دواړو نوم پروت و، تاوز خان په دولت او مړو کې پر حسن خان زيات و، کارونه د خدای دي، نه حسن خان اولاد درلود او نه تاوز خان.

يوه ورځ حسن خان کوڅې ته راوتلی دئ د کلي د خلکو سره مجلس کوي، يو فقير راغی ورته ودرېدو برغ يې وکی ويل خانه ! خير غواړم، خان ورته وويل چې يو سر يم، زوی نه لرم چې کور ته يې واستوم خير درته راوړي، او بل څوک کور ته نه پرېږدم چې زما حرم سرای ته ورسي.

فقير ورته وويل پر فقيرانو عقيده لرې چې دعا درته وکي او خدای تعالی زوی درکي، که يې نه لرې؟ حسن خان وويل چې ولي يې نه لرم. ډېر خيراتونه مي کړي دي، ډېر فقيران مي خوشحاله کړي دي دعاوي يې راته کړي مګر خدای زوی نه راکوي. فقير ورته وويل چې زه به دغه درې دانې خرماوي در دم کم، دغه يوه دانه پخه ده دا وخوره او دغه دوې دانې اومې دي ويې غورځوه خدای تعالی به زوی درکي. خان ويل ښه دئ.

باره فقير خرما ور دم کړه خان ته يې ورکړه، خان فقير ونازاوه پخه دانه خرما يې دستي وخوړله هغه دوې دانې اومې يې وغورځولې، دالته يو دوو کسو مزدورانو پر حمله کړه يوه يوه خوړله او بله بل وخوړله، فقير ورته وويل چې زه نو رخصت يم، کال په کال به د خدای په رضا غويی خيراتوې زه نو ولاړم د خدای په امان.

آبس فقیر ولاړ برابر راغی د تاوز خان په دروازه کي يې هل کړه، چي خير راوړئ. د هې خوا تاوز خان د مينځي په لاس څه خير ورکی چي دا ور وړه دی پخپله هم راووت، فقير يې وليد، مينځي فقير ته خير ورکی ورته وې ويل فقيره خان ته دعا وکه چي خدای و خان ته اولاد ورکي، فقير نيمه دانه خرما خان ته ورکړه، خان يو وار غورځوله بيا يې په زړه کي ور ورګرځېده چي راسه ويې خوره، ګوندي خدای څه راکي، خرما يې وخوړله. څه سر دي ګرځوم چي نه مياشتي نه ساعته نه ګړيه تېر سوه، خدای تعالی و حسن خان ته زوی ورکی نوم يې آدم خان کښېښود، او د تاوز خان لور پيدا سوه نوم يې درخانۍ پر کښېښود. آدم خان لږ څه تور و مګر په کړه وړه ډېر ښايسته، خورا هډه ور و، لنډه دا چي دري څلور کاله وروسته چي غټ سو پر سبق يې کښېناوه په لس دوولس کاله کي يې خورا ډېر علم حاصل کی، خورا پرهېزګار و په ځان ډېر قوي و د ښکار شوق يې درلود، پلار هم د خانۍ او د دنيا او کور اختيار ټوله ده ته ورکی.

وروسته آدم خان له تترخان څخه چي تربور يې و دوه مريان رانيوله چي يو ميرو نومېدی په يوه ستر ګه ړوند و، خورا ډېر هوښيار و، په هر څه پوهېدی او بل مريی بلو نومېدی چي ډېر زوره ور توريالی پهلوان و، مګر لږ څه بېعقل و، مدام به يې د اوبو دمخه ګاولي کښلې، په هيڅ کي يې ری نه واهه، ږيره و برېتونه به يې خريله، آدم خان نصيحت ورته کاوه، چي بد مه کوه بد نه دي ښه، بلو به ورته ويل چي زه ښه پوهېږم چي بد نه دي ښه، د خدای په لار ښه پوهېږم مګر ته د پلار يو زوی يې تربرونه دي ډېر دي په قصد دغه کارونه کوم چي د دښمن ستر ګه درڅخه وسوځي، نو آدم خان هم لکه ورور داسي ساتل خورا پر ګران وه[1].

آدم خان سل کسه ياران او مجلسيان ځوانان درلوده په دغو يارانو کي يې مشهوره خوشکيار او قطب خان وه، چي بېل بېل نکلونه لري او دمخه ذکر سوه، آدم خان څو ښه عراقي آسان درلوده، د آدم خان آس "مجلون"

---

[1] وايي چي بلو او ميرو هم د هغه فقير د دوو اومو خرماوو د برکته څخه پيدا سوي وه، چي حسن خان وغورځولې.

نومبده چې خالصې شيدې يې خورک وې، خورا چابک او په رمازه پوه و، د بلو آس "آذر" نومبده او د ميرو خان آس "پرده" نومبدی، آدم خان خورا شوقي سړی و، ښه رباب يې واهه، د رباب په وهلو کې يې جوړه نه درلوده، تل مدام به د شاله مار په باغ کې چې د آدم خان مخصوص باغ و، دغه ټوله ياران وه خپل مجلس او ساتېری به يې کاوه، او هره جمعه به په ښکار وتل.

آدم خان نو دلې پرېږده درخانۍ پسې راواخله، (غوږ دي دئ، کور دي په الله سره ودان چې دئ دا دئ دا)، څه سر دي ګرځوم درخانۍ چې پيدا سوه د روه يې دايې ورته ونيوله چې "نرمی" نومبدله، نرمی خورا ښه ساتله په دغه کوچنيوالي داسې ښايسته وه چې توبه ! بې رنجو يې سترګې توري وې، مور و پلار يې پخپله و رنګ او سکې ته اريان تللي وه، د خلکو څخه يې پټه لويوله، چې څوک يې ونه وينې نظر نه سي، يوه شپه يې مور و پلار سره ناست وه سره ويل يې چې دا به چا ته ورکوو، چې لو سي، مور يې وويل چې په مټه خپلو کې حسن خان نومبړي، خلک وايي چې ډېر مېړه سړی دئ، هغه ته هم په ډېرو دعاوو او تعويذو خدای زوی ورکړی دئ راسه چې اوس يې لا هغه ته ورکو، چې بيا به سبا که لو سوله جنګونه او دعوې به باندې وي، تاوز خان هم ويل ښه خبره دي وکړه باره يو خط يې پټ حسن خان ته وليکی چې ما ته هم يوه لور خدای په ډېرو دعاوو راکړې ده، تا ته هم خدای يو زوی په دعاوو درکړی دئ که دي خوښه وي زما لور چې "درخانۍ" نومبړي ستا زوی ته به يې درکم. خط چې حسن خان ته راغی حسن خان هم قبوله کړه، ورته ويې ليکل اوس برغ مه کوه چې لو سوله نو به يې درڅخه واده کم.

څه سر دي ګرځوم، درخانۍ چې غټه بوټکه نجلۍ سوله، داسې هوښياره ده چې توبه ! باره يې پلار ته وويل چې بابا ! هغه ويل ها ! دې ورته ويل چې زما رنګه نجوني ټوله په مسجد کې سبق وايي، زه دلې کور ناسته يم، زه هم سبق وايم، ما پر سبق کښېنوه، سبا به نجوني پېغور راکوي چې د درخانۍ هيڅ نه دي زده، تاوز خان فکر يووی چې درخانۍ ډېره ښايسته ده که يې پر سبق کښېنوم، يو فساد باندې جوړ نه سي، دا نو دالته پرېږده چې سبق وايي آدم خان پسې راواخله.

یوه ورځ آدم خان په یوه کتاب کې بند پاته سو، هر څه پر ملایانو وګرځېدی چا دغه مسئله نه سوای ور ښوولای، وروسته چا ورته وویل چې د تاوز خان ملا خورالوی عالم دئ، په علم کې ساری نه لري، تا ته دغه مسئله بېله هغه ملا څخه بل یو نه سي درښوولای، آدم خان هم دستي یوازي پر مجلون سپور سو کتاب یې راواخیست، هله هله برابر راغی د تاوز خان په مسجد کې کښته سو، مجلون یې د توت په تنه پوري وتاړه. یو ګړی وروسته ملا راغی، آدم خان یې ولید، آدم خان یې نه پېژندی اونه ده ځان ور ښو، د ملا دا خیال سو چې کم یو شازاده دئ، آدم خان هم ور ولاړ سو د ملا یې ښه تعظیم وکی روغبړ او ستړې مسي یې سره وکړه، ملا پوښتنه ځني وکړه چې ځوانه څنګه راغلی یې؟ آدم خان ورته وویل چې د کتاب په یوه مسئله کې بند یم، که دې دغه راوښوولې، ملا ویل ښه دئ چې لمونځ وکم نو به کتاب سره وګورو، یو ګړی ورسته درخانی چې اوس بېخي پېغلتوب ته رسېدلې ده کتاب یې په څنګ کې دئ راغله، کتابونه یې ټوله اوس نو تمام کړي دي، په ټولو کتابو او علمو پوه سوې ده کښېنستله، چې داسي یې وکتله یو ځوان یې ولید چې په فکر کې ډوب ولاړ دئ، ملا اوداسه ته ولاړ، د آدم خان چې پر درخانی سترګې ولګېدلې، دی هم د دې په مینه کې ډوب ولاړ، دواړو یو د بله زړونه سره بایلول، سره مین سول، وروسته درخو ورته وویل چې ته څوک یې، څنګه راغلی یې؟ ده ورته وویل چې زه آدم خان یم، د حسن خان متې خپل زوی یم، سبق ته راغلی یم، په یوه مسئله کې د کتاب بند یم، ته څوک یې ځان راوښیه؟ دې ورته وویل چې زما نوم درخو دئ، د تاوز خان لور یم سبق وایم، درخانی خو داسي پر مینه سوله، چې د توانه یې ووتله فکر یې وکی چې راسه آدم خان په خپل مینتوب پوه کړه، چې وپوهېږي چې درخانی پر ما مینه ده، نو یې د کتابي په توګه پر آدم خان ناره وکړه:

یو زرغون لښتی بهېږي – دغه سر یې د آدم پر باغ لګېږي
په کرلي یې لونګ دي – لویه خدایه لاچې هم په زرغونېږي

چې یعني زه پر تا مینه یم زه لکه زرغوني اوبه داسي یم، ستا د مینې باغ در اوبوم او تازه کوم دي، وروسته آدم خان ښکاره ناره پر وکړه:

خان یم آدم خان یم - زه پخپله مینه کړم غره په ځان یم
که مي مرګ نه سو له میانه - درخانیه زه به زوم د تاوز خان یم

دواړه پریشانه په زړه زهیر، بنې یې الوتي دي، چې ملا راغی درخانی ورغله په سبق بوخته سوله، پټ پټ ژاړي آدم خان راغی ملا ته یې کتاب کښېښود، ملا هغه ځای ورته ووایه، وروسته د ملا څخه رخصت سو، هیڅ سوال و جواب یې سره ونه کی، پر مجلون سپور سو کور ته راغی، درخانی هلته کور د ببلتون غم ګالي تکه ژړه تار و نار سوله، اوس یې علم تمام کړی دئ د آدم خان د مینې غشی یې وخوړ، زیات یې نور سبق پرېښود کور ستر منه سوله، مور و پلار ته یې وویل چې زما څخه د دنیا عیش پاته دئ، زه نو اوس و خپل خدای ته عبادت کوم، پس له هغه درخانی په ستر سوله د هیچا سره ناسته ولاړه نه کوي، لنډه دا چې د درخانی د علم او پرهېزګاری او ښایست آوازه په ټولو یوسفزو کي ولاړه چې درخانی داسي ښایسته ده چې ساری نه لري، او وایي چې څورلس علمه یې تمام کړي دي او ویل یې د اوو پیرانو مرتبه لري، بې رنجو یې ستر ګي توري دي د عقل او هوښیاری مخی یې نسته، بېله خپلو خدمتګارانو څخه د هیچا سره خبري اتري نه کوي او هیڅوک یې مخ نه سي لیدلای، اوس نو هر یو د درخانی د دیدن شوقي دئ هڅه پسې کوي، درخانی نو پرېږده چې پخپل ستر او د آدم خان په غم کي شپې تېروي آدم خان پسې راواخله.

آدم خان چې کور ته راغی پر مخ یې لکه د لحد خاوري چې پرتي رنګ یې تک ژړ، شوندان یې وچکلک دي چې د آسه کښته سو، بلو خان یې آس ونیو چې داسي یې و آدم خان ته وکتل آه یې کړه ویل خیر دئ څه در سوي دي؟ آدم خان ورته وویل چې یاره چپ له میرو څخه به هیچا ته نه وایې، درخانی د تاوز خان لور مي زړه وړی دئ پر مین یم، هیڅ توان مي نه کېږي، بلوخان ورته ویل چې هیڅ چرت مه خرابوه په وچه توره به یې درته راولم، میرو خان ورته وویل چې خدای د کراري مل دئ مرکه به ورته وکو په ډېر درب و دروب به یې راواده کو، خیر خو حسن خان یې خبر نه کی شرمېږي خبره یې پټه کړه حال یې پلن واچاوه.

یوه ورځ په یوسفزو کي یو واده و، آدم خان یې سره د پلاره او سره له

یارانو ور وغوښتل چې واده لره ورغله، نر جلا اتڼونه کوي، ښځې جلا اتڼونه کوي او کله ښځې او نر یو ځای اتڼ کوي د ښځو په اتڼ کې یوه چته مسته پېغله ده داسې پرله اوږې لکه کوتره، او داسې ښایسته ده چې ستر ګې نه پر رونېږي، دا پېغله (توتیا) نومېږي، د بازید خان خور ده، د ښې لوېې کورنۍ څخه ده، حسن خان آدم خان ته وویل :

زویه دا عجبه مسته پېغله ده دا به در وغواړو ده ورته ویل پلاره زه ښځه نه کوم. پلار ورته وویل ته نه پوهېږې زه دا پېغله در غواړم، آدم خان د پلار له څنګه ولاړ سو او هیڅ یې ورته ونه ویل. څه سر دي ګرځوم حسن خان مرکه ور ولېږله توتیا یې و آدم خان ته وغوښتله، قول یې سره وکی چې یوه میاشت باد به یې واده کي، دوی هم ویل ښه دئ. آبس یوه میاشت چې تېره سوله د توتیا پلرګنۍ خبره سوله چې آدم خان پر درخانۍ پټ مین دئ او درخانۍ پلار په اوښي کي ورکړې ده، درخانۍ د لوی خان لور ده سبا به توتیا ورسره په عذاب وي، نه موږ توتیانه درکوو، نه مو درکړې ده، د آدم خان پلار په چرت کي ولاړ، آدم خان که څه هم دمخه په دې کار راضي نه و، مګر په غاړه کي یې لوېدلی او توتیا د ده په نامه سوې وه نو دا یوه بدنامي وه چې اوس یې پرېښولای، پر بلو خان او میرو خان یې بړغ وکی چې آسان ځین کئ، آسان تیار سول.

د ماخستن لمونځونه یې وکړه درې په درې را رهي سوه، هله هله دا دي راغله کلي ته، یوه زړه بوډۍ ده دا یې پیدا کړه یو مټ روپۍ یې ورکړې ویل د توتیا کور او ځای راوښیه، بوډۍ د توتیا کور و لار و لیکه ور وښوولە، بلو و میرو کور ته ور ولوېده توتیا یې بیده د تلتکه سره پته راواخیسته، د آدم خان تر شا یې سپره کړه (یا شایی ولات)، برابر یې کور ته راوستله، هیڅوک نه سوه خبر، چې سهار سو ځای سته جولانسته، توتیا ورکه سوه هیڅ پته یې نه معلومېږي، څو ورځې باد بوډۍ د توتیا ورور بازید خان او پلرګنۍ ته وویل چې توتیا خو آدم خان بېولې ده، د توتیا پلرګنۍ په خپل کور کي لس تنه وه څه یې نور تربرونه ورسره ودرېدل څو سوه لښکر یې تیار کی بازید خان یې دمخه سو، د آدم خان پر کلا یې مخ وکی، آدم خان ته حال راغی چې د بازید خان لښکر درغی، خبر دار ! آدم خان دستي پر

میرو او بلو برغ وکی، ناره یې پر وکړه[۲] :

بلو پاڅه سر اوچت کړه – چې تنګسه وي زمونږ مل او سه مدت کړه
د توتیا پوڼه راغله – پر یارانو باندې برغ کوه همت کړه

بلوخان راوغوړځېدی پر یارانو یې برغ وکی چې ملاوي تړئ تربور راغی، ټولو یارانو دستي ملاوي وترلې آسونه یې ځین کړه پر سپاره سوه، دا دي راغله په لښکر ور ګډ سوله جنګ شروع سو، ها ها وې وهله وې وهله بلو په وار څو څو تنه په توره وهي، بازید خان ته ور ورسېدی، چې اوس به یې بازید خان واهه بازید خان ناره وکړه :

ځوانان دي مړني دي – درته وایم یو تر بله ګړندي دي
دغه خپل بلو در نیسه – دغه ستا د بلو سترګي د خوني دي

آدم خان پر بلو برغ وکئ چې بس ! بلو هم مخ ځني راوګرځاوه پر آذر سپور دئ سترګي یې لکه زمری داسي اړوي، لښکر یې مات کړ، د بازید خان د خوا څو سوه کسه مړه سوله، او د آدم خان هم څو تنه ژوبل او مړه سوله، باره یې جنګ بس کی آدم خان دوی کور ته راغله.

یو څو ورځي چې تېري سولې آدم خان و بلو خان او نورو یارانو ته وویل چې راسئ بازید خان دوی پخلا کو، ښځه مو هم په زوره راوستله او مړي مو هم ډېر ځني وکړه، د پلار سره یې سلا وکړه، پلار یې ویل تر دې ښه خبره نسته، باره د جمعې په شپه یې یو آس یو مریی او څه روپۍ راواخیستلې د بازید خان کره راغله دا شیان یې بازید خان ته ورکړه، د بازید خان څخه یې بخښنه وغوښته پخلا یې کی، وروسته سره خپلوان سوه کراره کراري سوه، آدم خان هغسي د خپلې پښتنګلوی په سبب د درخانی مینتوب پټ ساتی، د یارانو سره په ښکار او په یوه او په بله ځان بوختوي، ځکه د درخانی پلار خورا زوره ور دئ، په مړو هم پر ډېر دئ په دولت هم پر ډېر دئ، آدم خان ورځ په ورځ تک ژړ کېږي، زړه یې نولېږي، لکه د پخوا په ډول نه یې په رباب سات تېرېږي، نه یې کور فکر ښه کېږي، یوه ورځ یې

---

[۲] څوک وایي چې بریم خان دا ناره هلته پر کړېده، چې پیر صالح مرکه و آدم خان ته را استولې وه، درخانی ښکاره کئ راسئ.

پلار پټ د بلو څخه پوښتنه وکړه چې آدم خان ولې داسې ځوکلېږي؟ ده ورته وویل چې آدم خان پر درخانۍ مین دئ، شرمېږي نه سي درته ویلای نو ته به په پټه پرده کې و تاوز خان ته مرکه ور ولېږې په هر ډول چې وي درخانۍ به ورغواړې.

حسن خان ویل دا خو اسانه خبره ده، تاوز خان خو پخوا لا په اونې کې درخو راکړې ده، دستې یې څو کسه مرکه ور ولېږله، چې درخانۍ و آدم خان ته ور واده کې، مرکه چې راغله تاوز خان فکر وکی چې آدم خان خو بله ماینه کړې ده، که درخانۍ ورکم سبا به زمالور د توتیا مینځه کې، په عذاب به وي، باره یو وار تاوز خان پر نه داد ورته کښېنوست چې زه کورټ نه درخانۍ درکوم او نه مي درکړې ده او نه زه حسن خان پېژنم نه آدم خان، مرکه یې بیرته رخصت کړه جواب یې ورکی، مرکه راغله و آدم خان او حسن خان ته یې حال راوړ، چې نې درکوي حسن خان خوابدی سو، آدم خان ویل بابا ته خوا مه بدوه، مګر دا زما د مینتوب خبر په کور و کلي کې مه خپروئ، خدای بې آسانه کې هیڅ پروانه لري.

هلته تاوز خان فکر وکی چې نبایده چې آدم خان لکه د توتیا یو فساد جوړ نه کې، د درخو د مور سره یې سلا وکړه چې درخو مو یو ځای ورکړې وای، ښه به و، مور یې هم ویل ښه دئ، تر دغه ګړیه د درخانۍ او د آدم خان په مینتوب ناخبره دي، په دې ترڅ کې پایو خان چې یو قومي سړی و دنیا یې هم ډېره درلوده، و تاوز خان ته یې مرکه راواستوله چې درخانۍ راکه، باره تاوز خان په دوو زړو کې سو، چې و پایو خان ته یې ورکم که و آدم خان ته، باره د درخانۍ و مور تې وویل چې ته ورسه و درخانۍ ته ووایه چې آدم خان کوې که پایو خان؟ و کم یوه ته دي ورکو؟ مور یې راغله و درخانۍ ته یې وویل چې مرکه راغلې ده، درخانۍ ورته وویل چې د چا مرکه ده؟ مور یې ورته ویل چې د پایو خان مرکه ده. دې ورته ویل چې رنګ دې ورک سي، پایوخان نه کوم، مور یې ورته ویل چې پلار دي نه پرېږدي مېړه ته دي ورکوي ووایه څوک کوې و چا ته دي ورکو؟ درخانۍ ورته ویل چې زما په خوښي پسي ځئ نو زه آدم خان کوم، بل مېړه پر ما حرام دئ که یې وکم، وروسته مور ناره پر وکړه:

لوري درخانيه – درته وايم لور مي مه سې سکنيه
آدم پرپرده پايو وکه – درخو لوري پايو پټ په پلرګنيه

چې يعني آدم خان د پلار يو زوی دئ، په تربرو کې لږ دئ پايو ډېر تربرونه لري، درخو په جواب کې ناره کوي :

ادې موري مورکيه – درته وايم مور مي مه سې سکنيه
آدم زوی د زمري دئ – ادې موري کوتري ډېر زېرې د سپيه

چې يعني آدم خان زمری او توريالی دئ، او پايو يو سپی دئ نې کوم، بيا مور ناره پر وکړه :

لوري درخانيه – درته وايم لور مي ته يې سکنيه
له آدم څخه لاس واخله – درخو لوري نوم دي ځي په يوسف زيه

چې يعني کراره کښېنه د آدم خان څخه لاس واخله په يوسف زوکي به دي نوم بدسي، درخانی په جواب کې ناره پر کوي :

ادې موري مورکيه – درته وايم مور مي ته يې سکنيه
له آدم به لاس وانه خلم – ادې موري که پر سر راکې شړيه

بيا يې مور ورته وويل چې مه کوه، لوري پلار به دي ووهي مرور به سي، دې ناره پر وکړه :

زه درخو ويږم – درته وايم چې او به وينم بهر پرم
د آدم له مستي مينې – ادې موري په ناپای درياب کې پرم

وروسته يې مور و تاوز خان ته وويل چې پايو نه قبلوي د پايو مرکه رخصت که و آدم ته يې ورکه، تاوز خان دستي راولاړ سو د درخانی او د مور بې رضا يې درخانی و پايو ته ورکړه چې نبايده آدم خان يې په زور بونه زي، او يا دا پسې ونه تښتي، درخانی چې خبره سوله ستر يې نښه محکم کی، د مور دمخه يې قسم واخيست، که د پايو لاس پر ما کښېنښو سي، يا زما مخ چپ له آدم خانه څخه څوک ووينې، وروسته يې اووه پورنې پر سر کړه په اوومه کوټه کې کښېناسته، و مور ته يې وويل چې پر ته له تا څخه که زما خوني ته څوک راغله، نو زه په هغه ګړي ځان وژنم، په ما غرض مه کوئ، زه د خدای عبادت کوم، لنډه دا چې درخو په کوټه ننوتله رنګ يې تللی د آدم د غشي دوک ګالي، نه څه خوري او نه څه چښې هسې ځان توانوي.

مور چې يې هر سهار ورسې چې ورته وګوري دا پر بل حال پرته وي يا په نفلو اخته وي، ژوندون يې اور وي. خبري نه کوي مور يې خورا په اوګاره ده، د مور زړه دئ خورا په خوابدې ده، چې په درخوشه وسوله، يوه ورځ يې پوښتنه ځني وکړه چې بي بي درخوشه در وسوله زويه ! جوړه يې که ناجوړه، که لېونۍ سولې چې ورځ په ورځ دې ځان نولېږي، او عمر دي په دار دئ، ما ته د زړه حال ووايه، درخونارە پر وکړه :

نه لېونۍ يم نه ناجوړه – و پايو ته مو زه ورکړلم په زوره
په آدم پسې به ومرم – زما په زړه کې د آدم د مينې اوره

مور په جواب کې د تسلي نارە پر کوي :

پايوګي دي په زيي دئ – درخانۍ خوږ دي ټوله د زړګي دئ
د پايو لايقه نه وې – درخانيه قلمونه ازلي دي

چې يعني که څه هم د پايو لايقه نه وې چې پلار پرە درسره وکړە ور يې کړې، مګر بيا هم په زيي راشريک دئ، صبر وکه، درخانۍ په جواب کې نارە پر کوي :

چې په لاس کې مي قرآن دئ – بې آدم پر ما بل مېړه حرام دئ
له بد حاله يم دننه – ادې موري پاته سيل د ببيان دئ

چې يعني زما په دغه قرآن قسم دئ که زه بيا د دباندي سيل وکم، پر ما بې آدم خانه بل مېړه حرام دئ، په همدغه سبب دننه ناسته يم چې زما مخ بې آدم خانه هيڅوک ونه وينې.

لنډه دا چې د درخانۍ په زړه بې له آدم له يادە بل څه نه و، اوس يې قسم وخوړ چې زه دباندي نه وزم، پر خپل قسم ټينګه ده دباندي نه وزي، نه د چا سره خبري کوي چې آدم خان به ور په ياد سو، ببهوښه به سوله، چې بيا به پر هوښ راغله، توبه به يې وکښله خو دغه د آدم خان د مينې غم ګالي د غم په توره خونه کې ناسته ده، دا آوازه چې درخانۍ قسم اخيستی دئ، چې د دې مخ به څوک ونه وينې او نه به دا دباندي راووزي په ټوله يوسفزو کې ولاړه، د دې ښايست د دې عقل، د دې دينداري، د دې د علم خو هر څوک خبر وه، د درخانۍ ټوله تربرونه د درخانۍ د ديد محتاج وه، مګر ديد يې نه سواى کولاى، ځکه چې يو خو د دې ستر ټينګ و، بل د تاوز له ببري چانې نه

سواى ورته وهلاى (دانو دالته پرېږده چې غم ګالي، او آدم خان هلته پرېږده چې د درخانۍ مينه په زړه کې پټه ساتي، په رباب او په ښکار غم غلطوي، پايوګى پرېږده چې پر ګوښو ګرځي).

د درخانۍ د ترور لور بسکۍ نومېده، په کوچنيوالي يې د درخانۍ سره وعده کړې وه چې هر يوه چې دمخه ودېږي، هغه بله به يې واده لره ورځي، دريمه ورځ د بسکۍ واده دئ کار مار يې جوړ دئ، بسکۍ و مور ته ويل چې ته ورسه درخانۍ راته راوله، چې زما واده تېر کي، مور يې ورته ووېل چې هغه په ستر په خلوت کي ناسته ده قسم يې اخيستى دئ، دباندي نه راوزي، بسکۍ ورته ووېل ورسه زما سره يې قول کړى دئ درسره راځي، ورته ووايه که دانښاني رشتيا وي چې په پلانکي ځاى کي مو د خاورو کوټنۍ جوړولې او قول مو سره وکى چې ته ودېدلې، زه به واده ته درځم که زه ودېدلم، ته به راځې، که په دې نه سوه راضي و پلار ته يې ووايه، او که پلار هم نه درسره کوله، يا يې د پلار په خوله نه کوله نو ورته ووايه چې بسکۍ ځان وژنې که رانه سې خون به يې ستا په غاړه وي، باره مور يې را رهي سوله راغله د خپل ورور تاوز خان کره تاوز خان ښه راغلې ورته وکړه، وروسته يې پوښتنه ځنې وکړه چې خير و ځنګه رنګ الوتې راغلې؟ د بسکۍ مور ورته ويل چې بسکۍ ودېږي درخانۍ راسره که. تاوز خان ورته ووېل چې ته هم خبره يې چې هغې قسم اخيستى دئ، چې دباندي نه وزي او نه ځوک ځان ته پرېږدي، داسي يې ستر تينګ کړى دئ چې زه يې پلار يم دا ډېر عمر مي نه ده ليدلې، او زور زه نه پر کوم، نو نه سي درتلاى، نو د بسکۍ مور خوابدې سوله ولاړه سوله، پر خپل ورور يې دا اړه وکړه :

که به خواست زما قبلېږي — له اسمانه څه دي کاڼي پر تا لوېږي
په ناحقه دي آزار کړم — تاوز خانه هم دي عمر ستا کمېږي

تاوز خان هم خوابدى سو، او نورو هم ملامتي پر ووېل چې ناحقه دي آزار کړه، ته خو اجازه ورکه که ورسره ولاړه ښه که نه وي ستا څخه به ګيله نه کوي، تاوز خان هم دستي يوه ښځه ورسره کړه عمه يې ورغله د درخانۍ و خلوت ته ورننوتله، درخانۍ چې وليدله مخي ته يې راغله، روغبړ يې ورسره وکى، وروسته د بسکۍ مور حال ورته ووايه، د بسکۍ نښاني يې ورته

وویل چې د بسکې واده دئ، پلار دي هم اجازه راکړه ته به راځې، که نه راځې نو بسکې ځان وژني، زياته اختيار لري. درخانې ورته وويل چې ما دا دونه عمر خلوت ګاله، اوس چې د ديوه کلي څخه بل کلي ته ځم څنګه به وي؟ که مي پرېږدې ډېر به ښه سي. ترور يې ورته وويل چې بسکې ځان وژني زندې يې و غاړې ته اچولې ده، وايي که درخانې نه راغله زما خون د دې په غاړه دئ، او تا به په داسي ستر بوزم چې د خداى بنفس دي ونه وينې، اووه پوړني دي خپل دي اووه به نور درباندي واچوو، په پټه پرده کې به دي بوزو، درخانې اريانه سوله که نه ورسره ځي خون يې په غاړه کېږي که ورسره ځي ملک ورته اور دئ، فکر يې وکې چې د مسلمان خون نه دئ ښه، ويل ښه دئ ناچاره يم درسره ولاړه به سم، څه سر دي ګرځوم (چې دئ) درخانې بخچه راوغوښتله، اووه پوړني يې پر سر کړه امبل يې په غاړه کې، ځان يې جوړ کړ، خپل کتاب يې ورسره واخيست د خپلو خدمتګارانو او دايي سره ورسره رهي سوله، هله هله دا دئ د بسکې کره راغله، د بسکې سره کښېنستله، مجلس يې سره وکې وروسته درخانې خپله مخصوصه خېمه، چې څو لايه وه د ورښېنمو څخه يې جوړه کړې وه د کوره راوغوښتله، په هغه کې په ستر کښېنستله، و بسکې ته يې ويل چې ما عمر په ستر تېر کړى دئ چانه يم ليدلې بايد دلته هم په ستر اوسم. لنډه دا چې د درخانې په تلو کور او کلى او تربرونه يې ټوله خبر سوله. د درخانې تربرونه او د دې د ديد شوکيان سره راټول سوله سلا يې وکړه چې درخانې به څه ډول ووينې. وروسته يې سلا پر دې سوله چې د مرکې او ننواتي پر ډول به ورسو، څيري ګرېوانونه به ورته ودرېږو ګوندي وي چې وې وينو، باره ټوله را رهي سوله د بسکې کره راغله څيري ګرېوانونه، د درخانې مجلسيانو او دايي ته يې ويل چې درخانې زمور ترله ده، دا ډېر عمر کېږي چې مور نه ده ليدلې، تاسي او دې لره نن ننواتي راغلي يو که يو وار درخانې ووينو، بيرته ځو. د درخانې د خوا کسانو ورته ويل چې پښتانه ياست ننواتي راغلي ياست ننواتي مو قبلوو، مګر درخانې به مخ در ښکاره نه کې، تاسي داسي وکئ چې ښه ساز او ډمان راولئ چې ښې ښې غزلي د تاثير وکې ورته ووايي، ګوندي په زړه کې يې اغېزه وسي او مخ درښکاره کې، مرکې دستي سازوالا راوستل ډول ډول

غزلي يې ورته وويلې، درخانی هیڅ باک په ونه کی، وروسته یوه شاعر آخره ناره پر وکړه :

درخانی ده په زړه پوره – چې د مشکو له کافورو ده مشهوره
زوره ور دي ورله راسي – چې راوې باسي مجلس وته حضوره

چې یعني مور عاجزه یو، زمور په بدلو نه راوزي، زوره ور ورله په کار دي، مرکې فکر وکی چې زوره ور خو اولیا او پیران دي، نو باید پیر صالح بابوزی چې د ټولو یوسفزو پیر دئ او څو عمر یې درخانی ته هم سبق ویلی دئ هغه باید ورته راولو، دستي یې په پیر صالح پسي سړی ولېږی چې ورسه داناره په ژړا په زوره پر پیر صالح وکه :

شیخ پیر صالح شیخه ! – درته وایم د تمام یوسفزو مېخه
که صحي په باطن پوریې[3] – د چندن ونه به وکاږې له ښېخه

قاصد چې احوال پیر صالح ته راوړی، پیر صالح فکر جن سو، فکر یې وکی چې وربه سم یوه ښځه ده زه یې د پلار پر ځای یم تر لاس به یې ونیسم په زوره به یې راوباسم، بیا یې وویل چې د پلار او د دې به خوابده سي، او که توجه ورته کوم د پیرۍ او کرامت په زور یې راباسم، نو درخانی هم زاهده ده زما دم به پر ونه چلېږي، په مریدانو کي به شرمنده سم، وروسته یې خپل وراره پیر اکو راوباله ورته وې ویل چې نکل داسي دئ، څنګه یې وکم؟ پیر اکو ورته وویل مشر ته یې زما فکر په دې نه رسېږي، زه کشر سړی یم. پیر صالح ورته ویل چې ته هم د کور سړی یې سلا درسره کوم چې خپله پرده وساتو، خامخا به یوه سلا راکوې، پیر اکو ورته وویل چې آدم خان متې خپل ستاسر پرې کړی مرید دئ، ډېر توریالی او زړه ور سړی دئ، شاعر هم دئ ښه رباب هم وهي، او ښه سړی هم دئ وایي د اوو پیرانو مرتبه لري که هغه راوبولې دواړه سره ورسئ څه به ستا برکت وي څه به د آدم خان همت وي، ښایي چې درخانی راوباسئ، پیر صالح ویل آفرین ډېره ښه سلا دي راکړه، دستي یې دوولس کسه یوسفزي خانان راوغوښتل ویل تاسي او پیر اکو ورسئ آدم خان لره دا احوال به ورته ووایاست، تر هغو به د اسانو څخه نه

---

[3] درخو درخته د چندنو.

کښته کېږئ څو آدم خان رانه ولئ.

څه سر دي ګرځوم پير اکو او خانان را رهي سوله دا دي راغله د آدم خان کره، آدم خان سره له يارانو ښکار ته تللی دئ، کور نسته. ميرباش د آدم خان زوی ورته راووت و مېلمنو ته يې وويل هر کله راسئ، کښته سئ راځئ په مهمانخانه کي کښېنئ، دوی ورته وويل چي آدم خان رانه سي مور نه کښته کېږو، هر څه زاری چي ميرباش ورته وکړې نه کښته کېدله، وروسته ميرباش ورغی و مور ته يې وويل چي داسي نکل دئ، مور يې ويل خير دئ ته د مېلمانه حق ادا کـه زياته يې پرېږده، ميرباش خان هم بير ته راووت، ديارلس موږي يې ټکوهل، د سړي پر سر يې يو پسه حلال کړ، يو ګړی باد آدم خان راغی، کلي ته چي نژدې سو سپاره يې وليده، بلو ته يې وويل چي دا سپاره يا مېلمانه دي يا تاړاک دئ، چي ښه رانژدې سوله پير اکو يې وپېژند آدم خان ويل چي مېلمانه دي پير اکو ورسره دئ. آدم خان قسم واخيست که ميرباش بې مرګه پرېږدم، د مېلمنو عزت يې نه دئ کړی، پر آسو سپاره ولاړ دي، چي راورسېدی، توره يې پر ميرباش راوکښله ناره يې پر وکړه :

اې ميرباش زويه مغروره – نن به پرې کم دا ستا سر پخپله توره
مېلمانه حيران ولاړ دي – تر ابد دا د يوسف مندړ پېغوره

ميرباش په جواب کي ناره کوي :

د ميرباش زړه په هوا دئ – درته وايم دی بې بدو بې ګناه دئ
ګناه پور که بابا پلاره – بېګناه مرګی په شرع نا روا دئ

د دې خوا پير اکو برغ پر وکی چي ها لاس نيسه، په هلک کي ګناه نسته، آدم خان وکتل د مېلمنو حق يې پر ځای کړي دئ، بلو ته يو وار درد ورغی ناره يې پر مېلمنو وکړه :

د بلو زړګوتی ملي – درته وايم مېلمانه څنګه راغلي
پر هلکو دي وام تېر کی – اوس به جوړ کم د راغلو د سر څلي

دلته بريم خان پر آدم خان ناره کړې ده، چي بلو در نيسه چي مړه مو نه کي، بريم خان د پير صالح مريد و، چي په دغه خانانو کي راغلی و نو آدم خان پر بلو برغ وکی چي چپ ! آدم خان راکښته سو د پير د زوی عزت او ښه

راغلی یې ورته وکړه ویل کښته سئ ولي سپاره یاست؟ دوی ویل چې پیر صالح رالېږلي یو سلام وایي چې داسي دئ داسي دئ دانکل یې ورته وکی، چې پیر صالح ځي د بسکی کړه، درخانی هلته ده غواړي چې مخ په ښکاره کي، ویل چې دا کار بې آدم خانه نه کېږي، تر دې مابین حسن خان راغی، ویل دا څه نکل دئ؟ حیران سو. آدم ورته ویل چې پیر صالح پیر اکو او دا نور خانان رالېږلي دي چې آدم خان راولي. حسن خان ګماني سو چې آدم خان څه کوي چې ور غواړي یې او دا دونه مرکه یې رالېږلې ده، پیر اکو ناره پر وکړه :

د خان پلاره حسن خانه – درته وایم ګمان وباسه له میانه
په مهم د درخانی ځو – رنګینه رباب راواخله بلو خانه

و حسن خان ته یې ټوله بیان د سره تر پایه پوري وکی، حسن خان هم ویل چې شل کرته دي ولاړ سي، لنډه دا چې شپه یې تېره کړه سهار آدم خان پر خپلو یارانو حکم وکئ چې ټوله ځانونه تیار کئ.

وایي چې د آدم خان دا عادت و، چې هره جمعه به یې نوي زرغونه کالي اغوستله، چې کالي به یې الیش کړه هغه دبلي جمعې دا به یې و یوه یار ته ورکړه، هغه کالي به د آدم خان په غلا بیرته توتیا ځني رانیول، وبه یې ساتل، نو چې آدم خان تلی و هغه ټولو یارانو ته توتیا هغه د آدم خان زرغونې جامې ورکړې، وایي غوستلې، ویل نبایده آدم خان دښمن دار دئ چې څه ضرر ورپښې نه سي، اوس به نو که څه لږه پېښه سوله څوک بې نه پېژني چې کم یو آدم خان دئ، لنډه دا چې ټوله لکه د زرغونو توتیانو سیل تیار سوه، توتیا فکر وکی چې آدم خان ولاړ سي، نوري ښځي به یې خپل کي، ما به هېره کي پر میرباش یې ناره وکړه :

نن زما زرګوتی ګل کي – اې میرباشه زړه مي کله تحمل کي
زویه زما رضا خو نه ده – آدم خان به دغه نوري نجوني خپل کي

میرباش په جواب کي ناره پر کوي :

موري ستا مانې په څو سي – چې ته سترګي رپوې فکر دي یو سي
آدم خو څه باز نه دئ – چې همېش به دغه ستا پر مړوند اوسي

چې آدم خان او یاران یې لکه د بن توتیان تله نو میرباش ناره پر

وکړه:

درخانی سره به پام کړې - آدم خانه بابا ځان به په بدنام کړې
دا د شنو توتیانو سیل دئ - دغه سیل به پر پردي وطن تمام کړې

آدم خان په جواب کي ناره پر کوي:

که د باز وای څوکه تېره ده - درته وایم د دښمن پر لور کړه ده
زما به دا سوبه روزي سي - نن زما پر زړګي ټینګه اند ښښنه ده

لنډه دا چي د آدم خان نکل دئ غوږ پر نیسئ! آدم خان دوی ټوله پر آسانو سپاره سوه دعا یې وکړه را رهي سوله، چي د کلي څخه راتېر سوله، آدم ویل چي راسئ یوه نخښه وولو د پال پر ډول چي په مراد به ورسېږو که یه؟ نخښه یې کښېښووله، اوس یې هر یو په تاخت کي په نېزه وهي خو ټولو خپل وار تېر کی، یوه ونه وهله ډېر خوابدي سوله، آدم خان په آخر کي مجلون پر ورهي کړ نخښه یې په دغه منځ کي ووهله، په نېزه یې وپېیله، بلوخان ناره وکړه:

پر میدان پرته وه درې - د آدم یارانو وویشته په کوړه
د آدم په نېزه سوری سوه - آدم خان سو پر بي بي درخانی بړه

څه سر دي ګرځوم د دغه ځایه را رهي سوله، هله هله شاه درې له راغله، په شاه دره کي د درخانی ترله اوسي مستوره نومېده خبره سوله چې آدم خان دئ ځي درخانی لره، نو دې پخوا لا د آدم خان صفت اورېدلی و، پر مینه وه (په یوسف زو کي دا دود و چي څوک به و جنګ یا په بل مهم کار پسي تله او چا به یې دمخه تش لوښی تېر کی نو به دستي پر هغه ځای پاته سوه، نه به تله څو شپه نه وای تېره سوې)، دستي مستوري مینځي ته یو تش منګی پر اوږه ور کی چي دا واخله کله چي آدم خان د هغه وني پر برابري راورسېږي، نو دغه منګی د دهٔ دمخه تېر که، آدم خان چي راغی مینځي یې تش منګی تر مخه تېر کی، د آدم خان کر که سوله، دستي کښته سو د هغې وني لاندي کښېښوست، مستوري مور ته وویل، ناره یې وکړه:

نن زما زړګوتی ښه کړه - درته وایم د مېلمه ښه عزت وکړه
آدم خان زما مېلمه دئ - ادې موري مهماني ورلره وکړه

مور یې په کتغ متغ اخته سوله، مستوره سره له مینځي را رهي سوله

مینځه یې دمخه و آدم خان ته واستوله چې ورته ووایه چې مستوره راځي دغه خلک دي ګوښه سي، مینځه راغله ورته وې ویل خلک ګوښه سول، مستوره په خندا راغله، آدم خان ډ دې خواناره پر وکړه :

د لونګي وني زانګي – شاه دره ده چې توتیان ناست دي تر لاندي
مستوره دغه ده راغله – دواړه لاسه ټکوي په کټکي خاندي

مستوري په جواب کي ناره پر وکړه :

د لونګو وني زانګي – ببله شکه چې توتیان ناست دي تر لاندي
آدم هم تر لاندي ناست دئ – لویه ربه چندني رباب د وړاندي

چې یعني تا وپېژندلم ما هم وپېژندلې، وروسته د مستوري یو ګل په لاس کي و، هغه یې په مټه کي پټ ونیو، و آدم خان ته یې وویل چې زما په مټه کي څه شي دي؟ مستوري اوږدلي وه چې آدم خان د ښو خلکو مرتبه لري، نو دې ازمېښت په کاوه، چې ښه دئ که بد، رشتیا ده که درواغ، آدم خان نادیده ناره پر وکړه :

دا زما زړګی ویږي – پر خراب زړګي مي څه بلا تېرېږي
که خدای درواغجن نه کړم – باز درې د ګلو بوی بوی راولاړېږي

نو دا پوه سوله چې آدم خان ښه سړی دئ، مګر دا مینه وه توان یې نه کېدی، باره یې ناره پر وکړه :

یو که پرېږده پرېږده – درته وایم د دنیا کارونه پرېږده
که به زما و زړه ته ګورې – یو وار سر د مستورې په غېږ کي کښېږده

آدم خان فکر وکی چې نه مي ایله کوي، دالکه چې هم راباندي مینه ده، یه راسه په خوله یې خوشحاله که، نو ځني ولاړ سه، چې ښرا درته ونه کي، په جواب کې ناره پر وکړه :

مستورې د مور ملوکي – پر تمام جهان دي تللي د نوم کوکي
زه پخوا پر تا مین وم – چې لا ته وې سرکنډو د مور ملوکي

مستوره خوشحاله سوله، آدم خان ویل مور ځو، دې ویل راځئ ډوډۍ وخورئ بیا به ولاړ سئ، ده ورته ویل چې بیا به د هغې خوا درباندي راسم، ډېري شپې به درسره تېري کم، هاول ښه دئ، ناره د رخصتي پر کوي :

ښه سوه وای تماشه سوه – د شاهي آدم و ما ته اند ښښنه سوه
د درخو پر لوري درومي وا – ول شاهي آدمه ځه په مخ دي ښه سه

آدم خان پر یارانو برغ وکي چي سپر پرئ ! څو دوی سره سپر بدله یو چورندک راغی پر یوه ښاخ کښښنوست، نو آدم خان و بلو ته وویل چي زما د مخه یې تش منګی تپر کی، زما کر که ده، چي کامیابه به سو یا ناکامه، نو زه پر دغه چورندک یو واری کوم د فال پر ډول، بلو ویل ښه دئ، ده چي وار پر وکی چورندک یې وویشت، بلو ناره پر وکړه :

پر ښاخ ناسته چورندکه – درته وایم چورندکه وچه کلکه
د آدم غشی دي وخوړ – د قضا وینه دي ولاړه تر مشوکه

لنډه دا چي د نکل کار دئ، د دغه ځای څخه را رهي سوله هله هله دا دي راغله پیر صالح ته، پیر صالح او نور ډېر خوشحاله سوله، پیر صالح ور ته ویل چي د اتو پیرانو مرتبه دي په نصیب سه، آدم خان چي رنګا رنګ عالم ولید اریان ولاړ (وایي چي داسي واده تر اوسه په پښتنو کي نه دئ سوی)، آدم خان ویل چي ګمان نه کوم چي دا سوبه به مو روزي سي، پیر صالح ویل چي ببغمه اوسه کار کوه اوس لا تاوز خان نسته، وخت داغه دئ، نو آدم خان راغلی بلو او میرو پر یوه څنګ او پر بل څنګ د درخانۍ د خېمې د دروازې و مخ ته کښښنستله، ویل نور عالم دي لږ څه پر شا کښښني نه دي راځي، آدم رباب شروع کی، واده دئ، لومړی بلوخان ناره وکړه :

درخو ګوره زمونږ ډله – پر صحي نخښه مونږ آس وغلوله
هر چي ستا نظر پر وسو – هغه نخښه آدم خان ونړوله

بیا آدم خان ناره پر وکړه :

درخو تا لره راغلی – مټه خپل آدم خان دئ مزله وهلی
ته خو یو وار نظر وکه – پیر صالح و تا ته هم دئ درښدلی

بیا میرو ناره پر وکړه :

بي بي خپل دید دي تنور کړ – آدم خان دي په زړګي باندي چور چور کړ
ته زړه ورکه زړه به درکي – شاه درخانۍ که پورتنی له مخ دور کړ

دلته تتر خان هم ولاړ و د آدم خان تربور و، په سیالي سره یې پر درخانۍ ناره وکړه :

بي بي دا ټوله پيران دي - درته وايم دوی له ځپلمي غادران دي
نظر کړه وای پر تترخانه - تترخان غوندي زلمي دي ستا د وړاندي
آدم خان په دې خبره ډېر خپه سو، چې ناحقه يې غادران وبللو، نو ده په جواب کې ناره پر وکړه :
مټه خپل مي توريالیان دي - درته وايم دوی له ځپلمي شاعران دي
درخو يو وار نظر وکه - چې دا ناست ولاړ مي واړه نوکران دي
بلو خان پسې ناري کړه :
بي بي بد وايي بدان دي - درته وايم چې ويل که شيطانان دي
خپل نظر پر آدم خان کړه - آدم خان سره ولاړ د بڼ توتيان دي
پر تترخان د بلو ناره بده ولګېده، چې اول زما مريی وې، اوس څه وايې، نو يې په جواب کې ناره پر وکړه :
خامه بلو خامه - ته تر خوله خبره مه باسه بې پامه
ته اول مريی زما وې - د کابل پر نخاس و دې غلامه
ميرو پر ناري کړه :
خانه تترخانه - درته وايم ته غلط ولاړې نادانه
نن سودا د آدم خان ده - ته په دواړو سترګو روند سې تترخانه
تترخان په جواب کې په درد ناره پر وکړه :
ته غوږ باسه ميرو ګيه - زه تترخو لا مړ نه يم، يم ژوندیه
د زړه مراد به مي حاصل سي - چې يو ځل خو مي ته مړ کړای رڼدکيه
بيا آدم خان يې په جواب کې وويل :
ته چې وار پر ميرو خان کړې - درته وايم دغه وار دي پر خپل ځان کړې
چې ميرو راڅخه وژني - مګر شاهي آدم خان ورک پر دې جهان کړې
دا ناره چې يې وکړه آدم خان فکر وکی، چې اوس به يوه لړه جوړه سي اصل مراد مو پاته سو، نو سړی يې پير صالح ته ولېږه چې که دا کار تترخان کوي خو دی دې وکي زه مو څله راغوښتم او که يې نه سي کولای نو دی ولي په ښادي کې غم اچوي تربور ګلوي راسره کوي. څه سر دي ګرځوم تترخان و پير صالح ته وويل چې که د آدم خان هم دا کار د لاسه ونه سي نو به څه کوي؟ آدم خان وويل که مي دا کار د لاسه ونه سي د وطنه به ورک سم،

پیر صالح پر تتر خان امر وکی چې چپ سه غرض مه په لره، دی هم چپ سو، درخانی خو هم غوږ نیولی دئ، دا خبري ټوله اروي، نو د دې خوا بلو بیا پر درخانی ناره وکړه:

آدم سر درباندې ایښی – بې بې نه یې له شاهي آدم ګوښی
تتر کښینوست ځوړې سترګې – شاه بې بې یې و آدم و ته پرې ایښی

دا ناره چې درخانی واروېدله، چې آدم خان کلک ولاړ دئ که مخ ورښکاره نه کم آدم خان د ټوله وطنه ورکېږي، او زما ژوند د آدم خان په دید دئ، نو لږ څه یې زړه وکی په دروازه کې یې په داسي ډول ځان ښکاره کی چې نورو ونه لیدله بلو لږ څه ولیده، نو بلو پر آدم خان ناره کوي:

نن زړګی زما ویېږي – درته وایم چې په وره کې لمر ځلېږي
اوس ویل که زما صاحبه – دا درخو به اوس سر تورہ و درېږي

آدم خان ډېر خوشحاله سو نو ناره پر کوي:

له دې هسي غمه مرونه – درته وایم بې بې ورک دي سي کبرونه
ستا نظر ګوره پر چا دئ – بې بې ولي په دعوه ترې تربرونه

دې خبري پر درخو لږ څه اثر وکی، نرمی ته یې وویل چې دا ناره د چا وه، دې ویل د شاهي آدم خان ده، درخانی ویل چې آدم خان څرنګه دئ څنګه کالي یې دي؟ دې ورته ویل چې آدم خان زرغون توتي دئ، رباب یې په غېږ کې دئ د توتي په شان وېږي، زرغونه کالي یې دي، درخانی په داسي ډول و آدم خان ته وکتل چې دا ګمان یې و، چې ما ولید او دوی نه یم لیدلې، په دې مابین کې آدم خان مخ، او نته و پېژوان ولیدل، بلو یې د سرو زرو لاسوندي ولیدل، میرو یې د غاړې امېل ولید، نو اول میرو خان ناره پر کوي:

یو د بله زموږ بول دئ – درته وایم د آدم سره زموږ ټول دئ
بې بې لو نخښه دي دا ده – چې په غاړه دي د سرو زرو تانبول دئ

بلو خان پسې ناره کړه:

د آدم خان یاران زمري دي – درته وایم یو تر بله ګرندي دي
د بې بې نخښه داغه ده – چې په لاس یې د سرو زرو لاسوندي دي

غوږ دي دئ، ښه! آښه! د آدم خان وار دئ ناره پر کوي:

خان دئ آدم خان دئ – درته وايم عالم ټول ورته اريان دئ
د سرو تنه دي په پزه – چې د زړونو سره جنګ کا ستا پېزوان دئ

دا ناري چې درخو واورېدلې و نرمۍ ته يې وويل چې دا زما پسول چا ورښوولی دئ، دې ورته وويل چې هيڅانه دئ ورښوولی آدم خان پخپله بزرګ دئ ورمعلومه ده، درخانۍ فکر وکې چې شل پوړني هم پر سر واچوم، نه پټېږم نو ځله مي ځان په عذاب کړی دئ، په آخر کې يې فکر وکې چې د آدم خان د ديدله پاره مي ځان په ستر کړی و، ما ويل بې آدم خانه به مي بل ځوک ونه ويني، اوس چې دی راغلی دئ زما د ديدن له پاره زه لا ځان ځني پټوم؟ نو مينې زور پر وکې د خېمې ځخه راولاړه سوله دروازې ته چې راغله نرمۍ ونيوله چې مه وزه خلک دي، په دې ترڅ کې آدم خان بيا د خېمې تر تنبو وليده ناره کوي او رباب ته زور ورکوي:

د درخو د سترګو کسي – د تنبو تروت مي وليده په کسي
د آدم زړګی يې کش کی – دايې ګاني پوري منبلي نجلۍ نيسي

دلته پر درخو خورا مينې زور وکې، د واکه يې ووتله، د دې او د نرمۍ په دغه کشمکش کې د درخو د سر ځخه ټوله پوړني ولوېدله، نژدې و چې درخانۍ د مينې په حال کې سر توره راووزي، پر آدم خان هم د درخو مينې غلبه وکړه، شباز يې په داسې شرپ و رباب ته ور واچاوه، چې درخانۍ ځه چې نور يې لا د حاله وايستله، د خېمې ځخه نرمۍ ناره وکړه:

توره آدمه توره – چندنې رباب دي مه وهه په زوره
چې دا ستا د رباب ږغ سي – په درخو مي اور لګېږي لور د لوره

ځه سر دي ګرځوم تا ته مي دي وويل سي، نو شاوخوا خلکو وويل چې اوس لکه چې درخانۍ راوزي، نبايده چې يوه بده و بېرانه پېښه نه سي، دستي يې پير صالح ته وويل چې ته راسه دا حال يې ورته ووايه، پير صالح راغلی ناره يې وکړه:

د چندنو ونه ګوره – درخانۍ ده په آدم پسي ترهوره
د واړه لاس پرتندي کښېږده – و ميدان و ته راووزه ته سرتوره

درخانۍ ته درد ورغی ورناري يې کړه:

پیر صالح حیلې باړې که - پر بې بې درخو د بدو اندېښنې که
درخو به مخ دربنکاره نه کې - پیر صالح که ږیره غوټه پر منځ پرې که
پیر صالح چپ سو، ویل ځه بابا دا یې تاسې دا یې درخانی، زه بېزاره یم، نو بلو خان ناره پسې وکړه :
آدم خان غواړي شکري - لویه خدایه سودا گرنه دي راغلي
د آدم د زړه دپاره - درخانیه یو وار گښت وخوره په کلي
په دې ناره سره پر درخانی مینې زور وکی، بې واکه راوتله، ویل چې د پښتنو نجونې ټولې دباندې گرځي، گودرو ته وزي نو څو تر څو به پټه گرځم، آدم خان چې ورته کتل، د دیدن توان یې نه درلود ستر گي یې کښته واچولې، نو بلو ناره پر وکړه :
آ درخو ملوکي - پر تمام جهان دي ولاړې د نام کوکي
آدم ستا کتو رنځور کی - ورته کوز کړه دا د دواړو زلفو څوکي
درخانی ور تېره سوله د آدم خان پر خوا، پر آدم خان حیا غالبه سوله خپل رباب یې و مخ ته نیمره ونیو، درخانی فکر وکی چې پر مخ لکه چې عیب لري، نو ناره یې پر وکړه :
که سخ وا آدمه سخه - پر دا ښې بارخو دي خال دئ که دي زخه
که به زما و زړه ته گورې - چندنې رباب دي لیري که له مخه
آدم خان د مخه څخه رباب ایسته کی، درخو ته یې وکتل، درخو هم د حیا څخه و مخ ته لستونې نیولی و، آدم خان په شکي سو، چې لکه چې پر مخ عیب لري، نو ده ناره پر وکړه :
د درخو زړگیه سخه - دښمنان به زمونږ لري په زړه کي رُخه
که به زما و زړه ته گورې - اې بې بې لستونې لیري که له مخه
دې چې لستونې د مخه ایسته کی، آدم خان چې ورته وکتل بې سده سو، ټوله یاران یې لاس و پښه سوله، چې خیر په خان څه وسوله، پیر صالح دم و چو پر کوله، درخو خو یې په مرض پوهېدله، نو را تېره سوله خپلې ناړې یې په خوله کي ورکړې، ناره یې پر وکړه :
په دا پوري غره اور پو کړې - درته وایم پیر صالح مي دم و چو کړې
آدم زما کتو رنځور کی - لویه ربه زما ناړې یې دارو کړې

لنډه دا چې آدم خان ته يې نارې په خوله کې ورکړې، آدم خان پر هوښ راغی، فکر يې وکی چې دا دونه سيالان او تربرونه ولاړ دي، د رسوايۍ ځای دئ، څه نه کېږي، نو يې و پير صالح ته وويل چې درخانۍ موهغه ده وليدله، اوس نوزه ځم د خدای په امان. پير صالح رخصت ورکی، آدم خان رهی سو، دی چې د بسکی د کوره ووت درخانۍ د بېلتون توان نه درلود، پر هغه ځای ببهوښه سوله، دستي نرمۍ راغله و ترور ته يې وويل چې درخانۍ دي په زورې راوستله هغه ده ببهوښه پرېوتله، د پلار جواب به يې څه کوې؟ ترور يې سره وارخطا سوله، سپلني يې راواخيستله دود يې کړه، چې اثر يا پېرۍ به وي، درخانۍ ناره پر وکړه :

ولي مي سېزييه – درته وايم ولي اور رالګويه
آدم روح و له ما ولاړی – په دا تش کالبوت په څه ګرځم ژوندیه

نو ترور يې پوه سوله چې پېرۍ نه دئ، لېونۍ سوې به وي نو يې پوښتنه ځني وکړه، چې درخو څه در وسوله، لېونۍ سولې، که ناجوړه؟ درخو ناره پر وکړه :

روغه يم نه لېونيه – په آدم پسې به مرم دغه ګړيه
دلته روغ رمټه راغلم – د آدم مينه اوس اور رالګويه

نرمۍ پر ژړله، په سوګليو کې يې ناره پر وکړه :

ونيولم دومي – غاړه ټوله کا کوي زما تر کومي
آدم کوچ وکړ روان سو – درخانۍ دي پسي ولوړي چې درومي

درخانۍ هم راولاړه سوله، چې دوه ګامه يې واخيسته، زړه يې ډوب ډوب کېدی، ناره يې وکړه :

څه د غم واده و وای – درته وايم د دې واري بسکيه
روغه وم رنځوره ولاړم – د آدم غشی مي وخوړ پر پوښتيه

ترور يې ورته وويل چې اوس مه ځه ناجوړه يې، چې لږ څه ښه سې ولاړه به سې، درخانۍ په جواب کې ناره پر وکړه :

څه سوه د شاهي آدم ټوليه – چې په دوک باندې اخته کړه درخانيه
چې يې کوچ وکړ روان سو – اوس به زه ورپسې ځم تر پلرګنيه

ترور يې فکر وکی، چې د آدم خان د کور پر خوا لکه چې ځي، باره يې

ورته وویل چي ته وګوره هغه ځای وګوره دی په هغه وطن کي دئ، ته دلته یې، چیري مو یاري سره کېږي، نو درخانی ناره پر کوي :

ربه ټوله ستا رضا ده - چي د بل ولات یاري د سر سودا ده
آدم مه رایادویه - په آدم پسې مي ماته نړی ملا ده

باره ترور هم ورسره را رهي سوله، چي تر کوره یې ورسوم، دوی نو دالته پرېږده چي مزل کوي، آدم خان پسي راواخله، آدم خان چي را رهي سو، په لار کي یوه چینه وه، پر دغه چینه یو ګړی کښېنوست، تر دې مابین یو سړی ورغی د آدم خان و پلار ته یې وویل چي پایو خان د بسو واده له ولاړ، آدم خان دوی پر پلانکی چینه په لار کي ناست دي، نبایده جنګ سره ونه کي، شمشالخان او حسن خان دستي را رهي سوله راغلل و آدم ته یې ویل چي راځه کور ته، آدم خان بانه ورته وکړه چي تاسي درځئ، زما لېنده د کمانګر کره ده، ورکړې مي ده کړه وه چي سمه یې کي، چي زه یې وګورم چي سمه کړې یې ده که یه؟ حسن خان ناره پر وکړه :

څوک مي ستا له غمه خلاص دئ - درته وایم چي ستا غم نه که خناس دئ
دښمنان دي زښته ډېر دي - سپی غلیم درته ولاړ غشی په لاس دئ

آدم خان په جواب کي ناره پر کوي :

که سخه نن زما زړګیه سخه - څوک دي نه که پریوه آدم خان رخه
پر دې لاري که زه مړ سم - وا به نه وړم د درخو له سپینه مخه

حسن خان فکر وکی چي راسه توتیا ور په یاد که، ګوندي درخانی یې هېره سي، نو ناره پر کوي :

خانه آدم خانه - درته وایم د دې وراري توتیا ځانه
پر توتیا باندي مین وې - آدم خانه څه بلا مو سوه تر میانه

نو آدم خان په جواب کي ناره پر وکړه :

بابا مه کړه دا خبره - د هر چا خپله خبره په زړه غوره
دا توتیا که زر دانه ده - بابا پلاره درخو سپینه مرغلره

پلار یې فکر وکی چي نه راسره ځي وروسته ټوله ځني رخصت سوله، یو بلو خان او میرو او شمشال خان ورسره پاته سوله باره را رهي سوله د کمانګر کلي ته آدم خان که ګوري چي دمخه یې یوه ډله ښځي دي ځي، آدم

خان وپېژندله چې د درخانۍ ټولې ده، وبلو خان ته يې وويل چې دغه که خداى درواغجن نه کړم د درخانۍ ټولې ده، بلو ويل نه به وي؟ آدم خان ويل اوس به يې معلوم کړم، نو يې ناره پسې وکړه :

بي بي درخو دي نوم دئ – درته وايم دا ستا نيت راته معلوم دئ
څه خو مخ راپتنه که – نه پوهېږم د بي بي پورتنى کوم دئ

درخانۍ چې دا ناره واروېدله د خوشحالۍ لمر پر راوخوت، په جواب کې يې ناره وکړه مخ يې ورته راواړاوه :

آدم خان د رېدي ګل دئ – قلندرو نجونو ايښى پر اوربل دئ
برابر راځه آدمه – د دې ټول سردار زه يم ټول مي خپل دئ

آدم خان د شمشال خان څخه شرمېدى د درخانۍ سره يې نېه سوال و جواب نه سواى کولاى، درخو نرمۍ ورته راولېږله چې ورسه وبلو ته وا تاسي چيرې ځئ؟ نرمۍ د بلو څخه پوښتنه وکړه، بلو ورته وويل چې د کمانګر کره ځو، درخانۍ ولاړه آدم خان ميرو ته وويل چې ما خو بانه کړېده، ته ورسه پټ و کمانګر ته ووايه چې آدم خان راځي، ستا څخه به د لېنډۍ طلب وکي ته به نېه سوال و جواب ورسره وکې چې درواغجن نه سي ما يوه بانه کړې ده، ميرو راغى مياخان کمانګر يې وپوهاوه، هغه ويل پر غبرګو لېمو، آدم خان دوى چې راغله، د مياخان څخه يې پوښتنه وکړه چې زما لېنده دي سمه کړې ده که يه؟ مياخان ويل لا مي نه ده جوړه کړې. د کمانګر لور وه زربخته نومېدله، دا سوال و جواب چې يې واورېدى ناره يې وکړه :

خانه آدم خانه – نه پوهېږم دغه زما بابا نادانه
ستا د زړه لېنده درخو ده – درته وايم چې يې نوم پر درست جهانه

شمشال خان پوه سو چې آدم خان بانه کړې ده يو چم کوي، هلته درخانۍ يو دسمال د ډول ډول ګلانو ډک کړى و، و نرمۍ ته يې وويل چې دا يوسه د کمانګر کره و آدم خان ته يې ورکه، نرمۍ چې دسمال راوړى آدم خان دوى دباندې راوتلي دي دسمال يې و شمشال خان ته ورکى دې چې ويل دا آدم خان دئ، ولي چې د آدم خان او شمشال خان سکې سره ورته وې، دستي شمشال خان و آدم خان ته دسمال ورکى ناره يې وکړه :

آدم خان په ګلو پوه دئ - زما نه زده چې کم ګل د ننداره دئ
يو بېلک درپسې راغی - درته وايم دا بېلک مې د درخو دئ

د آدم خان په زړه دي وه، آدم خان ناره کوي :

د درخو په دسماله کې - چې ګلان پکښې پراته دي تو کې تو کې
له اختياره به وانه وړم - که سبا پر بېلک پروت يم پرې پرې کې

په دې ناره سره يې نرمې وپوهوله چې ستا بېلک راورسېدی او زه هغسې پر تا شيدا يم، تر مرګه پورې، نرمې يې رخصته کړه، بلو راغی آدم خان پټ ورته وويل چې هغه نرمې دايي راغلې وه، بېلک يې هم راوړی و، ما د شمشال خان څخه خار خوړ، ښه سوال و جواب مې نه ورسره وکی، ته دستي پسې ور الا که په لار کې بې لاندي کې، ورته وبه وايې چې پر درخو مې سلام وايه ورته وا موړ درځو، بلو دستي را الا کړه نرمې يې په وچه کنده کې لاندي کړه دا بيان يې و نرمې ته وکی، نو بيرته راغی، نرمې راغله ټوله بيان يې سر تر پايه و درخو ته وکی، ورته وې ويل چې آدم خان که نن وي که سبا رابه سي.

څه سر دي ګرځوم آدم خان و شمشال خان ته وويل چې ته رخصت يې ولاړ سه کور ته، زه ستړی هم يم نه سم تلای، او بل به کمانه جوړه سي بيا به موږ پسې درسو، شمشال خان ويل ښه دئ، شمشال خان پټ و ميرو ته وويل چې آدم خان خو په درخانې پسې نه ځي، که ځي زه به هم ورسره يم، دښمن دار دئ نبايد چې څه ورپښه نه سي، ميرو ورته وويل چې يه نه ځي که تلای تا غوندي توريالی تربور يې چيري د ځانه جلا کاوه، آبس شمشال خان ولاړ، آدم خان و ميرو ته وويل چې خبر خو دي نه کی، هغه ويل چيري مي خبر اوه، زه خو ستا د پټ راز يار يم، ده ويل آفرين ! وروسته آدم خان بلو ته وويل چې زه او ميرو ځو درخانې لره، ته به مجلون آس تر جلو ونيسې په وچه کنده کې به زموږ تر راتلو ګوري، ده ويل پر دواړو ستر ګو.

آبس مانښام ميرو او آدم خان سره رهي سوله د درخو کلي ته راغله، د درخو کلا خورا لوړه وه د کلا دروازه يې ترلې وه. شاوخوا پر کلا وګرځېده، هيڅ لار يې پيدا نه کړه، چوکيداران بيده دي چپه چپايي ده، آدم خان خپله د کمند رسۍ چې د ميرو څخه وه کلا ته وغورځوله، ور وخوت شاوخوا يې

وکتل هیڅوک نه وه، نو میرو هم ور وخوت دواړو په رسۍ ځانونه ور وځړول. د درخو د خوني هیڅ درک نه دئ ور معلوم. آدم خان و میرو ته وویل چې اوس یې پای څه؟ میرو ویل ښغمه اوسه میرو وګرځېدی، یو سړی بیده دئ، کرار یې وښوراوه، مریی و راوښې سو، چې ناره به یې کوله، میرو ویل چپ چې مړ مي کړې، مورِ غله نه یو نه غلا کوو، بیرته ځو، یوه پوښتنه درڅخه کوو آدم خان جېب ته لاس کی لس اشرفۍ یې و مریي ته چې بوجه نومېدی ور کړې، مریی خوشحاله سو ویل راسئ چې په خونه کي مراد ووایو، بوجه دوی خپلي خوني ته ننه ایستل، مینځه راوښه سوله ویل څه نکل دئ، بوجه ویل ږغ مه کوه، مینځي ته یې څه پیسې ور کړې، بوجه ویل ښه اوس نو مطلب وایاست، آدم خان ویل چې فقط د درخانۍ دیدن ته راغلي یو بیرته ځو، درخانۍ چیري ده؟ خونه یې کمه ده؟ څوک ورسره سته که نسته، دروازه یې څنګه خلاصه کو، بوجه ورته ویل چې دا کلا یوازي د درخانۍ ده یوازي پکښې اوسېږي. دلې دننه یو زه یوه دغه مینځه ده، مګر دباندې پلار پیره پر درولې ده، خونه یې دغه ده وربه سې تر هغه سوري به لاس ور ننباسې تمبه به لیري کې زیاته هر څه چې کوې. مورِ مه یادوه، بیا مو تاوز خان وژني، مورِ ځان ناخبره اچوو بیرته بیدېږو.

آبس آدم خان ورغی دروازه یې ور خلاصه کړه ورننووت، میرو پیره کوله، درخو پر پلنګ پرته ده څراغ مړ دئ تاریکه ده، آدم خان ور تېر سو د درخو پر سینه یې لاس کښېښود درخو په راوښه سوله ګمان یې د پایو پر وکی، باره یې په دغه ځګر کي په سوک وواهه، آدم خان ځني پر شا سو، هیڅ ږغ یې ونه کی، د خوني و تمبې ته ودرېدی چرت واخیست، درخانۍ فکر وکی، چې که دا سړی پایو وای، نو بازۍ به یې راسره شروع کړي وای، په زوره به یې لاس را اچولی وای، یه نو که و آدم خان دئ، بل څوک د بیري چیري راتلای سوای او نه دونه زړه کولای سوای، وروسته یې ناره پر وکړه (غورِ دي دئ ته به وایې چې آدم خان په پټه ورغلی نو دوی نارې څنګه سره کولې، زه وایم چې د نکل کار دئ نه سره لګېږي، البته د مین پر ډول کرار کرار د ناز او د ګیلو پر ډول وې، ښه)، څه بې ویلي وي وابې روې :

آدم خان مي نه ګڼلې – درته وايم پايوګي مي وشمېرلې
په منګل مي ووهلې – دوارګه لاس مي خدايه وچ کې تر څنګلې

آدم خان په جواب کي وايي :

مه دي ماتي سه خپړي – درته وايم مه دي وچي سه څنګلي
په څه درب دي ووهلم – تر پېښه ورېښم پستې وې ستا منګلي

د درخو وار دئ :

چې واده و دا د وراري بسکې – هلته ورغله آدم و درخانۍ
زحمت ډېر راباندي تېر سو – راسه پاس پر پلنګ کښېنه پر نالۍ

د دوو مينو مجلس دئ، درخانۍ ورته ويل چې زه دوه سوالونه درڅخه کوم جواب بې راکوې، ده ويل وکه ! درخانۍ ورته ويل چې په دې نيمه شپه مالره راتلې نو څه شي دي سوغات راوړی دئ؟ آدم ويل زړه ! بيا درخانۍ ويل چې د ټولي دنيا تلتک څه شي دئ؟ آدم خان ويل شپه ده :

دا خدمت زما پر ځان دئ – نن شاهي آدم زما کره مهمان دئ
اوس به زه ورلره ځمه – سپينه خوله يې مېلمستيا ځای يې دالان دئ

نو درخانۍ آدم خان تر لاس ونيو راولاړ يې کی، اول دا پر پلنګ وختله، آدم خان يې وروسته کی، آدم خان د ګيلې پر ډول بيا ناره پر وکړه :

بې بې ستا د بې رحميه – کبر جنه يې هيڅ نه لرې زړه سويه
آدم دي کوز پر مځکه پرېښو – او درخو پر پلنګ وخته لو مړيه

بيا درخو په جواب کي ناره پر کوي :

ديدن نه سي په ولاړې – په خولګۍ کي مي اوس وچي سولې ناړې
خانه ته که نه راخېژې – ګوښي ګوښي د اوربل وېښته مي ژاړې

په دغه ګيلو و په نارو کي شپه پر تېره سوله، د ساده مينو کار دئ په زړو کي صادق دي، بې ديدنه نور څه يې په زړو کي نسته په دغه کشمکش کي يو وار نابېره د درخو يو چرک اذان وکی، دوارو آه کړه درخو ناري کړه :

اې زمور چرګه کولنګه – ستا په ستوني کي دي خورې سي اې بدرنګه
سبا نه و تا سبا کی – دا شاهي آدم دي کوز کی له پلنګه

درخانۍ د درده ور ولاړه سوله د بنو سره يې پر اور کباب کی، نو آدم خان د چرک پر حال ناره وکړه :

په چرګ هسي پسات وسو – درته وايم خلکو ګورئ حال يې څه سو؟
ده بې وخته آذان وکی – ژوندی چرګ مي له وزرو سره وسو

درخانی ناره کوي :

د چرګ عقل د تاوان و – درته وايم چې لا اوس سري مانبام و
له جنته آدم بيايي – بل ګمان ورباندې مه کوه شيطان و

وروسته آدم خان ورته ويل چې چرګ بې وخته آذان وکی، سهار لا ليري دئ، ګرده شپه دي په ګيلو تېره کړه، درخانی ويل خود به يې کوم زه درخويم او ته ... نو يې دنازله رويه ناره پر وکړه :

آدم نه وې ما آدم کړې – درته وايم د سړو سره مي سم کړې
د کنجکو سوداګر وې – آدم خانه ما پر تور پېکي مين کړې

آدم خان بيرته ناره پر وکړه :

زه لا هلته خدای رسوا کړم – درخانيه چې پر تا باندې شيدا کړم
ته به خود په بر بر وايې – درخانيه زې احتياج ستا د خندا کړم

داهم پر خپله تانه پښېمانه سوله په جواب کي ناره پر کوي، بيرته يې زړه ښه کوي :

مټه خپله آدم خانه – درته وايم د يوسف د مندنې خانه
چې ته نه يې تش کالبوت يم – آدم خانه ته يې روح زما د ځانه

درخو چې وکتل خوني ته د سهار رنا رالوېدلې وه، و آدم خان ته يې ويل چې رنا ده سهار سو، نو يې په ژړا کي ناره پر وکړه :

خانه زړه زما خوږېږي – درته وايم چې مين له ما بېلېږي
ولي به نه ژاړم صاحبه – چې رنا د سبايي ده سبا کېږي

آدم خان څه ناره پر کوي، آه :

چې وهلی دي د مينې په نېزه دئ – بندي سوی ستا د سترګو په کاته دئ
دغه ستا د مخ رنا ده – سبا نه دئ عالم ټول په تاريکه دئ

څه درته ووايم د دوو مينو د بېلتون وخت دئ، وار په وار رانژدې کېږي، نورو چرګانو آذانونه وکړه، په درخو اور لګېږي ناره کوي :

ما له تا سره کيسې کړې – درته وايم په ژړا مي سترګې سړې کړې
ولي به نه ژاړم صاحبه – د سهار چرګانو ځای پر ځای نارې کړې

آدم خان په جواب کې ناره پر کوي :

دا چې زما په زړه کې اوري – شیخ یې نه وینې په خاب ملا په توري
هغه ستا د چرګ حال څه سو – نور چرګان دي هم د ده و حال ته ګوري

دوی په دغه خبرو او نارو کې وه چې یوه ویل سهار دئ، بل ویل شپه ده د بېلتون په ویر اخته وه، چې د تاوز خان د مېړو د رمېدو وخت سو، مېړي امبا کړه درخانۍ د مېړي ناره واروېده ناره یې پر وکړه :

په ستوني کې دي خوږ سه – درته وایم د بابا موندیه مېړي
سبا نه و تا سبا کړ – دا شاهي آدم دي ویوست زما له غېړي

څه سر دي ګرځوم میرو خان فکر وکړ، چې ښځي رڼا سوله سهار سو، دوی خو سره مینان دي یو د بله په دیدن نه سره مړېږي، باره یې آدم خان ته وویل چې رائځه چې د درخو څخه رخصت سو، درخو چې د میرو برغ واورېدی، وار خطا سوه، ویل دا څوک دي؟ آدم خان ویل ښغمه اوسه دا مي توریالی یار دئ چې پر ما و پر تا تر ټولو دمخه سر ایږدي، پس له هغه درخو و میرو ته وویل چې آدم خان خو په سد کې نه دئ، زه تا ته څلور خبري کوم په غوږ کې یې ټینګې ونیسه. لومړی دا چې آدم خان ښسده سي او څوک یې پوښتنه کوي نو حال مه ورته وایاست، دوهم دا چې آدم خان کور ته ورسي نو په یوه لوړ دالان کې دي اوسي، چې زما د خوا باد پر لګېږي، دریم دا چې څوک دي روغبړ نه ورسره کوي چې دغه زما د کالو بوی ځني ولاړ نه سي، څلرم دا چې زه و آدم خان مړه سو ته به په دې ملک کې نه اوسې، ځې به هندوستان لره چې پته دي ورکه سي. دا وصیت یې و میرو ته وکی، نو یې نرمۍ راوبوللە چې ورسه چوکیداران به په یوه بانه بیر ته کړې نرمۍ راغله چوکیداران یې ایسته کړله، آدم خان دوی یې پټ را وایستله تر کلي یې تېر کړه نو درخو ناره پر وکړه :

آدم خانه څله مېر کړې – درته وایم دغه زما ښه به ته هېر کړې
چې سهار سو لمر را وخوت – آدم خانه تر پلو لاندي مې تېر کړې

درخانۍ ولاړه کور ته، دا چې ورته مور یې راغلې وه، مور چې یې ورته وکتل ښه یې پر بل پهېر وه پوښتنه یې ځني وکړه چې لوري آدم خان خو نه دئ درلره راغلی، دې ناره پر وکړه :

حلق زما ټوله ګنده هېر سو – چې مي نوم د آدم خان تر غوږو تېر سو
نه لیدلی نه کتلی – ادې موري د دنیا روزګار مي هېر سو

بله ورځ درخانۍ د ګلباټ تکیې لره ورغله، په تکیه کې تور توت وه، څو دانې یې وخوړلې نورو خولې پاکې کړې د درخانۍ خوله توره پاته وه، څه سر دې کړ څوم آدم خان هم هلته راغی، آدم خان د لیري درخانۍ ولیده ناره پر کوي :

که زوره د خدای زوره – د درخو ټولۍ راغلې لور د لوره
ما چې ښه فهم پر وکړ – سپینه خوله یې د ګلباټ په توتو توره

درخانۍ په دې ناره ډېره شهیده سوله، ونرمې ته یې درد وکی چې خواره سې تا خو به راته ویل چې خوله دي پاکه که، دلته یو لوی کانې و، درخانۍ ځان تر دغه کانې نیهام کی خوله پاکوي.

آدم خان ناره پر وکړه :

دوه مین دي یو ځای کېږي – درته وایم نن یې ناز پر خدای قبلېږي
کانې زمونږ تر منځ رقیب سو – دغه کانې دي اوس دوه ټوکره کېږي

وایي چې کانې دوه ټوکره سو د درخو سیل یې ښه وکی، آدم خان لمر وهلی تږی سوی و، پر درخانۍ یې ناره وکړه :

درخو نن دي مېلمانه یو – درته وایم مغل نه یو پښتانه یو
ستا په جام کې اوبه راوړه – درخانیه برني د تندي مړه یو

پس له هغه د درخانۍ څخه د مرمرو جام و، شربت یې پکښې جوړ کړه و آدم خان ته یې ورکړه، میرو فکر وکی چې آدم خان د درخانۍ څخه نه ځي او نه باید دی دښمن داره دئ، سپینه ورځ ده یو پسات پېښې نه سي. نو یې ورو آدم خان ته وویل چې مراد دي د درخو دیدن و، ودي کی، اوس نو ښه دا ده چې د دې ځایه ولاړ سو، آدم خان ناعلاجه سو ویل ښه دئ. باره یې د خدای په امانې سره واخیستله، درخانۍ د کور پر خوا رهي سوله آدم خان د کمانګر د کلي پر خوا رهي سو، د کمانګر کلي ته راغله هلته چې شمشال خان کور ته ورغی حسن خان ورته ویل چې آدم خان دوی څه سوله؟ ده ویل چې هغه د کمانګر کره پاته سوله، حسن خان ویل چې چټک به په نیمه شپه پسې غورځې راولې به یې، هغه دښمن داره سړی و تا څنګه پرېښو، څه

سر دي ګرځوم شمشال خان توپ تک د ميان خان کره راغی، ويل آدم خان دوی څه سوله؟ هغه ويل چې پرون تللي دي بيا مي نه دي ليدلي، شمشال خان بيرته د کلي راووت راتلی آدم خان دوی په مخه ورغله، شمشال خان چې و آدم خان ته وکتل ويل فضل وکې څه سوي دي، ميرو خان ويل چې د خدای کارونه دي خير دئ. شمشال خان ته يې هغه د درخانی څلور وصيتونه وويل چې ته به دمخه چتک ځې د آدم خان پلار ته به دا وصيتونه کوې، د آدم خان ځای په لوړ دالان کی جوړ کئ، او ده له به څوک روغبړ ته نه راځي، د ده حال به نور چا ته نه وایاست، شمشال خان د روه را رهي سو راغی، حسن خان ويل چې آدم خان دوی څه سول؟ ده ورته وويل چې هغه کرار کرار راپسې وه لږ څه ناجوړه و، ټوله بيان يې ورته وکی، آبس پلار او نور خپلوان يې مخې ته راووتل، د آدم خان دوې خوندي وې يوه نيازمنه او بله نازو نومېده، چې نازو يې و قطب خان ته ورکړې وه، لومړی نيازمني وليد چې آدم خان پر آس سپور و کرار کرار راتلېدی، پښې يې له رکابه ختلي وې نو يې ناره پر وکړه :

په ژړا مو ټول خپلوان دي – د لالا پښې په رکيب کي اوښزان دي
چې لالا دي ژوندی مړ که – درخانيه ته هم ومړې زما د وړاندي

بيا توتيا ناره پر وکړه :

خانه څه کانه دي وکړه – پلار و مور او نور پرتا ما بېګانه کړه
پر درخو باندي مين سوې – د توتيا مينه دي څه لره ايله کړه

حسن خان ږغ پر وکی چې آدم خانه ! هيڅ ږغ يې ورته ونه کی، ټوله په دغه ويره کي وه چې آدم خان يې کور د آسه څخه کښته کی، په لوړ دالان کي يې ځای ور واچاوه ډوب پرېووت، ميرو ويل چې هيڅوک به روغبړ نه ورسره کوي، او نه دي د حال پوښتنه ځني کوي، خدای تعالی به يې جوړ کي، که يو هوښيار طبيب مبيب پيدا سو خوښه که نه وي څوک دي غرض نه په کوي، آول ښه دئ.

درخانی هلته د بېلتانه د مينې ډوبه پرته ده، باره يې هغه د دې اوستاز ورلره راووست، دم و چوې پر وکی، درخانی پټ و ملا ته وويل چې هم ثواب او هم دنيا ګټې نو زه به د زړه خبر درته وکم، ده ورته ويل چې زه دي

راز پټ ساتم ببغمه اوسه او ستا خدمت پر سر او پر ستر ګو کوم، درخانی ورته ویل چې زه و آدم خان په کوچنیوالي لا چې پر تا مې سبق وایه مین سوي یو، اوس ښه یو، دی هلته د ښلتون د درده رغړي زه دلته، نو که ته ښه کوې دغه ګوتمی به یوسې د حسن خان کره به د طبیب پر ډول ورسې، دا ګوتمی به و آدم خان ته ورکې زما سلام به پر ووایې حال بې راوړې، هغه به هم خوشحاله سي هم به ډېري روپۍ درکي، ده ویل پر دواړو ستر ګو.

آبس ملا ګوتمی راوخیستله په یوه تراټ راغی د حسن خان د کلا دمخه یې وویل چې زه طبیب یم، د ښهوښی د مرض علاج کوم، بلو راغی و حسن خان ته یې وویل چې یو طبیب دئ، حسن خان ویل ورسه رایې وله، طبیب یې راووست نوري ښځې ایسته سولې.

پس له هغه ملا کرم علي پټه ګوتمی د جببه راوکښله د آدم خان په ګوته یې کړه، آدم خان جګ راکښښنوست، ګوتمی یې یو ګړی په زړه پوري ونیوله، د زړه سوده یې په وسوله نو یې پر ملا کرم علي ناره وکړه :

ملا راغی وا، له جنته – درته وایم زه یې جار سم تر همته
زه تر هر قدم بې جار سم – چې راوړې د بې بي درخانی ګوته

ملا ناست و چې حسن خان راغی که یې کتل چې آدم خان هم ناست دئ، خبري کوي. نو حسن خان ویل څنګه یې زویه؟ د طبیب دم څه ګټه در ورسوله، آدم خان ناره پر وکړه :

چې زه ښه سوم تر دې منځه – درته وایم سره زر ورکه ته له ګنجه
بابا زړه د طبیب ښه که – ځکه ستا زوی یې نن روغ کی له دې رنځه

پلار یې وویل چې هر څه به ورکړم چې ته خدای جوړ کړې، په دې مابین کې د آدم خان دوی زوړ مریی پیرو نومېدی پر آدم خان یې ناره وکړه:

د خوارانو په زاریه – چې راجوړ سوې له رنځو د ناجوړیه
عنایت پر پیرو وکړه – اوس آزاد که دا پیرو له غلامیه

آدم خان ویل څه پیرو اکا ته مي د خدای پر نام آزاد کړی یې، پس له هغه حسن خان او آدم خان طبیب ته ډېري روپۍ ورکړې آدم خان هم پټه ګوتمی ورکړه چې دا به زما د لاس نخښه و درخانی ته ورکې، طبیب یې

رخصت کی برابر راغی و درخانی ته د آدم خان ګوتمی یې ورکړه. درخو په ګوته کړه په زړه پوري یې ونیوله لږ څه یې دمه په وسوله، ملا ته یې ډېري روپۍ ورکړې ملا کرم علي ډېر خوشحاله سو.

یوه ورځ تاوز خان هم نه و، پایو هم ښکار ته ولاړ درخانی ګلنی مینځه و آدم خان ته ور واستوله چې ورسه و آدم خان ته ووایه چې راسه. نو آدم خان یوازي دستي د ګلنی سره را رهي سو، هلته چې پایو ښکار ته تللی دئ په لاره کې یې د یوه خپل تربره سره دعوه وکړه او هغه تربور یې ډېر پېغورونه ورکړي وه چې درخانی دي غوښتې ده نه یې راودوې، هر وخت آدم خان ورته راځي، پایو بیرته د ښکار څخه راوګرځېدی راغی ورته پټ سو، آدم خان چې د درخو په کلا ورننووت پایو خان ولید د غشي وار یې پر وکی ویې ویشت پایو فکر وکی چې ومي ویشت غوځار سو، اوس لا پروت دئ تښته، که راولاړ سو مړ به مي کي، نو پایو ولاړ، آدم خان پر پړ کي برسېرن ویشت سوی و، راولاړ سو پر درخو یې ناره وکړه:

درخانیه پوه هوښیاري – چوکیدار دي راته کښېنول پر لاري
چې په غشې وویشتلم – تر پړکي مي ویني ولاړې لاري لاري

بیا درخو وارخطا ورته راغله، ناره یې پر وکړه:

د درخو د غمګي عمري – درته وایم چوکیدار ظالم دي ومري
که مو پیر په کمه نه وي – آدم خان به د پایو د غشي نه مري

آدم خان په جواب کي ناره پر وکړه:

د آدم صورت مي هېښ دئ – درته وایم دی پر هره بلا پېښ دئ
دی مین د سپینې خولې دئ – درخانی نه د چا دوست نه د چا خپښ دئ

درخانی ناره پر کوي:

ته په څو راتلې بیماره – بر بر راسه تر سر تېره خپداره
په دیدن که دي څه کېږي – نور به زه تر تا قربان سم په سل واره

لنډه دا چې آدم خان بیرته کور ته ولاړ هغه نیمګړی دیدن یې وکی، پایو خان چې دا حال ولید دستي د واده په بنا کي سو، د واده سامان یې و تاوز خان ته راولېږی، درخانی دستي ګلنی مینځه و آدم خان ته راولېږله،

گلنی پر آدم خان د درخانی د خواناره وکړه :

ستا دیدن مي ژړوینه – آدم خانه ! اندېښنې مي درته وړینه
خبریې که خبر نه یې – د پایو وراګی راځي ما ودوینه

آدم خان ویل دا جواب ور وړه :

درخو زما که څه صحت وي – د بلو او د میرو که لږ همت وي
موده ټینګه راته کښېږده – ستا واده به په کم وخت په کم مودت وي

درخانی جواب ور ولېږی :

نن زړګی زما غمجن دئ – چي شاهي آدم ویشتلی سربېرن دئ
واده نن یا به سبا وي – د درخو فکر خراب او ډېر کړمن دئ

آدم خان جواب ور ولېږی :

د غم پټي پر ما اوري – درخانیه صورت مي نه دئ پرله پوري
مه دي وینم درخانیه – چي د بل د ګوتو چاپ سي په تا پوري

دا احوال ګلنی ورته راوړی، د واده کار جوړ سو، درخانی یې واده کړه چي شپه سوله، درخو پایو خان ته وویل چي لاس مه راوړه که دي لاس راوړی دستي ځان وژنم، ما خوب لیدلی دئ لس ورځي راته وګوره پایو هم ورسره ومنله د درخانی یو پخوانی استاز و په دغه کلي کي، احوال یې ور ولېږی، چي یو وار راسه پس له هغه ملا راغی د پایو په غلا درخانی ډېری روپۍ ورکړې ورته وې ویل چي دغه زما خط او زما احوال آدم خان لره یوسه، ملا ویل پر ستر ګو، باره درخانی ورته ولیکل :

خانه ځان مي دئ ساتلی – درته وایم پایو لاس نه دئ راوړی
و.پایو وته واده سوم – امانت پالېز مي تا لره ساتلی

نور یې ټوله بیان ورته ولیکی، چي د پایو سره مي لس شپې وعده کړې ده زیاته اختیار لرې. ملا خط او د درخانی احوال په یوه تراټ و آدم خان ته راوړ، آدم خان خط ولوست، یو واري ډېر نا امیدي ورته ودرېدله، چي دا څنګه د نامردی کار وسو، بیا یې بیرته خپل زړه ته تسلی ورکړه، و ملا ته یې په جواب کي ولیکل چي زه ښکار ته ځم، چي د ښکار څخه راغلم در به سم. ملا خط راواخیست درخانی ته یې راوړی، درخانی بیرته په جواب کي ورته ولیکل :

آدم خانه دلې اوسه – ښکار له مه ځه دغه زما په خبر پوه سه
هر چې ته راوړې له ښکاره – آدم خانه هغه زما له تنه یوسه
ملا بیا خط راوړی، آدم خان په جواب کې ورته ولیکل :
بې بې ستا پر لور درځمه – د قدم پر ځای به ستر ګې لګومه
که مې مرګ نه سي له میانه – درته وایم بې بې سر به پر تا وږدمه
ملا خط راواخیست درخو لره یې راوړی، درخو ولوست، لږ څه یې زړه ډاډه سو، اوس د آدم خان و راتلو ته ګوري، چې کله به راسي؟
څه سر دي ګرځوم آدم خان پلار ته دا بیان وکی، چې زمونږ سره پره وسوله ښځه یې په سپینو ستر ګو راځخه واده کړه اوس یې څنګه کوې، پلار یې ویل ټوله دنیا مي ستا ده، زه هم درسره ولاړ یم، آدم خان فکر وکی چې پایوخبل ډېر دي مونږ لږ یو، میرمامي حاجې خبل د آدم خان ماما و، ویل که ماما لره ورسو او هغه څه کومک راسره وکي ښه به سي، نو یې پلار ته وویل چې زما سلا دا ده چې ماما هم راسره ملګری کو ښه به وي، آول ښه دئ.
آبس تا ته مي دي وویل سي آدم خان پر خپلو یارانو او نورو مټه خپلو بړغ وکی چې ځان تیار کئ، ټوله یو دم تیار سوله راغله د میر مامي کره، میرمامي ډېر بخیل سړی و، تل به یې په زړه یوه بخوله بله وه، خو مخامخ یې هر کلی وکی، په زړه کي یې ورځي وځړ بدلې، وروسته حسن خان و آدم خان بیان ورته وکی چې مونږ تا لره راغلي یو ته به په دې مرېله کي څه کومک راسره کوې، مونږ ځو درخانې راولو، میرمامي جنه جنه کړله چې د یوسفزو ډېري ښځي به کوندې او ډېري مندي به بوري سي، زما خو نه ده خوښه. کوجر خان د میرمامي زوی و او د آدم خان زړه ته ټېر یار و، و پلار ته یې خشکه وکړه چې دا خو یو پېغور دئ چې مخامخ یې ښځه راځخه بوتله مونږ ورته ګورو، یه نو مونږ باید په کلکه ورسره ودرېږو، میرمامي هم ناچاره سو ویل ښه دئ. آدم خان ورته ویل چې ته به درې سوه سپاره ځوانان راکې، چې هسې زمونږ شاګي وي، نور جنګ مونږ کوو، ده ورته ویل زه سل تنه نه لرم ته درې سوه تنه غواړې، میرو خان و آدم خان ته وویل چې دوی د نس تابع دي، یو غویی ور حلال که، چې په نس ماړه سي ټوله درسره ځي آدم خان هم د یوه پر ځای درې غوایي حلال کړه پاخه یې کړه د میرمامي ټوله ټبو یې

باندي مېلمانه کړه، چې ډوډۍ يې وخوړله، نو آدم خان دوی سپاره سوله، کرم علي يې دمخه ور واستاوه چې ورسه درخانۍ خبره کړه ورته وا آدم خان د چشمې پر چينه ناست دئ راووزه راځه، کرم علي د روه راغی پر درخانۍ يې نارې وکړه :

بي بي زېرى مي درباندي – درته وايم ژر سه سم که خپل سامان دي
آدم خان پر چينه ناست و – درته وايم شين مجلون نيلى تر لاندي

څه سر دي گرځوم درخو دلته په کار و بار اخته سوله، آدم خان او نور ياران او تربرونه يې چې را رهي کېدله حاجي خېلو فکر وکى چې دا وړ نه ده چې موږ ورسره ولاړ نه سو، نمک موهم وخورو، باره گوجر خان برغ وکى چې څه کوئ؟ دوی ويل موږ هم تيار يو، آبس حاجي خېل يعني د ميرمامي عزيزان هم پر آسو سپاره سوله د آدم خان سره را رهي سوله. چې وچې کندي ته راغله آدم خان دوی ته وويل چې تاسي په دغه وچه کنده کي ودرېږئ موږ به ور دمخه سو، دوی دلته ودرېدله آدم خان او بلو او نور ياران يې راغله چينې لره، پر چينه معطل سوه، درخو ژر خپل سامان او گېنه په بخچه کي وپېچله نرمۍ ته يې ورکړه، دواړي د کوره راووتلي برابر مخ د چينې پر خوا را رهي سولې، آدم خان چې د ليري درخو وليدله ناره پر کوي :

راغله راغله را روانه – خدايه مې کړې پر دا کړي داد پښېمانه
په ميدان کي به لاس راکي – درخانۍ د تاوس لور ده پهلوانه

آدم خان خپل ياران پرېښوه، ور دمخه سو، ورغی درخانۍ لره، و يوه دېوال ته يې مجلون ودراوه، چې سپره سه، دا چې سپر ېدله مجلون پر شا سو ولاړ درخانۍ ناره پر وکړه :

تا مجلون نه دئ ساتلى – درته وايم بنه دي نه دئ پوهولى
که و ما و ته تن راکي – آدم خانه پر دلدل دئ ما شمېرلى

آدم خان پر مجلون ناره کوي :

ما دي تېنګ کړله تانګونه – ستا خورک وې شيد و پې په لذتونه
د درخو څه دي تن وکيښ – د دې دواړو پښو دي ولوېږه نالونه

باره درخانۍ په آدم خان پسي سپره سوله، درخانۍ ويل چې نرمۍ راپسې ده يو اعتباري سړى ور واستوه بخچه هم ورځخه ده، آدم خان ميرو

ورولېږی، نرمی چې میرو ولید ویې پېژانده، ویل درخانی څه سوه میرو ویل هغه آدم خان بوتله، سپرېږه وخت د خبرونه دئ، دا یې سپره کړه آدم خان اوبلو او میرو درو سرو اسان را پونده کړه برابر یې درخانی راوستله د میرمامي کره یې کښته کړله، چې نن او سبا هوسا سونو به کور ته ځو، پر لاري د میرو او نرمی مینه سره پیدا سوې وه چې کور ته راغی پر آدم خان یې ناره وکړه :

ثنا ډېره د مولا ده – درته وایم نرمی ستر که د سبا ده
بي بي ستا ده آدم خانه – درته وایم دا نرمی دایي زما ده

نرمی بد یووړه په جواب کي یې ناره وکړه :

ګل ویل دي پر بل پېر دي – میرو ګیه ستا ویل زهر ګند هېر دي
ته تېر مه وایه چوریه – میرو تا غوندي مریي په بیع ډېر دي

آدم خان پر میرو درد وکی، چې ته خو وده چې مور پر کراره سو، خدای خبر لا څه پېښ سي، بیا به یې ګورو، پایو چې کور ته ورغی خبر سو چې آدم خان لښکر راکړی و درخانی یې بوتله، دستي یې څلور زره لښکر تیار کی، فکر یې وکی چې میرمامي هم ورسره ولاړ دئ زوره ور سړی دئ په قوم کي پر ما ډېر دئ، نو څو زره روپۍ یو آس یو مریی یې پټ د مرکې په لاس ورکړه چې دا یوسئ میرمامي ته یې په رشوت کي ورکئ، مرکه راغله پټ یې و میرمامي ته رشوت ورکی، میرمامي ویل چې جنګ ته حاجت پېښ نه سي زه به یې لاس ترلې په لاس درکم، آدم خان ښکار لره تللی و، په دغه مرکه او رشوت نرمی دایي خبره سوله و درخانی ته یې حال ووایه، درخانی ډېره خوابدې سوله، آدم خان په غره کي پر یوه کبلي وار وکی، غشی یې ختا ولاړ ناره یې وکړه :

ورځ مي بله کېږي – لویه خدایه که درخو له ما ببلېږي
زما غشی باوري و – باوري غشی مي ولي ختا کېږي

یو کوچنی ګوروان و، په دغه معامله خبر و د آدم خان ناره چې یې واروېدله، ده ناره پر وکړه :

آدم خان په ښکار روان دئ – درته وایم دا کبلی درته ګویان دئ
ته به زما له غوښو څه خوړې – د درخو محل خالي بټې ببیان دئ

دستي لالهانده له ښکاره راوګرځېدی چې راغی د درخانی د ښلتون هیبت پر تېر سو، د درخانی په غېږ کې ور ولوېدی، ښېوښه پرېووت، درخانی ناره پر وکړه :

خوب دي زنګوينه – آدم خانه که دي پرېشانی وهينه
سر راپورته که له خوبه – ميرمامي اسي پر ما کور بدې شمېرينه

درخانی حال و آدم خان ته ووايه، په لښکر لا نه دئ خبر، نو د آدم خان زړه ته نه لوېده، په جواب کې يې ناره پر وکړه :

خوب مي زنګوينه – درخانيه پرېشاني مي درته وړينه
ميرمامي زما ماما دئ – دا ماما به خوريی څنګه خواروينه

يو ګړی باد حال ورته راغی چې پايو خان څو زره لښکر راوستلی دئ، دا دئ نژدې کلي ته راغله، آدم خان ويل وينې که يې درخو په رشوت په لاس ورکولای، نو لښکر ته څه حاجت و، دستې راولاړ سو مجلون يې ځيناوه، ناره يې پر وکړه :

اې زما آسه مجلونه – درته وايم زه دي ټينګ ترم تانګونه
ما اغوستې زنګي زغره – د غليم پر تندي پاس ږده قدمونه

زغره يې واغوسته له پر آس سپور سو، درخانی ته يې ويل د خدای په امان، پر درخانی يې ناره وکړه :

په ديدن به دي زه ويارم – اوس سپاهي سوم تېرو تورو له زه ولاړم
د دنيا ديدن دي څه کړم – ستا ديدن به په قيامت له خدايه غواړم

درخانی ناره پسې وکړه :

که د خوارو په دعا سي – آدم خان دي سلامت ترکوره راسي
د صاحب دي ورته مخ وي – درته وايم د غليم دي ورته شا سي

آدم خان چې ووت دستي ميرمامی ورغی، درخانی لره، درخانی ناره پر وکړه:

ما خبري اروېدلي – د درخو پر زړګي بدي لګېدلي
خلک هسي راته وايي – چې دي ميرمامي بدې خوړلي

ميرمامي ناره پر وکړه :

د وينو که باران سي – مځکه ټوله تکه شنه لکه آسمان سي
ور به دي نه کړم درخانيه – که د ننګ زلمي مي ټوله پکښې زيان سي

د دې لږ څه زړه آرام سو، میرمامي ویل کـه دي زړه دربېږي درځـه د ګوجر خـان د مور سره کښېنه، درخانې چي ولاړه سوله تر خوني ووتله، دوولس تنه سپاره ولاړ وه، میرمامي ویل دغه درخانې ده سپروئ یاستې، څوک نسته، هغو هم دستي پر آس په زوره سپره کړه، درخانې دا آخره ناره پر میرمامي وکړه، نو یې بوتله :

یوسف زي دي لوی مړونه – لاس ترلې په لاس ورکړم میرمامي په رشوتونه
لوی رنځ دې په کورمه سي – د اکبر په بند دې کښېوزي ټول تربرونه

وایي چي د درخانې ښـرا قبوله سوله، په هغو شپو کي محسن خان د اکبر باچا صوبه دار و، میرمامی او نور یې مړه کړه، او تر اوسه یې په کورنۍ کي نرۍ رنځ سته.

ګوجر خان چي کور ته راغی و پلار ته یې ویل چي دا خلک څوک وه، چي ښځه یې سپره کړې وه ولاړه؟ ده ورته ویل چي پایوګي نر او ښځي مرکه رالېږلې وه قبوله مي نه کړه بیرته ولاړه. د ګوجر خان مریی و، ګوجر خان ته یې نکل وکی چي درخانې یې په لاس ورکړه، ګوجر خان په میرمامي پسي توره لښته کړه، څو واړه یې پر وکړه ځني ختا سوله، نه پر ومښتله، میرمامی په وچ تاخت ځني ولاړ پټ سو. پر لاري آدم خان لا د پایو لښکر ته نه و رسېدلی، چي خبر سو چي درخانې یې لاس ترلې په لاس ورکړه پایو بوتله، بیرته راوګرځېدی چي اول خو میرمامي مړ کم، نور یاران به هم سره راوږغوم، نو به جنګ ته راووزو، چي راغی هیڅوک نسته یوازي ګوجر خان په سرای کي ولاړ دئ توره یې کښلې ده. آدم خان ویل څه نکل دئ؟ ګوجر خان نکل ورته وکی، چي درخانې یې بوتله، میرمامي بې ننګه راڅخه وتښتېدی، که نه وي سر به یې اوس ستا د مخه پروت وای، ده ویل آفرین دي وي خیر دئ.

څه سر دي ګرځوم آدم خان او ګوجر خان د حسن خان دوی کره راغله، بلو او میرو او شمشال خان او اخلاص خان و خوشحال خان و تتر خان او نور مټه خپل خبر سوله، ځانونه یې تیار کړه، آدم خان پر مجلون سپور سو، بلو پر خپل آس آذر سپور سو، میرو پر خپل آس پرده سپور سو، دوی درې دمخه سوله د آدم خان زوی میرباش او ګل جان چي د شمشال خان

زوی و، د دوی پر یوه اړخ او پر بل اړخ پر اسانو سپاره وه، د وروسته دانور مشران او یاران پسې تله، د کور ښځو ټولو د نارینه و کالي واغوستله، تو تیا د آدم خان ماینه او مینا د میرباش ماینه د آدم خان پر اړخ تلې، د بلو خان ماینه چې لیلو نومېده هم ورسره وه، هله هله دا دي د پایو لښکر ته راورسېدله، بلو خان ناره وکړه:

اې زما آسه آذره – داسي ګرځه لکه تند باد د زلزله
دوه په پښو یو په خوله نسه – د دانورو پر سرو باندي ورغځله

باره توره یې وکښله د پایو پر لښکرو ور ګډ سو، آذر یې پر ور رهي کې وې وهله وې وهل، آدم خان بلو یار ولید چې په وینو سور و، آدم خان ناره پر وکړه:

آذر لښته لښته کېږي – د ګولیو او د توروڼه بېرېږي
ته راووزه بلو یاره – یو ګړی دمه کړه میرو ګډېږي

بلو یار د جنګ د مینځه راووت یوویشت نېزې وهل سوی و، په وینو کې لړزند و، بیا میرو په خوله برېتونه چخ کړه، یا علي مدت یې کړه، په لښکر ور ګډ سو، آدم خان ناره پر وکړه:

میرو یاره چابک دسته – درته وایم تر چتې وتلې مسته
بلو یار مې ځان تپی کی – دښمن وله ځان ساته د دوی له دسته

د میرو د توري خرپ و چې میرباش او ګلجان په ور ګډ سوله، آدم خان پر میرباش ناره وکړه:

میرباشه زویه ګله – په دا جنګ څنګه ګرځې بې تحمله
د ځوانانو پر څنګ ګرځه – که نه ستا و د جنګ څه و له ما دله

وروسته یې شمشال خان ولید چې داسي په خرپ توره وهي، چې توبه! آدم خان چې داسي وکتل پر ګلجان باندي ځو کسه راګرځېدلي وه ایسار کړی یې و، آدم خان پر شمشال خان ناره وکړه:

شمشال خان کوي جنګونه – چې له مخه یې نه پرېږي د هر پوځونه
دا د مخ ټولې له ورسه – دا ښکارېږي د ګلجان سپین مړوندونه

شمشال خان د جنګ په خولو کې ډوب و، نه یې واروېدله، بلو خان په دغه زخمي صورت ور وغورځېدی د پوځ په منځ کې ور ولوېدی غرغره یې

پر وکړه ټوله يې وار خطا کړه، ګلجان يې د سپرو له منځه راويوست، آدم خان ډېر آفرن ورکی، وروسته آدم خان وويل چې بلو ياره پر ځوانانو ږغ کوه وخت کوتا دئ، زما وار دئ، بلو خان ويل ته مه په ګډېږه، موږ که مړه سو باک مونسته، او ته خو مو سر يې سر چې پرې سي تن هيڅ نه سي کولای، آدم خان ونه منله پر مجلون سپور سو ناره يې وکړه :

اې زما آسه مجلونه – چې خورک دي شيدې وې بل شربتونه
د درخو پر اوربل جنګ دئ – د غليم پر تندي پاس ږده قدمونه

آدم خان په ورګډ سو، غليم يې داسي ورژول لکه ترخې مندکي، مجلون لغتي هم غورځولې خولې يې هم لګولې د پايو لښکر د مجلون آس څخه په عذاب سوله، ټولو مخ پر آدم خان او آس ور ورګرځاوه، د آدم خان آس په نېزو ووهل سو، لږ څه سست سو، آدم خان فکر وکی چې مازديګر او تاريکه سوله، بلو هم تېپې سو، آس مې هم د کاره ووت، دوی ډېر دي موږ لږ يو د جنګه راووت. د پايو د لښکر څخه په سوو مړه سوه، د آدم خان د خوا هم څلوېښت پنځوس کسه مټه خپل مړه سوله، جنګ يې بس کی چې سبا به ځان ورته هوسا کو بيا به يې ګورو، باره د پايو لښکر پر هغه خوا ولاړه، آدم خان دوی د کور پر خوا را رهي سوله کور ته راغله، د بلو پر پټو يې دوا ور کښېښوولې، ور وې ګنډله، ويل چې هر وخت ته جوړ سې نو به بيا د پايو پر کلا ورځو.

څه سر دي ګرځوم وروره ! څو ورځي باد بلوخان و آدم خان ته ووېل چې خانه جوړ يم، درځه چې پر ورسو، آدم خان ويل چې ته پر دغه آس سپور سه ويې ګرځوه، چې څنګه يې؟ بلوخان چې پر آس سپور سو چې دوه ګښته يې ورکړه پر دريم يې آه کړه ويل در کښته مي که آدم خان چې راکښته کی ټپونه يې تازه ګنډلي وه، ښه نه وه جوړ سوي، سره وشلېدله، يو ګړی پروت و باره يې نفس وخوت مړ سو.

بلو خان چې مړ سو آدم خان ته لا قهر ورغی، بله ورځ له خپلو زلميانو سره جنګ ته رهي سو، تر ماپښينه وجنګېدی، په پای کي يې ډېر زلميان مړه سوه، آدم خان هم ډېر ټپونه واخيستل، د کاره ولوېدی، او په خورا تکليف يې ځان تر خپل ځايه راورساوه، او مازديګر مړ سو.

میرو بغاري کړې ناره يې وکړه :

د زړه وينې مي بهېږي – د بنو سر له چې راسي اوبه کېږي
نندارو لره يې راسئ – آدم خان د لحد خاوري سو رژېږي

لنډه دا چې يارانو او خپلوانو يې چې هر څونه پر ژړلي وي پر ژړلي به يې وي، آدم خان ته يې غسل و کفن ورکی پر دښت يې د سيند پر غاړه ښخ کی، دا خبر پايو لره ورغی ډېر خوشحاله سو، اوس يې نو زړه بېغمه سو.

څه سر دي ګرځوم په دې مابين کي يوه مينځه وه ولاړه د درخانۍ کره، درخانۍ او نرمۍ په باغ کي ګرځېدې ډول ډول ګلان يې پرېکوله، ګېډۍ يې د آدم خان له پاره جوړوله، مينځه باغ له ورغله نابېره يې د غم ناره پر درخو وکړه:

نن توتيان ټول په مانه دي – درته وايم له يوه سرايه و بل ته په واته دي
و قيامت لره يې بولي – آدم خان غوندي زلمي روان په تله دي

درخانۍ آه کړه ! نرمۍ ته يې وويل چې دا څه ناره مي تر غوږ سوله؟ نرمۍ ويل هغي مينځي وکړه، درخانۍ پر مينځي ناره وکړه :

زه نه اروم کنه سوم – درته وايم په تور لېمه رنده سوم
نژدې راسه راته وايه – په کوګل کي دي زه وويشتم زده سوم

مينځه نژدې راغله ناره يې پر وکړه :

درخانۍ خواره به څه کي – چې ګلونه پرې کوي تو کي په تو کي
آدم خان تر دنيا تېر سو – درخانۍ ګوره ګلونه د خيال څه کي

دا ناره چې درخانۍ واروېدله بغاري يې کړې، په لاس کي يې ګلان مړاوي سوله، په ژړا کي يې ناره وکړه :

زما د صبر برخه لويه – جدا کېږم د پردي موري له زويه
که مو مينه په رشتيا وه – ياره زه درپسي درغلم په پويه

پس له هغه دستي دا او نرمۍ د باغه څخه راووتلې راغلې کور ته، درخانۍ پر پايو خان ناره وکړه :

که پاکه پايو پاکه – ما نن ور وله د شېر آدم تر خاکه
له دې پاله دي خوريم – د هغې پاله دي نجل يم په زړه پاکه

پايو فکر وکی چې آدم خان خو مړ سو، که يې ور نه ولم عمري به مي

اوقات ورسره تریخ وي او که يې ور ولم څه د زړه تسلی به يې وسي، صبر به يې سي، باره دستي يې اوښ را تېر کی، درخانی او نرمی يې دواړې پر سپرې کړې، برابر يې د آدم خان قبر لره راوستلې چې کښته يې کړلې، درخو ورغله د آدم خان قبر يې په غېږ کي ونيو، دعا يې و خدای ته وکړه چې زه نور ژوند نه غواړم، دعا يې خدای قبول کړه پر هغه قبر يې نفس وخوت، مړه سوله، نرمی چې درخانی ولیده چې مړه سوله دا ناره يې وکړه :

زه و بي بي له يوه اصله - لويه ربه دا اصيله زه کم اصله

که مو مينه په رشتيا وه - ربه ما هم په دغه دم کړې ور وصله

د نرمی خواست هم خدای قبول کړی، پايو چې راغی که يې کتل چې درخانی د قبر يوه څنګ ته او نرمی يې بل څنګ ته مړې پرتې دي، نو دا اخيره ناره پايو وکړه:

د درخو مي هسي غاړه - لويه خدايه لکه بله نجل ولاړه

د دوی مينه په رشتيا وه - د آدم پر قبر وغځېده ولاړه

درخانی يې د آدم خان سره په يوه قبر کي ښخه کړه، يو ميرو پاته سو، هغه خو هم د درخانی وصيت نه کی پر ځای چې ورته ويلي يې وه چې زه و آدم خان چې مړه سو ته هندوستان ته ولاړ سه، که نه وي ړوند به سې، نو په دغه سبب يې هاغه بله ستر که هم ړنده سوله، يو لنګري نومېده مزدور يې و، هغه به تر لکړه نيولی و ګرځاوه به يې، نو ده او لنګري به وهر چا ته د آدم خان او درخانی نکل کاوه، څو په آخر دوی هم خدای وژلي وه مړه سوه.

قلندر جان او میرا جان

ته وا ښه !

چې و، یو غټ خان او یا سوداګر و، څوک وایي باچا و، ځلور یې زامن وه، درې زامن یې د یوې مایني څخه وه، یو زوی یې د بلي ګراني مایني څخه و، د دې ګراني مایني د زوی نوم "قلندر جان" و، دا قلندر جان تر ټولو کشر دئ، پر باچا خورا ګران دئ. خورا یې نازوي، خورا هوښیار هلک دئ، کارونه د خدای وه پلار یې مړ سو، دی او مور پاته سوه، د ورونو یې د پلار په ژوند لا زړه ورته ډک و، چې پلار یې مړ سو، باره یې بد ورسره کوله، تراټه یې، کارونه به یې لکه مزدور په کوله، د مور سره یې هم خورا بد کول، قلندر جان په څو ورځو کې تارونار سو، رنګ یې تک ژړ سو، د پلار نازولی زوی و، کله یې دا خواري ګلولای سوای، د قلندر جان مور فکر وکی چې زما سره هم بد کوي، د زوی سره مي هم بد کوي، وچکلک سو، سبا به یې مړ کي دغه یو زوی مي دئ، زه به یوازي پاته سم، دونه څوک به نه لرم چې ستر ګي مي په رونې وي، نو یې قلندر جان ته وویل چې خدای ساتندویه دئ، راځه که دي خوښه ده د دې کور او وطنه څخه به ولاړ سو، نه چې ورونه دي دښمنان دي سبا به دي مړ کي، یا به بل چم در وکي، اوس مي لا په تا ستر ګي رونې دي، نو دا کور به ورپرېږدو بل ولات ته به ولاړ سو.

قلندر جان ویل ښه دئ ادې جاني ! چې ستا خوښه ده زما خوښه ده، درځه توکل پر پاک خدای دئ. چې مابښام سو، خورجین یې د بتکیو ډک کی خپل آس یې ځین کی، دی او مور پر آس سپاره سوله، په نیمه شپه د کوره پټ راووتله، را رهي سوله. هله هله دغه شپه دابله ورځ یې مزل وکی دا دي یو بل ولات ته راشوه سوله، په یوه کلي کي یې په یوه سرای کي واړول، قلندر جان خو د ښکار شوقي و، په هیڅ کي یې چرت نه واهه، ښکار

ته يې لاس ورته کې، ښکار کوي.

يوه ورځ يې غشی او لښده راواخيستله د کوره راووت، يو مسجد ځ په مسجد کې يوه درخته ده، په درخته کې يوه کوتره ناسته ده، پر دې کوتره يې واری وکې، وې ويشتله، غشی او کوتره دواړه په مسجد کې ولوېدله، قلندر جان مسجد ته پسې ور واووښت چې غشی او کوتره واخلي، که يې کتل چې په مسجد کې يو زلمی ناست دئ، ځکه چې دا سړی هم د ښه خوی او ښو اخلاقو خاوند و، نو د ده آشنای او ملګری سو، د دې ځلمي نوم "ميراجان" دئ، د يوه غټ خان زوی دئ، چې قلندر جان يې هم ملګری سو. وروسته يې د زړه حال سره ووايه، د وروری لاس يې سره ورکې، آبس قلندر جان دستي راغی مور ته يې وويل چې زه هم په مسجد کې پر ملا صاحب سبق شروع کوم. مور يې هم ويل چې ښه دئ، تر دې لا بل ښه ساعت چيري دئ چې ته سبق وايې، تر ايله او بيکاره ګرځېدو خو سبق ښه دئ، دستي يې يوه سپېاره رانيوله، ورغی ملا ته چې زه سبق شروع کوم، سبق وايم ما ته سبق راشروع که. ملا هم ويل ښه دئ، دلته قلندر او ميرا ډېر سره خواږه وه، لکه دوه ورونه او يا سره ګران ملګري په سبق ويلو بوخت وه، او دا دوه اشنايان به کورټ نه سره جلا کېده.

دوی به يو ځای په باغو او دښتو کې سره ګرزېده، مېلې به يې کولې، دواړه سره خواخوږي ملګري وه. مګر زمانه هر کله پر يوه ډول نه وي، کله کله خواږه آشنايان هم سره بېلوي، او دوی سره خپه کوي، يوه ورځ دواړه ملګري په يوه باغ کې د پلک تر درختي لاندې ناست وه، او داسې يوه خبره له قلندر څخه وسوه، چې د ميرا خوا په بده سوه، او دا يې په زړه کې ټينګه کړه، چې له ده څخه بېل سي، نو ميرا په دغه نيت رهي سو، او د بېلتانه پر خوا يې مخ ونيو. قلندر چې هر څه عذر وکی خو ميرا غوږ نه پر ونيو ځني ولاړ، قلندر جان د زړه د تاوه پر درختي ناره وکړه :

که درختي درختي د پلک درختي
آشنا مي ولاړی سو مه بدبختي
که مي دوستان دي که دښمنان دي
د دوی به راسي مالره سختي

چې يعني د دوستانو او دښمنانو له خوا به سختي خبرې او پېغورونه داسې به وايي چې ميراجان څنګه ولاړ؟ نو اې درختي دا خو ګرده ستا بدبختي وه.

څه سر د ګرځوم ميراجان د ستر ګو نه دئ نيهام سوی قلندر جان په پسې دئ بيا يې ناره پر وکړه :

که راسه راسه دلـــبره راسه
زه دي غـــلام يم ته مي آغـــا سه
يار دي پر شو خو ستر ګو مين کړم
بيا راته وايې له مـــا جـــلا سه

ميراجان هيڅ چرت نه پکښې وواهه، لا ځني چابک سو، د قلندر جان زړه ته ولوېده چې اوس نو ولاړ، جدايي او بېلتون دئ، خورا زور يې ورکی ناره يې وکړه:

پاس پر تندي مي آســـمان نړېږي
له تاوه جـــوشه ماغزه مي لـــوېږي
قيامت خو اوس دئ په دا زمان کي
له قلـــندره مـــيرا بېلـــېږي

قلندر جان فکر وکی، چې ولاړ درځخه، باره ويل يې زما دي نو هم ژوند دلته خاوري سي، پايڅې يې پسې راپورته کړې پسې ږغ يې کړه چې تر مرګه دي ولاکه پسې پرېږدم چې هر ځای ځې زه درپسې يم، پسې را الا يې کړه، ميراجان دمخه دئ، قلندر جان په پسې دئ، چې تر کلي راووتله قلندر جان مخ د کلي و خوا ته راوګرځاوه ناره يې وکړه :

که ولاړو ولاړو له کندو کښې
زما يارانو زما دوســـتانو
دعا د خـــير راپسې کاندئ
خدای خبر دئ چې بيا به راسو

بيرته يې مخ د ميراجان پر خوا راوګرځاوه، پسې را الا يې کړه، هله هله څو لمر ولوېدی، تر ستر ګو لا نه دئ ځني نيهام سوی، هر څه نارې چې پسې کوي هغه نه ږغ کوي نه مخ ورته راګرځوي، ځان يې کوڼ اچولی دئ

ځي، قلندر جان بيا د زړه د تاوه ناره وکړه :

که دوري دوري د فلک دوري
زړه مي چوي دا ستا بې غوري
يار مي جلا سو نه راستنېږي
زما دا سوي ناړې نه اوري

څه سر دي ګرځوم ماښام سو تياره سوه، ميراجان د سترګو ځني نيهام سو، ورک سو. په دغه تور ماښام په لڅي پښې پر هغه رَوده چي ميراجان ځني ولاړ ورک سو ځي، دا ګرده شپه يې پر دغه بټي بېبان مزل وکی وکی، هله هله وږی تږی څو سهار سو، لمر راوخوت، وږی دئ، تږی دئ، ټوکر ټوکر دئ، ميراجان ورک سو، دغه ورځ يې پسي راواخيستله، پر لاري دغه د لارويانو و پلو ته ګوري، چي دا پل به د ميراجان وي، دا پل به د ميراجان وي، خاوري يې اخلي په سترګو پوري يې مړي، د دغه هر پل خاوري اخلي مچوي يې په سترګو پوري يې مړي[1]، چي څوک پر لاري په مخه ورځي، دی ورته وايي چي ميراجان دي نه دئ ليدلی؟ ميراجان دي نه دئ ليدلی؟ ميراجان څه سو، بېخي لکه لېونی داسي سو، سترګي يې د ژړا د لاسه تکي سرې سولې، بيا پر ماښام سو، د ماښام د آذانو وخت دئ، شپانه مېږي او رمه رهي کړې ده، کور ته يې بيايي، قلندر جان پر دغو مېږو ناره وکړه :

مېږي لا ښې دي چي مخ پر کور ځي
بد قلندر دئ چي مخ پر چول ځي
چول مي پر غبرګو سترګو قبول دئ
تر چول بدتر وای د يار بېلتون دئ

خو څه سر دي ګرځوم څو شوارووزه يې د شپې او د ورځي مزل وکی پسې، هله هله څو يوه ورځ يو لاروی په مخه ورغی ده ورته ويل چي ميراجان

---

[1] په دې وان کي هم و دې حالت ته اشاره کوي، وايي :

هغه خاوري به رانجه کړم زه د سترګو
چي اشنای ورباندي ايښی خپل قدم دئ

دي نه دئ ليدلی، لاروي ورته وويل چي ميراجان په سوات کي و، مګر هلته يې ويل چي داسي قلندر جان نومېږي، داسي رنګ يې دئ، داسي دئ، که چيري دې کلي ته راغی نو ما مه ور ښياست، ورته وواياست چي په دې کلي کي نسته او نه يې مور پېژنو، زه د ده څخه پټ راتښتېدلی يم، دا چي قلندر جان واروېدله، دغسي يې دوې پښې داغه کړې دوې يې نوري کړې مخ د سوات پر خوا را رهي سو[۲]، هله هله مزل پر مزل د نکل کار دئ معطلي نسته، دا دئ سوات ته راورسېدی، د ميراجان څرک يې پټ ويوست، چا ورته وويل چي په پلاني مسجد کي يو ماخستن بل ماخستن وي، لمانځه ته راځي، د ورځي پټ وي نه يې سې پيدا کولای، قلندر جان مانبام راغی په دغه مسجد کي منتظر سو پټ سو و زړه ته وايي چي ماخستن ميراجان راغی زه به يې تر لاس ونيسم.

خو هر څوني چي يې ورته وکتل، ميراجان رانه غی، او هلته خلکو اور بل کړی و، قلندر چي هغه اور وليدی، د خپل زړه اور يې هم تند سو، ناره يې وکړه:

که اور دئ اور دئ هجرانه اور دئ
زه قلندر يم پکښې مي کور دئ
د اور په سونګ وی د چا رضا ده
رضا مي نه ده راباندي زور دئ

وروسته قلندر راغی او د سوات پر غونډۍ يې يو پل ومونډ، او هوري ورته کښېنوست، ملګری خو يې ورک سو، نو يې پر دغه پله هم سکته

---

[۲] په دېوان کي هم وايي

چي ميرا درسره نه وي قلندره
ته چي سوات لره ورځې عذر دي کم
قلندر په کمه پزه ولاړ سي سوات له
چي ميرا يې همرا نه وي عذر کم
ميرا صاحبه خبر يې واخله
قلندر درومي نيت يې د سوات سي

وکړله او د ده پر پله يې شاوخوا ګلان وکرل، نهالونه يې شنه کړه، دلته يې يوه کوچنۍ کوډله جوړه کړه پکښې اوسېدی، د بېلتانه غمونه يې ګالل. ميراجان ولاړ هندوستان ته هلته يې د بېلتون غمونه تېرولە.

لنډه دا چې څو عمر باد قلندر جان ناجوړه سو، د ميراجان بېلتون او غم غلبه پر وکړه، د ميراجان د غمه نه څه خوري نه څه چښي، فقط د ده د پله ديدن يې قوت و، داسي سولکه نل، يوه شپه يې تر سهاره د ميراجان د بېلتانه د غمه څخه وژړل، وژړل خوب نه ورتی، چې سهار صبح صادق سو د سهار نری شمال راوالوت، قلندر جان د کوډلي څخه راووت بل قاصد نه و، چې ورلېږلی يې وای، پر باد يې ناره وکړه:

که باده باده د سهار باده
بې پروا ذرومې له ما نابناده
مدار دي نسته چې ودرېږې
پر ميرا جان مې ډېر سلام وايه

چا چې جامونه د مينې چنبلي دي
ننګ و ناموس يې دواړه پرې اينبي دي
که هند له تللی ميراجان راسي
څو صدقې مي ورباندې اينبي دي[۳]

څه سر دي ګرځوم، خو بيرته راغی په کوډل ننوت، اوس نو بېخي ضعيفه سوی غوښتکي وهي، دغه ورځ هم تېره سوه مابنام د غم په کوډل کي يوازي پروت دئ، يوازي د ميراجان ياد ورسره سته،

---

[۳] په دېوان کي وايي:

نصيب راوکړې چاري ناپسندي
د سند پر غاړه مې رسوم د تندي
ميرا که راسي د هند له لوري
هلته به وايم نصيبه رندي

ناجوړي او ضعف او بېلتون يې سخت سو، د ډېره عذابه او خواري څخه يې ناره وکړه :

پاس پر تندي مي آســـمان نړېږي
لـه تاوه جوشــه ماغزه مي لـوړي
کــه ته رادرومې تلوار پر وکـــه
په تش کاته دي رنځور نبه کېږي[۴]

چې نيمه شپه سوه سپوږمۍ راپورته سوله، د کوډلي تر سوريو يې وړانګي ور ولوېدې، ستوني ستخ پروت دئ، پر ستر ګو يې د سپوږمۍ رڼا برابره سوله، بل قاصد بيا نه و، چې ميراجان ته يې حال ور استولی واى، نو يې پر سپوږمۍ ناره وکړه:

که سپيني سپيني سپوږمیه سپيني
احــوال مي يوسه د يار تر ســيمي
پر مــــيراجان مي ســـلام ووايه
قلـندر خـوړي واى د زړګي وينې

دا ناره يې وکړه بيرته ډوب ولاړ، هله هله څو د سهار ګاه خوا سوله د ځکندن سوګلی ورته ودرېدلې، د پښو د خوا يې سا راټوله سوې ده، ستر ګو يې شنه پېروي نيولي دي، اوس نو څه نه وينې آخره يې ده، مګر بيا هم د ځکندن بيداري ده د مخه څخه يې د سهار شمال وموښت، نو يې پر باد ناره وکړه :

د ســـــهار باده خـــوشبو نسيمه
احـــــوال مي يوسه د يار تر سيمه

---

[۴] په دېوان کي وايي :

د رب دپاره کاغـــــذه ورســـه
هغه اشـــنای ته په نارو سر سه
چې تا ويشتلی قلندر پروت دئ
پر زکـــندن يې تلقين له ورسه

پر یار مي عرض کړه د خدای دپاره
د یار دي شنه سوه د سترګو سپینه[5]

د سهار باده خوشبو نسیمه
احوال مي یوسه د یار تر سیمه
ورته مي عرض کړه د رب دپاره
هجران خسته کړه په زړه دوه نیمه

میراجان چیري دئ؟ د یوې خوا د بېلتانه غم دئ، د بلي خوا د ځکندن خواري او غم دئ، ډېره پر سخته ده، باره دا آخري ناره یې وکړه :

زه دي په اور کي د هجران وسوم
که مي ته خلاص کې له دې جحیمه
یا قلندر کړې له میرا وصل
یا یې په ګور کړې رب الرحیمه

دا اوستری ناره یې وکړه، د میراجان د وصل خواست یې نه سو قبول، د ګور خواست یې قبول سو، اوه یې کړه نفس یې والوت، مړ سو. خدای دې وبخښي، دلته نو لمر راوخوت خلک په خبر سوه، راغله چې قلندر جان مړ دئ، غسل مسل یې ورکی ښخ یې کی.

هلته باد و میراجان ته د قلندر جان د مرګ حال ور وړی، یا یې د مرګ

---

[5] په دېوان کي وایي :

سهار سبا سو پتېږي ستوري
خبر رانه غی د یار د لوري
قاصده ورسه خبر یې راوړه
پسې مي سپین سوه د سترګو توري

د سهار باده خوشبو نسیمه
که چیري ولاړ سې د یار تر سیمه
ورته مي عرض کړه د رب دپاره
هزار سلام او هزار تعظیمه

افسون پر ولوېدی، یا یې د یار د مرګ حال په زړه کې ور وګرځېدی، په هر صورت خبر سو، چې قلندر جان مړ ډئ یا مري (وایي چې دی په لاهور[٦] کې و)، نو را رهي سو، هله هله هله څو سوات ته راورسېدی.

مخ د غونډۍ پر خوا را رهي سو چې راغی یو بزګر ډئ دویمه غنم کري، د دې بزګر څخه یې پوښتنه وکړه چې قلندر جان څنګه ډئ؟ بزګر ورته وویل چې په ژوند دي پوښتنه نه پر کول، نه ورته راتلې، اوس نو هغه یې د وخته لا نښ کی، میراجان پر بزګر ناره وکړه :

کښت دي شین کړه بیا ربیل کړه
غـــنم دي من و خـروار کـړه
زما لـه یاره احـــوال دي راکی
بل پر ایمان دي ډېر فـضل کړه

خو پسې راوخوت غونډۍ ته، په دې غونډۍ کې یوه هوسۍ ګرځي، پر لوړه ولاړه ده، پر دې هوسۍ یې ناره وکړه :

هوســیه وخورې د ســترګو توري
پر لوړ ولاړه ښکاریان په ګـــوري
ښکاریان لا کله د ګور بندیان سوه
خـــزې ولاړې دي تـشي توري

میراجان د غونډۍ سر ته راوخوت د قلندر کوډلـه یې ولیدله، تشه توره ولاړه ده، بغاري یې کړې، ناره یې وکړه :

که خاصه خـاصه دلبره خاصه
خېمه دي نجـتي د لوړ د پاسه
ستا د اجل سپاهیان چې راغـله
ځیرک یې وخوت خېمه پرېباسه

---

[٦] په دېوان کې وایي :

قلندر چې بې وفا نه ډئ نو څه ډئ
چې میرا ورځخه ولاړ مخ پر لاهور

د درده يې کوډل ونړوله، پر مځکه پرله ځرخي کورنځي وهي، وروسته خلکو ورته وويل چې اوس نو څله پسې ژاړې، اول ځني ولاړې اشنايي دي نه ورسره کوله، اوس نو پسې ژاړې ناړې وهې، د قلندر جان ستا په بېلتون کې زهره وچاوده مړ سو، د ميراجان خو دمخه زړه زخمي و، د دې خلکو پېغورو ښه پسې زخمي کې، پر زړه يې مالګي دوړېدلې، نو يې د زړه د جوشه پر مځکه ناره وکړه :

خدايه دا مځـــکه پاره پاره کې
پردېس لالی زما راته ښکاره کې
په بېلتانه کې الوی مکوټ سوم
يو واريې ديد بيا راســره وکې

د رښتيني او صادق مين خواست و، خدای قبول کې، وايي چې قبر وچاود قلندر جان د ميرا سره غاړه په غاړه سو او ميراجان هم خدای ته خواست وکې، چې خدايه زه هم زيات يوه دقيقه ژوند نه غواړم، وايي چې خدای يې خواست قبول کې، آه يې کړه خوله يې وازه کړه، مړ سو خدای دې وبخښي.

وروسته خلکو دواړه د قلندر جان په قبر کې ښخ کړه، قبر يې پر جوړ کې ځني ولاړه، ګوره چې رشتيا دي که درواغ.

کيسی په کولک ننوته - زه نو په تلتک ننوتم

ملي هينداره

دريم توک

اهداء

خـــپل دا اثر په ډېرو درناویـو د هـــیواد د
جمهوریت مؤسس او وطن پرستو جمهوریت
غـــوښـــتونکو قـــهرمانانو ته اهـــداء کوم!

محمدګل نوري

مقدمه

د احمدشاه بابا کتاب چاپولو مؤسسه سرلوړې ده، چې د "ملي هينداري" دريم ټوک په داسي مهال کي افغاني ټولني ته وړاندي کوي، چې په افغاني ټولنه کي د جمهوريت نهضت خپور سوی دی، او د دغه تحول سره د نورو اجتماعي مؤسساتو په اړخ کي د افغاني فرهنګ مؤسسه هم درانه وظايف پر غاړه اخلي او سترو علمي خدمتونو ته تيارې نيسي.

دا اثر د هيواد د معروف فلکلوريست ښاغلي محمد ګل "نوري" د ټولوني او زحمت نتيجه ده، دغه ښاغلی د نيمي پيړۍ را په دې خوا د افغاني فولکلور په ټولونه کي کار کوي او د دغي حاضري سلسلې دوه ټوکه يې تقريباً دېرش کاله پخوا نشر کړي وه، چې په مکرر ډول يې په داخل او خارج کي يې چاپ تجويد سوی دئ او ترنن پوري په داخل کي د ولسي مجلسونو سات په تېر دئ او په خارج کي د افغاني فولکلور څېړونکي اکاډمي تحقيق پر کوي.

د ده د اثارو په جمله کي "ملي هينداره" خورا ډېر شهرت لري او د شوروي جماهيرو د اتحاد معروف محقق " م. ګ اسلانوف" دغه اثر د افغاني فولکلور د اصيلتوب يو سند او وثيقه بولي.

کله چې دغه غنيمت اثر وروستۍ پاڼې له چاپه راوتلې نو محترم مؤلف يې زما څخه غوښتنه وکړه، چې پر دغه اثر يوه مقدمه وليکم. زه د ده دعوت ته هر کلی وايم او د نورو ذهني او عملي مصروفيتونو په اړخ کي دغه ليکنه کوم.

د پښتو شفاهي افسانې :

يو ولس چې څونه په مادي لحاظ د پټو خزانو څخه غني وي، کانونه

ولري، ابادي مځکي ولري، بر کتناکه سيندونه او ځنګلونه ولري نو په معنوي لحاظ هم فرهنګي غنا ته احتياج لري او د فرهنګ سره چې يې اشنايي هر ځومره قديمه وي نو د تهذيب سابقه يې په روزنه کي اغېزه کوي. په ولسي فرهنګ کي فولکلور د هغو غني کانونو په شان دئ، چې نسونه يې د جواهراتو څخه ډک وي، دغه جواهرات چې هر ځومره د کان له تيرو او ډبرو څخه رابېل سي هغونه د ټولني اقتصادي ژوند تقويه کوي، په همدغه ډول د يو ولس په کلتور کي چې هر ځومره د ولس په فولکلور کي عملي څېړنه وسي په هغه اندازه د ټولني فرهنګ تقويه کېږي، او د معنوي غنا ذخيره يې زياتيږي.

مور فولکلور ته څه احتياج لرو؟

فولکلور پېژندنه يعني په فولکلور کي تحقيق يوه نوې پوهنه ده. د دغي پوهني په برکت د بشري کلتور پر ډيرو تيارو رڼا لوېدلې ده.

په فولکلور پېژندنه کي د افسانې پېژندني (ميتولوژۍ) محققينو په دغه وسيله د بشري کلتور هغه مرحلې کشف کړي دي، چې پر هغه د لرغون پېژندني (اراکيالوژۍ) پوهنه په بې وسي پټه خوله ده.

د يوې ټولني د اجتماعي تاريخ د ښلو ښلو مرحلو حال تر هر څه وړاندي په ميتولوژي کي څرګندېداى سي.

يونان چې د بشري فرهنګ قديم تاريخ لري نو علت يې دا دئ چې د فولکلور غني خزانه لري او نن د قديم (هومير)[1] (ايليان)[2] او (اوډيسه)[3] د يو ګويا تاريخ په شان د هغې زمانې حالات په افسانه کي بيانوي، چې هلته اجتماعي مناسبات لا د طفوليت په حال کي وه. پر همدغه ځاى و، چې فرانسوي مشهور رومان ليکونکي (ويکتور هوګو)[4] وويل : "افسانه په تاريخ کي او تاريخ په افسانه کي دئ".

نن د نړۍ لويې علمي مؤسسې او فرهنګي اکاډمۍ د فولکلور څېړنې په برخه کي کار کوي او داسي لوى محققين سته، چې د خپل تحقيق فيلډ يې يوازې افسانه او حتى يوه افسانه تاکلې وي.

په بشري ټولنو کي عرف او عادات ټبل ټبل رنګونه لري او دا هر عرف په خپله سلسله کي د اجتماعي مناسباتو و ډيرو قديمو مرحلو ته رسېږي، او په دې برخه کي تحقيق نو د يو څېړونکي په لاس داسي کيلي ورکوي، چې په هغو د اجتماعي تحقيق د هر رمز قلف خلاصېږي. دغه لوی کار د افسانې پېژندنې په ساحه کي ډېر بريالی انجامېدای سي او همدا علت دئ، چې د دغه تحقيق له پاره د ولسونو په افسانو کي تحقيق کېږي.

د مثال په ډول په بشري کلتور کي د فاميلي تکامل يوه ډېره مهمه مسئله ده، چې په مترقي شېوه مطالعه او تحقيق پر کېږي. د فاميلي په تطور او تکامل کي (د ويني اشتراک) مسئله د څرګندو مثالونو سره د ولسونو په افسانو کي پيدا کېږي. د "هومير" "ايلياډ" د دغسي ارزښتونو څخه مالا مال دئ او د مارکس په نظر د يونان اساطيري افسانې ټوله هغه قديمه زمانه معرفي کوي چې هلته لا ښځه په فاميلي مناسباتو کي د (مورني حق) څخه (پلرني حق) ته پوره تسليم سوې نه ده.

دغه لوی تاريخي انتقال چې د بشر په کلتور کي په عمل راغی يعنی د "مورني حق" ځای "پلرني حق" ونيوی، نو د "مورني حق" وروستی بقايا (د ويني اشتراک) پر لار په افسانو کي ښه ترا پېژندل کېدای سي او ميتولوژي د هغه حدود مور ته رابنوولای سي.

انګليسي معاصر محقق (ارنولد تاينبی)[۵] د بشري تمدن د ظهور په باب د افسانې ارزښت داسي بيانوي :

"هغه کسان چې د انسان تاريخ د ژوند پېژندنې (بيولوژي) يا مځکه پېژندنې (جيولوژي) يا حيوان پېژندنې (زولوژي) پر لار پلټي پوره مؤفق نه دی، ځکه په بشري کلتور کي د تغيراتو او تبديلاتو سير تر هر څه په افسانه کي ښه معلومېدای سي او افسانه پېژندنه (ميتولوژي) چې د دغه لوی مقصد له پاره استخدام سي نو په علمي ډول د بشر په نفسياتي برخه کي د تحولاتو علتونه پيدا کېدای سي.

په افسانه کي د انساني ذهن د تکامل مراتب ډېر ښه معلومېدای سي. د ولسونو شفاهي افسانې د دوی د ابتدايي مراحلو ډېر ژوندي مثالونه بيانوي. د انساني ارزولومرنۍ جرګې په افسانو کي ډيري ښې معلومېدای سي.

د شوروي اتحاد مشهور ليکوال (ماکسيم ګورکي)[٦] په دې باب وايي : "حيوان تر انسان قوی دئ، ځوانان بايد تر حيوان قوي سي لوی حيوانات نه سي کولای چي الوتونکی په هوا کي ونيسي له دغه ځايه د مځکي پر مخ د چتکوالي او الوتلو ارزو په انسان کي پيدا سوه". چابکي تلونکي موزې"، "الوتونکي غاليچې" او داسي نوري کيسې او افسانې د اولني انسان ارزو او تصوراتو بښکارندوی دي[٧]".

ګورکي په يوه ډېره درنه تحقيقي مقاله کي دا موضوع په خپل ټول علمي او ادبي صلاحيت څېړلې ده او په دې پوره قانع دئ چي د ولسونو شفاهي کيسې او افسانې د دوی د ذهني تکامل د مختلفو مراحلو څرګندوی دي.

هغه انسان ماغزه يو خلاقه هستي بولي او دا خلاقيت يې تر هر څه وړاندي په شفاهي افسانو کي پلټي. هغه وايي : "هغه مهال چي لا انسان د فردي اصالت (انډيوايډياليسم) تر سيطرې لاندي نه و راغلی نو د اجتماعي اصالت (کولکټويسم) په روحيه يې مناسبات پالل او کله چي دغه اصل له زوال سره مخامخ سو نو مورږ وينو، چي په افسانه کي يو خواشيني ارمان ځای نيسي".

د ولسونو د شفاهي افسانو څېړونکي پوهان وايي چي د ولسونو په اساطيرو کي چي مورږ کوم قهرمانان پېژنو او نامعلومه افسانه نګارانو هغو ته د خدايانو منزلت ور کړی دئ هغه په حقيقت کي د دوی د ټولني ماهران وه او دا د انساني ماغزو ارمان و، چي انسان ته د طبيعت پر ټولو قوتونو برې په نصيب کړي نو دا و، چي د ماکسيم ګورکي په اصطلاح افسانه د حماسې په غېږ ورغله او قهرمانان د خدايانو پر تخت کښېنول سول.

"د ولسونو دهري زړې افسانې انګېزه د کار په اساني کي د انساني تلاښ څخه سرچينه اخلي او نو ځکه ويل کېدای سي چي (هر کول)[٨] به په هغه وخت کي "د کار قهرمان" او " د ټولو فنونو استاد" و، چي د لمانځني په زياتوب کي و (المپ)[٩] ته بېول سوی او هلته د ارباب الانواعو په اړخ کي ځای ورکول سوی و[١٠]".

نن په نړۍ کې د ولسونو دغسې افسانې راټولېږي او تحقیق پر روان دئ. په جرمني کې د دغه ډول افسانو یوه مجموعه د "کریم" په نامه په نوښمه پېړۍ کې خپره سوه او له دې سره سم د "زرین وښتان" په نامه او په هغه پسې په ټوله اروپا کې دغه ډول افسانې راټولې سوې او په ختیځ کې دغه کار په ډېره علاقمندي نن جاري دئ.

د افغاني فولکلور ارزښت :

په افغاني فولکلور کې پښتو افسانې د علمي تحقیق له پاره غني ذخیره دي. تر اوسه چې په دې برخه کې کوم کار سوی دئ او کومې افسانې راټولې سوي دي، نو هغه د نړۍ د علمي مؤسسو له خوا په ارزښت سره منل سوي دي.

استاد اسلانوف د پښتو افسانې د علمي تحقیق له پاره په زړه پوره ذخیره بولي او وایي : "د دغو افسانو په منځ کې د (فتح خان بړېځ)[11] او (موسی جان او ولیجان)[12] حماسې د ډېرې توجه وړ دي مخصوصاً د موسی جان او ولیجان په کیسه کې د افغانانو د عاداتو او رسوماتو دونه توصیف پروت دئ، چې د یو اتنوګرافي موزیم رنګ لري[13]".

دغه دوې شفاهي کیسې او نوري افسانې چې د (ملي هینداري) په ترمخنیو دوو ټوکو کې ټولې سوي دي اکثره یې په روسي او ځینو نورو ژبو ترجمه سوي دي.

دا شفاهي کیسې او افسانې چې نن په ټوله ولس کې ویل کېږي دوه ډوله دي چې یو یې د کوچنیانو له پاره دي او د (خزدکي انانکل)[14] یې یوه ټیپیک نمونه ده، بل ډول یې د لویانو نکلونه دي، چې هغه هم پر دوو برخو وېشل کېږي یو ډول یې د پېریانانو نکلونه دي، چې معروف یې د (سیف الملوک او بدرۍ جمالي)[15] او (زبزباني شاپېرۍ)[16] نکلونه دي او بل ډول یې هغه کیسې دي، چې په انساني کرکټر کې د ماجراوو سرګذشتونه بیانېږي. په دغو شفاهي کیسو کې د "فتح خان بړېځ" او "ولیجان" او "ادم خان او درخانۍ)[17] کیسې ډېر شهرت لري. په عمومي ډول که د کوچنیانو

نکلونه او د شاپیریانو افسانې یوې خوا ته کړو نو په نورو شفاهي داستانونو کې زموږ د ټولنې پرونۍ څېره د خپلو ټولو اجتماعي مناسباتو سره په کامله روښنایي لیدای سو. دا د پښتو د شفاهي کیسې امتیاز دئ او خصوصیت دئ، چې د یوې هیندارې په ډول د ټولنې د پرونیو مناسباتو ښه او بد په کامله صفایي منعکسوي. زموږ د کوچنیانو نکلونه او د شاپیریانو افسانې لکه د نورو ولسونو فولکلوري افسانې په رمز او سمبولیک ډول د کار او فعالیت قهرماني توصیفوي، خو د لویانو نوري شفاهي کیسې مو عیناً لکه یو ناول د ټولنې حال تصویروي.

د مثال په ډول د (موسی جان او ولیجان) په شفاهي داستان کې ټوله د داستان عناصر په طبیعي ماحول کې حرکت لري.

په دې کیسه کې زموږ د اجتماعي تاریخ فیوډالي خصوصیات په کامله پاملرنه تصنیف سوي دي. د مثال په ډول په یوه ابتدایي ټولنه کې چې هلته ملوک الطوایفي مناسبات حاکمیت لري د دوی په اقتصادي مناسباتو کې د تاجر رول هلته د یو قاطع تحول پیلامه ګرزي. په دغه داستان کې لوی خان (سهیلی)[18] موږ وینو، چې د دوو صحرایي تاجرانو (فیروز او نوروز) پیسو ته احتیاج پیدا کوي او کله چې د ده لور (بي بي) ته مرکه کوي نو یو هدف یې دا دئ، چې د هغه څخه به پیسې اخلي او دا دوستي د هغو د پیسو په منظور عملي کېږي.

دا نو هغه مهال دئ چې د (فردریک اینګلس) په قول تجارت په قاطع ډول په دغو مناسباتو کې خپله اغیزه پرېباسي. پیسه په تازه قدمونو د سهیلي خان ټولنې ته ورننوزي او هغه خان چې تر دغه وخته یې هیڅ احتیاج محسوس کړی نه و نن پیسو ته احتیاج پیدا کوي.

په دې پسې کیسه کې چې د خانخانی په ماحول کې حرکت لري د لوی خان او خرده مالک چې (ولیجان) دئ تر منځ مناسبات د اجتماعي تحقیق له پاره ډېر مواد یو محقق ته په لاس ورکوي.

دا چې څرنګه یو خان د خپلې طبیعي خاصې پر بنا د خرده مالک سره اخته کېږي، او په پای کې د هغه له خوا د یوې سرشاره مبارزې سره مخامخ کېږي نو د طبیعي قانون له مخې عکس العمل جلبوي څو په دغه عکس

العمل له منځه ځي.

په دغه کیسه کې د شیرینې له پاره یو پاک او معصومانه عشق هم توصیف کېږي. دا مینه له یوه پلوه د (موسی خان) او (ګلمکۍ)[۱۹] په عشق بدرقه کېږي نو بلې خواته د (موسی جان او ولیجان) یارانه هم د ځوانمردۍ یو ډیر ټینګ مثال برابروي. د دغې کیسې په پای کې د لوی خان سره د (تانو)[۲۰] پېغلي توره په توره جنګ او د خان وژل د یوې مبارزې پېغلې له خوا د داستان قهرماني آسمان ته پورته کوي او پر لوستونکي چې د ولیجان، موسی جان او ګلمکۍ د مرګ فاجعې هر څونه خواشینې ور وړې وي د "تانو" په قهرماني یې د انتقام حس تسکین کېږي.

د دې قبیلې د پښتو هره کیسه څه د علمي اجتماعي تحقیق له لحاظه او څه د ادبي جوړښت له پلوه د هر ډول ارزښتونو درلوونکې ده.

د علمي تحقیق له پاره د نورو موضوعاتو په اړخ کې د حقوقي او جزایي تعاملاتو په ساحه کې ډېر غني مواد لري.

دلته به په ډېر اختصار سر دغه اصل بیان هم د (موسی جان او ولیجان) په کیسه کې چې استاد اسلانوف یې د "اتنوګرافی" موزیم بولي یو څه وخېړو. دلته زه صرف د (هډ) او (ساري) دوې کلمې څېړم، نور نو دا کیسه ځانته قاموس لري، چې هره اصطلاح یې په لوی تفسیر او ژوره څېړنه ارزي. ساري او هډ دوې اصطلاحي کلمې دي، چې د پرونیو اجتماعي مناسباتو توازن پر تړلي دئ یعني څوک که د بل پر حق تجاوز کوي نو مجازات هم باید ومني. په حقوقو کې نفس لوی ارزښت لري، او قتل نفس داسې جرم دئ چې بدله یې مقابل طرف ته روا حق بلل کېږي.

(ساری) د برابرۍ په معنی راغلی دئ، خو زیات وخت په زیروح کې استعمالېږي یعني وایي "توریالی د ننګیالي ساری دئ" یا داسې ویل کیږي چې: "تور سخوندر د ژړ سخوندر ساری دئ" د حقوقي تمایلاتو په چوکاټ کې د ساري اصطلاح د هغه (پور) په بدله کې راځي چې د قتل نفس ذمه واري پر غاړه ولري. د ولیجان په داستان کې هغه مهال چې ولیجان د لوی خان (سهیلي) له خوا وژل کیږي نو ولیجان د زکندن پر وخت خپل زوی

(میرولي)[۲۱] ته داسي وصیت کوي :

میرولیه پر سمه که بګړیه !
یو مي ساری د سهیلي واخله
موسی لره بل راوړه ګلمکیه !

بګړۍ پر سر سمه کړه، یعني د کورنۍ مشري پر غاړه ومنه او زما "پور - خون" د سهیلي څخه واخله دلته د (ساري) څخه یوازي پور مراد نه دئ بلکه (ساری) د برابرۍ معنی هم ورکوي یعني د مقتول په سویه بدله واخله.

هډ هم به کلمه کي د (استخوان) معنی لري خو د تعاملاتو له مخي یې معنی یو پوره نفس دئ چې بدله پر بنا کېږي.

د ولیجان په کیسه کي دا اصطلاح داسي راځي چې کله پر زکندن ولیجان له خپل زوی څخه د ده د (ساري) اخیستلو وعده اخلي نو زوی یې ورته وایي.

"بابا پلاره دا وصیت به دي خوار نه کم
یو به دي ساری د سهیلي واخلم - بل به هډ او ساری وکم"

یعني هغه هډ چې زما په فامیل کي مات سوی دئ د هغه بدل به په ساري واخلم.

په پښتني عرف کي بدله پرېښوول بې غیرتي ده او نو ځکه په دغه کیسه کي د پلار په بدله کي زوی مبارزه کوي څو هغه هم له منځه ځي، او په پای کي دا ساری د ولیجان خور (تانو) اخلي او (سهیلي) وژني.

په ادبي لحاظ دا کیسه او د پښتو نوري افسانې د دې کمال درلوونکي دي، چې په نوي افسانه نګارانۍ کي زموږ د ژبي لیکوالان د هغو تقلید وکړي، د دغو افسانو طرح، قهرمانان، کرکټرونه او د کیسې فضا عادي جریان تمثیلوي، او د کیسې (تم) یوې عالي نتیجې ته رسېږي. په پښتو افسانو کي تصادف او بحران ډېر په احتیاط برخه لري او د لوستونکي ذهن له اوارګۍ سره نه مخامخ کوي.

د دغو ارزښتونو او ادبي کیفیت په بنانو که د پښتو له شفاهي کیسو او افسانو څخه زموږ په نوې کیسه لیکنه کي د تقلید استفاده وسي دا به مو لیکوالو یوه کامیابه لار په مخه اخیستې وي.

د شفاهي کيسو څخه په نوې افسانه نګاري کې استفاده :

پښتو ادب چې څونه د شفاهي کيسو او افسانو له پلوه پني او غني دئ په دغه اندازه د نوي کيسه ليکني له خوا خوار او کمندری دئ.

زموږ زياتره افسانې چې مجلې او اخبارونه يې چاپوي ډېر لږ زموږ د اجتماعي ژوندانه معرف ګرځي. د دې کار علت دا دئ چې افسانه نګار مو کاغذي کتاب لوستی دئ، خو د ټولنې له کتاب څخه بې خبره وي. تاسي وګورئ زموږ په شفاهي کيسه کې د اجتماعي مناسباتو څېره بالکل شفافه او روښانه ده او هر حرکت او برخورد کاملاً عادي رنګ لري خو برعکس زموږ په نوي ليکل سوي کيسو کې دا شفافيت نسته او سړی چې يې لولي ډېر لږ داسي خيال کوي چې ګواکې زموږ د محيط عکاسي دي پکښې سوې وي.

د دې علت دا دئ چې شفاهي کيسه مو د ولس تخليق دئ او هغه چا چې دا کيسه جوړوله د ټولنې کتاب يې پېژندی خو زموږ نوی افسانه نګار چې جهاني فرهنګ افاقي کړی دئ ډېر يې لږ دې خواته توجه ساتلې ده، چې يو څه ځان په خپله ټولنه کې انفسي کړی او نو ځکه افسانه يا کيسه يې بېګانه شانته ايسي.

زه دا نه وايم چې د پښتو افسانه نګاران يا د لنډو کيسو ليکونکي ليکوالان به ټوله همداسي وي خو په جرئت ويلای سم، چې داسي اثار به زموږ په نوې کيسه ليکنه کې ډېر لږ وي چې د شفاهي کيسو په شان دي طبيعي وي.

د لنډې کيسې (شارټ ستوري) د ليکنې ادبي فن چې پښتو ادب ته له يورپ څخه راغی بد مېلمه نه و، خو په وروسته وروسته کې بد کور به ځني جوړ سو.

د يورپ په تقليد په پښتو ادب کې داسي کيسې وليکل سوې، چې صرف نومونه به يې پښتو وه يعني هلته چې د قهرمان نوم (موريس) و، دلته په انځر ګل واوښت، هلته چې د قهرماني نوم (لوسي) و دلته ګلالی سوه. هلته چې د داستان قهرمان برخورد ځای د (ژنيو د جهيل) غاړې وې دلته د سيند ګودر سو، په دې ډول به پښتو افسانه کې يو منحظ جريان راوارد سو. په دې پسې زموږ افسانه نګار ليکوال د نوي مطالعاتو پر لار د فولکلور د

اهمیت او ارزښت سره اشنا سول، او د نړۍ د لویو تحقیقي او فرهنګي مؤسسو څخه یې واورېدل چې پښتو شفاهي ادب د فولکلور خورا ښه خزانه ده دا مهال یې نو مخه دې ته کړې، دلته هم د یوې غلطۍ سره مخامخ سول او د خپل شاوخوا عیني شرایط یې له یاده ووتل او ولاړ په تخیلاتو کې نوک تر کوټیه غوټه سو.

دلته نو د پاولیو شرنګا او کرو برېتو پسې واخیست څو د ادبي ابتذال لویي کندي ته ولوېد.

په دې برخه کې چې زموږ پاک شفاف او اصیل شفاهي ادب ته ښه د پراخه لاسه زیان ورسېد، نو تر افسانې په راډیو ډرامه کې دا کار کاملاً په بې صلاحیتي او بخښنه غواړم په بې ادبي سر ته ورسېد.

یو بل وخت راورسېد چې زموږ باذوقه خو د ادبي روزنې څخه فارغه افسانه نګار د نویو ریالستي ادبي اثارو سره اشنا سو، نو د زړېدلي عواطف یې لکه د اور غر پر جوش راغلل خو څرنګه چې د سره څخه بده پېښه وه نو دلته هم لار ورکه سوه.

زموږ افسانه نګار د بزګر خواره ورځ په قلم تصویر کړه، د ده د پښو چاودي، خواشیني ورځ، د تندي غوټې او کړاغي سترګې یې ترسیم کړې، خو دا بزګر بیا هم زموږ بزګر نه وو بلکې د نورو مځکو او د بل کلتور بزګر و چې زموږ له بزګر سره یې عیني او ذهني شرایطو توپیر درلود[۲۲].

په دې ډول په نوې شېوه په پښتو افسانه نګاري کې یو لار ورکي جریان روان دئ او په کار ده چې د دغه کاروان مهار و لاري ته راکش سي.

په حاضر وخت کې زموږ د ادبیاتو په پوهنځي کې هم دغه کار ته پروګرام نسته، او د پښتو اکاډمۍ (پښتو ټولنه) خو نو له داسي مسایلو سره کاملاً نا اشنا وه.

اوس چې زموږ په اجتماعي اوضاع کې یو لوی تحول او بدلون راغلی دی او له دې سره سم زموږ په فرهنګي مؤسسو کې هم نویتوب را روان دئ نو هیله ده چې د ادبیاتو پوهنځی او پښتو ټولنه او نوري علمي او تحقیقي مؤسسې به دغې مبرمې مسئلې ته توجه وکړي. زه په پوره زړه سره دا ویلای سم چې زموږ ننني ځوان افسانه لیکونکی به د خپلې ټولنې عیني او

ذهني جريانات د علمي جهانبيني په رڼا کي مطالعه کړي او بيا د افسانه ليکنې په وخت کي زمونږ د شفاهي کيسو ادبي شپوه او ترتيب په خپله ليکنه کي وپالي نو داسي يو اثر به واقعاً زمونږ د اجتماعي ژوندانه د انعکاس څخه غني برخه ولري او په رښتيا به يو افغاني ادبي اثر ورته وويلای سو.

دا حقيقت بالکل منل سوی دي، چې د نړۍ نخبه ليکوالان او افسانه ليکونکي هغه خلک دي، چې په خپل ملي فولکلور کي د معلوماتو لويه ذخيره ولري.

نو ځکه ويلای سو، چې دا کتاب کوم چې ما دا لنډه څېړنه د مقدمې په ډول پر ليکلې ده زمونږ د فولکلور يوه غنيمت خزانه ده او د ټولوونکي او مؤلف کار يې په هر ډول لمانځنه او ستاينه ارزي.

هيله لرم چې دا اثر زمونږ د ځوانو افسانه ليکونکو او ناول ليکونکو له پاره په گټه تمام سي.

محمد ابراهيم عطايي
د کندهار د اطلاعاتو او کلتور لوی مدير
او د احمدشاه بابا د کتاب چاپولو د مؤسسې آمر

د نومونو شرح او حوالې

دلته هغه نومونه او حوالې شرح کېږي چې په مقدمه کي په لمبر اشاره ورته سوېده :

۱. هومير : د قديم يونان يو شاعر و، د ده تاريخ پوره معلوم نه دئ ځوک وايي چې تر ميلاد پخوا و. دی د (ايلياډ) او (اوډيسه) د حکاياتو ناظم و.

۲. ايلياډ : دا د قديم يونان يو منظوم حکايت دي، چې هومير ته منسوب دئ. په دغه منظوم حکايت کي د تراجان د جگړو د

وروستیو ۴۹ ورځو بیان راغلی دئ، ایلیاډ پر ۲۴ برخو مشتمل دئ او د (ترای) د محاصرې څخه ږغېږي.

۳. اوډیسه : داهم د هومیر یو منظوم داستان دئ، چې ۳۴ برخې لري او د (ترای) تر سقوط وروسته د (اتاکا) د باچهې خبرې پکښې دي.

۴. ویکتور هوګو : (۱۸۰۲ - ۱۸۸۱) دا د فرانسې یو معروف رومان لیکونکی او شاعر و، د ده د (بینوایان) اثر ډېر شهرت لري.

۵. ټاینبي (ارنولد) معاصر انګلیسي مؤرخ او سیاسي لیکوال دئ، دا سړی په (۱۸۸۹) کې زېږېدلی او د تاریخ په باب فلسفي څېړنې لري اوس هم ژوندی دئ.

٦. ګورکي (ماکسیم) : د شوروي اتحاد مشهور لیکوال دی چې په (۱۸٦۹ م) کې زېږېدلی او په (۱۹۳٦ م) کې مړ دئ. ده په (۱۹۰۵ م) کې امریکا ته سفر وکړ او د (مور) په نامه کتاب یې د دغه سفر سوغات و، ګورکي د نړۍ په معاصرو لیکوالو کې د اجتماعي ریالیسم د سبک لوی استاد دئ.

۷. د ګورکي د (نظري به ادبیات) د کتاب ۲۲۸ مخ.

۸. هرکول : د قدیم یونان په اساطیرو کې د زور او قوت رب النوعه په اساطیرو کې وایي چې ده به په څو سوه کاله کې یو ځل د لوی رب النوعه (ذینوس) مامته جارو کوله.

۹. المپ : په یونان کې هغه مقدس غر، چې قدیمو یونانیانو عقیده درلوده، چې ارباب الانواع هلته اوسي.

۱۰. د نظري به ادبیات د کتاب ۲۳۸ مخ.

۱۱. فتح خان (بړېځ) : د پښتو د یوې شفاهي کیسې د داستان قهرمان د دغه داستان قهرمانه (رابیا) ده او د پښتې ځای یې د کلابست څخه تر هندوستان پورې دئ.

۱۲. موسی جان او ولیجان : د پښتو د ملي افسانې دوه قهرمانان.

۱۳. د افغانشناسۍ ۸۳ مخ.

۱۴. د خزدکي انانکل : دا د کوچنیانو یوه مشهوره کیسه ده، چې په

لوبديځو پښتني سيمو کي پېژندل سوې ده.

۱۵. بدرې جماله شاپېرۍ : دا د پښتو د پېرياني نکلونو د داستان يوه قهرمانه ده، چې سيف الملوک پر مين سوی و.

۱۶. زبزبانه شاپېرۍ : داهم د پښتو د شاپېريانو د نکلونو يوه قهرمانه ده.

۱۷. آدم خان او درخانۍ : دا د پښتو د يوې مشهورې شفاهي کيسې قهرمان او قهرمانه دي.

۱۸. سهيلي : د موسی جان او وليجان د کيسې منفي کرکټر اولوی خان.

۱۹. ګلمکۍ : د موسی جان او وليجان د کيسې قهرمانه د موسی جان مينه دانکل د موسی جان او ګلمکۍ په نامه هم يادېږي.

۲۰. تانو : د موسی جان او وليجان په کيسه کي د وليجان خور چې (سهيلي) لوی خان يې د توره په توره جنګ کي مړ کی.

۲۱. ميرولی : د وليجان زوی چې د سهيلي خان په جنګ کي مړ سوی دئ.

۲۲. د ننګرهار د مجلې د ۱۳۵۱ کال د مرغومي په ګڼه کي د (برښنا) پر داستان تقريظ چې زما په مستعار تخلص (اديب) په نامه نشر سوی دئ.

محمد ګل نوري

د "ملي هينداري" مؤلف

ښاغلي محمد ګل "نوري" چي اوس يې عمر تقريباً (۷۳) کالو ته رسېږي تقريباً پنځوس کاله يې د ولسي ادب (فولکلور) په ټولونه کي خدمت کړی دئ.

ده د عمومي مديريت تر چوکۍ پوري کار کړی دئ، او بيا تقاعد سو اوس د کندهار په مطبعه کي مصحح دئ.

دا سړی چي نن څونه په ګمنامۍ کي ژوند کوي نو شهرت يې د افغاني فرهنګ په قاموس کي هغومره اوچت دئ.

د ده کار د هغو هيوادونو د ادبي او فرهنګي مؤسساتو له خوا په درناوي لمانځل سوی دئ چي د افغاني ادب او فرهنګ سره اشنايي لري.

ښاغلي نوري تقريباً څلوېښت کاله دمخه په هغه کار شروع وکړه، چي نن هم زمونږ د فرهنګ په معرفي کي د لومړي، ضروري او مبرم اهميت درلوونکی دئ. ده پښتو متلونه، لنډۍ، نومونه او تکيه کلامونه راټول کړل او ځيني چاپ سوه او ځيني يې ورک سول.

د ده پښتو اصطلاحات هغه قاموس دئ چي تقريباً پنځه ويشت کاله پخوا چاپ سوی دئ او تر نن پوري بيا چا په دې باب کار نه دئ کړی او حتی دغه ضروري کتاب چي اوس بيخي نه پيدا کېږي دوباره چاپ سوی هم نه دئ.

ښاغلي نوري ولسي کيسي راټولي کړې او دوه جلده يې شل پنځه ويشت کاله پخوا د ملي هينداري په نامه چاپ سوه او دريم ټوک يې دا دئ اوس چاپېږي. د ده دغه اثر (ملي هيندار) په جهاني سويه شهرت لري او

هغه خارجي تحقيقي مؤسسې چې د افغاني کلتور په باب څېړنې کوي دغه اثر ته په لوی اهمیت قایلي دي.

دغه فرهنګي کارونه چې په یوازي سر ښاغلي نوري کړي دي نو د ده تر تقاعد وروسته حتی په پښتو ټولنه کې هم دغومره کار نه دئ سوی.

باید په خواشیني ووایو، چې پښتو ټولنه په دې برخه کې دونه بې علاقې وه چې د (ملي هینداره) دوه ټوکه چې د ده په نامه وه په پېښور کې د ده بې اجازې څو واره چاپ سوه او حتی لیکوال یې په جګ سر ژوندی و، خو نوم یې هم غلط سو یعنی د محمد ګل پر ځای محمد کامل ور ولوېدی دا چې په متن کې یې نوري څه مداخلې سوي دي هغه لا بله خبره ده خو د غه زموږ د ملي ادب پالونکي او ساتونکي مؤسسې په دوو ټورو هم د دغې غلطۍ یادونه ونه کړه.

په هر صورت دا سپین ږیری لیکوال چې اوس یې زړه مات دئ او د زمانې ناخوالو ډېرې څېړې ورکړي دي یو شمېر نور داسې آثار لري چې زموږ د فولکلور زړه باید ورته ووایو او موږ هیله لرو، چې د ده تر مرګ پخوا هغه له ضایع کېدو څخه راوګرزي.

البته د پښتو ټولنې له نوي جریان څخه چې یو لایق او باانصافه لیکوال یې په مشري ټاکل سوی موږ ته دا ډاډ راکوي چې د ښاغلي نوري د آثارو په نشر کې به د مرستې لاس وغزوي.

(م. عطایي)

خانان

دا پورته نوم د یوه هلک و، چې پلار یې نه درلود، یوه مور یې وه، یو یې پلندر و، نور یې هیڅ نه درلوده، خورا مسکین و، پلندر د خانان سره ډېر بد کوله، د خانان د پلندر سره شپه نه تېرېدله، باره ځني وتښتېدی ولاړ یوه بل وطن ته، ورغی د یوه مالدار او کوچیانو کلي ته، یوې کوډلي ته ورغی خورا وړی دئ په کوډل کي یوه سپین سرې بوډی ده، و دې بوډی ته یې وویل چې وړی یم څه ډوډی راکه!

و بوډی ته د کوډلي دمخه د دې چرګه او چیچان ګرځي بوډی ورته وایي چې هغه بلي کوډلي ته ورسه، ډوډی به درکي زه دا چیچان ګورم چې پډو (ټپوس) یې یو نه سي.

خانان ورته وایي چې زه ډېر ستړی یم، پښې مي تنهاکي دي نه سم ورتللای، ته ورسه ډوډی راته راوړه زه به د پډو څخه چیچان ګورم ځني شړم به یې.

بوډی ویل ښه دئ، بوډی په ډوډی پسي رهي سوه، ده فکر وکی که پډو راغی خامخا به یو چیچی راڅخه یوسي، د بوډی به خوابده سي باره راولاړ سو، ګرده چیچان یې د چرګي سره پښه پښه په انڅی سره غوټه کړه نو ورته کښېنوست.

یو ګړی باد پډو راغی پر چیچانو یې حمله وکړه یو چیچی یې په منګل کي واخیست په هوا سو، خانان ورته ګوري چې نه یې سي وړای، دوباره ټوله چیچان او چرګه په هوا سوله، ګرده پډو یووړه.

خانان فکر وکی چې که بوډی راغله ولاکه دي بې مرګه پرېږدي، باره یې دوې پښې دغه کړې دوې نوري د وهمه څخه راوتښتېدی ولاړ، هله هله یوه بل کلي ته راغی، خورا وړی دئ یوه سړي ته یې وویل چې وړی یم که

دي ګوله ډوډۍ راکړه؟ هغه ورته وویل غټ هلک یې ولي مزدوري نه کوې چې پکر کوې؟ ده ورته وویل چې مزدوري کوم که راپیدا سي، هغه سړي ویل چې راسه زما مزدور سه ! ده ویل ښه دئ، باره یې خانان کور ته بوت مزدور یې کی، په دغه ورځ یې ډوډۍ ورکړه، مور یې کی، مابنام سو، د دغه سړي غوا ناجوړه ده، خانان ته یې وویل چې ته په دغه پراړه کي غوا ته پرېوزه، دا غوا ناجوړه ده دغه چاړه درسره کښېږده که غوا مردار بدله دستي به یې حلاله کې، خانان ویل ښه دئ.

باره خانان په ګوخانه کي په پراړه کي پرېووت، دغه سړي یوه خره درلوده، دا هم په دغه ګوخانه کي تړلې ده، چې نیمه شپه سوه تاریکه ده، د خرې ترپکي سولې، ده دستي چاړه پر راواخیستله، د خوبه هم دئ، جبر سو خره یې الاله کړه نو بیرته ورغی بیده سو، چې سهار لږ څه رڼا سوله، که ګوري چې خره یې حلاله کړېده، غوا مردار ه سوېده، باره اریان سو چې دا څه چل پېښ سو باره د خاوند د بیري په دغه خړه لا د ګوخاني څخه راووت بیا وتښتېدی را رهي سو.

هله هله وهم او بېره په پسې ده، هله هله یو دښت یې پسې راواخیست راغی و یوه غره ته خورا وږی سو، د غره په لمن کي ښکاریان دي تازیان ورسره دي، باره د ښکاریانو سره مزدور سو، وروسته ښکاریانو یو پوستین او یوه شړۍ او تازیان په لاس ورکړه، چې مور پر دغه لوړ کمر خیژو ته به د غره پر پوزه راوګرځې ها خواته به راسې، تازیان ستړي دي، ته هم نه سې ختلای.

ده ویل ښه دئ، ده پوستین او شړۍ راواخیسته، ښکاریان غره ته وختله، دی را رهي سو، ستړی دئ، شړۍ او پوستین نه سي وړای باره یې پوستین پر یوه تازي وتاړه، شړۍ یې پر بل تازي وتړله، څه څکل چې ولاړ، یو وار د تازیانو په مخ کي ګیدړه وغورځېده، تازیان ورپسي ور په هوا سوله پسي الا یې کړه، ګیدړه دمخه تازیان په پسې دي هله هله ګیدړه راغله په یوه غار ځني ننوتله، هغه تازي چې پوستین پر تړلی دئ په ګیدړه پسي ننووت د دې خوا دا بل تازي پسي ننووت، دا تازي چې ور حمله کي یو تکر پوستین په خوله کي ځني یوسي، خو لنډه دا چې پوستین تکر تکر ګدړ

ګډ سو، شړې هم په ځوزانو کې توک توک سوله، څه سر دي ګرځوم بیا د ښکاریانو د بیري راوتښتېدی هله هله راغی یوه کلي ته، شپه ده یوه کور ته ور ننووت، یوه ښځه ناسته ده ډوډۍ پخوي، وریجې یې باندي کړي دي، اندره یې دېګ ته جلا اچولې ده پخوي یې، دا نبه یار لري، هغه راغلی دئ د خوني په پای کې ناست دئ، دغه ښځه د هغه یار له پاره دا وریجې او غوښې پخوي.

باره خانان ورته وایي چې وږی یم ډوډۍ راکه!

دې نیمه ډوډۍ ورکړه چې ها دغه ده څه ولاړ سه!

خانان وایي یه ولا مړ مي کې که ولاړ سم، زه هغه اندره غواړم وریجې غواړم، ښځي چې هر څه ورته وکړه، وې واهه درد یې پر وکی چې ولاړ سه، دی وایي ولاکه ګام واخلم، زه وږی یم، خانان رشتیا چې وږی هم دئ او بل یې د ښځي یار لیدلی چې د خوني په پای کې ناست دئ، پوهېږي چې دا خواړه و یار ته پخوي، نو ځکه وایي ولاکه ولاړ سم، چې زه به وږی ناست یم ستا یار بې خوري، ښځه اریانه سوله چې که اوس اندره یا وریجې ورکوم ګرده خوري یار ته مي هیڅ نه پاتېږي، خو دا په دغه چرت کې ده چې اوس هلک څنګه وباسم، نیمه شپه سوه یار مي وږی دئ، بازې مي هم د یار سره ونه کړې، یو وار د دروازې کړپ سو، مېړه یې راغی، یار یې په کندو کې واچاوه، نو راغله د هلک سره په ګفتګوی سوله چې ورځه ووزه!

مېړه چې یې راغی ویل څه نکل دئ؟

دې ورته وویل دغه سپین ستر ګی هلک دئ راغی ویل وږی یم یوه ډوډۍ مي ستاله پاره ساتلې وه، د هغې څخه مي نیمه ورکړه وې خوړله، اوس وایي دانوره هم راکه چې وې خورم، زه وایم ورځه بس ده دانوره مي د مېړه ده، بیا هغه وږی پاتېږي، دی نه ځي وایي ولاکه ولاړ سم.

مېړه یې ویل نوره ډوډۍ نسته؟

دې ویل یه!

ده ویل خیر دئ، چې نسته داغه به سره شریکه کو.

باره ده او هلک هغه نوره نیمه ډوډۍ سره وخوړله، نو کې یې ماینې ته ورکړه چې دا خواره به هم وږې وي، ډوډۍ چې یې وخوړله ماینه یې هلک ته

وایي چي اوس نو ورځه ولاړ سه، هلک وایي چیري په دې یخ، په دې نیمه شپه ولاړ سم، ولاکه ګام لا واخلم، مېړه یې وای مې کوه خوار کی، سهار به ولاړ سي، یو ګړی باد سړی و هلک ته وایي، چې هلکه د کم ځای یې؟ څنګه راغلی یې؟ هلک وایي د روزګان یم، په مزدوري او خواري پسې راغلی یم، د کور خاوند وایي : ښه دئ زما سره مزدور سه، زه به دي ښه ساتم. ماینه یې وایي : ورک یې که دا سپین سترګی هلک، ډېر بې حیا دئ ولاکه یې په نس مور کې، سُسُت او لټ دئ څه یې کوې، ولاکه که زما خوله وي که نن شپه راته تېره کي.

مېړه یې وایي: څو شپې دي وي معلوم به سي که یې ښه کار کاوه هغه دئ راسره به وي، که لټ، بېکاره او سپین سترګی و بیرته به جواب ورکو.

لنډه دا چي اوس وخت د خوب دئ، ماینه یې وایي درځئ چي بیده سو نیمه شپه سوه.

مېړه یې وایي : ښه دئ زه هم ستړی یم.

هلک وایي : وختي دئ، ودرېږئ چي یو نکل مکل وکو بیا به بیده سو.

ماینه یې وایي : ویش خوار سې، ځغله ورک سه د دله زو ته چیري نکلچي سوې.

د کور خاوند وایي : ښکنځل مه ورته کوه، یتیم هلک دئ ولي یې زهیروې، بیا یې هلک ته مخ راوګرځاوه چي ښه زویه وکه نکل، زه به دي شپانه یم ښه ښه به درته لرم، ښه ! هلک وایي نکل دا دئ چي نن راتلم په لار کي یو مار و داسي پند او داسي پېچ پېچ کېدی فقط لکه هغه اندره چي په غوړو کي سره سوېده، او په کاسه کي تر کور لاندي پرته ده "ماینه یې وایي ورک سه چیري ده، اندره خدای دي خوار که په هغه نکل، ناحقه درواغ وایې، مېړه یې وایي ښه نکل وکه ته یې پرېږده ښځي چي نکل وکي، ښه !

هلک وایي : داسي نري غاښونه یې وه لکه هغه وریجي چي په غوړو کي د کور تر کمبله لاندي پرتې دي، او داسي ژړي سترګي یې وې، لکه د هغه سړي چي په کندو کي دئ.

سوداګر پوه سو چې یو څه چل سته، باره ور ولاړ سو، چې کمبله یې پورته کړ، سره کړې اندېره، وریجې او غوښې پرتې دي، دستي یې و کندو ته هلا کړه، چې سړی ولاړ نه سي، چې ورغی د کندو څخه سړی د ښځې یار را وغورځېدئ، باره د کور خاوند او لونډه سره چنګاو سوله.

ښځه ورغله د خپل یار پر خوا سوله، یار ځني خلاصوي، د کور خاوند یو دئ، دوی دوه سوه، خو په دغه کشمکش کې دباندې سره راووتله، د سرای مینځ ته، هلک ورته ګوري وپوهېدی چې ښځه او یار پر زور سوله، باره ورغی د آس پالانه یې واخیستله پر بام وخوت، اوس یې پر لونډه را ایله کوي چې تر لاندې سي نو به د کور خاوند پر زور سي، چې پالانه یې د پاسه پر را ایله کړه د پالانې دمچې د ده په غاړه کې بنده سوله، دی و پالانه دواړه پر دوی را ولوېدله، لونډه تر پالانه لاندې سو، پالانه پر سربېره سوله، هلک پر پالانه سربېره ولوېدی، ښځه د دې کیفیت څخه وېرېدله، هلته ځای پر ځای کښېنستله، باره لونډه یې هلته سره سوکې موکې کی مړ یې کی، باره یې پر مایني را واچوله دا یې مړه کړه، هلک ته یې ډیري روپۍ ورکړې، کور ته راغی مور یې بیرته کونډه سوې وه، روپۍ یې مور ته کښېښووې چې دغه دي خوره یې.

شاتر حسن

چې و یو باچا و، نوم یې نوشېروان و، یو داسې ګړندی شاتر یې درلود، چې درې ګامه به د باد څخه تلی، د دې شاتر نوم "حسن" و.

یوه ورځ باچا او شاتر حسن په ښکار سره ولاړه، چې غره ته ورسېدله، د باچا مسئله کور پاته سوې وه، شاتر حسن یې کور ته راولېږی چې مسئله راوړي.

شاتر حسن لکه باد کور ته راغی، که یې کتل چې د باچا ماینه او وزیر سره ناست دي، (حسن) باک په ونه کی تر تېر سو مسئله یې راواخیستله، باچا ته یې په یوه پلا په یوه تراټ راوړه، حال یې پلن واچاوه، باچا ته یې څه ونه ویل.

دلته وزیر وهم واخیستی چې شاتر حسن ولیدلې نبایده چې باچا ته ونه وایي، یه راسه دا شاتر په باچا په یو ډول مړ که.

شاتر حسن خو پر باچا داسې ګران دئ لکه خپل سکه زوی ځکه چې د شاتر حسن دا عادت او خوی و، چې هر رنګه سخت کار به و، چې باچا به ور وفرمایه، ده نې نه درلوده، ویل کولای یې سم، هغه کار به یې اجراء کاوه.

وزیر فکر وکی چې راسه یو داسې ناشده کار و باچا ته ووایه چې د شاتر حسن د لاسه نه کېږي، او هیڅ شد ونه لري.

لنډه دا چې وزیر هم په باچا پسې غره ته راووت یو خورا لوی د چول دښت دئ، یو څاڅکی اوبه نسته، چې راغی باچا ته یې سلام وکی، پسله هغه یې د ښارو او اباتیو خبرې شروع کړې، په دې ترڅ کې یې ورته وویل: یاره صاحبه ! ارمان چې پر دې دښت یو شه ښار وای، څه ښه خوند به یې کړی وای. باچا ویل : دا نو د چا د لاسه کېږي؟ وزیر ورته وویل چې د شاتر حسن د لاسه کېږي، منګر هو چې ته ورته ووایې "چې دا ښار به په دغه یوه هفته

کي جوړوې که نه وي بې مرګه دي نه پرېږدم".

شاتر حسن داسي کمالات لري چې هر څه کولای سي نه پوهېږم چې پېرۍ دئ که ولي دئ؟ منګر زه په خبر يم ته نه يې په خبر حال يې نه دئ درته ويلی.

باچا ويل : هن !

ده ويل ولاکه بل ډول ده.

باچا دستي شاتر حسن راوغوښت ورته ويل يې څنګه زويه ! دلاسه دي کېږي چې دلته پر دغه دښت يو ښه نوی ښار جوړ کې؟

ده خو نه، نه ويل، ويل هو !

باچا ويل : ښه منافقه تا دا دونه عمر دي زما څخه دغه کمال پټ کړی و، او ما داسي نازولې، يه نو خامخا که دي د لاسه کېږي که نه کېږي په دغه يوه هفته کي به خامخا دغه ښار جوړوې.

شاتر حسن ويل ښه دئ، د جمعې په ورځ به راسې سيل به يې وکې.

لنډه دا چې باچا او وزير ځني را رهي سوله شاتر حسن يې پرېښو، مانښام سو، شاتر حسن راغی پر يوه لوړه غونډۍ کښېنوست ژاړي چې خدايه دا خو زما د لاسه نه کېږي، دا څنګه کم عقله خلک دي ته مي چاره وکې.

چې نيمه شپه سوله يو سپين ږيری سړی ورته ودرېدی ورته ويل يې چې ولي ژاړې؟

ده يې سلام وکی ورته ويل يې چې ستا قربان سم باچا يو داسي د عقله ليري يو ناشده کار را فرمايلی دئ چې هيڅ نه کېږي او نه سوی دئ. ده ويل څنګه خدای به يې اسانه کي.

شاتر حسن ويل چې باچا تر بلي هفتې حکم راباندي کړی دئ چې دلته به پر دغه دښت يو نوی داسي ښار جوړوې چې په هيڅ ملک کي نه وي. سپين ږيري ويل چې دا خو اسانه کار دئ، واخله دغه زما لکړه، په خپله د ښار نقشه واچوه، سهار به که خدای ﷻ کول ښار جوړ سوی وي.

شاتر حسن دستي بسم الله کړه، لکړه يې راواخيسته په يوه ګړي کې د ښار او ارګ داسي نقشه واچوله چې توبه.

راغی بیرته غونډی ته لکړه یې سپین ږیري ته ورکړه، ولاړ دی پرېووت، چې سهار سو که یې کتل داسي تک سپین ښار ولاړ دئ، چې ستر ګي نه پر رونېږي، نو ښه کوتې او مانۍ او بنګلې دي چې توبه، ښه ښه حوضونه دي، منګر څوک نسته نه اوبه پکښې سته.

شاتر حسن را رهي سو لکه باد باچا ته راغی سلام یې وکی، ورته ویل یې چې جوړ مي کی، راځه سیل یې وکه!

آبس باچا سره له وزیر او شاتر سره راسپاره سوه، چې راغله که ګوري یو مانۍ دي، دوکانونه دي، ارګ دئ، حوضونه دي چې باچا اریان ورته ولاړ.

وزیر ورته ویل چې وینې صاحبه! دا داسي بلا سړی دئ هر څه یې د لاسه کېږي، "په زړه کي یې ویل چې ګور د ډاګ(؟) په دې چم هم نه سو مړ، دا خو لا پر باچا ګران سو." باره وزیر باچا ته وویل چې ښار خو ښه ښار دئ منګر ارمان چې دا حوض د اوبو ډک وای، چې ګرده ښار ته اوبه ځنی ورتلای، او پر غاړه یې یوه د خندا او د ژړا درختي ولاړې وای څه بده به ښه و!؟

باچا ویل: هو ته خو ښه وایې منګر دا د چا د لاسه کېږي، دا وچ دښت اوبه چیري دي، او د خندا او د ژړا درختي چې دي، چیري سته؟

وزیر ورته وویل چې ولي د شاتر حسن د لاسه کېږي، ښار یې په یوه شپه جوړ کی، دا نه سي کولای.

باچا و حسن ته ویل څنګه د لاسه به دي وسي؟

شاتر حسن ویل هو! دا پلا دوې هفتې مهلت راکه!

باچا ویل ښه دئ.

لنډه دا چې باچا او وزیر را رهي سوله خپل کور ته. شاتر حسن ماښام بیا راغی پر هغه غونډی کښېنوست که ګوري په نیمه شپه هغه سپین ږیری ورته ودرېدی، بیا یې ورته وویل: "ولي ژاړې زویه؟"

شاتر حسن ویل: ستا جار سم خو بیا یې داسي کار را فرمایلی دئ چې دا ښار خو اوبه غواړي باید دغه دا ارګ حوض اوبه ولري چې و ګرده ښار ته اوبه ځني ور بهېږي، او بل یې د خندا او د ژړا درختي غوښتي دي، چې د دغه حوض پر غاړه به شني وي.

سپين ږيري ويل: خداى ﷻ به يې اسانه کي، واخله دغه زما لکړه پر سپور به سې ستر کي به پټي کې، چې ستر کي دي را رونې کړې په يوه ځنګله کي به يوه دېبه وي، په پښه کي يې دا څو کاله کېږي چې يو منډه مات سوى دئ، هيڅوک يې نه سي کښاى، دغه زما نُسى به واخلې دغه منډه به وکاږې، هغه دېبه به د خندا او ژړا درختي در کي، رابه يې وړې، د حوض پر غاړه به يې شنې کې، او دغه لکړه به د حوض په منځ کي ووهې، اوبه به ځني راوغورځي ګرده ښار ته به بهېږي.

ده ويل: ښه دئ!

لنډه دا چې ده هم بسم الله کړه پر لکړه سپور سو ستر کي يې پټي کړې، چې رونې يې کړې، که ګوري چې يوه دېبه ده د ځنګه په منځ کي يې زګېروى دئ.

دېبي ورته ويل: څه کوې سړيه؟ دا ځاى او ته؟

ده ورته وويل چې راغلى يم چې دغه ستا د پښې منډه وکاږم.

ديبي ورته ويل چې پر دې ټولو آن تمام کى کښلاى يې نه سي، ته يې چيرې کښلاى سې، او زه هم توان نه لرم چې پښه در ته ونيسم، ناره او چغه مي تر خوله خيژي زما په دغه چغه ټوله دېبان راځي و به دي خوري.

ده ويل چې زما يې چم زده دئ، کښلاى يې سم، منګر پس له دې چې منډه مي وکيښ د دېبانو څخه به مي ته ساتې. دې ويل: ښه دئ!

آ بس شاتر حسن يو غار او نغم پرې کى، ديبي تر غار پښه ور وځړوله، ده بسم الله کړه نُسى يې ور واچاوه کش يې کى منډه يې وکيښ.

د ديبي تر خوله يوه بُغاره ووتله چې په دې بُغاره سره ټوله دېبان راغله ويل څه نقل دئ امر کوه خدمت!!

ديبي ورته ووىل: خيريت دئ ځاى پر ځاى ودرېږئ!

يو سړى دئ زما د پښې څخه يې منډه وکيښ ناره مي تر خوله ووتله منګر هوښ کوئ چې غرض په ونه کئ. چې پښه يې ارامه سوله، دى د غار څخه راووت، ټوله دېبان په سلام ورته ودرېدل.

ديبي ورته ويل چې غواړه سړيه څه غواړې؟

ده ورته ويل چې د خندا او ژړا درختي غواړم.

دیبي ویل : دا خو اسانه کم قیمته شی دئ بل شی وغواړه.

ده ویل : یه بل هیڅ شی نه غواړم.

دیبي حکم وکی چي ورسئ د خندا او ژړا درختي ورکئ. دستي دېبانو درختي راوړي وریې کړي.

دیبي یو څه د خپل سر وربښتان ورکړه چي که هر وخت درباندي تنګسه سوله دغه وربښتان به ودودوي موږ به ټوله ستا په خدمت کي حاضر سو.

لنډه دا چي شاتر حسن د خندا او ژړا درختي راواخیستلې وربښتان یې په جیب کي واچول.

دیبي حکم وکی چي په یوه رپ کي به یې تر ځایه ورسوئ.

دېبانو په څټ کي سپور کی را په هوا یې کی برابر یې هغه نوي ښار ته راووست، دېبان بیر ته ځني رخصت سوله.

د خندا او ژړا درختي یې د حوض پر غاړه شنې کړې لکړه یې د حوض په مینځ کي ووهله، دستي د خدای ﷻ په حکم اوبه راوغورځېدلې لکه فواره داسي راغورځي، د ښار په ټولو لښتیو کي اوبه وبهېدلې.

په دا بل سهار شاتر حسن راغی باچا ته یې سلام وکی ورته وې ویل چي د خندا او ژړا درختي مي راوړې شنې مي کړې، حوض هم د اوبو ډک دئ، ټوله ښار ته اوبه ځني بهېږي، راځه سیل یې وکه !

دستي باچا حکم وکی وزیر یې راوغوښت آفرین یې و وزیر ته ورکی کار شاتر حسن وکی.

باچا او وزیر سره را رهي سوله چي راغله د حوض پر غاړه درختي ولاړي دي، حوض د اوبو ډک دئ، باچا یو وار یوې درختي ته وویل چي وژاړه ! هغې وژړل. بیا یې وبلي ته وویل چي وخانده ! هغې وخندل.

باچا ګوته په غاښ ورته ونیوله، ډېر خوشحاله سو.

په وزیر مغزی وځېږدی چي دا کار یې هم وکی، باره یې چرت وواهه سر یې راپورته کی و باچا ته یې وویل چي داسي ښار جوړ سو چي په رکن(؟) کي نسته، منګر ارمان چي د پلاني باچا لور ستا ماینه وای دلته په دې ښار کي وای او په دې بنګله کي ستا سره ناسته وای، څه ښه خوند به یې

کړی وای !

باچا ویل: هغه به مو د وسه ونه سي، د هغې خورا ګران شرطونه دي، چې هیڅوک یې نه سي پر ځای کولای.

وزیر ویل چې شاتر حسن دي ژوندی وي، یو نسوار نه دي ورته.

باچا ویل: څنګه د لاسه به دي وسي؟

ده ویل: هو که خدای ﷻ کول. منګر یوه میاشت به راته ګوري.

باچا ویل: ښه دئ.

لنډه دا چې شاتر حسن را رهي سو، هله هله برابر هغه باچا ته راغی، ورته ودرېدی چې زه ستالور غواړم، منګر ځان ته نه، د خپل بادار له پاره یې غواړم.

باچا ورته وویل چې زما لور په شرط وده، ته ښه ځوان یې پر مرګ مي نه پېرزو کېږې.

شاتر حسن ورته وویل چې شرطونه یې راوښیه پر ځای کوم یې، زه خپل باچا ته خدمت کوم. د خپل باچا په خدمت کې باید سړی ځان مړ کي!!!

باچا ورته وویل: ښه دئ دغه یې شرطونه دي :

اول : دغه د اوسپني خونه ده، د اوره ډکه ده شپه به پکښې تېروې.

دوهم : زما د جنګي غوایي سره به غویی جنګوې ماتوې به یې.

دا دوه شرطونه که دي پر ځای کړه بس زما لور دي وګټل !

ده ویل ښه دئ ! آبس چې ماښام سو، راغی د اور خوني ته، د هغې دیبي ورېښتان یې ودودول یو ګړی باد ټوله دېبان ورته راغله ویل خدمت !

ده ویل : خدمت دغه دئ چې اول به دغه خونه سړوئ، اور به یې وژنئ، چې زه شپه پکښې تېره کم، او بل به یو دېب ځان د یوه زاړه غوایي په ښه کوي او بل دېب به د یوه مسکین په ښه، راځي دا غوایی به راولي په ګنج کي به یې ځني رانیسم، نو بې د باچا د غوایي سره وجنګوم دغه غویی به ور مات کي.

دوی ویل: پر دوارو ستر ګو.

دېبان دستي ورته وجوړېدل اوبه یې د روده څخه په خولو کي راوړلې،

پر خونه يې توی کړې، خونه يې سړه کړه اور يې مړ کی.

دئ په ننووت شپه يې تر سهاره پکښې تېره کړه هيڅا څه ونه ليدله چې اور د کمي خوا مړ سو، او نه څوک ورته راتېر سو، چې سهار سو خلک راغله که ګوري دی ژوندئ پکښې ناست دئ، دستي باچا ته رپوټ وسو، چې دا يو شرط يې پر ځای کی. باچا ويل سمه خبره ده، کې دا بل شرط وګاټه نو يې زمالور هم و ګټل.

باره په دا بله ورځ حسن راغی ګنج ته چې يو غويی رانيسي د باچا د غوايي سره يې وجنګوي چې ګنج ته راغی په ګنج کې ښه ښه غويي ولاړ دي، حسن پکښې وګرځېدی، يوه مسکين سړي ته زور غويی ولاړ دئ، څلور لابنه دئ، وچ پوست، ځړېدلي کړېدلي ښکر، اوښکي يې بهېږي، باره حسن و دغه مسکين ته ويل: په څو دئ؟

هغه ورته ويل چې په لس روپی.

باره يې لس روپی ورکړې، غويی يې را رهي کړ، خلک پر خاندي چې پر تا دي ودرېږي خو يو چاغ مست غويی به دي رانيولی واى، دا غويی وګوره جنګ وګوره!

ده ويل چې دغه مي خوښ دئ.

لنډه دا چې په دغه بل سهار يې باچا ته حال وکی چې سبا دي غويی راوباسه ميدان ته، زه غويی درسره جنګوم.

چې سهار سو، د غويو د جنګ ميدان جوړ سو، خلک دي د خداى ﷻ الم دئ، د باچا غويی يې ميدان ته راووست، رمبکی يې دئ په ځنځيرو تړلی دئ، خلک خاندي، ده هم خپل زور غويی راووست، په ميدان کي يې سره ايله کړه.

په اول وار يې د باچا غويی پسي واخيست مات يې کی.

يو وار ډولونه او نغارې وډنګېدلې چې بل شرط يې هم وګاټه.

شاتر حسن راغی باچا ته چې اوس خو نو پر خپل قول ولاړ يې؟

ده ويل: هو بېشکه!

ده ورته ويل چې ستا لور پر دغه خپل زاړه غوايي بيايم بل څوک مه راسره کوه!

باچا ویل: ښه دئ.

لنډه دا چې د باچا لور یې پر غوایي راسپره کړه هغه بل مسکین دېب یې هم را رهي کی، چې د ښاره راووتله، را په هوا سوله، دوی د هغه دېب په څټ کي سپاره سوله، برابر خپل نوي ښار ته راغله. د باچا لور یې په ارګ کي کښته کړه.

دی دئ هغه دوه دېبان دي د سړو په ښه دي راغله باچا ته یې سلام وکی چې دا کار مو هم وکی، ماینه مو درته راوستله، باچا او وزیر سره رارهي سوله.

په وزیر بیا مغزی وځړېدی کرار کرار پسي رائي چرت وهي چې په دې چم هم نه سو مړ، اوس بل ناشده کار په زړه کي سره جوړوي.

شاتر حسن فکر وکی چې دا خبیث دي ولاکه پسي پرېږدي بیا بله بهانه درته تراشي. باره یې دېبانو ته وویل چې دغه وزیر به د ښار په دروازه کي په توره ووهئ چې ټوکر ټوکر سي لاښ یې یو راواخلئ سر یې بل راواخلئ.

دوی ویل: ښه دئ. څه سر دي ګرځوم باچا خوشحالي اخیستی دئ، وزیر ته یې فکر نسته، باچا ورغی ارګ ته خپله ماینه یې په بنګله کي ولیدله، وزیر ته یې ویل چې دا دئ دا کار یې هم کړی دئ، د وزیر ږغ نسته، چې داسي یې تر شا وکتل د وزیر تن د یوه سړي څخه سر یې د بل سړي څخه دئ. شاتر حسن ورته وویل چې دغه دئ وزیر!

باچا ویل چې دا څه نکل دئ اریان سو؟ شاتر حسن ورته ویل چې وزیر مامړ کی چې زه یې په تا وژلم. باچا ویل: څنګه؟ حسن ورته ویل چې ته فکر وکه، دا کارونه دانسان د لاسه کیږي؟ ده ویل: یه!

ښه! حسن ویل چې نه کیږي نو تا څنګه د ده په خوله عمل کاوه، او زه خو ستا په خدمت کي راست وم، نه مي نه درلوده، که مي کار کولای سوای که مي نه سوای کولای، ما به ویل چې کولای یې سم، ولي چې د خپل بادار ته باید سړی ونه وایي چې دا کار نه سم کولای، منګر بادار دي هغه کار ور فرمایي او سره وسنجوي چې دغه نوکر یې کولای سي که یه؟ او د شیطان او دښمن په خوله باید ونه کي، خپل دوست او دښمن وپېژني.

لنډه دا چې دانکل يې سر تر پايه باچا ته وکی، چې داسې وزير ستا د پلانې حرم سره جوړ و، د وهمه يې وژلم، منګر خدای ﷻ زه نه وم وژلی، ګرده کارونه خدای ﷻ اسانه کړه وسوله.

دغه دوه کسه دېبان دي او ټوله دېبان مي پخوانه وه مسخر کړي دغه دئ ښار دغه دئ حوض، اوبه او درختي، دغه دي ماينه، اوس نو ما ايله که زه زيات ستا خدمت نه سم کولای.

باچا ورته ويل چې پر تا دي آفرين وي، هغه خپله ښځه يې راوغوښتله، د شاتر حسن دمخه يې مړه کړه، و شاتر حسن ته يې وويل چې ايله کوم دي نه، يعنی اجازه نه درکوم، منګر زما پاچهي او حکومت ټوله ستا دي، باره يې نور وزيران او منصبداران راوغوښتله حکومت يې حسن ته ور وسپاره !!!

زه يې تش لاس ايله کړم، ناحقه پر پښو ورته وچ سوم.

انار ژړان او سېب خندان

یو باچا و، اولاد یې نه کېدی. هر څه تعویذونه چې یې وکړه هر څه خواری چې یې وکښلې اولاد یې نه پیدا کېدی.

د باچا دوې مایني دي یوه پر ګرانه ده بله ارزانه!

یوه ورځ یو فقیر راغی خیر یې غوښت، مینځي خیر ورته راوړی دا ملنګ یې په خیال ښه سړی ورغی.

باره یې ورته وویل چې ملنګه! باچا زوی نه لري که دي یو څه وکړه.

د ملنګ څخه درې دانې سېب وه، دا یې ور دم کړه چې بي بي ته یې ورکه خدای ﷻ به درې زامن ورکي.

مینځي سېب ځني راواخیستله پر لاري یې په یوه سېب خوله ولګوله نیم یې وخوړ، دوه نیمي دانې سیب یې راوړه و دغي ارزاني مایني ته یې ورکړه، چې دا ملنګ راکړه دا وخوره خدای ﷻ به زامن درکي.

دې مایني یې دغه سېب وخوړه، کارونه د خدای دي مابنام د باچا وار د ارزاني مایني سره دئ.

لنډه دا چې په دغه شپه حمل داره سوله چې نه میاشتي تیري سولې د دې مایني دوه زامن او یوه لور پیدا سوله، مینځي دستي الا کړه باچا په دربار کي دئ مینځه ورغله زېری یې پر وکی چې مبارک دي سه دوه زامن او یوه لور دي پیدا سوه. دلته یې ګراني مایني فکر وکی چې ولچي پسات وسو، باره به پر باچا دا ګرانه وي د اولاد مېرمن سوه ما به په باک نه راوړي، دستي یې یوه بوډی پیدا کړه چې د دې خبري چاره کوه.

بوډی ویل: خوا مه بدوه، دستي یې الا کړه په بازار کي وګرځېدله یوه سپی یې پیدا کړه، چې تازه لنګه ده، درې کوتریان یې پیدا کړه، را یې وړه هغه لنګه ماینه بیده ده پرته ده.

دې بوډۍ يې د بغله څخه الکان وکښله دغه د سپۍ کوتريان يې تر تلتک ور لاندې کړه، د دې زامن او لور يې يووړه د يوه غره په لمن کې يې پر دښت کتار پرې ايستله چې دلته بې شرمښان او چغالان وخوري، بيرته په يوه ټوپ راغله ګراني مايني ته يې وويل چې داسې کار مې وکی.

دې ګراني مايني يې دستي بله مينځه ور واستوله چې ولاړه سه باچا ته ووايه چې ارازانه ماينه دي لنګه سوله درې د سپي کوتريان يې وزېرول.

باچا لا په دربار کې دئ چې مينځه راغله دا يې باچا ته وويل چې زما د سر امان دي وي ارزاني مايني دي درې د سپي کوتريان وزېرول.

باچا ته خورا درد ورغی، حکم يې وکی چې ورسئ کوتريان يې مړه کی، دا د اسانو په تبيله کې واچوئ دروازه پسې وټړئ زياته برغ مه کوئ يوه ګوله اربشينه تر چوله ورغورځوئ.

دا ښځه خوار کی په ځان ناخبره ده چې راوينه سوله د کوتريانو برغ دئ اريانه سوله چې دا څه چل دئ؟

يو ګړی باد سړی راغی کوتريان يې مړه کړه دا خواره يې د اسانو په تبيله کې واچوله، دروازه يې پسې قلف کړه "دا لنګه ماينه نو په هغه تبيله کې پرېږده چې خپل غمونه ګالي په اوربشينه عمر تېروي هغه کوچنيان پسې راواخله چې هغه څه سوله؟" هغه دوه ماشومان هلکان او يوه لور چې هغې بوډۍ پر دښت د غره په لمن کې پرې ايستله و دغه ځای ته نژدې د يوه مالدار کور دئ شپږ اووه سوه مېږي لري، مابنام چې مېږي کور ته را رهي کړي دي مېږي وتورېدلې.

مالدار چې راغی ګوري چې شرمښ دئ که څه بلا؟ کې کتل چې تر يوه ټوکره لاندې د کوچنيانو انګا انګا ده چې دسمال يې ځني پورته کی دوه هلکان يوه نجلی تر لاندې دي دستي يې راواخيستله ډېر خوشحاله سو چې زوی او لور نه لرم او نه تربور لرم يو سر وم دغه دئ خدای ﷻ راکړه، برابر يې کور ته کوډلي ته راوړه، ماينې ته يې ورکړه چې دغه دي اوس يې نو لويوه، وړيا زامن او لور مي در پيدا کړه، مېږي او بزې ډيرې لنګې دي.

ښځې هم هلکان واخيستله ښه يې ساتله د بزو شيدې يې ورکولې "هله هله هله د نکل کار دئ معطلي نسته پکښې" خدای ﷻ لويول لوی

سوله نجلی هم پېغله سوه.

کارونه د خدای ﷻ دي دا مالدار او ماینه يې مړه سوله.

دا دوه ورونه را ولاړ سوله، دغه مېرۍ او بزې اوښان يې خرڅ کړه، هلته يې يوه ښه کلا واچوله، خور يې په کلا کې ده خپل کار او پخلی ورکوي دوی دواړه داسي ښايسته هلکان دي چې سترګې نه پر رونېږي، تمامه ورځ خپل ښکار کوي يا د کلا و مخ ته مردکي کوي.

يوه ورځ هغه باچا چې د دوی پلار دئ په ښکار راوتلی دئ دوه کسه نوکران ورسره دي ګرده ورځ يې ښکار وکی "د ښکار شوق دئ" باندي مابنام سو. دغه يو نوکر ته يې وويل چې ته ورسه دغې کلا ته اور به راوړې دلته به دغه کوتري او سيسې کباب کوو بې خورو بيا که تلو ځو به.

نوکر رارهي سو چې راغی که ګوري د کلا و مخ ته دوه داسي ځلميان ناست دي چې نوکر داسي منګ ورته ولاړ! نوکر وويل چې دا څنګه لکه شاهزاده ګان هلکان دي، خو يو ګړی ډوب ورته تللی و... وروسته يې ورته وويل چې اور غواړم؟

دوی ورته وويل چې په کلا کې بڼغ ور وکه درته راوبې باسي.

ده چې په کلا کې بڼغ ور وکی چې مسافر يم څه اور راکه؟

نجلی اور ورته راويوست.

نوکر چې ورته وکتل د روه يې زړه پر بايلو ښسده سو، يو ګړی ښسده پروت و، چې په سد کې راغی و نجلی ته يې وويل چې زه به دلې کوتري راوړم خدای ﷻ خبر دا اور تر هغه ځايه ورسېږي که نه دلې بې پخې کم.

نجلی ويل: ښه دئ ورسه رايې وړه!

نوکر ولاړی باچا ته يې وويل چې اور يې نه راکاوه ويل نه رسېږي، ويل دلې کوتري راوړه کباب يې که!

باچا ويل: ښه دئ دغه دي دا درې کوتري يوسه!

نوکر کوتري راوړې کلا ته پر اور يې کښېښوولې د نجلي مخ ته ګوري داسي ډوب ورته تللی دئ، کوتري يې د يادې ووتلې هغه پر اور توري تلبی سولې.

نجلی ورته وويل چې کوتري دي وسوځلي سوې.

ده چې کوترو ته وکتل تور سکاره سوي وې، باره نوکر وام واخیستی چې باچا به مي مړ کي نجلی ته یې ویل چې د دې پای یې څه؟

نجلی ویل : خوا مه بدوه دغه درې څلور ډوډۍ واخله دغه څه غوښې دي هلته به یې سره وخورئ.

نوکر هم ډوډۍ او غوښې ځني راواخیستلې را یې وړلې باچا لره.

باچا پوښتنه ځني وکړه چې ولې دي دونه عمر وکی؟

ده ویل : صاحبه ! په کلا کي یو دوه کسه داسي ښایسته ځوانان او یوه نجلی ده چې ستر ګي نه پر رونېږي، ما د دوی دید کاوه کوتري پر اور وسوځلي سولې، بیا هغې نجلی دغه ډوډۍ او غوښې راکړې دغه دي رامي وړلې.

چې سهار سو باچا را رهي سو چې راغی د کلا دمخه دوه داسي ځوانان ناست دي چې ستر ګي نه پر رونېږي، ده چې ورته وکتل څه عشق وشه د اولاد محبت، دغسي منګ ورته ولاړ، ولاړ و، ولاړ و هله هله څو په دغه ولاړه کي باندي مانښام سو، هیڅ یې تر خوله نه سوای ایستلای، نې څه ویلای سوای، مانښام کور ته راغی سبا بیا ورغی ورځ یې ورته تېره کړه، دوي خپلي مرد کي کوي.

مانښام باچا کور ته راغی دې ګراني ماینې ته یې دانکل وکی چې داسي په یوه کلا کي دوه هلکان دي زه پر مین یم او د زامنو میل مي پر راځي نه پوهېږم چې څه سر دئ او څه چل وکم؟

دې ویل : زامن به دي تر خوله تېر وي ! او هلکان څه کوې د هلکانو مینه نه ده ښه، باچا سړی یې رنګ به دي بد سي باره مه ورځه ورک یې که!

سهار وختي یې ماینې هغه بوډۍ پیدا کړه، ورته وې ویل چې چابکه ځه ! نکل داسي دئ لکه چې هغه هلکان لوی سوي دي که خبره رسوا سوله باچا به زما او ستا ترخی وکاږي.

بوډۍ د وهمه په یوه توپ ورغله هغه هلکان چې یې ولیدله څه سد یې په ورسېدی، دستي په کلا ور ننوتله کې کتل چې هغه نجلی ناسته ده، وپوهېدله چې هغه دي، دستي یې خپل مکر را سربېره کی، د نجلی دمخه یې بُغاري کړې چې الله زما د ورور کور داسي خراب سوی دئ، زه خو ستا

عمه يم، په پلاني وطن کي واده وم، تر اوسه يې نه په ژوند خبره وم نه په مرګ، او شکر دئ چې دغه تاسي دې چچخي يې پاته ياست، نور مي نو زړه درد نه کوي منګر دغه مي ژړوي چې ته په کلا کي يوازي يې هلکان در څخه ولاړ سي ساعت په يوه او په بله تېروي، ته به دغ ناسته يې، ارمان چې يو دوه ژوندي زمريان واى چې ستا سات په تېر واى يو وار به پر سپرېدلاى، زما ورېنداري ته دوه زمريان ولاړ وه داسي سات يې په تېر و چې توبه ! او ستا ورونه خو ښکاريان دي دلاسه يې کېږي، چې دوه ژوندي زمريان درته راولي.

نجلۍ ويل : ولچې ښه وايې عمه جاني ! وده چې لالا دوى راسي ورته وايم به. بوډۍ ويل : زه نو ځم په هغه بل کلي کي مي د خور خواندي کور دئ يادېږي مي نه مي ده ليدلې بيا به کله کله درباندي راګرځم، بوډۍ ولاړه.

مانښام چې هلکان کور ته راغله خور يې ورته وايي چې تاسي په ښکار پسي ولاړ سى، زه يوازي دغ ناسته يم، ماته يو دوه زمريان راولئ چې سات په تېروم.

دغه يو ورور يې ورته وايي : ښه دئ سبا به زه پسي ولاړ سم، چې سهار سو يو ورور يې پسي رهي سو، هله هله دغه غر يې پسي راواخيست کې کتل په يوه ګاره کي هغه ملنګ ناست دئ چې د ده په دعا دوى زوکړي وه، دى ورغى سلام يې ور واچاوه.

ملنګ وعليک ووايه، بيا يې ويل : خير ځوانه څنګه په دې غره کي يوازي ګرځې؟

"ملنګ يې پېژني دى يې نه پېژني".

ده ويل چې که مي دوه زمريان ژوندي ونيول عمه مي د خور له پاره غوښتي دي.

ملنګ ويل : خطاباسي دي زمريان چا ژوندي نيولي وي؟ بېعقلي مه کوه ځه کور ته !

ده ويل چې تر هغو کور ته نه ځم څو ژوندي زمريان پيدا نه کم، کور ته يې بونه زم.

ملنګ ویل : ښه دئ چې نه پاتېږې نو دغه زما دسمال واخله دغه مخامخ لار واخله ځه ځه یو ځنګل به په مخه درسي په ځنګله ور ننوزه د ځنګله په منځ کې دوه زمریان په ځنځیرو تړلي دي دوی به زورونه درته راوهي، منګر ته مه ځني ښېرېږه زړه ور پر ورسه، دغه دسمال ورښکاره که دوی به آرام سي را رهي یې که کور ته یې بوزه!

آ بس دسمال یې د ملنګ څخه واخیست و ځنګله ته را رهي سو، چې د ځنګله مینځ ته راغی که ګوري یوه دوه مست زمریان په ځنځیرو تړلي دي، غږېږي یې دئ زورونه ورته راوهي چې توبه ! دی هم زړه ور پر ورغی چې ور نژدې سو دسمال یې ورته ونیوي، زمریانو سر پر ځپړو ورته کښېښود، لکې ورته ښوروي.

ده هم دستي زمریان را خلاص کړه را رهي یې کړه هله هله دا دئ کور ته یې راوستله په کلا کي یې زمریان ایله کړه خور یې پورته کښته پر سپرېږي په خوشحاله ده.

"بوډې خو پسي ځارو ده" راغله د باچا ماینې ته یې وویل چې په دې چم نه سوله مړه زمریان یې راوستلي دي. دې ویل چې چاره یې کوه باچا هره ورځ ورځي چې خبر نه سي، ما وتا به ټوکر ټوکر کي.

بوډې بیا د وهمه را رهي سوله بیا راغله کلا ته زمریانو پر غړومب وهل، نجلۍ ور الا کړه ځني خلاصه یې کړه و زمریانو ته یې ویل چې دا زما عمه ده ورسره اموخته یې کړله.

بوډې ویل : وینې اوس دي ځنګه سات په تېر دئ.

دې ویل : هو ! عمه جاني.

بوډې ویل : ارمان چې هغه یوه درخته لا وای چې هم سېب کوي هم انار کوي، که سېب ته ووایې چې وخانده ! خاندي، انار ته چې وا وژاړه، نو دستي ژاړي چې دا هم وای نو به دي بیخي سات په تېر وای.

نجلۍ ویل : دا نو چیرې پیدا کیږي؟

بوډې ویل : زما نیکه درلودې، او اوس چې نر وي دستي یې پیدا کولای سي.

دې ویل : وده چې لالا راسي دغه به پیدا کوم.

بوډی ویل : چې په ټینګه به ورته وایې، "ورته وا زه درڅخه ځم، یا به خامخا د انار ژړان او سېب خندان درخته راپیدا کوئ".

دې ویل : ښه دئ ! آبس بوډی ویل : ته مي ولیدلې زه نو ځم بیا به بله ورځ درته راسم، بوډی ولاړه.

د نجلی ورونه چې کور ته راغله، خور یې ورته ویل چې عمه ویل داسي دانار ژړان او سېب خندان ونه سته، چې وای سات به مي ښه په ټېر و، دا به خامخا ماته پیدا کوئ، راوړئ بې چې زما سات په ټېر وي، زه دغ ناسته یم که یې نه راوړئ نو زه در څخه ځم، پخپله یې پیدا کوم. دا بل ورور یې وایي : زمریان ده راوستله دا نو زه پیدا کوم راوړم یې.

دغه بل ورور ورته وایي چې په دغه غره کي ملنګ ناست دئ، ته اول هغه ته ورسه ګوندي هغه یې در وښیي، ماته زمریان هم هغه راوښوولە.

سهار دا هلک را رهي سو، برابر هغه ملنګ ته راغی، د ملنګ سلام یې وکی پسله سلامه یې و ملنګ ته وویل چې عمه مي د خور له پاره د انار ژړان اوسېب خندان درخته غواړي.

ملنګ ویل : بېعقله هغه دي عمه نه ده، بوډی شیطانه ده، خطاباسي دي، په یوه چم دي وژني، ناشده کارونه مه کوه.

ده ویل : یه زه پسي ځم لالا بیا پېغور راکوي چې ما زمریان راوستله تا دغه درخته نه راوړه، اوس که دي څه د لاسه کېږي خو ښه که نه وي هیڅ.

ملنګ ویل : ښه دئ نو، دغه زما خط واخله دغه لار واخله ځه په لار کي به یو بدشکله دېبه په مخه درسي مه ځني بېربېره، دغه زما خط ورته ونیسه، هغه به دي کار روایي وکي.

هلک هم خط ځني راواخیست، را رهي سو، هله هله دا ده دېبه په مخه ورغله، و دیبي ته یې خط ونیو. دیبي کاغذ مچ کی، هلک یې په څټ کي واخیست ویل ستر ګي پتې که !

ده چې ستر ګي پتې کړې یوې بلي علاقې ته یې راوړی و یوه بل دېب ته یې تسلیم کی سره له خطه.

هغه دېب په څټ کي پورته کی و بلي علاقې ته یې راووست، و یوه بل

دېب ته يې ورکی، څه سر دئ ګرځوم هه هه پر دغه ډول څلوېښتو دېبانو يوه وبل ته ورساوه، څلوېښتم دېب د يوه غره پر سر ناست دئ.

دې دېب ورته ويل چې زياته زمور په وسه نه کېږي، چې بو دي زو، اوس دي خپله مړانه او زړه دئ که دي په خپله مړانه او توکل څه وکړه ښه کـه نـه وي هـيڅ. تـر دې غـره چـې ورشـوه سـولې د باغ حـرم علاقـه ده، يـوه شاپېرۍ يې باچا ده چې د ګلخندانې خور ده، شپږ ميـاشتې بيـده وي، شپږ ميـاشتې ويښـه وي، اوس بيـده ده، د انار ژړان او سېب خندان درختـه د دې په سراى کې ولاړه ده، که دېبه ويښه سوې نه وه نو د درختې يو ښاخ بې مات کې را وابې خلې نو رائغله تر ما پورې ځان راورسوه، او که ويښه سوې وه نو يې ټوکر ټوکر کړې زيات ژوند نه لرې. بله دا چې تـر غـره ور شوه سولې تـر شا مه ګوره د دې شاپېرۍ د کور پر خوا مخامخ ورځـه، تـه بـه هيڅ نـه وينې منکر غيبي ناري به کېږي چې "غل دئ درغى راګرځوئ يې" غالمغال به وي هوښ کـوه چـې ونـه بېرېږې، کـه وېرېـدلې او مـخ دي راوګرځـاوه سر بـه دي غوټ پرې سي، مطلب دا دئ ته به باک نه په کوې، په خپل مقصد پسې به ځې.

ده ويل : ښه دئ !

آ بس بسم الله يې کړه تر غره راکښته سو دستي نارې سولې چې "غل دئ درغى مه پر راګورئ نيسي يې، دا دئ درغى هغه دئ ولاړ".

ده هيڅ باک په ونه کې تر غونډۍ مخ د شاپېرۍ د کور پر خوا چابک چابک ځي خو برابر راغى د شاپېرۍ په کلا ور ننووت "بخت يې بيدار و" اول يې د دې دمخـه نقاب پورتـه کې خورا يې خوښـه سوله، د دې د لاسـه يې ګوتمۍ وکښله په خپله ګوته يې کړه، خپله ګوتمۍ يې د دې په ګوته کړه، خپل د جېب دسمال يې ور پرېښود، د دې دسمال يې ځنې واخيست، يـوه مچـه يـې هـم ځنې واخيسـتله، د درختـې څخـه يـې ښاخ پـرې کـې را وايـې خيست هله هله په وچ تراټ برابر غره ته راغى، را وخوت، دېب ته يې ځان راورساوه.

دېب هم دستي را په هوا کې تر بله دېبه پورې يې راوړې هه هه څو ټولو دېبانو يو د بله سره راورساوه، څو تر دېبې پورې يې راوړې دېبې په څټ

کي واخيست تر ملنګ پوري يې راوړي.

ملنګ ورته وويل چې پر تا دي آفرين وي، دا پلا مړ نه سولې باره دغسي ناشده کار مه کوه، ملنګ تر کلا پوري راووست.

هلک دا دئ راغې په کلا ور ننووت خور ته يې ويل چې دا ده درخته مي راوړه، په کلا کي يې د حوض پر غاړه شنه کړه، د درختي په يوه خوا سېب په بله خوا انار ځړېږي و سېب ته يې ويل وخانده ! شين د خندا ولاړې، و انار ته يې وويل وژاړه ! شين د ژړا ولاړې، د خور يې خوراسات په تېر دئ.

بوډې پسي ځارو ده، چې خبره سوه دستي مغزی په وځړېدی راغله د باچا ماينې ته چې دا درخته خو يې هم را وړېده، په دې چل نه سوه مړه، منګر يو چل مي لا زده دئ که په هغه چل هم نه وه مړه، نو زمور مرګ دئ، دوی په هيڅ نه مري.

دې ويل : وس کوه چې باچا هره ورځ ورځي چې سره ونه پېژني.

بوډې راغله کلا ته، درخته د حوض پر غاړه شنه ده، و نجلۍ ته وايي : مبارک دي سه ! اوس خو دي نو ښه سات تېر دئ.

نجلۍ وايي : هو عمه ښه مي سات په تېر دئ.

بوډې وايي : دا خو وسوه، منګر ورونه دي بې ماينې دي او ته هم يوه ښځه يې په سرای کي ناسته يې، ارمان چې ګلخندانه يې غوښتې وای، چې وخاندي تر خوله يې ګلان غورځي، نو به بيخي ښه و.

نجلۍ ويل : هو عمه جاني ولچې ښه دي وويل ، وده چې لالا دوی راسي ورته وايم به، چې خامخا به ګلخندانه په تاسي دوو کي يو کوئ.

بوډې ويل : ښه دئ د خدای ﷻ په امان ولاړه !

ورونه يې چې کور ته راغله، خور يې ورته ويل چې ما واروبدله چې يوه ګلخندانه شاپېرۍ ده، چې وخاندي ګلان تر خوله تويوي، دا چې په تاسي کي د يوه ماينه وای څنګه به ښه و.

دغه يو ورور يې ورته وايي : زه پسي ځم پيدا کوم يې تاسي به دالته ناست ياست يا به مړ سم يا بې راولم.

لنډه دا چې ورور يې بيا را رهي سو بيا ملنګ ته راغی سلام يې وکی، و ملنګ ته يې وويل چې زه ګلخندانه غواړم پسي ځم پيدا کوم يې.

ملنګ ویل چې مه کوه، د ښځو په خوله مه کوه، یو وار مې د مرګه خلاص کړې بیا مې د مرګه خلاص کړې دا پلا دي نه سم خلاصولای، ګلخندانه د هیڅا لاس ته نه سي ورتلای. هلک ویل : یه زه چې دا ګلخندانه لاس ته رانه ولم زه نو د څه شي نریم!

ملنګ ویل : ښه دئ چې نه یې پرېږدې نو زه به یې یو درک په لاس درکم، زیاته مي هیڅ کومک د لاسه نه کېږي، دغه د غره لمن ور واخله یو دره ده، چې په دغه دره کي ور ووتلې یو دښت دئ، دغه دښت ته ګلخندانه یوه هفته راځي، دالته سات تېروي، هیڅوک یې نسواى لیدلای، منګر دا یې ویلي دي چې "که هر چا ماته ږغ را وکی چې ګلخنداني ! او ما ور ها کړه او زه د ده په ږغ ورغلم زه د هغه یم، او که نه ورغلم هغه سړی به هلته ښخ سي، لکه کانې داسي به وي". دا ځلمی چې را رهي سو هله هله هغه دښت ته راغی که ګوري په سوو کسان ډېري سوي ښخ ولاړ دي، دی هم دالته ودرېدی چې د شاپېریانو هی هی سو، ده ږغ پر وکی ګلخنداني ! پر هغه ځای شخ ودرېدی ډېره سو.

دوهمه درېیمه ورځ یې دا بل ورور پسي را رهي سو چې لالا ډېر عمر تېر کی چې درک یې معلوم کم، باره راغی ملنګ ته ورته ویې ویل چې زما ورور څه سو؟

ملنګ ویل : هغه په ګلخنداني پسي ولاړ، هلته پر هغه دښت ډېره سوی دئ، ما ډېر ورته وویل چې مه ځه ! دی نه پاتېدی، ملنګ دا قصه ورته وکړه.

ده ویل چې زما ورور مړ سو، نو زما ژوند هم غیم، زه هم پسي ځم.

ملنګ چې هر څه زاری ورته وکړې، چې مرګ دئ مه ځه د ملنګ په خوله یې ونه کړه، هغه د ورور پر لار را رهي سو راغی هغه دښت ته په دغه ډېره سوو خلکو کي وګرځېدی خپل ورور یې پیدا کی، یو ګړی یې پر وژړله، وروسته د خپل ورور پر اړخ ودرېدی، چې د شاپېریانو ږغ او هایو هوی سو ده ور ږغ کړه چې ګلخنداني، دی هم پسي ډېره سو.

څو ورځې باد یې خور پسي راغله ملنګ ته یې وویل چې زما ورونه څه سوه؟ ملنګ ویل چې په ورونو تا پسات وکی، مړه دي کړه، او ته بوډی

خبيثي خطا ايستلې، نو ستا عمه چيري وه؟ ستا وروڼه ما دوه واړه د مرګ څخه خلاص کړه دا پلا مي زور نه په رسېدی هغه دئ پر هغه دښت ګلخندانې دواړه ډبره کړي دي ځه ولاړه سه کور ته !

نجلۍ ويل : زما ژوند دي نو هم خاوري سي، زه نو د چا سره کښېنم تر دې دا ښه دئ چې زه هم د خپلو وروڼو تر څنګ ډبره سم، او ودرېږم، زه هم پسې ځم د خدای ﷻ په امان ! آبس نجلۍ را رهي سوله هله هله دښت ته راغله خپل وروڼه يې پيدا کړه، دواړه شنه کاڼي دي ولاړ دي، دا يې هم پر اړخ ودرېدله، چې د شاپېريانو برغ او غالمغال سو.

نجلۍ ور برغ کړه چې ګلخندانې !

ګلخندانې چې وکتله که ګوري ښايسته نجلۍ ولاړه ده، فکر يې وکې چې دا خو ښځه ده، ما نه سي ماينه کولای، يه راسه ور ها که، ورسه چې دا څه نکل دئ، او دا نجلۍ څنګه راغلې ده؟

نجلۍ بيا ور برغ کړه چې ګلخندانې !

د دښت څخه ور برغ سو چې ها درغلم !

درېيم وار بيا نجلۍ ور برغ کړه چې ګلخندانې ! ژر راځه !

ګلخندانه دستي د انسان په ډول ورته ودرېدله ويل : خدمت !

نجلۍ ورته ويل چې تا خو ويلي وه چې "زه چې د هر چا په برغ هغه ته راغلم زه د هغه يم" دا خو دي نه وه ويلي چې نر يا ښځه فرق خو دي نه وکړی، ويل پر خپل قول ولاړه يې که يه ؟

ګلخندانې ورته ويل چې بېشکه پر خپل قول ولاړه يم، بېشکه زه ستا يم، اوس امر کوه !

نجلۍ ورته ويل چې اول دغه زما دوه وروڼه را ژوندي که !

ګلخندانې هم د روه دم پر ووايه ژوندي يې کړه "په حقيقت کې خو مړه نه وه په سحر سره ډبري سوي وه" ګلخندانې چې ودې هلکانو ته وکتل دستي پر مينه سوله.

وروسته يې ګلخندانه را رهي کړه پر هغه ملنګ راغله.

ملنګ ته يې ويل چې دغه ده رامو وستله.

ملنګ ورته ويل چې دا شل کاله کېږي چې زه پر مين وم او دا شل کاله

دمخه ما يو وار ليدلې وه بيا مې نه وه ليدلې، او ما د خدايه غوښته چې زما په ژوند يې يو وار بيا په ما ووينې زياته ژوند نه غواړم، اوس دا دئ چې پس له شلو کالو چې ما په دې غار کې د دې د ديد له پاره ورته تېر کړه، ستاسې په سبب دا ده خدای ﷻ په ما وليدله، زياته ارمان د خدای ﷻ څخه نه لرم.

هلکانو ورته وويل چې دغه ده مور لا اوس نکاح نه ده پر تړلې ستا يې په حلاله نکاح ، مور نه يو پر عاشقان، ته پر مين يې او ته زمور پير يې زمور سره دي ډيري نيکۍ کړي دي.

ملنګ ويل : يه خدای ﷻ دې ستا روزي کې، ما يې د خدای ﷻ څخه په ژوند کې دغه يو ديد غوښتی و، هغه مې دا دئ ستا په سبب وکی، منګر دغه ستاسې حال لا درته وايم، زياته نو زما عمر پوره دئ مرم.

ورته ويل يې چې تاسې د دې ښار د باچا زامن ياست، پلار مو هم دغه دئ چې پر تاسې مين دئ کله کله درته راسې، او مور مو باچا د آسو په تبيله کې اچولې ده تاسې دغه بوډۍ چې وای عمه مو يم دلته په څلوېښتې کې د مور د غېږې راوړاست وې غورځولاست، او ستاسې په عوض کې يې د سپې کوتريان ستا د مور په ځای کې ور واچوله ستاسې ميره چې پر باچا ډېره ګرانه ده ستاسې دښمنه ده چې اوس هغه او دغه بوډۍ په تاسې پسې څارو ده او تاسې يې وژلاست، او ناشده کارونه يې په تاسې کوله، منګر ستاسې اجل خدای ﷻ نه و پوره کړی ټوله خدای ﷻ اسانه کړه، او ستاسې بخت به لا خدای ﷻ ښه راسته کې، د شاپېريانو باچهي به خدای در کې، او تاسې به تر هغو خپل پلار په ځان نه خبروئ څو شاپېرۍ د ګلخندانې ملګرې لاس ته در نه سې او باچهي د پېريانو ستاسې نه سې.

دا يې ورته ووېل، ويل "حق پل لرئ" ملنګ چپه سو مړ سو !

ملنګ ته يې هلته غسل ورکی، ښخ يې کی نو کور او کلا ته سره راغله. "دوی نو دالته پرېږده"

هلته د ګلخندانې د خور چې د پېريانو باچا ده خوب يې پوره سو، چې راکښېنستله که ګوري د بل چا دسمال يې پر مخ هوار دئ، د انسان بوی يې ځي، د دې دسمال نسته، چې لاس ته يې وکتل د بل ګوتمۍ يې په ګوته ده د دې ګوتمۍ نسته، او پر باړخو يې د انسان د خولې بوی دئ، حيرانه ولاړه،

چې دباندې راووتله د انار ژړان او سېب خندان د درختې یو ښاخ نسته، باره دغسې یې ستړګې لکه د انارو پیالې راوکښلې د درده سره چوي. اول یې هغه دېبان چې پیره داران وه راوې غوښتل مړه یې کړه، حکم یې پر پېریانو وکې چې ولاړ سئ پر مځکه تیت سئ هر ځای چې مو دا درخته پیدا کړه، په درخته او په چا غرض مه کوئ فقط حال راوړئ، دا کار بې زوره نه کېږي لکه چې خورا زوره ور سړی راغلی دئ. دا کارونه یې کړي دي، زه یې ورسره معلوموم دا څنګه زوره ور دئ.

څه سر دي ګرځوم پېریان سره په هوا سوله چې وګرځېدله وګرځېدله، هه هه دا ده د دې هلکانو په کلا کې یې درخته ولیدله، دوه زمریان هم ورته تړلي دي، پېریان ځني وېرېدلې، د وهمه یې را الا کړه برابر شاپېرۍ ته راغله.

شاپېرۍ ته یې وویل چې درخته په یوه کلا کې ولاړه وه؛ دوه نر زمریان پورې تړلي وه هغه هم په خیال دېبان راغله، او کلا د انسانانو وه!

شاپېرۍ هم امر وکئ چې جنګ ته ځان تیار کئ، نفر او خېمه در واخلئ ماښام کوچ دئ.

آبس ماښام ګرده پېریان او شاپېرۍ راپه هوا سول دا دي راغله پر کلا یې شاوخوا خېمې ونجتلې کُل دښت یې په خېمو ونیو چې لار و ګودر نسته.

سهار چې هلکان راکښېنسته که ګوري دښت ټوله شنو خېمو نیولی دئ، یو بامبو پروت دئ، هلکان بیر ته په کلا ننوتله.

شاپېرۍ یو پېرۍ د سړي په بڼه ورته راولېږي چې ته ورسه ورته ووایه چې غل په لاس راکئ یا جنګ ته راووزئ چې سره معلومه یې کو، که نه وي آل و مال به مو ګرده دود کم.

پېرۍ راغی د کلا دروازه یې ور وټکوله، هغه هلک چې درخته یې ځني راوړې وه ورته راووت ویل خیر!

دې سړي ورته ووېل چې زمونږ د باچا د انار ژړان او سېب خندان درخته ورکه ده، اوس باچا سره له لښکره راغلی دئ وایي: یا غل په لاس راکئ یا جنګ دئ! ده ورته ووېل چې زه نه لښکر لرم نه صلاح کوم، درځه زه یې جواب وایم، دستي کور ته ننووت هغه د شاپېرۍ دسمال او ګوتمې

يې راواخيستله، ورور او ګلخندانې ته يې دا کيفيت ووايه ! ګلخندانې ورته ويل چې زه به درسره ولاړه سم، هغه زما خور ده، يو څه عذر او زارۍ به ورته وکم !

ده ويل : يه ! زه يوازې ورځم او رشتيا ورته وايم توکل دئ.

آبس د دې قاصد سره را رهي سو، برابر راغی د شاپيرۍ پر زنګانه کښېنوست.

شاپيرۍ ورته ويل چې غل ته يې درخته تاوړېده؟

ده ورته ويل : هو ! غل زه يم درخته ما وړېده.

دې ورته وويل چې نښاني يې ووايه !

ده ورته ويل چې دغه ستا دسمال او ګوتمۍ نښاني ده، او دغه ستا پر مخ زما د غاښو ليکې دي.

شاپيرۍ ويل چې ته څنګه راغلې؟ زما ځای ته خو نه انسان نه پېريان راتلای سواى، نو ته په کم زور په څه چم راغلې؟

ده ورته ويل : نه مي چم و نه مي زور و، نه مي لښکر و نه مي سپاه وه، خاص په خپل غيرت او مړانه درغلم.

شاپيرۍ ويل : بېشکه ټيک وايې، آفرين ! زه په حلاله نکاح ستا يم، ته زما مېړه يې، او تې زما پر ځای باچا، دغه دي لښکر دئ.

لنډه دا چې نور پېريان يې رخصت کړه شاپيرۍ يې د انسان په بڼه را رهي کړه کلا ته يې راوستله.

شاپيرۍ که ګوري چې په کلا کې ګلخندانه خور يې ناسته ده.

شاپيرۍ ويل : ته څه کوې دلته څنګه راغلې يې؟

دې ورته ويل چې زه يې ګټلې يم، خپل نکل يې ورته وکی. دې هم خپل نکل ټوله ورته وکی، چې دې هلک زما د سر ايه څخه د انار ژړان او سبب خندان ونه راوړېده، او ډېر زړه ور او دلاور هلک دئ، نو ما هم دی مېړه کی.

څو ورځې باد دې هلکانو وويل چې زمور مور د باچا په پلانۍ ګوخانه کې ده، دستې به يو پېری استوئ راولئ بې.

شاپيرۍ هم دستې يو پېری واستاوه ورته وې ويل چې يو دم به ورځې

چې څوک يې درڅخه ونه ويني، دا ښځه به راوړې.

پيرۍ ورغې په يوه رپ کې يې د دوی مور راوړه.

نجلۍ او هلکانو يې لاسونه مچ کړه، ورته وې ويل چې موږ ستا هغه اولاد يو، چې بوډۍ دلته د غره په لمن کې وغورځولو، منګر خدای ﷻ مهربان دئ د صابر صبر نه ضايع کوي، خدای ﷻ ساتندويه دئ موږ يې د مرګه وساتلو، لوی يې کړو، دا مو ماينې دي، دا مو کلا ده، او ستا کسات به د بوډۍ او ستا د بنې څخه ستا په مخ کې وکاږو، دستي يې حمام په وکی د پېرذاتو کالي يې په واغوستله.

دې هم د خدای ﷻ شکر وکيښ.

بله ورځ ګلخندانې وهلکانو ته وويل چې پلار خو مو ملامت نه دئ، ناخبره و، ګناه ګرده د بوډۍ او ستا د ميرې ده سبا که مو پلار راغې تاسي به يې سلام وکی مه يې خبروئ چې موږ ستا زامن يو، يا ته مو پلار يې، بلکی ورته ووايست چې سبا شپه ته او ستا ټوله عمله زموږ مېلمانه ياست خامخا به راځئ ! زموږ او ستاسي باره سره خپلوي ده شناخت به سره کوو.

هلکانو ويل : ښه دئ !

سبا چې يې پلار د کلا دروازې ته راغې دواړه هلکان ورته راووته سلام يې وکی، پس له تعظيمه يې و باچا ته وويل چې سبا ته او ستا ټوله عمله او سپاه زموږ مېلمانه ياست باره به خپلوي اوشناخت سره کوو.

"باچا خو پر مين و داسي خوشحال سو لکه د جنت زيری چې پر وسو." باچا ورته ويل چې ښه دئ، ځنې را رخصت سو، چې کور ته راغې دستي يې جار وواهه چې سبا مازيګر ته دي ټوله عمله او سپاه او منصبداران راحاضر سي چې يو ځای مېلمانه يو. په دا سبا مازيګر ټوله عمله، قاضيان، منصبداران او سپاه راټول سوله.

باره باچا دمخه دئ نور په پسې دي هله هله مازيګر غټ لا کلا ته را نژدې سوله، که ګوري نه دود سته نه کادود سته، نه نور ترتيبات سته، نه دبګ سته نه کاسه، اريان ولاړ چې دا يې رشخند راوواهه، که څه؟ خو هيڅ نسته، دا دونه خلک خو په کلا کې نه ځاييږي او دباندې هيڅ نسته.

خو چې ښه کلا ته ور نژدې سوله د کلا څخه يوه ډله سړي راووتله، د

هر یوه څخه یې آس ونیو ستړې مسې یې ورته وکړه.

وروسته بله ډله دکلا څخه راووتله، فرشونه یې په یوه رپ کې هوار کړه، وهر یوه ته یې في نفر یوه یوه وربښمینه غالیچه ور هواره کړه بالښتونه یې ورته کښېښوولە، څه سر دي ګرځوم چې یو بامبو یو بوږ دئ چې دوی ټوله اریان تللي دي چې مانښام سو، سړی وځراغ ورته لګېدی، د دوډۍ وخت سو د هر سړی له پاره جلا جلا ګډوه او دشوی د سرو زرو راوړه سوه لاسونه ور پرېوله سوه، بیا سړي سر سترخان ورته هوار سو سړي سر د وریجو غوښو او سرو کړو مرغانو او سالنو د سرو زرو غوري ورته کښېښوول سو.

چې دوډۍ وخوړه سوه بیا یوه یوه ګډوه او دشوی د سپینو زرو ورته راوړه سوه، لاسونه ور پرېوله سوه، چې خلاص سوه بږغ وسو چې دغه ګډوه او دشوی فرش او غوري چې هر سړي ته ایښودل سوي دي د هغه دي ورسره وادې خلي، نور ټوله رخصت دي په مخه یې ښه ! یو باچا، قاضی او وزیران دي پاته سي، باره ټوله عمله او سپاه رخصت سوله ولاړه.

باچا قاضي او وزیران یې کلا ته ننه ایستله د سرو زرو پر تختو یې کښېنول د انار ژړان او سېب خندان او د زمریانو سیل یې په وکی.

وروسته ګلخندانه او خور یې راغلې باچا ته یې سلام واچاوه، دوی داسي ښایستې دي چې ستر ګي نه پر رونېږي، باره یې باچا ته وویل چې ښه! تا اروېدلي دي چې انسان کوتریان زېږولي وي؟

په باچا مغزی وځړېدی.

وروسته یې د باچا ارزانه ماینه چې په ګوخانه کې یې اچولې وه ورته راوستله، ده چې داسي ورته وکتل اریان سو، چې دا خو زما ماینه ده، دغسي ډوب ولاړ. وروسته ګلخنداني دغه تېر نکل د بوډۍ او د ګراني ماینې تعداوي یې ورته بیان کړې، ټوله نکل یې سر تر پایه ورته وکی، ویل : دغه دي هغه دوه زامن دي، او هغه دي لور ده، زه او دغه ښځه دي مرېندي یو، زامن دي د ټولو پېریانو پاچهان دي. وروسته باچا وویل : هغه ګرانه ماینه او بوډۍ راولئ، چې زړه په یخ کم.

باچا چې ستر ګي اړولې بوډۍ او ماینه یې ورته راوستله باره یې پر یو

دپب حکم وکی چې سره کش يې که وې خوره !

دپب ور حمله کړه بوډی او دا ښځه يې دواړه يوه ګوله کړه.

باره باچا و زامنو ته وويل چې زما باچهي هم ستاسي ده زياته نو ارمان نه لرم.

باره سره کور و کهول سوله.

د باچا زوی، مالداره او سپی

ته وا، ښه !

چې و یو باچا و یو زوی یې درلود چې خورا پر ګران و، دې زوی یې بل کار نه درلود بېله ښکاره، یوازې به دی او یو سپی ښکار ته سره تله، بل څوک یې ښکار ته نه ورسره بېوله.

یوه ورځ دوبی دئ، سور ټک او سره ګرمي ده په ښکار راوتلی دئ، پر دښت ښکار کوي، خو څه ښکار یې وکی، ټکنده غرمه سوله، اوبه یې تمامي سولې خورا تږی سو، خولې پر بهېرې حلق یې وچ کلک دئ شاوخوا یې وکتل هلته لیرې پر دښت د مالدارو کلی معلوم سو، و دې کلي ته رهي سو چې اوبه ځني وغواړي، هله هله دا دئ راغی، د کلي څخه بیر ته د مالدارو څاه دئ.

یوه مالداره ښځه ده، پېغله ده اوبه کاږي، دی د تندي څخه پر لاري نه سي تلای غواړي چې ژر اوبه وچښي، مالداري چې فکر وکی چې سړی ستړی دئ ګرمی وهلی دئ تږی دئ، دا یخي اوبه کې په یوه ساه وچښلې تاوان ورته لري.

ده اوبه ځني وغوښتلې چې اوبه راکه !

ښځي کتوری د اوبو ور ډک کی بیا یې نو پنځه شپږ خاشې پکښې واچولې، کتوری یې ورکی.

ده پر سر پورته کی چې دوه غوړپه یې وکړه خاشې یې خولې ته ورغلې، بیرته یې کتوری د خولې څخه ایسته کی خاشي یې پوکړې، بیا یې خوله پر کښېښوله، ها ها ها څو په شپږ اووه ساوو یې ځان اوبه کی، وروسته یې د ښځي څخه پوښتنه وکړه چې دا خاشې دي ولي پکښې واچولې؟

ښځي ورته وویل چې ته ستړی او لمر وهلی او ډېر تږی وې په یوه ساه

اوبه نه وې در ته ښې چې چښلي دي واى، نوځکه مي خاشې پکښې واچولې، ما ويل چې په يوه ساه يې ونه چښي.

ده ور ته وويل چې ته د چا لور يې؟

دې ويل : زه د دغه کلي د خان لور يم، زما پلار د لسو زرو کورو خان او مشر دئ، مور مالدار يو، دري زره کوره دغه دي او زر په وطن کي دي.

باره د باچا زوى د دې و عقل او پوهي ته اريان ولاړ چې صحرايي او دونه پوه ! او د دې ښايست او اخلاقو يې هم زړه ځني يووړى، باره يې سپى هم اوبه کى څه اوبه يې په پتک کي ځني راواخيستلې دستي مخ د کور پر خوا را رهي سو، دى او سپى کور ته راغله.

دستي ورغى پلار ته چې اوس نو ماته واده وکه، بس دئ ډيري چتى مي وکړې.

پلار يې ويل : ښه دئ پر دواړو ستر گو، څوک در وغواړو؟

ده ويل : پر دښت د مالدارو کلى دئ، د هغه کلي د خان لور راوغواړه.

پلار يې ورته وويل : صحرايي ښځه څه کوې؟ د وزير لور به در وغواړم.

ده ويل : بلې ! ته ومنه کې وکم چې پر دنيا مي يوه شپه کښږي.

پلار يې هم ويل ښه دئ.

دستي يې د هغه کلي خان راوغوښت ور ته وې ويل چې دا لور دي زما زوى ته راکه ! خان ويل : ښه دئ در کوم يې منگر هو نن شنبه ده بلي شنبې ته به يې ودوې، که دي واده نه کړه زمور کلى باريږي ځي وطن ته، بيا زمور دود نه دئ چې د وطن څخه وبل وطن ته ښځه واده کو، بيا يې په زور هم نه سې بېولاى.

باچا ويل ښه دئ.

څه سر دي گرځوم لنډه دا چې دستي يې دسمال واچاوه نکاح يې وترله.

باچا او د باچا زوى و بلي شنبې ته د واده کار و بار سره جوړوي.

د خداى ﷻ کارونه دي د واده کار يې و بلي شنبې ته نه کى جوړ، دا اووه ورځي تيري سوې، د يکشنبې په ورځ د مالدارو کلى بار سو، دالته په

لار کي يو دوه کوره پراته وه.

د مالدارو د خان لور راغله و يوې ښځي ته يې وويل چې که زما مېړه چې د باچا زوی دئ دغسي ځوان دئ او دا يې نښاني ده، په ما پسې که راتلی تا وليد، ته به خامخا ورته وايې چې ماينې دي ويل چې هوښ کوه چې راپسې رانه سې د ژوند څکه ولاکه وکې، زما څخه لاس پرېمينځه، او زما سلام دې ورته ووايه!

هغې ښځي ويل: ښه دئ.

د يکشنبې په ورځ چې باچا حال ونيو، مالدار بار سوي وه، باچا اريان سو چې دا څه چل دئ او دا څه نکل پېښ سو؟

د باچا زوی وويل: تاسي خوا مه بدوئ مالره خدای پېښه کړېده، زه په خپله ماينه پسې خپله يوازي ځم، يا بې راولم يا به مړ سم.

باچا چې هر څه الي ځلي وکړې، چې مه ځه بله به دروغواړم.

ده ويل: خدای يو مالکي توروې که پاته سم چې پر دنيا مي يوه شپه وي.

لنډه دا چې پر آس سپور سو څه روپۍ وبتکۍ يې ورسره راواخيستلې يو يې خپل د ښکار سپی ورسره رهی کی را رهي سو برابر يې هغه لار پسې راواخيسته.

تر يوه ځايه چې راغی هغه دوه کوره په مخه ورغله، يوه ښځه ورته راووتله، ورته وې ويل چې د باچا زوی ته يې؟

ده ويل: هو! هغې وويل چې ماينې دي سلام دربانديي وايه پسله سلام ويل که دي زما مېړه وليد ورته وا "هوښ کوه چې په ما پسې رانه سې د ژوند څکه ولاکه وکې" او که راتلې هم نو زمور وطن پلانی ځای دئ او په لار کي دي د پېريانو وطن هم دئ چې هيڅوک نه سي تر تېرېدلای نور نو اختيار لري.

ده ويل توکل پر خدای ﷻ دئ، نه پاتېږم يا به مړ سم يا به مور.

لنډه دا چې پسې را رهي سو، هله هله مزل پر مزل د نکل کار دئ په نکل کي معطلي نسته، دا دئ يوه دښت ته راغی، چې د مرغه برچ نسته، نه انسان سته نه حيوان، پر دښت ليري يوه سپينه کلا ولاړه ده، وړی هم دئ

دې کلا ته را رهي سو، چې راغی د کلا دروازې ته ور ورغ يې کړه، چې مسافر يم، بيا يې ور ورغ کړه چې هر څه نارې يې ور وکړې ورغ نسته، باره په کلا ور ننووت، هيڅوک نسته، يو حوض دئ يوه درخته يې پر غاړه ولاړه ده، اوبه يې وچښلي تر درخته لاندې د حوض پر غاړه پرېووت بيده سو، آس او سپی يې ورته وتاړه، چې سترګې يې سره ورغلې يوې مينځې ورغ پر وکی چې څوک يې؟

ده ويل : مسافر يم.

مينځې ورته وويل چې نه ځوان يې، که بې بې خبره سوله رښکی به دې وباسي.

ده ويل : چې بې بې څوک ده؟

مينځې ورته وويل چې بې بې شاپيرۍ ده، نهايتي ښايسته ده، دا په نيلي سواره سره مشهوره ده، په نېزه بازي کې ډېره ګرندۍ ده، او مېړه هم نه لري، وايي چې هر چا که زه په پهلواني او نېزه وهلو کې ماته کړم زه دهغه يم.

د باچا زوی ورته وويل چې ورسه را خبره يې که، ورته ووايه چې يو ځوان راغلی دئ، چې ستا سره يې په پهلواني او نېزه کې معلوموي.

مينځه هم راغله و بې بې ته يې وويل چې داسې يو ښايسته ځوان دئ چې توبه، وايي چې زه د بې بې سره پهلواني کوم او په نېزه بازي کې يې ورسره معلوموم. بې بې هم د بنګلې څخه راکښته سوله، پر خپل نيلي آس سپره سوله، نېزه يې راواخيستله چې راغله، دې يې وليد، لږ څه يې خوښ سو، باره يې ورته وويل چې ځوانه ! نېزه نه درسره وهم ځکه تش لاس يې، منګر پهلواني درسره کوم، که دې د آس په سپرولو کې د آس د ځين څخه واخيستلم په خپل مخ کې دې د ځين پر قاش کښېنولم، نو دې په حلاله نکاح وګټلم، که نه وې سر دې بايلو.

ده ويل : ډېر ښه دئ.

باره دی هم پر آس سپور سو ميدان ته سره راووتله، دواړه جوړه سره ودرېدله، چې آس يې په سپرلو سره واچول هله هله په عين توپ کې يې ور حمله کړه سپکه يې د آس د ځين څخه واخيستله د خپل ځين د مخه يې

کښېنوله.

شاپېرۍ ورته وویل : چې آفرین ! اوس دي نو په حلاله نکاح وکړلم.

راغله بیرته کلا ته بنګلې ته سره وخاته، چې پر دوو شوندو یادېږي هغه شی سته، څه سر دي ګرځوم څو عمر یې په دغه کلا کي تېر کی.

یوه ورځ یې شاپېرۍ ته وویل چې تا خو هیڅ پوښتنه راڅخه ونه کړه چې ته په څه شي پسي راغلی یې، څنګه راغلی یې؟

شاپېرۍ وویل : ښه اوس نکل وکه، څنګه راغلی وې دلته؟

ده ورته وویل چې زه په ماینه پسي را رهي سوی یم، د مالدارو څخه مي غوښتې وه مالدارو راڅخه بېولې ده، نو اوس که دي یوه لار ولیکه درته معلومه وي خو راوښیه او ته دالته اوسه.

شاپېرۍ وویل چې دغه لار پسي واخله ځه په لار کي به یوه بله دغسي کلا په مخه درسي، په هغه کلا کي هم دا یوازي ده په مشکۍ سواره سره مشهوره ده، زما د اکالور ده، که دي هغه هم په دغه چم په پهلواني وګټله خو ښه ! او که نه وژني دي، او که دي وګټله نو هلته یو غر دئ، د هغه غره و هغه بلي خواته د هغو مالدارو وطن دئ، ته به د ملنګ پر ډول ور واوړې، خپله ماینه به پیدا کې، په یو چم بې را رهي کې چې تر غره دي راواړوله زیاته موږ ته یې راپرېږده، او که دي راوانه ړوله در خبر سوله، نو دي وینه و مځکي ته نه پرېږدي وژني دي. ده ویل ښه دئ. لنډه دا چې را رهي سو، دا دئ راغی دې بلي کلا ته، په کلا ور ننووت بیا هغسي یوه مینځه ورته راغله دانکل یې ورته وکی. مینځه راغله د ده نکل یې و شاپېرۍ ته وکی.

شاپېرۍ هم پر مشکي آس سپره سوه ورته راغله.

د دې شاپېرۍ هم مینه پر راغله، خوښ یې سو، و ځوان ته یې وویل چې ځوانه! ښه ځوان یې پر مرګ مي نه پېرزو کېږې مګر زه خپل بول نیولې یم، پهلواني درسره کوم که دي زه په سپرلو کي د آس د ځینه څخه واخیستلم زه ستا یم.

ده ویل : ښه دئ.

آبس میدان ته راووتله، اسان یې په سپرلو سره واچول په اول توپ

کي يې شاپېرۍ د آس د سره واخيستله پر خپل آس يې په خپل مخ کي کښېنوله.

لنډه دا چې دا يې هم وګټله خو څو عمر يې په کلا کي د مشکي سواري شاپېرۍ سره تېر کې.

پسله هغه يې مشکي سواري ته وويل چې زه مالدارو ته ځم، هلته زما ماينه ده راولم يې، او ستا د اکالور نيلي سواره مي هم ګټلې ده هغې د مالدارو کلي راښوولی دئ، چې د دغه غره هغه خواته دئ او ويل يې چې زه به درسم، موږ دواړي به د غره پر سر درته کښېنو او اوس نو ته د ملنګ جامې راته پيداکه چې ورسم، خپله ماينه په دغه چم پيدا کم، ولي چې لس زره کوره دي ايله که مي په ډېر زحمت پيدا کړه.

شاپېرۍ ويل : ښه دئ ولاړ سه موږ به پر غره درته ناستي يو، فقط تر موږ پوري يې راورسوه.

ده ويل : ښه !

لنډه دا چې شاپېرۍ د ملنګي کالي ورکړه، دا کالي يې واغوستل را رهي سو راغې تر غره ور واوښت، سپي او آس يې په غره کي وترله. شاپېرياني دواړي د غره پر سر ورته کښېنستلې، آس او سپي يې ګوري. دی کلي ته راغې د ملنګ پر ډول کور په کور ګرځي پکر غواړي، هله هله څو د خسر پر کور پېښ سو، چې هل يې کړه چې مېرمني خير راوړه! ماينې يې خير راواخيست چې راغله ملنګ يې وليد وې پېژاند باره يې روغبړ سره وکې.

ملنګ ورته وويل چې ما خواري وکښلې، مرګ ته مي ځان ورکې، اوس راسره ځې که يه ؟

دې ورته وويل چې پر سر او سترګو درسره ځم، مګر د دې کلي او مالدارنو واک لرې؟ که راخبر سوله تر هر ځايه چې وي راپسې ځي چې هر ځای مو پيدا کي دواړه وژني.

ده ورته وويل چې هلته په غره کي ما آس درولی دئ، ته فقط تر هغه ځايه پوري ځان راورسوه زياته ټوله و ماته پرېږده ما يې چاره کړې ده. زه به دمخه ولاړ سم ته پسې راسه !

دې ویل : ښه دئ.

لنډه دا چې د باچا زوی را رهي سو راغی خپل آس ته شاپېریاني پر غره دوګامه ناستي دي.

ماینې یې هم دستي کور و کار سره جوړ کی، ډیري روپۍ یې ورسره راواخیستلې خپله بخچه یې هم په بغل کي ونیوله په خپل مېړه پسي را ووتله، هله هله څو پسي راورسېدله.

د باچا زوی دستي پر آس سپور سو ماینه یې پسي کنجغه کړه را رهي سوله چې تر غره راواوښته د مالدارو لښکر پسي راورسېدی.

دلته دواړو شاپېریاني دوګامه ورته ولاړي دي ده ځان ورته راورساوه، لښکر پسي راورسېدی.

شاپېریاني وردمخه سولې د لښکر مشر ته یې وویل چې خبر دار ! چې زیات پسي راتېر نه سئ، زیات حق نه لرې ئ، زمونږ علاقه دِه، که مو تر دغه غره ګام را اړولی و، ولاکه یو بیا ژوندی ولاړ سئ. لښکر هم بیرته مخ وګرځاوه، د شاپېریانو سره یې د وسه نه وه پوره. د باچا زوی او ماینه یې او نوري دوې شاپېریاني راغلې د مشکي سواري شاپېرۍ کلا ته یو څو شپې یې تېري کړې. پس له هغه د باچا زوی ورته وویل چې زه د باچا زوی یم، ځم وطن ته مقصد مي حاصل سو، تاسي راسره ځئ که نه ځئ؟ شاپېریانو دواړو ورته وویل چې بېشکه درسره ځو، مونږ هم ستا ماینې یو، په نره توره دي ګټلي یو، ته مو مېړه یې.

لنډه دا چې د دغه ځای څخه یې هم ډېره دنیا او بتکی او جواهرات رابار کړه پر آسانو راسپاره سول.

د نکل کار دئ دا دئ د خپل پلار پاچهی و علاقې ته راشوه سوله، د ښار څخه لیري یو ځای یې واړول، دالته یې دستي خټو ته لاس ورته کی، مزدوران یې واچول یوه ښه کلا یې لکه ښار غوندي جوړه کړه، مځکي او باغونه یې رانیول یوه ښه مهمانخانه یې جوړه کړه.

څو ورځي باد د باچا زوی و شاپېریانو ته وویل چې زه ورځم پلار ته حق داره دئ مېلمه کوم یې.

دې ماینو یې درو سرو ته وویل چې ورسه رایې وله مېلمه یې که، منګر

هو کور ته به يې نه راولې، که دي راووست او مور يې وليدو پر مور زړه بايلي د توانه يې وزي، نو په هر چم چې وي تاوژني.

ده ويل : چپ کئ ! چپ کئ ! پلار پر مرندو هيڅکله نه وي مين سوی، او نې زوی وژلی دئ.

دوی ورته وويل چې مور درته وويل، زياته اختيار لرې بيا به ارمان وکې.

ده ويل : يه کله يې پرېږدم تاسي داسي خبري کوئ چې خره خندوئ.

لنډه دا چې را رهي سو، ښار ته راغی خو خوشحالي سوله چې د باچا زوی راغی. دی برابر پلار ته راغی لاسونه يې ور مچ کړه، روغبړ يې ورسره وکی. پلار يې ورته ويل : په خير راغلې؟

ده ويل : هو ماينه مي راوستله، او دوې مايڼې مي نوري هم کړي دي، تاسي او نوره عمله سره له وزيرانو او قاضيانو سبا زما مېلمانه ياست.

پلار يې حيران ولاړ ورته وې ويل : چيري مي بيايي او ښځي دي چيري دي؟

ده ورته وويل چې زه جلا ځای لرم، نوی ښار مي اچولی دئ.

پلار يې ويل : ښه دئ.

لنډه دا چې سبا باچا او عمله او نوره سپاه د ښاره راووتله چوکچکه ده خوشحالي ده چې د باچا زوی راغلی دئ او باچا يې مېلمه کړی دئ.

څه سر دي کړ ځوم دا دئ کلا ته راغی، د کلا دمخه ښه فرشونه اوار دي، کښېنستل ماښام سو دوډۍ يې وخوړه هغه نور يې رخصت کړه، باچا يې کور ته بوت.

باچا چې کلا ته ننووت دا خپل مرندي يې وليدې، دستي يې زړه بايلو، خو برغ يې دم در حاله ونه کی، روغبړ يې سره وکی، شپه تېره سوه، په باچا اور لګېږي تمامه شپه يې په چرت تېره کړه " چې که بل بېګانه وای خو په زوره به مي دا ښځي ځني خلاصي کړي وای يا به مي په يوه بانه وژلی وای، د ده سره به اوس څه کوم؟"

په هر صورت سهار باچا رخصت سو، زوی ته يې وويل چې ته نه راسره ځې؟

ده وویل : یه ! زه دلې خوشحاله یم دلې دښت دئ ښکار کوم.

باچا ولاړ ښار ته !

دې شاپېریانو ورته وویل چې زمونږ په خوله دي ونه کړه اوس ته خبر اوسه چې باچا پر مونږ زړه بایلو ضرور یو چم درته جوړوي، وژني دي، زیاته اختیار لري.

ده ویل : چپ کئ ! چپ کئ ! دا خبري مه کوئ !

باچا هلته دستي مانښام قاضي پټ راغوښت و حرمسرای ته، ورته وې ویل چې د دغه زوی مرګ به راته روا کوې، او دا ماینې به یې هم راته روا کوې، که نه وي ولاکه د ژوند څکه راڅخه وکې پرېږدم دي نه !

قاضی فکر وکی چې وژني دي، او پر ناروا ځنګه د روا حکم وکم، باره یې باچا ته وویل چې راسه یو چل ورسره وکه.

ده ویل : څه چل؟ قاضي ویل چې حال ور ولېږه ورته وا راځه ښکار ته، چې بودي تی دښت ته یې وباسه، چې خورا لیري وي او څه آبادۍ او اوبه ور نژدې نه وي، سکاو وپوهوه چې ټکی اوبه ور نه کي، او غرمه هم تروه خواړه په وخوره، چې خورا تږی سي، او ډېر یې ستړی هم که، که یې د سکاو څخه اوبه وغوښتې، سکاو دي ورته ووایي چې دا یوه ستر ګه دي کاږم نو دي اوبوم، چې ستر ګه یې ځني وکښله، نو دي لا تروې د مالګي اوبه ور کي، چې ښه پسي تږی سي بیا دي ورته ووایي چې دا بله ستر ګه به دي هم وکاږم نو دي په خوږو اوبو اوبوم ! چې ږوند مو کی، پر هغه دښت یې ایله کی، هلته یې درندګان خوري، مږندي به درپاته سي په خوني به هم نه یې.

ده ویل : ښه دئ !

لنډه دا چې سهار یې حال ور وکی چې مونږ ځو ښکار ته د مېلې ښکار مو ایستلی دئ، ته به هم چټک راسې چې ګرده تاته ولاړ دي.

د باچا زوی هم پر خپل آس سپور سو، خپل د ښکار سپی یې ورسره را رهي کی، دا دئ د پلار سره یو ځای ولاړ، ښکار ته یو دښت یې پسي راواخیستی چې سر او پای یې نه معلومېږي.

زوی یې ورته وایي چې دا چول دئ، اوبه نسته زیات څه کوو چې ځو؟

پلار يې ورته وايي چې د دې په پای کې يوه چينه ده، ډيرې هوسۍ او غرڅه ورته راځي، اوبه چيښي، هلته به ورسو، ښه ښکار به وکو.

څه سر دي ګرځوم خورا يې ليرې بوت، يو ځای يې پياده کې آس يې بل نوکر ته ورکې، دوی پياده را رهي سوله، هله هله ټکنده غرمه ده، خورا ګرمي سوله سترې هم سو تږی هم سو، سکاو ته يې ويل اوبه راکه !

سکاو ورته وايي چې يه ! اوبه نه درکوم باچا حکم کړی دئ چې دا چول دئ اوبه لږ دي هيڅا ته يې مه ورکوه.

بيا يې يو دوه ساعته ځان ټينګ کې، حلق يې وچکلک سو، ويل: اوبه راکه !

سکاو ويل : وده د ډوډۍ وخت دئ، چې ډوډۍ وخورو په ګډه به په اندازه اوبه وچښو. ډوډۍ راغله، ده ته يې داسي تروه غورمه کښېښوله چې سوکری مالګه ده، وږی دئ دا يې وخوړه، وروسته داسي تږی سو چې د ترپ او خبرو ولوېدئ. باچا ځان نيهام کړی دئ، او د باچا زوی وايي مړ سوم د تندي اوبه راکه !

سکاو ورته وايي چې څه اوږدې او لنډې کوم، باچا راته ويلي دي چې که ده اوبه غوښتې په يوه سترګه به يې ورکوې، که يې بله پلا غوښتې بله سترګه به يې کاږې.

دئ پوه سو چې ماينو مي رشتيا ويل، منګر ما يې په خوله ونه کړه، په هر صورت په تږ پسي ارمان دئ هيڅ يې د لاسه نه کېږي د چول دښت دئ، هيڅ سړی يې په خوله هم نه کوي، آس يې هم نسته، يو ګړی يې ځان ټينګ کی، آخر ته تندي نهايته غلبه پر وکړه، د صورت وينې يې وار په وار وچېږي آخر ته يې فکر وکی چې مرم خو مرم نه پاتېږم، تر مرګ دغه ښه دئ چې سترګې مي وکاږي اوبه خو به سم، باره يې سکاو ته وويل چې راسه دغه يوه سترګه مي وکاږه اوبه راکه !

سکاو هم دستي ننښخ ور واچاوه سترګه يې ځنې وکښله هلته يې وغورځوله، سپی يې ورته ولاړ و، دستي يې دا سترګه په هوا ونيوله و مځکې ته يې پرې ننښوله وايې خيستله په ستوني کې يې وساتله.

باره سکاو يو غږ پ تروې اوبه ورکړې، اوبه يې نه کی.

ده ویل : اوبه خو مي که ! سترګه دي راځخه وکښله اوبه دي نه کړم، هغه یو غړپ هم تروړ وي.

سکاو ویل : چې یه ! د باچا حکم نسته، چې دغه بله سترګه دي هم وکاړم نو دي اوبه کوم.

ده ورته وویل چې دغه ده دا بله سترګه هم وکاړه !

سکاو بیا نښخ ور واچاوه دا بله سترګه یې هم ځني وکښله هلته یې وغورځوله، سپي بیا حمله کړه په هوا یې ونیوله دا سترګه یې هم تازه توده په ستوني کي وساتله.

دئ او سپی یې دالته پر دښت پرېښوولە. سکاو باچا ته راغی چې سترګي مي ستا په امر وکښلې. باچا هم خوشحاله سو دستي را رهي سو د زوی کلا ته راغی و مړندو ته یې وویل چې مېړه مو مړ سو، راځئ اوس نو زما سره ښار ته. مړندو یې ورته وویل چې مور دلې د ده پر نامه کښېنو او که زور راسره کوې په زور مو بیایې، نو جنګ درسره کوو، هر څه زور چې لرې راوړ باسه !

باچا اریان سو چې دا یې څنګه خبره وکړه ! دوی نو په څه شي جنګ کوي، بیا یې وویل چې ځه ښځي دي یو پېشرو یې وواهه.

سهار یې دوې پیرې ورته راواستولې چې ورسئ ښځي د مال او اسبابه سره راولئ.

پیرې چې ورته راغلې په دروازه کي یې ورته وویل چې درځئ باچا حکم کړی دئ چې دوی راکډه کئ، دوی دي د مال سره راسي.

شاپېریاني دواړې پر اسانو سپرې سولې د نر په بڼه سولې نیزې یې راواخیستلې و میدان ته راووتلې، پیرې یې پسي واخیستلې ټوله یې ځای پر ځای په نېزو وپېیل مړه یې کړه، بیرته کلا ته ننوتلې.

باچا ته حال راغی چې هغه سپاهیان یې ځای پر ځای په نېزو ټوله وپېیل.

په سبایې دوې پلټني عسکر ورته را وایستل.

دوی بیا پر خپل مشکي اونیلي اسانو سپرې سولې بیا په راګډي سولې د پېریانو چابکي ده، اسان یې الوزي خو په یوه رپ کي یې یو پلټن په نېزو

وپېيله پوپنا يې کړه هغه نور پلټن په ښار غوټ ننوتله.

دوی نو پرېږده چې جنګ سره کي، د باچا زوی اوسپی پسي راواخله.

هلته چې د باچا د زوی ستر ګي يې وکښلې او سپي دواړي په خوله کي وساتلې او دوی دوه يوازي پر دښت وه، دغه سره لمر ته پاته سوله.

سپي فکر وکی چې زه هم مرم، بادار مي هم مري، ته خو ستر ګي لري بادار که دي د تر په ولوېدی ړوند سو، باره يې دغسي لکۍ پر شا واړوله هله هله يو ګړی يې دښت تر پښو وکيښ آخر ته يې يو ځای يوه پخه چينه پيدا کړه، يوه ونه پر ولاړه ده، راغی ځان يې پر اوبه کی؛ "ګوره د سپي وفا ده او فکر" خپله لکۍ يې په اوبو کي ووهله لنده يې کړه بير ته يې را الا کړه ځان يې په يوه ټوپ تر باداره راورساوه، لکۍ يې د بادار د لاسه ووهله کړنچی يې وکی. ده چې د سپي لکۍ وکتله لنده وه وپوهېدی چې سپي اوبه پيدا کړي دي باره يې سپي ته وويل چې دمخه سه !

سپی دمخه سو، ده يې په لکۍ پوري لاس ونيو ټپر بدی هله هله څو د نس په خوږو يې راووست باره سپي اوبه په چمبه وچړپولې.

ده يې چړپی واروبدی ور وځکېدی اوبه يې وچنلي شکر يې د خدای ﷻ وکيښ.

سپي بير ته په لاس کي لکۍ ورکړه رايې ووست تر وني لاندي يې کښېناوه.

يو ګړی باد سپي فکر وکی چې اوبه خو سولو منګر د لوړي به دلته مړه سو زه لا په واک کي يم بادار مي د واکه ولوېدی، پر يوه نه سي تلای، باره سپي لکۍ پر شا واړوله، ټوپ يې کړله، هله هله په يوه تراټ کلا ته راغی.

ماينې دغسي پر راوغورځېدلې، سپی يې پر دا خوله مچ کی، سپی پر دوی هم شاوخوا راوګرځېدی، دوی فکر وکی چې ولچي د سپي د محبته څخه معلومېږي چې لکه چې ژوندی دئ، سپي ته يې ډوډی واچوله.

سپي ډوډۍ په خوله کي واخيستله د دباندي پر خوا رهي سو.

د ماينو يې ښه ترا يقين سو چې خامخا ژوندی دئ، دغه ډوډۍ لکه چې هغه ته ور وړي، دستي يې د سپي په غاړه د ډوډۍ او د غوښو ډک دسمال غوټه کی سپی يې ايله کی، سپی په يوه تراټ راغی سر يې د خاوند

په غېږ کي کښېښو. ده چې لاس پر وتپراوه په غاړه يې دسمال غوټه دئ ځني خلاص يې کې ډوډۍ او غوښې يې وخوړلې، شکر يې وکښې چې خدايه بېشکه رزاق او قادر يې. دا بله ورځ بيا سپي را رهي سو، کلا ته راغې، د باچا زوی تر درخته لاندې پروت دئ. دوه مرغان راغله په درخته کي کښېنستل يوه مرغه هغه بل ته ويل چې دا څه ښه ځوان دئ ارمان چې سترګې يې درلودای، دې بل مرغه ورته وويل چې سترګې يې د سپي په ستوني کي دي، چې د دې درختي بلګونه وشکوي او سپی په څټ کي په سوک ووهي سترګې يې د سپي د ستوني څخه را لوېږي، پيا يې د دغې چينې په اوبو پرېمينځي په بسم الله يې د سترګو په غالبانو کي کښېږدي او دا بلګونه ميده کي پر کښې يې ږدي، په دوه ساعته به يې خدای ﷻ سترګې جوړې کي، په وينې به، او هو سترګې به يې شنې وي. هيڅوک به يې نه پېژني.

دا خبرې چې مرغانو سره وکړلې پر سو والوتل.

دی دستي درختي ته ور وخوت بلګونه يې ځني وشکوله بيرته راکښته سو چې سپی راغی ده کوچ کی، سپی راغی سر يې په غېږ کي ورته کښېښو.

ده په څټ کي په سوک وواهه په لمن کي يې سترګې ولوېدلې دستي يې واخيستې د چينې په اوبو يې پرېولې، بسم الله يې کړه په غالبانو کي يې کښېښوولې، سرېره يې بلګونه پر کښېښوول. يو دوه ساعته پرېووت چې پورته سو، چې سترګې يې پورته کړې مځکه او آسمان يې وليد شکر يې وکښې پر سجده و خدای ﷻ ته پرېووت باره راولاړ سو، سپی يې پر خوله مچ کی، نو يې وشاړه چې ولاړ سه کلا ته باره مه راځه.

سپی ولاړ کلا ته دا پلا يې بيا د سپي په غاړه د ډوډۍ او دغوښو دسمال ور غوټه کی، چې هر څه يې چغه کی سپی نه تلی، دوی فکر وکی چې ولچي مړ دئ، خو صبر يې وکی ويل توکل دئ.

د باچا زوی راغی ښار ته پر يوه دوکان کښېنوست، دکاندار خوابدی ناست دئ، ده پوښتنه ځني وکړه چې ولي خوابدی ناست يې؟

دکاندار ورته وويل چې د باچا د مرېندو سره جنګ دئ، ګرده پلټني يې

ور تباه کړي اوس موږ ورباسي.

ده ورته وویل چې ورسه باچا ته ووایه چې یو ځوان دئ وایي چې زه یې په جنګ در ماتوم، زه یوازي په جنګ ور وزم، نور دي هیڅوک نه وي راسره، فقط یو اس دي په کمند کي باچا و ماته راکي، نور هیڅ نه غواړم.

دوکاندار خوشحاله سو راغی باچا ته یې وویل چې داسي یو شین سترګی ځوان دئ، وایي چې زه یوازی په جنګ ور وزم، نور هیڅ نه غواړم منګر ماته دي په کمند کي یو آس راکي بل څه نه غواړم. باچا ویل : ورسه رایې وله.

دوکاندار راغی دی یې ور رهي کی، باچا ته یې ور ووست، باچا یې نه پېژني خوسترګي یې شنې دي، او چیري یې زړه ته لوېږي چې دا به زما زوی وي.

باچا پوښتنه ځني وکړه چې څنګه ته په جنګ ور وزې؟

ده ویل : هو ! زه یوازي په جنګ ور وزم، نور څوک به نه وي، ته او قاضي او کم یو وزیر چې لرې، هغه دي لیري پر یو غونډۍ راته کښېني، نو یې سیل کوئ چې څنګه یې در ماتي کم، که خدای ﷻ کول، منګر هو ! ما په کمند کي ایله که، هر اس چې مي خوښ سو هغه راکه، چې زه پر سپور سم.

باچا ویل : ښه دئ ورسه د سره ګرده کمند ستا دئ تر تا جار دئ، که دي دا کار راوکی.

دی هم راغی کمند ته پکښي وګرځېدی او پکښي وې کتل خپل آس یې پیدا کی.

آس یې داسي ډنګر سوی دئ چې په سترګو یې د اوښکو لاري جوړي سوي دي، چې د ده بوی پر ولګېدی ورته وې ښښنل.

دی هم راغی دستي یې پر آس لاس تېر کی، آس یې ځین کی پر آس سپور سو. آس پر دوه دوه نوکه کېږي، راغی ښځو ته یې حال ورکی چې میدان ته راووزئ.

باچا وزیر او قاضي ولاړه لیري پر یوه لوړه غونډۍ ورته کښېنستله سیل یې کوي.

ښځي هم ورته راووتلې دمخه نیلی سواره ده، ده چې آس باندې ور رهی کی، آس مخامخ باندې ور الا کړه، ده نیلی سواره و نېزه وهلو ته پرې نښوولې د روه یې واخیستله دمخه پر ځین یې سپره کړه.

باره یې په دغه حال کې ورته وویل چې ره پلانی یم، ستا مېړه یم خوا مه بدوه.

و مشکی سواري ته یې هم حال ووایه چې خوابدي نه سئ نښاني یې ورته وویل، دغه خپل نکل یې کړده سر تر پایه ورته وکی، نو یې بیرته ایله کړه، چې ورځه کلا ته، هغه بله راوباسه.

دا کلا ته ولاړه، هغې بلې ته یې دانکل وکی، حال یې ورته ووایه چې خوشحاله اوسه خوابده نه کې زمور مېړه دئ.

لنډه دا چې مشکی سواره هم ورته راووتله، دا یې هم په یوه ټوپ د آس د سره څخه واخیستله، په خپل مخ کې یې سپره کړه بیرته یې ایله کړه، ورته وې ویل چې سبا به د کلا دروازې ته راسئ یوه به یوې خواته ودرېږئ بله به بلې خواته ودرېږئ، چې باچا در ننووت وهئ به یې پر دغه لنډه باندې چې دوه ټوکره سي، بیا به قاضي او مفتي پسې ووهئ.

دوی ویل ښه دئ مور هم د خدایه دغه ساعت غوښتی.

دی راغی باچا ته یې وویل چې سبا دي باچا قاضي او مفتي درې په درې راسي دلې به نکاح وترې شپه به تېره کي سهار به مو په ډېر درب بوزي واده به مو کي.

باچا ویل: ډېر ښه دئ او پر تا دي ډېر آفرینونه او شاباسونه وي، وده چې زه پر کراره سم بیا به دي غټوم.

سبا شپه باچا ښه پېښن کړی دئ د قاضي او مفتي سره را رهي سو خوشحاله دئ، دا دئ کلا ته راغی چې په دروازه یې سر ور دننه کی د تورو پر شرپ سو دوه خیاره یې کی، اه یې ونه کی مړ یې کی، بیا قاضي او مفتي پسې ننوتله، دا یې هم ووهله پر دغه څټانو باندې، سر ونه یې هلته وغورځېده. د باچا زوی راغی و کلا ته، شپه یې تر سهاره ده او ماینو په شکر او سجدو تېره کړه.

سهار وختي د باچا زوی راغی ښار ته، و وزیرانو ته یې وویل چې زه هغه

د باچا زوی یم چې ستر ګي یې راڅخه وکښلې باچا او قاضي او مفتي ګمراهان مي مړه کړه، تاسي به د روه جار ووهئ چې باچا مړ سو، زوی یې پر تخت کښېنوست، که نه وي والله که یو د ژوند څکه راڅخه وکی، یا تاسي یا سپاه.

وزیرانو ویل چې ستا پلار دي خدای ﷻ دوږخي کي ته مو پر غبرګو ستر ګو منلی یې، باچا مو یې ببغمه اوسه!

سهار وزیرانو جار ووا هه چې باچا مړ سو، پر تخت یې زوی کښېنوست، هوښ کوئ چې غوږ ونه ښوروئ.

باره د هري خوا بیعتونه ورته راغله، دی پر تخت کښېنوست درې سره ماینې یې ښار ته راوستلې، خپله خوشحالي یې کوله، و خدای ﷻ ته یې عبادت کاوه، او د خدای ﷻ شکر یې کیښ. و بس!

دوی هلته پاته سوه، زه دلته راغلم!

علیبیګ او شاپانۍ

ته وا، ښه !

چې وه دوه ورونه وه، دا دواړه په کندهار کې د بکوا وه.

دواړه ورونه خورا دولتمن وه، خورا ډېر دولت او مالداري يې درلوده، منګر يوه اولاد نه درلود. د خدای کارونه دي د دواړو ماينې اميندواري سولې.

دواړو ورونو وويل چې که زما لور وه ستا زوی و زه به لور ستا و زوی ته درکوم، او که ستا لور وه زما زوی، ته به لور زما زوی ته راکوې، او که د دواړو دا لونې يا زامن وه خو هيڅ !

څه سر دي ګرځوم ښځي چې لنګې سولې د يوه لور او د يوه زوی پيدا سو، د نجلۍ نوم "شاپانۍ" او د زوی نوم يې "علیبیګ" کښيښو، دستي يې شاپانۍ و علیبیګ ته ورکړه.

لنډه دا چې عمر دئ تېرېږي، د نکل کار دئ معطلي نسته پکښې، شاپانۍ او علیبیګ دواړه ښه غټوکي کوچنيان سوله، په دغه کوچنيوالي يې يو د بله مينه سره پيدا سوله، يو د بله داسې سره ګران دي چې توبه ! يو ځای سره ګرځي بازۍ سره کوي، هه هه هه ! څو دواړه خدای لويول لوی سوله. کارونه د خدای دي څو عمر باد يې دواړه ورونه مړه سوه څو ورځي باد چې فاتحه و کمبله واخيستله سوه، علیبیګ د شاپانۍ مور ته وويل چې اوس مې نو واده په لاس راکه، ښځه هم لو سول.

د شاپانۍ مور ورته وويل چې ښه دئ، منګر ولور در څخه غواړم ولې چې اکا دي مړ سو، زه به د کور يو تاک و توک در وکم.

علیبیګ ورته ويل چې ښه وايي منګر اوس خو څه نه لرم چې در يې کم او څو روپۍ سته چې دا در کم بيا بې مايې کېږم نو يه ! زه به څه شی می

په وکم هندوستان له به يې يوسم څه ګټه مټه به وکم، نو د هغې خوا چې راغلم هغه دئ خپل واده به وکم !

آول ښه دئ !

آبس ! عليبېګ راغې ښار ته څه شی می يې واخيستل، خپل کار يې سم کی خپل کاروان يې جوړ کی، دوې درې ورځې باد يې کاروان لکه باد مخ د هندوستان پر خوا رهي سو، هله هله هله ! دا دئ برابر دکن لره راغی، په دکن کي يې کاروان واړاوه.

د بده مرغه هغه مالونه چې ده کړي وه په دکن کي ارزانه وه نو هلته يې په يوه کاروانسرای کي يوه کوټه ونيوله چې ګوندي مال به مي لږ څه ګران او لږ څه پورته سي بيا به يې خرڅ کم، څو عمر که وځنډېږم پروانه لري چې تاوان ونه کم.

دی نو هلته په دکن کي پرېږده چې خپل مال ويلي کي شاپانې پسي راواخله: شاپانې داسي ښايسته ده لکه د انار ګل، سترګي نه پر روښېږي، جوړه نه لري. يوه ورځ شاپانې د خپلو همزولو سره و دښت ته راوتلې ده، د پسرلي موسم دئ سيل کوي، صحرا ده، د غاټوی او د ريدي ګلان دي، څوک ټاټکي کاږي، څوک د غوينارې ګلان شکوي، ځيني نجوني د غاټوی او ريدي ګلان شکوي، په خپلو چترو او ګرېوانو کي يې ټومبي، څوک اتڼ کوي، څوک څه کوي او څوک څه کوي، په خپله شاپانې پر يوه غټه ډبره ناسته ده مخ يې لکه د څورلسم سپوږمی ځلېږي، دا هم شاوخوا ګوري سيل او نندارې کوي. په دغه وطن کي يو معصوم خان باچا و[1] د دغه وطن مشر او حاکم و، دا معصوم خان پر آس سپور دئ نور سپاره په پسې دي، راوتلی دئ چکر وهي، سيل کوي، شاوخوا سترګي رغړوي، يو وار که ګوري دا ښځي يې وليدلې، چې داسي يې لوړ وکتل سترګي يې پر شاپانې ومښتې، د روه پر

---

[1] دمخه هر يو د خپل سر باچا و، د هيڅا حمايت يې نه کاوه، هر پښتانه خپلي ټبلي ټبلي چاربرجه کلاوي درلودې، او هر يو د خپل قوم باچا بلل کېدی، د پښتنو هر خان باچا و، نو ځکه اوس په هر نکل کي وايي چې : يو باچا و پلانی نومېدی، نو معصوم خان هم د دغې جملې د باچهانو څخه و.

مین سو، ځای پر ځای لکه ژوپر بت بهسده پرهووت.

شاپانې اونوري ښځي را رهي سولې یو باغ دئ په دې باغ ننوتلې.

معصوم خان چې په سد کې راغی دستي را ولاړ سو و خپلو غړو ته یې وویل چې هغه ښځي څه سولې؟

دوی ورته وویل : چې هغه په دغه باغ ننوتلې.

معصوم خان راغی د باغ تر تخره ور واوښت په باغ کې ماش درګي درګي ولاړ دي، شاپانې یې سیل کوي، پلې خوري معصوم خان ناره پر وکړه :

لویه خدایه ماش ولاړ دي درګي درګي

معصوم خان به څه ښادي کي چې یې لیدلي شاپانې خماري سترګي

شاپانې چې دا ناره واروېدله فکر یې وکی چې څه بلا درته جوړه سوه، خورا خوابدې سوله، باره یې چرت وواهه چې راسه پوره او کلک جواب یې وکه چې صبر یې سي، او زما مېړه په دکن کې ناست دئ، نو زه څنګه د ده پت مات کم، باید تر مرګه دده پر پت کښېنم. او د ده پت وساتم.

آخود شاپانو د ده په جواب کې ناره پر وکړه :

معصوم خانه که ته پُل زه دي واله یم

که ته پر ما مین یې معصوم خانه زه پر تا مینه نه یم

یعنې کـه تـه خـان یـې زه دي همسنګه یـم، نـه در څخـه بهر بـرم، نـه بهر بدونکې یم، ته لکه پر ځای به پاته یې او زه لکه اوبه درڅخه تېره به سم، زه پر تا نه یم مینه، څه پر لولار خپله لار دي وهه د بل په ښځو کار مه لره ! ښځي د کلا پر خوا را رهي سولې.

معصوم خان په پسې دئ د توانه یې وتلې ده، چې کلا ته راورسېدلې، معصوم خان بله ناره پر وکړه :

د کلا د خولې څخه خبڑي شنه دودونه

معصوم خان به څه ښادي کي

چې یې لیدلي د شاپانو سپین مروندونه

شاپانو بیا خوشکیت ورته وکی چې ځغله بې پلاره !

معصوم خان ورته ویل چې زما د طاقته وتلې ده، د پتن پای انګار دئ،

که په رضا وي که په زور نه دي پرېږدم، که په رضا یاري نه راسره کوئ په زوره به دي بوزم!!!

شاپانو فکر وکی چي ته ښځه یې، د وسه دي نه ده پوره او په کور کي هم نر ګاړی نه لرې، راسه چم ورسره وکه، که دي خطایوست څو عمر ځان ځني خلاص او تر ګوره ځان ځني ورسوم، ګوندي په دغه ترڅ کي علیبیګ راسي یا به احوال ور وکم، نو یې پر معصوم خان ناره وکړه :

معصوم خانه که ته نل زه دي پیروتی

که ته نل زه دي پیروتی

معصوم خان زه نېزه یم درته نجتی

یعني چي زه هم پر تا داسي مینه یم لکه پیروتی چي پر نل مینه ده، او شاوخوا پر پیچل کېږي، بیا یې د ده د زړه د ډاډله پاره بله ناره پر وکړه چي زړه یې ښغمه سي :

معصوم خانه غابښ دي سپین تر مرغلرو

کلا ښیخ لره را درومه

په ورو ورو به سره کړو د ناز خبري

معصوم خان چي دا واروېدله، نهایته خوشحاله سو، چي ولچي دا هم راباندي مینه ده، او رضا سوله.

شاپانو ورته وویل چي د کلا ښیخ لره مانښام راسه هلته به خپلي خبري سره وکو، خپل مقصد به سره ووایو، اوس دلته دا دونه د خدای ﷻ عالم دئ نوم به موبد ګرېوان به موخیري وي، یه ! کار باید په پته وسي. معصوم خان هم ډېر خوشحاله سو ویل ښه دئ. معصوم خان بیرته پر آس سپور سو ولاړ، منګر په زړه یې خدای خبر دئ چي څنګه به وي، وای کله به مانښام سي. شاپانو چي ولاړه دستي په کلا ننوتله، دستي یې د کلا دروازه وترله قلف یې کړه، خاوري یې ورته کوته کړې، داسي یې ټینګه کړه چي هیڅوک یې نه سي خلاصولای، وروسته وختله د کلا په برج کي کښېنستله.

لنډه دا چي مانښام سو، چي ښه ترغوني سوله، معصوم خان را رهي سو راغی کلا لره "شاپانو په برج کي ده" ده ور ږغ کړه چي څنګه یې کوې؟ دروازه راخلاصوې که څه وکم؟

شاپانو ویل چې زما چرت او کار نه دئ سم سوی، نن ولاړ سه سبا شپه راسه!

څه سر دي ګرځوم یوه هفته دوې هفتې یې په دغه چم خطا یوست هره ورځ بې کتله چې نن به علیبیګ راسي سبا به راسي، دې خواري خو نر ګاړی نه درلود چې په علیبیګ پسې یې ولېږي، یوه سپین سرې مور یې ده. یوه ورځ شاپانی په برج کې ختلې ده، شاوخوا ګوري که یې کتل د کلا بېخ ته یو فقیر ناست دئ، پر سر یې ګدړی اچولې ده پر دې ملنګ یې ناره وکړه چې ګوندي په علیبیګ پسې ولاړ سي، دا احوال ور وړي:

شاه ملنګه چې پر سر دي ګدړی ده
که به ناز د پانو اخلې
علیبیګ لره به یو سې زما چتی

یعني علیبیګ ته زما خط یوسه!

ملنګ په جواب کې ناره پر وکړه:

شاه ملنګ یم چې پر سر مي ګدړی
زه به ناز د پانو واخلم
علیبیګ لره به یو سم ستا چتی

آبس! ملنګ ورته ویل چې بي بي خدمت! زه هر کار چې دئ کوم یې. شاپانو دا خپل تېر حال ورته ووایه، ورته وې ویل: "زه به خط در ولیکم، دا خط که دي دکن ته یووړی او علیبیګ ته دي ورکی، هر څه چې غواړې در بې کم".

فقیر ورته ویل چې پر غبر ګولمو، را وې لیکه!

شاپانی هم دستي قلم او مشوانی راواخیستله او دا یې پکښې ولیکل:

په علیبیګ پسې به واستوم حالونه
که په دې میاشت کې رانغلې
معصوم خان دي په باغ کښې بستل مالونه

په علیبیګ پسې به واستوم چتی
که په دې میاشت کې رانغلې
تور دکن لره به درسمه بندی

لنډه دا چې د ځان او د معصوم خان کیفیت یې ټوله پکښې وکیښ، چې معصوم خان په نن او سبا خطا باسم داغه یې چې راغلې، دا خط یې ولیکې د فقیر په لاس یې ورکی.

فقیر هم ګډې ټکوهله پر غاړه یې واچوله دوې پښې یې دغه کړې دوې یې نوري یا شاهي ولات مخ د دکن پر خوا رهي سو.

په دغه ماښام معصوم خان راغی و شاپانو ته یې وویل چې ته ما خطاباسې، زه په زوره درځم، که دا چلونه کوې زما یو ګړی توان نه کېږي، تې په نن او په سبا کي وهې، علیبیګ خدای خبر مړ وي که ژوندی په هغه مه خانتماه کېږه او که راسي هم په زوره دي ځني خلاصوم.

شاپانې اوستری وعده په قسم سره یوه میاشت ورسره کښېښوولې، چې ته دا یوه میاشت صبر وکه، که علیبیګ راغی خو هم ته زور ور یې ما به ځني خلاصه کې نو به تا وکم او که نه راسي هم به دي وکم.

معصوم خان ویل ښه دئ.

فقیر چې را رهي سو مزل پر مزل د نکل کار دئ، هله هله څو دا دئ برابر دکن ته راورسېدی، دستي یې د علیبیګ څرک ویوست، فقیر هغه کاروانسرای ته چې علیبیګ پکښې اوسېدی تجارت یې کاوه ورغی، فقیر یې نه پېژني، چې علیبیګ ته یې وکتل ډول یې د هندوستانیانو څخه بېل و، ویل که و دغه به وي.

علیبیګ هم چې ورته وکتل وې ویل چې دا فقیر خو کندهاری دئ، وروسته علیبیګ پوښتنه ځني وکړه، چې فقیره د کم ځای یې؟

فقیر ویل : د کندهار یم.

خیر خو سره وې پېژندل روغبړ یې سره وکی، علیبیګ خو هم پر خپلې مینې پانو مین وو نو یې پر فقیر ناره وکړه :

شاه فقیر چې پر سر دي ګډې
ما په خدای قسم درکړې
چې بي بي شاپانو مړه وه که ژوندۍ

فقیر په جواب کې ناره پر وکړه:

شاه ملنګ یم چې پر سر مې ګډړی
ما په خدای قسم خوړلی
چې بې بې شاپانو ناسته وه ژوندی

وروسته ملنګ کاغذ د ګډړی څخه راوکیښو و علیبیګ ته یې ورکی، د شاپانو او معصوم خان حال یې ګرده په خوله هم ورته ووایه.

علیبیګ چې کاغذ ووایه خورا یې زړه درد وکی پر خپلې مینې یې آفرین ووایه چې بېشکه پښتنه یې.

منګر دلته یې معامله بنده وه، مالونه یې پراته وه، نو فقیر ته یې وویل چې ته درځه زه درپسې یم ته به دمخه حال ور وړې چې دغه دئ علیبیګ راځي راپسې دئ. فقیر هم را رهي سو، څو شپې باد په وچه دوړه بیر ته راورسېدی د شاپانو کلا ته چې ورغی د کلا دروازه بنده ده چې هر څه ناړې یې کړې چا برغ نه ورکاوه، فقیر دروازې ته کښېنوست.

شاپانو د کلا په برج کې شاوخوا ګوري څار کوي که ګوري هغه فقیر یې ولید، د فقیر څخه یې پوښتنه وکړه چې څنګه دي کړه ستړی مسې!

فقیر حال او د علیبیګ نخښې ورته وویلې چې راپسې دئ که خدای ﷻ کول درېیمه ورځ به راسي.

فقیر ته یې ډیري روپۍ ورکړې، فقیر خوشحاله سو پر خپله تړه ولاړ. شاپانو هره ورځ کرې ورځ پر بام تېره کې چې اوس به راسي، اوس به راسي، یوه ستر ګه پې څلور کړېده، دا دري ورځې لکه دري کاله دونه سوله، اوس نو د معصوم خان سره یې چې موده ایښېده، هغه هم پوره کېږي، دري ورځې هم تیري سولې څوک نه سو معلوم.

څلرمه ورځ برغ سو چې د دکنه څخه قافله راغله، دا پر بام وختله چې ګوندي یا د علیبیګ وي یا علیبیګ ورسره وي.

قافله راغله تېره سوه منګر علیبیګ نسته ورسره، نو یې مخ د ښار پر خوا وګرځاوه ناره یې وکړه:

که په نیل دئ احمد شاه چارسو په نیل دئ
دغه نور سو دا ګر راغله
لویه خدایه علیبیګ سو دا ګر کم دئ

اوس نو د معصوم خان موده چې شاپانو ورسره ایښې وه پوره سوه، معصوم خان راغی د شاپانو کلا ته ورته وې ویل چې دا ده موده هم پوره سوه اوس څه کوې؟

شاپانی ورته ویل : بالکل صحیح ده، خدای خبر علیبیګ مړ وي که ژوندی، اما هو ! سبا شپه به ته یوازي راځې، نور څوک به نه وي درسره، زما و ستا دا د عشق کار دئ، ډول او ډمامې به نه جوړوو. معصوم خان خوشحاله سو ویل : ښه دئ زه هم په یوازي خوشحاله یم.

معصوم خان ولاړ ماښام راځي. دلته د علیبیګ یوه تېره توره ده، دا یې ښه پاکه ساپ و باپ کړه، تیاره یې پته کښېښوولې چې ولاکه د ژوند څکه راځخه وکې. زما مېړه په جګ سر ژوندی دئ او ته د بل ناموس ته ګوري او زه به د ده پت څنګه اخلم؟ لنډه دا چې معصوم خان ظالم ځان یو غوړپ کړی دئ، دا دئ راغی شک شک برېتونه د کلا دروازه یې ور وټکوله. شاپانو هم په خپله راغله دروازه یې ور خلاصه کړه ویل : ښه راغلې ! رایې ووست په خونه کې یې کښېناوه ډوډۍ یې ورته راوړه، ډوډۍ یې وخوړله. د شاپانو مور ده دایې لا دمخه په دروازه کې کښېنولې ده چې ته دروازه ګوره نور څوک نسته، د شاپانی یوه مینځه ده د معصوم خان تلوار سو ویل : دغه مینځه وباسه څراغ مړ که چې پرېوزو بیده سو. شاپانو ویل : زما هم تلوار دئ پر دواړو ستر ګو.

آبس ! مینځه یې وایستله ده ته یې ویل چې ته پلنګ ته وخېژه پرېوزه، زه به څراغ مړ کم، اوبه به راواخلم نو به زه هم دروخېژم.

معصوم خان چې پر پلنګ وخوت دراز یې وکیښ.

شاپانی د دې خوا توره ورسره لښته کړه وې واهه په دغه سر کې، سر یې ور دوه ځایه کی. ماغزه یې ور پاش پاش کړه، مړ یې کی پسې ټوکر ټوکر یې کی. اوس نو اریانی واخیستله چې څه په وکم چیرې یې ښخ کم، چیرې یې وغورځوم. کارونه د خدای دي دا په دغه چرت کې ده په دروازه کې ږغ سو چې علیبیګ راغی. دا مخې ته ورغله په وینو سره ده، ښه لا نه معلومېږي خوني ته چې سره راغله علیبیګ دا حال ولید، ټکر ټکر سړی پروت دئ اریان سو وې ویل دا څه نکل دئ؟

شاپانو ناره پر وکړه :

ښه وې چې راغلې مسافره د دکنه !

ما پر ګوټ پتري وهل درپسې تلمه [1]

خو یو ګړی سره غاړه په غاړه سوله روغبړ یې وکی.

وروسته شاپانو ورته وویل چې دا هغه معصوم خان دئ چې تاته مې په خط کې حال درلیږلی و. لنډه دا چې دانکل یې سر تر پایه ورته وکی، وروسته یې هډوکي او غوښې سره ټول کړه په جوال کې یې واچولې نیمه شپه یې د کوره څخه ویوست، ګوښه یې په یوه چر کې واچاوه، پاڼې یې پر ونړ اوه.

دوی سره کور و کهول سوله سره کښېنستله.

کیسې په کولک ننوته، زه په تلتک ننوتم.

---

[1] دا ناره د کسر پر ډول د هري نارې وروسته کوي، څوک په دې ناره کې د "ګوټ" پر ځای "ډال" چې په معنی د "سپر" دئ وایي.

لمبولال یا نښمبولال

ته وا، ښه !

ښه چې و یو باچا وو، د دې باچا یوه لور وه، زوی یې نه درلود، دغه لور خورا پر ګرانه وه، او ډېره ښه سکه یې وه.

پر دې لور یې یو پېری مین و، چې نوم یې "نښمبولال" یا "لمبولال" و، چې د کشمیر د پېریانانو د باچا زوی و، یو مریی یې درلود چې نوم یې "لونګین" و، او څلور خوندي یې درلودې، چې کشره خور یې "شهربانو" نومېده، دوې خوندي یې په لاهور کې وې، دوې هلته په کشمیر کې. دی پر مین سو، د باچا پر لور. نو یې مریی چې لونګین نومېدی او هر ځای به د ده سره و، او د ده حفاظت بې کاوه، د ځانه څخه یې جلا کې کشمیر ته یې واستاوه.

ده ځان د یوه سپېره طالب په بڼه کړی دئ، د باچا کور ته نژدې په یوه مسجد کې یې ځای ورته نیولی دئ استېږي، د ورځې د طالبانو سره سبق پر ملا وایي، چې نیمه شپه سي بیر ته د پیري په ډول سي، راسي نه یې پیره دار ویني نه یې مینځیاني ویني. د باچا د لور سره پر پلنګ تر سهاره شپه تېره کي، نه یې خوب ته پرېږدي نه یې بل څه ته، سهار وختي بیر ته ولاړ سي مسجد ته، د طالب په بڼه سي په مسجد کې سبق وایي، هیڅوک یې نه پېژني. دغه د باچا لور ورځ په ورځ تکه ژړه کېږي، داسي تکه ژړه سوه وچه کلکه لکه دا ژړ نل ننڅه کېږي، رنځ یې نه دئ معلوم، هر څه دواوي چې په وکي نه ښه کېږي، دا هم په ځان نه پوهېږي.

آخر ته باچا حکم وکی چې دغه زما لور که هر چا جوړه کړه د هغه سړي ده.

په دغه ښار کې "ځینې خلک وایي چې دغه باچا په سوات کې و

اخوندي بهادر هم په سوات کي و، چې هغه مسجد تر اوسه سته چې اخوند بهادر يې پکښې ځړولی و، دی اوس هم ځړيږي." اخوند بهادر نومړي چې پېريان يې مسخر کړي دي.

دې اخوند بهادر يې ذمه واخيسته چې زه يې جوړوم ولي ده خو معلومه وه چې دا پېری دئ.

باچا هم ورته ويل : ښ دئ که جوړه سوه ستا ده.

آبس اخوند بهادر راغی ورته وظيفه سو، نېمبولال يې په وظيفه سره را حاضر کی، منګر چې هر څه يې وکړه نه يې سوای نيولای په لاس نه ورتی.

اخوند بهادر ورته ويل چې مه کوه دا ښځه پرېږده !

ده ورته ويل چې زه پر مين يم هيڅکله يې نه پرېږدم، زه ستا په وظيفه بند واز نه يم، زه د باچا زوی يم ته مي نه سې نيولای.

تر سهاره ملا ورسره ووهله نېمبولال يې نه ونيو.

آخر ته ملا ورته وويل : که ته داسي غښتلی يې او نر يې په دغه ګډوه به ننوزې، بيرته به يې تر چوښکه راووزې، که دي دا کار وکی نو بېشکه غښتلی يې نو زه هم ځم په تا غرض نه لرم.

نېمبولال يې خطا يوست ويل : ګوره چې په ننوزم.

اخوند ورته وويل چې ودي ګورم ځه !

نېمبولال په ګډوه ننووت.

اخوند بهادر دستي د ګډوې پر خوله او چوښکه لاس ونيو ويل : اور بل کئ، اور چې يې بل کی ګډوه يې پر اور باندي کړه.

هلته يې خوندي خبري سولې په يوه رپ کي راغلې، که ګوري اخوند نېمبولال په ګډوه کي اچولی پر اور باندي کړی دئ ايشوي يې، دوی ناره پر وکړه :

لمبولال مه وژنه اخونده

تاته به درکو شېربانو تر شيد و سپينه

نارې دي لونګينه

يعني ته لمبولال د باچا د لور له پاره وژنې موږ به خپله کشره شېربانو خور چې تر ټولو ښايسته ده درکو. لمبولال را ايله که.

اخوند بهادر غوږ نه پر ونيو. خوندو يې بله ناره پر وکړه :

لمبولال مه وژنه اخونده !

د لمبولال په غوږ لښتی شنه يې خالونه

ناري دي لونګينه

چې يعني د لمبولال په غوږ لښتی ده، شنه يې خالونه دي، چې د يوې باچهی قيمت لري دا به درکو، دی مه وژنه.

اخوند بهادر غوږ نه پر نيسي، نې پرېږدي، په دوی کې چرت نه وهي، نه ورته ګوري، په ګډوه پسي اور بلوي.

وروسته دوی خپل تر خپله ناره سره وکړه :

خوندي يې ټوله ورته ژاړي

چې لمبولال يې په ګډوه کې ايشاونه

ناري دي لونګينه

لمبولال څه سوه هغه ستا د بشر مينه

ناري دي لونګينه

لنډه دا چې لمبولال يې مړ کی، خوندو يې ناره وکړه :

د نېمبولال د مرګ ناړې سوې

په کندهار کې ماښام اور نه بلېدنه

ناري دي لونګينه

وروسته يې نېمبولال د ګډوې څخه مړ راوکيښ، د سر وېښتان يې د سر څخه شوړېدلي وه. خوند يې دغه وېښتان واخيستله څه يې هغه مسجد ته راوړه هغه طالبانو ته چې دی ورسره وو ور يې کړه، نو يې ناره پر وکړه :

د نېمبولال پېکی يې پرې کی

نو طالبان دې د څراغ پليتې کينه

ناري دي لونګينه

لنډه دا چې اخوند بهادر ته يې وويل چې نېمبولال خو دي په داسې ظلم راڅخه مړ کی، يه ! نو پر تا هم ښادي حرامه ده بې مرګه دي والله که پرېږدو.

پس له هغه يې نېمبولال په تابوت کې واچاوه، څلورو خوندو پر اوږو

واخیست کشمیر ته یې یووړی.

باچا عسکر پېریان و مخ ته ورته راوایستله نو عسکر و ناره پر وکړه:

د لمبولال تابوت یې راوړی
څوک وایی مړ دئ څوک وای خوب یې زنګوینه
ناري دي لونګینه

لنډه دا چې نېمبولال یې وسپاره.

بیا نو باچا ټول پېریان راټوله کړه، چې تاسي به ورځئ هر ځای چې مو پر اخوند بهادر چمبه صافه سوله وژنی به یې.

خوندو ویل چې یه! موږ یې په خپله وژنو چې زړه مو په سوړ سي. څه سر دي ګرځوم، بیرته یې خوندي او دوه کسه غټ پېریان راغله، اوس په اخوند بهادر پسي دي وار پر ګوري.

وایي چې اخوند بهادر یو ګړی بې اودسه نه ګرځېدی، او تل مدام به یې په خوله کي ورد و، چې پېړی به نه سوای ور نژدې کېدای.

یو شپه اخوند بهادر په مسجد کي پروت دئ، شیطان بازي ورکړه، اودس پر واوښت، دستي د نېمبولال دوو خوندو ور حمله کړه، اخوند بهادر یې ټینګ ونیو، هغه نوروته یې وویل چې پورته کئ د مسجد چت یې تیر پرېږدئ. هغو هم د مسجد چت پورته کی یو تیر یې پرېښو، اخوند بهادر یې پر تیر پرمخي لکه د غوړو زک کښېښو، بیرته یې چت پر کښېښو، اخوند یې مړ کی، لړمون یې تر خوله ووت.

سهار چې یې مقتدیان راغله اخوند بهادر په تیرانو ځړېږي، دوی اریان سوله چې دا څه نکل دئ؟

خوندو یې ناره پر وکړه:

مقتدیان راغله ډلي ډلي
اخوند بهادر مو لکه زک وځړاونه
ناري دي لونګینه

وروسته مقتدیانو چې دا واورېدله پوه سوله چې پېریانو ځړولی دئ.

اوس نو د نېمبولال خوندي هره یوه سره جلا کېږي، ځي خپلو وطنو ته دا آخره ناره سره کوي:

د نېمبولال خوندي څلور دي
"په بلې بلې"
دوې پر لاهور دي دوې پر کشمیر دي ویر کوینه
ناري دي لونګینه
نېمبولال څه سوه هغه ستا د بشر مینه
ناري دي لونګینه

دوه وروڼه په يوه رنګ

چې و يو سوداګر و.

دې سوداګر زوی نه درلود، اونې زوی زوکړی و، دنيا او دولت يې خورا ډېر درلود.

يوه ورځ يو فقير راغی په دروازه کې يې هل کړه.

د کور د خوا مينځې ور ږغ کړه چې ويش اور دي وسي په تاسي ډيرو ملنګانو!

ملنګ ويل: ولي بي بي؟

دې ورته وويل چې اغا زوی نه لري، په تاسي کې يو د خدای ﷻ دوست نسته چې دعا وکي، خدای اغا ته زوی ورکي.

ملنګ ويل: ښه دئ زه به سبب در دم کم، منګر هو په دې شرط که خدای ﷻ زامن ورکړه لومړی زوی يې په دروږ کي زما دئ.

مينځې و سوداګر او ماينې ته دا بيان وکی چې ملنګ داسي وايي.

سوداګر او ماينې هم ورسره خوښه کړه.

ملنګ سبب ور دم کړه، هغه سوداګر او ماينې سره وخوړله.

کارونه د خدای دي، خدای ﷻ و سوداګر ته درې زامن ورکړه.

ۏۏۏ! عمر دئ تېر ږي څو دا هلکان درې سره غټ سوله لوی سوله، هغه مشر زوی يې بيخې ځوان دئ.

يوه ورځ بيا ملنګ هل کړه، هغې مينځې خير ورته راوړی فقير پې وپېژندی.

فقير ورته وويل چې څنګه اوس خو زامن خدای تعالی وسوداګر ته ورکړه اوس زمانذر راکوي که يه؟

مينځه راغله سوداګر ته يې وويل چې هغه ملنګ راغلی دئ وايي چې

پر قول ولاړ یاست که نه، زه خپل نذر غواړم.

سوداګر وویل : بېشکه پر خپله پښتو زه ټینګ یم، نو یې هغه مشر زوی و ملنګ ته ورکی.

ملنګ دعا ورته وکړه د سوداګر زوی یې را رهي کی، ملنګ دمخه ځئ، هلک په پسې ځئ، د هلک هم خورا ښه رنګ ځئ، ملنګ ته بابا وایي، خو هله هله پر لاري پر یوه دښت کوډل ده، یوه زړه بوډۍ یې و مخ ته ناسته ده، کندوکي او خاشې ټولوي.

بوډۍ چې دې هلک ته وکتل خورا ښه سکه یې وه، خوښ یې سو، دوباره یې هلک ته اشاره وکړه چې دلته راسه !

هلک چې ورته راغی بوډۍ ویل چې چیرې ځې دا ملنګ دي څه ځئ چې پسې ځې؟ هلک ورته وویل چې زه په کوچنیوالي کي لا پلار و دغه ملنګ ته په نذر کي ورکړلم، اوس نه یم خبر چې چیرې مي بیایي؟

دې بوډۍ ورته وویل چې زویه ! ښه ځوان یې، پر مرګ مي نه پېرزو کېږې "ستا په خوله کي دي وي" دغه سړی ملنګ او انسان نه ځئ، "تور دېب او ادم خور ځئ" اوس دي بیایي هلته یوه کلا ده د ده ځای ځئ، په هغه کلا کي یې د تیلو دېګ باندي کړی ځئ چې ورسې تاته به ووایي چې "ته پر دغه دېګ راوګرځه وګوره چې تېل خونه تویېږي" په دغه مابین کي تا ورپوري وهي، په تیلو کي چې پوخ سوې، نو بیا دي خوري، یه ! ته داسي وکه چې ورسې دی به دا در ته ووایي چې پر دېګ وګرځه، ته ورته ووایه چې یه بابا زما نه ځئ زده، چې څنګه پر وګرځم، ته یو وار پر وګرځه زه بې در څخه زده کم، بیا به نو زه پر وګرځم، چې دی پر ګرځي یو وار به خدای یاد کې، بسم الله به کې دی به ور پوري وهې، بخت و شنې دي که دي دی په دېګ کي غوزار کی خو هغه ځئ خلاص به سې، که دي پکښې غوزار نه کی نو یې مړ کړلې.

ده ویل : ښه ځئ.

لنډه دا چې د سوداګر زوی او ملنګ سره رائي رائي دا ځئ راورسېدله، یوه لو کلا ولاړه ده، په کلا سره ننوتله، یو ګړی باد ملنګ یوه کوټه خلاصه کړه په کوټه کي دېګ باندي ځئ ایشي، ملنګ و هلک ته وویل

ورسه پر دېګ وګرځه چې تويېږي خونه.

ده ورته وويل چې زمانه زده، يو وار ته پر وګرځه چې زې زده کم.

ملنګ ور ولاړ سو، وايي داسي پر وګرځه !

ملنګ چې يو څرخ پر وخوړ، پر دوهم باندي ده بسم الله کړه ملنګ يې دېګ ته ور پوري واهه، ملنګ پکښې غوزار سو، هلته مکوټ سو، يوه سوخړۍ سو، د ملنګ او د مرګه خلاص سو.

وروسته يې د ملنګ ګودړۍ راواخيستله، سره شنله يې پنځه کيلي يې پکښې پيدا کړې دا کيلي يې راواخيستلې په کلا کې پنځه خوني قلف دي، يوه خونه يې خلاصه کړه، اسان پکښې تړلي دي، منګر د پروړو پر ځای يې هډوکي ور اچولي دي بله کوټه يې خلاصه کړه، سپيان پکښې تړلي دي، د هډوکو پر ځای پروړ ورته پروت دئ، بله کوټه يې خلاصه کړه، که ګوري خالص انسانان پکښې پراته دي څوک مړه دي څوک ناجوړه دي، زګېروی يې دئ، د چا زکندن دئ، په بله کوټه کې سره زر دي، په بله کوټه کې جواهرات دي.

وروسته را ولاړ سو اسانو ته يې پروړ واچاوه، هډوکي يې واخيستله سپيو ته يې واچوله، مړي يې ښخ کړه نور بنديان يې ايله کړه، وناجوړو ته يې دواوي راوړې په لږ موده کې په دې کيفيت خلک سره خبر سوله، نوکران او مزدوران يې ځان ته ونيوله، په کلا کې يې همسايګان واچوله، يوه کلا چې ځني جوړه سوله اوس نو دالته اوسېږي.

يو کال تېر سو، وروسته د سوداګر زوی دالته دغ سو فکر يې وکی چې کم ځای ته ولاړ سم، او کور ته خونه ځم ولي چې مور و پلار بې فکره او بې سنجشه و مرګ ته ورکړلم، يه راسه پر يوه بله خوا به ولاړ سم. "هلته چې ملنګ دی را رهي کی، نو وده ته يې يوه خولې ورکړه، چې که دا خولې پر سر کړې چې دهر شي په ډول دي زړه غواړي ځان دهغه په بنه کولای سې." دوباره يې دا خولې راواخيستله، څه پيسې يې هم راواخيستلې، د کلا همسايګانو ته يې وويل چې زه څو عمر په سياحت او مسافري ځم، پر يوه بنه آس سپور سو را رهي سو، هله هله مزل يې وکی غرمه ده راغی د غره په لمن کې يوه پډه ولاړه ده، تر دې پډې لاندي پرېووت، که ګوري په دغه پډه

کي د "سيمرغ" مرغه ځاله ده، دوه چيچيان پکښي کي دي، يو ښامار ورځېژي غواړي چي دا چيچيان يې وخوري ده د دې خواغشی اولينده ورته ونيو، دغه ښامار يې وويشت، لاندي يې راواچاوه، باره يې د ښامار څخه يو څه غوښي پرې کړې، دغه چيچيان يې په ماړه کړه، وروسته بيرته بيده سو، يو ګړی چي وسو، دهې خوا سيمرغ مرغه راغی، چي دا سړی يې وليد فکر يې وکی چي دا زما چيچيان هر وخت خوري هغه لکه چي دغه سړی دئ، خورا درد ورغی، راغی يوه د غره کر کنده يې په منګلو کي راواخيستله، غواړي چي دپاسه يې پر ده را ايله کي، د دې خوا يو چيچی ور والوت دغه خپله مور يې په يو ډول وپوهوله چي دغه سړي مور له دښمنه خلاص کړو.

سيمرغ مرغه بيرته کر کنده وغورځوله، چيچي دا تېر نکل ورته وکی، مور يې راغله کرار يې دا سړی وينښ کی.

سيمرغ ورته وويل چي دا دونه نېکي دي زما سره وکړه، دغه زما يو چيچی يې ستانو کر، چي ته هر چيري ځې ستا پر سر به سايه کوي.

ده ويل : ښه دئ.

د دغه ځايه بيا د سوداګر زوی را رهي سو هله هله دا دئ راغی يوه ځنګله ته يوه زمری ده چي په پښه کي يې منډه مات سوی دئ خورا ځني په عذاب ده.

ده زمری ته وويل چي دغه منډه به زه د پښې څخه در وکاږم، چي ته داسي ځني په عذاب يې.

دې ورته وويل چي نه بې وکاږې.

ده ويل : کښلای يې سم، زه به يو غار وکينم ته به تر غار پښه راځړوې زه بې وکاږم.

دې ويل : ښه دئ.

آبس غار يې پرې کی، زمری پښه په غار کي ور وځړوله، ده لاندي منډه ځني کش کی زمری د درده په ډېره خوله ولګوله، دی په غار کي وځو د زمری د پښې درد جوړ سو.

دی د غاره راووت، زمری خورا ډېره ځني خوشحاله سوه.

زمری خپل يو زوی و ده ته ورکی چي دا زمری يې ستانو کر.

لنډه دا چې دی او زمری او د سیمرغ چیچی سره را رهي سوله، راغله یوه کلي ته، آس یې ورته وتاړه، زمری پرېووت، سیمرغ مرغه ورته کښېنوست، خو سودا ورلوېدلې ده چې څه وکم.

باره راغی یو ګوروان دئ خپل کالي یې وده ته ورکړه د ګوروان کالي ده واغوستله، ګوروان ته یې وویل چې برغ مه کوه دغه زما آس ګوره، دغه زمری هم درسره دئ هوښ کوه چې برغ ونه کې.

د سوداګر زوی په ګورم پسې سو، هغه خولې یې پر سر کړه، کټ مټ هغه ګوروان سو، مابښام یې ګورم کلي ته راووست، دی د کلي دباندې پاته سو، یو ګړی باد د ګوروان مور فکر وکی چې ګورم راغی زوی مې نه راغی، دا څه نکل دئ خو پسې را رهي سوله، چې خپل زوی پیدا کې چې راغله د کلي دباندې د سوداګر زوی پروت دئ.

دې ولید ویل : څه کوې زویه چې دلته پروت یې؟

ده فکر وکی چې دغه د ګوروان مور ده، باره یې ورته وویله چې دلته مې تبه سوله، پرېوتلم کور ته نه سوای در تلای.

مور یې نه پېژني چې دا بل څوک دئ هغسي رنګ او کالي یې دي، لکه د دې د زوی، باره یې را رهي کی کور ته یې راووست.

سهار یې بیا ګورم راویوست هغه اصلي ګوروان ته یې پو مټ بتکی ورکړې چې ته به دا یو کال کلي او کور ته نه ورځې، دا ګورم زه پیایم، ته ولاړ سه دا یو کال په بل ولایت کي تېر که، هغه یې رخصت کی ولاړ. اوس نو دی ګوروان دئ، په دغه مابښام چې یې ګورم راووست دی کور ته راغی مور ته یې وویل : "د ګوروان مور ګواکي د ده مور ده." چې ادې ! زه یو آس یو زمری یو مرغه لرم، کور ته یې راولم، هوښ کوه چې څرک یې څوک در څخه ونه وینې یا ونه وایې، که دي ویلي وه یا چا در څخه لیدلي وه، دغه زمری دي خوري، او زه دي هم وژنم، یو مټ بتکی یې و مور ته هم ورکړې، چې دغه دي برغ مه کوه ماته خدای ﷻ راکړه، دغه ګورم به پیایم څوک به نه وي راخبر.

مور یې ویل : یه زویه چیري وایم ببغمه اوسه !

باره ده د شپې زمری او سیمرغ او آس کور ته راوستله، په یوه خونه

کي يې واچول، مور يې خواړه ور اچوي دی هره ورځ ګورم پيايي.

يو وخت يې ګورم چمن ته را ايستلی دئ، خولی يې د سره کښلې ده، پام يې نسته چمن ته نژدې د باچا د کشري لور بنګله ده دوربين يې اچولی دئ، د سوداګر زوی يا په بل نامه سره ګوروان يې وليد، دستي پر مينه سوله.

دغه شپه تېره سوله، دی پرېږده چې خپل ګورم پيايي.

د باچا اوه لونې دي دغه يې کشره لور ده چې خورا پر ګرانه ده.

باره دغې کشري خور يې ودغو نورو خوندو ته وويل چې څو تر څو به ناسي يو، يه راځئ چې و پلار ته ووايو چې مور ته مړونه وکه، دې نورو هم ورسره خوښه کړه، چې ښه دئ، منګر ښه نو څنګه به ور ته ووايو؟

دې کشري خور يې وويل چې زما يې چم زده دئ.

باره يې يو هندوانه راوړه، اوه چاقوګان يې پکښې جګ کړه، نو يې دسمال پر هوار کی، په پتنوس کي يې کښېښووله پلار ته يې ور ولېږله.

باچا چې دا هندوانه او چاقوګان وليدله اريان ولاړ چې دا څه معنی لري؟ باره يې وزيران راوبولل پوښتنه يې ځني وکړه چې د دې معنی څه ده؟

وزيرانو چرت پکښې وواهه، وواهه، دوباره يې دا سوک تر وايستی چې دا مړونه غواړي.

باره يې باچا ته وويل چې دا دا معنی لري چې مور لويي سولو اوس نو مړونه غواړو.

باچا ويل : ډېره ښه خبره ده، دستي کور ته راغی، لونو ته يې وويل چې ښه دئ تاسي مړونه غواړی هغه دئ هره يوه خپل مېړه خوښ کی.

خير ! چا د يوه وزير زوی، چا د بل وزير زوی، چا د قاضی زوی خوښ کی، يوه کشره لور يې پاته سوله.

باچا و کشري لور ته وويل چې ته څنګه مېړه غواړې؟

دې ور ته وويل چې ته د ښار او اطرافو خلک راوغواړه هر يو چې ما خوښ کی هغه زما مېړه دئ.

پر باچا ډېره ګرانه وه، دستي يې جار وواهه چې ټوله خلک دي راځي، د باچا د حرمسرای تر مخ دي تېرېږي.

لنډه دا چې دوې درې ورځې خلک راتله، د حرمسرای مخ ته تېرېدله، دا په بنګله کې ورته ولاړه وه، هیڅوک یې نه سو خوښ.

څلرمه ورځ د سوداګر زوی ګوروان هم را رهي سو، چې راغی د باچا لور و مینځې ته وویل چې ورسه هغه ګوروان په کوښه ووهه چې دغه د باچا د کشري لور مېړه دئ، خوښ یې سو.

مینځه راغله ګوروان یې په کوښه وواهه.

خلکو نارې کړې چې مینځه خطا وتله، خو دی یې درې واره وواهه.

آخر ته باچا ډېر وشرمېدی چې ګراني لور یې ګوروان خوښ کی، آخر ته یې ټوله لونې په درب واده کړې، دا او ګوروان یې د آسو په یه تبیله کې واچول.

ګوروان خپله ګورواني کوي، د ورځې ځي مانښام راځي، د ده خپله هغه خولې پر سر ده، بنه یې د هغه بدشکله ګوروان ده.

ماینه یې هره ورځ ورته وایي چې سړیه ! په هغه ورځ چې ما ته ولیدلې د شاهزاده سکه دي وه، اوس دي داسي بده بنه ده او یې هم هغه سړی، دا څه چل دئ او څه سر دئ؟ دی وایي : یه ! زه هغه ګوروان یم هغه مي رنګ دئ خدای ﷻ خبر په هغه ورځ څه شاهزاده په خیال درغلی وم، منګر سربېره پر دې ته صبر وکه تا زه خوښ کړلم، او پر ما دي ګوخانه قبوله کړه، خدای ﷻ مهربانه دئ، خدای ﷻ به مو په داد ورسېږي، صبر تر ټولوښه دئ، هوښ کوه چې وسواس در وانه چوې !

دې ویل : یه ! اوس هم ما پر شاهزاده ګانو نیولی یې.

یوه ورځ د باچا شپږ زومان دي په ښکار سره راووته په خورا درب و دروب او په سامان.

باچا ورته ویل چې هر یوه چې ډېر او ښه ښکار وکی، هغه به زما مجلسي وي او یو یونښان هم ورکوم.

دوی چې راووتله ګوروان و ماینې ته وایي، چې زه به یوه غراره پیدا کم، په دوی پسي به ولاړ سم، ښه دئ هغه لري او کولمې چې دوی یې غورځوي رابې وړم دلته بې ایشوو خورو بې.

دې ویل ښه دئ.

باره ده یوه لوغراره پیدا کړه، پسي راووتی راغی خولی یې د سره ایسته کړله بیرته ښایسته شاهزاده ځوان سو، خپل زمری او سیمرغ مرغه یې را رهي کړه، پر آس سپور سو برابر په دوی پسي راغی، باره یې زمري او سیمرغ مرغه ته وویل چي ولاړ سئ څه چي د غرو او دښتو په دغه نژدې شاوخوا کي هوسی یا مرغان دي ټوله ښکار کی، رایې ولئ، چي زه یې دلې وولم.

زمری او سیمرغ مرغه پسي را رهي سوله.

لنډه دا چي د غرو اوزګړي، میږي، سیږي او نور یې په سوو ورته راوستله، ده ښکار کړه.

هغه نورو یوه دانه ویشتلې یا نه ویشتلې اریان ولاړه چي دا څنګه سړی دئ؟

باره دوی ورته وایي چي سړی اکا! څوني ډېر ښکار دي وکی، زمور سره به کومک ونه کې؟

ده ورته وویل چي دغه دئ ګرده یې ستاسي، که ژوندی هوسی یا سیږي غواړئ هم دغه دي بویې زئ، منګر هو په دوه شرطه یې درکوم، یو خو دا دئ چي تاسي به کوناټي راته لځوی چي یو یو کوچنی مهر پر کښېږدم، بل دا دئ چي لري او کولمې به یې ګرده ماته راکوی، او په دغه غراره کي به یې را اچوئ، زیاته مو په مخه ښه! زه د بل ولایت سړی یم، پر خپله تره پسي ځم.

هغو ویل: ښه دئ، دا خو ډېر ګران شرطونه نه دي، موږ لري څه کوو، او بل یې ویل د بل وطن سړی دئ، په خپل کار پسي به ځي بیا به چیري معلومېږي.

لنډه دا چي د هر یوه پر کوناټي یې مهر ور کښېښو، څه لري دلبندان یې په غراره کي ور واچوله، دی یې پرېښو.

دوی خپل ښکارونه را بار کړه، راغله هر یوه باچا ته ځیني ژوندي ښکارونه ور کړه.

باچا ورته وویل چي پر تاسي ټولو دي آفرین وي ښه ښکار مو کړی دئ، منګر ماښام ته به هر یو د دغه خپلو ښکارو څخه څه راته پخوئ، د

هر یوه دا چې ماښام ښه خوند وکی هغه زما مجلسي دئ.

دوی ویل : ښه دئ.

ماښام هر یوه ډول ډول غوښي پخې کړې.

ده بیرته خولې پر سر کړه، د ګوروان په ښه سو، خپله غراره یې د لرو او کولمو او پړپوسانو ډکه راوړه، ده هم څه لري او پړپوس پاخه کړه.

ماښام هر یوه خپل کتغ باچا ته راوړی، ده هم په یوه خاورین لوښي کې واچوله، منګر ډېر مزه ناکه پړپوس یې پوخ کړی و، پر سر یې یو د آس خشوی ور کښېښو نو یې باچا ته ور وړی.

باچا اول د هغه نورو زومانو د کتغو څخه څه وخوړل وروسته یې د دغه د دلبند څخه هم څکه وکړه، خورا ښه خوند یې ورکی، ښه ډیرې ګولې یې وخوړلې.

وروسته باچا دا خرشین ولید خورا ډېر درد ورغی، دئ یې راوغوښت، چې دا دلبندان دي د څه وه، او دا خرشین دي ولي پر سر ور ایښی دئ؟ خوړو او کتغ خو دي ښه خوند وکی.

ګوروان ورته وویل چې ما په خپله ښکار نه دئ کړی، دا دلبندان او لرې مې د دوی د ښکار څخه چې دوی وغورځول ما واخیستل پاخه مې کړله، او خوشایي ما په قصد نه دي پر ایښي د ګوخانې او تبیلې خو دغه کار دئ.

وروسته یې هغه زومان وهم واخیستله، فکر جن سوله، چې ډېره عجبه ده، هغه سړی چې مور ته یې ښکار راکی لرې او کولمې یې ده واخیستلې. دئ خو به نه وي؟ بیرته یې چرت وواهه چې هغه خو ښه ځوان و، ښه آس یې و، ښه دا خو هغه کور کری ګوروان دئ.

باچا حکم وکی چې د ګوخانې څخه یې وباسئ، په یوه بله پاکه خونه کې یې واچوئ. دغه د ځای الیشبده دي د دې په عوض کې او ته د مصاحبت ورنه یې.

لنډه دا چې د ګوخانې څخه یې دوی وایستله په یوه معمولي خونه کې یې کښېنوله.

یوه ورځ ګوروان ګورم و زمري ته پرښو، او خولې یې د سره څخه

وکښله، په ښکار ووت، بیر ته هغه ښایسته ځلمی دئ.

دغه ماینه یې دغ سوبده دباندي په غلا راوتلې ده، دی یې ولید، هغه سړی دئ چې دا پر مینه ده، منګر اریانه سوله چې دا څه سر دئ، چې مالره راسي ګوروان وي چې په ښکار ووزي بیا ببل ډول سړی ځني جوړ سوی وي، بنه یې الیشه کړې وي، اوس نو ماته هم بیخي سِل را ولوېدی چې دا څنګه سړی دئ، یه د دې سر به معلوموم چې دا انسان دئ، که پېری دئ، که جادوګر دئ؟ باره بیر ته کورته راغله.

په دغه فکر کي ده چې ماښام ګوړوان کور ته راغی، چې په خونه ور ننووت ماینې یې شاور وګرځوله، پخوا به ور ولاړه سوله پر مخ به یې دسمال ور تېر کی، دا پلا یې چرت نه پکښې وواهه او نه یې مخ ور واړاوه.

ده ورته وویل چې ولي دي نن نه سلام راواچاوه، نه دي مخ راوګرځاوه، نه دي ستړې مسې راته وکړه؟

دې ورته ویل چې ما پر تا ځان خاوري کی، د غویو ګوخانه مي درسره قبوله کړه، نوري خوندي ګرده عمر پېغورونه راکوي راباندي خاندي، مور و پلار راځخه بېزاره دي، او تا تر اوسه د زړه خال او خپل کیفیت ماته ونه وایه.

ده ورته وویل چې څه کیفیت او حال مي غواړې، دغه دئ ګوروان یم، په دغه خواري کي زه هم شپې درسره تېروم، نور نو څه غواړې؟

دې ویل: څنګه څه غواړم، چې مالره راسې ګوروان یې، چې دباندي په ښکار ووزې بیا شاهزاده یې، زه دي و دغه چل ته حیرانه یم، چې دا څه چل دئ؟ نه زه ولاکه بېعقله وم یا یم چې ما به ګوروان کاوه، او نه ته ولاکه ګوروان یې، یه نو بسته ډیري خواري راباندي تیري سولې، اوس نو ځان او حال راته معلوم که، رشتیا راته ووایه، چې ته انسان یې، پېری یې، ګوروان یې، شاهزاده یې څوک یې څنګه سړی یې؟ زیاته زه دا خواري نه سم سهلای، هر وخت چې وي در ځخه ځم، ولي په خپله خوښه مي کړی یې، دا لا شرمندګي ده، ځان وژنم زیاته اختیار لرې. ده ورته وویل چې ښه دئ، پر دواړو ستر ګو اوس به حال درته معلوم کم.

دوباره راغی د مور کره، روپی یې راواخیستلې، خولی یې وکښله،

بیر ته ښه ښایسته ځلمی ځوان دئ، راغی ښار ته ښه دریشي یې رانیوله، بیر ته راغی د ګوروان کره، دریشي یې وکړه پر خپل آس راسپور سو، زمری یې دمخه لکه شاتر ځغلي او سیمرغ مرغه یې پر سر په هوا ځي، سایه یې باندي کړې ده، راغی په ښار راننووت، خلک اریان ورته تللي دي، چې دا باچا دئ، د باچا زوی دئ، یا دا پیري ذات دئ، دغه د ده و رنګ او ځوانی او دې زمري او سیمرغ ته ډوب تللي دي، څه سر دي ګرځوم خلک سیلاني غوندي په ډلو ډلو په پسي دي، دی برابر راغی دربار ته ور ننووت باچا چې داسي ورته وکتل، د تخت څخه سپک ورته را ولاړ سو، د ده تعظیم او سلام یې وکی، هغه نور وزیران او اخښیان او نور د دربار خلک ګرده لاس پر نامه ورته ولاړ دي. باچا حیرت اخیستی دئ چې دا ښایسته ځوان، دا آس او دانر زمری یې دمخه او دا سیمرغ مرغه، دا څنګه معامله ده؟ څنګه سړی دئ؟ څنګه راغی؟ د کم ځای دئ؟ څوک دئ؟

خیر خو روغبړ یې ورسره وکی، آس یې یوه نوکر ونیو، سیمرغ مرغه د بنګلې پر کنګره ورته کښېنوست، زمری ورسره دئ، باچا دی پر ارخ ورسره کښېناوه، زمري یې دمخه سر پر څپړو ورته کښېښو، ورته پرېووت، دستي باچا ډوډۍ ورته راوغوښته، زمري ته یې هم پسه ور حلال کی، ډوډۍ چې یې وخوړله، پس له هغه باچا په ډېر ادب پوښتنه ځني وکړه چې څنګه راغلی یې؟

ده وویل چې زما شپږ مریان ورک دي، لیکن څرک مي دلته ستا په حضور کي ایستلی دئ، دلې ستا سره دي که دي راکړه.

باچا ورته وویل چې دالته خو مریان بېګانه نسته، او نه مانوي مریان رانیولي دي، او نه مي نوي نوکران نیولي دي.

ده ورته وویل : بېشکه ته ښه وایي منګر زما مریان دلته سته، زه نښانی لرم، که ته اجازه وکې زه به یې دغه ستا د مجلسه ولاړ کم، ته بې نښانی وګوري، که مي رشتیا ویلي وه خو خپل مال په لاس راکه، بیایم یې، او که درواغ وه باید زه په سزا ورسېږم.

باچا ویل ښه دئ، که یې ته پېژني خو ووایه ! کم ځني خلک دي؟

ده وویل : دغه دئ، دغه دئ، هغه دئ، هوغه دئ، خو د باچا شپږ زومان

يې شپږ سره ولاړ کړه، ګرده د وزيرانو زامن دي، پلرونه يې هم ناست دي.

باچا ويل : دا مريان نه دي، دا زما زومان دي، د وزيرانو زامن دي، ته څه وايې؟

ده خپل مهر ورښکاره کې ورته وې ويل چې که دا مهر د دوی پر کوناټو پروت و نو خو زما مريان دي که يه؟

باچا ويل : بېشکه که ستا مهر د دوی پر کوناټو و بېشکه ستا مريان دي.

وروسته يې پر شپږو سرو حکم وکړ چې ښکاره کئ کوناټي.

دوی چې ښکاره کړه، مهر او نښان يې صحيح و.

باچا ويل : بېشکه دغه دي، ستا مريان دي هر څه چې په کوې، وروسته باچا پوښتنه ځني وکړه، چې ته د کم ځای يې څوک يې؟

ده ويل : زما کور په ګوخانه کې دئ، ستا د غويو او اسانو په ګوخانو کې يم، نوم مې ګوروان دئ، او ستا يو خوار کې زوم يم.

باچا اريان سو، چې دا څه نکل دئ، باره يې ورته وويل چې دهغه ګوروان خو بل ډول تپين رنګ و، ته خو يو شاهزاده ځوان يې دا څه چل دئ؟

ده ورته وويل چې زه هغه ګوروان يم، ستا زومانو چې ښکار درته راوړی و، هغه ګرده ما ښکار کړی و، چې لري او کولمې او دلبندان مې واخيستله، پاخه مې کړه، مانښام مې درته راوړه، او پر سر يې خوشايي پروت و، څنګه و څنګه و، دا نکل او نښانی يې ټوله ورته وويلې، ويل ستا لور نه ده خطا وتلې بېغمه اوسه، منګر په ما کار مه لره، نور پوښتنه مه راڅخه کوه، دغه دئ خدمت دي کوم، ستا ستر ګي مې ستا د لور په واسطه لوړې کړې.

لنډه دا چې باچا خپلې کشري لور او دې زوم ته يې نښه کوتې ورکړه، بيخي يې د باچهی اختيار ورکی، کشره لور بيرته پر ګرانه سوله، آفرين يې هم ورکی، چې داسې سړی دي خوښ کی، ماته خو حال نه و معلوم.

اوس نو دی د دې پسه نښه نه اليشوي.

دی پر نښه آس سپريږي، هغه زمری يې دمخه وي سيمرغ مرغه يې پر

سر ځي، خپل ښکار کوي، ډېر عزت يې دئ، هغه نور اخښيان يې ځوړي ستر ګي لکه مريان داسي ګرځي.

يوه ورځ بيا شاهزاده ته چرت ور ولوېدی چي ته راسه يو بل ولايت ته ولاړ سه. باره يې باچا ته وويل چي زه دغ سوم، ځم په سفر يو بل ولايت ته، دغه زما زمری او سيمرغ مرغه راسره بيايم، نور هيڅ نه وړم، نه بل څوک راسره بيايم.

باچا وويل : ښه دئ.

باره راړهي سو، زمری او سيمرغ مرغه ورسره دي، هله هله د نکل کار دئ دا دئ راغی يوه بل ښار ته، په دې ښار کي يوه بوډی ده چي په شطرنج کي خورا مشهوره ده، هيڅوک بازي نه سي ځني وړای، دی راغی د دې بوډی کره، و بوډی ته يې وويل چي زه شطرنج درسره کوم.

هغې وويل : ښه دئ.

شطرنج يې سره کښېښو، دا لومړی شطرنج په پيسو دئ، بوډی ځني يووړی.

بيا يې شطرنج په ځان ځان سره کښېښو چي يعني که دي وګټه زه دي وګټلم، که مي وګټه ته مي وګټلې. شطرنج چي يې وکی وکی بيا بوډی ځني يووړی.

د سوداګر زوی يې وګټه، وروسته يې جادو پر ووايه، يوه ستن يې کی، پر ګرېوان يې ستن جګه کړه.

"بوډی چي به شطرنج کښېښو د چا سره، د دې يوه پيشي وه چي پر دې بوډی به زور راغی نو دې به ورته اشاره کړه پيشي به څراغ په چمبه وواهه مړ بې کی، دې به ژر مهره بدله کړه، او شطرنج بې هم د شپې کاوه، د ورځي يې د چا سره نه کاوه."

لنډه دا چي دی نو دالته پرېږده، زمری او سيمرغ مرغه يې بوډی ته پاته دي.

هلته يې مور و پلار سره ووېل چي بيا نه د ملنګ درک معلوم سو نه مو د زوی، دې ملنګ کور سپيري دا زمور زوی څه کی؟ چيري يې بوت؟

هغه مشر ورور يې وويل چي بابا ! زه پسي ځم درک يې معلوموم، چي

زما ورور څه سو، مړ دئ ژوندئ دئ، څنګه دئ؟

پلار يې وويل : ښه دئ ولاړ سه پسي پر خداى ﷻ مي سپارلى يې په مخه دي ښه !

څه سر دي ګرځوم دا ورور پسي را رهي سو.

" د ده او د دغه ورور رنګونه بالکل يو ډول وه چې هيڅا يې توپير نه سواى کولاى".

خو مزل يې وکى وکى، د دغه ملنګ لار وليکه يې پسي راواخيستله، دا دئ پر هغه دښت پر هغې بوډۍ پښې سو.

هغه بوډۍ يې و مخې ته ورته را ولاړه سوه، ويل : خداى ﷻ دي راوله زويه ! خداى ﷻ د دغه ملنګه خلاص کړې؟

دى ناخبره دئ فکر يې وکى چې اوس دي درک پيدا کى، باره يې وويل : هو ادې !

بوډۍ ووېل : چې هغه ملنګ لکه چې ما در وښو، په تيلو کې دي پورې واهه پکښې مړ سو؟

ده ويل : هو دغسې مي په تيلو کې پوره واهه، په تيلو کې وايشېدى.

دې ويل : شکر دئ چې دا ظالم ادم خور خو دي مړ کى او ته خداى ﷻ ځنې خلاص کړې.

د ده ښه اميد پيدا سو چې ولچې ژوندى دئ، يه دغه لار پسي اخله، بله لار خونسته، باره د بوډۍ څخه را رهي سو، ويل : زه نو ځم.

هغې وويل : پر خداى ﷻ مي سپارلى يې.

خو هله هله د نکل کار دئ، دا دئ هغه د ملنګ کلا ته راغى، هغه د کلا خلک چې د ده ورور په کلا کې اچولي وه، مخې ته يې راولاړ سوله، چې خداى ﷻ دي راوله اغا سترې مسې، څونه عمر دي وکى، پياده راغلې لکه چې آس دي مړ سوى دئ درڅخه؟

ده ويل : عمر ډېر وسو، آس مي مړ سو، راغلم ما ويل آس به بوزم څه روپۍ به هم راسره واخلم.

"فکر يې وکى چې ورور مي ژوندى دئ، دا يې کلا ده منګر په بل سفر تللى دئ، او د ده و د دغه رنګ يو ډول دئ، نه وايي چې زه دغه ورور يم

پسي ګرځم، ولي واى بيا خلک سره مشوشه کېږي او رشتيانه راته وايي".

لنډه دا چې هغو دستي آس ورته راووست چې آغا دا ښه آس دئ، ناظر د خوني کيلي ورکړه چې ببغمه اوسه، ستا دنيا مو سلامته ساتلې ده. ده هم خونه خلاصه کړه سرې او سپيني يې څه راواخيستلې پر آس راسپور سو ويل: آفرين دي پر تاسي وي، زه بيرته ځم کار مي دئ، تاسي دلې خپل کارونه کوئ، زه به مياشت باد بيرته راسم.

خو لنډه دا چې بيا را رهي سو، هله هله هله پر عادت راځي يا د ورور په بوى پسي راځي څو بيا هغې پدې ته راورسېدئ، تر پډه لاندي کښېنوست.

يو ګړى باد لوى سيمرغ مرغه راغى، چې وده ته يې وکتل وې ويل چې دا خو هغه سړى دئ، باره يې ورته ويل چې لکه چې هغه زما چيچې بې وفايي درسره وکړه، در څخه تللى دئ؟

ده ويل: هو هغه راڅخه ولاړ.

باره يې ويل: ها دغه بل چيچى مي دي ستانوکر وي، خپل بل چيچى يې ورکى، او دې چيچې ته يې وويل چې هوښ کوه چې بې وفايي ورسره ونه کې ځني ولاړ نه سې!

باره دى او د سيمرغ مرغه چيچى دواړه سره را رهي سول هله هله بيا پر هغې زمرى پښې سو.

زمرى بيا خيال د هغه دمخه سړي پر وکى چې منډه يې د پښې څخه ځني کښلى و، زمرى ووېل چې زما زوى درڅخه وتښتېدى؟

ده ويل: هو!

باره يې بل زمرى ورکى، پر دې زمري يې تينګار وکى چې که دي ببوفايي وسره کړې وه لکه هغه بل تو کر تو کر به دي کم.

زمري ويل ببغمه اوسه! دى دي مي بادار وي زې مريى يم.

دلته يې ښه ترا يقين سو چې ورور مي پر دغه روده تللى دئ، او هغه ته يې هم زمرى او سيمرغ مرغه ور کړي دي، يه نو دغه لار او ليکه پسي اخله که خداى ﷻ کول پيدا کېږي. لنډه دا چې د زمرى څخه را رهي سو، هله هله زمرى يې دمخه دئ سيمرغ مرغه يې پر سر ځي، سيورى يې پر کړى دئ، او د ده هم کټ مټ د ورور رنګ دئ، دا دئ راغى هغه ښار ته چې

باچا يې د ده د ورور خسر دئ.

خلکو چې وليد يو وار نارې او چکچکي سولې چې د باچا زوم راغی.

پر باچا زېړی وسو چې هغه ورک زوم دي راغی، دستي باچا و مخي ته ورته راغی حرمسرای ته يې بوت ستړې مسې يې ورته وکړه.

باچا ورته وويل : چې چيرې وې؟

ده ويل : دغسي تللی وم کار مې و، کار مې ونه سو يو وار کور ته راغلم بيرته څو شپې باد ځم.

هغه ورېندارہ يې ورته راغله، سلام يې ور واچاوه، پر مخ يې دسمال ور تېر کی روغبړ يې وسره وکړ، وای ښه و چې خدای ﷻ ته راوستلې.

ده فکر وکی چې دا مي ورېندارہ ده، باچا مي د ورورو خسر دئ، او ورور مي لکه چې بيا تللی دئ، ورک دئ، يه ږغ مه کوه چې ودي نه پېژني.

خير ! ماښام سو، ورېنداري يې ځای اوار کی، خيال نه بلکي يقين يې دئ چې دا مي مېړه دئ، ولي خو يو رنګه رنګونه يې دي، او پر زمري او سيمرغ مرغه خو بالکل د شکه وتلې ده چې دی دئ، ځای چې يې اوار کی سره پرېوتله.

ده توره وکښله تر مابين يې کښېښوله، نو يې ورته وويل چې ږغ به هم نه کوې، او که دي تر دغه توره لاس يا پښه را واړوله غوټ به يې در څخه پرې کم.

د باچا لور اريانه سوه، چې دا څه نکل دئ؟ خو پوښتنه يې ځني وکړه چې ولي، څه ګناه څه تعدی څه سوي دي؟ دا دونه عمر ورک وې مسافر وې، اوس به لا خوشحاله وای ته داسي کارونه کوې ولي؟

ده ويل : ږغ به نه کوې، نه به پوښتنه دا څو شپې کوې، او نه به دليل غواړې، خپل خوب دي کوه، په ما غرض مه لره. لنډه دا چې څو شپې پر دغه ډول تيري سوې، چې هوسا سو فکر يې وکی، چې څو تر څو به دلته اوسې، را رهي سوې په ورور پسي چې ورور پيدا کې او دلته کښېنستې. لنډه دا چې په دا سبا په پټه را رهي سو، خپل زمری او سيمرغ مرغه يې ورسره را رهي کړه.

د باچا زوم بيا ورک سو، خو هله هله د نکل کار دئ، څه سر دي ګرځوم دخدای کارونه دي، بيا پر هغه بوډی پېښې سو چې د ده ورور يې ګټلی و، او

ستن کړی يې و، پر ګرېوانه يې جګ کړی و.

بوډی ورته وويل چې : ځوانه سطرنج نه کوې؟

ده ورته وويل چې : ولي يې نه کوم.

"بوډی هم ورته اريانه ده چې يو دغسې سړی خو ما په شطرنج کې وګاڼه چې دغسې رنګ يې و، دغسې زمری او سيمرغ مرغه ورسره وه، دا څنګه نکل دئ؟"

خو مدعا دا ده چې بوډی ورته وويل چې سطرنج درسره ايږدم که مي يوړې، ته مي وګټلې، او که دي راڅخه يووړی زه دي وګټلم.

ده ويل : ښه دئ، چې سطرنج يې سره کښېښو، پيشي ورته ناسته ده، چې بوډی به پيشي ته اشاره کوله پيشي به څراغ وواژه.

ده چپلاخه ورته ونيوله پيشي يې په چپلاخه ووهله، پيشي الا کړه، سطرنج يې د بوډی څخه وګاڼه، او بوډی يې هم وګټله.

باره بوډی ورته ويل چې دغسې سړی لکه ته، ما تر اوسه نه وليدلی، بيا سطرنج کوې؟

ده ويل : هو !

بيا يې سطرنج سره کښېښو، بيا يې په دغه ډول ځني يووړی، بوډی د ګرېوان څخه ستن راوکښله دم يې پر وکی، بير ته يې د ده ورور د انسان پر ډول کی.

ده چې ورته وکتل خپل ورور يې دئ، سره ويې پېژندل پوښتنې او ګروېرنې يې سره وکړلې، هر يوه خپل تېر نکلونه سره وکړه.

هغه ورور يې ووېل : ته څنګه راغلې؟

دې ورور يې ورته ووېل : چې داسې پر عادت رارهي سولم، پر هغه بوډی راغلم، بيا ستا يعنې د ملنګ پر کلا، بيا پر سيمرغ مرغه او زمری راغلم، هغوی خپل يو يو چيچی راسره کړ چې دا يې ستا، بيدا خدای ﷻ و چې ستا د خسر پر کور پېښ سوم هغه باچا و، ورېنداره وه زې نه پېژندلم دوی چې ويل زوم مو دئ، ولي چې زما او ستا رنګونه يو شی وه، ستا سره هم زمری او سيمرغ مرغه وه زما سره هم، څو شپې مي د ورېنداري سره تيری کړې چې هوسا سولم نو بير ته را رهي سولم چې تا پيدا کم څو دا دئ خدای

ﷻ فضل وکی ته مي پیدا کړي، ژوندی مي ولیدې اوس نو د خدایه نور ارمان نه لرم.

ده هم خپل ټوله نکل سر تر پایه ورته وکی، چې داسي مي ملنګ مړ کی ادم خور و، داسي دنیا یې وه څنګه وه، داسي مي د سیمرغ مرغه د چیچانو څخه مار مړ کی، د زمری د پښې څخه مي منډه وکښل، بیا څنګه او څنګه و، داسي اوداسي، هه هه څو دا دئ د خدای ﷻ په فضل او ستا په مړانه سره زه بیرته سړی سوم او ما و تاسره ولیدله، اوس نو درځه چې کور ته ولاړ سو، خپله ټوله دنیا به هم راسره واخلو، ځو به خپل مور او پلار او و خپل وطن ته، ویل ښه دئ.

باره سره را رهي سوله، هله هله دا ورور چې په ده پسي راغلی دئ، دمخه دئ هغه بل مشر په پسې دئ، باره پر لاري د دې مشر ورور په زړه کي ور وګرځېده چې نه چې دا ورور به مي ماینې ته ورغلی وي، ولي هغې خو نه پېژندی، ګمان بې د خپل مېړه پر کړی وي، دئ به ورسره پرېوتلی وي، او بل مي خسر او ماینه دی ټینګ نه کي چې دا مو زوم دئ، تا به وشړي نو دي څه د لاسه ورسره کېږي؟ باره یې د شیطان لعین په خوله وکړه، تر شا ټک سو خپل ورور یې وویشت مړ یې کی، هلته یې پر دښت پرېښود، دی ځني را رهي سو. هله هله دا دئ کور ته راغی. برغ نه کوي، دا پلا دوه زمریان او دوه سیمرغ مرغان ورسره دي، خو بیا ستړې مسې او روغبړونه ورسره وسوله، مابنام سو کور ته راغی، د ماینې سره پرېووت. دستي یې مینه او محبت ورسره وکی. پس له هغه څخه یې ماینې ورته وویل چې سړیه ! زه یوه پوښتنه درڅخه کوم !

ده ویل : وکه !

دې ورته ویل چې هغه پلا چې په سفر تللی وې، ورک وې چې راغلې. مابنام راسره پرېوتلې ولي دي توره په مابین کي کښېښوولە. نه دي لاس راوړی نه پښه، او نه دي زه پرېښووم چې لاس مي در وړی وای؟ او دا پلا چې راغلې، دستي دي مینه محبت راسره شروع کړه، په دې کي څه سر و، جواب یې راکه؟

ده لاسونه سره ټک وهل چې ورور مي پاک وناحقه مي مړ کی، منګر

چې اوس برغ کوم وایم نو څه فایده، باره یې ماینې ته ویل چې څې کوې، زه په هغه وخت کې د کار نه وم.

لنډه دا چې څو عمر باد یې خسر ته وویل چې زه خپل وطن ته ځم.

باچا هم رخصت ورکی.

خپله ماینه او بارونه یې را رهي کړه، پر هغه خپله کلا راغی، څه دنیا چې وه ټوله یې را بار کړه، هله هله هله دا دئ راغی خپل وطن او مور او پلار ته، خوشحالي سوله.

و پلار ته یې ویل چې ما او ورور سره پیدا کړه، منګر هغه مړ سو، ده دا خپل نکل ټوله ورته وکی.

ککړی

یو سوداګر و، په ښکار وتلی و، د ورځې به یې په غره کې ښکار وکی، مابښام به کور ته راتلی، پر دښت راځي و ښی خواته یې نارې دي چې "سل مي وژلي دي، سل به لا مړه کم".

سوداګر دا نارې واروېدلې، اریان سو، چې دا څه نکل دئ، پېرۍ دئ نارې وهي او که انسان دئ، څه بلا ده هیڅوک هم نه معلومېږي، باره ویل چې ته وده درک یې معلوم کم چې څه دئ، چې نارې وهي؟

څه سر دي ګرځوم پر دغه نارو را رهي سو، هله هله چې راغی که ګوري د انسان یوه ککړی ده د دې ککړی څخه نارې راوزي چې وایي "سل مي وژلي دي سل به لا مړه کم".

سوداګر ته درد ورغی ویل: ته څنګه ککړی یې چې سل دي وژلي دي، سل نور وژنې، باره یې دا د انسان ککړی پورته کړه د مځکې یې وویشته، ورسته ککړی ټوکر ټوکر سوه.

آواز ورک سو، باره سوداګر یو کوچنی هډوکی لکه زنی، راواخیستی په جېب کې یې واچاوه نو کور ته راغی باره یې هډوکی هېر سو، په دا سبا په سودا پسې بازار ته ووت سودا یې وکړه کور ته راغی، خیال یې دئ چې په دا بل سبا په سوداګري پسې ولاړ سي، مابښام یې کورتی کښلې ده، په موږې یې ځېږېږي، دی دباندې وتلی دئ، لور یې د کورتی په جېبو کې ګرځي، چې د پلار په جېبو کې مي څه شي دي، د ښاره به یې کم شی می د خورک له پاره راوړی وي، باره یې دا هډوکی په لاس ورغی، چې را وې ایستی دي چې ویل "سپیني ژاولي دي" باره یې خولې ته واچولې یو وار یې په سا وواهه هډوکی ځني تېر سو، زیاته یې ږغ ونه کی.

سهار یې پلار په سوداګري ولاړ، هډوکی مډوکی یې هېر سو، لور یې

پېغله وه مېړه ته يې نه وه ورکړې، د لور يې هم د يادە وواته، چې ما هډوکی تېر کی، څه سر دي ګرځوم درېيمه مياشت باد، يې د لور نس وپرسېدی لکه امينداوره چې وي اريانه سوله چې خدايه ما خو جماع هم د چا سره نه ده کړې، دا امينډ مي د کمي خوا سو، چې اتمه مياشت سوله بيخي يې نس تر خوله وخوت، د شرمه تر کلي، کور او موره پوري ستر ګي نه لري، چې نهمه مياشت رانوې سوله، پلار يې د سوداګرۍ څخه راغی، باره خبر سو، چې لور دي پسات کړی دئ ټنډه سوې ده.

سوداګر ته خورا درد ورغی چې نوم مي په کور و کلي کي بد سو، سبا به خلک پېغورونه راکوي، دا څنګه کار سوی دئ، باره يې دستي لور راوغوښتله، توره يې ورته کش کړه چې دا ولي دي داسي کار کړی دئ، زما نوم دي په ټولو سوداګرو او کور و کلي کي بد کی؟

لور يې ورته ويل چې ما خو بد کار د چا سره نه دئ کړی، او نه مالره څوک راغلي دي خداى ﷻ خو راخبر دئ، ته وده څو شپې مي و لنګېدو ته پاته دي که زه رشتيا پاکه وم نو به زه خپل چنګوتی تر خولې وغورځوم، او که بده وم بد کار مي کړی و، نو به هغه لکه نوري ښځي لنګه سم، بيا مي مړه که ما نور بد کار نه دئ کړی يوه ورځ ستا په جېب کي ګرځېدم ما ويل: "د بابا په جېب کي به پلمېټ يا بل د خورک شی پيدا کم مګر بل شی مي پيدا نه کی يو کوچنی سپين هډوکی و، ما چې ويل ژاولي دي، و خولې ته مي واچاوه چې وې ژويم باره مي په ساه وواهه هډوکی را څخه تېر سو د هغه راهيسي په ځان وپوهېدم نس مي ډک سو." نور څه مي نه دي کړي. سوداګر ته ور په ياد سو، چې هوی هغه خو د هغي ککرۍ هډوکی و، زما هېر سو، ولچي که و هغه يې سبب دئ زياته يې لور ته برغ ونه کی. لنډه دا چې د لور د لنګېدو موده پوره سوله، ناجوړه سوه مور او دايي ګاني ورته ناستي دي.

هله هله زورونه زورونه په آخر کي يې هک وهل کوچنوتی وړوکی هلک يې تر خوله وغورځاوه، دستي دايي ګانو او مور يې واخيست، په اوښي کي يې وپېچی، پلار ته يې خبر ورکی چې لور دي هلک تر خوله وغورځاوه، راسه هر څه چې يې کوې.

پلار يې راغی چرت يې ورته وواهه، چې که اوس يې مړ کم يا لور مړه کم، ګټه او فايده يې څه ده، خبره خو هغسې سره تيته سوې ده، او بل دا چې د لور خبره مې هم رشتيا سوله چې دې ويل : "که مې تر خوله وغورځاوه نو معلومه دا چې زه پاکه يم" اوس يې هغه دئ تر خوله وغورځاوه باره يې پر دې فيصله کړه چې وي دي، زوی نه لرې دا بې پلاره لمسی دئ لکه سکه زوی داسې دئ، را لوی به سي نو يو سر يم، اوږه به مې سپکه وي.

باره يې خپلې مايندې او دايې ګانو ته وويل چې وي دي خير دئ ! دا هلک ښه ساتئ چې ناجوړه يامړ نه سي لويوی ياستې، ښه دئ زوی نه لرم د زوی پر ځای بې ونيسم، خدای ﷻ بې را لوی کي.

دوی ويل : ښه دئ.

څه سر دي ګرځوم د نکل کار دئ شپې او ورځې دي تېرې بړي، هلک هم داسې ژر ژر لويېږي په استراحت دئ په دغه کوچنيوالي داسې هوښيار دئ لکه نيکه.

سوداګر هم په خوشحاله دئ، څو دا هلک د لسو کالو سو غټ سو.

يوه ورځ يې نيکه چې ګواکې د پلار پر ځای يې دئ په سوداګري ځي، دا هلک ورته وايي : ما هم درسره بوزه زه هم درسره ځم.

سوداګر هم ويل ښه دئ راځه د سوداګرۍ په کسب به هم بلد سې.

باره سوداګر او لمسی دواړه په سوداګرۍ ولاړه، يوه بل ښار ته ورغله، سوداګر دا ښه قيمت بها او ګران ګران شيان رانيسي، دا لمسی يې ورته وايي چې دا مه رانيسه ! داسې ارزان بها شيان رانيسه چې وطن ته يې يوسو، ټوله خلک ورته اړ وي، په کار يې وي او د ټولو خوار او غريب وس په ورسېږي، دا ډېره ګټه کوي او په دې شيانو چې ته يې اخلې د خوار سړي وس نه رسېږي او نه ورته اړ دئ د دې له پاره به يو وخت خريدار پيدا کېږي، چې خورا دولتمن وي، يه ! ته دا پلا زما په خوله وکه چې څه کوي؟

سوداګر ويل : ښه دئ.

آبس ! سوداګر هم ارزان بها داسې شيان واخيستله چې خوار و بدای ټوله ورته اړ وه، سودا چې يې وکړه راباريې کړه خپل ښار ته يې راوړه.

څه درته وايم ورورکه ! چې خرڅ يې کړه يو په دوه يو په درې يې تر

پخوا ګټه زياته وکړه، او په پنځه ورځي کي يې مال ويلي سو، پخوا به په مياشتو مياشتو پروت و.

پر سوداګر دا لمسی خورا ګران سو، د لمسي يې داسي عقل دئ چي توبه، د خوبونو معناوي باسي، حاضر جوابه دئ په هر شي يې عقل رسېږي، څو د ده د هوښياری خبر او چوکچوکه تر باچا پوري ورسېده.

باره باچا هلک او سوداګر يې ځان ته وروغوښت، و سوداګر ته يې وويل چي ما اروېدلي دي چي دا ستا زوی خورا پوه او هوښيار دئ.

ده ورته وويل : هو !

باره د ازميښت له پاره باچا د خپلي سپارلی آس راوغوښت چي دې هلک ته يې ښکاره کي چي اصل دئ که بدل، آس چي يې راووست دوې قيضې يې وراچولي دي، په دوو تنو يې نيولی دئ پر دوه دوه نو که کېږي.

باچا و هلک ته وويل چي څنګه ! دا زما آس اصل دئ که بدل؟

ده چي ورته وکتل ويل : بدل دئ کمصل دئ.

باچا اريان سو، ويل : د څه څخه دي معلوم کی، چي کمصل دئ؟

ده ويل : د خرې شيدې يې رودلي دي، که يې نه مني ځين ځني واخله امبار ته يې ايله که پر دغه امبار او ايرو کي ورغښت خو معلومه ده چي د خره خوی پکښې کي دئ او که ونه رغښت نو زه درواغجن يم.

آس چي يې شاتوری کی پر امبار او ايرو يې ايله کی آس دستي پکښې ورغښت او ورغښت.

باره باچا وويل : بښکه هوښيار يې ستا پر شيدو دې آفرين وي چي تا رودلي دي.

باره باچا ډېر خوشحاله سو چي داسي هوښيار زما په باچهي کي پيدا سو، و سوداګر ته يې وويل چي دا زوی دي ماته راکه.

سوداګر وويل چي دغه دئ تر تا دمخه دئ، منګر زه بل زوی نه لرم.

باره باچا ورته ټينګ سو، يه ! پرېږدم دي نه، خامخا بې راکوې، او په عوض کي يې هر شی چي غواړې درکوم يې، تې ښه نه سې ساتلای.

سوداګر ورته ټينګ سو چي يه قطعې يې نه درکوم منګر دغه دئ زما کره دي وي، که دي کله کله په کار بدی درغواړه يې، زه به يې په خپل لاس

در ولم.

باچا ویل : ښه دئ.

لنډه دا چې سوداګر او لمسی یې را رخصت کړه کورته راغله.

کارونه د خدای ﷻ دي، یوه ورځ همدغه باچا په ښکار ووت لاړ دریاب ته د مایانو ښکار یې کاوه، چې دریاب ته یې تور ور وغورځاوه، یو خورا ښه ښایسته تک سور ماهی یې په تور کې بند سو، چې تور یې راپورته کی دا سور غټ ماهی پکښې بند دئ.

باره باچا ویل چې دا ماهی د مرګ وړ نه دئ، د اوبو په دغه لوښي کې یې واچوئ، زه یې ژوندی کور ته وړم، ماهی یې د اوبو په لوښي کې واچاوه کور ته یې راوړی.

د باچا پنځوس مامنې دي، د دې مامنو یې پنځوس مینځیاني دي، هر یوه سړي سر یوه یوه مینځه لري.

باچا ماهی کور ته راوړی په کور کې یې د اوبو په تش کې ایله کی، داپنځوس مامنې او پنځوس مینځیاني یې پر راټولي سولې، د ماهي سیل کوي چې دا څنګه تک سور ښایسته ماهی دئ، یو وار نابیره ماهي وخندله، دوی اریان ولاړه چې اوهو دې ماهي څنګه وخندل.

باچا وای درواغ مه وایاست نو په خپله ورته رانژدې سو، ماهي بیا د باچا دمخه وخندل.

باچا او دانوري مامنې یې داسي ډوب ورته ولاړه چې دا څه نکل دئ، زیاته ماهی چوپ سو.

باره دستي باچا راووت وزیران او نور هوښیاران یې راوغوښتله ورته وې ویل چې زه نن د ماهیانو په ښکار پسي وتلی وم، په دریاب کې مي یو سور ماهی ونیو کور ته مي راوړی ښځي او مینځیاني باندي راټولي سولې، زه هم وم، سیل یې کاوه یو وار ماهي وخندله بیا یې وخندله، د دې معنی به راته وایاست، چې په دې کې څه حکمت دئ او څه معنی لري؟

ټولو وزیرانو چرت پکښې وواهه وواهه، باره ویل صاحبه ! زمونږ عقل او چرت نه ور لوړیږي هغه د سوداګر زوی راوغواړه ګوندي د هغه سد ور ولوړیږي.

باچا دستي سړی ور واستاوه د سوداګر زوی يې راووست.

باره باچا و دې هلک ته وويل چې داسي زموږ کره د ښځو او مينځيانو او زما په مخ کې ماهي وخندل، د دې معنی به را کوې.

هلک وويل چې څې کوې، که مې معنی درته وکړه داسي به دي خوا بده سي لکه د تازي د خاوند، او ډېر ارمان به وکې، يه پرې يې ږده تر دې تېر سه!

باچا وويل د تازي خاوند څنګه و؟ څنګه يې خوا بده سوه؟ او څنګه يې ارمان وکی؟

هلک ورته وويل چې ته غوږ ونيسه!

باچا ويل: ښه!

ويل چې وه دوه کسه وه خورا يو د بله سره ګران وه، سره اشنايان وه دې يوه اشنای يې يو تازي درلود خورا پر ګران و داسي پر ګران و چې بې ده يې ډوډۍ نه خوړله. باره دې بل اشنای يې ورته وويل چې اشنايه! دا تازي څه خوی لري چې داسي درباندي ګران دئ؟

ده ورته ويل: چې څې کوې؟

هغه ويل: يه خامخا به راته وايې.

ده ويل: بيا به ارمان وکې زه بې هم وکم.

هغه ويل: يه راته ووايه.

باره ده ويل چې دا تازي دا خوی لري چې څوک غلا وکي، دی امر کې هغه غلا دستي پيدا کوي.

آبس! اشنای يې ورته وويل چې دا ماته راکه.

ده هم دستي وويل: ښه دئ هغه دئ واخله، تازي يې اشنای ته ورکی، اشنای يې تازي کور ته بوت.

څو ورځې باد يې هغه اشنای غلا وکړه، باره وهم واخيستی چې دا تازي څوک امر نه کي دستي به دا غلا په لاس ورکي، باره يې د تازي په غاړه کي کاغذ ور وځړاوه ار ايله يې کی.

تازي برابر راغی د هغه زاړه خاوند دروازې ته، دروازه تړلې ده، تازي ورته پرېووت، يو ګړی باد يې خاوند راووت چې وې کتل تازي پروت دئ،

باره يې بې فکره متار پورته کې تازي يې وواهه، تازي يې مړ کې چې ته ولې زما د اشنای څخه راوتښتېدلې، وروسته چې يې غاړې ته وکتل يو خط يې په غاړه دئ، چې خلاص يې کې پکښې ليکلي يې وه چې "تازي مې در ولېږی، ما غلا کړېد، ما ويله نه بايده چې دا تازي مې رسوانه کي".

باره دې خاوند يې ډېر ارمان وکې خوا يې بده سوله.

نو باچا صاحبه ! يه ! ته به هم ارمان وکې، د ماهي د خندا معنی مه غواړه.

باچا ويل : دا نو څه نکل و چې تا وکی، دا نو څه ارمان و چې د تازي خاوند وکی، ژر کوه د ماهي د خندا معنی راته راکه.

ده ويل چې ته ورسه کور ته هغه ګراني مايني ته دي دا نکل چې در ته ومي کی وکه چې هغه څه وايي.

باچا ويل : ښه دئ. باچا کور ته راغی و ګراني مايني ته يې دا نکل وکی. هغې ورته وويل چې يه ورسه، مې پرېږده معنی ځني وغواړه، دا نو څه ارمان و چې د تازي خاوند کړی دئ.

باچا راغی هلک ته يې ويل چې د ماهي د خندا معنی راته وکه نه دي پرېږدم.

هلک ورته وويل چې مه کوه داسي ارمان به وکې لکه د "باز" خاوند چې په باز پسي وکی.

باچا ويل : څنګه ؟

هلک ويل : چې يو سړی و باز يې درلود او په ښکار راوتلی و غرمه ده تېری سو، اوبه نسته، د ليري څخه د غره د ګاري څخه روڼي اوبه ځلېږي، چې د غره څخه رابهېږي، دا سړی راغی چې څنګه ښه روڼي اوبه مي پيدا کړې، ورغی اوبو ته چې لپه په ډکه کي چې خولې ته يې پورته کي، باز ور په هوا سي لاسونه يې په منګلو او په وزرو ووهي اوبه ځني توی کي، خو څو کرته يې اوبه پورته کړې باز ځني توی کړې، خو تندي غلبه پر کړې ده، باره يې باز ونيو سر يې غوټ ورپرې کی، وروسته يې فکر وکی چې ته وده چې زه وګورم دا باز بې څه نه و.

باره دغه د اوبو رکښې يې پسي راواخيست چې راغی کې کتل چې يو

لوی اپي ښامار مړ دئ، د خولې څخه يې زهر تويېږي لاندي لکه روڼي اوبه رابهېږي، ده لاسونه سره ټک وهل خوا يې ډېره بده سوله، ډېر ارمان يې په باز پسي وکی.

نو يه ! ورک يې که د ماهي د خندا معنی مه غواړه.

باچا ويل : يه غواړم يې.

ده بيا ويل چې ته ولاړ سه کور ته و ګراني ماينې ته دي ووايه چې د ماهي د خندا معنی څني وغواړم که يه ؟ او دا زمانکل ورته وکه.

باچا راغی بيا يې و ګراني ماينې ته وويل چې داسي نکل يې راته وکی، وای ارمان به وکې د دې معنی مه غواړه.

ماينې يې ورته وويل چې ورسه معنی يې څني وغواړه، دا نو څه ارمان و، چې د باز خاوند کړی دئ. باچا راغی ويل هلکه ! نه دي پرېږدم چې د دې معنی راته ونه کې. هلک ويل : مه کوه ! داسي ارمان به وکې لکه د "طوطي" خاوند چې په طوطي پسي وکی.

باچا ويل : څنګه ؟

هلک ويل : ته وا، ښه ! يو باچا و، يو طوطي يې په قفس کي اچولی و، دې طوطي ښې خبري کولې پر باچا خورا ګران دئ خورا يې ښه ساتي.

يوه ورځ په هوا نور طوطيان دي سېل يې دئ تېرېږي، يو طوطي د هوا د سېل څخه را جلا سو، راغی د باچا د طوطي پر قفس سر ږېره ورته کښېنوست، يو ګړی ناست و، چغ و بغ يې سره وکی بيرته والووت، ولاړ په خپله سېل ګډ سو، هغه طوطي چې ولاړ، دې طوطي وژړل.

باچا ورته وويل چې ولي ژاړې او څه يې درته وويل؟

طوطي ورته وويل چې "راته وې ويل چې دا ستا د ورور واده دئ، دا دي د ورور د واده ورا ده" زما لږ څه زړه درد وکی ولي بندي يم.

باچا ورته وويل : چې ور ايله دي کم بيا به راسې؟

طوطي وويل : هو.

باچا ويل : څه شي به راته راوړې؟

طوطي ويل : خدای وهست يو شی به درته راوړم.

باچا هم دستي طوطي ايله کی، طوطي په سېل پسي والووت.

څه سر دي ګرځوم څلرمه پنځمه ورځ باد طوطي بيرته باچا ته راغی، يوه سپينه مندکه يې په خوله کي ورته نيولې ده.

باچا وای : دا دي راته راوړه؟

طوطي ويل : هو !

باچا ويل : دا نو د څه په ښه ده؟ طوطي ويل : دا چي سپين ږيری وخوري ځوانيږي، او ته يې دستي مه خوره، دا واخله شنه يې که، چي لو سوله نوري مندکي کوي، هغه به زړو خلکو ته ورکوې ځوانيږي به، نه به تماميږي.

لنډه دا چي طوطي په خپله په قفس ننووت.

باچا مندکه شنه کړه، د نکل کار ډئ مندکه شنه سوله، لو درخته سوله، مندکي يې وکړې.

باچا پيرې پر ودرولې چي ځوک يې غلا نه کي، او باچا هم په خپله سپين ږيری ډئ، باره يې فکر وکی چي ته راسه په دې مندکو ازميښت وکه نه بايده دې طوطي چم نه وي کړی.

باره يې يو زوړ هندو راووست، يوه مندکه د درختي رالوېدلې ده، دا مندکه يې هندو ته ورکړه، چي دا وخوره ځوان به سې.

هندو چي مندکه وخوړه پر هغه ځای دستي ټک له ټکه واوښت مړ سو. "دا مندکه يوه اپي مار په خوله کي رغړولې وه، د هغه مار په زهرو وه". باچا دستي د طوطي سر غوټ پرې کی، چي ستا خوله دي وچه سي زه دي وژلم.

باره يې جار وواهه چي دغه درخته د زهرو ده، مندکه يې زهر دي ځوک دې نه خوري، اوس نو هيڅوک د وهمه نه ورنژدې کيږي، او نه حيوان ور پرېږدي.

څه سر دي ګرځوم څو ورځي باد يوه سپين سرې ښځه ده، د بني د لاسه په عذاب ده، مېړه يې په باک نه راوړي.

باره يې وويل چي تر دې ژوند مي مرګ ښه ډئ، باره ولاړه د دغي درختي څخه يې يوه دانه مندکه وخوړه، سپين سرې دستي د دوولسو کالو نجلۍ سوله، چته ښايسته پېغله سوله، باره اريانه سوله چي دا څه نکل ډئ،

کور ته راغله، مېړه ته يې دا بيان وکی، پر مېړه هم داسي ګرانه سوله لکه هغه بله.

دا خبره تر باچا پوري ورسېده چې داسي يوه بوډی تللې وه، د بنې څخه په عذاب وه، ځان يې واژه، چې مندکه يې وخوړله، پر هغه ځای ځوانه سوله.

باچا دستي يو بل زوړ سړی راوغوښت، يوه مندکه يې د درختي څخه پرې او ور يې کړه چې څه په کوي؟

زاړه چې مندکه وخوړله نوی ځوان سو.

څه سر دي ګرځوم درو څلورو سپين ږيرو وخوړه، ټوله ځوانان سوله.

باره باچا ډېر ارمان په طوطي پسي وکی، منګر لاس ته يې څه نه ورغله.

هلک ويل : ته به هم ارمان وکې، پر ږږده معنی يې مه غواړه، ورسه ګراني ماينې ته دي هم ووايه، دانکل ورته وکه ښه صلاح ورسره وکه.

باچا کور ته ولاړ بيا يې ګراني ماينې ته وويل چې داسي نکل هلک راته وکی، معنی يې ځني وغواړم که يه؟

ماينې يې وويل : ورسه مې پر ږږده ضرور د ماهي د خندا معنی ځني وغواړه.

باچا راغی ويل : ژر کوه ارمان نه کوم، د ماهي د خندا معنی راکه.

هلک ورته وويل : مه کوه ارمان به وکې !

باچا ويل : نې کوم.

ده ويل : نې کوې؟ باچا ويل : يه !

هلک ويل : ستا پنځوس ماينې دي، دا پنځوس مينځياني يې ګرده نر دي، هري يوې ستا په غلا د ځان له پاره يو يو نر د بنځي په بڼه ساتلی دئ، ته نه يې په خبر.

ماهي پر وخندل. باره هلک نارې کړې چې "سل مي وژلي دي سل به لا نور مړه کم" باره په مځکه ننووت ورک سو.

باچا دستي کور ته راغی، چې مينځياني يې وکتلې ټوله نر وه.

باره باچا توره پسي لښته کړه، دا پنځوس ماينې او پنځوس مينځياني چې نر وه ټوله يې مړه کړه چې دا سل سي.

وروسته باچا تر وزيرانو پوري ډېر خجل سو، ډېر ارمان يې وکی، چې کشکي مي معنی نه وای ځني غوښتې.

شرمښ او سره بوزه

چې وه يوه سره بوزه وه، دوه يې مرغومي وه، د يوه نوم "شليل" و د بل نوم "ماشليل" وو، دا زامن خورا پر ګران وه، سهار به يې د خوني دروازه پسې وتړله، دوی ته بې ويل چې "ببله زما بې برغ څخه هيڅا ته دروازه مه خلاصوئ" نو دا به ځني ولاړه، مابنام به يې په ښکرو کې وابنه ورته را اخيستې وه، غلامڅه او تي به يې د شيدو ډک وه نو به راغله و زامنو ته به يې ور برغ کړه : "شليل ماشليل دروازه را خلاصه که، ښکر مي ډک دئ د وښو، تي مي ډک دي د شيدو".

وابنه بې وخوړله، شيدې به يې ورودلې ماړه به سوه نو به بيده سوه. دا بوزه داسې غښتلې او زړه وره وه چې شرمښان او چغالان ټوله ځني بېرېدله، او د دې د ښکر نوم په ټولو حيواناتو کې پروت و.

يوه ورځ يو شرمښ ورته پټ دئ بوزه چې مابنام راغله زامنو ته يې ناره کړه، چې : "شليل ماشليل" دروازه راخلاصه کئ، ښکر مي ډک دئ د وښو، تی مي د شيدو !

شرمښ دا ناره وختي ځني زده کړه نو ولاړ.

دا بل مابنام وختي لا شرمښ راغی، ور ناره يې کړه "شليل ماشليل" دروازه راخلاصه که، ښکر مي ډک دئ د وښو، تی مي ډک دئ د شيدو.

مرغومانو چې دروازه ور خلاصه کړه شرمښ پر ور وغورځېدی دواړه مرغومان يې وخواړه، باره ولاړې په خپل غار ننووت بيده سو.

بوزه چې راغله هر څو نارې چې يې مرغومانو ته وکړلې د مرغومانو برغ نسته، باره يې دروازه په ښکر ووهله، دړې وړې يې کړه ورننوتله، که ګوري ځای سته جولا نسته، مرغومان نسته څه وينې مينې توي سوي دي، ويل "هی هی زما مرغومان مو په چم راڅخه خوړلي دي" ډېر افسوس يې وکی.

څه سر دي ګرځوم دستي په دغه مابنام را رهي سوه هله هله راغله د چغال غار ته، و چغال ته يې ور برغ کړه :

ما هوای جنګ دارم
ما توره تفنګ دارم

شرمښ په جواب کي ورته وويل :

ما نه هوای جنګ دارم
ما نه توره تفنګ دارم
شليل ماشليل نه بردم و نه خورده ام

بيا راغله د شرمښ غار ته، و شرمښ ته يې ور برغ کړه :

ما هوای جنګ دارم
ما توره تفنګ دارم
شليل ماشليل ما که برده و که خورده

شرمښ د غاره سر را وايسته وې ويل :

ما هوای جنګ دارم
ما توره تفنګ دارم
شليل ما خوردم ماشليل ما بردم

لنډه دا چي بوزې ورته وويل چي سبا ميدان ته راووزه، جنګ دئ، اوس چي دي هر څه د لاسه کېږي وې که، سبه ماپښين زما او ستا جنګ دئ.

آبس ! سهار وختي شرمښ هم راغی آهنګر ته، بوزه هم راغله، و آهنګر ته يې وويل چي نن ماپښين زما او د شرمښ پر پلاني ميدان جنګ دئ، دغه زما ښکر به را ټېره کوې ښه به يې را جوړوې.

شرمښ ورته وويل چي زما غاښونه به رانوي کوې زاړه سوي دي، خورک نه په کېږي، نوي ښه غاښونه به راکښېنوې. آبس ! آهنګر و بوزې ته ښه ټېره د پولادو د ښکرو پوښونه يې ور جوړ کړه، د بوزې په ښکرو يې واغوستله د شرمښ غاښونه يې وکښله، د پنداني غاښونه يې ور کښېښوول.

ماپښين سو، بوزه او شرمښ دواړه د جنګ ميدان ته راوواته، د خدای ﷻ عالم و سيل ته راوتلی دئ، دوی په ميدان کي سره ودرېدله.

سره بوزه وايي : "واری دي کوه اول وار ستا دئ".

شرمښ وايي : "يه ! اول وار ستا دئ، ته واری وکه !"

بوزه وايي : "يه ! واری ستا دئ چي بيا دي ارمان په زړه کي نه سي پاتې".

آ بس بوزه ورته ودرېدله، شرمښ پر شا ولاړ ولاړ تاو يې راوکيښ، چي را الا يې کړه په بوزه يې خوله ولګوله، غاښونه يې د يوې واري توی سوله باندي، په بوزې يې هيڅ ونه کړه، يو وېښته يې لا ځني ونه کيښ، اوس وار د بوزې دئ.

شرمښ ورته ودرېدی، بوزه ولاړه د ليري څخه يې تاو راوکيښ، چي را الا يې کړه وې واهه په دغه نس کي تر نس يې ښکر ور وکيښ، لري او کولمې يې پر ډاګ ور کوټه کړه شرمښ يې مړ کی.

بوزې مخ و دغه سېلانيانو ته راوګرځاوه ويل : آ خلکو !

زه يو نصيحت درته کوم، بايد دا زما خبري ټينګي په غوږ کي ونيسئ : "بايد تاسي هيڅکله غيرت او همت د لاسه څخه ور نه کئ، او د زورور دښمن څخه ونه ببرېږئ، که څه هم لکه ما غوندي ضعيف ياست، لا بايد د دښمن په مقابل کي ځان ضعيف ونه بولئ، بلکي د ډېره غير ته څخه ځان زورور اوقوي وبولئ، او که کم ظالم دښمن ستا مال او اولاد او ناموس ته ناحقه لاس وغځوی بايد غچ يې ځني وکاږئ".

وروسته د جنګ ميدان او مجلس په ډيرو چکچکو سره ختم سو.

د سوداګر زامن
یا
درې هوښیاران وروڼه

ته وا، ښه ! ښه .

چې و یو سوداګر و، چې په عقل خورا مشهور و.

د دې سوداګر درې زامن وه، دوه زامن یې د یوې مایندې څخه وه، یو کشر زوی یې د بلې مایندې څخه و، سوداګر خپله دنیا په ژوند لا ور ووښله.

سوداګر ناجوړه سو، خپل درې سره زامن یې راوغوښتله وصیت یې ورته وکی، چې دنیا مې په ژوند لا در ووښله، د دې له پاره چې بیا جنګ پر ونه کئ، او ستاسي د دښمنۍ او بې اتفاقۍ سبب نه سي، او د یوې خوني او یو صندوخ کلي یې دغه کشر زوی ته د وروڼو په مخ کي ورکړه، ورته وې ویل چې دغه خونه تر هغو مه خلاصوه چې دنیا مو تمامېږي، هر وخت چې مو دغه موجوده دنیا تمامه سوله، نو دغه خونه خلاصه کئ، په خونه کي صندوخ دئ هر څه چې پکښې وه هغه به هم سره ووښئ درې ځایه به یې کئ.

دوی ویل : ښه دئ.

کارونه د خدای ﷻ دي سوداګر مړ سو، دوی یو د بله هیڅ غرض نه سره درلود، هر یوه خپله ډوډۍ خوړله.

دا کشر ورور یې د خپلې کمبلي سره پښې سمي غځولې دی اصراف نه کوي، دانور دوه وروڼه لږ څه اصراف کوي، عیش او عشرت کوي، وایي : "پلار مو هوښیار سړی و، ډېره یې راکتلې ده نه تمامېږي، په هغه خونه او صندوخ یې زړه پورې دئ، په پنځه شپې کي یې دنیادربدره کړه." باره یې

دغه کشر ورور ته وویل چې زموږ دنیا تمامه سوله، دزځه د خوني دروازه را خلاصه که، چې ددغي خوني شیان سره ووېشو.

دغه کشر ورور یې دمخه لا د دوی په پټه خونه او صندوخ خلاص کړي وه، په صندوخ کي درې خورا ګران قیمت بها غمیان وه یو یې ځني پټ کړی و".

کشر ورور وویل : ښه دئ رائځئ، چې راغله خونه یې خلاصه کړه، بیا یې صندوخ خلاص کی، که ګوري په صندوخ کي دوه غمي دي.

باره ورونو یې ورته وویل چې دا خو خامخا درې غمیه وه، بابا داسي کار نه کاوه چې دوه غمیان یې په صندوخ کي ایښوول چې زموږ پر جنګ وای، موږ درې ورونه یو، غمیان هم درې وه، یو غمی تا غلا کړی او پټ کړی دئ.

کشر ویل : مانه دئ غلا کړی، نه مي پټ کړی دئ زما هغه ده نور دنیا لا کوټه پر ته ده، زه هغه نه سم تمامولای، زه کم مسکین یم چې غمی مي هم غلا کاوه، دغه نوره تر مرګه نه سم تمامولای.

دوی ویل : ښه دئ چې نه یې مني نو درځه ښار ته حاکم ته به موږ دا کیفیت ووایو، هر څه حکم چې یې وکی موږ یې پر غبرګو ستر ګو منو.

ده ویل : ښه دئ، درځئ !

لنډه دا چې درې سره ورونه سره را رهي سوله، چې تر کلي راووتله، پر لاري یې یو د اوښ پل ولید.

دغه مشر ورور ویل چې دا پل د ښځي اوښي دئ.

هغه مېنځوي ویل چې دا اوښه په یوه ستر ګه ړنده ده.

دغه کشر ویل چې بار داره ده، بار پر باندي دئ، یو اندی یې عسل دئ، بل اندی یې غوړي دي.

دا خبري یې د اوښ پر پله سره وکړې، پر لار رائي چې د شا د خوا یو صحرایي دئ پسي راغی و دوی ته وایي :

آ ځوانانو ! یوه اوښه مو ونه لیده؟

مشر ویل چې اوښه وه؟ ده ویل : هو !

هغه مېنځوي ویل : په یوه ستر ګه ړنده وه؟

صحرايي ويل : هو !

دې کشر ويل چې پر يوه خوا يې عسل پر بله خوا يې غوړي باندې وه؟

ده ويل: هو !

دوی ورته ويل چې يه ! کاکا نه مو ده ليدلې.

صحرايي ويل : څنګه مو نه ده ليدلې، نښاني مو وويل اوس واياست نه مو ده ليدلې، عجبه ده، ولاکه مو پرېږدم چې اوښه رانه کې، اوښه تاسي غلا کړېده، درځئ حاکم ته يا اوښه راکئ؟

دوی ويل چې اوښه مو نه ليدلې ده، نې درکوو، راځه زمونږ سره دعوا ده حاکم ته ځو، ستا سره به يې هم هلته فيصله کو.

ده ويل : ښه دئ درځئ.

باره څلور سره رارهي سوله، هله هله تر يوه ځايه چې راغله پر لاري بيا د خلکو پلو ته ګوري، يو پل دئ، دا مشر ورور وايي : دا پل د ښځي دئ.

دغه مېنځوی وايي چې دا ښځه راتښتېدلې ده، کشر وايي چې دغه ښځه امېندواره ده.

صحرايي دا خبري واورېدې.

يو ګړی وروسته يو سړی دئ راځغلي نارې وهي، چې راغی وايي : آ خلکو ! يو څوک په مخه نه درغله؟

دغه مشر وايي : ښځه وه؟ دی وايي : هو !

دا مېنځوی وايي : تښتېدلې وه؟ هغه وايي : هو !

دا کشر وايي : امېندواره وه؟ دی وايي : هو !

دوی وويل : ولاکه مو په ستر ګو ليدلې ده.

هغه دمخه صحرايي د اوښي خاوند اريان سو، چې دا څه نکل دئ. دغه سړی ټينګ سو چې ښځه تاسي پټه کړې ده، ښځه په لاس راکئ.

دوی وايي نه مو ده ليدلې، که ډېر نه درېږې راځه حکومت ته.

صحرايي ورته وايي : کاکا زما هم داسي اوښه ورکه ده، د دوی څخه مي پوښتنه وکړه، دوی نادیده نښانې وويلې، ما دوی ټينګ کړه، چې اوښه تاسي پټه کړې ده، اوس چې مي دا حال وليد يقين مي سو، چې دوی نه ده ليدلې، زه ناحقه ورسره راخوار سوم، دا دئ کاکا زه ورسره وم ته ومنه که

ګرد سره ښځه په مخه راغلې ده، ولاکه يا دوی ليدلې ده، يا ما، دا ښه خلک دي د غيبو لکه چې ګڼ دي.

د ښځي خاوند وايي : څنګه د غيبو ګڼ دي، زه يې نه پرېږدم، تې هم مه پرېږده راځه حاکم ته، چې هر څه حاکم حکم وکی، هغه مو قبول دئ، خپل کيفيت به ورته ووايو زړه به مو پر آرامه سي، که دوی پټ کړي وه، حاکم به حکم وکي خپل مال به په لاس راکي، او که يې حکم پر ونه کی هغه دئ پر خپله تړه به ځو، بيا به يې بل ځای پوښتنه کوو.

صحرايي وايي : ښه دئ درځئ خوښه مي ده.

څه سر دي ګرځوم پنځه سره را رهي سوله، هله هله دا دئ ښار ته راغله، حاکم ته ودرېدل.

حاکم پوښتنه ځني وکړه چې تاسي څوک ياست او څه عرض لرئ؟

دغه درو ورونو ورته وويل چې موږ دريې سره ورونه يو، د پلانکي سوداګر زامن يو.

حاکم وپېژندل، ځکه چې د دوی پلار يعني سوداګر په عقل او حاضر جوابی او بندوبس کي خورا مشهور و.

حاکم و دغه نورو دوو تنو ته وويل چې ښه ! تاسي څنګه ورسره ياست څنګه راغلي ياست څه عرض لرئ؟

دوی ورته وويل چې زموږ يوه ښځه او يوه اوښه ورکه ده پر لاري مو د دوی څخه پوښتنه وکړه چې تاسي نه دي ليدلي دوی يې نښانی ګرده راته وويلې، اوس وايي چې موږ نه دي ليدلي.

حاکم د سوداګر و زامنو ته وويل چې ورکه ورکئ يا يې جواب ووياست.

دوی ورته وويل چې نه مو ښځه ليدلې ده نه مو اوښه !

حاکم ورته وويل چې نښاني مو څنګه ورته وويل؟

د سوداګر زامنو ورته وويل چې خدای ﷻ چاته عقل ورکړی وي ولي يې نه سي ويلای. بايد د لږ علامې څخه سړی د پوره شي حقيقت ځان ته معلوم کي.

حاکم وويل : څنګه؟

مشر ورور ورته وویل چې د ښځې او نر پل، که حیوان وي که انسان چې سړی لږ څه عقل او ځراکت ولري پېژني یې و دلیل ته حاجت نسته.

مېنځوي ورور ورته وویل چې اوښه ما پر دې وپېژندله چې په یوه ستر ګه ړنده ده، چې د لاري د یوې خوا ځوزان او وانبه خوړل سوي وه او د بلې خوا دا پاته وه.

دغه کشر وویل چې ما پر دې اوښه وپېژندله چې پر یوه خوا یې عسل او پر بله خوا یې غوړي دي چې د لاري پر یوه خوا پر خاشو مچمچې ناستي وې، او د لاري پر بله خوا پر خاشو مچان ناسته وه.

حاکم وویل چې ښځه مو پر څه و پېژندله، چې دا ښځه ده، تښتېدلې ده، امیندواره ده؟

مشر وویل چې د ښځې پل خو معلوم دئ، هر څوک یې پېژني دا د ښځې پل دئ، پوښتنې ته حاجت نسته.

مېنځوي ورور وویل چې ښځه ما پر دې وپېژندله چې تښتېدلې ده، چې هر ځای یې تر شا کتلې وه، پل یې ګرځېدلی و.

کشر وویل چې ما پر دې وپېژندله چې امیندواره ده چې هر ځای کښېنستلې وه چې ولاړه سوې وه دواړه لاسونه یې پر مځکه لګولي وه. حاکم د ورکي و خاوندانو ته وویل چې څه وایاست؟

دواړو ومنله چې بېشکه دغسي ده، دوی غله نه دي، نې اوښه او ښځه لیدلې ده زمور زیاته دعوا په دوی پوري نه لرو دا دوه تنه ولاړه، ابرا یې ورته وکړه. وروسته حاکم د سوداګر د زامنو څخه پوښتنه وکړه چې تاسي څنګه راغلي یاست؟ دوی دانکل سر تر پایه ورته وکی، دغه دوو وروڼو ورته وویل چې زمور پلار چې مړ کېدی، نوره دنیا یې په ژوند را ووېشله د یوې خوني کیلي یې و دغه کشر ورور ته ورکړه، چې دا خونه تر هغو مه خلاصوئ څو دا نوره دنیا مو تمامېږي، هر وخت چې مونوره دنیا تمامه سوله، دغه خونه خلاصه کئ، په صندوخ کي هر څه چې وه هغه به سره درې ځایه کئ، اوس چې مو خونه او صندوخ خلاص کی، په صندوخ کي دوه غمي دي، دانه سره وېشل کېږي نو زمور پلار خو دېر پوه او هوښیار سړی و داسي کار یې نه کاوه چې زمور د جنګ او دعوا، بې اتفاقۍ او دښمنۍ سبب ګرځېدلی وای، ضرور

يې غمی په صندوخ کي ايښی و اوس يو غمی معلومداره دغه کشر ورور غلا کړی او پټ کړی دئ، دی وايي چې مانه غلا کړی دئ نه مي پټ کړی دئ، نه يې مني، او په پلار زمور اعتماد و داسي د کم عقلۍ کار يې نه کاوه.

حاکم و دغه کشر ورور ته وويل چې څه وايې؟

ده ورته وويل چې مانه غلا کړی، شاهد دي تېر کي يا دې په معقول صورت راباندي واړوي، زه خو يې نه منم.

حاکم وويل چې ښه دئ، دانو قاضي ته سبا ورسئ دا مسئله د شريعت ده.

دوی هم وويل : ښه دئ سبا به قاضي ته ورسو.

مابنام حاکم قاضي راوغوښت، ورته يې ويل چې دا د پلاني سوداګر زامن دي، دغسي دعوه يې ده، او په عقل کي اول لمبر دي، داسي يې دعوه ور خلاصوې چې د عقل د لاري يې دوی درې سره ومني، او قانع سي حق و حقدار ته ورسېږي، قسم به په مابين کي نه وي، د ښځي او د اوښي د دعوا نکل يې هم ورته وکی، چې دوی په عقل سره د ښځي او د اوښي خاوندان قانع کړه، هغو د دعوا څخه ابرا وکړه او ولاړه.

قاضي اريان ولاړ، وار خطا سو چې د دوی په خپله دونه عقلونه دي په خپلو عقلو يې دوني لويي دعوې فيصله کړې نو زه به چيري دا دعوه په عقل ور خلاصه کم خو مخامخ يې دم درحاله و حاکم ته وويل : "ښه دئ دعوا به يې ورخلاصه کم" منګر په زړه کي خورا چرتي دئ چې دا دعوه به څنګه ور خلاصوي.

قاضي په دغه شپه کور ته راغی، خورا خوابدی دئ ډوډۍ نه خوري نه خبري کوي چرت وهي.

د قاضي يوه لور ده چې خورا هوښياره ده دې لور يې ورته وويل چې بابا! ولي داسي خوابدی ناست يې، چرت ولي وهې؟ قاضي دانکل و لور ته وکی، چې داسي ورونه دي داسي دعوه يې ده.

لور يې ورته وويل چې دا اسانه کار دئ خوا مه بدوه سهار به زه دريشي وکم ور به سم د قضا پر مسئله به کښېنم زه به ووايم چې نن زه قضا کوم، قاضي صاحب ناجوړه دئ، زه به دا دعوه په دغسي ډول ور خلاصه کم چې په عقل سره دوی قانع سي، او حق به هم و حقدار ته ورسېږي، قسم به هم په

مابين کي نه وي.

قاضي ويل : ښه دئ، که دي د دې غمه خلاص کړم.

څه سر دي ګرځوم سهار د قاضي لور د نر دريشي وکړه راغله محکمې ته، د سوداګر زامن يې راوغوښتله، ورته وې ويل چې ستاسي څه دعوا ده؟

دوی اينه پر بينه دا خپل کيفيت ورته ووايه.

د قاضي لور ورته وويل چې تاسي درې سره غوږ ونيسئ چې زه يو نکل درته وکم، بيا به نو دعوا فيصله کوو.

دوی ويل : ښه دئ وکه !

د قاضي لور ويل : تاسي وا، ښه !

دوی ويل : ښه !

ويل چې و يو سوداګر و، ډېره ديندار ه او پرهېزګاره سړی و، په زړه هم صاف او سپېڅلی و، يوه ښه پاکه د بدو بېزاره ماينه يې وه.

دغه سوداګر په يوه لويه او ليري سوداګري تلی، نو يې ماينې ته وويل چې زه دا پلا په ليري واټن سوداګری ته ځم ښايي چې ډېر عمر نه سم را، نو که زه دغه يو کال نه راغلم، ته زما د قيده څخه آزاده يې که دي بل مېړه کاوه درته اجازه ده وې که، او که راغلم راغلم، او هو، هوښ کوه چې بد ونه کې، د بل نامحرم سره ګوته بنده نه کې.

ماينې ويل : ښه دئ بېغمه اوسه، زه هم پښتنه يم.

لنډه دا چې سوداګر ولاړ په خپله سوداګری پسې، ماينه يې په خپل کور کې په ستر ناسته ده، دباندې نه وزي خپله ګذاره کوي.

يوه ورځ دې سر غوږولی دئ کور ناسته ده سر مينځي، د دغه ښار باچا دوربين اچولی دئ شاوخوا ګوري په برج کي ولاړ دئ، يو وار يې د سوداګر ماينه وليده، و کور ته يې دوربين برابر سو، د سوداګر پر ماينه مين سو، دا کور يې ننباني کی، باره يې و ښځي ته حال را وکی، چې زما حرامسرای ته راسه.

دې په جواب کي حال ورواستاوه چې زه نه درځم، زه د سوداګر ماينه يم مېړه مي نسته، نه درځم نوم مي بدېږي.

باچا بيرته حال ور واستاوه چې پرېږدم دي نه، خامخا به راځې زه پر تا مين سوی يم.

دې په جواب کې ورته وویل چې ښه دئ چې نه مې پرېږدې نو ته داسې وکه چې د خپله حرامسرایه څخه یو نغم په مځکه کې راواچوه زما تر سرایه پورې یې راورسوه، باره به په پټه سره ځو، او راځو، نه به ستانوم بدېږي، او نه به زمانوم بدېږي، ځکه د لوی سوداګر ماینه یم.

"د ښځې مقصد دا و چې ګوندې په دغه موده کې چې دی نغم کاږي سوداګر راسي".

باچا هم وویل ښه دئ.

لنډه دا چې باچا پټ سړي ور واچوله نغم پرې کوي هله هله تاته دي خدای ﷻ نېکه ورځ درکې د نکل کار دئ یو کال باد نغم تیار سو، د سوداګر هم وعده پوره سوله، نه راغی.

اوس نو باچا حال ورته راوکی چې په نغم کې راسه نغم تیار سو.

دې فکر وکی چې دا بهانه هم درباندې ودرېدله، نغم هم جوړ سو، سوداګر هم نه راغی، او د باچا سره دي هم د وسه نه ده پوره، او بل د سوداګر موده او وعده چې درته اینښې یې وه پوره سوله، که بیا راسې څه به نه درته وایي، نو ښه دا ده چې ورسم. باره یې ځان جوړ کی، کالي یې واغوستله، پسولونه یې په ځان پورې کړه په نغم ننوتله، هلته برغ سو چې سوداګر راغی سوداګر سرای ته ورننووت، دا د نغم په خوله کې اینښه ږېښه ودرېدله.

سوداګر چې خپله ماینه ولیدله چې ځان یې جوړ کړی دئ د نغم په خوله کې ولاړه ده، دستي یې توره باندې راوکښله چې وهله یې، دې ورته وویل چې د خدای ﷻ پار دئ دغونه مې پرېږده چې زه تاته اصل حقیقت او کیفیت ووایم بیا که مې وژنې که مې پرېږدې؟

سوداګر وویل : ووایه څه وایې څه نکل دئ؟

ماینې یې ورته وویل چې نکل دا دئ : "چې ته ولاړې په هغه ورځ نه په دغه بله ورځ باچا دوربین اچولی و، زه یې په سرای کې ولیدلم پر مامین سو، زه یې نه پرېښوولم، نو ما بهانه ورته وکړه چې داسې نغم پرې که، زه او ته به په نغم کې ځو او راځو، څو دا دئ دا یو کال مې په دې نغم کښلو اخته کړی و، خطا ایستلی مې و، اوس ستا وعده هم پوره سوه نغم هم تیار سو، باچا وو، د لاسه مې نه ورسره کېده، نو د ناچاری اوس ورتلم." نکل دغسې دئ که

مي پرېږدې که مي وژنې؟"

سوداګر ورته وويل چې پر تا دي شابس وي، منګر د دغه مخه ورځه، ما هغه باچا ته وربښلې يې.

"غوږ دي دئ" ښه! "ښه!"

څه سر دي ګرځوم باقي دی پاته سو، پوهېږې چې دا هم رارهي سوله راغله باچا ته.

باچا پوښتنه ځني وکړه چې څونه عمر دي وکی ولي؟

دې دانکل ورته وکی، چې داسي مي ځان جوړ کړی و په نغم ننوتلم نابېره سوداګر راغی راباندي، تووه يې راباندي وکښله، وژلم يې، ما دا کيفيت ګرده رشتيا ورته ووايه سوداګر چې په اصل حقيقت خبر سو، نو يې وويل چې ورځه، ولاړه سه ما باچا ته وربښلې يې، نو د دغه سببه ناوخته راغلم.

باچا ورته وويل چې سوداګر دونه ښه مړانه وکړه، نو يه! زما خور يې ما بيرته هغه سوداګر ته د يوې مجمې بتکيو سره بښلې يې ورځه!

باچا دستي يوه مجمه بتکی ورکړې رخصت يې کړله، دې هم د بتکيو مجمه پر سر راواخيستله په نغم کي بيرته را رهي سوله.

کارونه د خدای ﷻ دي غله په دغه نغم خبر سوي دي نغم يې پر منځ سوری کړی دئ، ناست دي چې داړه ووهي، دا ښځه پر راغله يوه مجمه د بتکيو ډکه يې پر سر ده، په پساله هم بار ده، ښايسته هم ده، چټه هم ده، بې خدای ﷻ څخه ماسيوا بل څوک هم نسته، لکه سپوږمی داسي ځلېږي، غلو چې ورته وکتل راوې ګرځول چې خدای ﷻ درکړه، اول يې طلاوي ځني واخيستلې، باره يې پوښتنه ځني وکړه چې دا مجمه بتکی چا درکړې، چيرې تللې وې، چيرې ځې، د چا ماينه يې؟

دې ښځې په رشتيا سره دا ټوله نکل سر تر پايه غلو ته وکی.

غلو وويل چې دوی دونه راستي او صداقت درسره کړي دي نو زموږ هم خور و مور يې ورځه په مخه دي ښه، بتکی يې بيرته په مجمه کي ور واچولې ايله يې کړه.

د سوداګر ماينه، بيرته د سوداګر کور ته راغله بيا يې دانکل ټوله

ورته وکی. سوداګر او ماینه ییر ته سره کور او کهول سوه.

ښه ! اوس نو زه ستاسي څخه پوښتنه کوم چې په سوداګر او باچا او غلو کې کم یوه انصاف او مړانه وکړه، او کم یوه ښه وکړه ؟؟؟

مشر ورور وویل چې سوداګر ښه وکړه چې خپله ماینه یې د باچا او د مایني پر صداقت و باچا ته وروښښله.

مېنځوي ورور وویل چې باچا ښه وکړه چې ییر ته یې ښځه د طلاوو سره سوداګر ته وبخښله، که نه وي باچا د چا څخه ببرېدی، او بیا سوداګر هم ور وبخښله، او پر مین هم و، د باچا څخه خو هیڅ باز خواست نسوای کولای. کشر ورور ورته وویل چې یه ! چیري ؟ غلو مړانه وکړه چې مفت پر داسي ښځه او بتکیو قادر سوله او بیر ته یې دا وبخښله، ایله یې کړه، بتکی یې ورکړې، اصل انصاف غلو وکی. د قاضي لور وویل : وینې قاعده دا ده چې غل د غلو مل وي، ورکه ! غلا دي کړېده غمی ورکه ! ولي چې د غلو مل یې ! تا د غلو خوا ونیوله، نو غمی دي غلا کړی دئ وریې که چې ته هم دغسي په انصاف والاوو کي حساب سې لکه ته چې وایي !

کشر ورته وویل چې بېشکه زه غل یم غمی مي اخیستی دئ، خپل غمي دي واخلي، پر تا دي آفرین وي، منګر قاضي صاحب که دي خوانه بدېږي، ته هم والله که نر یې، ښځه یې ښځه !!!

د قاضي لور ورته وویل چې پر تا دي آفرین وي، که زه ښځه وم نو والله که بل سړی مېړه کم، بې تا بل مېړه پر ما حرام دئ !!!

وروسته په دې خبرو او فیصلې قاضي او باچا خبر سوله راغله محکمې ته، باچا د قاضي لور ته آفرین ورکی، و کشر ورور ته یې وویل چې د قاضي لور بېشکه ستا ده، وروسته قاضي په هغه محکمه کي د خپلي لور نکاح په هغه دریشي کي د کشر سره وترله، غمي یې یو یوه ته، یو بل بل ته ورکی.

باره دري سره وروړه، باچا د قاضي د لور سره، رخصت کړه کور ته په خوشحالي راغله، پس له دغه یو تر بل سره جارېدله سره کور و کهول سوله.

ماته یې وویل چې ورځه نکلچي ! د انصاف، اتفاق، ښه ورور ګلوي، راستي، عقل او سنجش دغه نتیجه ده، په یاد یې ولره، څه په مخه دي ښه !!! زه دا یم راغلم دوی مي پرېښوولە.

حلاله مزدوري

يو ښکلی ځوان و، يوه يې ماينه، يوه يې سپين سړې مور، او دوه درې يې سر ونيمسر چيچيان وه.

مور يې ناجوړه سوله، دا زوی يې راوغوښت، ورته وې ويل چې زويه ! زه مرم فقط دوې خبرې وصيت درته کوم.

ده وويل : وکه ادې جاني.

مور يې وويل چې زويه ! يو مي دا وصيت دئ چې بېکاره اولټ به نه ګرځې، په خپل وچ متې به خپل عيال ساتې.

دوهم وصيت مي دا دئ چې حلاله مزدوري به کوې، دا دوه وصيته مي پر ځای که، عمرې به په آب و عزت يې، پر هر چا به ګران يې، دښمن به نه لرې، د چا به بد نه ايسې.

ده ويل : ښه دئ پر غبرګولمو.

لنډه دا چې مور يې مړه سوه، پخوا د عيال په نفقه او ګذاره کې مور دپر کومک ورسره کاوه، اوس نو د عيال خواری او تکليفونه خاص د ده په غاړه کې ولوېدله.

ځو عمر په حلاله مزدوي پسې ګرځېدی، پوښتنه به يې کوله چې زه په حلاله مزدوري پسې ګرځم، حلاله مزدوري کوم، منګر چې چا به ورته وويل چې څنګه حلاله مزدوري کوې؟

ده به جواب نه سواى ورکولای، او نه دی او نه بل ځوک د حلالي مزدوری په معنی پوهېدی، چې حلاله مزدوري کمه ده او څنګه وي؟

عيال يې بيخي بې پردې سو، وږې او لځ سوله، دی بېکاره ګرځي نه پوهېږي چې حلاله مزدوري نو کمه ده، چې زه يې وکم.

یوه ورځ یې ماینې ورته وویل چې سړیه ! ته ولې یوه خواري او مزدوري نه کوې؟ خو ګرده وږي او لځ سولو، بېکاره او لټ ګرځې دا خو ښه کار نه دئ.

ده ورته وویل چې لټ نه یم، منګر چې ادې مړه کېده ماته یې وویل چې ته به حلاله مزدوري کوې، اوس زه په حلاله مزدوري پسې ګرځم، نه را پیدا کېږي، او زه نه پوهېږم چې حلاله مزدوي کمه ده؟

ماینې یې ورته وویل چې حلالي مزدورۍ خو ډېرې دي، هره مزدوري حلاله ده، چې ته یې په خپل لاس ځانته مرداره نه کې.

ده وویل : څنګه ؟

ماینې یې وویل : چې حلاله مزدوري دا ده چې پر لږ مزدوري صبر وکې، په ډېره پسې ونه ګرځې، مطلب دا دئ چې که لږ وي که ډېره، ته باید مزدوري وکې، ځان بېکاره پرې نه ږدې، په یوه کار دي باید لاس بوخت وي، داسې نه چې ته نفس کوې او په سپکه مزدوري لکه جاروکښې یا په پنډې توب شرمېږې، په حکومت او منصب پسې ګرځې، یا دا چې وایي د دې کار مزدوري او پیسه لږ ده، په ډېره پسې ګرځې، بل دا دئ چې د هر چا کار چې دي ونیو، مزدور یې سولې، باید د هغه سړي مزدوري او خدمت په ډېر صداقت او راستي سره وکې، او د ده تر خیال باید زیات کار وکې، او په کار کې پس رانه سې، او په کار و خدمت کې یې سستي، لټي او نامردي ونه کې، او وس باید وکې چې په کار کې خپل بادار خوشحاله او راضي کې چې تاته د هغه کار مزدوري درکوي، په ښه نیت، د زړه په اخلاص او په ورین تندي یې درکي، که څه هم لږ وي، نو به ستا په مزدوري او ګټه کې خدای ﷻ برکت کښېږدي، دښمن به نه لري، پر هر چا به ګران یې، په آب او عزت به یې، او که نفس کوې په سپکه مزدوري شرمېږې، یا په لږ مزدوري سر نه کښته کوې، په ډېره پسې ګرځې، یا په کار کې لټي او نامردي کوې، په راستي یې نه کوې هسې خپله ورځ تېروې، شپې او ورځې حسابې او خپله میاشت پوره کوې، بادار به درځخه خوشحاله نه وي په تریو تندي به مزدوري او پیسه درکوي، او درته وبه وایي چې "واخله یوه دي مه دوه کېږه، په نس مه مړېږې." نو د هر یوه به بد درځخه راځي، تل به خوار او بې

عزته ګرځې، رزق به دي برکت نه کوي، نو يه ! ته بېکاره مه ګرځه ولاړ سه يوه بل وطن ته که دلې څوک مزدوري نه درکوي، چې بل وطن ته ولاړې اول سړی چې هر څوک درباندي پېښ سو دهغه مزدور سه، په لږ و ډېر پسې مه ګرځه، مطلب کار په راستي سره کوه.

نامردي مه کوه بېکاره مه ګرځه !

ده وويل : ښه دئ.

لنډه دا چې را رهي سو، ځي بل وطن ته، هله هله يوه ښار ته راغی، باره يو سپين ږيری سړی پر پېښ سو.

سپين ږيری ورته وايي : ځوانه د کم ځای يې، په څه پسې راغلی يې؟ ده ورته وويل چې مثلاً د پلاني ځای يم په حلاله مزدوري پسې راغلی يم، چې کم ځای حلاله مزدوري وکم.

سپين ږيري ورته وويل چې راځه زه به حلاله مزدوري درکم منګر هو په دې شرط چې ته يې ځان ته مرداره نه کې، يعني نامردي په کار کي ونه کې، او بل به زما په خوله کوې، هر څه چې مي درته وويل دلايل به نه راسره وايې، او جواب به نه راکوې، زياته نو بيا وګوره چې زما پيسه چې تاته يې درکوم څونه برکت کوي، او وګوره چې حلاله ده که يه ؟

ده وويل : ښه دئ څو راکوې د مياشتي؟

سپين ږيري وويل : درې ايکی درکوم.

دئ اريان سو، چې په درې ايکی به نو زه څه وکم، زه بې وخورم که بې عيال ته ور ولېږم، خو بيرته يې د ماينې نصيحت ور په ياد سو ويل: "ښه دئ قبولي مي دي" سر له نن څخه زه ستا مزدور يم. آول ښه دئ.

آبس ! د سپين ږيري مزدور سو، هغه کارونه وروښووله چې دا کار به کوې، دغه کار به کوې هغه کار به کوې، ډوډی به هم زه درکوم.

سپين ږيری هم ښه سړی دئ، خپل لمونځ او وظيفه کوي دی خورا په راستي سره کار کوي.

سپين ږيری پسې ګوري چې څنګه کار کوي، خو دغه د ده کار يې خوښ سو، هه هه څو مياشت پوره سوه، يوه دوې ورځې لا تيري سولې باره درپېمه ورځ سهار وختي سپين ږيري ته ورغی چې اوس مي نو مزدوري

راکه، که دي مهرباني کړي.

سپين ږيري جېب ته لاس کې، ويل "پر دواړو لېمو !" دري ايکې يې د جېبې څخه ورته راوکښلې ويل ها، دغه دي زويه دا دي دري ايکې مزدوري واخله دارو دي سه، منګر ولاړ سه سبا وختي بازار ته په دروازه د بازار ور ننوزه ځه، هر څوک چې اول په مخه درغې هر شی چې يې خرڅاوه که ښه و که بد چرت مه پکښې وهه ځني رايې نيسه، نو وروسته بيا ګنج ته ورسه يا په بازار کې مطلقي د وطن په سړي پسې وګرځه چې شناخته دي وي، که دي پېدا کې دغه شی چې دي رائيولی دئ، وهغه ته يې ورکه او ورته ووايه چې دا واخله زما کور ته يې يوسه او زما عيال ته يې ورکه، بيا نو راځه خپل کار دي کوه.

ده ويل : ښه دئ.

څه سر دي ګرځوم ده هم د سپين ږيري په خوله وکړه، په دا بل سبا وختي ولاړ بازار ته، اول وار يو سړی په مخه ورغې چې درې دانې انار ورڅخه دي، خرڅوي يې، ده ورته وويل : چې دا انار په څو دي؟

هغه ورته وويل : په دري ايکې.

ده دستي درې ايکې د جېبې ورته راوکښلې، انار يې ځني رانيول، انار هم وچکلک دي، باره راغې په بازار کې وګرځېدی، وګرځېدی د خپل کلي يو سړی يې پيدا کې، دا درې دانې انار يې په دسمال کې ور وګنډل ورته وې ويل چې دا به زموږ کره يوسې، زما ماينې ته به يې ورکې.

هغه ويل : ښه دئ انار يې ځني راواخيستله.

دی بيرته راغې خپله مزدوري کوي.

هغه سړي انار راوړه په دسمال کې يې ګنډلي دي د ده کور ته يې ور ږغ کړه، ماينه چې يې ورته راغله ده دا دسمال ورکې ورته وې ويل چې : "دا دي مېړه راکړي دي" نه يم خبر چې څه شي دي، سلام يې وايه او ويل يې : "دا مي ماينې ته ورکه !"

ماينې يې دا غوټه راواخيستله درې دانې کلک شيان پکښې کې دي، چې خوني ته ننوتله چيچيان يې باندي راټول سوه چې بابا مو څه شي رالېږلي دي، چې دسمال يې خلاص کې که ګوري وچکلک انار دي د ماينې يې خوا

بده سوله، د درده يې د مځکې وويشته چې ته دا دونه عمر تللی وې، تا دا وچکلک درې دانې انار راولېږله، دا نو څه کوو؟ دې چې انار وويشتله دا يو انار مات سو، دانې يې په خونه کې دانه دانه سولې، خونه په روښانه سوله، دې چې ورته وکتل که ګوري ګرده جواهرات او سره لعل دي، باره يې چابک چابک ګرده دانې راټولې کړې، هغه نور دوه انار يې هم راواخيستله چې ولچې دا هم د جواهراتو ډک دي، ګرده يې په صندوخ کې واچول صندوخ يې کلپ کې، يو څو دانې يې راوړې ښار ته پټې يې پر يوه صراف خرڅې کړې، وځان او عيال ته يې ښه کالي وکړه، غنم، وريجې، او غوښې يې واخيستلې، اوس نو په استراحت سوله، شکرونه کاږي او په مېړه پسې دعاوي کوي.

څه سر دي ګرځوم هلته يې د مېړه د مزدورۍ بيا مياشت پوره سوله، سړی بيا ورغی سپين ږيري ته يې وويل چې مياشت پوره سوله، اوس که مهرباني وکې چې مزدوري مي راکې؟

سپين ږيري بيا جېب ته لاس کی درې ايکۍ يې ورته راوکښلې ور يې کړې، او ورته وې ويل چې سبا بيا وختې ولاړ سه ښار ته، تر لومړۍ سودا مه تېرېږه هر شی چې په مخه درغی که يې خرڅاوه وايې خله کور ته او عيال ته يې ولېږه، منګر د يوه ښه سړي په لاس يې واستوه چې امين وي. ده ويل : ښه دئ.

سړی بيا سهار وختې ښار ته راغی، اول سړی په مخه ورغی يوه پيشې ورڅخه ده، ده ورته وويل : کاکا دا پيشې نه خرڅوې؟

هغه ويل : خرڅوم يې.

ده وويل : په څو ده؟

هغه ويل : په درې ايکۍ.

ده دستې توکل وکی درې ايکۍ يې ورکړې، د بادار په خوله يې وکړه، پيشې يې ځنې واخيستله، بيا راغی وګرځېدی وګرځېدی، د دوی د کلي يو سوداګر دئ خورا ډېره دنيالري ډېر معتبر دئ، دا يې پيدا کی، دغه پيشې يې ورکړه چې دا مي په مزدوري ګټلې ده، خدای ﷻ به کوي ته به کوې، دا پيشې به زمور کره وړې، او زما ماينې ته به يې ورکوې.

سوداګر وخندل چې دا سړی لکه چې تازه لېونی سوی دئ باره یې وویل چې پیشې څه کوې، چې استوې یې، کور کې خو پیشیاني ډیري دي، هلته لږ دي چې ته نوري استوې؟

ده ورته وویل چې ته یې څه کوې که نه کوې ته یې یوسه زما مایني ته یې په لاس ورکه.

سوداګر ویل نه دئ، که خدای ﷻ کول امانت به دي ورسوم ببغمه اوسه!

باره سوداګر پیشې واخیستله په قفس کې یې واچوله وې ویل: "زه سبا وطن ته ځم یو بې سم".

دی را رهي سو راغی د سپین ږیري مزدوري کوي.

سوداګر په دا سبا مخ د وطن او کور پر خوا را رهي سو، هله هله وایي په دغه شپه نه په دا بله شپه یوه داسې ښار ته راغی چې ګردسره پیشې پکښې نسته او نه چا لیدلې ده.

لنډه دا چې په کاروانسرای کې یې واړول، غټ سوداګر دئ نوم یې پروت دئ.

مانښام د دغه ښار باچا سوداګر مېلمه کی، سوداګر یې ور وغوښت.

سوداګر چې راغی دربار ته کښېنوست، د ډوډۍ وخت سو که ګوري چې د خوني په کونجانو او شاوخوا کې پیره داران ودرېدل، لښتي یې په لاسو کې ونیولې، ستر خان هوار سو ډوډۍ راغله کښېښوولې سوه، "یو وار ورور ته دي ووایم" د دباندي څخه او د خوني د کونجانو او شاوخوا څخه مورکان راووتل. پیره داران او نوکران یې په لښته وهي و ستر خان ته یې نه پرېږدي شړي یې. څه سر دي ګرځوم دغه ډوډۍ یې په ډېر زحمت وخوړله ستر خان ټول سو.

باره سوداګر ورته وویل چې صاحبه! ولي پیشې نه ساتې داسې په عذاب یې؟

باچا ویل: پیشې څه شي ده؟

ده وویل: ولي تا تر اوسه پیشې نه ده لیدلې؟

باچا ویل: یه!

بس سوداګر سړی واستاوه د هغه مزدور پیشي یې راوړه نو وې ویل : دغه پیشي ده، د موږ کانو قاتله او دښمنه ده، دا چې په کور کي وي یو موږک به په ستر ګو ونه وینې.

آبس ! باچا ویل : دا ماته راکه.

سوداګر ویل دا خو امانت ده، د بل چا ده، یو مسکین سړی دئ د هغه ده، د هغه کره یې وړم.

باچا ویل : یه ! دا به خامخا راکوې دغه دئ هر څو روپۍ چې غواړې وایې خله هغه مسکین ته یې ورکه.

څه درته ووایم جکه جکه پیشي یې مثلاً په لس زره روپۍ باچا ته ورکړه.

باچا چې پیشي ایله کړه یو وار پیشي ور په هوا سوله څو موږکان یې ونیوله مړه یې کړه، څه چې پاته سوله ولاړه په غارو ننوتله، باچا خوشحاله سو. سوداګر په دا سبا رابار سو، روپۍ یې راواخیستلې د ځانه سره یې وویل : "څه هغه نو پیشي څه کوي دا روپۍ د هغه له پاره ښې دي، پیشیاني خو هلته په کلي کي ډیري دي." څه سر دي ګرځوم سوداګر راغی وطن ته، د هغه سړي کره ورغی و ماینې ته یې لس زره روپۍ ورکړې، چې دا ستا مېړه راکړي دي، هغه ویل چې زما عیال ته یې ورکه.

ښځي هم روپۍ ځني واخیستلې.

سوداګر خپل کور ته ولاړ. ښځه راولاړه سوله د ځانه سره یې وویل چې دا نغده دنیا څه کوو اوس مونو بس ده ولاکه یې زموږ کړوسی لا خلاصه کي، باره یې مځکي، باغونه او جایدادونه واخیستله، یوه ښه کلا یې واچوله جوړه یې کړه، ځان او کوچنیانو ته یې ښه نوکران، مینځیاني او مریان ونیوله، اوس نو بي بي سوله ګرده کلی لاس پر نامه ورته ولاړ دئ.

هلته یې د مېړه بله میاشت پوره سوله، هغه بیاراغی بادار ته یې وویل چې زما مزدوري بس ده زه نوره مزدوري نه کوم، ځم کور ته چې خپل عیال ووینم.

سپین ږیري ویل : ډېر ښه دئ، د جببه څخه یې درې ایکۍ راوکښلې ور یې کړلې، بیا یې ورته وویل چې سبا ښار ته ولاړ سه اول وار چې دي هر

شی رانیو، هغه شی به کور ته درسره یو سې، څه په مخه دي ښه، پر خدای ﷻ مي سپارلی یې پر رزق دي برکت سه په عزت اوسې، زه درځخه خوشحاله یم ښه حلاله مزدوري دي وکړه آفرین ! دی یې رخصت کی. سهار وختي راغی ښار ته چې په دروازه ورننووت دستي اول یو سړی په مخه ورغی یوه زړه بنې یې په شا ده ناړې وهي چې دا بنې خرځوم.

ده ویل : ویل په څو ده؟

هغه وویل : په درې ایکی.

ده درې ایکی ورکړې بنې یې ځني واخیستله، بنې ډکه ده ډئ خوشحاله ډئ چې دا لکه چې جواري دي خوله یې نه کړه خلاصه، مخ د کور پر خوا را رهي سو د ځانه سره وایي چې څه دا یوه بنې جواري چې خورو، او خلاصوو یې څوک مړه څوک ژوندي، پوهان وایي : "چې د نن رزق دي پیدا کی، خدای ﷻ در ورساوه د سبا غم مه کوه" دا مو یوه میاشت بس ده، نور نو د انارو، پیشي او بنې په حال نه ډئ خبر. څه سر ډئ ګرځوم هله هله هله مزل پر مزل د نکل کار ډئ دا ډئ خپل کلي ته راغی، هغه څیري غوړ پر خیرن پیرن کالي یې اغوستي دي، چاودلي پښې یې دي، بنې یې په شا ده. د کلي خلکو وپېژانـد، یو د بلـه یـې سره ویـل : "ګوره لا هغسي کنځکی اسکېرلی ډئ".

باره چې ورغی خپل کور او سرای یې نسته، پر ځای یې ښه سپینه کلا او بنګله ولاړه ده، نوکران او مریان یې دروازې ته ولاړ دي، باره یې پوښتنه وکړه چې زما سرای، ماینه او عیال څه سوه؟

خلکو ورته وویل چې دغه کلا ستا د ماینې ده، دا نوکران او مریان دي د زامنو دي، عجبه ده چې ته تر اوسه نه یې خبر !!

لنډه دا چې دی غریب د وهمه او د بیري خپل کور ته نه سي ننوتلای.

باره یې یو مریي ته وویل چې دا کلا د چا ده؟

هغه ورته وویل چې د پلاني ده. " د ده نوم یې واخیست".

باره ده ورته وویل چې ورسه د دې کلا و خاوند یا بې بي ته ووایه چې پلانی نامی راغلی ډئ، که یو وار مهرباني وکې دروازې ته راسې، یا ما در پرېږدې چې درسم.

مریی راغی و بي بي ته يې وويل چې داسي يو خوارکی سړی دئ په دروازه کې ولاړ دئ وايي " زما نوم پلانی دئ، که بي بي يو وار دروازې ته راسي، يا ما کور ته پرېږدي چې درسم کار مي دئ".

بي بي چې دروازې ته راغله چې داسي يې ورته وکتل وې پېژاند، دغسي يې کور ته ننيوست وې ژړل لاس و پښې يې ور مچ کړه، نو يې ورته وويل چې کور دي خراب سه ! تر کلي او کوره دي اوبه راوځړولې دا دونه دنيا دي وګټله راوادي ستوله، ته لا هغسي اسکېرلی د بلا په ټکي لړلی راغلې، ولي ؟ خو زما و ستا کړوسی يې ولاکه تمامه کي.

دی اريان ولاړ ! ورته وې ويل چې ما نو څه ګټه کړې ده، او څه شي او کومه دنيا مي درته رالېږلې ده؟ او دا يوه بنې مي رانيولې ده جواري دي که څه شي دي خوله مي لا نه ده ورخلاصه کړې.

دې ويل : د انارو په مينځ نه وې خبر؟

ده ويل : يه !

هغې وويل : هغه خو ګرده د جواهرو ډک وه سره لعل پکښې کي وه، ته راسه دغه دي دوه لا روغ دي چې هغه نور دوه انار يې مات کړه ګرده د جواهرو ډک وه.

ده دستي د بنې خوله خلاصه کړه چې دا بيا څه شي دي کې کتل چې بنې هم د لعلو او جواهرو ډکه ده.

سوداګر يې راوغوښت چې پيشي دي څه کړه؟

هغه وويل چې په لس زره روپۍ مي خرڅه کړه، نکل يې ټوله وکی، روپۍ مي ستا ماينې ته ورکړې.

هغې ويل : بښکه !

باره ده دا خپل نکل ورته وکی، چې په درې ايکی مزدور وم، دا شيان مي هري پلا په هغه درې ايکی رانيول را استول مي . ماينې يې وويل : دغه ده حلاله مزدوري او دحلالي مزدورۍ برکت !!!

مسگر او نجار

چې و، یو مسگر او یو نجار و، د دوی په منځ کې بحث سو یوه وویل: زه ښه کمالداره یم، بل ویل: زه ښه کمالداره یم.

نجار و مسگر ته وویل چې راځه چې سره معلومه یې کو.

مسگر وویل: ښه دئ ونیسه، ته هم هر رنګه کمال چې دي زده دئ راوړ باسه، او زما هم هر څه چې زده وه میدان ته به یې در وباسم.

څه سر دي ګرځوم دوې هفتې یې مهلت سره کښېښو، پس له دوو هفتو څخه نجار یو صندوخ غوندي یو شی جوړ کی، دوه پیچونه یې پکښې کښېښوول. چې د سر پیچ یې و پیچي سړی پکښې سپور وي په هوا کېږي چې د پای پیچ یې و پیچې راکښته کېږي.

مسگر یو د مسو ماهی جوړ کی چې سړی پکښې ننوزي او په اوبو کې چې ایله کې د دریاب ټوله ماهیان نیسي، او د دریاب لوی لوی نهنګان وژني.

لنډه دا چې دواړو خپل کمال و میدان ته سره راوړ، سره دعوا یې سوله، یوه ویل "زما کمال ښه دئ" بل ویل "زما کمال ښه دئ" خو نه سره ملامتېدل، وروسته یې پر دې صلح وکړه چې درځه چې باچا ته یې وروړو، د هر یوه کمال چې ښه و باچا به ووایي چې دا ښه دئ.

لنډه دا چې مسگر ماهی او نجار خپل صندوخ راواخیست راغله باچا ته، و باچا ته یې وویل چې صاحب، عرض لرو.

باچا وویل: ووایاست څه عرض لرئ؟ نجار ور ته وویل چې زه نجار یم، دغه سړی مسگر دئ زموږ په منځ کې سره بحث دئ سره دعوا مو ده، زه وایم چې زه کمالداره یم زما کمال ښه دئ، دی وایي "زما کمال ښه دئ زه کمالداره یم". نجار وویل چې ما دغه صندوخ جوړ کړی دئ، چې دغه د سر

پېچ يې وپېچي، او سړی پکښې کښېنې، په هوا الوزي او دغه د پای پېچ يې وپېچي بيرته راکښته کېږي.

مسکر وويل چې ما دغه ماهی جوړ کړی دئ د مسو دئ، چې سړی په ننوزي او په درياب کې يې ايله کې، د درياب هر رنګه لوی نهنګ چې وي پر برابر سي ترنس يې ښوی وزي وژني يې.

د باچا زوی ورته وويل چې تاسي دغه دواړه موږ ته راکئ، چې موږ ازمينښت په وکو، بيا به حکم وکو چې د پلانی دا ښه کمال دئ، پلانی کمالداره دئ.

دوی وويل: ډېر ښه دئ.

دغه د باچا زوی د يو بل باچا پر لور مين و، چې په خوب يې وليدلې وه، او هغه باچا خورا زورور و د ده هيڅ د لاسه نه ورسره کېده.

هغه باچا خپله لور په يوه داسې لوړه بنګله کې کښېنولې وه چې هيڅوک نه ورتلای اونه ورختلای سوای، د بنګلې خوله د ده تر تخت لاندې وه يوه مينځه يې ورسره کړې وه، چې د دې کار يې کاوه، ستې کړې يې وه، چې زما لور به نه څوک وويني او نه به يې چاته ورکم.

آبس د باچا زوی پلار ته وويل چې په دې شيانو به زه تجربه وکم.

باچا وويل: ښه دئ! "باچا د ده په مينتوب نه دئ خبر".

د باچا زوی څه بتکې ورسره راواخيستلې صندوخ يې دباندې راويوست پکښې سپور سو، چې د سر پېچ يې وپېچي، يو وار صندوخ په هوا سو، جلو يې د هغه باچا د ښار پر خوا راوګرځاوه، چې دی يې پر لور مين و، چې په هوا سو راوې وهله راوې وهله و ښار ته نژدې سو، دا بل پېچ يې وپېچي صندوخ راکښته سو، صندوخ يې په شا راواخيست و يوه کلي ته راغی يوه مسکينه بوډۍ يې پيدا کړه.

بوډۍ ته يې وويل چې دغه دوې بتکې واخله ماښام به زه ستا کره تېره کم. بوډۍ ډېره خوشحاله سوله ويل خدای دي راوله د سره شل شپې تيري که، زه په کور کې نه لور لرم نه زوی، ته مي زوی يې.

باره د بوډۍ کره ورغی، ماښام يې ډوډۍ وخوړله وروسته يې بوډۍ ته يو موټ بتکې ورکړې چې دا واخله زه يوه پوښتنه درڅخه کوم، که دي

درک په لاس راکی، بیانو هر څه چې غواړې، زه یې درکوم.

بوډی ډېره خوشحاله سوله وې ویل: پر ستر ګو زویه په اور درسره ګډېږم، هر څه ستا کار چې وي کوم یې ووایه!

ده ورته وویل: د باچا د لور درک په لاس راکه.

بوډی ورته وویل چې زویه! مه کوه، د باچا لور ته څه کوې، هغې ته خو مېړی نه سي ورتلای، پر باچا خورا ګرانه ده چاته یې نه ورکوي او نه تر اوسه چا لیدلې ده، هغه ستی ده مېړه نه کوي، او هغه خورا په لوړه بنګله کې ناسته ده، د بنګلې خوله د باچا تر تخت لاندې ده، هیڅوک نه سي ورتلای.

ده وویل: ته یې هسې سبا په اشاره راوښیه زیاته ما او خپل کار سره پرېږده.

بوډی وویل: ښه دئ.

سبا چې سو بوډی دمخه سوله، دی په پسې دئ، راغله اول یې د باچا باغ وروښو، بیا یې د لور بنګله ور وښوله چې سل ګزه لوړه ده، بیر ته کور ته سره راغله.

مانښام چې سو د باچا زوی دستي په صندوخ کې کښېنوست صندوخ یې په هوا کې برابر ورغی، تر دربچه ورننووت صندوخ یې د بنګلې په پنجره کې کښېښو.

د باچا لور چې داسې ورته وکتله که یې کتل چې یو کښېده ځوان دئ، چې ستر ګې نه پر رونېږي، دې هم د روه زړه پر بایلو، پر مینه سوله، منګر ډېر اریانه ده چې دا انسان دئ او که پیریان دئ په ښه د انسان سوی دئ. باره هلک خپل حال ورته ووایه، چې دا اوه کاله کېږي چې ته مي په خوب کې لیدلی یې، منګر هیڅ رسد مي نه کېدی، اوس دغه دئ راغلم څنګه یې کوې؟ منګر ځای یې نه وروښود.

دې ورته وویل چې زما زړه دي هم په دغه یوه لیدو یووړی، بل مېړه پر ما حرام دئ بېتا ماسوا، منګر ته څنګه راغلې، رنګ دي د انسان دئ، انسان او دا ځای؟

ده ورته وویل چې زه انسان یم، شاهزاده یم د پلاني باچا زوی یم ښکمه اوسه اما خپل ځای نه درښیم.

لنډه دا چې شپه يې سره تېره کړه، د پېښلمي پر وخت بيرته ځني راووت، په صندوخ کې سپور سو، را په هوا سو، د ګل باغ سره يوه جګه ګنه ونه ده، دلته کښته سو، د دې ونې په سر کې يې صندوخ کښېښو، بيرته راکښته سو، راغی د بوډې کره.

وايي چې د باچا لور يې هر سهار د ګل ګلابو سره تلله په دې سهار چې يې وتلله تر پخوا نن ډېره درنه سوله، او رنګ يې هم تک ژړ، شونډان يې وچکلک دي.

مينځه راغله و مور ته يې وويل چې نن بې بې د پخوا تر عادت په تاله کې زياته وختله، رنګ يې هم تک ژړ او شونډان يې وچکلک دي.

مور يې راغله پوښتنه يې ځني وکړه چې "ولي داسې خرابه سوې يې، څه در سويدي؟"

لور يې وويل چې برايي يو سړی راغی تر سهاره راسره و، برغ مي هم د بدنامۍ څخه نه سواى کولاى سهار بيرته ولاړ نور نو نه پوهېږم چې د کمي خوا راغی؟ مور يې راغله و پلار ته ويې وويل چې داسې نکل دئ. پلار ته يې خورا قهر ورغی، حکم يې پر پيره دارانو وکی چې که مو تر سهاره ستر ګي سره ورورې ستر ګي به مو وکاږم، دی هم راغی پر تخت پرېووت، منګر تر سهاره يې ستر ګي جګې نيولې وې.

سهار سو، مينځه راغله ويل: هغه آش هغه کاسه، بيا سړی راغلی و، بې بې بدخوابه پرته ده لکه انسان دونه درنه ده، او تر پرون لا خراپه سوېده. مينځې چې دا بيان د بې بې و مور او پلار ته وکی، مور او پلار يې راغله لور ته يې وويل چې د کمي خوا سړی درته راځي؟ ستا په مصلحت دئ، نه دئ څنګه چل دئ، ته بيان وکه؟

لور يې ورته وويل: په نيمه شپه ماله راځي، په چا حصار نه دئ، موري هغه زما يار نه دئ، نه زما په مصلحت راځي، که زما په رضا واى ولي مي رنګ ژړېدی، او ولي به مي ويل چې سړی راځي، خو زه په خوارۍ خوب بيده يم دپاسه ترپ راننوزي، زياته نه يم خبره چې د کمي خوا راسي.

باچا اريان ولاړ، و ماينې ته يې وويل چې د دې پای يې څه؟ اوس لا نور خلک نه دي خبر، سر ورخ دئ، که نور خلک خبر سوله، نوم به مو په تمامه

دنیا کي بد سي، اوس يې يوه چاره راښيه !

ماينې يې ورته وويل چې چل يې دادئ چې سهار دغه خوشبو او دوه درې ډوله رنګ به سره ګډ کو، پر لور به يې شاوخوا راګرځوو، او تر کړ کيو لاندي به يې هم واچوو، که انسان و چې راغی څراغ به نه وي ټوله ځان او کالي به يې په رنګ سي ته به سهار وختي لا حکم وکې چې جار ووهي چې د ښار او چار اطراپو ټوله خلک دي راحاضر سي هر سړی که پاته سوی و هغه د باچا غل دئ، حکم يې د مرګ دئ، که انسان و معلوم به سي او که پېری و نه به سي معلوم.

آبس ماښام يې د کړ کيو لاندي رنګونه او خوشبو واچوله پر لور يې شاوخوا دغه پوخ رنګ راوګرځاوه، څراغ يې ځني يووړ.

ماښام د باچا زوی بيا په صندوخ کي سپور سو راغی تر دربچې ورننووت، د نجلۍ سره په مجلس اخته سو.

نجلۍ ورته وويل چې ګرده بنګله يې د رنګه ډکه کړې ده ټوله ځان او کالي دي په رنګ سوه، سهار دي دستي نيسي، د ژوند څکه ولاکه وکې، که مي بېولای سې خو ښه او که مي نه سې بېولای د ځان چاره وکه! ده وويل: توکل پر خدای دئ، خو شپه يې سره تېره کړه سهار پر سپېدو راووت، صندوخ يې د درختي په سر کي کښېښو د لمانځه مال دئ د دوبي کړه راغی دوبي ته يې کالي وکښله ورته وې ويل چې ستا يو جوت کالي راکه چې وايې غوندم دغه به ژر پرېمينځې. دوبي کالي ورکړه وايې غوستله، دوبي بيا د ده کالي واغوستله، سهار وختي يې جار وواهه چې څه ځې خلک دي که دننه که دباندي ټوله دي ارګ ته راسي، که يو پاته سوی و هغه د باچا غل دئ حکم يې د مرګ دئ.

څه سر دي ګرځوم دا دئ خلک جوپې جوپې ارګ ته راځي، د باچا په حضور کي تېرېږي، هه هه د خلکو په منځ کي دوبي معلوم سو، باره باچا نور خلک ايله کړه دوبي يې راوګرځاوه.

دوبي ناخبره دئ، باره يې د دوبي څخه پوښتنه وکړه، چې ته زما لور ته بنګلې ته راځې، دا کارونه ته کوې؟

دوبي ګوز و اروا سو، وې ويل: يه صاحب ! زه دوبي يم.

باچا وویل: دا کالي دي د څه وه؟

دوبي وویل: دا کالي سهار یو ځوان راکړه چي راپرېمینځه، زما کالي ځیري وه چي راتلم دغه مي واغوستله زه خو دوبي یم د هر یوه کالي مینځم، مدام د بل کالي اغوندم.

باچا وویل: ورسه هغه سړی په لاس راکه، که نه وي ولاکه د ژوند څکه راځخه وکړ.

باره یې د دوبي سره پټ دوه کسه سپاهیان بې درېشي ورسره کړه.

دوبي راغی کالي یې ده ته راوړه ورته ویې ویل چي کالي دي نه پاکېږي دغه دي.

سپاهیانو دستي ورحمله کړه ځوان یې ټینګ ونیو، ویل درځه باچا غوښتی یې، دی هم زړه ور ورسره را رهي سو رایې وست باچا ته.

باچا پوښته ځني وکړه چي ته بنګلې ته راځې؟

ده وویل: هو.

باچا وویل: په څه چم؟

ده وویل: چم یې څه کوې، چم یې نه درښیم خو زه درځم.

باچا ورته وویل چي وژنم دي، که نه وي راته ووایه په څه چم راځې؟

ده وویل چي ټوکر ټوکر مي کې چم یې نه درښیم.

باچا هم دستي حکم وکی چي ورسئ حلال یې کئ.

دستي جلادانو راکش کی د ګلباغ د څنګه یې راټېروي باره دې ځوان جلادانو ته وویل چي د دغه ګلباغ سیل مي نه وکی، ما یې خورا صفت اروېدلی و، نو که تاسي دونه مهرباني راسره وکی چي یو وار دغي جګي درختي ته وخېژم تاسي لاندي راته ودرېږی چي زه ددغه باغ سیل وکم ډېر به ښه وي نور ارمان نو په زړه کي نه لرم او دننه خو مي څوک نه پرېږدي نه دونه وخت سته.

دوی وویل: ښه دئ ور وخېژه.

ځوان چي درختي ته ور وخوت په صندوخ کي کښېنوست وې ویل: د خدای په امان! ولاړ والوت!!!

جلادان اریانې واخیستل چي باچا خو مو وژني دا یې څه چل وکی، باره

يې سره وويل چې يو پسه به حلال کو نېچې به په سر يې کو، مور به ووايو "دغه دئ الال مو کي" نو حال به پلن واچوونه به وايو چې راځخه ولاړ يا ځنګه و ځنګه سو.

باره يې يو پسه حلال کې لاسونه يې په سره کړه راغله چې حالا مو کې. باچا وويل : ډېر ښه !

اوس نو د باچا زړه بېغمه سو، چې ماښام سو د باچا زوی راغی بنګلې ته تر دربچه ور ننووت.

د باچا لور ته يې وويل : چې درځه په صندوخ کي کښېنه.

د باچا لور او دی دواړه په صندوخ کي سره کښېنستله صندوخ په هوا کي ولاړه.

سهار چې مينځه راغله که ګوري "ځای سته جولا نسته" باچا ته راغله چې بي بي خو نسته.

لنډه دا چې باچا هر څه پورته کښته سو د لور پته او خوان يې ورک سو، باره يې حال پلن واچاوه.

د باچا زوی سره د مايني کور ته راغی.

نغاړې سولې چې د باچا زوی سره له مايني چې څو کاله دی پر مين سوی و لاس ته يې راوستله.

وروسته باچا نجار ته نهايتي ډيري روپۍ ورکړې، او وې ويل : ستا کمال پر سر دئ ولي چې عمومي فايده لري، او مسګر ته يې هم آفرين او بخښنې يې ورکی، رخصت يې کړله، ماهی او صندوخ باچا و ځان ته په بيه ځني واخيستله.

نوټ : د ماهي د ازميښت نکل مي نه دئ اروېدلی.

ګيدړه او پړانګ

ته وا ښه ! ښه.

چې و يوه ګيدړه وه خورا وږې وه، ګرده ورځ يې په غره کې څه نه وه پيدا کړي.

باره يې وويل چې خدايه ! زمري او پړانګ ته دي دونه لوی لوی صورتونه او تېرې تېرې چمبې ورکړي دي چې د غاره راووتل دستي بيا ښکار وکي، ځان موړ کي، زه ګرده ورځ وګرځېدم، دغسي وږې پاته سوم، او دغسي عاجزه يم چې يو موږک په خواري نيسم، خو بيرته يې شکر وکښې وې ويل خدايه ! شکر دئ ماته دي تر ټولو حيواناتو پوهه راکړې ده. څه سر دي ګرځوم راځي چرت وهي، د لوږې يې پر ستر ګو پېروي را اوښتي دي، اوس غواړي چې د خپلې پوهې څخه کار واخلي، او خپل "مکر" خرڅ کي، خو هله هله دا ده نابېره پر يوه پړانګ پښښه سوله، پړانګ بيده دئ.

ګيدړه راغله وې ويل: السلام عليکم ستړی مه سې چيري وې چې نوکان مي درپسې وواته، دا يو کال کېږي چې درپسې ګرځېدم، ستا پلار دي خدای ﷻ وبخښي ډېر پهلوان او ګړندی و، تل مدام به تر دغه ګړنګ غورځېدی، او ته کوچنی وې زما و ستا د پلار سره آشنايي وه، ده به مدام ويل چې "خدای ﷻ مي دي تر هغو نه وژني څو په دغه زوی دغسي پهلواني زده کم، چې تر دغه ګړنګ وغورځي، بيا نو که مړ سم ارمان نه لرم." بيا نو زه وطن ته ځني ولاړم، بيا مي تر اوسه ته نه وې ليدلی اوس مي دا دئ وليدلې پيدا مي کړې، ښه انا دي جار سي خو شکر دئ ځوان سوی يې، او نه يمه خبره چې هغه د پلار مړانه او پهلواني درپکښې سته، که يه؟ ته به تر دغه ګړنګ وغورځې که به نه وغورځې؟

پرانګ وویل: انا عجبه دي وکړه نو زه خو هم د هغه پلار زوی یم، ولي دي داسي اوم ګمان دئ، درځه سیل مي کوه چي څنګه تر دغه ګرنګ وغورځم.

ګیدړي وویل: ودي ګورم، که وغورځېدې بېشکه د هغه پلار زوی یې. پرانګ راغی د ګرنګ د سره یې تاو راوکیښ را په هوا سو، لاندي تر ګرنګ ولوېدی. هډونه یې میده میده سوله منګر مړ لا نه دئ.

ګیدړي دغسي ور الا کړه، ویې ویل: فضل وکې خدایه فضل! اما په زړه کي د خوشحالی ګوړي خوري، چي راغله د پرانګ حال یې ولیدی، ښه یې نظمونه وکتل پرانګ ببسده دئ. فکر یې وکی چي نه جوړېږي نو راغله ناره یې پر وکړه، څه بې ویلي وي. هر څه چې ویلي وه وابې وري:

ته بې عقل وې پلنګه
درته وایم راشوه سوې د ګرنګه
کل صورت دي رېز مرېز سو
دا د خیال وی لکی دي سوه په وینو رنګه

پرانګ فکر وکی چي اوس خو دي هیڅ د لاسه نه ورسره کېږي پسات یې در وکی، اوس دي ببعقل هم بولي، یه اوس خو ورته احتیاج یې، راسه د دوستی لاره ور دمخه که، نو یې ناره پر وکړه:

ګیدو راسه زما خدمت که
درته وایم غمخوري مي په صورت که
که د دې واري خدای جوړ کړم
درته وایم همېشه به ستا خدمت کړم

ګیدړي فکر وکی چي خدای دي خواره که، پرانګ ژوندی دئ، داسي پسات دي هم په وکی خو که جوړ سو رښکی به دي وباسي، یه راسه تر هغو یې خدمت کوه څو مري یا جوړېږي، که مړ سو هم، که ژوندی و جوړ سو بیرته به یې دا بدګماني د زړه څخه ووزي، او یو د زړه ډاډ هم ورکه. نو راغله د پرانګ خدمت کوي، بدن یې ور مړي او چاپې کوي یې، د پرانګ سر یې پر زنګانه کښېښو، نو د زړه د ډاډ له پاره یې ناره پر وکړه:

زه هغه ګيدو يم
شهره پرانګه اموخته په مسخرو يم
ستا په مرګ مي خوا بد ډېر ي
شهره پرانګه زه مينه ستا پر برېتو يم

پرانګ په دې ناره بيرته لږ څه د زړه تله وسوله، خو پروت دئ زګېروی يې دئ بېسده سو.

ګيدړي خيال وکی چې لکچي مړ سو، نو راغله په کوناټي يې خوله ور ولګوله، د پرانګ د مخ پښې وښوړېدلې، ژوندی دئ.

ګيدړي فکر وکی چې ژوندی دئ، او مري نه پاتېږي، دا پلا دي په کوناټي خوله ور ولګوله، په دښمني دي پوهېدی، چې ګيدړي پسات وکی، اوس که بيرته شل واړه د زړه تسلي ورکم که جوړ سو والله که دي بېمرګه پرېږدي وژني دي، که ځني وتښتې هم که جوړ سو در پسې ګرځي پيدا کوي دي، نو يه راسه داسي ناره پر وکه چې لا يې زړه ولوېږي مړ سي، نو يې ناره پر وکړه :

زه هغه ګيدو يم
شهره پرانګه چنګاو ستا په کوناټو يم
ستا په مرګ زه خوشحالېږم
منګر اوس دي ګماني د مخ په پښو يم

پرانګ ناره پر وکړه :

مېلې تا وکړې ګيدړي
ګيدو خانی همېشه دي چمبې غوړي
که د دې واړي خدای جوړ کړم
دا د خيال چمبې به کړمه په تا غوړي

لنډه دا چې پرانګ آرام سو، ګيدړه راغله پر زړه يې لاس ور کښېښو، نظم يې وکوت، زړه يې نه غورځي، نظمونه يې لوېدلي دي، پرانګ مړ دئ، باره يې کوناټي ته وجوړېدله يو کوناټی يې وخوړ، شکر يې وکيښ.

ګيدړه خوشحاله ده، چې هره ورځ به داسي ځان مړوم، دا ورځ او شپه تېره سوه.

دا بله ورځ بیا راغله دغه بل کوناټی یې وخوړ، خورا یې ځان موړ کی، تېغونه یې وکښله، را رهي سوله چې اوس نو یو ځای یخ سیوری پیدا کي او تر لاندي بیده سي، چې راغله یو پاڼ دئ تر دغه پاڼ لاندي پرېوتله، دراز یې وکیښ، وې خندله وې خندله باره یې د ډیري خوشحالی څخه د توانه ووتله ناره یې وکړه :

گیدو څه بده مړه ده
درته وایم چې یو پرانګ د دې مبله ده
هره ورځ په سره کرتی کي
درته وایم تر دې پاڼ لاندي بیده ده
وې شېر گلابي - وې مسته شرابي

یو بل پرانګ دئ په دې غره کي گرځي، دې پرانګ دا ناره واورېدله، داسي درد ورغی چې توبه ! باره یې بې څنګه وخته په گیدړي پسي را الا کړه چې دا څه وایې ستا جګنات وچه سه.

گیدړي ځني را الا کړه، هله هله دا دمخه ده پرانګ په پسې دئ، څو یو ځای یې په خاشو کي گیر کړه په خاشو ننوتله، گیدړه خورا ستړې سوله، نو یې پر پرانګ مخ را وګرځاوه، د پرانګ څخه گیله کوي چې "تا ماته ښکنځل هم وکړه، او دونه دي لا هم وغلولم" ناره پر کوي :

پرانګه تا وکړه بې باکه
درته وایم زما صورت دئ دې چاریاکه
راسه دا وار مي ایله که
درته وایم صورت مي ووتی د واکه

پرانګ په جواب کي ناره پر کوي :

گیدو تا وکړه بې باکه
درته وایم زما صورت دي کی بهواکه
گیدو تا به زه پرې نږدم
که مي پرېښوې ماینه پر ما طلاقه

یعني تا داسي بېباکه خبره وکړه چې "یو پرانګ مي مبله ده" چې زما صورت درته د درده بې واکه سو، اوس دي کله ایله کوم.

ګیدړي فکر وکی چي اوس دي نو ولاکه پرېږدي چي شل باني ورته وکې، او په دې خاشو کي هم نه ځني خلاصېږې، باره يې زور کړه د خاشو ها خواته ځني ووتله، ځني توپ يې کړه.

پرانګ هم پسي توپ کړه، هله هله ګيدړه يو غار ته راورسېده، دا چي غار ته ننوتله پرانګ ور حمله کړه لکی يې غوټه ځني پرې کړه، ګيدړه بې لکی په غار ځني ننوتله.

باره پرانګ پسي برغ کړه چي اوس نو نښاني سولې ستا خوله وچه سه، ته ومنه که دي پرېږدم، يو ګړی د غار په خوله کي ورته ناست و، چي هوسا سو باره ځني ولاړ.

ګيدړي دغه شپه په غار کي تېره کړه، پر خپل ځان او پر خپل عقل يې ډېر تو کړه، چي د ګيدړي رنګ دي بد کی، پټ به دي ښايسته خپل پرانګ خوړلای، څله دي نارې وهلې، خلک فيلان او قافلې نوشوي او سهي يې، تا دغه لږ عيش نه سوای سهلای.

څه سر دي ګرځوم ورور ته دي ووايم، سهار راغله د غار خولې ته، کرار کرار يې شا وخوا وکتل پرانګ نسته، باره راووتله، چرت وهي چي د لکی چاره څنګه وکم، په زړه کي يې دغه د لکی چل وسنجاوه، باره راغله پر دښت پر يوه غونډی د غره څخه ليري وختله، وې انګولل وې انګولل خورا نابودي کړې يې وکښلې، يو ګړی باد دېرش څلوېښت ګيدړي ورته راغلې. ګيدړو ورته وويل چي خيريت خو دئ، څنګه دي يوازي پر دې غونډی نارې کړه؟

دې ورته وويل چي هو ! خيريت دئ، څوک مي نه درلوده چي در استولی مي وای، زه سپين سرې وم د ترپ نه وم، کورو ته نه سوای در تلای، چي خبري کړي مي وای، نو مي دلته نارې کړه چي ټوله راسئ.

ګيدړو ووېل: د څه له پاره دي راوغوښتو؟

دې ورته وويل چي زما د لمسی واده دئ، و يوه ښه باغوالا ته مي ورکړې ده، په باغ کي ښه انګور لري يوه ښه تنګاچه پکښې سته، نو هغه زوم مي راته وويل چي:

خوانبي ! ته به خپلي ښځي مځي، يا شناخته که لرې باغ ته به يې

راولې، هلته انګور هم سته، او د اتڼ له پاره لويه تنګاچه هم سته، او د کلي نامحرم نسته چې وې وينې.

نو اوس درځئ چې ولاړې سو باغ ته، دغه لمسی مي په يوه ښه درب واده کو، چې بيا مي زوم ونه وايي چې دا ماينه او خوابې مي بېکسه دي.

ګيدړو وويل چې انا ښه دئ خدای ﷻ دي خير درکي، شل واره به درسره ولاړې سو، خدای ﷻ دي مه بېکسه کوه، دا خو ښادي ده درځه !!!

آبس ګيدړه دمخه ده نوري ګيدړي په پسي دي، دا دئ يوه ښه باغ ته يې راوستلې باغوان نسته.

اول ګيدړي ورته وويل چې وګرځئ په باغ کي انګور منګور په بېغمه زړه سره وخورئ.

ګيدړي په جوو کي سمي سولې انګور يې وخوړه، په کلي کي دودونه خيژي. دا ورته وايي: اوس نو يو ګړی باد ښه غوښي او وريجي راوړي، هغه دئ پخوي يې، تر هغو راسئ پر دې تنګاچه باندي يو ښه اتڼ واچوئ چې ارمان مو وخيژي. ګيدړي راغلې پر تنګاچه وختلې سره ګرځي.

دا ورته وايي چې دا مو اتڼ دئ، د دې زمانې اتڼ به وي دغسي؟

دانوري ګيدړي وايي چې نو څنګه اتڼ وکو؟ انا ته يې راوښيه، موږ خو نجوني يو، نه مو دئ زده.

ګيدړه راغله د ټولو ګيدړو لکۍ يې تينګي سره غوټي کړلې، پر تنګاچه يې د اتڼ پر ډول ودرولې، دا په خپله په منځ کي ودرېدله.

په دې مابين کي باغوان باغ ته ور ننووت چې داسي يې وکتل پر تنګاچه دېرش څلوېښت ګيدړي کتار د اتڼ پر ډول ولاړي دي، يوه يې په منځ کي ولاړه، لکۍ د ټولو سره غوټي دي، بيرته باغوان کلي ته ولاړ، دانکل يې د کلي خلکو ته وکی. باره خلکو سپي او تازيان را رهي کړه کرار د باغ په دروازه ور ننوتله. دلته ګيدړي د اتڼ ناره کوي :

ناره مي پر ناره

دا زما لمسی له ما څخه نن ولاړه

که به زما دعا قبلېږي

باغوان او تازي راولې همغاړه

یو وار د هې خوا تازیانو او سپو او خلکو باندې را الا کړه.

لنډۍ ګیدړه وغورځېده الا یې کړه، تازیان ورته راورسېدله، دوی سره زور کړه، د ټولو لکۍ د ښخه وختلې ولاړې.

لنډۍ ګیدړه نو اوس ښغمه سوله، د ځان په شان یې نوري هم پیدا کړې، د دغه وروسته به په ښغمه زړه په غره کې ګرځې.

یوه ورځ هغه پرانګ پر پښې سو، باره یې ورته وویل: هی خدای په لاس راکړې! ګیدړي ورته وویل چې ولې ولي خیر خو و؟

پرانګ پر الا کړه په چمبو کې یې سپکه واخیستله وې ویل: دا ته یې چې پرانګ دي مېله و، ها!؟

ګیدړي ورته وویل چې ایله کوه مي چې اوس به دي وښویوم په مځکه به دي ژوندی ننباسم، ته مانه پېژنې؟

پرانګ وویل: پېژنم دي چې زما ورور دي وژلی و، او را څخه الا دي کړه، په غار ننوتلې لکۍ مي درځخه پرې کړه.

ګیدړي وویل: توبه وکاږه زه دي ولاکه تر اوسه لیدلې یم، مور بسته قوم یو، دا څو شپې کېږي چې د هندوستان څخه راغلي یو، په لنډېزۍ سره مسمی یو، او ستانه هم یو، ګرده لکۍ نه لرو، هوښ کوه چې یوه لنډېزۍ ته ږغ ونه کې وبه دي ښویوي، که دي زړه ته نه لوېږي راځه هلته چې ټوله لنډېزۍ دروښیم. پرانګ وایي: درځه! چیرې دي؟

ګیدړه دمخه سوله پرانګ یې راووست په یو پټ ځای کې یې ودراوه، و پرانګ ته یې وویل: چې دلته ودرېږه! ګوره یې چې څو لنډېزۍ راځي، منکر دوی نابلده دي، د بدو ښزاره ګرده عمر خپلې تسپې اړوي، نه بایده چې درځخه ستر ګه و نه کې. پرانګ وویل ښه دئ!

ګیدړه راغله پر هغه لوړه غونډۍ وختله نارې کړه، نارې یې کړه، یو ګړی چې وسو د هرې خوا بې لکۍ ګیدړي راغلې، د غونډۍ سر په ډک سو.

ګیدړه راغله پرانګ ته یې وویل: چې زما دا دي ومنله؟

پرانګ وویل: ښېشکه! د ګیدړي لاس و پښې یې ور مچ کړه، ورته ویې ویل: چې توبه مي ده، لنډېزۍ انا و مي بخښه!

لنډېزۍ وویل: څه زویه ما بخښلی یې باره بې هوښه کار مه کوه.

خمړی

ته وا ښه ! ښه.

چې وه یو بوډی وه، یو کوچنی د لسو کالو زوی یې و، نور یې هیڅ نه درلوده، د دې زوی نوم یې "خمړی" و، د خمړي مور خو نو خوارکی کونډه او سپین سرې وه، خورا مسکینه وه.

دا زوی یې خورالټ و، یوه خاشه یې پر بله نه ایښوولە، هیڅ کار یې نه کاوه، مور به سبق ته ولېږی دی به ولاړی د لوچګانو هلکانو سره به یې په ختو او لوشو کې بازی وکړلې کالي به یې ګرده په ختو ولړله ټوکر ټوکر به یې کړله، نو به کور ته راغی.

مور خوارکی به ورته وویل چې کور دي ډاګ سه ! سبق ولي نه وایې چې د دین و دنیا ګټه ده، سبا به لوی سې زه به مړه یم څوک په ګوله نه درکوي.

ده به غوږ نه پر نیوی، مور خوارکی به یې کالي بیا په نوک و اوری سره ور وترپله ور پینه به یې کړله.

نور هلکان چې به د سبق څخه خلاص سوله، کور ته به راغله ډوډی به یې وخوړله دستي به په خپلو بوټو پسي تله خمړی چې به وږی سو رابه غلی ډوډی به یې وخوړله بیرته به په لچري پسي ولاړ.

د مور یې خورا خوابده وه، چې دا زوی مي بې سبقه او بې خطه پاته سو، کار هم نه کوي فکر یې وکی چې زوی مي نه په ملا راګرځي، نه په وهلو اړ دئ، نه نصیحت اغیزه پر کوي، سبا به مړه یم دغسي به لوچک ګرځي، بې کماله، بېعمله، بې خطه به وي، څوک به ګوله نه ورکوي، د دې پای یې څه؟ باره یې چرت وواهه چې راسه د بلي لاري یې اصلاح که ! باره د خمړي مور د غنمو نینې وکړلې، د کلي هلکان یې راوغوښتله یو یو مټ نینې یې و هلکانو

ته ورکړې، و دغه هلکانو ته يې وويل چې خمړی به تاسې رضا کوئ، سبق ته به يې بيایاست، سبق به په وایاست د ځانه سره يې کښېنوئ.

هلکانو وويل: ښه دئ!

هلکان په خمړي پسې سوه چې راځه سبق وایه، هلته به موسات تېر وي، خمړی يې رضا کی، سبق له يې بوت، هلکانو سبقونه ور واخیستل خپل سبق وایي، خمړی هلته کښېنوست.

هلکانو ورته وويل چې خمړيه سبق ووایه!

خمړي وويل: ولاکه تکی لا ووایم، ګوره زما مور تاسې ته يو يو مټ نينې در کړي دي دهغو په عوض کي به زما پر ځای تاسې سبق وایاست.

څه سر دي ګرځم سبق يې ونه وایه، مانبام کور ته راغی.

مور يې ورته وويل چې خمړيه! سبق دي ووایه؟

خمړی وایي: يه! زما پر ځای نورو هلکانو ووایه!

مور يې ورته وويل: کور دي ډاک سه! نو تا ولي نه وایه؟

خمړي وويل: ګوره! نينې دوی وخوړلې، سبق لا هم زه ووایم، دوی به سبق وایي چې نينې خوري، زې ولي ووایم.

مور خوارکی يې اریانه سوله چې خدایه! څه ورسره وکم؟ "اوه د مور زړه دئ"

د خمړي مور بله ورځ بيا هلکان راوبولل، بيا يې يو يو مټ نينې ورکړې چې دغه خمړی رضا کئ، بوټو ته يې درسره بيایاست ګوندي په کار اموخته سي.

هلکانو وويل: ښه دئ.

آبس هلکان په پسې سوله چې راځه خمړيه! بوټو ته به ولاړ سو، مور خوارکی ته دي بوټي راوړه، وانبکی راواخله بازی به هم وکو، بوټي به هم مور ته راوړې، چې تې رانه وړې نو يې څوک ستا مور ته راوړي، په کوشه کي به نو څه وکې، کالي څيري کې، په خټو يې ولړې نو کور ته راسې.

خمړي وويل: ښه دئ، ورغی د کوره څخه يې وانبکی او کړکی راواخيستله، دی اوهلکان ولاړه ځنګله ته، هلکان بوټي کوي، خمړی دغسي ورته کښېنوست.

هلکانو وویل: خمړیه ! ولي بوتي نه کوې؟

خمړي وویل: خو ادې تاسي ته نینې در کړیدي، زما پر ځای یې هم وکئ، ولاکه لاس لا ور وړم.

هلکانو وویل: کور دي ډاک سه ! اوس نو څه په وکو؟

دوی خواران ناعلاجه سوله په ټولو یې یو یو مټ ور وکړه ورته کوته یې کړه چې دغه دي اوس خو یې په خپل وابکي کي وتړه وایې خله په شا خو یې که؟

خمړي وویل: نینې به تاسي خوړلي وي، بوتي به زه وړم، ولاکه مټ لا واخلم، ادې تاسي ته نینې در کړیدي بوتي بې هم تاسي اخلئ وړئ به یې.

هلکان اریان سوله چې خدای دي خوار که تا خمړی، څه بلا دئ؟

څه سر دي ګرځوم، تاته دي خدای ﷻ نېکه ورځ درکي، کور دي په الله سره ودان، پوهېږې، چې دئ، دا دا، وادي ورېدو، ورور ته دي ووایم، غوږ دي دئ؟ تاته دي وویل سي، باقی دی پاتې سو، زما زړګیه ! په دې خبرو خبرو کي یو وار باندي ماښام سو.

هلکان ناچاره سوه د خمړي د بوټو غوزی یې هم راواخیست په شا یې کی.

خمړی تش په پسې دئ راځي "غوږ دي دئ ورور ته دي ووایم" پر هلکانو تاریکه سوله، د کور و کلي لار ځني ورکه سوله، هلته یوه لیري د اور رڼا معلومېږي، او یوه خواته د سپو غپا ده.

خمړی وایي: دوري راځئ، هغه زما انا اور بل کړی دئ ور به سو.

هلکانو وویل : یه هغه به یا غله یا بل شی وي، دوري راځه دغه سپی مو د کلی دئ.

خمړي وویل: یه ! ولاکه درسره ولاړ سم، زه خو دوري ځم تاسي پر هره چې ځی، ورځئ !!

آبس خمړی ځني رهي سو "جان لالا ته دي وویل سي" مخ د اور پر خوا. هلکانو فکر وکی چې ګور دي ډاک سه، هلک راباندي تاوان سو، ورک به سي یا بې چغالان او شرمښان وخوري، یه راځئ په ده پسي، بیا بې مور وایي چې زما زوی مو څه کئ؟

"غوږ دي دئ ورور که؟" د ناچاري څخه هلکان هم پسي رهي سوله، هله هله خمړی دمخه دئ دوی په پسې دي، یو وار شرمښ په مخه ورغی.

شرمښ و خمړي ته غږږی کی، خمړي بُغاري کړې.

د دې خوا هلکانو باندي هی هی او کوچ کوچ کی شرمښ بیرته الا کړه، خمړی یې ځني خلاص کی.

څه سر دي ګرځوم "جان لالا ته دي وویل سي" بیا چغال په مخه ورغی، باندي هو یې کړه، بیا پرانګ په مخه ورغی، باندي غوږمب یې وهل. وروره نیمه شپه ده خمړي بیا بُغاري کړې، خو په دغه کوچ کوچ او له هاها او له هاها سره یې د دې څخه ځانونه او خمړی خلاص کی.

هلکان ورته وایي: خمړیه ! راځه بیرته وګرځو، اور لیري دئ، دا شرمښان دې ولیده؟

خمړي وویل: یه دغه دئ زما د انا کور دئ زه ورځم دا دئ اوس نو راغلو.

خو هله هله څه درته ووایم ورورکیه ! دا دئ راغله پر دښت یوه خونه ده مخه ته یې یوه بوډی ده روې ده ناسته ده، روي چې هلکان ولیدله ومخي ته یې راولاړه سوله، وې ویل: لمسیانو خدای مو راوله، څونه مي درته وکاته.

خمړي وویل: وینی ما ویل چې زما د انا کور دئ، تاسي ویل: "یه".

"ورورجانه" روې ولاړه سوله ښه مالیده یې ورته وکړه، چې راځخه ونه ببرږي، ونه تښتي، یو یو به کرار کرار چاغوم خورم به یې، خدای ﷻ تیاره مېله راکړه.

خمړی ببعقل خوشحاله دئ، پورته پورته غورځي، مالیده یې سره وخوړله.

روي ورته وویل: دالته بیده سئ ! دوی پرېوتله بیده سوله.

روې دباندي ووتله، چې چاړه او غاښونه ورته تېره کي، چې یو دستي وخوري، نور هلکان بیده دي.

خمړی ویښ دئ، د چړې کښهار یې واورېدی، وپوهېدی چې ولچي پسات وسو، او کار زما د لاسه وخوت، دانور مي په بلا اخته کړه هغه نور بیده

دي.

دا کښهاری چې خمړي واروېدی ناړې يې کړه :

کښ د چړې کښ

دا نور هلکان بيده دي

خمړی خوارکی ويښ

روې وايي : څه کوې خمړيه ! ولي نه بيدېږې؟

خمړی وايي: زمانوم "خمړی" دئ، ته مانه پېژنې ! زه پر ادې داسي ګران وم، ماته بې په نيمه شپه د ولې څخه په چُغل کي اوبه راوړلې، مابه چښلې نو به بيده سولم.

روې وايي: زه به هم اوبه درته راړوم، نو بيدېږې؟

دی وايي: ښه دئ انا رايې وړه.

آبس روي چُغل راواخيست رود ته راغله.

روې چې راووتله خمړی پر هلکانو برغ وکی چې در څغلئ دا روې ده، الاله يې مو انانه ده.

هلکانو دوې پښې داغه کړې دوې نوري، را الا يې کړه، د خمړي د بيري پښې لنډي لنډي کېږي، غړي يې وښوېدل.

هلکانو ته يې وويل چې زه نه سم تلای، ما په شا کئ !

هلکانو برغ ونه کی څني ولاړه، دی پاته سو "په زړه خو يې نو يو الله خبر دئ" اوه، اوس خمړی يوازی روي ته پاته سو. خمړی وايي: خدايه ! که دا پلا خلاص سوم، بيا به د مور پښې مچوم، سبق به وايم کار به کوم.

څه سر دي ګرځوم، خمړی د بيري د روي د خوني پر بام وختی، پر کولک ور ته کښېنوست.

روي هلته څو واره چُغل په اوبو کي غوټه کی، چې راپورته به يې کی اوبه به بيرته تر توی سولې، فکر يې وکی چې ولچې څان يې در څخه خلاص کی، يه ! ورځغله چې تللي به وي چې راغله هلکان نسته !! وای، هی هی ارمان راځخه ولاړاست؟

خمړی د بيري په کولک کي غوځار سو، خاوري پر روي ور توی سولې.

روې وايي: نښه در پوهېږم چې موږک يې، ولاکه اوس در تلم چې مړ خو دي کم.

خمړي د بيري او خوشامنده ور نارې کړه چې انا ! زه يم هغه نور هلکان ولاړه، زه په هغو پسي پر بام راوختلم، ما ويل چې وګورم چې پر کمه ولاړه.

روې وايي: هی هی خمړی يې، بس پسي راوغور ځېدله راغله خمړی يې ونيو، وايي ولاکه مي دا پلا خطاباسې ! هغه نور هلکان دي لا زما د چمبې څخه وايستله، اوس نو څه در وکم؟ ها !

خمړی وايي: ملامت يم ! ملامت يم ! د مرګ وړ يم ! د خوړلو وړ يم ! د چا په خوله مي نه کوله، سبق مي نه وايه، بد عمل مي کاوه، د مور په خوله مي نه کول، يه ! اوس نو ما په جوال کي واچوه، ولاړه سه يو لوی سوتی پرې که، را يې وړه، ما په دغه جوال کي په وهه ! وهه ! وهه ! هر وخت که مي ستا د دغه ګليګي رمبارې وکړې، نو مي ايله که، که دي نه ايله کولم، مړ مي که، ومي خوره !

روي ورته وويل چې بېشکه د دغسي سختي سزا لايق يې، دغسي چم در کوم چې زړه در سوړ کم.

آبس تا ته دي ووايم، خمړی يې په جوال کي واچاوه، خوله يې په يوه رښکې پسي وترله.

روې ولاړه سوتی پرې کوي.

خمړي زور کړه، رښکې وشلېدله، د جوالـه راووت، دستي يې د روي ګليګی په جوال کي واچاوه، خوله يې ټينګه پسي وترله.

خمړي را الا کړه مخ د کور پر خوا، نو مه ځغله ! داسي ځغلي چې تر شانه ګوري.

روې چې راغله، لوی ډانګ يې پر غاړه را اړولی دئ، دا ده خوني ته رانوته، ډب سو جوال يې وواهه، د ګليګي رمبارې سولې.

روې وايي: ولچې شل واره زما د ګليګي رمبارې وکې که دي پرېږدم. خو واهه يې واهه يې د ګليګي هډوکي يې هلته په جوال کي ور اوړه او اوبه کړه، چې خوله يې ور خلاصه کړه غوښت يې چې وې خوري، که ګوري خمړی نسته خپل ګليګی يې دئ.

آبس ویل : هی هی راځخه ولاړې خمړیه ! ولاکه دي پرپرېدم ! دغسي يې په خمړي پسي را الا کړه، چي ستا خوله وچه سه ! بيا دي خطا ايستم، که دا پلا په لاس راغلې، ولاکه دي پرپرېدم، چي اوم دي ونه خورم ! هله هله دا چي په خمړي پسي رسېدله پسي ږغ يې کړه، چي نه به ځې !

خمړی په کلي ځني ننووت، کور ته ورغی، دغسي د مور په پښو کي ور غوځار سو، چغاري يې کړلې، چي موري ! ويې خوړلم !

مور په زړه پوري ونيو وې ويل : کور دي ډاګ سه ! چيري وې؟ څه نکل دئ؟

د خمړي يو ساعت ژبه ترلې وه، بېسده و، چي په سد کي سو دانکل يې سر تر پايه و مور ته وکی.

مور يې ورته وويل : باره دي توبه ده که نه؟ سبق وايې که يا؟ کار کوې که يا؟

ده ويل: مور کي جاني توبه مي ده، چي دا پلا خلاص سوم، بيا به عمري ستا پښې مچوم، ستا په خوله به کوم، بد کارونه او بدعملونه به نه کوم، کالي به نه څيرم، په مردارو ختو کي به لاس و پښې نه لړم، د کوره څخه به د شپې نه ځم، چي د سبقه خلاص سم، برابر به کور ته راځم، پر وخت به سبق ته ځم، پر وخت به راځم !!!

آبس خمړی د دغه هيسته پر سبق ټينګ سو، چي د سبق څخه به خلاص سو د مور لاسونه بې مچول په خپل کار پسي به تلی، د مور په خوله بې کوله، وروسته نو نښه هلک ځني جوړ سو، ولې پر سر يې وخوړله، نو تاسي هم بايد پام کوئ د خمړي په شان بد عمل مه کوئ، د مور و پلار په خوله کوئ، که نه وي داسي کانه به در وسي لکه په خمړي !!!.

د زعفرانو سوداګر

یو سوداګر و، د کندهار څخه یې زعفران بار کړي وه، چې د کوټې و بنار ته نژدې سو یو ځای یې واړول، درې کسه ورته راغله چې زعفران درڅخه اخلو، خو هه هه جکه جکه چنې چنې نه سره جوړېدله.

آخر ته دغو درو کسو ورته وویل چې بنه دئ زعفران دي رابار که، پلاني کاروانسرای ته یې راوړه، ستا زعفران به داسي درڅخه واخلو چې د هر منه په عوض کي به یو خاني من هر شی چې ستا خوښ وي در به یې کو.

سوداګر وویل: بنه دئ قبول مي دئ، دوی ځني ولاړه، سوداګر سهار هغه کاروانسرای ته چې دوی ورښوولی و زعفران ور وړه.

هغه درې کسه راغله خپل مهرونه یې پر بار ووهل، ورته وې ویل چې ته خپل چرت ووهه، هر شی چې دي خوښ دئ، هغه راته ووایه چې در یې کو، بیرته سړي ځني ولاړه.

سوداګر چې زعفران بیه کړه، په سرو زرو دوه سره خرڅېږي، نو یې د ځانه سره وویل چې ولچي یو پسات یې در وکی، ولي چې دوی یې ماته راکي یو خاني سره زر به په یو خاني زعفرانو راکي، تر سرو زرو خو بل قیمتي شی نسته، خورا خوابدی سو.

څه سر دي ګرځوم سوداګر دغسي راووته بازار ته موچنه یې څیري ده، دا یې پینه دوز ته ورکړه، چې راوې ګنده.

پینه دوز پسي بړغ کړه چې بیا به مي خوشحاله کوې؟ سوداګر وویل: بنه دئ خوشحاله به سې، د موچي څخه چې راتېر سو، یو سړي دئ ټینګ یې سوداګر تر لاس ونیو چې ولاکه دي پرېږدم، زما د پلار ستر ګه دي کښلې ده، خدای ﷻ په لاس راکړې.

سوداګر ناحقه په غم کښېووت، د هغې خوا بیرته راوګرځېدی. هغه

سړي ته يې ضامن ورکی، چې زه په پلاني سرای کې د زعفرانو سوداګر يم، بيا به سهار دعوه سره کوو، بيرته راغی موچې ته چې زما موچنه راکه.

هغه ورته وويل: چې زه نه يم خوشحاله ما خوشحاله که !

ده دوې روپۍ ورکړې چې دغه دي تې خوشحاله.

موچې وايي: اوهو ! په دې زه چيرې خوشحالېږم، هر شی چې ما غوښت هغه به راکوې، نو زه خوشحالېږم که نه وي حاکم ته دي بيايم.

لنډه دا چې موچې ته يې هم ضامن ورکی، ځان يې ځنې خلاص کی، د ځانه سره وايي: "کور دي خراب سه په هغه شيطان وطن، خو کړه شيطان دئ، يو غم نه دئ هغه د زعفرانو رانيوونکي، موچې او هغه سړی چې د پلار د سترګې دعوا يې په کړېده، ټوله يوه ونکی دي".

خير چې مابنام سو سوداګر راغی په لاندي پور کې يې يوه کوټه ونيوله، د خدای ﷻ کارونه دي سربېره پر دغه کوټې د موچې او د هغه نورو استوګنه او کډه ده.

مابنام سوداګر پروت دئ، چرت وهي، دوی سربېره سره ګډ دي، هغه درې کسه وايي چې ښه مو د زعفرانو سوداګر خطا يوست.

ښځي يې ورته وويل چې څه مو خطا يوست؟ نو که سوداګر درته وويل چې "زه يوه خاني د ماشو غوړي غواړم، څه به کوی؟

دوی وويل: چيرې يې دې ته پام دئ، هغه چې ډېر زور ووهي نو به ووايي چې سره زر راکه.

موچې وويل ښه ما به څنګه خوشحاله کوي.

ماينې يې ورته وويل: که يې درته وويل چې "هغه ورځ خو د باچا زوی زوکړی وو، کې درته وويل چې د هغه زېری مې دربانديو کی ته نه سوېخوشحاله؟"

ده وويل: چپ که چيرې دونه عقل لري.

هغه بل سړي چې د پلار د سترګې دعوه يې په کړېده، وويل:

د پلار سترګه مې خدايي تازه ختلې ده، زما څخه به څنګه ځان خلاص کي.

ماينې يې ورته وويل چې ولې، که يې وويل چې: "بښکه مې کښلې

ده، پلار دي غل و، ما يې په دغه کش و بګير کي سترګه وکښله، را څخه ايله سو، که نه وي دغه بله سترګه مې هم کښله، چې بيا بل يو دغسي کار ونه کي، او کې دا بل کار هم لا وکی چې سهار وختي سلاخاني ته ولاړ او يوه سترګه د پسه يې رانيوله او حاکم ته يې وويل چې هو ! غل و، ما يې سترګه وکښله، منګر ته د ده پلار راوغواړه، دا بله سترګه يې هم وکاږه، د دې سره يې تول که، که سر پر سر وه نو په ربښتيا چې د ده د پلار سترګه ما کښلې ده.

ده وويل: چپ که چيري دونه عقل لري.

لنډه دا چې دا خبري ټوله سوداګر واورېدلې په بېغمه زړه بيده سو، سهار وختي ولاړ سلاخاني ته د پسه سترګه يې رانيوله په پنبه کي يې وپېچله په جيب کي يې واچوله راغی د خپلو زعفرانو دبارو سره کښېنوست.

دستي هغه هغه خلک ورته راغله چې زعفران مورِ درځخه اخيستي دي، اوس غواړه يوه خانی څه شي غواړې؟ نوم خو يې نه دئ معلوم.

ده ورته وويل چې نه مي دي درباندي خرڅ کړي.

موچي وايي: زما سره دي قول کړی دئ.

هغه بل ويل: زما د پلار سترګه دي کښلې ده، ديت و تاوان راکه يا درځه حاکم ته !

سوداګر وويل: ټوله درځئ، حاکم ته هر څه حکم چې يې وکی هغه مو منلی دئ.

لنډه دا چې حاکم ته راغله، اول هغو درو کسو عرض پر وکی، چې دغه سوداګر زعفران په يوه خانی شي راسره کړي دي اوس يې نه راکوي.

حاکم ورته وويل چې څه وايې؟

سوداګر وويل چې بېشکه رشتيا وايي، اوس هم پنبېمانه نه يم، زه يوه خانی د ماشو غوړي غواړم.

حاکم حکم وکی چې ورسئ يوه خانی د ماشو غوړي ورکئ، زعفران واخلئ.

پينه دوز وويل: صاحب ! ما يې موچني کندلي، ما ويل مزدوري يې راکه، ده ويل بيا به دي خوشحاله کم، زما سره يې خوشحالي کړې ده ما دي

خوشحاله کي.

سوداګر وويل: بېشکه مي خوشحالي ورسره کړې ده، منګر ما خوشحاله کی.

حاکم وويل: په څه شي؟

ده وويل: په هغه ورځ د باچا زوی زوکړی و، ما يې زېری پر وکی خوشحاله سو.

حاکم ورته وويل چې په دغه زيري خوشحاله سوې؟

ده وويل: هو!

حاکم وويل: څه ورک سه زياته دعوه دي نسته پوري!

هغه بل وويل چې صاحب! زما د پلار ستر ګه يې کښلې ده، تاوان دې راکي، اوس مي دغه دئ ونيو.

حاکم ورته وويل: څه وايې؟

سوداګر وويل: بېشکه مي کښلې ده، هغه په نيمه شپه راغی کاروان ته زعفران يې غلا کوله، نور ملګري يې هم وه خو يو غل په لاس راغی پېژندی مي نه، په کش مکش کي مي ستر ګه ځني وکښله، ستر ګه يې د جيبه ورته راوکښله، چې ستر ګه يې دغه ده، منګر ته د ده پلار راوغواړه دا بله ستر ګه يې هم ځني وکاږه د دې ستر ګي سره يې تول که، که سر په سر وه نو بېشکه د ده د پلار ستر ګه ده، بايد بازخواست ځني وکې، او که نه وه ورسره برابره هم بايد بازخواست ځني وکې، ولي چې ناحقه دعوه يې کړې ده، دا پساتي دئ د خدای ﷻ عالم زهيروي.

حاکم دستي حکم پر وکی، چې ورسئ پلار يې راوله.

يو دم يې پلار راووست، يوه ستر ګه يې نسته، دغه بله ستر ګه يې ځني وکښله چې په ترازو کي يې سره تول کړې، د پسه ستر ګه پر درنه وه.

سوداګر وويل: ويني صاحب! ناحقه يې زه مسافر زهيرولم، دا خلک پنځه سره يوونکی ده؟ عمري دغه پساتونه کوي.

باره حاکم حکم پر وکی، ټوله يې دايمي بنديان کړه، سوداګر يې ايله کی. سوداګر خپل زعفران خرڅ کړه، کور او وطن ته راغی، باره يې د کوټي د بنباره څخه توبه وکښله.

سپېر کونډه او فیل

یوه سپېر کونډه وه، په یوه چمن کې یې ځاله جوړه کړې وه، چیچیان یې ایستلي وه، یو فیل دئ هم په دغه چمن کې څړ کوي.

سپېر کونډې ورته وویل چې فیله ! پام کوه زه غریبه یم، همسایه دي یم، عاجزه یم، دلته دغه زما ځاله ده، سره چیچیان مي دي، زه کله کله په ملخانو پسې ورکه یم، دغه چیچیانو ته رزق برابروم چې دغه چیچیان مي تر پښه لاندي نه کې.

فیل وویل چې ځه ځه ! زه دي باغ نه وینم ته وا تارو درغی، زه به چیري هر ګړی پښو ته ګورم چې د سپېر کونډې چیچیان دي، ځه ځه ورکه سه ! فیل ګام واخیست پښه یې پر ځاله کښېښوله چیچیان یې ور مړه کړه. سپېر کونډه راغله په سرو اوښکو پر باز یې عرض وکی چې فیل زما پر ځاله پښه کښېښوله چیچیان یې رامړه کړه.

باز وویل: درځه نور څه د لاسه نه ورسره کېږي ستر ګي خو بې وکاږم ږوند خو بې کم. دې وویل: ښه ! د ده دي دا لوی غوږونه وچ سي.

باز راغی پر فیل یې ځان غوټه کړ، یو وار یې یوه ستر ګه ځني وکښله، بیا یې پر غوټه کړه بله ستر ګه یې ځني وکښله، فیل یې ږوند کی. سپېر کونډې و باز ته سر تور کی دعا یې و باز ته وکړه چې ستا سایه دي زما د سره نه کمېږي، چې دغه زما ظالم دښمن دي را ږوند کی، چې زه ژوندی یم ستا دعاګویه یم. سپېر کونډه راغله فیل ته، ورته ویل یې چې فیله ! ته زما همسایه وې، تا زما سره ظلم وکی، منګر زه وفا درسره کوم اوس ته ږوند سوې وږی تږی ګرځې، راځه زه یې ستا په پیمانه نه پیمانه کوم، زه دي ښه ښه وښو ته بیایم، زه به دمخه یم چونکی به لرم، دغه زما په چونکي پسې راځه، اوس خو اپیجي سولې زړه مي درباندي سوځي. فیل وویل: ښه دئ

خدای ﷻ دي خير درکي، نېکي پر بدي د مړو کار دئ. فيل يې را رهي کی، دا دمخه ده چونکی لري فيل په پسې، هله هله فيل يې پر يوه لوی ارهډ راووست فيل درب سو په ارهډ کي ولوېدی مړ سو. سپېر کوندې و خدای ﷻ ته شکر وکيښ چي دغه کوچنی مرغی ته دي دونه توفيق ورکی، چي يو غوندې فيل يې مردار کی.

وروسته سپېر کوندې و خپلي همسايه جورکي" ته وويل چي ته ولاړه سه چي وس دي کېږي ټوله مرغان خبر که چي و پلاني چمن ته به راسي، سپېر کوندې غوښتي ياست.

د سپېر کوندې ځلور پنځه لغړي چيچيان په ځالی کي يوه لوی ظالم په قصد سره ديده ودانسته د کبر او لويی او غرور له کبله تر پښه لاندي وژلي دي، نو د دغو ماشومانو د پاتا عذر به هم ورته وکئ، او د هغه متکبر ظالم د مرګ ډول به هم ووينئ، چي ځنګه يې د ژوند د کبر او ظلم کاسه نسکوره سوه. جورکه هم رهي سوه، ټوله مرغان يې په دغه نکل خبر کړه. په سپلو سپلو مرغان هغه چمن ته راغله، سپېر کونده يې وليده په سرو ساندو ناسته وه ژړل يې. مرغانو د زړه تسلي ورکړه، لاس يې ورته پورته کی. وروسته سپېر کوندې پېښه ورته بيان کړه.

مرغان ټوله راغله د ارهډ پر غاړه ورته ودرېدله دغه لوی فيل يې وليد چي په ارهډ کي سر کُل پروت دئ، مغزی يې غوټ مات دئ. نو ټولو مرغانو وويل چي بېشکه د ظلم پای خراب دئ، د کبر کاسه نسکوره ده.

متل دئ وايي چي : "لوی مي کې لويي را مه کې".

ټوله راغله د خپل مشر باز څخه يې تشکر وکړ، او ټولو بيعت ورکړ چي ته زمور باچا يې، خدای ﷻ دي تل پر ظالمانو بری درکي، چي سترګي يې وکاږي او په دغسي کنده کي مړ او مردار ولوېږي.

PROPERTY OF PACKU 13892

د مؤلف چاپ او نا چاپ اثار

چاپ اثار:

ليك ښوونکی، دوه ټوکه، ۱۳۱۷ ل

ملي هينداره، دري ټوکه، ۱۳۱۸، ۱۳۲۵، ۱۳۵۲ل

پښتو اصطلاحات

ملي سندري او لنډۍ

پښتو متلونه

دينيات

مدني اخلاق، دوه ټوکه.

مدني معلومات: دوه ټوکه.

پښتو قاموس (نوراللغات) : چې ۴۵ زره لغات لري، اروابناد نوري خپل دغه اثر د خپلې لور طيبې په ملګري ترتيب کړی، چې وروسته د پښتو ټولنې له خوا په دوو ټوکونو کې چاپ سو.

رحمة اللعالمين

د مينو ستاينه

اروابناد محمد ګل نوري

(۱۳۲۰ هـ ق - ۱۳۹۳ هـ ق مې)

ناچاپ اثار يې:

ملي لوبې، يو ټوک

پښتو اهنګونه، چې تر شلو زيات اهنګونه لري

ملي دودونه، يو ټوک.

خوږ باندار، دري ټوکه، چې حکايتونه او فکاهيات لري.

د خوشالخان خټک حل اللغات، يو ټوک.

د خوشال منتخبات، يو ټوک

د عبدالقادر خان منتخبات، يو ټوک

د احمد شاه بابا منتخبات: يو ټوک

پښتو ياد، يو ټوک

د احد غزا، يو ټوک

ديارلس نکلونه، يو ټوک

ـ نوري ديوان

د شين خالو نارې، يو ټوک

سنګلېچي قاموس، يو ټوک

واخي قاموس، يو ټوک

اشکاشمي قاموس، يو ټوک

منجي قاموس، يو ټوک

Download from:aghalibrary